JONO JABLONSKIO LAIŠKAI

Vilnius „Mokslas" 1985

Redakcinė kolegija:

Algimantas Bikelis
Jonas Kubilius (pirmininkas)
Vytautas Merkys
Arnoldas Piročkinas
Algirdas Šidlauskas

Sudarė, įvadą, paaiškinimus parašė
ir laiškus išvertė Arnoldas Piročkinas

Recenzavo istorijos mokslų daktaras L. Mulevičius
ir filologijos mokslų daktaras J. Palionis

J $\frac{4602010000-035}{M854(08)-85}$ 146—85

© Leidykla „Mokslas", 1985

PRATARMĖ

Nuodugnus Jono Jablonskio (1860—1930) mokslinio palikimo tyrimas iš esmės prasidėjo tik tarybiniais metais: dideliu tiražu buvo išleisti jo „Rinktiniai raštai", pasirodė straipsnių ir leidinių, kuriuose apžvelgiamas kalbininko gyvenimas bei kūrybinė veikla. Be J. Jablonskio fundamentalių kalbotyros darbų, be jo norminamųjų principų, kuriais remiasi visa mūsų dabartinė kalbos kultūros teorija ir praktika, šiandien neįmanoma įsivaizduoti tarybinės lituanistikos. Bet gilindamiesi į šio žymaus mūsų kalbininko raštus, juos vertindami ir brangindami, žinoma, visada turime vadovautis istoriškumo principu. Tai kadaise yra iškėlęs akad. K. Korsakas: „Didžiai branginant Jablonskio ir Būgos kalbinį palikimą, reikia į jį žiūrėti marksistiniu-leninininiu požiūriu, vertinti jį istoriškai" [1].

J. Jablonskis yra vienas žymiausių mūsų demokratinės kultūros atstovų. Jis visą laiką vadovavosi pažiūra, kad liaudis yra kalbos ir kultūros kūrėja, kad liaudies kalba — mūsų bendrinės kalbos pamatas. Taigi J. Jablonskio mokslas — svarbus mūsų socialistinės kultūros elementas, o jo palikimo tyrimas tebėra ir ilgai bus aktualus mūsų kalbininkų bei kultūros istorikų uždavinys.

Tuoj po J. Jablonskio mirties didžiuosiuose Lietuvos dienraščiuose pasirodė kreipimasis į kalbininko korespondentus su prašymu siųsti „Švietimo darbo" žurnalo redakcijai J. Jablonskio laiškus, kad paskui juos būtų galima išleisti [2]. Tačiau dėl nežinomų mums priežasčių ši graži iniciatyva liko neįgyvendinta: per visą buržuazijos valdymo laiką ne tik nepasirodė koks Jablonskio laiškų rin-

---

[1] Korsakas K. Du įžymieji lietuvių kalbininkai.— Literatūra ir kalba, 1956, t. 1, p. 13.

[2] Gerbiamiesiems a. a. Jono Jablonskio korespondentams.— Lietuvos aidas, 1930 kovo 8, Nr. 55(836); Lietuvos žinios, 1930 kovo 8, Nr. 55(3254) ir kt.

kinys, bet nė periodinėje spaudoje nebuvo publikuota didesnio jų pluošto. Jablonskio epistolinis palikimas pradėtas skelbti tik tarybiniais metais, po Didžiojo Tėvynės karo: įvairiomis progomis, daugiausia jubiliejinėmis, visuomenę pasiekė kokia pora dešimčių laiškų.

Laikantis tarybiniu laikotarpiu prasidėjusios Jablonskio dokumentų publikavimo tradicijos, čia pateikiamas jau ištisas 382 laiškų rinkinys. Tai palyginti maža kalbininko susirašinėjimo su įvairiais žmonėmis ir įstaigomis dalis. Mat laikas ypač negailestingas laiškams, ir dabar galime tik apgailestauti, kad prieš 55 metus kilusi kilni idėja surinkti ir paskelbti Jablonskio laiškus tuoj užgeso. Tikriausiai tada nebūtų buvę tų spragų, kurios į akis krinta šiame rinkinyje: jame nėra nė vieno laiško ilgamečiams Jablonskio bičiuliams ir bendradarbiams A. Davainiui-Silvestraičiui, L. Didžiulienei-Žmonai, P. Kriaučiūnui, A. Kriščiukaičiui-Aišbei, P. Mašiotui, J. Šliūpui, L. Vaineikiui ir kt. Veikiausiai daugiau laiškų būta P. Avižoniui, K. Būgai, J. Šlapeliui. Jablonskis ypač intensyviai yra susirašinėjęs su įvairiais korespondentais, 1896—1904 m. redaguodamas A. Juškos žodyną. Jiems siuntinėtų vadinamųjų anketų taip pat beveik neliko. Tad, laiku nepasirūpinus, negrįžtamai dingo daug svarbių duomenų, bylojančių apie lietuvių bendrinės kalbos raidą.

Galimas daiktas, kad dar yra po žmones išsisklaidžiusių įvairių Jablonskio dokumentų, kurie dėl kokių nors priežasčių nepateko rinkinio sudarytojui į rankas. Tad turėkim vilties, kad ši knyga bus tam tikras akstinas toliau kaupti ir skelbti Jablonskio epistolinį palikimą.

Rinkinyje pateikiami Jablonskio laiškai daugiau kaip 80 adresatų. Bene daugiausia išlikusių laiškų yra J. Balčikoniui (56), sūnui K. Jablonskiui (35), J. Šauliui (24), M. Račkauskui (9). Apypilnis turbūt bus J. Jablonskio susirašinėjimas su Rusijos Mokslų Akademijos įstaigomis ir žymiausiais jos nariais akademikais F. Koršu, V. Lamanskiu, A. Šachmatovu, bet vargu ar visi čia jo laiškai F. Fortunatovui.

Šioje knygoje pirmą kartą mūsų kultūros istorijoje pateikiamas toks didelis pluoštas vieno mokslininko laiškų. Juos leidžiant ir vertinant, pirmiausia turėta galvoje, kad visi kalbininko laiškai (nors jie būtų ir visiškai asmeninio pobūdžio) yra bendrinės lietuvių kalbos formavimosi ir

raidos faktas. Iš beveik 50 metų trukusios J. Jablonskio korespondencijos galima spręsti apie lietuvių rašybos raidą, jos tobulėjimą. Palyginkime su vėlesniais 1883 m. rašytus kalbininko laiškus V. Kudirkai — koks didžiulis skirtumas! Per tuos dešimtmečius kito žodžių rašymas kartu ir atskirai, įvairavo tikrinių daiktavardžių suvokimas ir didžiųjų raidžių rašymas (pvz., švenčių pavadinimų, stilistinis didžiųjų raidžių vartojimas), taip pat skyryba. Visa tai rodo dar nenusistovėjusius principus, tam tikrus ieškojimus.

J. Jablonskis visą laiką rūpinosi savo paties kalba. Tai matyti ir iš laiškų. Kalbininkas, nustatęs kokią taisyklę, ne iš karto ją skelbdavo visuomenei, o ilgai tikrindavo savo paties kalboje. Pagaliau laiškuose yra ir tokių dalykų, kurių J. Jablonskis niekada nebuvo teoriškai apibūdinęs, bet šiandien jie gali būti svarbūs lietuvių kalbos mokslui — ypač kalbos kultūrai.

Laiškuose J. Jablonskis daug kalba apie konkrečius kalbos dalykus. Su savo korespondentais jis ne kartą yra svarstęs bendrinės kalbos norminimo problemas, taręs žodį dėl jų keliamų klausimų. Iš tų svarstymų matyti lietuvių bendrinės kalbos formavimosi sudėtingumas. Antai Jablonskio laiškai J. Šauliui, rašyti 1903—1905 m. iš Pskovo, Šiaulių ir Vilniaus, yra unikali medžiaga lietuvių terminologijos istorijai, paaiškina kuriuos ne kuriuos lietuvių onomastikos dalykus (pvz., Vilnelės vardo atsiradimo aplinkybes). Taigi J. Jablonskio laiškuose randame niekur kitur nesančių duomenų apie lietuvių bendrinės kalbos raidos „užkulisius"— į viešumą neiškilusius dalykus. Kalbos istorijos tyrėjui dažnai visa tai ne mažiau svarbu už tuos faktus, kurie pasidarė visuotiniai ir tvirtai įsigalėjo mūsų bendrinėje kalboje. Jei 1930 m. sumanytasis laiškų rinkinys būtų išėjęs, jis būtų turėjęs daug įtakos tolesnei mūsų kalbos kultūros teorijai ir praktikai. Vadinasi, kalbininko laiškai yra vienas iš pagrindinių šaltinių, kuris kartu su jo straipsniais ir gramatikomis padeda pažinti lietuvių bendrinės kalbos formavimąsi.

Žymiojo kalbininko laiškai taip pat vertingas lietuvių visuomenės, jos kultūros bei minties istorijos šaltinis. Bendrinės kalbos kūrimas ir puoselėjimas buvo glaudžiausiai susijęs su ištisu kompleksu ekonominių ir socialinių reiškinių. J. Jablonskis, jautriai reagavęs į įvairius visuomenės reiškinius, savo laiškuose svarsto ir daugelį nekal-

binių dalykų. Jis buvo ne vienos visuomeninės akcijos iniciatorius. Antai jo laiškai P. Leonui ir A. Bulotai gražiausiai rodo, kaip nesavanaudiškai jis rūpinosi Žemaitės raštų rengimu ir spausdinimu. Iš laiškų matome J. Jablonskio nuoseklų demokratizmą, kuriuo jis vadovavosi spręsdamas įvairius nacionalinius klausimus. Tuo atžvilgiu ypač įdomus kalbininko susirašinėjimas su kitų tautų mokslininkais. Rinkinyje publikuojami J. Jablonskio laiškai rusų kalbininkams aiškiai rodo jo nuoširdžią pagarbą ir meilę pažangiesiems rusų mokslo atstovams (F. Fortunatovas, F. Koršas buvo tiesioginiai jo mokytojai). Šie savo ruožtu pritardami jaunesniojo partnerio tautiniams jausmams ir aspiracijoms, kiek leido jų galimybės, stengėsi jam kiekvieną kartą padėti, ypač tada, kai jis buvo caro valdžios persekiojamas. Rusų mokslininkų pastangomis J. Jablonskiui, netekusiam gimnazijos mokytojo vietos dėl dalyvavimo lietuvių nacionaliniame judėjime, buvo paskirta mėnesinė 100 rublių pašalpa, kurią Peterburgo Mokslų Akademija mokėjo jam net tremtyje. Toji mokslo įstaiga tarpininkavo, kad Jablonskis gautų tam tikrą vidaus reikalų ministerijos raštą, kuris paskui neleido žandarų viršininkui A. Vonsiackiui areštuoti Jablonskio, kai šis buvo nuvykęs į Alsėdžius rinkti lietuvių kalbos medžiagos.

J. Jablonskis niekada nepainiojo caro valdžios, jos įstaigų ir tarnų, kurie engė Rusijos imperijos tautas ir persekiojo pažangųjį judėjimą, su rusų tauta; jis aiškiai skyrė pažangiuosius lenkų žmones nuo lietuvių nacionaliniam judėjimui priešiškų lenkų dvarininkų ir buržuazijos. Antra vertus, Jablonskis toli gražu neidealizavo ir lietuvių buržuazijos verteivų. Antai 1912 m. J. Basanavičiui adresuotame laiške (Nr. 67) jis rašė: „Be to, lietuvių verteivos, man rodos, bjauresni daug kartų už žydų, lenkų... verteivas, pirklius". Jablonskis ne kartą yra piktai sakęs, kad lietuvių veikėjai stokoją kultūros, susipratimo, kad esą apsileidę. 1908 m. laiške „Lietuvos ūkininko" redakcijai (Nr. 221), palietęs mokytojų darbo Lietuvoje problemas, jis labai gražiai pavyzdžiu kėlė rusą mokytoją Trofimovą: „Tokių mokytojų-lietuvių,— rašė Jablonskis,— aš dar nėsu sutikęs [...]. Kad lietuviai-mokytojai nori būti žmonių prieteliais, jie turi pirmiausia pavirsti Trofimovais ir pavirtę Trofimovais pasilikti dar lietuviais;

bet kada to sulauksime iš savų mokytojų, sunku šiuo tarpu pasakyti".

J. Jablonskio laiškai ne tik rodo jo demokratizmą ir internacionalizmą (ryškų ir spausdintuose darbuose), bet ir kalbininko žmogiškuosius bruožus: kiek rūstoką rūpinimąsi savo šeimos likimu, pastangas auklėti vaikus visuomenei naudingais žmonėmis. Iš laiškų sužinome, kokio nuoširdaus, atsidavusio jo būta savo bičiuliams. Netgi paprasti buitiniai atvirukai mums padeda atkurti anuos laikus, geriau įsivaizduoti tą aplinką, kurioje kalbininkas gyveno ir dirbo.

Mūsų bendrinės kalbos puoselėtojo laiškai — tai beveik penkiasdešimt metų lietuvių tautos istorijos dokumentai, kurie skaitytojui betarpiškai padės atgaivinti XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios Lietuvos gyvenimo vaizdą. J. Jablonskio laiškams, rodos, ir didelių aiškinimų nereikia: juk niekas geriau už jį patį nekalbės! Tik reikia rūpintis, kad jis turėtų progos kuo daugiau ir autentiškiau mums byloti.

Suvokiant autentiškumo svarbą, šiame rinkinyje buvo stengtasi pateikti kuo tiksliau tekstą, niekur nepažeisti Jablonskio kalbos ir rašybos. Čia palikta visiškai autentiška jo rašyba ir skyryba, netgi aiškūs apsirikimai — žodžių, raidžių ir diakritinių ženklų praleidimai (jie dažniausiai žymimi išnašose). Tai turėtų tam tikru mastu padėti atkurti atmosferą, kurioje buvo rašomi tie laiškai. Antra vertus, ne visi „paklydimai", kurie mums rodosi esą paklydimai, iš tikrųjų yra apsirikimai. Ypač tai pasakytina dėl ilgųjų ir trumpųjų balsių rašymo. Tikrų paklydimų daugiausia yra Jablonskio talkininkams, jo vadintiems raštininkams, diktuotuose laiškuose. Vienas kitas raštininkas laiškuose yra pasirašęs, kiti išvardyti *mano knygoje* „J. Jablonskis — bendrinės kalbos puoselėtojas" (V., 1978, p. 157). Tarp tų raštininkų būta ir visai atsitiktinių, šiandien nežinomų mokinukų. Tokių pagalbininkų klaidas Jablonskis yra taisęs, bet kai kas prasprūsdavo pro jo akis. Taigi, visa pasvėrus, nutarta spausdinti taip, kaip yra: klaidos (*paprastai aptariamos* išnašose) taip pat yra tam tikras dokumentas.

Apskritai J. Jablonskio rašysena labai aiški, tik kartkartėmis sunku nuspręsti, ar žodis rašomas didžiąja, ar mažąja raide, kartu ar atskirai. Tad tokiais atvejais gali būti ir rengėjo suklysta.

Kiek kitaip elgiamasi su paties Jablonskio darytais pataisymais. Ten, kur jo ieškota geresnio varianto, publikacijoje nurodoma: kartais šalia laužtiniuose skliausteliuose, kartais išnašose.

Jablonskio laiškuose esantys sutrumpinimai gana aiškūs, todėl jie retai kur aiškinami laužtiniuose skliausteliuose ar išnašose.

Spausdinant laiškus, sunku išlaikyti Jablonskio pabraukimų sistemą. Be įprastų pabraukimų vingiuota (išspausdinta kursyvu), tiesia (pusjuodžiu šriftu) ar trūkinėjančia (retintai) linija, rankraščiuose žodžiai, o ypač jų dalys dažnai pabraukiami dviem ir net trimis brūkšneliais. Rinkinyje dviem ar trimis brūkšneliais pabrauktos vietos neskiriamos — visos spausdinamos pusjuodžiu šriftu ir dar pabraukiamos.

Visi laiškai ir atvirukai pateikiami pagal adresatus. Po kiekvieno dokumento yra paaiškinimų. Laiškuose minimi asmenys identifikuojami ir trumpai apibūdinami vardų rodyklėje.

Laiškų datos (kokios yra pačiuose laiškuose ar iš kur nors atsekamos) nurodomos prieš kiekvieną publikaciją. Rusijos imperijoje vartota senojo stiliaus kalendoriaus data žymima skliausteliuose sutrumpintai s. st. (senasis stilius), dabartinio mūsų kalendoriaus data neturi jokios nuorodos.

Prie J. Jablonskio rusiškai ir lenkiškai rašytų laiškų pridedami vertimai. Žinoma, dabar visi moka rusiškai, ir retas kalbininkas nepaskaito lenkiškai. Tačiau Jablonskio laiškuose yra nemaža tokių realijų, kurios mūsų dienų skaitytojui nėra suprantamos (pvz., anų laikų įstaigų, pareigų pavadinimai ir kai kurie kiti rusiški terminai). Jų vertimas kiekvienam skaitytojui keltų nemaža sunkumų. Reikia manyti, kad Jablonskio nelietuviški laiškai bus įvairiomis progomis cituojami. Tokiu atveju kiltų pavojus, kad kiekvienas cituojantysis Jablonskio tekstą gali versti savaip, kartais net priešingai paties kalbininko rekomendacijoms. Taigi negalėtų kilti abejonių dėl reikalo turėti daugmaž sunormintą J. Jablonskio laiškų vertimą į lietuvių kalbą. Aišku, negalima tikėtis, kad vertimas visiškai sutiks su paties Jablonskio kalba, nors vertėjas ir stengėsi pagauti jos dvasią bei savitumą.

Sudaryti šį J. Jablonskio laiškų rinkinį padėjo daug nuoširdžių talkininkų; daugumos jų vardai ir įstaigos lei-

dinyje nurodyta atitinkamose vietose. Iš neįvardytų talkininkų norėčiau paminėti ypač šiaulietį kraštotyrininką Vincą Vaitekūną, rašytoją Julių Būtėną, Vilniaus universiteto doc. Leoną Valkūną bei Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyno vedėją Dalią Stankevičienę. Reikia tikėtis, kad visiems talkininkams didžiausias džiaugsmas ir geriausia padėka bus šios knygos išleidimas.

Rinkinio rengėjas iš anksto atsiprašo skaitytojus dėl praspūdusių klaidų. O jų atsirasti galėjo ir dėl to, kad ne visų laiškų po ranka turėti originalai; daug kur reikėjo tenkintis fotografinėmis ir elektrografinėmis kopijomis (išleidus šį rinkinį, jos bus perduotos Vilniaus universiteto bibliotekos rankraštynui). Tie atvejai, kai turėtas ne pats originalas, leidinyje nurodomi.

Rinkinys „Jono Jablonskio laiškai" skiriamas kalbininko 125-osioms gimimo ir 55-osioms mirties metinėms paminėti.

A. Piročkinas

PRANUI AUGUSTAIČIUI

1. Kaunas, 1923 m. spalio 13 d.

Humanitarinio Fakulteto posėdžių Sekretoriui docentui Augustaičiui

Gerbiamasis! Į paskutinį protokolą, skaitytą spalių m. 12 d. posėdyje, prašau įrašyti mano žodžiu išreikštą dar šį pažymėjimą:

Del kan. Narjausko išrinkimo italų kalbos lektoriumi be kokių motyvų,— jie protokole nepažymėti,— J. Jablonskis sukelia posėdyje klausimą apie kandidato kompetenciją. Jis klausia: iš kur mes žinome, kad kandidatas moka kaip reikiant italų kalbą ir gali būti jos lektorium Fakultete? apie kandidato pakankamą tos kalbos mokėjimą ar galime spręsti iš išspausdinto „Skaitymuose" jo Dantės vertimo (pradžios „Pragaro")? Pats tas vertimas kokio aiškaus pagrindo šitam reikalui mums neduodąs: renkant Narjauską lektorium, nebuvę kalbama nė apie jo vertimo gerumus arba negerumus. Antra vertus, tokio pagrindo neduotų **mums** nė Sabaliausko „Kalevalos" vertimas, jei remdamiesi tuo vertimu norėtumėm spręsti apie jo suomių kalbos mokėjimą ir galėjimą ar negalėjimą del to vertimo jau Suomių kalbą dėstyti mūsų fakultete ir jos mokyti mūsų studentus. J. Jablonskis prašo Fakultetą dar kartą apsvarstyti šitą dalyką posėdyje ir šiokį ar tokį savo sprendimą šiuo tuo m o t y v u o t i: sprendimas be kokių motyvų šituo reikalu, kaip ir kitais panašiais atsitikimais, esąs negalimas, labai nerimtas, Fakulteto garbė reikalaujanti kiek giliau žiūrėti į Fakulteto ir studentų dalyką. J. Jablonskis prašo, kad Fakulteto motyvai šiuo kartu būtų ir posėdžių protokole išreikšti.

$\frac{X}{13}$ 23 m. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 232—233. Rašyta laiškinio formato popieriuje ne paties J. Jablonskio. Jam priklauso tik parašas, data ir vienas smulkus pataisymas (vietoj „to vertimo gerumus" ištaisyta „jo vertimo gerumus"). 1 p. per kampą mėlynu pieštuku parašyta: prot. 48 § 5.

AUKŠTŲJŲ KURSŲ TARYBAI

2. Kaunas, 1920 m. sausio 27 d.

Aukštųjų Kursų Tarybai

Atvykti šiandien į Kursų atidarymą, deja, negaliu (del žinomos daug kam priežasties). Už pak-ą Dėkui, labai dėkui.

Ši diena tesie visai Lietuvai be galo brangi. Ji labai brangi ir man, jau pas[enusia]-m Lietuvos sūnui [.] Aukite, bręskite! A., br., mokslo gyvą, gaivinamą, gydomą mokslo žodį skelbdami jaunuomenei, mūsų vilčiai, ir visiems kitiems, kurie turi laimės savų Aukš. K-ų L-je [1] klausyti.

Sveikinu Kursus savo paties ir savo kursininkų [2] vardu. Auk., br!..

J. J.

LKLI, f. 52-176. Tekstas iš paties J. Jablonskio sveikinimo juodraščio, rašyto kitoje pusėje „Pakvietimo" į kursų atidarymą 1920 m. sausio 27 d. 6 val. vakaro.

[1] Lietuvoje.

[2] J. Jablonskis buvo suorganizavęs lietuvių kalbos ir literatūros kursus, kuriuose, be jo, paskaitas skaitė K. Būga ir L. Gira.

PETRUI AVIŽONIUI

3. Kaunas, 1926 m. kovo 21 d.

Lietuvos Universiteto Rektoriui Prof. P. Avižoniui

Šios dienos posėdyje, skirtame Prof. Ed. Volterio 70 metų amžiaus sukaktuvėms paminėti, būti, deja, negaliu (del nesveikatos). Savo visa širdžia, žinoma, ir posėdyje būsiu.

Šitame brangiajame Lietuvos Universiteto posėdyje būti norėčiau ypačiai del to, kad į Jubiliatą ir Jo šeimą mano akys, rodos, seniausiai yra atkreiptos: seniau, tur būt, už kitus šios dienos posėdžio narius naudojuosi visais Jubiliato ir Jo žmonos gerumais man ir kitiems mano arba artimo man darbo žmonėms.

Jei ką gera nutarsit šiandie del viso šio įvykio, mielai pildysiu tą nutarimą — kiek begalėdamas, stengsiuos

ir aš prie jo įvykdymo prisidėti. Šiuo tarpu Jubiliatui ir Jo žmonai galiu būti tiktai didžiai dėkingas...

Kaunas, 1926 m. kovo mėn. 21 d. J. Jablonskis

MAB, f. 154-71, lp. 3. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jis tik pasirašęs.

JUOZUI BALČIKONIUI

4. Brestas, 1911 m. lapkričio vidurys

Brolau! Gavau № 126[1]. Sveiki visą straipsnį viename numeryje išspauzdinę.

Bet turiu šį-tą, kaip papratęs, ir prikišti.

Mano buvo parašyta: *„Kalbos dalykai"* ir gale padėta pavardė **Rygiškių Jonas**[2]. Iškėlę mano pavardę į patį viršų, parašėt ją taip, kaip aš niekados nerašau: „Rygiškių Jonas. Kalbos dalykai". Aš visada rašau ir norėčiau del įvairių priežasčių rašyti prireikus tiktai: **„Rygiškių Jono** *„Kalbos dalykai"*. Dar tūlas ims sakyti, kad R. Jonas pradėjęs jau **kitaip** rašyti...

Reikia rašyti: **máža** rugių, **nemáža** pinigų, **dvidešimt** (=dvi dešimti) vyrų... Jūs teberašote **baliūje, Vilniūje** (mano buvo „baliuje"), man rodos, be reikalo. Mano buvo parašyta: „turiu ką-ne-ką **čiajau** pastebėti (11-ta skiltis). Be reikalo išspauzdinote „čia jau" (plg. **„tuojau"**). Jūsų korektorius prieš **„kuris"** nori būtinai kablelio. Mano buvo parašyta „arba kurio pinigai ir talentas... (arti galo, priešpaskutinė skiltis, 3); korektoriaus ištaisyta: „arba, kurio pinigai ir talentas...".

Kadangi mano straipsnio rašyba buvo „Vilties" rašyba, tai manęs del rašybos čia niekas nekaltįs, ir del rašybos aš nepykstu. Padarytąsias paklaidas (arba „klaidas") betgi atitaisykite.

Pasitaisykite tolesniam laikui ir du mažmožiu: ne „**gėdulių** pamaldos" (Sofijos Gimbutaitės laidotuvės), ne „Amerikiečiai labai **turtingi sumanymais**" (Laikr. apžvalga), bet „gedulių (gedimosios) pamaldos, Amerikiečiai labai **sumaningi [sumanųs]** (plg. ne „turtingi pinigais", bet „pinigingi").

Jūsų Jablonskis

Laukiu atsakant... (kalbininkų komisija...).

MAB, f. 12-1656, lp. 2. Datuojama pagal minimą „Viltіes" numerį.

[1] Viltis, 1911.X.30 (XI.12), Nr. 126(611).

[2] Tame numeryje buvo išspausdintas J. Jablonskio straipsnis „Kalbos dalykai. Šių dienų rašomosios kalbos reikalams" (žr. Jablonskio Raštai.— K., 1935, t. 4, p. 65—77). Klaidingai išspausdintas autoriaus slapyvardis Rigyškių Jonas, kaip minima laiške, buvo parašytas prieš straipsnį. Dėl korektūros klaidos nieko nesakyta.

5. Brestas, 1911 m. lapkričio vidurys

Brolau! Aš apsiimu jums rašinėti kalbos dalykus, bet vieną statau sąlygą: kur jūs su mano nurodymais sutinkate arba sutiksite, turite jais naudoties ir naudoties ištikrųjų ir „Viltyje" (**visoje** „Viltyje"). Kur jūs tais nurodymais nesinaudosite, tenai bus aišku, kad jūs su manim nesutinkat.

№-ryje 127-ame[1] pastebėjau šiuos išklydimus (skaičiau ne visa atsidėjęs):

1) **Sulig L. Tolstojaus nurodymų** etc. (apskelbime)... Apie tą paklaidą rašiau jums „Viltyje" aną kartą.

2) Rašote: „Lietuvių **atydai**" (apskelbime)... Žodžio „atyda" nėra, yra tiktai **atidžia, atidė, atsidėjimas, atidėjimas**... Raidės **y** čia nieku būdu neišteisisi. Apskelbime „Lietuvių atydai" (lietuviams žinotina, l. įsidėti į galvą...) yra, be to: „kreiptis **raštiškai** arba **asmeniškai** į Birutės redakciją; galima sužinoti **kaslink emigracijos... sąžiniškas, ypatiškas**[2]". Aš pasakyčiau: „kreiptis raštu arba pats ateit į Birutės r-ją; sužinoti (apie emigraciją), kaip ir kuriuo, kuriuo keliu keliaujama į Ameriką etc...

3) Jūs rašote: „Lietuvių dainos, **anot** „N. L. C.", padariusios gerą ir malonų įspūdį". Aname numeryje mano paaiškinta, kad reikėtų rašyti: „L. dainos, pasak N. L. C-gos, ...: l. dainos, kaip rašo N. L. C., padariusios etc... Tą **anot** jūs, man rodos, kišat ir ten, kur jis visiškai netinka.

4) „Karo" skyriuje jūs sakote: „Italai **pradėję** pirmi **užsipulti**". Mano buvo jau rašyta, kad reikią rašyti: „Italai **pradėję** pirmi **pulti** turkus, ant turkų..." Negalima sakyti: „**pradėjau parašyti, užtraukti, išeiti**". «Напасть» yra „užpulti, apnikti" etc.; «нападать» tėra **pulti, nikti**... Yra sakoma: „įsteigė mokyklą, bet „pradėjo **steigti** mokyklą".

Dar kartą prašau: man reikalingas kalbininkų komisijos sąrašas ir kurie-ne-kurie adresai. Barat tą komisiją, o jų sąrašo neduodat! Das passt nicht [3].

Jūsų Jablonskis

[Prierašas viršum „Brolau..."] Rašykite **apskritis, -ties** (moter. gimties).
[Prierašas paraštėje prie 3)] iš Prūsų Lietuvos.

MAB, f. 12-1656, lp. 1. Datuojama pagal minimą „Vilties" numerį.

[1] Viltis, 1911.XI.1(14), Nr. 127(612).
[2] Abu žodžiai įrašyti tarp eilučių viršum „**kaslink** emigracijos".
[3] Tai netinka, nedera (vok.).

6. Brestas, 1911 m. lapkričio 8(21) d.

Brolau! N-ryje 129-ame [1] radau, tarp ko kita: 1) Jei kunigas **užmano** (=sumano) mokyklą (sum. m. įsteigti); 2) valdžios pašalpa atsakomai **sunaudota** (=suvartota); 3) jau **penki** (penkeri) metai Amerikoje gyvenąs; 4) reikia tikėties, kad kauniečiai sekdami **pasekmingą** (?) suvalkiečių pavyzdį... (ką čia reiškia žodis **pasekmingas?** kaip pasakytum tą sakinį rusiškai? žr. „Dvarininkų globa" [2]); **kuri** gi (=katra) pusė laimėjo ginčą (žr. „Kynų revoliucija", tęnai **dvi** tėra pusi: lotyn. **uter**=katras, **qui**=kuris); kalbant apie **taip vadinamos** mokyklos padėjimą (=apie **vadinamosios** mokyklos p., stovį); galima pasakyti **vieną** (=viena); mokytoją **užtvirtina** (=patvirtina, sutv.) vietinis dvarininkas; valsčiaus **sueiga** (=kuopa, vyrija, vyrybė) neturi teisės...; **užmušė** (=**nu**dėjo, **nu**žudė, **nu**kovė...) žmogų; atvažiuoja Turkų pasiuntiniai **pasveikintų Carą** (plg. „Livadijon"...) =Car**o** pasveikinti, -tų; **skrajojanti** krasa (skrajojamoji..., žr. „Teatras"); Peterburge manoma (=ketinama) sušaukti netrukus soborą (soboras) tikėjimo dalykams **aptarti** („omówić"; **aptarti**=apkalbėti, apšmeižti; =tikybos dalykams spręsti...); kuris kreipsis ar tai **raštiškai** arba **asmeniškai** (raštu arba savimi); **kaslink, užlaiko** (=laiko) prekes, **sąžiniškas** patarimas; **ypatiškų** išlaidų (ypatingų, ypačių..., žr. „Lietuvių atidžiai").

Yra ir kitų dalykų, bet jų čia neliesiu. Pastebėsiu du mažmožiu jau kitos rųšies:

1) kalbėdami apie Vilniaus „streiką", rašote: „Pasak „Russk. slovo" Vilniuje sustreikavę 300 duonkepių; jie reikalauja, kad jiems pakeltų algas".

Vilniaus laikraštis turi savo tikrą žinią čia turėti. Remties čia Maskvos laikraščiu nepridera, nepadoru. Ar galėtų kas pasakyti: „Rusų laikraščiai praneša, kad mūsų mieste buvęs gaisras..."?

2) Tos pat rųšies yra ir šis **Vilniaus** laikraščio pranešimas [*iš karto buvo:* pranešimas **Vilniaus** laikraščio]: **„Vien."** praneša, kad **Vilniaus** vyskupijoje nebemoko (=ką) katalikų t-mo daugiau kaip 100 mokyklų, kadangi vyresnybė **netvirtinanti paskirtųjų** tosna mokyklosna kapelionų".— Reikėtų tiesiai kalbėti: **vyresnybė** neskiria mokykloms tų kunigų, kuriuos teikia joms vyskupas; vyresnybė reikalauja, kad kunigai, kurie nori mokyklose tikybos mokyti, patys siųstų prašymus direkcijoms arba kuratoriui; vyresnybė nori, kad kapelionų vietų ieškotų kunigai taip, kaip kalbininkai, matematikai etc.; vyresnybė nori, kad kunigai būtų kapelionais «по **назначению** учебного начальства» ir kad „jie tapdami kapelionais turėtų tiktai «**согласие** дух. начальства».— Esu su **keliais** kunigais kalbėjęs del šito dalyko: tie kunigai išranda, kad čia vyskupai ir Mich-us del dyko galo kovoją, del formos; jie išranda, kad čia užsispirti šiuo momentu nereikią [buvo „nereikėtų"], esą labai žalinga, kenkią bažnyčiai...

Tiek tuo tarpu. Yra laikraštyje mažmožių „Muzikos mokykloje"; 4-ių paskutiniųjų eilučių kalba tęnai labai negraži.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 3—4. Viršuj, dešiniajame 1-jo p. kamputyje, pieštuku įrašyta data: 1911.XI.8 (pagal naująjį kalendorių būtų lapkričio 21 d.).

[1] „Viltis", 1911 m. lapkričio 6(19), Nr. 129(614).

[2] Čia ir kitur nurodomi laikraštyje spausdinti straipsniai, iš kurių imti taisomieji pavyzdžiai.

7. Brestas, 1911 m. lapkričio pabaiga

Brolau! № 130-ame [1] radau:

1) Žiupsnelis. **Aptaisuose.** 30 kap. Čia, Zavadskio apskelbime, **„aptaisuose"** yra **visur** „su apdarais, apdaryta, aptaisyta" (buvo jau parodyta).

2) Spalių 30 d. susirinko žymesnieji Peterburgo lietuviai, **kad** apsvarstyt ir **apskaityt savo pajėgų.** Čia **kad** nereikalinga arba šiaip reikėjo sakyti: „susirinko lietuviai, kad apsvarstytų ir apskaitytų savo pajėgas". (Buvo jau rašyta). Žr. „Rūta Peterburge".

3) **Sulig tautos** kursų klausytojai skyrėsi: 100 rusų etc.; **sulig tikėjimų** buvo: 40 pravoslavų etc. Čia reikėjo, man rodos, šiaip pasakyti: **„pagal tautybės"** (народность, национальность, **narodowość**), **tautybe** kursų klausytojai šiaip skyrėsi, **tautomis; tikybų** buvo — 100 pravoslavų, 50 katalikų... (plg. „**gerumo** buvo ne visi vienodi"). Žr. „Mokslas ir mokyklos".

4) Valdyti kasas turės **visuotinas** susirinkimas ir tam tikra valdyba. Į visuotiną susirinkimą turės teisę ateiti)... (Valstybės Duma. **galas** — 20 eilutė). ...turės **visuotinis** (arba visuotinasis) susirinkimas... Į visuotinąjį (visuotinį) susirinkimą... Čia turime **terminus technikus** (plg. **ilgoji** naktis, **baltieji** žirniai).

5) papylė pamazgų **viedrą** ant „Lud'o" leidėjo (Laikraščių apžvalgos gale). Rašykit **visuomet kibiras** (=viedras).

6) Puidienės turima **aiškią** scėnos **dovaną** (Teatras)= P. turima **aiški** scėnos **dovana.** *Buvo jau rašyta* (aną kartą „Viltyje").

7) be degtinės ir kitų **svaigiųjų** gėrimų (žr. „Laiškai į Redakciją, II). Jei žodis **svaigus** yra, tad jo prasmė bus kitoniška: nuo „**svaigaus** daikto" **veikiai** apsvaigsta galva, nuo **svaigstamojo** daikto — galva svaigsta". Žmonių skiriama: **miršlama** liga (ta liga apsirgus reikės mirti) ir **mari liga** (ta liga susirgęs žmogus **bematant** numiršta).

8) **latvių** (?) **dežuravęs narys** (?) (lenkas) atsakęs... (Latvių tarpe); **buvęs** ligišiol Galicijos **ministeriu** lenkas Zaleskis kviečiamas *būti* pinigyno ministeriu (Svetur. Austrija). Čia reikėjo: latvių (?) **dižuruotojas** atsakęs, di**žuravusis** narys atsakęs; **buvusis** galicijos ministeris kviečiamas pinigyno ministeriu.

9) Rašykite visada „**pavidalas** (ne **pavydalas**)[2]. Aš sakyčiau: „iškaba atrasta iš nakties nuplėšta, sulaužyta, sulankstyta ir nuvilkta į kitą namų pašalį (Šiauliai)[2]. „Pavidalo" čia nepavartočiau.

10) Aš nesakyčiau: „**Regima,** kaip lietuviams kiekvienas sumanymas **sunkiai atsieina** įvykinti (Šiauliai); mo-

kyklose **lekcijų** tą dieną nebuvo (Sukaktuvės)". Man geriaus tiktų: „**Matyti, kaip sunku** lietuviams; lietuviams, matyti, sunku...; mokyklose **pámokų** tą dieną nebuvo (reikėtų skirti «урок» nuo „lekcija").

Kur abejojate, klauskite Būgą. Kur jisai nesutiks su manim, tęnai manęs neklausykit.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 5—6. Datuojama pagal nurodomą „Vilties" numerį.

[1] „Viltis", 1911.XI.9(22), Nr. 130(615). Vietomis pavyzdžių pluoštelių pabaigoje nurodomi straipsnių pavadinimai.

[2] Uždaromųjų kabučių nėra rankraštyje.

8. Brestas, 1911 m. lapkričio 12 d. (s. st.)

$\frac{12}{XI}$ 1911.

Brolau! Rašyba man mažiausiai šiuo tarpu rūpi. Prieš pirmąjį mūsų suvažiavimą nieko nauja nereikėtų rašyboje teikti. Reikėtų tiktai sutvarkyti tos taisyklės, kurios jau priimtos. Aš čia labai máža išmanau.

Sakyčiau:

1) buvau **nusiminęs** (nosį nuknabinęs, dvasią nupuolęs);

2) skursta [viršuj užrašyta: slenka...] dorą (?), **eina nedoryn.** Dar klausimas, ar **dora**=нравственность; **dorybė**=добродетельность? „Dorišką mergaitę" Būga turi gavęs iš Jauniaus (cnotliwá dziewczyna), Jauniaus tas žodis buvo (?) iš vieno-kito bažnyčios žmogaus girdėtas. Man geriaus tiktų „**doringa** mergaitė" (žr. Juškos žodyną).

3) „Nusidėti dorai" ir „nus. prieš dorą" galėtume sakyti, kaip sakome: „kėlė **man** ir kėlė **prieš mane** (savo) kepurėlę". Tarp naudininko ir prieš būtų mažas skirtumėlis.

4) Доказать — **išrodyti** (taip sakydavo Jaunius ir Kuršaitis).

5) Juozap**ininkai ineidami** nieko nemokėjo. Aš sakau: varpininkai (Šiaulių), saulininkai (Kauno), viltininkai...

6) Pasakymo **„ant galo"** Prūsų lietuviai neturi. Tas „ant galo" man išrodo svetimas. Sakyčiau prūsiškai: **ga-**

liausiai (žem. **pagaliaus** kartais turi tą pačią reikmę). Rašyčiau **tuo tarpu: „be galo** gražus, **ant galo** (?) ir jis atėjo".

7) Rašant **sūnųs** reikia rašyti ir **jųs.**

8) Žodžiai rųšies „apskritis (kros**nis**)" *) yra moteriškosios gimties; **Vienoje-kitoje tarmėje** jie gali būti, žinoma, ir vyriškosios gimties. **Lietuvių kalboje** tokiems žodžiams reikėtų būti, man rodos, moteriškosios gimties.

9) Aš sakyčiau **svetimatautis, svetimašalis,** ne **kitatautis, kitašalis...** Man nežinomi būdvardžiai, sudėti iš **įvardžio (kitas)** ir daiktavardžio. Žodis **šiometis, šiųmetis** nieko čia nereiškia.

10) Aš sakau **kas girdėti,** kiti sako **kas girdėtis...** Man geriaus suprantama **girdėti, matyti...**

11) Lai**mingas,** iškil**mingas** — yra žmonių žodžiai.

12) Sakyčiau: **pasižymėti** (отличиться), **pasižymėdinti, išsiskyrė, įsižymėdino, -mėjo,** ne „atsižymėti" (отличиться).

13) Sakyčiau neieškodamas termino: **jausmingosiose** vietose, **jausmų** vietose.

———— „ ————

A) Aš rašyčiau dáugįs, gerįs, taikįs (reikėtų sakyti **taikinti,** ne **taikyti**), **pįs, gįs, trįs, pažįs** (ir **pažįstu**)... Kauniečiai gali paimti viršų, žinoma, ir rašydami **gins, pažins, gerins...** Mane ima kartais baimė, ar nepaims viršų galutinai „L. Žinios" su „L. Ūkininku" **), skelbdami karą lietuvių kalbos gramatikai, žmonių kalbai; bet toji baimė dar nėra perdaug įsigalėjusi, nėra tokia didelė, kad kalbininkui reikėtų jau ir rankos nuleisti. Apie **taikįs, augįs, gadįs, gįs** daug yra rašęs Būga. Aš tuo tarpu su juo sutinku.

B) Ar rašysime **inkelti, įsikelti** ir t. t., reikia labai dar abejoti: tuo tarpu, rašydamas **inkelti, įsikelti,** aš ir pats imu kartais svyruoti, ar negrįžus prie **įaugti, įkelti** etc. Tamstos motyvas čia ne menkas. Tuo tarpu betgi

---

*) **Apskritis** esąs žemaičių žodis. Tamstos **apskritys** ar tik nebus knygų žodis? Ką sako **Būga?**

) tuose laikraščiuose **žmonių kalbos aš beveik nematau.

patarčiau rašyti, kaip rašydavot ligi šiol: lauksime pirmojo kalbininkų posėdžio... Pats aš, laukdamas jų žodžio, apie šitą dalyką nieko nesakysiu *).

C) Sunku kas pasakyti ir prieš **suktis, juoktis...** Augštaičiai sako, man rodos, tiktai: **sukti—suktis** ir **suktie—suktis.** Palaukim del šito dalyko, ką pasakys suvažiavimas.

D) **Darbinykas, ūkinykas** man netinka. „Nusileidus" čia rytiečiams reikės paskui rašyti ir **plūksna, ritinys** ar **retinys** (plunksna, rentinys)... Palaukim...

E) **Malarz** aš vadinu **tapytojas, рисовальщик** — **paišytojas. Tepliorius** tėra „peckarz".

---

a) V. 130 [1], 4 psl., 7 eil.: **priseis** kalėjime sėdėt ir sveikatą ardyt = (**teks, gaus** kalėti...) ir sveikata ardyti.

b) Susirinkimas **vienbalsiai** su tuo sutiko (3 psl., Panevėžys) = **vienu balsu.**

c) Blaivininkai nutarė alų daryti nestiprų, gerti su saiku, **be prašinėjimų** (= **neragindami** kitų; geria „be prašinėjimų" gali reikšti ir „geria maukia **neprašomas**"). (3 psl., tęn-pat).

d) Juozo Kučinskio pabrikas, intaisytas **(sulig) paskutinių technikos ištobūlinimų,** jau pradėjo veikti (V. 130 ir 131) [2]. = J. K-kio p[f]abrika, intaisyta[oji] **pagal** paskutiniųjų t. išradimų, patobūlinimų, intaisytoji paskutiniaisiais technikos patobūlinimais, jau pradėjo dirbti. **Pagal** ir **sulig** man labai neaišku, kur tuodu žodžiu būtinai reikalingu.

e) **per** kelias minutes (через н. минут) viską sužinosi... išvažiuosianti **už** valandėlės su savuoju (Inteligentas). Čia turėtų būti „**po** kelių minučių, **po** valandėlės". Sakoma ir **už,** bet tas **už** čia ar tik nebus **za** (lenk.) — prūsų lietuviai „**už**" čia, man rodos, nesako.

ė) niekam iš to **atskaitos** (= apyskaitos) neduosiu (Intel.).

f) linksniavimus, **lankstymus** (= asmenavimus) ir visus galus...

g) davinėjau **čebatus** (= batus).

---

*) tik pažymėsiu palyginti: **san**kalba, **są**varža, **są**jūdis, **santykis**...

h) padariau **kiaulystę, k-ystę** padarei. Ar nebus **kiaulybę** (plg. žem. **šunybę**)?

i) dvidešimts penkius įkrėsčiau (dvidešimt penkius...).

y) Juk tai ir **pamokinąs** dalykas, ir juokingas, ir graudingas... (=ir **pamokinamas, pamokomas** d.).

k) virto į gatvę ar į **ūpę** (=į upę).

l) žinai, gali puikiai **išnaudoti.** Kas čia bus — ar **išnaudoti** (эксплуатировать) ar **suvartoti** (zużytkowac')?

m) **Pas juos** prasidėjo barniai. Ar čia bus **pas?** Esu girdėjęs: **„Krapaičiuose** (K-ių šeimoje) prasidėjo barnis, **tarp jų** prasidėjo..."

n) **Prisiėjo** išaiškinti=**teko, gavau, turėjau, reikėjo... Priseiti** šita prasme (приходится) Prūsų lietuviai nežino.

o) pūrvai=purvai (čia, kaip ir **ūpė,** yra, tur būt, tiktai apsirikimas).

p) Žmonės labai **užganėdinti** (Rietavas)=patenkinti.

r) savo **grįčioje** nusmaugė pačią (Šiauliai)=savo **troboje, pirkioje, rūme.**

s) **ligonbutis** (Šiauliai). Man geriaus tiktų **ligoninė, gydykla. Ligonbutis** yra „Krankenhaus". **Ligoninė** yra toks žodis, kaip **šeimyninė, ubaginė...**

s) Grivos jaunimas ir **tolesniame laike** (=ir toliaus) nenorės slėpti savo dovanų (**Grivas...** ar ne **Griva;** Gryva?). Žr. Teatras.

š) **Sulig** komiteto nutarimo sutvarkyti sekretoriatas buvo pavesta...=K-to nutarimu (Laiškas į Redakciją).

t) Iškabų daug, **betvarkės** daug (Draugijų gyvenimas — gale). **Betvarkė** tėra, man rodos, **moteriškė be tvarkos.** Čia ar nebus **nėtvarka** (plg. nelaimė, neturtas, nėganda...)? arba **betvarkybė** (iš **betvarkis**)?...

Laukiu dviejų žinelių: Būgos adreso ir kun. Janušević̆iaus vardo.

———— „ ————

Nenoriu, kad jūs būtinai klausytute, kas man ateina į galvą del kalbos dalykų, juo labjaus, kad aš nė savo nuomonių negaliu del įvairių priežasčių tuojau apginti... Jei pasikalbėję tarp savęs ar susirašę su Būga išrasite, kad aš klystąs, ir rašysite paskui vieną-kitą dalyką saviškai, aš, žinoma, nurimsiu...

Ligi šiol „Vilčiai" kalba visiškai nerūpėjo: jau dveji metai rašo joje kiekvienas kaip tinkamas. Veikiai tokia

nėtvarka sutvarkyti nelengva. Vienas laikraštis, iš kurio gali pasimokyti žmogus ir kalbos, būtinai reikalingas!

Dieve padėk!
Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 7—11.
[1] „Viltis", 1911 m. lapkričio 9(22), Nr. 130(615).
[2] „Vilties" Nr. 130(615) ir 131(616).

9. Brestas, 1911 m. lapkričio 14 d. (s. st.)

N 132. Inteligentai [1] etc.

1) **lotiniškai**=lotyniškai (arba latyniškai).

2) Geriausiai su prastais žmonėmis turėti reikalus=geriausia su pr. žm. turėti reikalas, **-lo.** Plg.: **géra** čia gulėti. Čia bevardė gimtis.

3) **prisieka**=prisiekimas (plg. apšvieta=apšvietimas), priesaika. Prisiega=„przysięga" (iš „prisiegos" bus gimusi „prisieka").

4) pati viena **ant gatvės** (=gatvėje).

5) bildėsis (du kartus) ir bildesys (vieną kartą)=**bildesys, ūžesys, šnekesys...**

6) **nuduoda linksmą** (polonizmas)=**apsimeta** l-mas, **darosi, rodosi linksmas...**

7) **Poleskis** pats nenumano, kas **su juo** darosi=pats nenusimano, kas jam darosi.

8) „Palikęs duris **atdaras**"... Man geriaus tiktų **atádaras.**

9) **Iš už** sienos girdėti balsai=iš **užsienio, iš-anapus** sienos...

10) Gal jau **nebetoks,** kaip pirma=jau **nebe toks,** kaip pirma (plg. jau **ne toks,** jau **ne visas,** jau **ne tavíškas**...).

10) **veržiasi save juokties,** bet neįgali (=**sténgiasi** juokties, bet **neįsténgia** (taip sakytų Rygiškiuose), tyčia juokias etc. ...**prisiverzdamas juokias; bet nepasijuokia.**

11) Vyskupo Valančiaus **gryčia**=troba (Žemaičiuose nė nevadina trobos, pirkios **gryčia**).

12) kova su **girtuoklybe**=su **girtybe** (įvairios žinios).

13) Taigi **ką nedarytų** Italai Egėjaus **jūrėse** — Turkijos nesibaidytų=kad **ir ką** darytų, kad ir **kažin-ką darytų...** (buvo rašyta; žr. ir Sintaksę) Egėjaus **jūroje** (Žemaičių žodis, Palangoje). **Jūrėmis** galėtume vadinti tiktai

«море-океан», «океан-море». Reikėtų sakyti: **Baltijos jūra, Vidužemio jūra** etc. (Karas Turkijos su Italija).

14) Pradėjote rašyti **žemininkijos** (земства) — Valstybės Duma. Reikėtų gerai pagalvoti.

15) **Nieko** būtų **sau** atsitikimas (inteligentai,=**nei šio nei to** būtų... Man rodos, kad čia yra tiktai «ничего себе».

16) Neapri**buotam** laikui=neapri**botam, ilgam** laikui... (Kronika)

———— „ ————

Aš čia įsikandau „Inteligentus" tik del to, kad jų kalba man beveik patinka ir antra, kad jie gali skyrium pasirodyti...

Tuo tarpu nustosiu kurį laiką rašęs.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 12—13. Laiškas rašytas pieštuku. Datuojama pagal J. Balčikonio (?) užrašą 1 p. viršuje.

[1] Inteligentas. Scena iš gyvenimo. Lenkiškai parašė B. Gorčinskis. Vertė J.— Viltis, 1911.XI.13(26), Nr. 132(617).

10. Brestas, 1911 m. lapkričio 18 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Kaip bus lietuviškai kalbant «популярный, национальный» etc.— yra nelengva išrišti: pagalvojęs, pasiknisęs atsakysiu. Tik kitą kartą, kad siųsi man sveikas kiek žodžių, siųsk juos su sakiniais, pavyzdžiui: «**национальные** интересы России не всем нам дороги...» Be sakinių labai sunku pasakyti žodžio prasmė (lietuviškai).

1) Kaip Tamsta pasakytum rusiškai **„tautiškai** sumenkėti"? klausiu ne juokais.

2) Argi **kibiras** rusų žodis? Prūsų lietuviai **viedro** nežino. Jie sako **kibìras** (kaip **pipiras**). **Kibìras** yra žinomas ir mūsų Paprūsėje.

3) Dabar **keli** mažmožiai del № 133 (visa nesurašau)[1]:

a) **Išduodama nuomon** malūnas (apskelbimas). Žemaičiai ne **išduoda nuomon** («сдавать в аренду»), jie tiktai **núomoja, išnúomoja:** yra **núomojamas,** yra malūnas **išnúomoti...**

b) Vieni, turėdami pinigų, nenori **toliau savo valsčiaus** pavažiuoti (P. Kuzma).=Rusicizmas **(kilmininkas).**

Nei suvalkiečiai nei žemaičiai nepasakys: **„toliau miesto** nevažiuosiu (=toliau, kaip į miestą, kaip ligi miesto, nevažiuosiu)". Čia reikėtų: „toliaus, iš (už) savo valsčiaus, pavažiuoti; toliaus, kaip (?)[2] **iš** s. v., pavažiuoti".

c) ir gerieji sumanymai **prisieina** (=tenka, reikia...) atidėti tolesniam laikui (P. Kuzma).

d) Įstojimas **į** M. Sąjungos **narius** nevargingas (R. Šliupas), **į ekspertus** buvo pakviesti keli žmonės (Viekšniai). Čia reikėjo: įstojimas **nariu** nevargingas, įstoti **nariu** nesunku, **ekspertais** buvo pakviesti keli žmonės.

e) sušelptų apygardos gyventojus ne **kariškius** (=nekareivius, nekarininkus...). Žr. „Pašalpa badaujantiems".

f) Mirė Ukmergėje... tikroji L. Dailės Draugijos **narė** (žr. „Iš Lietuvių Dailės Draugijos")=Mirė tikrasis **narys.** Žodžio **narė** (Glied) nėra mūsų kalboje.

g) **Reikė buvo** paimti 600 krikščionių (žr. „Naujokai"). Čia yra «нужно **было,** trzeba **było**". Reikėtų: **reikėjo, reikė...** (be **buvo**).

h) Du kunigai perkelti **kitas kito** vieton („Kunigų permainos")=perkeltu **vienas antro** vieton. „Kitas kito" reikėtų sakyti tiktai kalbant **ne apie du daiktu,** bet apie kelius, arba keliolika daiktų.

i) Aną naktį **kaime Serdokų** išplėšė (Vilkaviškis)... čia pat bėga **upė Kražantė** (Kelmė). Reikėtų: „Aną naktį Serdokų kaime... bėga **Kražantės upė...**

y) pas **grintelninką** Grincevičių (Vilkaviškis). „Grintelninko" Vilkaviškyje nėra. „Gr-as"=**trobelninkas,** kampininkas...

k) Tėvams reikėtų **apie tai** (=tuo) pasirūpinti ir reikalauti, kad lietuvių kalba būtų **išguldoma** (Kelmė)=kad būtų mokoma ir lietuviškai, kad lietuvių kalba būtų mokoma, išdėstoma (?)[3].

l) visus perlaušime, kol priversime **po sau** (=saviškai, savaip daryti...)=„Iš santykių su lenkais" / —

Jūsų Jablonskis

[Trečiojo p. paraštėje] Beje: korespondencijoje „Ryga" visai nereikalingas paskutinis sakinys: „Ar ne metas būtų jam deginti savo tinklų".

MAB, f. 12-1656, lp. 14—15. Datuojama pagal dešiniajame viršutiniame 1-jo p. kamputyje įrašą pieštuku.

[1] Viltis, 1911.XI.16(29), Nr. 133(618). Vietomis nurodomos straipsnių, iš kurių imti taisomieji dalykai, antraštės.

[2] Klaustukas su skliausteliais įrašytas viršum „kaip".

[3] Klaustukas su skliausteliais parašytas viršum „išdėstoma".

11. Brestas, 1911 m. lapkričio 25 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Rašai, kad pataisyčiau ką kiek galėdamas Juškytės scėnos darbelį[1]. Kurį? Tą, kur buvo feljetonuose nesenai, aš jau taisiau; savo pastebėjimus Sveikam jau nusiunčiau (būsi gavęs senai).

Ar negalėtų A. Sm.[2] man atsiųsti su savo pastebėjimais mano nusiųstųjų jam lapelių su **sulig, pagal?** Man būtų pravartu turėti.

Kam buvo reikalinga anketa[3] dienraščiui? „L. Žinios" jau pasityčiojo. Dabar vienas-kitas dar pasijuoks, kad „V-is" ėmėjų nerandanti kiek reikiant, kad ji ir dabar tėsanti draugijos remiama, kad be aukų neapsieinanti... Man rodos, jog tokia anketa buvo, ar šiaip ar taip, nereikalinga. Tas žingsnis buvo ne diplomatiškas, betaktiškas.

Tamstos lapelį su mano atsakymais arba tariant atsakymą į Tamstos laišką netrukus išsiųsiu.

———— „ ————

Mano „Kalbos dalykai" jums, kaip ir „L. Žinioms", matyti, nereikalingi. Skyrium jums rašiau vieną-kitą mažmožį, įspėdamas, kad to ir to nerašytute; apskelbimus taisiau, rodžiau, kas tęnai pataisytina; del vieno-kito mažmožio, apie kurį yra ir sintaksėje kalbama, esu rašęs A. Sm-ai... bet kaip nieko, teip nieko nėra iš tų mano rašymų.

Pavyzdžiui nurodau dal kelius senus mažmožius:

1) Apskelbime „Juozo Kučinskio" (pabrikas intaisytas ištobūlinimų) nieko netaisote (aš esu [viršuj įrašyta: v. 134] apie jį rašęs. Zavadzkio knygyno apskelbime (134) nieko netaisote, nors ir apie tą apskelbimą esu rašęs („aptaisais"). Rusų laikraščiuose negali būti «безграмотных объявлений», nors apskelbimus tęnai kartais sargai, kiemininkai rašo (redakcija tęnai ištaiso).

NB N 134. Rašote „Vargonininkų už**duotis**", nors buvo jau beveik visiškai priimtas „uždavinys".

Rašote „visiems **aukavu**siems" (Iš L. Inform. B. nutarimo), nors atsitinka ir „visiems aukojusiems".

Rašote — „Bendrija eis sykį į mėnesį" — buvo mano apie tą **į** rašyta.

Rašote „**Sulig įstatų projekto** Vilniaus nacijonalinės (=nacijonalistų) rusų sąjungos" (Laikr. apžvalga — 134) ir „**sulig jo,** lenkams atėjusi sunki gadynė (136 — „Pats muša, pats rėkia"). Apie **sulig** buvo jau rašyta ir šiaipjau prikišama.

Rašote „3 Lvovo **girininkavimo** mokyklos studentai" (134 — „Rusijoje"). Ar yra feldšeriavimo, gydytojavimo, mokytojavimo institutas, seminarija, mokykla?

Rašote — „**apšvietos** draugija" (136 — L. apžvalga), „paskirti pinigų mokyklos mokytojams **pirties pastatymui**" (Žasliai... 136). Buvo apie tai ir paties A. Sm-nos rašyta. Kurgi čia redakcija?

Rašote „Buvo daug tokių, **ką** davė ne tik kunigui, bet ir advokatui" (136 — Joniškio bylai artinantis). Ir sintaksėje apie šitą mažmožį yra kalbama.

Esu rašęs jums, kad niekas nesako „**išduodama nuomon** malūnas" (136 — apskelbimas, psl. 1)...

Taip rašydami, taip elgdamiesi su „kalbos dalykais", jūs atimat man visokį norą rašyti jums kalbos straipsnelių. Jei teip elgiatės ir su kitais bendradarbiais, tai jūs skandinate „Viltį", ne augštyn ją keliate!

— „ —

Mano sintaksėje dviejose vietose yra kalbama apie skirtumą tarp **nė** ir **nei.** Apie tą mažmožį **esu rašęs ir A. Sm-ai.** Apie tą dalyką esu kalbėjęs su K. Būga ir su Jauniumi (juodu su manim sutinka, tariant aš — su jais). Jūs to neskiriat tyčia ar patys nesuprantat skirtumo?

Baigęs šituos pastebėjimus, radau dar netyčia **seną** žodelį **siekis** („eina į savąjį **siekį**") straipsnyje „Maskva (Rusijoje — 134). Apie tą **siekį** esu jau rašęs ir „Varpe".

„Varpe", man rodos, spauzdindami ką (iš kalbos dalykų), taikindavos ir rašyti nurodyta taisykle. Jūs to nedarote ir nedarote labai atkakliai. Pagalvokite, kas čia kaltas!

Atsakant į šituos pastebėjimus nelauksiu.
Jūsų Jablonskis

P.S. Lietuviai turėtų ir laikraštininkams įsivesti tam tikrus egzaminus. **Anarchistams,** ar šiokios ar tokios rųšies, laikraštijoje neturėtų būti vietos.

MAB, f. 12-1656, lp. 16—17. Datuojama pagal dešiniajame viršutiniame 1-jo p. kamputyje įrašą pieštuku.

[1] Matyt, turimas galvoje lenkų rašytojo B. Gorčinskio scenos vaizdelis „Meilės parodijos", kurio vertimas, pasirašytas inicialais J. J. (=J. Juškytė), buvo spausdinamas „Viltiės" atkarpose, kaip tada sakyta, feljetonuose, žr. 1911, Nr. 137(622)—141(626).

[2] A. Smetona tuo metu vadovavo „Viltiės" bendrovei ir redagavo laikraštį „Viltis".

[3] Kalbamoji anketa nerasta.

12. Brestas, 1911 m. gruodžio 7 d. (s. st.)

Meilės parodijos [1]

vaikesas / kambarys, / sienose, pasieniais / spinta (?), šėpa /. Pirmoji / sėdi krėsle / dailiai, / Ji — mergaitė / žaketu / galvos skrybėlės *) / dešimtį, dešimt / Varai lyg / durų linkan / To tereikia / „ponas Juozas" / Tamstą / kokią moterį / nepatinkama / paprasta / **Išgy**venti / nužudai / tikiesi sugraudinti, tariesi... sugraudįsianti / pasipiktinusi / del manęs / Del ko (už ką) / prot**o** / nuskaudus / to (?) / grūmojus / nustoti grūmojus / nė / antr**oji** / (poperio), popirio, popirosus / kamplementų / keleto (keletos), „popirgalių", / nė / ant kelių dienų (?) / iš galvos / popirosą / sėdas krėslan / nusimezdamas našta / su Marijona (?) / pabaigei / išlojojo / dabar / būtų nusiritęs / kiekvieną žingsnį / mylėjovos abu / atsiskyriau / Atliekamomis nuo tikr**osios** meilės valandomis / kaip kuriomis / O manimi / Prigimimo esi pesim**is**tas / lojoja (plūsta) / mylimas / mielasai (mielasis) / buvau turėjęs pirm to santykių su keliomis kitomis / bet ji nepaliovė manęs / jaučiu / ko nori / O kai del tos... / išlojojo (išplūdo) / mielasai / turi būti / teorijų / Tai kas? / niūniuoti / -oji scėna / vaikesas (sakoma **vietomis** ir „vaikezas") / pana Mar**ija** (prie „pana" reik „Marija") / Pana Marija / panai Marijai / paną Mariją / galvą susiima / nė už skatiką / kokio berno, jos pasamdyto / Nesisakyk esąs Vitkauskas / nekaizdamas / o aš pasislėpsiu / su žaketu / ir skrybėle / nuo slenksčio). / Ką gi (o ką) beveiki? / žaketą / niekus daranti, tav**im** tikinti, kad tu... apgaudinėjąs, manęs nemylįs / kitan, į kitą / Ne, rodos, nujaučiu ką negera / matyt, įspėjau? Kaip daktarą / ne kaip / dramatingai / poneli, nebėr tamstai Jadvygos /

*) aš sakau skrybėlẽ, skrýbėlę.

sakydamos (sakydamasis) turįs draugų / išstatai juokams / turėjusi varžytinių su kokia siuvėja / iš galvos išeiti / o čia skauduįs / O kiek sykių esi siekęs — kad mane vieną teturįs, kad nė viena kita tau nerūpinti, kaip tik

———— „ ————

Siunčiu sveikam ir du numeriu (137 ir 138)[2]. Atkarpoje mano pabraukytos tos vietos, kurios man pasirodė taisytinos. Man prašau du kitu NN atsiųsti iš redakcijos (kompletui).

Taisyk ką tinkamas, ne būtinai tas vietas, kurios čia pabrauktos: atsakyti jei prireiktų už tuos taisymus, tai pačiam reikės mokėt pasiteisinti... Kad taisyčiau rankraštį ir turėčiau daugiaus laiko, išeitų mano taisymas, rasit, kiek kitoniškas.

Tamstos Jablonskis

Aš neturiu to № „Vilties", kuris išėjo pereitąjį sekmadienį (N 241)[3]. Pasakyk, kad esi toks geras — tegu išsiunčia. Kas pasidarė, kad šiemet aš jau antro № negaunu?

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 20—21. Datuojama pagal įprastoje vietoje pieštuku įrašytą datą.

[1] „Viltis", 1911 m. lapkričio 25 (gruodžio 8), Nr. 137(622), lapkričio 27 (gruodžio 10), Nr. 138(623), p. 2—3. Toliau čia ta pačia tvarka surašomi laikraštyje išspausdinti atitikmenys:

vaikezas / kambarys / ant sienų / spinta / Pirma scena / sėdi **ant krėslo** / dailiai / Ji — **gi** mergaitė / žakietu / galvos **skrybėlės** / dešimts / Varai **neva** / durų **linkon** / To tik ir reikia / „ponu Juozu" / noriu **tamstos** vieno daikto prašyti / pamačiusi buvus **kokiai moterei** / jei **pasakysiu ką nesmagaus** / **Lengva** (?) tamstai sakyti... / **Pergyventi** / tu mane **užmuši** / **manai** mane sugraudinti? / pasipyktinusi / **už mane** nubausti / **Už ką gi** tave mylėjau / Bent sykį **protą** ingavai / Ar negana tau mane **nuskriaudus** / **ta** dar nesitikėjau... / Meldžiu tamstos paliauti **grūmoti** / **nei** pabučiuoti / Antra scena / popierio, papierosus / komplementų / atėjau pasiskolinti **keletą „popergalių"** / Nei / išėjau **kelioms dienoms** / ar neišėjai kartais **iš proto?** / papierosą / sėdas **ant krėslo** / numezdamas / su Maryte / užbaigei / iškoliojo / dabar / Jaučiuos dabar lyg kad akmuo nuo galvos **nusiriito** / ant kiekvieno žingsnio / **mylėjomės** abu / del jos **persiskyriau** su Maryte / **Atliekančiomis** valandomis nuo **tikros** meilės? / Kaip kokiomis / Manim **gi?** / Esi **iš** prigimimo **pesymistas** / kolioja / nebuvai **mylėtas** / mano mielas / žinojo, jog **turėjau** pirm santykius su keliomis mergaitėmis / bet nepaliovė **mane** / nes jaučiu **tai** / Jauti — **ką sau** nori / O **ką** del tos / iškoliojo / *mano* **mielas** / Gali būti / turi savo **teorijas** / Kas iš to? / niuniuoti / [Trečlia scena / vaikezas / pana

Marė / Pana Marė / panai Marei / paną Marę / pagauna sau už galvos / nei už skatiką / nuo kokio jos pasamdyto berno / Neprisipažink, kad esi Vitkauskas / meluok į akis **nerauzdamas** / aš **gi** pasislėpsiu / su žakietu / skrybele (nuo slenksčio.) / Kaip gi tavo sveikata? /?/ / žakietą / visi man sako, **kad** niekus **darau, tau tikiu** / kad mane **apgaudinėji,** manęs nemyli / atsisėda **ant kito** /krėslo/ / Ne, rodos, nujaučiu ką negerą / Tyli, matyt, **spėjau?** / **kaipo** daktarą / ne **kaipo** / dramatiškai / pone, **nėra jau** tamstai anos Jadvygos / sakydamas „turi draugų" / išstatei ant juokų / sakys, kad aš **turėjau** varžytines su kokia **ten** siuvėja / galiu **iš proto** išeiti / čia **gi** skaudus / Kiek **gi** sykių **siekei,** jog turi mane tik vieną, kad niekas kitas tau nerūpi, tik aš viena.

[2] „Vilties" numeriai.

[3] 1911 m. lapkričio 20 (gruodžio 3), Nr.. 135(620); Jablonskis, matyt, apsiriko — parašė ne tą „Vilties" numerį.

13. Brestas, 1911 m. gruodžio 8 d. (s. st.)

Trečiadienis. Vilties № 141 [1], kurio aną dieną prašiau, šiandie tegavau: to № man nesiųsk. „M. p." galą šiandie ištaisęs išleisiu į Vilnių.

Tik išspauzdinkite be klaidų „Kalbos dalykus" (N 2): kelios korrektūros paklaidos gali visa sugadinti.—

Jūsų Jablonskis

[Prierašas apačioj] Laukiu sugrąžinant **visus** NN su „M. Parodija".

MAB, f. 12-1656, p. 22. Standartinis atvirukas. Datuojama pagal Bresto pašto antspaudą. Adresuota: в г. Вильно, Кожевенная, 5, кв. 25. Редакция „Viltis". J. Balčikoniui.

[1] Laikraštis „Viltis" 1911 m. gruodžio 4(17), sekmadienis, Nr. 141(626).

14. Brestas, 1911 m. gruodžio 9 d. (s. st.)

N 141 (Meilės parodijos) [1]

„Čyžas"— ar negeriaus būtų **visur** „Čižas"?

išeina **iš-antrapus** portjeros.

žiūri **atsidėjęs; žudai dorą žmogų**

Paėmė **nagan;**

Praverčia, pravartu, Verta su mergomis prasidėti? merginėti? pakampiauti?

Aštunta, devinta, pirma — rasit, nė nereikia perdirbti į aštunt**oji** etc. (scena).

nelaiming**asis** dvikoji;

popirosą

tie žmonės taip meile pamišo
kvailybė — bjaurybė
Ką? iš numirėlių...
kam tamstai jo reikia?
kad dabar teišėjęs, dabar-pat išėjęs.
nuodij**aisi?** pasipiktinusi;
Degtukų siera;
Apsidairyk tamsta.

Ponas! smailiai, smalsiai / artindamasis; varo?! nė nenoriu / savaitėje / bet ką aš darysiu. Ponas / Būk toks geras / Aš — padaryti? / kada-nors / tektų (tektų), reiktų, gautumėt / ar tik **tam,** kad / Mano gerasai, mielasai / **ko** prašau / ...ar / Poneli, ponas... / žingsniuojant / kambarį / sėzdamas / į kreslą, kreslan / ir į Gervių gatvę (Žórawia ulica) / tratančių bobų / nuo lipy**nių** / apsimezdamas nustebęs / mielasai, -asis / **kuo** neištrūko / **Nė** manyti / **nė** valandėlės / pirma rodės / kad žinočiau ją gyvą esant, g. būsiant, Nérimas / Iš-anapus portjeros / iš **už-portjerio** / mielasai, -asis / pasipiktinęs / nusišluosto akis / **grįšta**

Juozą /

Tiek tuo tarpu. Kaip išspausdįsi, atsiųsk vieną lapą.

Jablonskis

[Prierašas paraštėje]: Nesakau, kad būtinai taip reikia ištaisyti. Pats pagalvok.

MAB, f. 12-1656, lp. 23. Datuojama pagal įrašą 1-jo p. kampelyje.

[1] „Vilties", 1911 m. gruodžio 4(17), Nr. 141(626), p. 2—3. Ta pačia tvarka pateikiami laikraščio pavyzdžiai:

išeina **iš už** portjeros / žiūri **atidžiai** / **užmuši** dórą žmogų / paėmė **į nagus** / **Užsimoka** romansus vesti? / Eik, **nelaimingas** dvikoji / papirosą / tiems žmonėms taip galvoje sumišo nuo meilės / **kvailystė** — bjaurybė / Ką **gi** tamsta? Iš **numirusių** prisikėlei / Kam gi jis tamstai? / sakė, kad **ką-tik** išėjęs / Tai tamsta nusinuodijai? / pasipyktinusi / Siera nuo degtukų / Apsidairyk, tamsta / Pone! / žingeidžiai / Po valandėlės, **artindamasi** /?/ / Argi jis ne niekšas, jei mane varo / Aš **ir** nenoriu / du syk **per savaitę** / bet ką padaryti / **Pone,** padaryki tamsta / Meldžiu tamstos / Man padaryti? / kada nors / prisieitų / ar tik **delto,** kad / Mielas pone [?] / padaryk, **ką** prašau / padėk man (sako jam į ausį) ar padarysi? / Pone, ar ir tamsta... / Girdėties žingsniai / laksto po kambarį / **sėsdamas** / ant kréslo / į Gervinę gatvę / tratančiųjų / nuo lipinių / apsimezdamas **nustebusiu** / Ką mano **mielas!?** / **Ko** neištrūko / **Nei** manyti / **nei** valandėlės / **pirm** rodės / jei dabar žinočiau, kad ji gyventų / Neramumas / **iš už** portjeros / mano **mielas** Juzeli / pasipyktinęs / **nušluosto** akis / grįžta / „amantą" /?/.

15. Brestas, 1911 m. gruodžio 17 d. (s. st.)

$\frac{17}{XII}$ 1911

Gerbiamasis!

Mano krašte yra žodis **sandarùs,** -rì, sañdarų: **sãndarios** durįs, **sañdariaĩ** užsidaro (kad labai prisiglaudžia prie staktų...).

Žemaičiuose ir Prūsų Lietuvoje yra žodis **glaudùs** (prisiglaudęs, susiglaudęs su kuo...): **glaudùs** veršis dvi kárvi žinda.

Žemaičiuose yra sakoma: **sódrus** lytus... **sódrus** (tankus, skalsus...). Be to, šiam tikslui pasinaudočiau žodžiu **tankus.**

Senuose vertimuose (Мир Божий) [1], vieno būrelio darbelyje, randu šiaip pasakyta: „Švinas **tankesnis** (skiriama nuo „tirštesnis") arba **sandaresnis** už medį, vanduo sandaresnis už sviestą, medis sandaresnis už kempinę arba kamštį (**sandaraus** daikto dalelės **sandariai** guli prie kita-kitos, jos labai **tankios**)... plunksnos nėr tokios **sañdarios,** nėr tokios tankios kaip švinas... Dujų, skystimų ir kietimų (kietųjų kūnų) sandarumas... Daugumas kietųjų kūnų (daiktų?) sandaresni už vandenį... Įvairųs skystimai **sandarumo** ne vienodi... Sviestas lengvesnis už vandenį: jisai nėr toks sandarus, kaip vanduo... **Švietalo** (свет. газ) [2] **sandarumas** yra menkesnis už **oro sandarumą**... Skystimai ir kietieji kūnai (daiktai) daug **sandaresni** už dujas.

Kai siųsi kada kokį klausimą, tai siųsk verčiau kelius pavyzdžius: vienas žodis be pavyzdžio sunku išversti — reikia pačiam susirasti visokių pavyzdžių su tam tikru žodžiu...

Dabar rašau Emšai [3] atsakymą: išeis nemažas straipsnis. Reikės jo ir mano straipsniu sudėti į vieną feljetoną. Kad ne Emša, nebūčiau taip užtrukęs.

———— ,, ————

Neseniai gavau „Draugiją". Skaičiau N 57 — su Rygiškių Jono sintaksės kritika [4]. Kad barė, tai barė! Kojų apačias iščiupinėjo „Druskius" ir „Vilčiai" net teko už R. Joną... Druskiui būtinai atsakysiu, bet vėliaus.

Kalbininkus kviečiu į Vilnių kad atvažiuotų 4—5 sausio dieną.

Jūsų Jablonskis

PS. Mano „K. dalykai" (N 2) kad nenusimestų jums belaukiant, beatidėliojant!

„Smūgus"— man netinka (tuo tarpu).

«Обвал горы»?

Žinau žodį **slañkius** (slenkąs krantas), **pakriūtė**...

Kuršaičio žodyne yra: „**slañkius** — eina Bergrutschung, in Südlitt. **steiles** Flüssufer"; **pakriūšis**, -šio,— steiler Bergabhang; kitur yra **pakráušė, pakriūtė, pakraũtė** etc...

Kuršaitis: Bergsturz, Bergabsturz — **kalno nugriuvimas**, k. **įgriuvimas** (Bergeinsturz); **griovà** (ir mano žodis) — eine enge Schlucht zwischen zwei Höhen. Juškos žodyne yra (II d., p. 475) **griovà** — обвал, обрыв: „kur pati **griovà**, če **slañkius**, t. y. kur griũn, ten slenk. Reikėtų pasinaudoti, man rodos, **slañkium** arba **griovà**.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 24—25.

[1] «Мир божий» — Peterburge leistas mėnesinis žurnalas jaunimui ir savišvietai (1892—1906).

[2] Šviečiamosios dujos; rusiškas pavadinimas su skliausteliais įrašytas viršum žodžio „švietalas".

[3] Emša — Marcelino Šikšnio slapyvardis, kuriuo pasirašė straipsnį „Dėl Rygiškių Jono „kalbos dalykų" (Viltis, 1911, Nr. 126). J. Jablonskio atsakymas buvo išspausdintas 1912 m. „Vilties" Nr. 3(638).

[4] Druskius [A. Jakštas]. [Rec.:] Rygiškių Jonas. Lietuvių kalbos sintaksė. Pirmoji dalis. Seinai 1911.— Draugija, 1911, t. 15, Nr. 57, p. 75—83.

16. Brestas, 1911 m. gruodžio 24 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Antrąją kalėdų dieną, 12 val., atvažiuoju į Vilnių — atvešiu jums didoką straipsnį. Tą pačią dieną, naktį, išvažiuosiu į Peterburgą (į klasikų suvažiavimą) [1]. Būsiu tenai 4—5 dienas. Būk toks geras: pasikviesk į kalbininkų suvažiavimą (kad nori — mano vardu) pats save, K. Būgą, A. Smetoną, J. Šlapelį. Suvažiuosime sausio 4 d. Kn. Dambrauskas, tur būt, nebūsiąs. Ar atvažiuos Laukaitis, dar nėra žinios. Nieko kito tuo tarpu

(į **šį** suvažiavimą) nekviečiau.— Sveiko adreso nežinau. Atvažiavęs važiuosiu tuojau į Smetoniją... Jei gyveni kitur, padaryk, kad atvažiavęs tuojau galėčiau pasimatyti...

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 29. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

[1] Daugiau duomenų apie J. Jablonskio dalyvavimą Rusijos klasikinių kalbų mokytojų suvažiavime tuo tarpu nėra.

17. Brestas, 1912 m. sausio—vasario mėn.

Brolau! Jūs man žinios nesiunčiate, kada, kaip ir kas pradės spauzdinti mano „Raš. k. dalykus". Kodel? Jų nesulaukdamas noriu jiems dar šį-tą pridėti. Taigi prašyčiau pridedamuosius pavyzdžius tam tikrose vietose indėti: a ir a_1— prie pavyzdžių su **ant** *) (kaip rašoma ir kaip reikėtų rašyti), b ir b_1, c ir c_1, d ir d_1, e ir e_1— prie pavyzdžių, kur surašyti tam tikri netikę rašomajai kalbai **žodžiai** (§§ 40 ar 41?). Del šitų pavyzdžių sakinių eilės galite neardyti: galite po pav. 40 indėti, sakysime, čia pradedamą vieną kitą sakinį ir duoti jam „40 **b.**" ir t. t.

Tame skyriuje, kur surašyti **-iškas, iškis** (§§ 40 ar 39?), yra pavyzdys: „Jo vadovėlyje yra ir **kalbiškų** absurdų". Reikėtų jis taip parašyti: „Jo vadovėlyje yra ir **kalbiškų** absurdų, yra tat **kalbiška** bjaurybė". Pataisyti reikės šiaip: „Jo vadovėlyje yra ir kalbos nesąmonių; yra tat kalbos bjaurybė, bjaurenybė".

———— „ ————

Laukiu, labai laukiu žinios. Labai norėčiau, kad prieš Velykas galėtų tie „Dalykai" pasirodyti.

Jūsų Jablonskis

*) kur yra „paleidė **ant** kalėdų".

MAB, f. 12-1656, lp. 30. Laiškas be datos. Datuojamas pagal turinį. Laiške minimi pavyzdžiai įdėti „Rašomosios kalbos dalykuose" (V., 1912), p. 4 (5.17), 6 (8.9b), 22 (40b.2, 6, 8).

18. Brestas, 1912 m. kovo 7 d. (s. st.)

7/III 1912 m.

Brolau! Jūsų **bernams** maža aiškinti, reik ir prižiūrėti, kad jie šį-tą kaip reikiant padarytų. „Draugijoje" buvo Srbos[1] šis-tas jums prikišta („eina **žemę dirbti(ų)**"), jūsų „Viltyje" buvo mano rašyta del tų pačių mažmožių, mano buvo Tau ir B-ai[2] skyrium del jų rašyta,— ir vis kaip nieko taip nieko! Kaltas čia ne tiek Gira[3] ir K-nija[4], kiek Sveikas, redaktorius! *)

„Perdėtinis" (mano krašto žodis) bus „przełożony", kurs kilęs vėl iš „praepositus".

Prieš Velykas „Dalykai"[5] turi būtinai pasirodyti. Taip ir **sutarkit (suderėkit)** su Kukta. Jei ką pataisysita (ypačiai mano **tekste,** ne pavyzdžiuose), būsiu dėkingas.

Lauksiu korektūros. Grąžįsiu atgal ta pačia diena. Kimšte kimškite, kad daugiaus sutilptų... Norėčiau, kad ir „Kalbos mažmožiai" pakliūtų į tuos „Dalykus".

Ženklas / (rankraštyje) reiškia, kad tęnai **nauja** eilė reikalinga...

Rašyba, man rodos, tur pasilikti „Sintaksės" (tuo tarpu). Rašysiu kitaip tiktai pasirodžius rašybos vadovėliui (geram). Čia del mano rašybos, niekas negali nei Komisijos, nei Draugijos kaltinti.

Lauksiu korektūros
Jūsų Jablonskis

---

*) Matydamas tiek vaisių žmogus nenori nė rašyti tų „k. dalykų". **Visų jūsų bendradarbių ir korektoriaus aš vistiek neperkalbėsiu.**

[Prierašas teksto viršuje] Kai siųsit korektūrą, tai **siųskit ir rankraštį...**

[Prierašas 2-jo p. paraštėje] §§ **numeriai** (1, 2, 3...) turėtų eiti, man rodos, ir **„pataisymuose"** (ne tiktai **paklaidose**).

MAB, f. 12-1656, lp. 31—32.

[1] Srba A. Apie supiną lietuvių pasakose.— Draugija, 1911 m. rugsėjo mėn., t. 15, Nr. 57, p. 48.

[2] K. Būgai.

[3] L. Gira tuo metu dirbo „Viltyje".
[4] Kompanija (?)
[5] Leidinys „Rašomosios kalbos dalykai".

19. Brestas, 1912 m. kovo 13 d. (s. st.)

Brolau! Išleidžiau jau paskutinę pirmojo lakšto korektūrą. Daugiau nelauksiu to lakšto korektūros.

Ką-ne-ką turiu paaiškinti ir dar pridėti. **Daugiaus tų pataisymų nebebus.**

1) Antraše rašau „Lietuvių mokslo draugijos etc." Tik **mano** straipsniuose bus šiuo tarpu daugybė tų **jotų.**

2) Pusl. 3, § 2 yra **„3).** Nusipirko visokių pasakų..." Reikia **„3.** Nusipirko...

3) psl. 5, § 6 turi būti po **tašką** po sakinio 6 ir po sakinio 7.

4) Ten pat, sak. 12 yra taip: „12 Gryvos jaunimas... Po 12 reikia **taško.**

5) psl. 9, § 15 prieš „žuvis buvo trijų svarų (antrosios eilutės gale) reikia **taškakablio.**

§ 17 ketvirto žodžio galas reik pataisyti.

§ 19, sak. 8 yra „Tokiam ūkiu esant", reikia „Tokiam ūkiui...

§ 20, sak. 4 yra „ta ve"; reikia „tave"

6) psl. 13, § 31, sak. 6 prieš „Vadovas" reikia dviejų kabučių.

7) psl. 15, § 36, po sakinio 11 reikia taško (prieš 12).

8) psl. 17, sak. 36 yra „varg o pelė". Reikia „vargo pelė". Sak. 44 žodis savimi (prieš „Als.") turėtų aiškesnis būti.

Ištaisyk tuojau ir spauzdinkite.

Tik nepamiršk ištaisyti toliaus p. 18 etc. taip, kaip prašiau (aš tęn kelius sakinius indėjau). Mano rašyba toliaus reikėtų taip taisyti, kaip šita lakšte yra.

Aš guliu tuo tarpu (ne visai sveikas esu).

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 33—34. Datuojama pagal įrašą pieštuku.

20. Brestas, 1912 m. kovo 14 d. (s. st.)

Brolau! Rašau del „Rašom. kalbos dalykų" (pp. 1—19).

Šį-tą aš taisiau, kai-ką ir pridėjau (pridėjau tą, ką turėjo indėti pirmjaus mano prašomas A. Smetona ar kitas žmogus).

pp. 8—9 įstačiau po 9-tojo sakinio dar vieną „9^b" (arba 9^b.) — devintą b. Kadangi p. 9 tokiuo būdu padidės, tai kuo kitu jį trumpinu: § 11, žodžių „gerti su saiku" vietoje rašau „g. su s.," ir tuo būdu visas § sumažės (viena eilutė bebus).

Be to, kas tęnai mano pataisyta, atsiminiau dar šį-tą:

a) p. 19, sak. 31 yra taip: „darbas, kurį rankomis, galva nudirbame". **Čia kabutės reikia išbraukti.**

b) p. 18, sak. 25 yra: ne Italai laimėję. Kai-kurie Turkų... Reikia: „ne Italai laimėję. 26. Kai-kurie Turkų..."

c) Rašau visur **ieškoti** (plg. p. 16, § 38, sak. 3).

d) Rašau: „miela malonu ir pažiūrėti", ne „miela, malonu ir pažiūrėti" (plg. p. 14, § 30, sak. 37).

e) p. 9, § 12, sak. 10 yra: paskyrė liet skaityklai". Reikia „paskyrė liet. skaityklai"; p. 18, sak. 31 yra „patįs matome", reikia pataisyti „patys matome".

f) Man rodos, kad jūsų paginacija (puslapių pažymėjimas) negera. Turėtų eiti: 1, 2, 3, 4... Toje vietoje, kur parašyta: „Kaip yra vieno kito rašoma" (antrašas), turėtų būti, man rodos, **antras** puslapis (ir t. t.) *).

g) Man rodos, jog išeis 32 puslapju. Viršelyje bus parašyta: „Rašomosios kalbos dalykai. Lietuvių mokslo draugijos (kalbininkų komisijos) leidinys. N 1." Todel, man rodos, pažymėjimas pirmajame puslapyje **po „R. k. dalykų" (po antrašo) 1** yra nereikalingas. **Prašyčiau** tą skaitmeną pirmajame puslapyje **išbraukti.**

h) Pirmajame puslapyje mano yra rašoma: „Veliuoniškių **tėnai** ir rytų augštaičių **tynai**" (9 eil. apačioje). Jei raidės „ē" neturite, tai nespauzdinkite betgi „tėnai": spauzdinkite, **jei neturite** „ē", verčiaus **„ę"** (**e** nosinę).

i) Visų paklaidų, žinoma, nesuvaikiau. Feci, quod potui [1]. Jei ką dar pridėsi (dar pataisysi), būsiu didžiai dė-

---

*) **Viso lapo** vien antrašui tokioje brošurėlėje nereikia; taip (be tokio lapo) yra daug kas spauzdinama latviuose ir kur kitur. [Paraštėje] *) Antrašas bus tiktai ant viršelio. Kur mano pradedama rašyti, tę ir bus pusl. **1.**

kingas. Tos paklaidos, kurios mano **tęnai pažymėtos ir čia nurodomos,** turėtų būti visos, man rodos, ištaisytos. Jei nebus ištaisytos, pyksiu ir barsiuos.

j) Jums gali pasirodyti, kad aš betgi šį tą be reikalo taisęs [*taip ištaisytas pirmesnis* „taisiau"]. Kuktos spaustuvėje yra, man rodos, jau sugedusių raidžių — nudilusių. Tas raides aš daugelyje vietų metu šalin: **tekstas turi išeiti visur aiškus.**

k) kad **paklaidoms** ne visiškai tiek reikia vietos spauzdinant, kaip **pataisymams,** iš to maža yra bėdos. Po § 40 eina jau įvairūs **pastebėjimai,** kuriuos atskirsite **brūkšniu** (nuo § 40). Tuos pastebėjimus rašysite po **brūkšnio** (arba po „————————„————————") pradžioje **tiktai tame puslapyje,** kur yra paklaidos (kur yra tiems pastebėjimams daugiaus vietos). Perdaug nesirūpinkit, kad pataisymai būtų prieš paklaidas: reikalinga ir ekonomija.

l) Spauzdinti **patarčiau** 800—1200 egzempliorių. Kaina turi būti nedidelė — nuo 15 ligi 25 kap. Aš turėsiu gauti ligi 25 egzempliorių.

m) Aną kartą siunčiau A. Smetonai kelius sakinius, kuriuos prašau indėti. Jis bus juos kur nudėjęs. Todėl čia įrašau dar kelius sakinius, kuriuos prašyčiau **prieš spauzdinant** indėti į § 40 (dėti reikia tam tikrose vietose, **paraidžiui**). §§ tiems sakiniams nereikia atskirų. Dėdamas po kurio § parašysi tiktai tą patį § su **b** — taip, kaip mano čia padaryta puslapyje **8** (žr. 9b).

Taigi prašyčiau indėti šiuos sakinius (tam tikrose keliose vietose):

Jį dabar savo **perdėtiniu** išrinko. Buvo ir gimnazijos **perdėtinė** atėjusi.

(Patais.). Jį dabar vyresniuoju, viršininku išsirinko, pasiskyrė. Buvo ir gimnazijos viršininkė atėjusi.

Buvo ir keli **dvarponiai.** (Patais.). Buvo ir keli dvarininkai.

Buvo 5 ožiai [nubraukta ir pataisyta: 20 avelių] ir 10 **raguočių.** (Patais.). Buvo 5 ožiai [nubraukta „20 avelių"] ir 10 galvijų.

Jūsų Jablonskis

NB. Atsiminiau dar mažmožį. Pusl. 12, § 27, sak. 5 yra mano nurodyti („žr.") trys § 40 sakiniai. Aš norėjau nurodyti tuos sakinius, kuriuose yra žodžių su priešdėliu

per-. Neturėdamas čia rankos rašto, negaliu pasakyti, ar mano gerai pažymėti tie § 40 sakiniai. Prašyčiau pažiūrėti, ar mano nesuklysta. Gal būt, tęnai (§ 40) duota jau kita sakinių numeracija. Taigi meldžiamasis pažiūrėk, ir, jei reikės, pataisyk tą vietą psl. 12.

Jūsų Jablonskis

PS. Ar nebereikia jums to rankraščio (galo), kurį aš dabar turiu iš jūsų gavęs?

MAB, f. 12-1656, lp. 35—38. Laiško puslapiai numeruoti 1—7 paties Jablonskio. Datuojama pagal įrašą pirmojo p. kamputyje.

[1] Padariau, ką galėjau.

21. Brestas, 1912 m. kovo 14 d. (s. st.)

Brolau! Turiu dar ką-ne-ką pataisyti (Raš. k. dal., I):

1) Pirmajame puslapyje pasakyta: „Rašybos dalykams bus paskirtas „k. ž., **netrukus**". To „netrukus" vietoje indėk, kad esi toks geras, **„šie metai".**

2) p. 19, sak. 39 reikia „liemenėlį", ne „lumenėlį".

———— „ ————

Tie „R. k. dalykai" bus kaip ir **laikraštis.** Dabar išeis N 1, paskui pasirodys N 2 ir t. t. Tokių leidinių visi lapai pilni esti: taigi pradėkite paginaciją čia nuo **1** pusl. (atskiro lapo antrašui nereikia). To pagražinimo vietoje, kuris dabar yra viršuje, galėtų būti: **Lietuvių mokslo draugijos (kalbininkų komisijos) leidinys.** N 1.

MAB, f. 12-1656, lp. 39. Standartinis atvirukas. Datuojamas pagal Bresto pašto antspaudą. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

22. Brestas, 1912 m. kovo 15 d. (s. st.)

Radau dar porą paklaidų.

p. 10, § 13, 6 sak.[1] parašyta „jo mes nenorime". Ištaisyk „jo tę nenori".

p. 19, sak. 5 yra „kreipties į jį _ (žr. 43)". Reikia: „kreipties į jį __ (Žr. 43) [2].

Kai išspauzdįsite, vieną lakštą tuojau ir man išsiųskite.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 40. Standartinis atvirukas. Datuojamas pagal Bresto pašto antspaudą. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

[1] „Rašomosios kalbos dalykuose" išspausdinta p. 9.

[2] Išspausdinta p. 17.

23. Brestas, 1912 m. kovo 17 d. (s. st.)

17/III 1912 m.

Brolau! Vieną lakštą „Raš. k. dalykų" išsiųsk tuojau mano adresu, jei dar nėsi išsiuntęs.

Dar mažmožis „Raš. k. dalykų" spaustuvei:

Nesirūpinkite, kad paklaidų ir pataisymų paragrafai (§§ 39, 40) stovėtų prieš vienas antrą. Pataisymams reikia daugiau vietos, tegu jie ir nusitęsia kiek (elkitės ekonomiškai).

§ 41 rašykite (spauzdinkite) šiaip:

[Praleista paragrafų išdėstymo schema.— *A. P.*]

Tam tikroje vietoje, § 40, įsprausk meldžiamasis dar vieną labai paprastą paklaidą ir pataisymą:

(Pakl.) Jis **neišpasakyto** mokslo; **neišpasakytas** jo gudrumas.

(Patais.) Jis neapsakomo mokslo; neapsakomas jo gudrumas.

„

Dabar mažmožis del jūsų kalbos (N 33) [1]:

Čia tai esąs **šuo pakartas, pasak** vokiečių patarlės (=šuo **pakastas,** Hund begraben), (=kaip sako vokiečiai)...

Giros straipsnyje.[2]

Kronikoje yra skyrelis „Skuodas". Tame skyrelyje yra „Caveant consules, **kuomet** liaudis etc.": viso to pasakymo nesuprantu, nesuprantu ir ką reiškia čia ta blogoji liga **(„lues").** Ar negalėtų pats kronikos rašytojas paaiškinti.

Patarčiau svetimaisiais priežodžiais naudoties tik gerai suprantant tuos priežodžius. Ar visi „Vilties" skaitytojai supranta lotyniškai? „Caveant consules" [3], ar šiaip ar taip, čia ne vietoje.

Kronikoje, be to, radau:

Naujas laikraštis... eisiąs netrukus „Nasz **przyjaciel"** („Mūsų *draugas*"). „Mūsų **draugas**" lenkiškai bus tiktai

„nasz **towarzysz**". Čia reikėjo pasakyti „mūsų prietelis, bičiulis".

Skyrelyje „Niedzingiai" (=Nedzingiai?) yra: per **sueigą** (=kuopoje, vyrybėje, vyrijoje...), **stebėtina** (=nuostabu); jaunimas buvo nutaręs, **susidėjus** išsirašyti" (=susidėjęs...).

Nesuprantu jūsų skyriaus „Laikraščių apžvalga". Kiti laikraščiai tame skyriuje parodo, ką ir kaip galvoja kiti laikraščiai; naujų faktinių žinių tame skyriuje nerasi. N 33 jūsų apžvalgoje aš radau apie tautų mitingą, lenkų antisemitizmą, apgaudinėjimus. Tokioms žinioms ne apžvalgoje vieta. Joms vieta tiktai gyvenimo kronikoje. Man čia ne tiek svarbu, ką „Draugas", ar „Gaz. Codz." ar „L. Ūkininkas" rašo, kiek pačios jų įrašytosios žinios.

„L. apžvalga" yra skiriama aiškiai arba neaiškiai polemikai (kartais ir pagyrimui...).

Tiek tuo tarpu
Jūsų Jablonskis

[Prierašas 3-jame laiško p.] psl. 4 (Redakcijos pastebėjime pačiame gale) yra: „**sulig** mūsų jis apsiriko". Už tą „sulig" rykščių jums reikėtų.

MAB, f. 12-1656, lp. 41—42.

[1] Viltis, 1912.III.16(29), Nr. 33(668).

[2] **Gira L.** Vilniaus lietuvių choro reikalai.— Ten pat.

[3] Tebūnie konsulai budrūs.

24. Brestas, 1912 m. kovo 22 d. (s. st.)

Per Velykas kalbos reikalais aš šiuo kartu neatvažiuosiu. Pranešiu L-ui, Dambr. ir Būgai.

Ką beveikia mano „Raš. k. dalykai"?

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 44. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

25. Brestas, 1912 m. kovo 23 d. (s. st.)

Savo papratimu dar šį-tą pastebėsiu del korektūros (1—17):

1) psl. 7, sak. 30. Po 30 reikia **taško.**

2) psl. 9, § 15. Reikia: raupais ir kito-mis ligomis... trijų pū-rų, trimis-

3) psl. 9, § 19 (dvi paskutini eiluti). Reikia: Tokiam ūkiui... žmonėms.

4) psl. 11, § 22, sak. 5. Reik ištaisyti žodis **galvijai.**

5) psl. 15, § 35. Pirmųjų dviejų eilučių galiniai žodžiai neaiškūs.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 43. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

26. Brestas, 1912 m. kovo 28 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Dar kartą pakvaršįsiu del savo „Dalykų" galvą. Indėk tam tikroje vietoje į mano rankraštį (§ 40) ir šitą mažmožį:

Jų prekybos jau ir **kainininkas** išleistas.

(Patais.) Jų prekybos jau ir kainoraštis, kainų sąrašas išleistas [1].

„

Sudėk visus tuos mažmožius į mano rankraštį **prieš spauzdinant:** rinkėjams nebus taip sunku. Tik nepamiršk ir anų — tų, kuriuos esi pirmjaus gavęs.

Paskui turiu dar porą prašymų:

1) § 40 (paklaidos) spauzdįkite pp. 18, 20, 22 (ir 24). Dykos vietos palikti viršuje nereikia. Kai išspauzdįsite tą § su mano (Tau atsiųstaisiais) priedeliais, **tuojau man jį atsiųskite:** aš noriu tam §-ui duoti porį pastebėjimų (pažymėjimų). Atsiuntę man tą §, jūs spauzdįsitės sau to paties § pataisymus (kitą § 40 — psl. 19, 21, 23, 24; § 41, § 42...). Tie pažymėjimai, kurie man dabar rūpi, man išrodo labai reikalingi; § 40 su tais pastebėjimos (paklaidos) kiek padidės, bus beveik toks, kokie to §-o pataisymai (be pastebėjimų).

2) Paskatinkite spaustuvę, kad greičiaus dirbtų. Aš esu gavęs jau du laišku: žmonės klausia, kada gi pasirodysiąs tas Komisijos darbelis.

„

Jei reikėtų, galėčiau šitam sąsiuviniui (N 1) duoti dar mažmožį (puslapį). Jei galite, išspauzdinkite visus aštuonius sąsiuvinius. Kiek spauzdinate egzempliorių?

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 45—46. 1 p. viršutiniame kairiajame kampe Jablonskio užrašyta: **„Trečiadienis"**. Dešiniajame kamputyje data pieštuku 1912.III.28.

[1] Paraštėje prie pavyzdžių pabrauktas vertikalus brūkšnys ir parašyta Jablonskio **NB**.

27. Brestas, 1912 m. balandžio 3 d. (s. st.)

Brolau! Norėčiau tiktai **kelias eilutes** pastebėjimų įrašyti § 40 (paklaidų dalyje) del žodžių: **darbietis, bedarbė, savyvalda, tarptautinis.** Įrašysiu apačioje **kelias eilutes.** Įrašyti reikia, nes apie tuos žodžius nieko paskui nėra kalbos. Kai bus išspauzdinta viskas (17—32), prirašyti viduryje šis-tas bus sunku. Taigi **lauksiu** dabar **atsiunčiant** man § 40 (paklaidas).— Ar vertės po p. 32 pridėti dar 4—8 puslapjai, bus matyti išspauzdinus pp. 1—32. Jūs turite, ar šiaip ar taip, mano 8 sąsiuvinius (7 sąsiuviniai reikia būtinai sukišti, 8-tas praverstų). Apie tai dar parašysiu.

„

Mano straipsnyje „Del Emšos pastebėjimų" yra kalbama vienoje vietoje apie participia passiva. Tenai yra pavyzdys „**nešamoji** diena". Jo vietoje įstatyk **„plakamoji** (virbų) diena" [1].

Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 47. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

[1] „Rašomosios kalbos dalykuose" (p. 33, pvz. 23) yra abu pasakymai.

28. Brestas, 1912 m. balandžio 4 d. (s. st.)

Brolau! Aš turiu atskiram straipsneliui („R. k. dalykams") dar apie **vieną** puslapį materijalo. Jei, matysiu, yra vietos, tai atsiųsiu. Tas lapelis, kaip ir 8 sąsiuvinis („Kalbos mažmožiai"), man labai malonu būtų, jei bus

galima, išspauzdinti. Visas tas materijalas, kurį turite, **man rodos,** nesutilps dviejuose lakštuose (pp. 1—32). Viskam sukišti jei reikėtų pridėti dar 4 puslapiai (arba 8?), daug kašto neprisidėtų, bet sąsiuvinis išeitų daug pilnesnis ir turiningesnis.

Spręskite kaip išmanote: man čia, žinoma, pertoli — visa matyti ir suprasti negaliu.

Malonėčiau tiktai būtinai gauti netrukus korektūrą tos dalies, kurioje yra § 40 (paklaidos): norėčiau ką-ne ką tenai įrašyti (kelius nedidelius pastebėjimus apačioje). Kai visas lakštas bus sudėtas, sunku bus šis-tas pridėti. Naujų žodžių tęnai nedėsiu. Bus tiktai keli pažymėjimai.

Gaila, kad tokį brangų poperį davėte tiems „dalykams". Dabar viršelis, nebrangus, man rodos, lyg reikalingas būtų.

Reikėtų apskelbti jame tos knygos, kurių geresne [1] kalba. Reikia paminėti, žinoma, ir apie R. J. Sintaksę, Jauniaus gramatiką ir Būgos „K. Dalykus".

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 48—49. Datuojama pagal 1 p. kamputyje J. Balčikonio (?) įrašą pieštuku.

[1] Rankraštyje **e.**

29. Brestas, 1912 m. balandžio 5 d. (s. st.)

Gerbiamieji! *) Siunčiu čia 4 puslapius [užrašyta viršuj: (su korektūra)] pažymėjimų, kurie reikėtų **išnašose** psl. 18, 20 ir 22 išspauzdinti. Ar petitu ar paprastu šriftu bus spauzdinama — čia yra jūsų dalykas.

psl. 18, § 40, man rodos, reikės pradėti pačiame viršuje.

Tų pažymėjimų yra čia 15. Kaip ir kur jie reikėtų pažymėti tekste,— jūs patys nuspręskite. Mano yra vietomis **kelius kartus** pažymėta tekste 1, arba 2, arba 3... Jūs žymėkite tiktai vieną kartą,— kur Jums patogiaus.

Į **tuos tris puslapjus** reikėtų visi pažymėjimai sukišt. Jei netilptų,— nuspręs J. Balčikonis, kas reik išmesti.

§ **40b** — pavyzdžių eilė reikės perdirbti. Reikėtų, kad ir šitie pavyzdžiai būtų spauzdinami paraidžiui.

*) Rašau J. Balčikoniui ir spaustuvei.

Mano straipsnyje „Del Emšos abejojimų ir klausimų" yra vietele [1], kur aš kalbu apie nuošalinius dalyvjus (participia passiva). Tęnai yra pavyzdys „Nešamoji naktis". Jo vietoje turėtų būti: „Plakamoji diena (virbų sekmadienis)". Nepamirškite ištaisyti.

„

pusl. 18 reikia pradėti pačiame viršuje.

Jūsų Jablonskis

PS. Man geriaus patiktų, kad žodeliai **Žm., Sln.** ir t. t. būtų kursyvu tikruoju (gulsčiu paprastu, lyg rašytiniu tekstu) spauzdinami... **Jei galite** — ištaisykite...

MAB, f. 12-1656, lp. 50—51. Laiško kampelyje pieštuku įrašyta data 1915.IV.5, bet čia metai aiškiai neteisingi: laiško turinys, rašysena ir popierius rodo, kad turėtų būti 1912 m.

[1] Rankraštyje e.

30. Brestas, 1912 m. balandžio 9 d. (s. st.)

Siunčiu „Mišinėlį" [1]. Jei bus „Rašomosios kalbos dalykuose" vietos, prašyčiau ir šitą „Mišinėlį" tęnai inkišti: jis man pasirodė reikalingas... Jei nieku būdu negalite jo tęnai indėti, spauzdinkite „Viltyje" tiktai ir duokit jam vardą —„Raš. kalbos dalykai"; po apačia laikraštyje galėtų būti ir mano ištisa pavardė (Rygiškių Jonas). Jei spauzdįsite „Dalykuose" skyrium, galite, jei norite, ir „Viltyje" išspauzdinti.

Kodel aš negaunu corektūros § 40 (paklaidų)? Sunkūs jūs žmonės — tikri lietuvjai.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 52. Standartinis atvirukas. Bresto pašto antspaudo data 9.4.12 (ji įrašyta ir atviruko kamputyje). Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

[1] „Rašomosios kalbos dalykuose" p. 39—41.

31. Brestas, 1912 m. balandžio 10 d. (?) (s. st.)

Brolau! Savo „Mišinėlį" siųzdamas jums, tikrai sakant, norėjau juo baigiamąją „R. k. dalykų" dalį parašyti. Jei spauzdįsit „Viltyje", tad kursyvo (pabrauktojo teksto) vietoje bus spauzdintajame tekste — **išretintieji**

žodžiai (kaip yra „R. k. dalykuose"). Jo antrašas „Viltyje" turėtų būti: *Rašomosios kalbos dalykai.*

(Mišinėlis).

Laukiu tų „R. k. dalykų" korektūros ir pirmjausia § 40 (paklaidų).

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 53. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Kamputyje įrašyta pieštuku 1912.IV.11. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

32. Brestas, 1912 m. balandžio 17 d. (s. st.)

Brolau! Eina jau **ketvirta** savaitė po Velykų, o mano „Raš. k. dalykų", kurie turėjo prieš Velykas pasirodyti, vis dar nėra. Nesulaukiu nė § 40 (paklaidų) korektūros, kurios esu kelius kartus Tamstą prašęs. Nesuprantu, ką visa tat reiškia. Argi jau būtute išmirę?

Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 54. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 13).

33. Brestas, 1912 m. balandžio 22 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Laišką gavau, bet korektūros dar neturiu. **Petito** vietoje visur gali būti **kursivas.** Taigi noriu padaryti, kad knygose **tuščių** vietų nebūtų: tam ir prašiau atsiųsti man § 40 (paklaidas).—„Mišinį" spauzdindami „Viltyje"— duokit jam „Vilties" rašybą (galit ištaisyti). Netrukus atsiųsiu dar vieną „K. dalykų" straipsnį, skiriamą vien „Vilčiai" (ne „Raš. k. dalykams"). Norėčiau žinoti, ar pateks į „R. k. dalykus" visi **8 sąsiuviniai** [viršuj užrašyta: (8-tą nusiunčiau Smetonai).] su **„Mišinėliu"**? Tik meldžiamieji paskubinkite tuos dalykus.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 55. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui: Богодельный переулок, № 4, кв. 2. Редакция „Viltis".

34. Brestas, 1912 m. balandžio 24 d. (s. st.)

Korektūrą pp. 17—26 gavau. Rytoj teišsiųsiu atgal (tenka daug taisyti).

Mano prašymas: jei galite, jei nėra kokios kliūties, spauzdinkite tuose „R. k. dalykuose" ir aštuntąjį mano sąsiuvinį („Kalbos mažmožiai") ir „Mišinėlį". Spręskite patys. Išeitų, man rodos, dar 4—8 puslapiai (būtų 36 arba 40 psl.).

Visą korektūrą (pp. 17—32) išsiųsite tiktai gavę iš manęs šituos puslapius.

Tiek tuo tarpu
Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12—1656, lp. 56. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui „Vilties" adresu (žr. Nr. 33).

35. Brestas, 1912 m. balandžio 25 d. (s. st.)

Korektūrą pp. 17—26 gausite skyrium, pažymėjimus puslapjams 18, 20, 22 taip pat skyrium. Jei negautute abiejų tų siuntinių, prašyčiau tuojau pranešti (vakar išsiųsta).

Jei mano pažymėjimai visi (15) negalėtų sueiti, šį tą galite išmesti: psl. 22 ir 23 turi **pasibaigti** § 40. Išmesti, **jei prireikės**, galite pažym. 13, 11, 7... Jei nebūtų to reikalo, norėčiau, kad tie pažymėjimai pasiliktų.

Lauksiu dabar korektūros pp. 17—32. Norėčiau, jei bus galima, kad ir kiti straipsneliai į šituos „Dalykus" patektų. Jie visi yra lyg vienas ciklas pažymėjimų visokių.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 57. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Balčikoniui į „Vilį" (žr. Nr. 33).

36. Veližas, 1915 m. rugsėjo 13 d. (s. st.)

Дорогой Коллега!

Только что получил из Воронежа телеграмму от Ичаса (о 27 уроках, назначаемых для меня). Выеду сейчас по получении назначения. Уезжая напишу.

Со мною приедут и Лозорайтисы. Станислав Лозорайтис переведется, таким образом, из Велижа в

6-й класс к Вам. Приедет и мой сын (беженец) и поступит в 7 кл. куда-нибудь. Юлия Лозорайтис, окончившая курс 8-ми классов Ковенской ж. гимназии, едет тоже: будет искать у вас занятий (ее специальность — русский яз.). Хорошо было бы, чтобы получила какое-нибудь занятие по хозяйству в общежитиях и г-жа Лозорайтис (нуждающаяся женщина). Если Вы (или кто-нибудь из добрых людей) усмотрите для нас и два помещения (г-жа Лоз-ис желает получить одну или две комнаты), будем Вам премного благодарны. Поговорите об этом с г. Туменасом и кан. Ольшевским.

Дорога теперь крайне трудная, придется ехать, может быть, довольно долго. По приезде желательно было бы сейчас же повидаться с Вами.

Benedīcat Vobis Deus Optimus Maximus!

Велиж, д. 13 сентября 1915 г. Ваш И. Яблонский

Vertimas

Brangusis Kolega!

Ką tik gavau iš Voronežo Yčo telegramą (apie 27 man skiriamas pamokas). Išvažiuosiu tuojau gavęs paskyrimą. Išvažiuodamas parašysiu.

Su manimi atvažiuos ir Lozoraičiai. Stanislovas Lozoraitis pereis tad iš Veližo į 6-ją klasę pas Jus. Atvažiuos ir mano sūnus (pabėgėlis) ir stos kur nors į 7 klasę. Julija Lozoraitytė, baigusi Kauno mergaičių gimnazijos 8 klasių kursą, važiuoja taip pat: ieškos pas jus darbo (jos specialybė — rusų k.). Būtų gera, kad gautų kokio darbo šeimininkauti bendrabučiuose ir p. Lozoraitienė (vargstanti moteriškė). Jeigu Jūs (ar kas iš gerų žmonių) nužiūrėsite mums ir du butus (p. Lozoraitienė norinti gauti vieną ar du kambarius), būsim Jums be galo dėkingi. Pasikalbėkite apie tai su p. Tumėnu ir kan. Olšausku.

Kelionė dabar ypačiai sunki, turbūt turėsim keliauti gana ilgai. Atvykus reikėtų tuojau su Jumis pasimatyti.

Benedicat Vobis Deus Optimus Maximus!

Veližas, 1915 m. rugsėjo 13 d. Jūsų J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 60a.

37. Vėlyžas, 1915 m. po rugsėjo 16 d. (s. st.)

Копия

М.Н.П.

Попечитель Виленского Учебного Округа

Г. Директору Велижской мужской гимназии

Канцелярия
стол 1.
Сентября 16 дня 1915 года
№ 23066
г. Могилев

Член Государственной Думы г. Ичас телеграммою из Петрограда просил сообщить проживающему в городе Велиж г. Заслонскому, не встречается ли со стороны Управления Виленского учебного округа препятствий к перемещению преподавателя латинского языка Велижской мужской гимназии г. Яблонского на такую же должность в открываемую г. Ичасом в г. Воронеже Виленскую частную гимназию.

Вследствие сего покорнейше прошу Ваше Высокородие сообщить г. Заслонскому, что к указанному перемещению г. Яблонского препятствий не встречается.

Управляющий Округом
Помощник Попечителя
(подпись)

Правитель Канцелярии
(подпись) [1]
С подлинным верно:
И. Яблонский

Вот какая бумага прислана моему директору, для сообщения обо мне «г-ну Заслонскому»! Но ведь это не перевод меня на службу в Воронеж. Копию такую же я отправил и Ичасу, прося его принять меры к ускорению решения злополучного моего дела назначения в Воронеж. Я советовал ему просить надлежащую власть о назначении меня в Воронеж с 1-го октября.

Кто тут виноват, кто прав — разберемся потом.

Знаю только то, что без «бумаги» ехать не могу. Сообщите обо всем инциденте г-ну Директору.

Ваш И. Яблонский

PS. Перед отъездом, по получении бумаги, напишу Вам (телеграммы теперь сильно запаздывают).

И. Я.

Vertimas
Kopija

L.Š.M.
Vilniaus mokslo
apygardos kuratorius

Ponui Veližo berniukų
gimnazijos Direktoriui

Kanceliarija
I raštinė
1915 m. rugsėjo 16 d.
Nr. 23066
Mogiliovas

Valstybės dūmos narys p. Yčas telegrama iš Petrogrado prašė pranešti Veliže gyvenančiam p. Zaslonskiui, ar Vilniaus mokslo apygardos valdyba neturi kliūčių perkelti Veližo berniukų gimnazijos lotynų kalbos mokytoją p. Jablonskį į tas pačias pareigas Voroneže p. Yčo steigiamoje privačioje Vilniaus gimnazijoje.

Todėl nuolankiausiai prašau Jūsų Kilnybę pranešti p. Zaslonskiui, kad perkelti p. Jablonskį kliūčių nėra.

Apygardos valdytojas
kuratoriaus pavaduotojas
(parašas)
Kanceliarijos viršininkas
(parašas)
Atitinka originalą:
J. Jablonskis

Štai koks dokumentas atsiųstas mano direktoriui pranešti apie mane „ponui Zaslonskiui"! Bet juk juo aš nesu perkeliamas į tarnybą Voroneže. Tokią pat kopiją esu nusiuntęs Yčui ir prašiau jį imtis žygių pagreitinti mano nelemtąjį paskyrimą į Voronežą. Aš jam buvau pataręs prašyti tam tikrą valdžią paskirti mane į Voronežą nuo spalio 1 d.

Kas čia kaltas, kas teisus,— išsiaiškinsim paskui. Žinau tik tai, kad be „popieriaus" važiuoti negaliu. Praneškite apie visą incidentą ponui Direktoriui.

Jūsų J. Jablonskis

PS. Kai gausiu dokumentą, išvykdamas parašysiu Jums (telegramos dabar smarkiai vėluoja).

J.J.

MAB, f. 12-1656, lp. 59—60.

[1] Kopija nurašyta ne Jablonskio, toliau rašyta paties J. Jablonskio.

38. Veližas, 1915 m. prieš rugsėjo 17 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Ar būsiu galutinai paskirtas į jūsų g-ą,— dar nežinau. Tikrų žinių dar neturiu. Prieš išvažiuodamas,— jei teks važiuoti,— parašysiu ir prašysiu kokį butėlį man nužiūrėti (3—4 kambarių). Žemesnėms klasėms man geriausiai **Санчурский** [1] tinka, bet darykite kaip tinkami... Reikės tenkintis tais vadovėliais, kurie kitose jūsų gim-se priimti.

Visiems visokių gerumų!

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 61. Standartinis atvirukas. Veližo antspaudo data neaiški, Voronežo — 21.9.21 (ji įrašyta ir atviruko kampe). Sprendžiant pagal kitus atvirukus, kurių antspaudai rodo 5 dienų skirtumą, atvirukas turėtų būti išsiųstas 16—17 d. Adresuota: В г. Воронеж. Мужская гимназия М. М. Ичаса. Г-ну Иос. Бальчиконису. Adreso pusėje užrašyta „multis de causis" („dėl daugelio priežasčių"), tai pat kažkokie skaičiavimai.

[1] Rusų pedagogo N. Sančiurskio lotynų kalbos vadovėliai. Jo sutrumpinta lotynų k. sintaksė buvo išleista lietuviškai 1919 m. Vilniuje.

39. Veližas, 1915 m. rugsėjo 21 d. (s. st.)

Brolau! Už pranešimą apie butą dėkui. Mums vietos daug nereiks: esam trys vyrai (su mažuoju Jonu) ir dvi moteri. Jei būtų keturi arba penki kambariai, Tamstai, jei sutiksi, visada bus vietos. Samdant reikia minėti, kad meblių neturime. Jei būtų koks mebliuotas gyvenimėlis, geriau būtų. Ar šiaip ar taip, iš anksto pasakau, kad nieko prieš šiokį ar tokį Tamstos parinkimą mums buto ar gyvenimo mes neturėsime. Čia Tamsta turi laisvės, tik rūpinkis, jei galima, kad butas išeitų ne brangiausias, kad būtų įkandamas. Daryk kaip tinkamas, kaip galėdamas.

Su mumis atvažiuoja ir Lozoraitienė su sūnum (VI kl.) ir dukteria, baigusia VIII kl. mergaičių gimnazijos (rusų kalba). Ji čia turi du kambarius. Ji norėtų du ar vieną (didesnį) kambarį gaut tokioj vietoje, kur galima ir virtuve savam reikalui naudotis. Ar negalėtum ir jai kuo padėti? Jei jūsų bendrabučiuose yra kokio ūkio darbo, ji mielai sutiktų imti tą darbą dirbti. Labai norėčiau, kad ir ji V-že [1] nebūtų visai apleista „ant Dievo loskos". Galėtų, rasit, konviktuose ir abu jos vaiku gauti darbo?

Sūnus — geras, padorus mokinys... Prašyčiau pakalbėti apie šitą reikalą su kitais.

Pirmadienis [2], 21 d. Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 58. Viršum teksto data — 1915.IX[?], įrašyta pieštuku.

[1] Voroneže.

[2] Pirmadienis išeina kaip tik rugsėjo 21 d. (s. st.).

40. Veližas, 1915 m. rugsėjo 22 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Šiandien išsiunčiau laišką Ičui ir prašymą savo globėjui. Po kokios savaitės ar dešimties dienų tikiuosi gauti ką tikra.

Dveji metai to gyvenimo, kuriuo tenka gyventi, gerokai pakirto mano sveikatą: po miestą dabar vis tiek **važinėju**, o troboje **trimis** kojomis ir dieną vaikščioju. Nenusigąskite išvydę tokius griuvėsius savo gimnazijoje, dirbančius po sunkios kelionės!

Jei butas arba butelis būtų ir ne visai arti,— nesvarbu: vis vien važinėsiu, reikia tik, kad toje vietoje, kur gyvensiu, vežėjų būtų mano reikalui.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 62. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Voronežą J. Balčikoniui.

41. Veližas, 1915 m. rugsėjo 24 d. (s. st.)

Josepho et consortibus Joanne cum consortibus salutem dicit [1].

Šiandien, jau išvažiavus į V.[2] Vytautui, gavau Tamstos antrąjį laišką. Kad būčiau žinojęs, kad taip ankšta tenai, sūnaus **vieno** būčiau **dar** nesiuntęs. Bet dabar nebeatšauksi! Lozoraitienė vis tik važiuos: ir čia neramu. Už viską labai dėkui! Kada išvažiuosiu,— dar nežinau.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 63. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota: Воронеж (Губернский). Старомосковская, № 19, Г-ну Иос. Бальчиконису.

[1] Juozapą ir kompaniją sveikina Jonas su kompanija.

[2] Voronežą.

1915 IX 22

Gerbiamasis! Šiandien išsiunčiau laišką Tėvui ir pražymą saro globėjui. Po kokios savaitės ar dešimties dienų tikinosi gauti ką tikra.

Dveji metai to gyvenimo, kurino tenka gyventi, gerokai pakirto mano sveikatą: po miesta dabar vis tiek važinėju, o troboje trimis kojomis ir dieną vaikščioju. Nenusigąskite išvydę tokius griuvėsius savo gimnazijoje, dirbančius po sunkios kelionės!

Jei butas arba butelis būtų ir nevisai arti, - nesvarbu: vis vien važinėsiu, reikia tik, kad toje vietoje, kur gyventiu, vežėjų būtų mano reikalui.

Jūsų [illegible] —

42. Veližas, 1915 m. rugsėjo 25 d. (s. st.)

Предложением Попечителя от 19 сего сентября, за № 23475, я переведен с **1-го** сего же **сен**тября (?) в Воронеж. Предложение в Велиже получено сегодня, 25 сентября. Выясняю сейчас вопрос о дороге и багаже. Во вторник или в среду предполагаю двинуться в путь. К 5 окт. думаю приехать, если в дороге не произойдет ничего неожиданного. Приедут и Лозорайтисы.

Ваш Яблонский

Vertimas

Kuratoriaus š. m. rugsėjo 19 d. potvarkiu Nr. 23475 aš perkeltas nuo šio rugsėjo (?) mėn. 1 d. į Voronežą. Potvarkis Veliže gautas šiandien, rugsėjo 25 d. Dabar aiškinuos kelionės ir bagažo reikalą. Antradienį ar trečiadienį ketinu leistis į kelionę. Apie spalio 5 d. manau atvažiuoti, jeigu kelyje neatsitiks nieko netikėta. Atvažiuos ir Lozoraičiai.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 64. Standartinis atvirukas. Registruotas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Voronežą J. Balčikoniui (žr. Nr. 41).

43. Veližas, 1915 m. rugsėjo 26 d. (s. st.)

Jūsų gimnazija mano paskyrimu nuskausta: čia aš tarnavau **de facto** ligi 25 d., o **algą** už šitą mėnesį visą man jūs turėsit mokėti! Gal prašysit, kad mano paskyrimas būtų nuo 1 sp. mėn. dienos skaitomas? Jei tektų važiuoti iš čia arkliais ligi Smolensko, tad būtų dar sunkumėlis vienas... Laukiu aiškių žinių iš Vitebsko. Esu jau visai pasiruošęs į kelionę.

Ligi pasimatant
Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 65. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Voronežą J. Balčikoniui (žr. Nr. 41).

44. Veližas, 1915 m. rugsėjo 29 d. (s. st.)

Вторник. Парохода сегодня **уже** не было. Завтра придется пуститься на лошадях. К тому заболел наш сын.

Возможно, что завтра поеду один. Приедут если не одновременно, то вслед за нами и Лозорайтисы.

Ваш Яблонский

Vertimas

Antradienis. Garlaivio šiandien **jau** nebuvo. Rytoj teks leistis arkliais. Be to, susirgo mūsų sūnus. Galimas daiktas, kad rytoj važiuosiu vienas. Atvažiuos jeigu ne kartu, tai mums iš paskos ir Lozoraičiai.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 66. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Voronežą J. Balčikoniui (žr. Nr. 41).

45. Kaunas, 1919 m. lapkričio 6 d.

Kaunas 1919 XI 6

Gerbiamasis! Mokyklai be lotynų kalbos turi būti, žinoma, Lietuvoje vietos, tik reikia, kad toje mokykloje, lotynų kalbos vietoje, būtų kas kita dėstoma; išmetę lotynų kalbą iš dabartinės gimnazijos ir nepakeitę tos kalbos kitais mokslo dalykais, mes nieko gera mokyklai nepadarytume. Antra vertus, realinių mokyklų Lietuvoje dabar nėra. Kur dings realistai, komersantai, jei neimsime jų į tas gimnazijas, kuriose dėstoma lotynų kalba? Mokiniai, kurie yra ėję pirmiau mokslo kursą be lotynų kalbos, turėtų rasti vietos, jei tikrai nori mokytis, ir dabartinėse gimnazijose; juos gimnazija turėtų priimti į visokias klases, kad ir nemoka jie lotynų kalbos. Ar negalėtum čia to kompromiso padaryti? Iš jų ir įstojus neturėtumėt reikalauti, kad jie mokytųs lotynų kalbos.

Del to atsisakymo, apie kurį Sveikas rašai, aš Sveiko nekaltinu, tik patarčiau tą kompromisą padaryti. Iš susidariusios marmalynės išbristi ir aš nemokėčiau — padaryčiau, tur būt, tą pat, ką Sveikas darai.— Šiaip taip gyvenam ir ką ne ką dirbam.

Kada ketini atvažiuoti? — Ir jums linkim visokių gėrybių.

J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 67. Laiškas rašytas ne paties J. Jablonskio, tik jo pasirašytas.

46. Kaunas, 1920 m. lapkričio 7 d.

Gerbiamasis! Hauff'o pasakas (vertimą)[1] turiu, turiu ir du šiaipjau tų pasakų tekstu (rus. ir vok.). Turiu ir Tamstos du laišku[1] del to vertimo. Abu laišku skaičiau. Su vertimais arčiau pasižinti dar neteko, o skaičiau tiktai prakalbą (apie patį autorių). Įsiskaitęs (dabar neturiu laiko), rūpinsiuosi taip daryti, kaip lieps Sveiko ir mano norai, suimti drauge; tarsiuosi ir su kitais žmonėmis (su Būga, Krėve). Po kiek laiko parašysiu Sveikam daugiau, kad tų pasakų spausdinimo dalykas būtų pagaliau aiškus. Šiaip ar taip, norėčiau, kad jų vertimas būtų visai geras.

Dabušis pradėjo su Tamsta rašinėtis dėl tų pasakų tada, kada mūsų horizontas buvo, rodėsi, visai aiškus, daug kitokesnis. Buvo norima tada keltis į Vilnių. Ministerija ketina leisti dabar pati Skaitymų biblioteką. Čia jaučiame lenkus skverbiantis į mūsų kraštą, jau bombas meto į Kauno apylinkes. Visi tie dalykai, šiaip ar taip, trukdo Haufo pasakų išleidimą — maža tėra noro planingai dirbti. Laukiu nusistojant oro ir belaukdamas tenkinuosi vieną kitą mažmožį nudirbęs.

Tas pasakas aš kiek skaitau, pasižįstu su jomis. Jų vertimą aš dar lyginčiau, vieną kitą vietą taisyčiau. Aišku, kad jos yra tikrai išleistinos. Bet jos tuo tarpu guli pas mane. Jei pasirodys žmogus, kuris važiuoja į Panevėžį, jam atiduosiu nuvežti Tamstai (Tamsta jų prašai).

Norėčiau ir Anderseno pasakas išleisdinti (prieš leisdamas dar kiek taisyčiau ir lyginčiau, bet ir tam darbui reikia geresnio oro). Dabar ir „Švyturys"[2], matau, kiek susilpnėjo, bent svyruoja: mano II-ją dalį „Vargo Mokyklos" jau trečias mėnuo jis spausdina Prūsuose (daug kas nauja bus tame leidime), bet išspausdino ar šiaip taip surinko dar tiktai 32 psl. (8 ar 9-tą viso rašinio dalį).

Rašau jau sintaksę naujai. Rūpi ypačiai linksnių mokslas. Daug ką turiu čia pat, bet daugumas mano pavyzdžių, surašytų šitam sintaksės mokslui, tebėr Vilniuje su kitais mano dalykais: buvo kalbama, kad ir man teks važiuoti į tą Vilnių, tai aš nė nesirūpinau parsiveždinti tų daiktų, kada mes kiek stipresni buvom ir jau Vilnių prieš save matėm. Dabar ir tas linksnių mokslas kiek kenčia

[1] Esu gavęs jau ir trečią [paties J. Jablonskio parašyta išnašą].

del visos gyvenimo netvarkos, del tų lenkų... Ketinu išleisti savo etimologiją sutrumpintą ir jau pataisytą mokyklai (naudosiuos kai kuriais ir Būgos patarimais), bet ir tas darbas tuo tarpu nesiseka, negaliu kaip reikiant įsidirbti.

Tamsta buvai minėjęs kiek apie Kauną. Tuo tarpu nekviečiu. Gerai bus, jei per Kalėdas pasimatysime. Tada pasišnekėję plačiau ką tvirčiau nuspręsime. Per Kalėdas būtinai atvažiuok.

Gerai padarytumėt ėmę ką ir „Švietimo Darbe" dirbti. Mokyklų programoms (įvairiems jų tipams), vadovėlių recenzijoms daug ką galėtumėt duoti. J. Ičas, tarp ko kita, galėtų ką nauja ir gera apie mūsų isorijos vadovėlius nusakyti, jei pats nerašo Lietuvos istorijos vadovėlio ir t. t.

Tiek tuo tarpu palaidų mano minčių del tų dalykų, kuriuos man sukeli savo laiškais. Būkite sveiki.

Kaunas, 1920.11.7 J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 68—69. Rašyta kito ranka. Pasirašė pats Jablonskis. Puslapiai 2--4 numeruoti. 1-ame p. įrašyta data.

[1] Haufo „Pasakos" išėjo 1921 m.

[2] „Švyturys", 1918—28 Vilniuje ir Kaune veikusi akcinė knygų leidimo bendrovė.

47. Kaunas, 1920 m. gruodžio 1 d.

Gerbiamasis! Laišką su dviem priedėliais turiu. Kopiją rašto, parašyto Sokolovui (Šerno), siunčiu šiandien pat ir iš savo pusies [1] Švietimo Min-jai (Mašiotui). Šernui pasielgti taip, kaip jis dabar pasielgė su Sokolovu, nebus patariusi pati Ministerija. Linkiu Sokolovui kantrumo ir prašau jį nemanyti, kad ir kiti Lietuvos direktoriai moka taip biauriai elgtis su nepatinkamais mokytojais. Sokolovo susidurta su visai netikusiu, jau pirmiau negražiai pasirodžiusiu Lietuvoje direktorium. Tuojau Sokolovui nepatariu važiuot į Kauną. Tai padarys kiek vėliau, jei reikės; pinigų kelionei, jei reikės, ir aš paskolinsiu.

Raštą N 6240 Ministerija bus išsiuntusi Sokolovui prieš jam atvažiuojant į Kauną, kada Bizauskas tebebuvo Kaune. Šitoje kovoje reikia kantrybės ir takto. Biauru!

1920 m.
Gr. m. **1 d.** J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 70. Laišką pasirašė ir datą pabaigoje įrašė J. Jablonskis. Be šios datos, po pirmosios pastraipos yra dar viena: 1920 m. gruodžio mėn. 1 d. Matyt, ketinta toje vietoje laišką baigti.
[1] Taip parašyta rankraštyje.

48. Kaunas, 1920 m. gruodžio 2 d.

Gerbiamasis! Rašau mažmožį, papildydamas savo vakarykštį laiškelį del Sokolovo nelaimės ir Š-o laimės ar nelaimės. Juodu ėjo paskutinį kartą į Ministeriją abu viena diena. Direktorius, patyręs, kad Sokolovas pasilieka gimnazijoje (bėnt tuo tarpu), buvo taip nepatenkintas tuo sužinojimu, jog pasiryžo net atsistatydinamą prašymą paduoti. Bizausko tada, kaip ir dabar, nebuvo namie. Prašymas buvo paduotas, bet buvę pasakyta, kad prašytojas eitų tuo tarpu savo pareigas, kad nėra paties ministerio nusprendimo ar to prašymo priėmimo. Mašiotas, kiek po to incidento patyriau, buvęs juo labai nepatenkintas, bet pats vienas nieko kita saviškai negalėjęs nuspręsti ar padaryti. Š-nas elgiasi dabar, man rodosi, nuosekliai: pareikalavęs, kad M-ja išvarytų Sokolovą, ir padavęs savo atsistatydinamą prašymą, jis to reikalauja ir parvažiavęs griežtai nori priversti M-ją priimti jo reikalavimą. Jam, tur būt, rodosi, kad taip griežtai pastatęs klausimą jis veikiau pasieks to, ko pats reikalauja. Žiūrėsime toliau. Sokolovą prilaikykite.

Kiek pirmiau, jei priešininkas norėdavo ką pasmerkti valdžios akyse, jei jis turėdavo darbo čia su valdininku, tad labiausiai jam įskaudindavo, padaręs jį neištikimu žmogum, dirbančiu prieš tėvynę, einančiu prieš ją, prieš visus jos interėsus. Tuo senuoju keliu eina čia ir Sokolovo priešininkas, kurs, gyvenęs ilgiau[1] Vilniaus apygardoje prieš šį karą, bus matęs, jog tuo keliu čia galima daugiausia pasiekti. Jį čia ne Kaunas bus pamokęs. Šiaip ar taip, turėkit kiek kantrybės ir dar kelias dienas palaukit.

1920 m. gruodžio m. 2 d. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 71.
[1] Paties Jablonskio parašas ir įrašytas žodis *ilgiau*. Laiško dešiniajame kamputyje įrašyta data.

49. Kaunas, 1921 m. vasario 4 d.

Gerbiamasis! Haufo pasakos senai jau „išsiųstos", tuoj parvažiavus Krėvei iš Vilniaus. Aną dieną kalbėjau del jų su Krėve, sakėsi — išsiuntęs (ar išsiųsdinęs). Vakar, gavęs Tamstos laišką, tariausi gaunąs jau atsakymą iš Tamstos: su pasakomis buvo ir mano laiškas Tamstai, į kurį to atsakymo laukiau. Kas čia pasidarė — ne visai suprantu. Krėvei daviau žinią, kad pasakų **dabar** nebesiųstų. Atvažiavęs į Kauną būtinai tuojau užsuk: reikia del tų Haufo pasakų kas griežtai padaryti tuojau.

1921 m. vasario 4 d. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 72. Atvirukas. Rašyta ne Jablonskio, tik jo pasirašyta. Adresuota: Panevėžys. Mokytojų Seminarijos **Direktoriui J. Balčikoniui.**

50. Palanga, 1921 m. liepos 3 d.

Palanga 3 liepos 1921

Gerbiamasis! Gyvenimas čia kiek **pigesnis** nekaip Kaune. Atvažiavęs čia gausi kambarių kiek reikės: šiemet suvažiavo žmonių mažiau nekaip tikėtasi. Iš Kretingos pasiėmęs žmogų arba žydelį, važiuok į Palangą ir sustok pas mus (Okuličo namai), iš čion tuoj susirasi kambarį su pensijonu arba be pensijono (pensijonų yra ir skyrium be kambario); ligi to laiko pasirūpinsiu įgyti kiek tikslesnių žinių. Patariu tikrai atvažiuoti neatidėliojant. Atsivežk ir priegalvį su apklotu. Kartais esti šaltoka, patariu ir šiltesnį drabužį del visa ko turėti. Apie gimnaziją čia pat pasikalbėsim. Prieš atvažiuodamas dar parašyk.

Aš maudausi, menkes, viščiukus, paršiukus ir uogas valgau. Tie brangumai pramanyti.

Lauksim. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 73. Atvirukas. Išskyrus paskutinius du sakinius ir parašą, rašyta ne J. Jablonskio. Adresuota J. Balčikoniui į Panevėžį.

51. Kaunas, 1922 m. spalio 9 d.

Kaunas, Didžioji Vilniaus g., 2
$\frac{9}{X}$ 22 m.

Gerbiamasis! Negerai atsitiko: mano leidinių čia dar nėra, Rucevičius rašo iš Tilžės, kad tuos leidinius, kai bus susiūti, galėsią tik apie šio mėnesio galą į Kauną parvežti; aš turiu tuo tarpu tiktai po **vieną** egzempliorių „Gramatikos" [1] ir „Vargo mokyklos" II dalies (jis man atsiuntė iš Tilžės); Kaune jų niekas dar neturi; kai gausiu kiek daugiau (kai bus čia Kaune), tuoj vieną egzempliorių atsiųsiu.

K. Būgai trūksta sistemos. Jis dirba universitete, rašo žodyną, rašo įvairius kalbos straipsnius... Universitetas ir žodynas duoda, rodos, jam gana duonos, del jos vargti jam nereikia (turi ir butą...). Jei atsidėtų jis vienam žodynui su universitetu, jis daug ką galėtų padaryti. Mesti universitetą ir atsidėti vienam žodynui jis vargu begalės. Jei žodyno darbą kaip reikiant sutvarkytų, tam žodynui išleisti ir jo darbui dirbti — pinigų, žinoma, atsirastų: mūsų finansistai čia, kiek numanau, neatsisakytų padėti. Bet kaip visa tat padaryti, kad ir žodynui būtų sveika, kad jis ir universiteto nemestų, pats aš nieko neišmanau. Didžiausia bėda čia yra ta, kad Būga turi dar labai daug Jauniaus ypatybių ir maža kultūringo vokiečių mokslininko ypatybių.

Tamsta, tur būt, atsimeni mūsų anų dienų susirinkimą Seinuose [2]. Tenai pasiskirstėm darbą tolesniam laikui. Aš apsiėmiau sintaksę rašyti (su linksnių mokslu). Būga turėjo, rodos, etimologiją parašyti ar bent rašybos vadovėlį sudaryti. Kas iš to pasikalbėjimo išėjo? Parašęs sintaksės dalį, turėjau Voroneže chrestomatiją rašyti (to reikėjo mokyklai), turėjau ir gramatiką (etimologija) rašyti, išspausdinau ją tiktai Vilniuje; etimologiją, man rodėsi, parsiveš iš Rusijos ir Būga. Savo darbo jis nieko nepadirbo, tik aš buvau atitrauktas ar atsitraukiau nuo sintaksės; kad nebūčiau rašęs etimologijos su chrestomatija, būtų reikėję ir dabar tenkintis tiktai s e n o v i n e Damijonaičio gramatika [3]; ir dabar išleidau vėl ne sintaksę, tiktai etimologiją su keliais sintaksės dalykais (su daugiau kaip tūkstančiu kalbos pavyzdžių linksnių moks-

lui). Kodel mes nedirbam kiekvienas savo darbo? Galėčiau rašyti atsidėjęs linksnių mokslą tik tuomet, jei kitas spragas, kurių matau mokyklos gyvenime (jos kalbos moksle), kas kitas užkištų. Dabar yra pasirodžiusi Būgos „Kalba ir senovė",— ar maža čia reikėjo darbo? ar tikrai tas darbas **visas** yra reikalingas, ar tam reikėjo būtinai atsitraukti nuo žodyno? Didžiausia mūsų bėda, kad mes nemokame sutartinai dirbti visuomenės darbo. Del pačių rašybos dalykų reikia vėl sukti galva. Ar negeriau būtų jį pavesti Mokslo Draugijai arba Humanitariniam Fakultetui, jei norima tikrai reformuoti? Vienas žmogus, nedirbdamas savo darbo, ir kitus ar kitą priverčia iš savo vagos išeiti... Kaip čia kas reikėtų padaryti, kad mes imtumėm pagaliau kuitūringai dirbti,— nieko neišmanau! Pinigų, jei reikės, beveik tikrai žinau, atsirastų. Su pačiu Būga apie šitą dalyką nekalbu: su juo retai tesimatau... mudu kažin kas skiria, nors mudviem kaip tik reikėtų, rodos, sutartinai darbas dirbti. **Padarykit** ką nors!

Jonas Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 74. Jablonskio ranka pasirašyta ir parašytas pradžioje adresas.

[1] 1922 m. Rygiškių Jono „Lietuvių kalbos gramatiką".

[2] Matyt, turimas galvoje 1909 m. liepos 13 d. suvažiavusių į Seinus kalbininkų tarimasis (žr. P i r o č k i n a s A. J. Jablonskis — bendrinės kalbos puoselėtojas.— V., 1978, p. 63).

[3] Juozo Damijonaičio daug leidimų turėjusi „Trumpa lietuvių kalbos gramatika" (1909).

52. Kaunas, 1922-m. lapkričio 9 d.

Gerbiamasis! Skubu atrašyti į Tamstos laišką. Griežtesnį atsakymą duosiu tiktai po kelių dienų. Kalbant su bankininkais — su vienu ar keliais — reikia man turėti kiek aiškesnių žinių apie Žodyno [1] dalyką. Pakalbėjęs su kuo reikia, pasirūpink duoti netrukus tų žinių. Čia rašau tiktai del tų papildomųjų ir laukiamųjų žinių.

Pirmiausia, kalbant su bankininkais griežtai ir garantiškai, reik sužinoti, **kuri suma litų** reikalinga vieniems metams ir kuri reikalinga trejiems metams. Reikalinga būtų, man rodos, ir žodyno sąmata, iš paties Žodyno einanti. Nežinodamas tos sumos ar tų sumų, negaliu aiškiai su bankininkais kalbėti ir apie pinigų ar garantijų daly-

ką. Sužinok iš paties Žodyno. Su vienu bankininku jau ir dabar, neturėdamas papildomųjų žinių, imu griežčiau kalbėti.

Del visa ko reikėtų, gali būt, garantijų ir iš paties Žodyno. Jis pasakys: kada bus duotas žodynas spausdinti, kada jis galės pasirodyti, kieno lėšomis bus spausdinama pirmą kartą ir kieno bus toliau nuosavybė? kurie bus artimieji jo bendradarbiai? ar žodyno redakcija Kaune gyvens (kada bus rašomas žodynas) ar kur kitur (už Kauno, Lietuvos laukuose ar kitoje kurioje tos redakcijos pasirinktoje vietoje)?

Ir mano supratimu, geriau tiktų **trejų** metų laikas, nors del to dalyko aš nesibarčiau: nežinau, kaip toli yra nužengęs ligi šiol žodyno darbas. Geriau būtų, kad Žodynas (su visa redakcija) kur kitur dirbtų, ne triukšmo sūkuryje (Kaune) ir kito kurio rimtesnio darbo tuo laiku neturėtų. Bet apie visą tą dalyką Jūs galvokite, man nepatogu. Čia aš tiktai tarpininkausiu, visai žmoniškai ir sąžiningai tarp jūsų, to gero dalyko sumanytojų, ir pinigų reikalo (bankininkų).

Paties Žodyno laišką grąžinu. Su juo pačiu apie tą dalyką nekalbėsiu (būsiuos nieko nežinąs). Sužinok, susirašyk, atsakyk.

Gramatikos ir vėl nėra „Švyturyje", buvo tik nedidelis egzempliorių skaičius parvežtas į Kauną. Kada čionai bus — žinios nėra. Dar nėra nė pirmosios „Vargo Mokyklos" dalies. Negalėjau ligi šiol nė kitiems savo pažįstamiems duoti.

Lapkričio 9 d. 1922 m. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 75—76. Jablonskio paties tik pasirašyta. Pirmajame laiško puslapyje viršuje įrašyta: „Atsakyta 1922—XI—12".

[1] „Žodynas"— čia turimas galvoje K. Būga.

53. Kaunas, 1922 m. gruodžio 13 d.

Gerbiamasis! Mano supratimu, Žodynas *), pasitraukęs iš universiteto del žodyno, turėtų gauti prie tos algos, kurią skiria Ministerija žodyno redakcijai, dar dabartinę profesoriaus algą. Jei jis tyli, samprotauju, kad jam Tamstos projektas ne visai tinka. Neturėdamas aiš-

*) Būga (J. B.) [1]

kios žinios apie jo sutikimą, negaliu rimtai kalbėti nė su pinigingais žmonėmis. Šią vasarą man buvo aišku, jog tokių žmonių atsirastų. Kai pradėjai Tamsta apie tą dalyką kalbėti, norėjau tiesiai kreiptis į M. Yčą, bet ir su juo kalbant reikalingos buvo tikros ir aiškios žinios iš paties Žodyno (gautos per Tamstą). Tų žinių laiku nebuvo, nebuvo nė M. Yčo tuo laiku Kaune, jis tik dabar ketina ilgiau čia užtrukti. Nesenai, aną penktadienį [2], atsilankė pas mane M. Yčas su broliu [3], bet su a b i e m nenorėjau apie tai aiškiai kalbėti, juo labiau, kad ir pats Žodynas tyli.

Vienas dalykas man ir dabar yra gana aiškus: bankai savo pinigus yra linkę šiuo tarpu į visokias operacijas kišti, neduoda bet kam pinigų skolintinai iš banko. Bankams kalbamasis dalykas ir garbės kiek padarytų, tik gaila, kad negalima apie tai tiesiai kalbėti (Žodynas tyli). Jei būsi per Kalėdas, aiškiau pasikalbėsim.

Perró [4], tur būt, jau spausdinamas, bent Vireliūnas [5] jau senai sakė, kad tas darbas jau pradedamas Kauno spaustuvėse. „Gramatikos" ir I dalies „Vargo Mokyklos" vis dar nėra Kaune; „Švyturys" sako, kad prieš Kalėdas tikrai būsią.

Baigiu ir plepalėliu: galimas daiktas, kad P. Leonas bus prezidentu renkamas.

1922 m. gruodžio m. 13 d. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 77—78. Pasirašyta paties Jablonskio.
[1] Paaiškinimas J. Balčikonio.
[2] Prieš gruodžio 13 d. penktadieniai buvo 8 ir 1 d.
[3] Jonas Yčas.
[4] J. Balčikonio verstos Š. Pero pasakos išėjo Kaune 1923 m.
[5] Antanas Vireliūnas tuo metu dirbo Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijoje, kuri leido ir minėtąsias Š. Pero pasakas.

54. Kaunas, 1923 m. sausio 30 d.

Gerbiamasis! Tamsta būsi skaitęs „Lietuvoje" didžiulį Žodyno straipsnį [1], kur jis kalba apie žodyno dalyką. Ten jis skundžiasi, aimanuoja, prižada ir, rodos, pagalbos reikalauja. Man tas straipsnis dabar, kada daug kas žinoma, nepatiko. Jei neskaitei, perskaityk.

Vieną kartą, gavęs Tamstos laišką, paklausiau Virėliūną del Perró pasakų. Jis pasiskundė Tamsta: vis ne-

gaunąs iš Tamstos klišių ar Tamsta negaunąs jų iš užsienių, ir todel spaustuvė negalinti čia kaip reikiant įsidirbti, kad tų pasakų darbas jau be kliūčių galėtų eiti. Ką dabar Tamsta rašai del tų klišių, man yra visiška naujiena. Nei rankraščio nei klišių nėsu iš leidimo komisijos gavęs; Virėliūną dabar, kai nematau Terminologų Komisijos, beveik visai nesutinku. Jei gausiu rankraštį su klišėmis, tikrai atiduosiu kam norint spausdinti: jau metas toms pasakoms pasirodyti.

Šiuo tarpu turiu ir aš į Tamstą didelį reikalą. Mat, nuo šios vasaros aš del savo nesveikatos tikrai esu pasiryžęs išstoti iš Fakulteto tarnybos. Aš einu jame su mūsų humanitarais bendrąjį lietuvių kalbos kursą — dėstau arba pagilinu aiškinu tuos kalbos dalykus, kurie įtraukti į mano vadovėlį; paliečiu ir vieną kitą šiaip kalbos dalyką, pastebėtą mūsų šių dienų raštuose. Mūsų humanitarai, ypač laisvieji klausytojai, turi daug kas maža to kalbos mokslo, ir jiems bendrasis kalbos kursas dar ilgai bus tikrai reikalingas fakultete, juo labiau, kad dabartinė raštų kalba yra visai iširusi ir maža teduoda maisto skaitytojui (humanitarui). Ieškomas mano vietai kandidatas. Turiu pirmiausia Tamstą galvoje. Apie visą tą dalyką, rišamą tuo tarpu su Tamstos pavarde, vieną kartą kalbėjau su Būga ir Biržiška [2]; Fakulteto posėdyje to dalyko dar neliečiau, tam turiu gauti iš Tamstos sutikimą. Tamsta daug esi vertęs į lietuvių kalbą, apie kalbos reikalą daug nusimanai, galėtum būti labai naudingas humanitarams. Suprasi, o jei nesupranti, tai būtinai prašau suprasti, kodel aš ypačiai Tamstą teikiu čia savo įpėdiniu. Reikėtų mums dar pasikalbėti, pasitaryti. Mokytum humanitarus, tarp ko kita, ir versti svetimąjį tekstą į lietuvių kalbą. Taigi kviečiu profesoriauti; pradžioje tektų, gal būt, docentauti (tas dalykas man dar neaišku galvoje). Prašau netrukus duot man į sukeliamą čia klausimą savo atsakymą. Kelkis į centrą ir eik vienu kalbos mokslo keliu; čia priversi mums daugybę dalykų, reikalingų mokyklai ir šiaip gyvenimui.

$\frac{30}{I}$ 23

J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 79—80. Jablonskio tik pasirašyta.

[1] Žr. Žodyno redaktoriaus pranešimas.— Lietuva, 1923.I.28.

[2] Mykolas Biržiška tuo laiku buvo fakulteto dekanas.

55. Kaunas, 1923 m. vasario 26 d.

Gerbiamasis! Buvau jau begalvojąs, kad mano laiškas bus nepatekęs į Tamstos rankas. Pagaliau atsakei, gerai padarei, tik negerai nušnekėjai savo atsakyme.

Kito, labiau tinkančio šiam mūsų darbui, žmogaus neturime: Tamsta esi čia tikrai laukiamas. Jei Tamsta atsisakai, tai parodyk kitą kviestiną į tą darbą žmogų — bendrajam lietuvių kalbos kursui, tam kursui, kuriuo pagilinamas ir kiek papildomas tiktai lietuvių kalbos kursas, išeinamas vidurinėse mokyklose. Tam kursui kaip tik reikalingas Tamstos mokslas ir stengimasis ar sugebėjimas žmonių kalbos keliais eiti raštų darbuose. Mes čia beveik visi esame ne Dievas žino kokio molio: daug kas ne geriausiai patys savo dalyką mokame, tik dėstome del to, kad nėra ar nesurandame tam darbui tinkamesnių žmonių. Ne ambicija kokia veda mus į tą darbą arba pasitikėjimas savim. Del nesveikatos Tamstai irgi netinka atsisakyti: mano sveikata daug menkesnė, ir vis delto ką mosčioju ar skeryčioju per savo paskaitėles. Čia tamsta neturėsi darbo su griaunančia Tamstos sveikatą administracija ir visais jos dalykais, galėsi atsidėti daugiausia vertimams ir gyvosios kalbos reikalui; nebeturėsi atsakomingo administracijos darbo; aš čia dirbu dvi dienas savaitėje (po dvi paskaitas turiu tomis dienomis). Tamstai reikėtų, man rodos, dirbti po tris dienas savaitėje,— pagaliau tas dalykas nėr didelės reikšmės. Tamsta pats geriau už mane žinai šių dienų mokyklos kalbos reikalą, pats geriau mokėsi jį čia ir gydyti: reikia taisyti, kas negerai gimnazijų padaryta tolesniam kalbos mokslui mūsų fakultete.

Šitą atsakymą į Tamstos laišką duodu, pasikalbėjęs su Biržiška ir Būga: ir juodu išranda, kad Tamstai reikia čia nuo vasaros būtinai įsikurti. Dar kartą pagalvok ir sutik, nesiožiuok: kito kandidato šitai vietai Tamsta pats neduosi... Tamsta man esi brangus ir tuo, kad nelaikai įsikibęs vienos kurios vieno kalbininko sistemos, bet pats saviškai eini pirmyn kalbos mokslo praktikoje. Fakulteto posėdyje imsiu kalbėti apie Tamstą tik tada, kai turėsiu aiškų Tamstos sutikimą. Per Velykas reikėtų pasimatyti.

1923 m. $\frac{26}{II}$ J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 81—82. Data ir parašas J. Jablonskio rašyti.

56. Kaunas, 1924 m. birželio 8 d.

Gerbiamasis! Aną kartą, leisdamas Tamstai telegramą, tariau, kad vis delto sustiprėsi ir išsigalėsi pasirodyti Kaune prieš važiuojant man į Palangą. Išėjo kitaip: į tą Palangą ketina mane išvežti tiktai šeštadienį po pietų (geležinkeliu). Tikrai reikėtų pasikalbėti. Kaip čia padarius, pats dabar neišmanau. Prašyčiau atvažiuoti į Palangą, bet tenai nebus Smetonos, o apie būsimąjį darbą reikėtų ir su juo kalbėti: judu pasiskirstysita mano darbą ir toliau jį varysita. Tamstos laiškelį daviau paskaityti Būgai ir Smetonai [1], paskum nusiunčiau jį Biržiškai.

Jei būsi Palangoje, prašau vis dėlto užeiti: savo įpėdiniui daug ką išdėstysiu ir paaiškinsiu. Vasarą turėsiu ten ir nemaža darbo: turėsiu baigti savo gramatikos trumpinimą ir populiarinimą mokyklai. Palangoje gyvensiu Vaineikiuos [2].

Kaunas 08/VI 1924 Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 83. Pasirašyta paties J. Jablonskio. Prieš tekstą kamputyje data — 1924.VI.8.

[1] Matyt, ketinta tuo metu A. Smetoną, nuo 1923 m. privatdocento teisėmis skaičiusį universitete meno teoriją ir filosofiją, kviesti skaityti lietuvių kalbos paskaitų. Vis dėlto jis nebuvo pakviestas.

[2] Liudo Vaineikio ir Stasės Vaineikienės šeimoje.

57. Kaunas, 1924 m. birželio 11 d.

Brangusis! Į šitą laiškelį tuojau prašau atsakyti: jį rašau fakulteto prašomas.

Aš nuo šios vasaros išeinu iš fakulteto darbo. To darbo čia turėjau su humanitarais ir juristais — mokiau juos lietuvių kalbos. Į mano vietą nori kviesti Tamstą fakultetas; tą darbą dirbtum Tamsta su A. Smetona (darbą pasiskirstytumėt, pasikalbėję tarp savęs ir su fakultetu). Bet fakultetas, prieš kviesdamas ir skirdamas, turi turėti iš Tamstos atsakymą į šį klausimą: jei surasime Tamstai tinkamą butą, ar kelsiesi nuo mokslo metų pradžios arba prieš mokslo pradžią iš Panevėžio į Kauną?

Čia kalbos mokytojas (profesorius, docentas) tikrai yra reikalingas. Tam kalbos mokslui Sveikas esi ypačiai

numatomas. Aš patariu Tamstai sutikti su šiuo mano pasiūlymu ir sutikus atsakyti į įrašytąjį klausimą teigiamai. Atsakymas reikalingas aiškus ir griežtas. Tamstos atsakymą aš pristatysiu fakultetui. Į teigiamąjį Tamstos atsakymą bus iš mūsų pusės irgi teigiamas atsakymas — gausi pakvietimą čia docentauti ar profesoriauti. Dar geriau padarytum, jei duodamas teigiamąjį atsakymą ir pats atvažiuotum, pasinaudojęs šventadienio proga, pasikalbėti apie visą tą parūpusį mums dalyką su manim, A. Smetona ir kitais susirūpinusiais kalbamuoju dalyku.

Tiek tuo tarpu. Vasarą ketinu Palangoje gyventi. Esu labai nusidirbęs.

1924 m. 11/VI. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 84—85. Pasirašyta paties J. Jablonskio.

58. Kaunas, 1924 m. birželio 19 d.

1924 m. $\frac{19}{VI}$.

Apie visą Tamstos norą (nuo liepos mėn....) pranešiau Biržiškai ir patariau jam šituo reikalu rašinėtis su Tamsta. Šiandien arba rytoj dar kartą pasitarsiu su Smetona. Pats aš ketinu, kaip rašiau, šio šeštadienio vakare iš Kauno važiuoti. Vasarą ir Biržiška bus Palangoje. Tiek tuo tarpu.

J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 86. Standartinis atvirukas. Adresuota J. Balčikoniui į Panevėžį.

59. Kaunas, 1926 m. gruodžio 29 d.

Pilieti!

Netrukus imsiąs eiti ir naujas dienraštis („Lietuvis") [1]. Savo straipsnį galėtum Tamsta išspausdinti ir „Lietuvyje" (dienraštyje arba savaitinuke). Voldemaras šiandien būsiąs namie — Tamstos straipsnio dalyką jis galėtų šiandie ir nuspręsti, jei jo balsas būtinai yra reikalingas. Šiandie pat pranešu ir Augustaičiui, kad būsiu Komisi-

joj tik tokioj, kuri moka ką spręsti apie lietuvių kalbos dalyką.

1926 m. $\frac{\text{XII}}{29}$ J. Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 87. Pasirašyta paties J. Jablonskio. Rašyta standartiniame atviruke („Atvirutė" ranka ištaisyta į „Atvirukas").

[1] „Lietuvis" tautininkų sąjungos leistas nuo 1924 m. nacionalistinis savaitraštis, po fašistinio perversmo paverstas dienraščiu.

JONUI BASANAVIČIUI

60. Vilnius, 1905 m. rugpjūčio 30 d. (s. st.)

Gerbiamasis!

Rytoj (31/VIII) 8 val. vakare pas mane ketina susirinkti komitetas[1]. Pasikalbėsim, kas ir kaip reikėtų pradėti, sustatant statuto projektą. Jei Sveikas galėtumei būti, prašau ateiti: Kalvarijos g., 20 (kieme), Jablonskio butas.

Tamstos Jablonskis

LKLI, f. 2-1010, lp. 5.

[1] Jablonskio bute rinkosi komitetas, turėjęs sudaryti Lietuvių mokslo draugijos įstatus.

61. Vilnius, 1905 m. rugsėjo 17 d. (s. st.)

Rytoj 18/IX rinksime[1] pas Joną Vileišį **4** valandą po pietų. Jei Tamsta galėtum, prašyčiau nesivėlinti.

Pranešiau M-niui[1].

Viso gero!

Jablonskis

J. Vil-šio adresas: Кожевенная (treti? namai nuo Prospekto).

LKLI, f. 2-1010, lp. 9. Standartinis atvirukas. Data iš antspaudo. Adresas: В гостиницу Нишковского, по Ольшой ул. Д-ру Иоанну Боссановичу.

[1] Matulioniui Povilui (?).

62. Vilnius, 1905 m. spalio 5 d. (s. st.)

Gerbiamasis!

Atiduodu Tamstai:

1) P. Bero „Dievo galybę", I k. Pradedamasis tos knygelės kursas jau išspauzdintas. Kai spauzdįsi Tamsta I kursą (šitą rankraštį), prašysiu būtinai duot man peržiūrėti: reikės kai-kas išlyginti..., reikės ir piešinėliai parūpint (užsakyt) [1].

2) Dainas, pasakas etc.— visa, ką yra surinkęs aną vasarą stud. Bugailiškis. Kai bus įsteigta „mokslo draugija", Tamsta galėsi tą rinkinį pavesti jai, kad apskelbtų etc.* ir

3) „Arielką" [2]. Man tebegyvenant dar Mintaujoje, šitą rankraštį Tamsta siuntei per mano rankas. Paskui rankraštis buvo nusiųstas „Ūkininkui" (priedams). Tenai išgulėjo ligi šios vasaros: šią vasarą, man tyčia prašant, rankraštį surado Tilžėje ir atvežė vienas studentas. Kitados, „Ūkininko" redakcija iš šito rankraščio „priedo" daryties, matyti, nenorėjo...

Grąžindamas visus šituos (1, 2 ir 3) mažmožius, prašau Tamstos paskirti man dieną, valandą ir vietą, idant galėčiau su Tamsta galutinai atsiskaityti. Reikia viskas užbaigti žmoniškai: jei pats būsiu dar kiek skolingas, pasirūpįsiu atsilyginti; jei Tamsta man būsi kiek skolingas, reikės atsiteisti taip-pat.

Tiek tuo tarpu. Linkėdamas viso gero pasilieku su visiška pagarba.

19 $\frac{5}{X}$05.

Kalvarijos g., 20. J. Jablonskis

*) Šiauliuose gyvendamas gavau iš Tamstos per Smetoną 120 r. Iš tų pinigų už šitą rinkinį buvo savo laiku užmokėta **60 r.** Iš likusiųjų pinigų vienam studentui buvo duota **35 r., bet iš jo nieko negauta,** ir vienam jaunikaičiui — **25 r.;** iš to jaunikaičio (Kairiūno) gautas darbelis, kurs pasiliekti tuo tarpu pas mane: visas darbelis reikia gerai-gerai pertaisyti.

LVKLI, f. 2-1010, lp. 4.

[1] Beras P. (Bert P.). Dievo galybė. Pradedamieji metai. (Žmogus. Gyvuliai. Augalai. Paprastieji apsireiškimai). Versta iš pranc. k.— V.:

„Vilniaus žinių" sp., 1905. 136 p. su iliustr. Tais pačiais metais šis P. Bero kūrinys buvo išleistas Vilniuje ir dviem atskiromis dalimis.

[2] Tokiu pavadinimu knyga 1905—1917 m. nėra išėjusi.

63. 1908 m. balandžio 16 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Be vasaros „L. Tautai" [1] nieko parašyti negaliu: kiekvienas darbelis tokiam laikraščiui suėda daugybę laiko, o to laiko kaip tik yra šiuo tarpu labai maža.

Dovanok, kad taip ilgai neatsakiau... Atsakau greitai ir noroms ten, kur galiu ką gera atsakyti... Pagaliaus, Tamsta mane gerai pažįsti ir iš šito atžvilgio...

Jablonskis

LKLI, f. 2-1010, lp. 8. Standartinis atvirukas, rašyta pieštuku. Data iš pašto vagono antspaudo. Adresuota: В г. Вильно Д-ру Иоанну Басановичу (Poste restante).

[1] „Lietuvių tauta"— tęstinis mokslo leidinys, 1907 m. įkurtas ir redaguotas J. Basanavičiaus.

64. Brestas, 1910 m. balandžio 9 d. (s. st.)

Ar nepanorėtų M. Draugija išleisti Žemaitės visų raštų — jos pačios ištaisytų? Visi raštai eitų per jos ir mano redakciją. Kalbai ir etnografijai tuose raštuose yra begalo daug materialų. Vienu rinkimu reikėtų išleisti visų tų raštų du išleidimu — atskirosiomis knygelėmis (žmonėms) ir apie du tomu (ar tomeliu) viso rinkinio („tiligentams"). Pagalvokit, parašykit... Mano adr. (per šventes) [1]: Поневеж, преподавателю Брестской гимназии И. Яб-у.

LKLI, f. 22-810. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Basanavičiui į Niškovskio viešbutį Vilniuje.

[1] Žodžiai „per šventes" su skliausteliais parašyti po žodžiais „Mano adr.".

65. Brestas, 1910 m. balandžio 10 d. (s. st.)

Stan. „Daines" [1] išsiunčiau į „Viltį", prašydamas, kad tuojau atiduotų Sveikam arba Sveiko svečiui [2].

Laukiu švenčių — važiuosiu į Panevėžį.

Jūsų Jablonskis

LKLI, f. 22-733, lp. 6. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Basanavičiui į Niškovskio viešbutį Vilniuje.

[1] S. Stanevičiaus „Dainės Žemaičių" (1829).

[2] Minimas svečias — tikriausiai suomių tautosakininkas A. R. Niemis, apie kurį „Viltis" 1910.IV.2(15) d. numeryje rašė, kad jis kovo 30 d. buvęs atvykęs į Vilnių.

66. Bad Elsteris, 1911 m. liepos mėn.

Bad-Elster, Villa Oberon (Deutschland)

Gerbiamasis!

Ko Tamsta prašai,— šiuo tarpu išpildyti negaliu: Elstere būsiu ligi rugp. 3—16 d.[1], pagrįžęs turėsiu rugp. 7—15 d. (senojo stiliaus) egzaminus. Pasilieka man linkėti, kad Tamstos susirinkę ką gera nutartumėt ir kad spręzdami apie mokslo dalykus eitumėte tikrais mokslo keliais.

Man rodos, kad mokslo draugija, tarp ko kito, turėtų išdirbti raštijai terminologiją: ji reikalinga visoms mokslo šakoms. Paskutinai terminologijos draugija neišdirbs, žinoma, bet ji turėtų įnešti daug šviesos, vienodumo į tą terminų mišinį, kurį dabar matome savo literatūroje. Čia yra, žinoma, ne vieno žmogaus darbas, ir „Lietuvių mokslo draugija" apie tuos kalbos dalykus turi savo turėti nuomonę. Yra tokių kalbos dalykuose „mažmožių", kuriuos kalbininkai patįs nevienodai supranta,— apie kuriuos, kiek matyti iš literatūros, jie patįs vieni vienaip, kiti kitaip galvoja. Draugijos priedermė turėtų būti, tarp ko kito, sutaikinti tos kalbininkų nuomonės... Be to, reikia išdirbti rašyba. Ar negalėtų K. Būga pradžiai išdėstyti draugijos darbuose Kun. Jauniaus rašybos pagrindus? Turėdami išdėstytus savo darbuose tos rašybos pagrindus galėtumėm pradėt galvoti, kaip gi tikrai reikėtų „rašyti"...

Būtinai reikėtų draugijos vardu prašyti Vilniaus kuratoriaus pasirūpinti, kad Vilniuje galima būtų duoti egzaminas tiems, kurie nori būti lietuvių kalbos mokytojais gimnazijose etc. Ko reikėtų iš tokių žmonių reikalauti,— taip-pat draugija turėtų išdirbti (pasiprašiusi į talką Mokslo akademiją). Draugija, mano nuomone, turėtų išdirbti ir lietuvių kalbos programą gimnazijoms ir kitoms panašioms mokykloms.

Dar kartą linkiu Draugijai visokių gėrybių.
Aš čia gydaus (nervai, priilsimas etc.).

Tamstos Jablonskis.

LKLI, f. 2-1010. Data nustatoma iš minimo laiške būsimo Lietuvių mokslo draugijos suvažiavimo: J. Jablonskis 1911 m. liepos 25—28 d. įvykusiame V suvažiavime kaip tik nedalyvavo.

[1] Antrasis skaitmuo tikriausiai rodo rugpjūčio 16 d. pagal naująjį kalendorių, o ne paskutinę buvimo dieną.

67. Brestas, 1912 m. gegužės 19 d. (s. st.)

Geg. m. 19 d. 1912 m.

Gerbiamasis! Mokslo draugijos susirinkimui nieko neprižadu: turiu visą laiką darbo su spauzdinamaisiais „R. kalbos dalykais" ir su savo mokiniais... Esu begalo pavargęs, nuilsęs, vasarą turiu atsidėjęs ilsėties. Važiuosiu vėl į Bad-Elsterį.

Kad ir nieko šiuo tarpu neprižadu Draugijai, tečiaus tikiuosi, kad Sveikas išklausysi šio mano prašymo ir skundo:

Žiemą (per užgavėnes) nusprendėme mes, kalbininkai, išleisti **ligi Velykų** R. Jono „Rašomosios kalbos dalykus". Taip įrašyta ir protokole, kuris turėjo būti inteiktas Draugijos valdybai. Išspauzdinimu turėjo pasirupinti kalbininkai vilniškiai. Tų „Raš. kalbos dalykų" ir ligi šiolei betgi nėra. Man jie labai svarbu būtų išspauzdinti. Nežinau nė kuo „teisinties" žmonėms, kurie man galvą del tų „Dalykų" kvaršina.

Aš čia kaltinu daugiausia Smetoną, Balčikonį ir Šlapelį: jie nepasirūpino išspauzdinti to, ką buvo apsiėmę. Kukta čia, mano nuomone, nekaltas. Jis spaustuvės savininkas, jam svarbu darbo daug gauti; jis ima tiek darbo, kiek ir neaprėpia; sąžiningumo, reikalo svarbumo supratimo iš jo, žinoma, be reikalo žmogus reikalautum. Be to, lietuvių verteivos, man rodos, bjauresni daug kartų už žydų, lenkų... verteivas, pirklius. Kai jie buvo sutarę spauzdinti pas Kuktą, aš rašiau, kad Kuktos prižadėjimu nereikia tenkintis, kad reikia su juo aiškiausiai raštu sutarti... Jie to nepadarė. Kai Kukta apsiėmęs spauzdinti vis traukė darbą, atidėliojo, jie nieko prieš tai nepadarė: dabar tų „Dalykų" spauzdinimas pareina nuo Kuktos ma-

lonės... Kenčiu del to dalyko aš, kenčia, yra tuo diskredituojama kalbininkų komisija, per ją kenčia ir pati Draugija (jos komisija prižadėjo prižadėjo ir nieko ligi šiol nepadarė!)... Vilniaus kalbininkai šita savo taktika (tylėjimu, nieko nedarymu apsiėmus padaryti...) atima visokį norą dirbti komisijoje. Kada ką spauzdįsiu kuomet, Kuktos, Smetonos etc. bijosiu, kai žydas kryžiaus. Kad tą darbelį būčiau padavęs Seiniškiams[1], būtų jau senai atliktas buvęs. Ar šiaip ar taip, išleisti kas-nors per Draugiją yra sunkiau, nekaip pačiam dirbant, apsiėmant be jos pagalbos. Aš pirmą kartą turiu darbo su Draugija ir aiškiai pastebėjau, kad ji labai labai sunki rambi mašina... matyti, kad ir čia **lietuvių** dirbama.

Viso gero
Jablonskis

[Prierašas paskutinio puslapio paraštėje] Paragink juos Draugijos valdybos vardu.

LKLI, f. 22-733, lp. 3. Viršuje įrašyta gavimo data — 22 V 912 ir J. Basanavičiaus inicialas *B.*

[1] Seiniškiai — J. Laukaičio, V. Dvaranausko ir J. Narijausko bendrovės spaustuvė Seinuose.

68. Brestas, 1912 m. birželio 6 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Pernai buvau padavęs prašymą, kad mane iškeltų į sausesnę vietą (į Lietuvą); buvau pridėjęs ir gydytojo paliudymą (reumatizmas, sklerozas, inkstų liga...). Mane paskyrė „kandidatu"... Šiemet priminiau tik Daugialai, kad aš laukiu iškeliant iš Bresto. Čia man **drėgna,** turiu ir šiemet važiuot į užsienius gydyties. Pakalbėk Tamsta su Dg-la: jis daug ką gali padaryti. Man geriausiai tiktų Kaunas, Gardinas, Šiauliai, Vilnius.

Tamstos Jablonskis.

LKLI, f. 2-1010, lp. 7. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Basanavičiui į Niškovskio viešbutį Vilniuje.

69. Bad Elsteris, 1912 m. liepos 27 d. (s. st.— liepos 14 d.)

Dėkui už laiškelį. Čia (villa Oberon), be manęs, gyvena iš mūsiškių dar O. Skripkienė ir kun. M. Gustaitis.

Po kelių dienų, ketvirtadienį, ketinova su Gustaičiu atsilankyti Fr-de [1] ir pasikalbėti su Tamsta. Jei nebūtum tą dieną namie, pranešk laiku. Mes esame visą laiką namie, tik kartais kai-kur pavažiuojam.

Jablonskis

LKLI, f. 2-1010, lp. 6. Rašyta atviruke su Bad Elsterio vaizdu (Kurhaus). Data iš pašto antspaudo. Adresuota: An Dr. J. Bassanowitsch. Franzensbad. Hôtel Holzer (Kulmerstr.).

[1] Francensbade (dabar Františkovy Lázně — kurortas Čekoslovakijoje).

70. Bad Elsteris, 1912 m. rugpjūčio 15-d.

1912.8.15 **Ketvirtadienis** [1]

Brolau! Kelia mane į Климовичи, Могил. губ.[2] Susimildamas parašyk Дм. Ив. Довгялло kad to nedarytų! Климовичи esanti sveika vieta, bet, kaip žinai, man sveika ir naudinga nebus: mano nervams sunku bus tęnai ilgai ištverti. Važiuoti ir būti tęnai metus-kitus yra tiktai разорение ir nervams paėda.

Lietuvoje eina didžiausia polonizacija. Šiauliuos, Panevėžyje yra tiktai **lenkų** kalbos mokytojai; lietuvių kalbos niekas tęnai nemóko. Kad mane paskirtų Šiaulių mokytoju (į Panevėžį manęs negali skirti — tęnai realinė tėra mokykla), galėčiau tęnai būti ir lietuvių kalbos mokytoju. Aš prašiausi į Gardiną, Kauną, Šiaulius, Vilnių, išrazdamas jas sveikomis vietomis... Rūpėjo man, žinoma, ir apskritai lietuvių gyvenamosios vietos, rasit daugiau kaip tų vietų oro sveikumas ar sausumas... Vilniuje kada kalbėjom apie žodyno (Jušk.) paėmimą į savo rankas [3], svajojau, žinoma, tiktai apie Lietuvą: ir tas žodynas sunku redaguoti negyvenant Lietuvoje (lietuvių gyvenamose vietose). Gardinas arba Vilnius tam darbui, žinoma, nekenktų: ištęn susisiekti su lietuvių (žmonių kalbančių lietuviškai) vietomis žodyno reikalais labai nesunku. Šiauliuose buvo ir vieta filologui,— kodel jie manęs į Šiaulius neskyrė??!

Parašyk jam Tamsta — ar negalėtų dar atmainyti to nusprendimo taip, kaip aš ir mes norėtume. **Reikia parašyti tuojau.** Šitą pirmadienį būsiu pats Vilniuje ir prašysiu, kad tęnai nekeltų... kad keltų į lietuvių gyvenamą-

ją vietą. Breste, žinoma, pasilikti nenorėčiau: tėnai drėgna ir baisiai neramu.

Parašyk tuojau...

Šeštadienį po pietų, apie vakarą, būsiu Berlyne ir tuojau 11 val. (vak.) važiuosiu iš Fridrichstrasse...

Tiek tuo tarpu
Jablonskis

Kn. Gustaitis jau važiuoja — sustos Leipcige ir rytoj po pietų bus Berlyne.

LKLI, f. 2-1010, lp. 2.

[1] 1915 m. rugpjūčio 15 d. pagal naująjį kalendorių buvo ketvirtadienis.

[2] Klimovičių m. (Baltarusijos TSR 124 km nuo Mogiliovo).

[3] Apie šį projektą žr. Tolutienė B. Antanas Juška leksikografas.— Kn.: Literatūra ir kalba. V., 1961, t. 5, p. 261.

71. Vilnius, 1919 m. birželio 22 d.

Gerbiamasis!

Netrukus pasirodys Mokslo draugijos leidinys, Sančurskio sintaksė (lygiai 64 psl.) [1]. Spausdina „Švyturys". Reikėtų pažymėti viršelyje vadovėlio ir kaina (Lietuvių kalbos gramatikoje to pažymėjimo nėra): rimta firma (Draugija) negali norėti, kad jos leidiniai būtų pardavinėjami įvairiai, kad kaina vadovėlio Panevėžyje būtų viena, Kaune kita ir t. t. Rašau apie šitą dalyką Tamstai, nes Biržiška, rodosi, ir šiaip daug turi dabar darbo. Pasirūpink pats arba įsakyk kam, kad pasirūpintų.

Draugijos leidinių viršeliuose yra pažymimi ne visi tie leidiniai, kurie Draugijos leidžiami. Norėčiau, kad šiuo tarpu būtų pažymėta viršelyje, kas Draugijos tikrai yra išleista, kas išleista antru atveju (kas pataisyta), kas tikrai yra spausdinama ir turi netrukus pasirodyti... Jei žinočiau, kaip kas yra, to viršelio tekstą galėčiau suredaguoti (Sančurskio gramatikai). Leidiniai turėtų savo numerius turėti. Jų viršelių ne visų būtų visai vienoda redakcija. „Liet. k. gramatikos" turėčiau duoti ar nusiųsti po egz. kai kam (Volteriui, Šachmatovui, Boduenui de-Kurtene, Rozvadovskiui...). Tam turėčiau pats gauti iš

Draugijos apie 10 egz. Jei tamsta gali čia nuspręsti ką, mano Jonas galėtų parnešti.

Argi čia bus lenkų valstybė?! Caveant consules![2]

19 $\frac{22}{VI}$ 19. Jablonskis

LKLI, f. 22-733, lp. 4. Laiškas siųstas be voko, kaip raštelis. Paskutiniame tuščiame puslapyje įrašyta — „Dr. Basanavičiui". Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik pasirašyta.

[1] Trumpa lotynų kalbos sintaksė / Iš N. Sančurskio vadovėlio vertė K. Kepalas.— V., 1919.

[2] Konsulai, būkite budrūs!

AFANASIJUI BYČKOVUI

72. Talinas, 1897 m. gegužės 9 d. (s. st.)

г. Ревель, 9 мая 97 г.

Ваше Высокопревосходительство,
Милостивый Государь,
Афанасий Федорович!

Вследствие предложения от 8-го сего мая за № 166, честь имею уведомить Ваше Высокопревосходительство, что десять тетрадей (5a, 5b, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13) словаря А. Юшкевича, содержащих слова на буквы: I, J, K, Ł, L, M, N, O, P, R, S, Š, T, U, ů, V, Ž и Z — мною получены в полной сохранности.

Очень жаль, однако, что в этих тетрадях не оказалось слов на букву D, начиная со слова „durnůti", так как, продолжая печатание издаваемого Академиею Наук словаря, второй том его следовало бы начать именно со слова „durnůti", на котором оканчивается первый, уже напечатанный том. Если эта часть рукописи как-нибудь затерялась, я желал бы составить ее заново, самостоятельно.

Свое мнение об отпечатанной части словаря А. Юшкевича я изложил в особой записке на имя проф. Ф. Ф. Фортунатова, в которой, между прочим, высказал и свой взгляд на то, в чем должны, по моему мнению, состоять обязанности редактора этого словаря.

На каникулы я уеду (после 10 июня) в Ковенскую губернию, где буду работать над подготовлением словаря для печати. Хотя поеду я туда по собственной

инициативе и на свои средства, однако, вьиду возможных недоразумений с полициею и для пользы самого дела, я желал бы, чтобы моя поездка носила характер командировки, иначе говоря — для меня было бы крайне желательно получить открытый лист, в котором значилось бы, что командирован я в Ковенскую губернию для изучения литовского языка (или для подготовления к печати словаря А. Юшкевича) Академиею Наук. Осмеливаюсь просить Ваше Высокопревосходительство, не найдете ли возможным помочь мне в этом деле.

С истинным почтением имею честь быть Вашего Высокопревосходительства покорнейшим слугою
Ив. Яблонский

Vertimas

Talinas, 1897 m. gegužės 9 d.

Jūsų Aukštoji Ekscelencija, Maloningasis Pone Afanasijau Fiodorovičiau!

Dėl š. m. gegužės 8-osios pasiūlymo Nr. 166 turiu garbės pranešti Jūsų Aukštajai Ekscelencijai, kad dešimt A. Juškos žodyno sąsiuvinių (5a, 5b, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ir 13), kuriuose yra žodžiai raidėmis I, J, K, Ł, L, M, N, O, P, R, S, Š, T, U, Ū, V, Ž ir Z, esu gavęs visiškai sveikus.

Bet labai gaila, kad tuose sąsiuviniuose pasirodė nesą žodžių raide D, pradedant žodžiu „durnůti", nes, toliau spausdinant Mokslų Akademijos leidžiamą žodyną, jo antrąjį tomą reikėtų kaip tik pradėti žodžiu „durnůti", kuriuo baigiasi pirmasis, jau išspausdintas tomas. Jei toji rankraščio dalis kokiu būdu dingusi, aš norėčiau ją sudaryti iš naujo, savarankiškai.

Savo nuomonę apie A. Juškos žodyno išspausdintąją dalį esu išdėstęs atskirame prof. F. Fortunatovui adresuotame rašte, kuriame, be kita ko, esu pasakęs ir savo požiūrį, kokia, mano nuomone, turėtų būti šio žodyno redaktoriaus pareiga [1].

Per atostogas (po birželio 10) aš išvažiuosiu į Kauno guberniją, kur taisysiu žodyną spaudai. Nors važiuosiu tenai savo iniciatyva ir savo lėšomis, tačiau, turėdamas galvoje *galimus nesusipratimus su* policija ir paties dalyko naudą, pageidaučiau, jog mano kelionė būtų kaip komandiruotė, kitaip sakant — labai norėčiau gauti atvirąjį lapą [2], kuriame būtų pažymėta, kad esu Mokslų Akademijos komandiruojamas į Kauno guberniją lietuvių kalbos tirti (arba A. Juškos žodyno rengti). Drįstu prašyti Jūsų Aukštąją Ekscelenciją, ar negalėtumėte man čia padėti.

Su tikra pagarba turiu garbės būti Jūsų Aukštosios Ekscelencijos nuolankusis tarnas
J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 11—11a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] J. Jablonskio pranešimas publikuotas B. Tolutienės studijoje (žr. laišką Nr. 68, išnašą 3, p. 326—344).

[2] Tam tikras Vidaus reikalų ministerijos duodamas raštas, įpareigojantis jos organus gubernijose ir apskrityse teikti pagalbą jį turinčiam žmogui.

73. Talinas, 1898 m. kovo 21 d. (s. st.)

Ваше Высокопревосходительство,
Милостивый Государь, Афанасий Федорович!

Препровождая при сем на рассмотрение и заключение Отделения русского языка и словесности свой доклад: «К вопросу о языке издаваемого Академиею Наук Литовского словаря А. Юшкевича», имею честь сообщить Вашему Высокопревосходительству нижеследующее:

1) В рукопись словаря приходится вносить столько изменений и поправок, что понадобилось переписывать весь этот труд заново. До сих пор мною переписаны слова на буквы *E* и *G* (до *gvagždėti*). Тетради с переписанными в исправленном виде словами и примерами к ним посылаются некоторым знатокам литовского языка, проживающим в Литве, для внесения в переписанную мною рукопись возможных исправлений и для сообщения значений тех слов, которые до сих пор остаются для меня неизвестными.

2) Прошлым летом я побывал с рукописью А. В. Юшкевича в *Велене, Вилькии, Юрбурге, Колтонянах* и *Ольсядах*. В этих местностях мною записано до 2000 таких слов, которых или нет в словаре А. В. Юшкевича, или которые были неизвестны мне из живого языка. Однако и до сих пор в рукописи есть много таких слов, точное значение которых мною не выяснено (я прочитал в названных местах слова на буквы *E, G, I, J, K* и частью *Ł—L*). А. В. Юшкевич собирал вошедшие в его труд слова в течение многих лет, сходясь с народом в разное время и при разных обстоятельствах, и проверить в короткое время так долго собиравшийся им материал представляется делом весьма нелегким. Между тем проверка эта, в виду значительного числа вкравшихся в рукопись ошибок и весьма неточной, часто совершенно неправильной, передачи звуковой стороны слов, является необходимою.

3) Слова на буквы *E* и *G* могут быть в настоящее время высланы для печати. Тем не менее, в виду вышесказанного, я лично предпочел бы представить для печати в готовом виде слова на буквы *E*, *G* и *I* только в начале будущего академического года.

Лето я собираюсь провести в Литве, посвящая свободное время проверке и исправлению рукописи А. В. Юшкевича.

С истинным почтением имею честь быть Вашего Высокопревосходительства покорнейшим слугою —

Ив. Яблонский

г. Ревель, 21 марта 1898 г.
Адр.: Ив. Ос. Яблонскому, преподавателю Ревельской Александровской гимназии, в г. Ревель.

Vertimas

Jūsų Aukštoji Ekscelencija, Maloningasis Pone Afanasijau Fiodorovičiau!

Kartu su laišku siunčiu savo pranešimą „Dėl Mokslų Akademijos leidžiamojo A. Juškos Lietuvių kalbos žodyno kalbos" [1] Rusų kalbos ir literatūros skyriui, kad šis tą pranešimą išnagrinėtų ir įvertintų, ir turiu garbės pranešti Jūsų Aukštajai Ekscelencijai štai ką:

1) Žodyno rankraštį tenka papildyti bei pakeitimų ir pataisymų, kad prisireikė perrašyti visą šį darbą iš naujo. Iki šiol mano perrašyti žodžiai, prasidedą raidėmis *E* ir *G* (iki *gvagždėti*). Sąsiuviniai su perrašytais ištaisytaisiais žodžiais ir pavyzdžiais prie jų siuntinėjami kuriems ne kuriems lietuvių kalbos mokovams, gyvenantiems Lietuvoje, kad šie, kur gali, pataisytų mano perrašytą rankraštį ir paaiškintų tų žodžių, kurie iki šiolei tebėra man nežinomi, reikšmes.

2) Praėjusią vasarą aš esu buvęs su A. Juškos rankraščiu *Veliuonoje*, *Vilkijoje*, *Jurbarke*, *Kaltinėnuose* ir *Alsėdžiuose*. Šiose vietovėse esu užrašęs apie 2000 tokių žodžių, kurių arba nėra A. Juškos žodyne, arba kurie nebuvo man žinomi iš gyvosios kalbos. Tačiau ir iki šiolei rankraštyje yra daug tokių žodžių, kurių tikslios reikšmės aš neišsiaiškinau (perskaičiau kalbamose vietose žodžius, prasidedančius raidėmis *E*, *G*, *I*, *J*, *K* ir iš dalies *L*—*L*). A. Juška savo veikalui žodžius rinko daugelį metų, susitikdavo su žmonėmis įvairiu laiku ir įvairiomis aplinkybėmis, tad patikrinti per trumpą laiką taip ilgai jo rinktą medžiagą nėra visai lengvas daiktas. Tuo tarpu, atsižvelgiant į nemaža praprūdusių į rankraštį klaidų ir į netikslų, dažnai visiškai neteisingą žodžių garsų žymėjimą, taip tikrinti yra būtina.

3) *E* ir *G* raidžių žodžiai gali būti šiuo metu išsiųsti spausdinti. Vis dėlto, turint omenyje tai, kas sakyta, aš pats norėčiau pateikti kaip galutinai parengtus spausdinti žodžius, prasidedančius raidėmis *E*, *G* ir *I*, tiktai būsimųjų akademinių metų pradžioje.

Vasarą ketinu praleisti Lietuvoje ir laisvą laiką skirti A. Juškos rankraščiui tikrinti ir taisyti.

Su tikra pagarba turiu garbės būti Jūsų Aukštosios Ekscelencijos
nuolankusis tarnas —
J. Jablonskis

Talinas, 1898 m., kovo 21.

Adres.: J. Jablonskis, Talino Aleksandro gimnazijos dėstytojui, Talinas.

Tekstas iš: Literatūra ir kalba.— V., 1961, t. 5, p. 324—325.

[1] Žr. Nr. 72, išnašą 1.

JONUI BILIŪNUI

74. Vilnius, 1905 m. sausio 26 d.

Vilnius, Kalvarijos gatvė, 20.
19 13/26 05

Mano mylimasis! Iš redakcijos išstojau dar negimus „Žinioms" [1].

Petras V. maišėsi į kalbą ir rašybą, ne maišėsi, tikriaus sakant, bet panorėjo pats spręste spręsti, kaip ir kas, iš to atžvilgio žiūrint, turėtų būti. Kad jis būtų norėjęs tiktai balso ir būtų kalbėjęs su mumis apie kalbos ir rašybos dalykus kaipo su draugais, ne kaipo su bernais,— išstojęs, žinoma, nebūčiau. Bekalbant vieną kartą Petrui V. apie **y, ū,** Povilui išlėkė iš burnos žodis „bernai",— teip skaudus buvo ir jam tas Petro sprendimas (jis tik sprendžia, jis nekalba draugiškai su „bernais").

Iš Povilo pusės pastebėjimas tuo ir pasibaigė, reikalauti kokio išaiškinimo jisai nenorėjo. Man Petro „sprendimai" labai netiko, su juo porą kartų net lojojausi (pasakiau, kad jis apie tuos dalykus nieko neišmano, kaip aš neišmanau apie fabriką etc.). Pasakiau jam, kad už kalbą ir rašybą, jei aš būsiu redakcijoje, **man** reikės prieš visūmenę atsakyti, ne jam. Jam, žinoma, nesuprantama buvo, kaip tai už „jo dienraštį" gali prireikti „kitam" atsakyti. Aiškinau, bet išaiškinti teip, kad jisai suprastų, negalėjau. „Pranešime"— įdomi jo istorija! — buvo pažymėta, jog artimiausieji dienraščio bendradarbiai bus Jabl., Kr. ir Viš. Kai jau buvo Petro V. griežtai reikalaujama, kad **y, ū** nebūtų, tiesiai pasakiau: „tai prašau

*) Tada jis išbraukė ir Kr-ą su Viš-u.

braukti mano pavardę *) iš „Pranešimo". Jis ir išbraukė. Teisybę sakant, aš ir nelabai norėjau, kad **mųsų** pavardės tame „Pranešime" eikštėtų. Kad ir „Pranešimas" negalėjo būti visai aiškus, tečiaus man rodėsi, jog męs negalėsime nė jo išpildyti,— nebus taip, kaip tęnai buvo sakoma. Petro pasielgimas mane purtė. Savo abejojimą išreiškiau Petrui, „lojodamasis" su juo prie Kr. ir Viš-kio.

Paprašęs „išbraukti" bendradarbiu (redakcijos žmogumi) tečiaus pasilikau: „Pranešimo" korektoriumi buvau aš pats, Petro autoritetas rašybos klausime nepersvėrė.

Paskui jis ėmė laužties tiesiok kalbą **), ir laužėsi labai nežmoniškai. Ėmiau barties ir kirsties. V-kis matė iš Petro pusės mažmožį, jam vis rodėsi, jog palengva Petras apsipras, ims nesikišti ir męs turėsime jį savo rankose. Reikalavau, kad prieš pradedant darbą viskas paaiškėtų, kad nebūtų atidedama tolesniam laikui. Aš išstojau. Išstojęs prašiau-reikalavau, kad juodu protestuotų.— Neprotestavo.— Svyruliuodamas (buvau labai pasibiaurėjęs Petru) kalbėjau (anksčiau) draugam apie savo abejojimus, baimę, apie savo norą išstoti. **Patarimų iš draugų pusės negavau (juodu tylėjo,** pečiais traukė, Viš-kis vylėsi, Kr-nas šimts žino ką galvojo, viena aišku — bijojo): vienybės tarp mųsų, dar nepradėjus dienraščiui eiti, nebuvo. Reikalaudamas, kad Viš-kis **protestuotų,** ir matydamas jį nenorint to padaryti, sakiau: „**judu** tik tuokart imsit rėkti-protestuoti, kai Petras ims laužties į **judviejų** dirvą". Dabar...!

Kada-nors viskas, rasit, paaiškės. Višinskiui nuostabu būdavo, kad aš, senovės optimistas, teip pesimistiškai žiūrėjau į visus redakcijos sumanymus. Man nuostabu buvo, kodėl Viš-kis, kurs teip norėjo mane prikalbėti, kad nevažiuočiau į Vilnių,— atvažiavęs čionai taip daug tikėjosi padarysiąs savo taktu su Petru V.

Dabar redakcijoje viešpatauja J. Kr-nas su penkiais vergais.

Kodėl išstojo V-kis, apie tai jisai pats turbūt parašys. Formališkai — jį atstatė Petras: su K-nu jisai, man išstojus, labai nesutiko, nors apie tai patyriau tiktai prieš jam išeinant. Išeidamas V-kis gavo **600 r.** Kr-ną aš kálti-

---

**) Kada buvo taisomas komitetas, aš buvau, K-no ir V-o nuomone, ypač reikalingas kalbai lyginti ir dailinti,— kalbos viršūnėms (kaip buvo tuokart sakoma).

nu, V-kio **visiškai išteisinti** negaliu. Kr-nas labai susitepęs, V-kis, kad būtų neėmęs daugiau per **300** r. išstodamas, būtų mano akise daug baltesnis. Bet apie tai rasi kitą kart...

„

Tamstai bus mokama, kiek patyriau, po 2 kap. už eilutę (kaip ir Šiauliui su Mekum). Bet Petras V. norėtų, kad tie rašiniai, kurie spauzdinami feljetonuose, eitų ir atskiromis knygelėmis, taigi jisai norėtų, kad dviem kapeikom būtų perkama eilutė „V. Žinioms" ir pirmajam darbo spaudimui atskira knygele. Ar Tamsta tinki? Jei netiksi, feljetonams Tamstos darbai vistiek bus suvartojami (po 2 kap.). Atsakyk Tamsta man teip, kad aš galėčiau atiduoti atsakymą redakcijai: atsakyme daugiaus nieko nerašyk, kaip tik — ar Tamsta tinki ir jei netinki — kiek reikalauji už darbus, kurie bus spauzdinami ir atskiromis knygelėmis. Gailėties redakcijos, mano nuomone, nereikėtų: tokia „institucija" gal ir turi mokėti už darbą.

Jei Petras neapsiimtų daugiaus mokėti, aš apsiimu mokėti Tamstos apsakymams bent po 1 kap. už dienraščio eilutę, jei Tamsta liausi man išleisti juos vieną kartą atskira knygele (kada jų susirinks daugiaus) *). Dabar, matai Tamsta, aš pradedu knygas leisti. Tuo tarpu dirbu vienas, bet netrukus organizuoju tam tikrą bendrovę (iš 10—12 žmonių): norima leisti visai geros mokslo ir dailiosios literatūros knygelės... Kapitalų bus. Tarp kitų knygelių vasarą sutaisysiu Kalendorių, kuriam iš-kalno prašau parūpinti šiokį-tokį mažmožį.

Šiuo laiškeliu atsakau ir Šauliui (ant jo priešpaskutiniojo laiškelio).

Jei Tamsta bendradarbiausi, nenusidėsi, bet reikalauk gero užmokesnio (praktiko patarimas).

Tuo tarpu sudiev
Jablonskis

Prierašas 1-jo p. viršuje/. **Laiškas Biliūnui rašytas. Nuorašas (30.I.05).** Povilui išleidau laiškelį į Šiaulius. Netrukus jisai atvažiuos į Vilnių.

[Prierašas 1-jo p. paraštėje] Skubėjau, šniokščiau, viso-ko išpasakoti negalėjau.

---

*) Ir aš lauksiu atsakymo.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Dienraštis „Vilniaus žinios".

MYKOLUI BIRŽIŠKAI

75. Kaunas, 1923 m. gegužės 23 d.

Prof. M. Biržiškai, humanitarinio fakulteto dekanui.

Gerbiamasis! Aną kartą posėdyje pasakyta, kurie bus kada egzaminai. Man tas dalykas ne visai suprantamas. Šio pusmečio posėdyje buvo keli šiokie tokie egzaminai, dabar, kada baigiasi semestras, vėl ketina būti egzaminai. Ar ketinama taip įtaisyti, kad ir toliau būtų egzaminai ir pusmečio pradžioje ir pusmečio gale? Tuojau po anų egzaminų keli studentai man sakė, kad jie ketiną laikyti egzaminus rudenį. Išgirdęs tą jų pasakymą, aš nutylėjau, kaip ir sutikdamas su tuo, kad rudenį vėl, gali būt, bus egzaminai; apie tai, kad bus egzaminai ir šio semestro gale, nei aš, nei daugelis mano studentų to neturėdavo galvoje. Aną kartą, kai norima buvo įtaisyt egzaminai semestro gale, buvo pastebėta posėdyje, kad reikią duoti studentams per šventes kiek pagalvoti ir padirbėti, ir todel buvo nuspręsta, kad tie egzaminai geriau bus įtaisius po žiemos atostogų. Ar nereikėtų ir dabar taip galvoti?

Man rodos, kad egzaminai, bent mano egzaminai, šiuo tarpu gali vėl niekais baigtis. Prašyčiau apie šitą dalyką dar kartą pagalvoti ir nedaryti iš šitų egzaminų precedento — būk egzaminai pas mus esti du kartu semestre.

Ar dabar būtų egzaminai tiems, kuriems jau priskaityti pirmiau semestrai (2), ar ir tiems, kuriems po šio semestro (šiam semestrui pasibaigus) bus priskaitytas mano dalyko klausymas? Galės, tur būt, visi laikyti egzaminą, kuriems bus ligi egzamino priskaitytas dalyko išklausymas. Aną kartą laikė egzaminus vienas studentas, kuriam nebuvo priskaitytas nė viso dalyko išklausymas. Ar šiaip, ar taip, čia reikia kokios aiškios ir griežtos tvarkos laikytis.

Kaunas 19 23/V 23 m. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 238. Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik parašas. Gale teksto raudonu pieštuku užrašyta: *Prot. 41 § 4.*

76. Kaunas, 1924 m. balandžio 26 d.

Gerbiamasis! Atsiunčiu Tamstai kelis savus pastebėjimus del kelių mūsų Regulamino mažmožių ir drauge stambmenų[1]. Kelias tas mintis norėjau pasakyti paskutiniame posėdyje del to, kad jos, mano supratimu, buvo tame posėdyje ir kitų trijų posėdžio dalyvių išreikštos. Komisijoje prašau apie juos pagalvoti ir del jų ką spręsti.

Mes kalbėjome paskutiniame posėdyje šiek tiek apie mūsų egzaminų rezultatus. Reikės pažymėti, tur būt, ir įtraukti į protokolą, kodel taip maža yra ligi šiol laikiusių egzaminus iš bendrojo lietuvių kalbos kurso. Čia yra kaltė ar pačių tų egzaminų ar egzaminuotojų, ar egzaminuojamųjų. Kas čia kaltas? Iš senovinių kalbų buvo pradėję laikyti egzaminus studentai pirmą kartą mano bute, bet tada niekas neatėjo. Antrą kartą, kada buvo egzaminai, buvo panorėta toliau nuo mano buto laikyti egzaminus. Tada, tą antrąjį kartą, jau atėjo keli studentai ir išlaikė keli žmonės savo tuos egzaminus. Man tik įdomu būtų žinoti, ar antrąjį kartą buvo ir rašomieji egzaminai. Aukštesniosiose mokyklose iš senovinių kalbų būdavo visada ir rašomųjų egzaminų galutinai mokiniams. Kaip šiuo kartu atsitiko? Egzaminai iš tų dalykų laikomi ir užsieniuose baigiant gimnazijos kursą, bet ir tenai, rodosi, daromi abiturientams rašomieji egzaminai.

Man rodosi, kad daugiau reikia rašomųjų egzaminų. Jei iš **visų** kitų dalykų darysim egzaminus tiktai a t s a k o m u o s i u s (ne rašomuosius), tad ir iš lietuvių kalbos reikės, man rodosi, pasitenkinti atsakomaisiais egzaminais: ir apie šitą dalyką reikėtų, kalbant apie egzaminą, pagalvoti.

Dar mažmožis. Aš turiu vieno fakulteto regulamino projektą. Ten jis daug pilnesnis. Del mūsų projekto reikės, man rodosi, dar daug mums bartis posėdžiuose, kol nuspręsime ką galutinai tam savo dalykui. Čia svarbiausia yra, man rodosi, kad Komisija m a ž a m e savo būrelyje apie d a u g dalykų pagalvotų ir surinktų materialo bendrajam svarstymui...

Mums skaitomi posėdžiuose, pirmiausia protokolų p r o j e k t a i, ne patys protokolai; protokolus mes tik pasirašome neskaitę. Niekur kitur mokyklose mano gyvenime taip nebūdavo. Čia reikia kas nuspręsti.

1924 m. 26/IV. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 218—219. Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik pasirašyta. 1-jame p. per kampą raudonu pieštuku įrašyta: prot. 72 § 3.

[1] „Del mūsų Regulamino projekto" (žr. Nr. 109).

77. *Kaunas, 1924 m. birželio 4 d.*

Humanit. Fakult. Dekanui Prof. M. Biržiškai

Aš jau visi metai „dirbu" čia rašybos komisijoje, mūsų fakulteto išrinktoje tam, kad mes, keli rinktiniai vyrai, ką nuspręstumėm rašybos reikalui ir pristatytumėm tą savo sprendimą Fakultetui patvirtinti ar Švietimo Ministerijai... (dabar gerai neatsimenu, kam turėjom pristatyti savo sprendimą). Toji Fakulteto komisija nieko nėr ligi šiol nudirbusi, bent aš, tos komisijos „narys", nieko tikra apie jos darbą nežinau, nors man tenka del to jos darbo su vienu kitu kalbėti ar vienam kitam atsakyti į klausimus del jos dirbamo darbo. Man pačiam jos darbas irgi buvo reikalingas: reikėjo senoji mano sintaksė išleisti antru kartu, leidėją turėjau prašyti laukti tos komisijos sprendimo — reikėjo laikytis toje sintaksėje nustatytosios rašybos,— ji būtų skiriama mūsų mokyklos reikalui.

Kadangi taip negražiai eina tos Komisijos darbas [...] [1], būdamas tos Komisijos narys, turiu dabar tiktai tylėti, tai prašau Tamstą žinoti, jog aš pasiryžau pagaliau išstoti iš tos mūsų Komisijos, ir pranešti posėdyje Fakultetui apie tą mano išstojimą, kad Fakultetas galėtų tai Komisijai, mano vietoje, veiklesnį ir energingesnį žmogų išrinkti: ką apsiėmę padirbti, turim savo žodį ištesėti, kaip pridera rimtiems mokslo įstaigos žmonėms. Norėsiu, kad mūsų protokole būtų pažymėta ir minėtoji mano išstojimo priežastis: nenorėčiau, kad paskum kas imtų kaltinti mane... kad del manęs susitrukdęs tas darbas ir t. t. Pasidaro nei šis nei tas, bet ką darysi... Kalti čia mano nervai ir nesveikatos dalykai.

1924 m. 4/VI. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap 13, b. 43, lp. 202—203. Rašyta ne patiės Jablonskio, jo tik parašas. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 83.

[1] Šioje vietoje yra skylamušiu padaryta skylė (J. Palionio publikacijoje čia atstatytas įvardis aš).

78. Kaunas, 1924 m. birželio 4 d.

Humanit. Fakult. Dekanui, Prof. M. Biržiškai

Šitame laiškelyje atkartosiu daugiausia tai, kas buvo mano rašoma aname kažin kur dingusiame rašte, skirtame Tamstai.

Man jau sunku dirbti, ir to darbo vaisių aš beveik nematau: beveik niekas iš mano klausytojų nelaiko egzaminų, ir, jei laiko, tai dažniausiai neišlaiko; šį semestrą niekas nė nemėgino laikyti egzaminų (iš mano dalyko), nors iš logikos ir, rodos, graikų kalbos vienas kitas ėmė ir išlaikė. Dviejų valandų mano humanitarams savaitėje yra ir maža, ypačiai kad pats aš esu nervingas besveikatis. Antra vertus, apsiėmęs semestro pradžioje šiaip taip dirbti su humanitarais dvi valandas savaitėje, turėjau dar dirbti po dvi valandas savaitėje su juristais ir kitais pašaliečiais. Daug sunkina darbą ypačiai reikėjimas taisyti studentams rašomuosius darbus (rašinius), o tie [?] darbai yra tikrai reikalingi.

Toliau, mano supratimu, su studentais turi dirbti mano vietoje sveikas, atsidėjęs, nusimanąs apie savo ir studentų reikalą žmogus (profesorius arba docentas). Tokios sveikatos kaip mano profesoriaus, tur būt, nė nėra. Imkite šitam darbui tokį žmogų, kurs ypačiai bus naudingas lietuvių kalbos reikalui (mūsų fakulteto klausytojams ir prisidėjusiems prie jo pašaliečiams). Humanitarai turi turėti „bendrojo lietuvių kalbos kurso" po keturias valandas savaitėje per du semestrus; tiek pat valandų, skyrium nuo humanitarų, reikia skirti ir juristams su kitais pašaliečiais. Į tą lietuvių kalbos dalyką ir mūsų reikalą patariu kviesti J. Balčikonį ir kinkyti į jį, šalia Balčikonies, dar A. Smetoną. Tą darbą juodu turėtų pasidalyti tarp savęs.

Negalėdamas toliau dirbti kaip reikiant savo darbo,— po vasaros gyvensiu, kiek numanau, toliau nuo visokių auditorijų,— šių mokslo metų gale visai pasitraukiu iš fakulteto darbo (nuo šių metų rugsėjo m. 1 d.).

Taigi šitą mano laišką prašau laikyti atsistatydinamuoju prašymu ir rūpintis, kad ateinantį semestrą mano dalyko klausytojai turėtų mūsų fakultete lietuvių kalbos dėstytoją. Su studentais tuo tarpu kalbuosi, kad ir nesėkmingai dažnai (ir mano collocvium'ai dažnai lieka be vaisių), mielai dalyvausiu tuo tarpu ir posėdžiuose, klausy-

siuos, ką Jūs projektuojat apie tolesnę mūsų mokslo eigą, prikišdamas kartkartėmis ir savo skatiką, kad ir labai sudilusį. Elgčiausi visai nesąžiningai, jei ir toliau, neturėdamas reikalingos darbui sveikatos ir negalėdamas vaisingai dirbti, pasilikčiau tame darbe, kuriam reikalingas mokąs dirbti sveikas ir pilnos vilties žmogus.

Linkiu Tamstai dar ilgai sveikam ir energingam būti.

1924 m. birželio mėn. 4 d. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 212—213. Rašyta ne paties Jablonskio, jo tik pasirašyta. 1-jame p. kamputyje įrašyta: Fak. posėd. protok. 84 N. Publikuota: Palionis J. Iš Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 85.

VACLOVUI BIRŽIŠKAI

79. Kaunas, 1926 m. rugsėjo 20 d.

Prof. V. Biržiškai, Lietuvos Universiteto Bibliotekoriui.

Grąžinu į Biblioteką — **Pierwiastki** litewskie we wczesnym romantyzmie polskim [1].

12687.
D. 7148. Kraków — 1911.

Šitą raštą pernai buvau gavęs iš Lietuvos Universiteto.

Turiu ir St. Didžiulio **Punkty Kazań** Językiem Litewskiem przez W.X. Constantego Szyrwida Theologa Societatis JESU napisane, a teraz na Polski Język przetłumaczone y oboiem do Druku podane. W Wilnie. W Drukarni Akademii Societatis JESU. Roku Pańskiego, 1644.

Pilna pirmojo puslapio antraštė tame egzemplioriuje yra tik antrojoje jo dalyje. St. Didžiulio tas egzempliorius buvo kaip gautas, matyti, iš Vilniaus Viešosios prieškarinio laiko Bibliotekos.

Iš mūsų Universiteto Bibliotekos ir St. Didžiulio dukters Vandos turiu žinią, kad šitas Širvydo raštas yra pavedamas Lietuvos Universiteto Bibliotekai. Dabar atsiunčiu jį, kaip ir sakytuosius **Pierwiastki Litewskie,** per savo sūnų stud. J. Jablonskį į Universiteto Biblioteką. Prašau Tamstą priėmus šituos dalykus pasirašyti šitame

mano laiške ir tą laišką grąžinti man per stud. J. Jablonskį arba per ką kitą.

1926 m. rugs. mėn. 20 d. Jonas Jablonskis (senis).

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Jo rankai priklauso parašas su priedėliu „(senis)". Žemiau pakvitavimas: „Pierwiastki Litewskie ir Širvydo Punktų iš prof. Jono Jablonskio gavau

V. Biržiška
Univ. Bibl. Vedėjas".

[1] Prano Augustaičio disertacija, 1921 m. Vilniuje išėjusi lietuviškai.

KAZIMIERUI BŪGAI

80. Gardinas, 1913 m. kovo 8 d. (s. st.)

Brolau! Iš akademijos gaudavau per dvejus metus po **1200 rb.** Buvo tat «пособие» ar «стипендия»,— tikrai nežinau. Tuos pinigus ėmė man duoti akademija, kas[1] nustojau vietos ir pasilikau be nieko. Kai vietą turėjau, už redakciją nieko neėmiau. Kitų pinigų už J. žodyno redakciją nėsu gavęs. Sveikam jie turėtų būtinai pakelti mokesnį... Aš sakau kãpanotis, **klàkso, tèkšo. Vàksyti** žinau tiktai iš Alsėdžių etc. kalbos (mano krašte to žodžio nėra; rašyti **vãksyti** nedrįsau **žemaičių** žodžio.

Tiek tuo tarpu Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 1. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota K. Būgai į Peterburgą (М. Дворянская, 7, кв. 33). Adreso pusėje K. Būgos surašyti pavyzdžiai (daugiausia pažymėti sutrumpinimu „Mielcke II"). Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 105—106.

[1] Taip rankraštyje.

81. Gardinas, 1913 m. kovo 8 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Jei nieko ypatinga neatsitiks, vieną mėnesį dirbsime vasarą Laižuvoje. Smulkmenos paaiškės vėliaus. Susirašysime.

„

Ar negalėtum Sveikas bent trumpu straipsneliu atsakyti į Druskiaus kalbos straipsnius! Turiu galvoje ypačiai „Draugijos" N 74, kur jis kalba apie „rašytinę" kalbą ir

kitus tolygius dalykus [1]. Mano atsakymas būtų jam tiktai autokrato **suvalkiečio** anarchisto žodelis. Jam turėtų atsakyti Kauno gubernijos, Lietuvos „dauguomenės" rimtas filologas.

Su pagarba J. Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 2. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota K. Būgai į Peterburgą ankstesnio atviruko adresu. Adreso pusėje K. Būgos pavyzdžiai, įrašyti daugiausia iš Milkaus. Publikuota: žr. Nr. 80.

[1] Druskius. Kalbos dalykai.— Draugija, 1913, t. 19, Nr. 74, p. 154—161.

82. Gardinas, 1913 m. kovo 14 d. (s. st.)

Brolau! Duodu kelis pavyzdžius iš savo kratinio. Šiek-tiek pavyzdžių yra sintaksėje ir „R. k. dalykuose".

1. Patepė išpjautą vietą **gydomu** vandeniu, Liet. Chr., 135 (Joniškis).

Skerdžiamasai peilis, Kp.

Pirkčia, tik neturiu tų **perkamųjų,** Žm.

Kaži kur čia tos **užmaunamos** (kamanos), Ner.

Davė karietą **važiuojamą** trimis arkliais, Dk. p.

Toks **jojams,** toks **važiuojams,** Sln.

Mano žirgužėlis mažutėlis **nepajojams** Gr. d.

Čia laikom tiktai karves **melžiamas** ir jaučius **dirbamus** (ariamus). Tr. (Punia).

Augšti kalneliai buvo **neužlipami,** Kp. d.

Jo liga **nemirštamà,** nebijok, Sv.

Tyli, kai kiaulė į ausį **mežama** (mežama?), Sln.

Nešamoji naktis (=baisioji, kad „žydą velnias vieną išneša). Sv.

Sėdimasai laukas, Kp. Ir inklojo botagu **sėdimõjon,** Kp. Šie metai rugių laukas **sėdimas,** Užl. (Smetona).

Atmįsi **gimtąją** dieną, Dk.

Tėveli, pasigesim mes tavęs, kur tavo takeliai **vaikštinėti.** J. d. 1183.

Karalius šiam adavė pusę karalystės ir dukterį **tinkamą** (vieną iš trijų, любую), Dk. p.

Arklys **paduodamas, prid-** (которому дают больше корму...) stipras važiuoti, Stg.

Drigantas **leidžiamas** (случной), Stg. **Einamos** dienos (surašysma, kiek dienų ir už ką **einamos**), Žt.

Lėkė kulkelė... par **mirštamą širdelę**. J. d. 1142[3].

Mėšlo **kratoma** šakutė. Betygala (Vel.).

Geriamąjį stiklelį senu įpročiu taure tebvadin, Dk. b. 17.

Aš nesileidau no **gimtos** dienos vyro int savo akis, Grl. p. 253.

Káltiniai, siūtiniai batai (=b. kalte nukalti, apie **gatavus** batus kalbant), Žm.

Rašytinis sùnus=tas, kuriam ūkis **už(ap)jašytas**, Sv.

Iš **pirktas, atsivežtas** etc. padaromi tokie žodžiai, kaip **pirktìnis, atsivežtinis,** lygiai taip pat, kaip iš **rugštus, saldus, aklas** — rūgštìnis (obuolys), saldìnis, aklìnis... Man man bent taip rodos. **„Skaitytinės, giedotinės mišios"** čia nieko negadina: tuodu žodžiu yra atkeliavusiu tiesiog iš „mša czyt**ana**, spiew**ana**" (Žemaičiai sako „bus mišios giedotos, -tinės").

Sakau **„pradedamoji** mokykla", kad iš žodžio **pradžia** galėtų būti **pradinis,** tad būtų jis ir šnekamojoje kalboje (kaip yra **galinis**).

Jaunius žodį **šnekamasis** žinojo, matyti, ir iš gyvosios kalbos (žr. Gramat., p. 150, 5 eil.).

Vakar pas mane viešėjo Žemaitė; ji sako, kad jų kraš-te esą sakoma taip: **„Šnekamoji** kalba dabar daug kuo skiras nū **rašomõsios"**.

Tiek tuo tarpu —
Jablonskis.

NB. Kauniškiai dažniau **partic-pass.** vartoja, nekaip suvalkiečiai.

VUB, f. 1-D804, lp. 3, 3a, 3b. Data iš įrašo pieštuku lapo viršuje.

83. Velìžas, 1914 m. spalio 12 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Gavau ir Smilgos preiskurantą, dėkui. Grąžinu ir korektūrą 81—96. Ką atsimindamas pažymėjau. Kur mano nutylėta, nieko tikra pasakyti nemokėjau: visi mano daiktai, su visais rankos raštais ir knygomis, tebeguli Gardine ir džiaugiasi išlikę sveiki tuo tarpu nuo vokiečių ugnies.— Yra sakoma **kiáulioti** (Žem.), bet šale **kiaũlė, -linis** bus, tur būt, **kiaũlinti** (taip mano uoslė lyg sako). Sakau: kváilinti, páikinti, svéikinti, niẽkinti, suñkinti... ir, jei tik yra, gal būt **kiaũlinti**... Kas netiks ar

nereikalinga kas, numesk.— Murkos adresas: ст. Попеляны, Ков. г., Учителю Ауксуцкого народного училища. Jisai žinos, kur yra Vireliūnas. Murka nepaimtas. Ar Vireliūnas paimtas, nežinau.— Sragys su Būbele tepasižįsta, jei dar gyvas (B.), ir jis daug ką Tamstai iš jo praneš.
Likite sveiki ir laimingi —

Jablonskis

MAB, f. 12-1659. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota K. Būgai į Petrogradą.

84. Veližas, 1915 m. sausio 20 d. (s. st.)

Brolau! Visų kalbininkų (Šl., Sm. ir mano) pirmuonys yra mergaitės. Taip, žinoma, turėjo būt ir Tamstos, tik karo metu ir tuojau po karo gimsta dažniau berniukai, ir todel aš laukiau iš jūsų sūnaus (čia karas savo darbo dar nepadirbęs,— apsirikau).— **Braňtą** piriša gyvuliui — ir kiaũlei, ir šùn. **Kalbótyra** tiktų veikiau žodžiui „Sprachforscher" išversti. **Sodiẽtis,** man rodos, yra Panevėžio apskrity; **kaimiečio, valstiečio** tikrai nėsu girdėjęs. „Parapijietis" pati „Viltis" prasimanė. Aną kartą sakiau, kad Rg. saką **kapà, -põs.** Būsiu, gal būt, apsirikęs: tikrai sako Naumiesty —„12 kãpų". Pats sakau tikrai: sąspar**à, sąs**parą, **šąš**lavos, -vų̃ (ar daug š-vų̃). Sakau, „**põ**piežius". Ką reiškia: „jie mums karą **iškiřto** (intulērunt, indixerunt?)"? Parašyk „Vairui", ką reiškia žodis **„vaĩras".** „Vadõvas" [1] kviečia mus bendradarbiauti. Aš žadėjau kada-ne-kada vieną kitą „kalbos dalykėlį" parašyti. Tuos dalykus ėmė dabar L-tis ten rašyti.

Jūsų Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 4. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota K. Būgai į Petrogradą (Забалканский, 65, кв. г-на Ионкус). Adreso pusėje K. Būga surašęs pluoštą įvairių kalbos pavyzdžių.

Publikuota: žr. Nr. 80, p. 106—107.

[1] Žurnalas, leistas Seinuose.

85. Voronežas, 1915 m. spalio 21 d. (s. st.)

Brolau! Savo mokiniais ir šiaip jau voronežiečiais žodyno [1] reikalui, kaip matai, dar nesinaudoju (į darbą dar neįsivarome). Tuo tarpu tebetvarkau savo „žodyną" ir,

kaip matai, ne viską laiku ką turėdamas Tau duodu. Toliau būsiu, gal būt, paslankesnis. Ar daug duosiu, ar maža, rašysiu vis apdraustais laiškais (man pačiam bus ramiaus). Rašybą, kur ką tarme parašau ir kitur, taisyk saviskai [2] (tiksliai dažnai nė nemoku išreikšti ko norėčiau). „**Knebùs** (kup. „kniabùs") darbas" bus, man rodos, «кропотливая работа». Apie Murką kitų žinių dar neturiu. Ar ką Ičas [3] rašė į Dvinską [4] del jo,— irgi nežinau. Kito laiško iš M-kos dar neturiu. Kur dingo Vireliūnas,— nežinau. Ar gali ką naudininko terminologijai duoti?

Jūsų Jablonskis

[Paraštėje prierašas] Tavo «отчество»?

VUB, f. 1-E33, lp. 6. Standartinis atvirukas. Data iš Voronežo pašto antspaudo. Adresuota: В Петроград. Введенская, 10, кв. 23. Г-ну Каз. Буга. Publikuota: žr. Nr. 80, p. 108.

[1] Neaišku, koks žodynas turimas galvoje.

[2] Taip rankraštyje.

[3] M. Yčas, kaip dūmos atstovas, matyt, ketino rūpintis J. Murka.

[4] Daugpilis.

86. Kaunas, 1921 m. vasario 7 d.

Kaz. Būgai

Gerbiamasis! Pamiršau vakar pasikalbėti su Tamsta apie **mūsų** kursus: klausytojai pasiilgę klausia, ar Būga, dabar jau ilgiau nusistojęs Kaune, galės jau skaityti. Jie buvę du kartu ir pas Tamstą, bet neradę namie. Dirbtume dabar trise (Gira, Tamsta ir aš). Du kartu kiekvienas savaitėje. Gira ateina pirmadieniais ir trečiadieniais (nuo 6 ligi 7). Šiandie, prieš ateinant Girai, aš ką su jais kalbėsiu. Prašau sutikti kalbėtis su jais trečiadienį (5—6) ir šeštadienį (6—7). Jei kaip kitaip Tamsta norėtum įsitaisyti su tomis paskaitomis, prašau užeiti — pasikalbėsim ir susitarsim. Aš turiu jiems šiandie griežtą atsakymą duoti.

1921 m. vasario m. 7 d. J. Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 5. Rašyta sąsiuvinio lapelyje ne paties J. Jablonskio. Parašas autentiškas. Antroje lapelio pusėje užrašyta: „Kaz. Būgai". Matyt, siųsta be voko.

87. Kaunas, 1921 m. vasario 11 d.

Kaz. Būgai

L. Gira pirmadienį išvažiuoja į Berlyną. Ten būsiąs 2—3 savaites. Šiandien jis nori atsikalbėti su savo klausytojais prieš išvažiuodamas. Jis kalbėsis su savo klausytojais šiandien dvi valandas (5—7). Nuo pirmadienio, arba tariant nuo šios dienos vakaro, su kursininkais dirbsiva tiktai mudu. Taigi prašau pradėti darbą tiktai pirmadienį (vasario m. 14 d.). Apie kitus kursų dalykus tolesniam laikui reikėtų irgi pasikalbėti mums. Turėdamas kada kiek laiko užeik Tamsta.

1921 m. vasario m. 11 d. J. Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 6. Rašyta sąsiuvinio lapelyje ne paties J. Jablonskio. Parašas autentiškas.

88. Kaunas, 1922 m. kovo 4 d.

Kovo m. 4 d. 1922 m.

Gerbiamasis!

Šiandien Kazimiero diena. Šiandien, kaip ir visada, viena telinkiu Tamstai: būk dar ilgai, labai ilgai sveikas ir laimingas, dirbk Lietuvos visuomenėje ir daug jai nudirbk. Dabar ypačiai trūksta Lietuvos mokykloje Lietuvių kalbos mokytojų: visi skundžiasi, dejuoja... Iš Tamstos ypačiai daug laukia šitam mūsų reikalui Lietuvos visuomenė. Linkiu Tamstai, kad daug ką galėtum padaryti šituo reikalu tai mūsų visuomenei.

Būk dar ilgai, labai ilgai sveikas, laimingas ir energingas.

J. Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 7. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Parašas autentiškas.

89. Kaunas, 1923(4?) m. balandžio 3 d.

Gerbiamasis! Kai Sveikas sueisi žodyno redakcijoje Sakalauskaitę, prašau pasakyti jai, kad šiandie neateitų: su ja šiandie nedirbsiu (posėdį turėsiu).

Išėjęs J. Murkos „Lietuvių kalbos vadovėlis". Patariu perskaityti ir pažymėti jį spaudoje: vadovėliui duota patarimų ir Tamstos...

Bal. m. 3 d. J. Jablonskis

VUB, f. 1-D804, lp. 8. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas ir data.

PELIKSUI BUGAILIŠKIUI

90. Vilnius, 1904 m. gruodžio 31 d. (s. st.)

Gailu, kad Tamsta dar nežinai kaikurių „mažmožių": kalendorių turėjo išleisti **Vileišio firma** po mano redakcija [1], bet prasidėjus „V. Žinių" darbams — kalendorius turėjo atlikti. Paskui, išstojęs iš **redakcijos,** mačiausi nesuspėsiąs ir... Vilniaus kal-riaus šįmet nebus. Visas materialas, kurį turiu, bus suvartotas „V. Žinioms" ar atidėtas kitiems metams. Kitiems metams aš pats taisysiu kal-rių ir taisysiu tuojau. „Rinkinėlis vaikams" [2] — 5 k., pardavinėtojams nuleidžiama $33^1/_3$%. Be pinigų knygynas siunčia tik žinomiems žmonėms. Yra Aišbės Elementorių [3]. „Č. alfabeto" **tuo-tarpu** nėra [4].

[Prierašas-viršuje] Nuleidžiant $33^1/_3$%, kelionė — užsakytojo pinigais. Knygelė dar tebėr **cenzūroje.** Už kokios nedelios tikiuosi galėsiąs pardavinėti.

[Prierašas šone] Apie mųsų kalendorius (apie visus) bus rašoma „V. Žiniose". Jei Tamsta užsakysi „Rinkinėlių", galiu siųsti ir be pinigų.

VUB, f. 1-E362, lp. 1. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Nepasirašytas. Adresuota: Почт. ст. Кушишкп. В Пумпянскую Волость, дер. Иоджюны, П. Бугайлишкису.

[1] Nė vienas čia minimų J. Jablonskio rengtų kalendorių neišėjo.

[2] Žemaitė. Rinkinėlis vaikams: Pasakėlės, apsakymėliai, dainelės, žaislai, mįslės... — V.: „Vilniaus žinių" sp., 1904(1905). — 40 p. Rinkinėlio leidėjais buvo paskelbti J. Jablonskio vaikai, todėl jį platino pats J. Jablonskis. Apie šį rinkinėlį žr. Žukas V. Žemaitės „Rinkinėlis vaikams". — Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai. — V., 1966, t. 5, p. 207—211.

[3] [Kriščiukaitis A.]. Naujas elementorius. Vaikams dovanėlė / Parašė A. iš B. (leidimas neaiškus: išėjo 1895, 1901, 1904 m. Veikiausiai paskutinis).

[4] Prisidengus „Čekų raidyno" („Ceskij alfavit") vardu, 1901 m. Vilniuje buvo išleista rankraštinių lotyniškų—lietuviškų raidžių lentelė (žr. Merkys V. Nelegalioji lietuvių spauda kapitalizmo laikotarpiu (ligi 1904 m.).— V., 1978, p. 174).

ANDRIUI BULOTAI

91. Kaunas, 1924 m. sausio 16 d.

Gerbiamasis! Jau pradėtas Žemaitės mažmožių taisymas antrajam leidimui (dirbame su Ad. Vosyliūte) [1]. Po kelių dienų atsiųsim to teksto dalį, kad galėtumėt pradėti spaustuvėje darbą; paskui siuntinėsim dalimis taip, kad spaustuvė nepritrūktų teksto savo darbui. Kadangi nėra ligi šiol kokios rašybos **naujai** nustatytos visuomenės reikalui, tai laikysiuos tos rašybos, kuri nustatyta buvo Vokiečių laikais Vilniūje laikraščiams ir vadovėliams,— tos rašybos, kurią yra priėmusi ir Ryg. Jono gramatika, pradėjusi eiti į mokyklas Vilniuje [2]. Be to [3], pataisau tiktai kelis mažmožius, kurie daugiausia mano buvo įteikti ar įsiūlyti Žemaitei: stengiuosi taip padaryti, kad šitas leidimas labiau sutiktų su tuo, kas buvo išėję iš po pačios Žemaitės plunksnos. Pavyzdžiui, pirmajame leidime buvo „bėdinas, paikybė, jaunybė...", o šitame atitaisau „biednas, jaunystė, paikystė".

Kaip eis visas mano darbas toliau ligi galo, sunku tuo tarpu pasakyti. Jei dėsit kokią prakalbą, tai galit pažymėti joje, kad antru kartu leidžiant raštus tariamasi su J. Jablonskiu, pirmuoju jos raštų redaktoriumi. Norėčiau, kad sprendžiamos reikšmės šitam leidimui turėtumėt Jūs patys ir kad aš turėčiau daugiausia patariamą balsą. Žemaitės buvo ir tokių raštų, kurie del savo menkumo negalėjo pakliūti į „Varpą" ir į pirmąjį jos raštų rinkinį, apie tai pati Žemaitė jau kiek mini „Pirmuosiuose savo žingsniuose". Prieš pat karą ar karo pradžioje pasirodė Žemaitės „Nelaimė" Vilniaus kalendoriuje, bet ta „Nelaimė" yra tokia silpna, mano supratimu, jog pats aš nebūčiau jos dėjęs į „Žemaitės raštų" rinkinį... Tokių dalykų yra, žinoma, ir daugiau, ir apie juos mano nuomonė gali žymiai skirtis nuo Redakcijos.

[Išilgai paraštės] 1924 m. $\frac{16}{I}$. J. Jablonskis (Kaunas, Vilniaus g. 2).

[Atskirame lapelyje prie laiško priedas]

Mano supratimu, reikėtų leisti kiek mažesniais tomeliais — mažesnio formato knygelėmis. Taip sakydamas, turiu galvoje išleistus Varšuvoje Pruso, Senkevičiaus, Ožeškienės raštus; toki leidiniai patogesni mokyklai ir šiaip skaitytojams. Tuo būdu Žemaitės raštai sudarytų, gali būt, apie 5 arba 6 gražius tomelius. Vieną korektūrą pradžioje darbo galėtumėt ir man atsiųsti; paskui, pamatęs, kad tas darbas gerai eina Marijampolės spaustuvėje ir be manęs šiuo tarpu, visai nesikiščiau į tolesnę darbo korektūrą.

J. J.

LKLI, f. 3-305. Pats J. Jablonskis pasirašė ir pridėjo po pavarde savo adresą. Jo ranka įrašyti ir inicialai priede. Publikuota: Žemaitė. Archyvinė medžiaga. Atsiminimai. Straipsniai.— Kn.: Literatūra ir kalba. V., 1972, t. 12, p. 162—163.

[1] A. Bulotos sekretorė A. Vosyliūtė perrašinėjo Žemaitės kūrinių rankraščius.

[2] Žodyje *Vilniūje* nubrauktas brūkšnelis viršum *u*.

[3] Po *be to* taip pat nubrauktas kablelis. Abiem atvejais nubraukta kitokiu rašalu ir pažymėta paraštėse vertikaliais brūkšneliais.

92. Kaunas, 1924 m. gegužės 3 d.

Gerbiamasis!

Gyvenu tuo tarpu ligoninėje. Vosyliutės dar nemačiau, medžiagos antrajam tomui irgi nemačiau,— tos medžiagos ligi Birželio m. 15—20 d. negalėsiu nė žiūrėti: turėsiu tuo tarpu daug kitų darbų. Vasarą gyvensiu, tur būt, Palangoje, tenai galėčiau dar kartą peržiūrėti dalykus, skiriamus į antrąjį tomą; antrojo tomo dalykus aš jau buvau kiek anksčiau žiūrėjęs, prieš išspausdinant pirmąjį tomą (iš manęs ta žiūrėtoji medžiaga pateko jau Kaune, po Karo, į Žemaitės rankas).

Grąžinu Tamstai ir mano peržiūrėtąjį „Leidėjo Žodį".

Po kokios savaitės, sugrįžęs iš ligoninės, atsiųsiu Tamstai dar porą pataisymų pirmajam tomui: ten mano šis tas pražiopsota.

Jei ką Žemaitė tikrai norėjo pataisyti pirmajame tome, tai prašau taisyti; Žemaitė galėjo kiek savo nuomonę permainyti, bet pirmasis tomas buvo tikrai pačios Žemaitės ir J. Jablonskio redaguotas: be jos sutikimo pats aš kokių teksto perdirbimų negalėjau įnešti į redaguojamą-

jį tomą. Žemaitės ranka rašytus pataisymus Tamsta teiksiesi, kai bus tekstas išspausdintas, atiduoti į Muziejų.

Jei „Leidėjo Žodyje" yra kas mano pakeista, gali Tamsta ir saviškai atitaisyti, bet apie mano darbą turėtų būti tiek tepasakoma, kad aš Vilniškį leidimą šiam reikalui peržiūrėjau ir daviau jam tam tikros rašybos,— tokios, kokia spausdinami vadovėliai po 1915 m.

gegužės m. 3 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 3-305. Rašyta ne paties Jablonskio, jo tik pasirašyta. Publikuota: Žemaitė. Archyvinė medžiaga. Atsiminimai. Straipsniai.— Kn.: Literatūra ir kalba. V., 1972, t. 12, p. 164—165. Šioje publikacijoje ištaisytos aiškios rašybos klaidos.

93. Kaunas, 1924 m. lapkričio 1 d.

Kaune, 24.XI.1.

A. Bulotai, leidžiančiam „Žemaitės raštus" (tuo tarpu II-jį tomą).

Gerbiamasis!..

II-sis Žemaitės raštų tomas, jau atiduotas galutinai taisyti ir redaguoti Ant. Saliui, žemaičiui, Kauno studentui [1]. Naujajam redaktoriui ir aš, pirmojo tomo redaktorius, duodu prireikus patarimų. Redakcijos darbas jau dirbamas. Norima, kad II-is tomas galėtų būti kuo veikiausiai spausdinamas.

Redaguodamas I-jį tomą aš turėjau prieš save, be spausdintųjų apsakymėlių, dar jos pačios rankraščius ir naudojausi pačios autorės patarimais; prireikus nuvažiuodavau kartkartėmis tuo reikalu ir į Žemaitės kraštą. Antrasis redaktorius turi prieš save tiktai Žemaitės raštus, įvairiose vietose spausdintus, kitų taisytus ir jam atsiųstus. Taigi jo darbas yra daug sunkesnis. Nors jis yra pats žemaitis ir nepaprastai moka žemaičių kalbą, bet vis delto iš atsiųstosios medžiagos sunku jam atstatyti Žemaitę — padaryti, kad Žemaitė visai sveika išliktų bent savo rašytuose raštuose.

Žemaitė mirdama turėjo palikti kiek savo rankraščių. Tų rankraščių bent dalį ji turėjo palikti leidėjams. Parvažiuodamas iš Vilniaus į Kauną, parsivežiau nemaža jos apsakymėlių mano paties perrašytų ar perrašydintų. Tuos mano redakcijos apsakymėlius, beveik visus ir pačios

Žemaitės jau žiūrėtus ar pasitarus su Žemaite rašytus, atidaviau čia Kaune pačiai Žemaitei. Ji stengėsi per savo sūnų (amerikietį) kiek ir atsilyginti man už darbą [2]. Nei kalbėtųjų rankraščių nei mano perrašytųjų jos apsakymėlių naujasis redaktorius neturi.

Būtinai reikia palengvinti jam darbas ir tuo pagerinti tie darbo vaisiai, kurie iš jo laukiami ir kurių yra verta Žemaitė. Atsiųskite ką turėdami mano adresu — iš rankraščių ir mano taisytųjų apsakymėlių: jais naudosis savo darbui A. Salys. Aš prižadu nepražudyti to, ką būsiu iš Jūsų gavęs, ir atiduoti Jums patiems ar tiems, kam pasakysite. Labai prašau neatidėliojant tuo pasirūpinti ir tuo paskubinti, palengvinti ir pagerinti visą tą didįjį darbą, kurį turite dabar savo žinioje.

J. Jablonskis

LKLI, f. 3-305. Rašyta A. Salio (taip nurodoma publikacijoje), parašas paties J. Jablonskio. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 165—166.

[1] Antanas Salys tuo metu studijavo Kauno universitete.

[2] 1921 m. rudenį Žemaitės sūnus A. Žymantas buvo atsiuntęs J. Jablonskiui 3000 auksinų.

94. Kaunas, 1924 m. lapkričio 12 d.

Kaune 24.XI.12

A. Bulotai Marijampolėje

Gerbiamasis! Aną kartą, prieš dvylika dienų, rašiau, kad II-jo Žemaitės raštų tomo redakcijai labai būtų reikalingi jos pačios rankraščiai ir mano padarytieji apsakymėlių nuorašai, kuriuos pats aš atidaviau Žemaitei, pasisakęs toliau negalėsiąs del nesveikatos pats jos raštų redaguoti. Šitą savo prašymą dar kartą čia išreiškiu: atsakymo į savo laiškelį dar neturiu.

Prie Tamstos atsiųstųjų nuorašų II-jam tomui yra pridėtas apsakymėlių rinkinio sąrašas. Sąraše yra ir numeriai 15 ir 17 (**Iš mano atsiminimų** ir **Baudžiavos atminimai**), bet ten pat sąraše tam tikrais ženklais pažymėta, kad tų dviejų apsakymėlių tuo tarpu trūksta. Naujasis redaktorius (A. Salys) apie tai kalbėjo ir Dundzilai, susitardamas su juo del tolesnios redakcijos. Kada siųsite kitus mano prašytuosius dalykus redakcijai, atsiųskite ir šituodu apsakymėliu.

Jei pradedate jau spausdinti II-jį tomą, redaktorius gali Jums ir reikalingų tam redaguotų apsakymėlių duoti; toliau duos jis tų apsakymėlių tiek, kiek bus reikalinga spaustuvei, renkančiai II-jį tomą. Taip bus, jei laiku atsiųsit prašytuosius rankraščius arba bent mano nuorašus.

Tiek tuo tarpu.

Jūsų Jablonskis

P. S. Įvairiais redakcijos reikalais prašau rašinėtis toliau su A. Saliu: Kaunas, Duonelaičio g-vė 5.

J. J.

LKLI, f. 3-305. Rašyta ne paties Jablonskio. Jo tik parašas ir inicialai. Tekste tam tikros vietos pabrauktos pieštuku (A. Bulotos?).

PETRUI BUTĖNUI

95. Palanga, 1925 m. rugpjūčio 28 d.

Gerbiamasis! Tamsta teikeisi atsiųsti man savo „Tautotyros ir senienų rinkinio programą" [1]. Dėkui, bet galėsiu ją kaip reikiant skaityti tiktai sugryžęs [2] į Kauną: prieš išvažiuojant iš Palangos, tenka daug visokių smulkių reikalų atlikti; atostogomis, tikrai sakant, ir dirbti tingiu.

Dėkui, labai dėkui. Tiek tuo tarpu.

Būk sveikas, dirbk ir toliau vyriškai.

1925 m. $\frac{\text{VIII}}{28}$ J. Jablonskis

LTSR literatūros muziejus (Kaune), inv. Nr. 11447. Standartinis pašto atvirukas. Rašyta kažkieno kito ranka, tik parašas J. Jablonskio, taip pat paskutinis sakinys, kuris prasideda žodžiu „Būk..." Adresuota: P. Butėnui, seminarijos mokytojui. **Panevėžys.**

[1] Tikslus pavadinimas „Lietuvių tautotyros žinių ir senienų rinkimo programa" (1925).

[2] Taip rankraštyje.

96. Kaunas, 1926 m. gruodžio 23 d.

P. B ū t ė n u i, Panevėžio seminarijos mokytojui.

„Kirčio ir priegaidžių žinias" [1] tam tikru laiku gavau; kiek žiūrėjau jas, bet šių dienų nepaprastybės ir visos

naujienos neleidžia man jų dalykui labiau atsidėti. Šiaip ar taip, čia beveik nieko nėr bartina, čia daug žinelių surinkta žmonėms, kuriems, gyvenant kur toliau nuo rašomosios kalbos vietos, daug kas sužymėta apie rašomosios kalbos kirčius ir priegaides. Po švenčių, kai užsuksi Tamsta kada pas mane, būsiu tas **Žinias** jau geriau perskaitęs ir galėsiu, jei reikės, kiek smulkiau apie jas su Tamsta pasikalbėti. Tuo tarpu jų pradžią ir galą teskaičiau. Dėkui Tamstai ir kitiems parūpinusiems tas **Žinias** žmonėms. Likit sveiki, dirbkit, mokykitės ir mokykit!

Kun. J. Lindei, Tamstos dėdei, mano bičiuliui, ir kitiems geriesiems darbo žmonėms (Tamstai, mokytojams, mokiniams, būsiantiems mokytojams ir kitiems) linkiu, gražiai atšventus Kalėdų šventes, ir gerų laimingų kitų metų sveikiems susilaukti. Dirbkit, darbo daug turim prieš save!

Jūsų J. Jablonskis

Kaunas, 1926 m. $\frac{\text{XII}}{23}$ (Mickevičiaus g. 12)

LKLI, f. 1-2255. Rašyta ne Jablonskio, jo rankai priklauso įvardis *Jūsų* ir parašas.

[1] P. Butėnas atskiros knygutės tokiu pavadinimu nebuvo, rodos, išleidęs.

STASIUI DABUŠIUI

97. Vilnius, 1919 m. balandžio pab.—gegužės pr.

Mylimas ir Mylimieji! Esu „sveikas".— Gramatiką jau visai pabaigiau rašyti, bus apie 240 sp. puslapių. Išspausdinta jau 160 psl. Kad spaustuvė galėtų kaip reikiant dirbti, gramatika tuojau pasirodytų ir jus aplankytų. Gaila tiktai, kad korektūra del mano nesveikatos yra ne geriausia. Kelis paskutiniuosius gramatikos lakštus siunčiu.— „Visuomenės įnamių" spaustuvė dar nepradėjo rinkti. Savo „Žodyno" dar nepradėjau tvarkyti[1], vis trūksta energingų padėjėjų ir gudresnio oro... Kiek galėdami dirbsim, kol pasivelkam...— Buvo čia kviečiamas pirmiau ir Būga atvažiuoti žodyno ir kalbos mokslo dirbti[2], bet jokių žinių iš jo neturiu ligi šiol. Kai atšils, norėčiau kokiu automobiliu Kaunan vykti — padėčiau jums

darbo dirbti; čia esu lyg nebereikalingas, ir su jumis būtų linksmėliau. Norėčiau betgi parsivežti jau ir gramatiką. Apie naujuosius vadovėlius maža tegaliu pasakyti: spausdinama Sančurskio sintaksė (mano taisyta)[3], bet galo dar nematyti; „Vargo Mokyklos" I-oji dalis išspausdinta antru kartu; išėjo kai kas Mašioto,— bet šitos rūšies darbas del įvairių vietinių priežasčių neina sklandžiai,— Būkit sveiki, dirbkit, budėkit.

Jūsų Jablonskis

Tekstas iš: Jablonskio Raštai.— K., 1933, t. 2, p. 134—135. Laiško originalas nežinomas. Istorikas B. Daščioras yra radęs kažkieno 1919 m. padarytą šio laiško nuorašą, esantį LTSR CVA, f. 388, 1919, ap. 1, b. 110, lp. 58. Šis nuorašas galėjo būti padarytas ir iš laiško publikacijos 1919 m. gegužės 10 d. „Lietuvoje" Nr. 98 (beje, nuorašas darytas ne visai raštingo žmogaus: keliose vietose po 2 kartus parašyti tie patys žodžiai, netiksli rašyba). Abejonių dėl tikslumo kelia ir „Lietuvoje" publikuotas tekstas, pvz., kreipinys „Mylimas" yra neįvardžiuotinės formos, kas J. Jablonskiui nebūdinga (B. Daščioro nuoraše yra „Mylimasis"). Laiške atsispindi J. Jablonskio nuotaikos po to, kai 1919 m. balandžio 21 d. lenkų legionai okupavo Vilnių.

[1] J. Jablonskis planavo parašyti lietuvių kalbos žodyną (žr. Piročkinas A. J. Jablonskis — bendrinės kalbos puoselėtojas.— V., 1975, p. 123).

[2] K. Būgą kvietė važiuoti į Vilnių tarybinės vyriausybės Švietimo liaudies komisariatas (žr. Zinkevičius Z. Kalbininkas K. Būga.— K., 1951, p. 78).

[3] Trumpa lotynų kalbos sintaksė / Iš N. Sančurskio vadovėlio vertė K. Kepalas.— V., 1919.

JUOZUI DAMIJONAIČIUI

98. Kaunas, 1919(?) m. rugsėjo 21 d.

Gerbiamasis! Užvakar ir šiandien buvo [pas] mane p. Zofija Nečajevienė (našlė, b. gydytojo pati, Jucevičaitė, žemaičio duktė...), prašo, ar negalėčiau ką padaryti, kad ji čia Lietuvoje darbo, mokytojos darbo (su duona) gautų. Ji, kaip matyti iš dokumentų, yra baigusi Vilniaus gimnaziją. Ji esanti gimusi ir augusi Kaune. Patariu leisti mokyti mokykloje tuo tarpu, po kiek laiko pastebėjęs, jog ji savo darbui tinka, Sveikas galėsi ją patvirtinti ilgesniam laikui. Ji dabar teparvažiavusi iš

Rusijos *). Lietuviškai nemoka. Tos rūšies mokytojoms ir mokytojams galėtumėt įtaisyti liet. kalbos kursus. Ji, kiek matau, pati mokos, nori išmokti. Patariu tą žmogų suvartoti mokyklai — pasikalbėti ir ką padaryti, jei matysi, jog ji, toji moteriškė, yra ir naudinga mokyklai. Ją teikia, šiaip ar taip, tuo tarpu į lenkiškąją mokyklą.

J. Jablonskis

---

*) ji labai reikalauja (duonos ir) darbo.
[Paraštėje] Rugs. 21 d.
[Ant voko]: (P. Neč. Jucevičiūtė gali tuo tarpu mokyti rusiškai arba lenkiškai).
Linkiu veikiau pasveikti.

Tekstas iš rankraščio, gauto iš LTSR pedagogikos muziejaus (Kaune). Adresuota: Kauno mokyklų Instruktoriui J. Damijonaičiui.

ALGIRDUI DIDŽIULIUI

99. Panevėžys, 1907 m. vasario 2 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Seminarijon mokiniai priimami tiktai įžengiamojon arba pirmojon kleson (yra dar antroji ir trečioji). Pirmojon kleson priimami nuo 16 ligi 21 (tie, kuriems rugpiūčio 15 d. nėr dar suėję lygiai 21 metai). Norint įstoti, reikia **jau dabar** siųsti prašymas — Директору учит. семинарии. Prašyme turi būti: metrikai, paliudinimas apie kilimą (о происхождении); reikia prašyme pasakyti, kad prireikus bus pristatyti ir kiti dokumentai, ir įrašyti, kad Tamstos gimtinė kalba yra lietuviška.

Egzaminą Tamsta betgi pasirūpink išduoti iš tų 4 klesų. Čia egzaminas bus rugpiūčio 7 d. Pirmajai klesai reikia **visai gerai** rusų kalbos etimologija ir gerokai sintaksis mokėti, iš aritmetikos ligi dešimtainių trupmenų. Apie kitus mažmožius, jei reikėtų, Tamsta rasi „Liet. Ūk-e" (bus netrukus parašyta). Jei klausi, atsakysiu ir raštu.

Jablonskis.

[Adreso pusėje prierašas. J. Jablonskio?] NB. **Meldžiu parsiųsti tą kortytę kuverte.**

VUB, f. 1-E362; lp. 4. Standartinis atvirukas. Data iš Panevėžio pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Юрьев** Лифл. губ. Техельферская, № 6, кв. 8. Г-ну Ольгерду Дыдзюлю.

FILIPUI FORTUNATOVUI

100. Jelgava, 1896 m. gegužės 6 d. (s. st.)

Митава, д. 6 мая 1896 г.

Многоуважаемый Филипп Федорович!

Нынешним летом получу возможность побывать в разных местах Литвы (и Жмуди), где буду изучать литовские говоры и собирать народные песни, сказки и т. д. До сих пор я собрал уже разными путями довольно много литовских песен и сказок; но материалы эти записаны не мною, а моими земляками, грамотными литовцами. Чтобы проверить эти материалы на месте и установить для литовских слов этих материалов такое начертание, которое давало бы более точное представление о говорах языка,— я и еду на два месяца в разные местности Литвы; при этом я и сам, конечно, буду собирать материалы и делать наблюдения о малоизвестных для меня говорах.

Уезжая в Литву, я хотел бы просить Вас, многоуважаемый Филипп Федорович, вот о чем:

Сообщите мне пожалуйста, чем я могу быть полезным для вас. Какое наречие лит. языка и какие особенности этого наречия Вас особенно интересуют в данное время? Быть может, ездя по Литве, я мог бы собрать и такие факты, которые будут служить ответом на Ваши вопросы. Зная Ваши вопросы, я буду стараться по возможности найти ответ на них.

Я собираюсь побывать в Вилкомирском уезде, между жемайтами и «дзуками». Могу, однако, посетить и другие местности.

Глубоко уважающий Вас Ваш ученик
Ив. Яблонский

Адр. г. Митава
Преподавателю мужской гимназии
Ив. Ос. Яблонскому.

Jelgava, 1896 m. gegužės 6 d.

Didžiai gerbiamas Filipai Fiodorovičiau!

Šių metų vasarą turėsiu progos būti įvairiose Lietuvos (ir Žemaičių) vietose, kur tirsiu lietuvių tarmes ir rinksiu liaudies dainas, pasakas ir t. t. Iki šiol aš jau surinkau įvairiais būdais gana daug lietuvių dainų ir pasakų, bet toji medžiaga užrašyta ne mano, o mano krašto žmonių, raštingų lietuvių. Norėdamas vietoje patikrinti šią medžiagą ir iš jos lietuviškų žodžių susidaryti tikslesnį vaizdą apie tarmes,— aš ir važinėsiu du mėnesius po įvairias Lietuvos vietoves, be to, savaime suprantama, pats rinksiu medžiagą ir tirsiu mažai žinomas man šnektas.

Vykdamas į Lietuvą, norėčiau prašyti Jus, didžiai gerbiamas Filipai Fiodorovičiau, štai ko.

Malonėkite man pranešti, kuo galiu būti Jums naudingas. Kuri lietuvių tarmė ir kurios šitos tarmės ypatybės Jus ypačiai domina šiuo metu? Galbūt, važinėdamas po Lietuvą, aš galėčiau surinkti ir tokių faktų, kuriais remiantis būtų galima atsakyti į Jūsų klausimus. Žinodamas Jūsų klausimus, aš galėčiau pasistengti į juos atsakyti.

Aš ketinu būti Ukmergės apskrityje, tarp žemaičių ir „dzūkų". Žinoma, galiu aplankyti ir kitas vietoves.

Didžiai Jus gerbiąs Jūsų mokinys
J. Jablonskis

Adr. Jelgava.
Berniukų gimnazijos mokytojui
J. Jablonskiui.

TSRS MAA, f. 90, ap. 3, b. 110, lp. 1—2. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiško 1 ir 4 puslapyje stenografijos raštu užrašytas F. Fortunatovo atsakymas.

101. Talinas, 1900 m. gruodžio 7 d. (s. st.)

Ваше Превосходительство,
Милостивый Государь, Филипп Федорович!

Месяц тому назад, по требованию Помощника Начальника Курляндского Жандармского Управления, у меня производили обыск: искали доказательств моего предполагаемого участия в «преступной деятельности литовцев». У меня взяли массу всевозможных рукописей и много книг.

В настоящее время возвращены мне почти все вещи, взятые во время обыска. Из книг не возвратили мне 27 изданий, как «отпечатанных (в последнее время) за границею недозволенным в пределах России латино-польским шрифтом». А. А. Шахматов, с ведома и по совету которого пишу настоящее письмо, обещает возбудить в Отделении вопрос о неотложитель-

ности ходатайствовать за меня в Цензурном Комитете.

Когда мне возвращали присланные из Либавы вещи, здесь, в г. Ревеле, меня допрашивали (по требованию проживающего в Либаве помощника Н. К. Ж. Упр.) «в качестве свидетеля по делу секретного характера». Оставляя в стороне то, что в этом случае касалось всех других лиц, постараюсь изложить Вам, добрейший Филипп Федорович, все, что в этом прискорбном деле касается лично меня. Дело в том, что среди многих бумаг и книг найдены, совершенно неожиданно для меня, некоторые «вещественные доказательства», говорящие против меня. Прежде всего между бумагами и книгами нашлась записка на литовском языке, в которой я говорю о том, что, в виду преследований и высылки литовцев за всякую мелочь (за нахождение какой-нибудь пустячной книжки) из пределов родины и в виду невозможности **высланному** человеку найти за пределами родины средства к существованию, литовцам следовало бы устраивать товарищества взаимопомощи на случай могущих постигнуть их этого рода несчастий. В ней, между прочим, сказано*: Užůs (снюхают) kokį niėkniekį šungalviai, ir sveĩks diñgęs (и пиши пропало). **Записка эта** в том виде, как была составлена, **никому и никуда не была отправляема, никогда и нигде не была напечатана.** Составил я ее около трех лет тому назад под впечатлением весьма грустного письма тяжко больного (чахоточного) человека, своего приятеля по гимназии, врача Викентия Кудырки. Содержание записки было затем передано в письме названному Кудырке для ободрения и успокоения его в виду высказанных им опасений. **Мысли, изложенные в письме, нигде не были напечатаны и вообще не получили отголоска.** В письме этом мои начальники склонны видеть воззвание, памфлет... **Письмо** с этими мыслями едва-ли будет найдено в бумагах теперь уже покойного Кудырки.

Затем у меня найден черновик письма на имя того же Кудырки. В черновике этого письма, обращаясь к В. Кудырке (Vincuti! Brolau!), я благодарю его за то, что он не злоупотребил моим доверием к нему и не напечатал того, что́ я писал ему лишь как старому приятелю и товарищу. В этом же черновике (писанном

*) Во время допроса я ее хорошенько прочитал.

года два тому назад) я говорю, что он напрасно считает меня продажною душою (parsidāvęs rùsams) [2] за то лишь, что не желаю по некоторым мотивам писать статей для литовских изданий и вообще отказываюсь от сотрудничества в них. На свое оправдание я указываю на то, что я все же полезный для литовцев человек, так как работаю де над изучением литовского языка, хотя и не в литовских изданиях. В том же черновике я выговариваю Викентию Кудырке за то, что некоторыми моими замечаниями филологического характера он воспользовался, предав их после самостоятельной обработки гласности. Таково все содержание взятого у меня черновика, этого второго «вещественного доказательства».

Третьим доказательством моей «преступной деятельности (хотя, повторяю, меня допрашивали лишь как свидетеля) является найденная у меня при обыске тетрадочка с литовскими словами, пословицами, поговорками, загадками и народными песнями. На тетрадочку эту Жандармское Управление обратило внимание только потому, что в ней на одной странице помещена чьей-то рукою запись о том, что куда-то даны некоторые литовские книги и периодические издания. Все заметки в книжке писаны не мною и не для меня; запись о выдаче книг писана не тою рукою, которою занесены разные имеющие для меня значение заметки. Книжка эта с записью попала ко мне в числе разных других материалов по литовскому языку. Она мною еще не была просмотрена, и о существовании в ней роковой записи я не мог знать. Я просил Жандармское Управление произвести экспертизу почерков — моего, заметок книжки и особой записи.

Никакими другими доказательствами моей виновности Жанд. Управление располагать не может, так как я совсем не сносился с лицами, относительно которых производится в последнее время дознание. Но так как я служу преподавателем гимназии и считаюсь в некотором смысле «воспитателем подрастающего поколения», то для моего осуждения могут показаться достаточными и те вещественные доказательства, которые в качестве таковых взяты в настоящее время у меня. Обо всем прискорбном деле уже доведено до сведения Учебного Округа (мною лично и в двух моих

рапортах) и Г. Министра Народного Просвещения. Возможно, что захотят отрешить меня от должности или, в лучшем случае, перевести в какой-нибудь захолустный городок внутренней или восточной России.

Печальнее всего, что вся эта история разыгрывается при весьма неблагоприятных для меня обстоятельствах.

Я всегда уверял П. Дм. Погодина (своего директора) и попечителя А. Н. Шварца, что преступных связей с людьми, стоящими во главе «литовского движения», у меня никогда не было, а тут на беду оказалось, что я переписывался с В. Кудыркою и высказывал ему преступные мысли. Когда я смело говорил своим начальникам, что с людьми, **стоящими** во главе «движения», связей у меня не было, тогда переписка с покойным Кудыркою мне и в голову не приходила: я думал лишь о тех лицах, относительно которых производится теперь следствие. Быть неискренним со своими начальниками я не хотел, а теперь они ставят мне в упрек неискренность с моей стороны и не верят моим объяснениям.

Очень много вредит мне в настоящем деле то обстоятельство, что Н. Ч(еславович) Заионч ковский, пользующийся теперь в качестве окружного инспектора особенным значением в Округе, всегда был враждебно настроен по отношению ко мне. Что он меня «не любит», об этом было известно и от П. Дм. Погодина. Во время следствия он успел побывать в Либаве, повидаться с Вонсяцким (Помощником Н. К. Ж. Упр.) и привезти оттуда целую историю о моих злокозненных действиях («о проделках литовского патриарха»). Вонсяцкий старается, конечно, оправдать производство у меня обыска и чернить меня, сколько может, а в Риге всему, исходящему из его уст, склоны, по-видимому, верить. Я думаю, что все слагается так, что меня представят в Министерстве в очень невыгодном свете, не смотря на то, что до последнего времени в Округе были, кажется, довольно хорошего мнения обо мне, и П. Дм. Погодин в прошлом году в своем рапорте Попечителю, когда описывал состояние гимназии, отзывался обо мне с весьма лестной стороны.

Ф. Е. Корш сегодня должен был побывать по моему делу в Министерстве. Если найдете возможным, напи-

шите, добрейший Филипп Федорович, словцо за меня Рижскому Попечителю. Не пишите только, пожалуйста, что я сам Вас об этом просил. Достаточно было бы указать на то, что я Вам писал всю свою печальную историю последнего времени, а Вы решили ходатайствовать за меня...

Всегда Вас любящий и преданный Вам Ваш ученик Ив. Яблонский.

P. S. Пользуюсь случаем, чтобы сказать несколько слов о печатании словаря А. Юшкевича. Печатание его затянулось, потому что проверить в Ревеле весь заключающийся в нем материал крайне трудно. Притом надо помнить, что при проверке слов на одну букву приходится иметь дело почти со всем словарем (текст, ссылки...). Уже давно инспекциею Ковенской Духовной семинарии мне воспрещено переписываться с воспитанниками семинарии по вопросам, связанным с рукописью А. Юшкевича. Приходится часто ездить в Ков. губернию и переписываться с литовцами, разбросанными по Ковенской губернии. Оказывается, что ударениям (и обозначению долготы) А. Юшкевича следует придавать очень мало значения. Он был литовский дворянин, особенно полюбивший народный язык, хотя в детстве говорил главным образом по-польски. Духа и законов литовского языка, при всем своем трудолюбии, он не понимал. В той местности, где он родился и частью вырос (между Эйраголою и Буткишками), дворяне и вообще лица, усвоившие польский язык, ставят ударения не совсем правильно, не так, как ставит их простой народ, живущий в деревнях и говорящий только по-литовски. Есть и другого рода трудности. Говорят, нпр., по местностям: **gìžti, gỹžti** и **gýžti** (pienas sugìžęs, sugỹžęs и sugýžęs), **glóbti — glėbti** и **glõbti, glẽbti, stigti** (stinga) и **stýgti** (stýgsta). В Велионе есть слово **gyžãtis** при глаг. **gìžti,** одни жемайты говорят **gižulỹs, gižulį,** другие — gyžulỹs, gỹžulį. Очень часто не знаешь, как быть. Напав на одну грубую ошибку, начинаешь подозревать и в других случаях ошибки. Нужно было много времени, чтобы решить возникающие вопросы «удовлетворительно». Чаще всего из всех известных мне слов останавливаюсь на том, которое ближе всего к рукописи А. Юшкевича. **Примеров А. Юшкевича совершенно не переделываю;**

перевод лит. слов очень часто изменяю. Где вносятся изменения, там приводится и текст А. Юшкевича. Обозначаю только по-своему, где нахожу нужным количество гласных. Вскоре будет препровождена в типографию вся буква *G*. По напечатании ее. перешлю Вам через Академию рукопись со словами на *E, G* для сличения с напечатанною частью словаря и для получения от Вас указаний относительно дальнейшей работы.

Тот материал, которым я в настоящее время располагаю для проверки рукописного текста, буду считать «достаточным» и откладывать печатание словаря по недостаточности этого материала не буду. Тем, что соберу во время печатания рукописи, воспользуюсь в заключительном слове о II томе. Вследствие этого печатание словаря пойдет скорее.

г. Ревель, д. 7 дек. 900 г. Ив. Ябл.

Адр. Ив. Ос. Яб-у, преподавателю Александровской гимназии.

Vertimas

Jūsų Ekscelencija, Maloningasis Pone Filipai Fiodorovičiau!

Prieš mėnesį, Kuršo žandarų valdybos viršininko padėjėjo reikalavimu, pas mane buvo padaryta krata: ieškota įrodymų, kad aš neva dalyvaująs „nusikalstamojoje lietuvių veikloje". Iš manęs buvo paimta gausybė visokiausių rankraščių ir daug knygų.

Šiuo metu man sugrąžinti beveik visi daiktai, paimti per kratą. Iš knygų man negrąžino 27 leidinių, kaip „išspausdintų (paskutiniu laiku) užsienyje Rusijoje draudžiamu lotyniško lenkų raidynu". A. Šachmatovas, su kurio žinia ir kurio patariamas rašau šį laišką, žada kelti Skyriuje[1] klausimą dėl neatidėliojamo mano užtarimo Cenzūros komitete.

Kai man grąžino atsiųstus iš Liepojos daiktus, čia, Taline, mane tardė (Liepojoje gyvenančio Kuršo žandarų valdybos viršininko padėjėjo reikalavimu) „kaip slapto pobūdžio liudytoją". Palikęs nuošalyje tai, kas šiuo atveju lietė visus kitus asmenis, pasistengsiu išdėstyti Jums, mieliausiasis Filipai Fiodorovičiau, visa, kas šioje apgailėtinoje byloje liečia mane patį. Mat tarp daugelio popierių ir knygų rasta, visiškai man netikėtai, kurių ne kurių „daiktinių įrodymų" prieš mane. Pirmiausia tarp popierių ir knygų pasitaikė lietuviškas raštelis, kuriame aš kalbu, kad, kai lietuviai persekiojami ir tremiami už kiekvieną nieknieką (už rastą kokią visai nekaltą knygelę) iš tėvynės ir kai tie **ištremtieji** svetur negali rasti lėšų pragyventi, lietuviams reikėtų steigti savitarpio pagalbos draugijas galimiems šios rūšies nelaimių atvejams. Jame, be kita ko, pasakyta *): Užůs kokį niekniekį šungaĭviai, ir

*) Per tardymą aš jį gerėliau perskaičiau.

sveiks diñgęs. **Šitas raštelis** ta forma, kuria buvo surašytas, **niekam ir niekada nebuvo išsiųstas, niekada ir niekur nebuvo išspausdintas.** Parašiau jį prieš kokius trejus metus iš įspūdžio, kurį sukėlė labai liūdnas sunkiai sergančio (džiovininko) žmogaus, mano gimnazijos bičiulio, gydytojo Vinco Kudirkos laiškas. Raštelio turinys buvo paskui perduotas laiške kalbamajam Kudirkai, kad jį padrąsinčiau ir nuraminčiau dėl rašytų jo būkštavimų. **Mintys, išdėstytos laiške, niekur nebuvo išspausdintos ir apskritai neišėjo į viešumą.** Mano viršininkai šį laišką linkę laikyti atsišaukimu, pamfletu... Vargu ar šį laišką pavyks rasti tarp dabar jau mirusio Kudirkos popierių.

Be to, pas mane buvo rastas tam pačiam Kudirkai rašyto laiško juodraštis. Šito laiško juodraštyje, kreipdamasis į V. Kudirką (Vincuti! Brolau!), aš dėkoju jam už tai, kad jis nepiktnaudžiavo mano pasitikėjimu juo ir neišspausdino to, ką jam rašiau tik kaip senam bičiuliui ir draugui. Tame pat juodraštyje (rašytame prieš kokius dvejus metus) aš sakau, kad jis be reikalo laiko mane parsidavėliu (parsidavęs rusams)[2] tik dėl to, kad nenoriu kuriais ne kuriais motyvais rašyti straipsnių lietuvių leidiniams ir apskritai atsisakau juose bendradarbiauti. Teisindamasis dėl to, aš nurodau, kad esu lietuviams naudingas žmogus, nes vis dėlto tyrinėju lietuvių kalbą, nors ir ne lietuviškuose leidiniuose. Tame pačiame juodraštyje prikaišioju Vincui Kudirkai, kad jis kai kurias mano filologinio pobūdžio pastabas; jo savarankiškai aptvarkytas, paskelbė viešai. Toks visas paimto iš manęs juodraščio, to antrojo „daiktinio įrodymo", turinys.

Trečiasis mano „nusikaltamos veiklos" (nors, kartoju, mane tardė tik kaip liudytoją) įrodymas yra rastas pas mane per kratą sąsiuviniukas su lietuviškais žodžiais, patarlėmis, priežodžiais, mįslėmis ir liaudies dainomis. Į sąsiuviniuką žandarų valdyba atkreipė dėmesį tik todėl, kad jame viename puslapyje kažin kieno ranka įrašyta, jog kažin kur atiduotos kurios ne kurios lietuviškos knygos ir periodiniai leidiniai. Visos pastabos knygelėje rašytos ne mano ranka ir ne man; įrašas apie knygų išdavimą rašytas ne ta ranka, kuria įrašytos įvairios man turinčios reikšmės pastabos. Šita knygutė su įrašu pateko man tarp kitos medžiagos lietuvių kalba. Ji dar nebuvo mano peržiūrėta, ir apie buvimą joje to nelemtojo įrašo negalėjau žinoti. Aš prašiau žandarų valdybą padaryti rašysenų ekspertizę — mano, knygelės pastabų ir to nepaprasto įrašo.

Jokių kitų mano kaltės įrodymų žandarų valdyba negali turėti, nes aš visiškai nesu bendravęs su žmonėmis, kurie paskutiniu metu buvo įtraukti į kvotą. Tačiau aš tarnauju gimnazijos dėstytoju ir esu laikomas tam tikra prasme „jaunosios kartos auklėtoju", todėl man pasmerkti gali pakakti ir tų daiktinių įrodymų, kurie tam reikalui dabar paimti iš manęs. Apie visą apgailėtiną dalyką jau pranešta Švietimo apygardai (buvau ir pats nuėjęs, ir du raportus parašiau) bei p. liaudies švietimo ministrui. Galimas daiktas, kad norės atleisti mane iš pareigų arba, geriausiu atveju, perkelti į kokį vidurio ar rytų Rusijos užkampio miestuką.

Liūdniausia, kad visa ši istorija vyksta labai nepalankiomis man aplinkybėmis.

Aš visada tikinau P. Pogodiną (savo direktorių) ir kuratorių A. Švarcą, kad nusikalstamų santykių su žmonėmis, vadovaujančiais „lietuvių judėjimui", aš niekada nesu turėjęs, o čia, mano nelaimė, pasirodė, kad esu susirašinėjęs su V. Kudirka ir pasakęs jam nusikalstamų minčių. Kada aš drąsiai sakiau savo viršininkams, jog su žmonėmis, **vadovau-**

jančiais „judėjimui", santykių nesu turėjęs, tada man nė į galvą neatėjo susirašinėjimas su velioniu Kudirka: aš galvojau tik apie tuos, kurie dabar tardomi. Būti nenuoširdus savo viršininkams aš nenorėjau, o dabar man jie prikiša nenuoširdumą ir netiki mano aiškinimais.

Labai daug man kenkia šiuo reikalu toji aplinkybė, kad N. Zajončkovskis, dabar esąs apygardos inspektorius ir turįs ypatingą reikšmę apygardoje, visada buvo priešiškai man nusiteikęs. Kad jis manęs „nemyli", apie tai buvo žinoma iš P. Pogodino. Kol vyko tardymas, jis suskubo nukeliauti į Liepoją, pasimatyti su Vonsiackiu (K[uršo] ž[andarų] val[dybos] v[iršininko] padėjėju) ir iš ten parvežti ištisą istoriją apie mano piktavališkus veiksmus („apie lietuvių patriarcho machinacijas"). Vonsiackis, aišku, stengiasi įrodyti, kad krata pas mane daryta pagrįstai, ir juodinti mane, kiek gali, o Rygoje viskuo, kas išeina iš jo lūpų, linkę, matyt, tikėti. Aš manau, kad visa susiklostys taip, jog mane pavaizduos ministerijoje labai nepalankiai, nors iki šiol apygarda buvo, rodos, gana geros nuomonės apie mane, ir P. Pogodinas, pernai metais savo raporte kuratoriui apibūdindamas gimnazijos būklę, atsiliepė apie mane labai teigiamai.

F. Koršas šiandien turėjo būti mano reikalu ministerijoje. Jeigu galėtumėte, parašykite, mieliausiasis Filipai Fiodorovičiau, užtariamąjį žodelį Rygos kuratoriui. Tik prašom nerašyti, kad aš pats to esu Jus prašęs. Užtektų nurodyti, kad esu Jums aprašęs visą savo liūdną paskutinio laiko istoriją, ir Jūs ryžotės mane užtarti.

Visada Jus mylįs ir atsidavęs Jums Jūsų mokinys J. Jablonskis.

P. S. Naudojuos proga pasakyti kelis žodžius apie A. Juškos žodyno spausdinimą. Jo spausdinimas užtruko, nes patikrinti Taline visą žodyno medžiagą nepaprastai sunku. Čia reikia atsiminti, kad, tikrinant vienos raidės žodžius, tenka turėti reikalo beveik su visu žodynu (tekstas, nuorodos...). Kauno dvasinės seminarijos inspekcija jau seniai yra man uždraudusi susirašinėti su seminarijos auklėtiniais dėl klausimų, susijusių su A. Juškos rankraščiu. Turiu dažnai važinėti į Kauno gubernijį ir susirašinėti su lietuviais, išsklidusiais po Kauno gubernijį. Pasirodo, kad A. Juškos kirčiams (ir balsių ilgumui) reikia teikti labai mažą reikšmės. Jis buvo lietuvių bajoras, ypačiai pamilęs liaudies kalbą, nors vaikystėje kalbėjęs daugiausia lenkiškai. Lietuvių kalbos dvasios ir dėsnių, kad ir būdamas labai stropus, jis nesuvokė. Toje vietovėje, kur jis yra gimęs ir iš dalies augęs (tarp Ariogalos ir Butkiškės), bajorai ir apskritai visi, išmokę lenkiškai, kirčiuoja ne visai taisyklingai, ne taip, kaip paprasti žmonės, gyveną kaimuose ir kalbą tiktai lietuviškai. Yra ir kitokių sunkumų. Pavyzdžiui, vietomis sakoma: **glžti, gỹžti** ir **gýžti** (pienas sugižęs, sugỹžęs ir sugýžęs), **glóbti—glėbti** ir **glõbti, glėbti, stìgti** (stinga) ir **stýgti** (stygsta). Veliuonoje yra žodis **gyžuõtis** šalia veiksmažodžio **gìžti,** vieni žemaičiai taria **gìžulỹs, gìžulį,** kiti — **gyžulỹs, gỹžulį.** Labai dažnai nežinai ką daryti. Aptikęs vieną didelę klaidą, pradedi įtarti klaidas ir kitais atvejais. Reikėjo daug laiko kylantiems klausimams išspręsti „patenkinamai". Dažniausiai iš visų man žinomų žodžių renkuosi tuos, kurie artimiausi A. Juškos rankraščiui. **A. Juškos pavyzdžių visiškai netaisau, lietuviškų žodžių vertimą labai dažnai keičiu.** Kur kas nors keičiama, ten pateikiamas ir A. Juškos tekstas. Saviškai tiktai žymiu, kur manau esant reikalinga, balsių kiekį. Netrukus spaustuvei bus nusiųsta raidė G. Ją išspausdinus, per Akademiją atsiųsiu Jums rankraštį su žodžiais E, G, kad galėtumėte sutikrinti su išspausdintąja žodyno dalimi ir duoti savo nurodymus tolesniam darbui.

Manyčiau, kad tos medžiagos, kurią šiuo metu turiu rankraščio tekstui tikrinti, „pakanka", ir žodyno spausdinimo dėl medžiagos stokos neatidėliosiu. Tai, ką surinksiu rankraščio spausdinimo metu, panaudosiu II tomo baigiamajame žodyje. Tada žodynas bus spausdinamas greičiau.

J. Jabl.

Talinas, 1900 m. gruodžio 7 d.
Adr. J. Jablonskiui, Aleksandro gimnazijos dėstytojui.

TSRS MAA, f. 90, ap. 3, b. 110, lp. 3—7. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Šiame laiške išdėstytas J. Jablonskio kratos ir bylos aplinkybes taip pat žr. laiškuose F. Koršui, V. Lamanskiui, A. Šachmatovui, publikacijoje: Pirockinas A. J. Jablonskio bylos medžiaga.—Kalbotyra, 1971, 23(1), p. 113—124.

[1] Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyrius.

[2] J. Jablonskis pabrėžia, kad jis nepritaria V. Kudirkos formulavimui, kuriuo neskiriama rusų tauta (juk pats F. Fortunatovas taip pat rusas) nuo carizmo ir žandarų. Čia J. Jablonskis cituoja V. Kudirkos žodžius.

102. Talinas, 1901 m. sausio 2 d. (s. st.)

2 Янв. 1901 г.
Добрейший Филипп Федорович!

Вчера вечером я получил из Москвы письмо от Федора Евгениевича. Не зная, где живет в Москве Ф. Е-ч, я не могу поблагодарить его за участие, которое он принял в моем деле, и прибегаю к Вашей помощи. Будьте столь добры и передайте Федору Евгениевичу мою бесконечную благодарность за все его хлопоты.

У меня никогда не было никаких историй, подобных той, в которую я теперь замешан, и жизненною опытностью во всяком случае не отличаюсь. Стряслось дело, и обнаружилась моя полная несостоятельность. В переводе моей записи (содержание ее и **форму** я сообщил в С. П. Федору Евгениевичу) я совершенно не обратил внимание на ее грубую форму, несмотря на то, что записку эту мне читали и в Жандармском Управлении: в протоколах я отрицал существование в записке таких слов, которые потом, при ближайшем рассмотрении самой этой записки, оказались действительно существующими в ней. Соврать тут никакого расчета, конечно, не могло быть, так как записка эта остается в распоряжении самой следственной власти, имеющей возможность во всякое время проверить мои слова, а все-же чуть не соврал (я потом исправил свою ошибку). Говорят, что, когда привлекают к суду опыт-

ного адвоката, он защищается обыкновенно не сам, потому что говорить просто и ясно, а стало быть и убедительно он не может (в своем деле), но выбирает себе другого адвоката. Я начинаю понимать, что истину эту мне следовало всегда иметь в виду: я, действительно, кое-что напутал, выясняя свое дело. Помнится, что, будучи у Попечителя, я старался всеми силами уверить его, что записка моя нигде и никогда печатаема не была, и при этом сказал, что, если окажется, что она напечатана, я готов принять всякое наказание (каторгу, смертную казнь...). Когда я уверял в этом Попечителя, я хотел, чтобы мое начальство в данном случае поверило мне вполне; я хотел сказать, что, если я в данном случае окажусь лгуном перед Попечителем, я готов понести всякое наказание, хотя наказание это будет не столько за составление или напечатание записки, сколько за неправдивость перед Попечителем. Защищая себя, я увилялся (записка, действительно, никогда в печать не посылалась), но возможно, что в Риге меня поняли несколько иначе (возможно, что мысль свою я выразил неясно). Только что узнал, что мне дают орден (Анну III степени): впутались, по-видимому, и такие люди, которым следовало относиться к делу совершенно хладнокровно.— Еще раз благодарю Вас, добрейший Филипп Федорович, и Федора Евгениевича за участие... Совершенно преданный Вам

Ив. Яблонский

[Prierašas 3 p. paraštėje]
Относительно результатов свидания Попечителя с Министром (28 дек.) мне ничего неизвестно.
[Prierašas laiško 4 p. paraštėje] *Книги, взятые у меня,* уже возвращены в Ревель, хотя их я еще не получил.

Vertimas

Mieliausiasis Filipai Fiodorovičiau!

Vakar vakare gavau iš Maskvos Fiodoro Jevgenijevičiaus laiška. Nežinodamas, kur F. J-čius Maskvoje gyvena, negaliu padėkoti jam už visus žygius dėl mano reikalų ir ieškau Jūsų pagalbos. Būkite toks geras ir perduokite Fiodorui Jevgenijevičiui mano begalinį dėkingumą už visus jo rūpesčius.

Aš niekada *nesu turėjęs tokių istorijų kaip ta*, į kurią dabar esu įpainiotas, ir, šiaip ar taip, nepasižymiu gyvenimo patirtimi. Užgriuvo bėda, ir pasirodė visiškas mano netikimas. Mano raštelio (apie jo turi-

nį ir **formą** esu pranešęs į Peterburgą Fiodorui Jevgenijevičiui) vertime aš visiškai neatkreipiau dėmesio į jo šiurkščią formą, nors šitą raštelį man skaitė ir žandarų vaidyboje: protokoluose aš neigiau buvus rašteliyje tokius žodžius, kurie paskui, atidžiau peržiūrėjus patį raštelį, pasirodė iš tikrųjų esą. Sumeluoti čia, aišku, neturėjau jokio išskaičiavimo, nes šitas raštelis lieka pačios tardančiosios vyresnybės, galinčios bet kada patikrinti mano žodžius, žinioje, ir vis dėlto vos nesumelavau (aš paskiau ištaisiau savo klaidą). Sako, kad kai patraukią į teismą patyrusį advokatą, paprastai ginąsis ne jis pats, nes kalbėti paprastai ir aiškiai, taigi ir įtikinamai jis negalįs (savo byloje), bet pasirenkąs kitą advokatą. Aš pradedu suprasti, kad šią tiesą man visada reikėjo turėti galvoje: aš iš tikrųjų ką ne ką supainiojau, aiškindamas savo dalyką. Prisimenu, kad, būdamas pas kuratorių, visomis jėgomis stengiaus įtikinti jį, kad mano raštelis niekur ir niekada nebuvo išspausdintas, ir tada pasakiau, kad, jeigu pasirodys, jog jis išspausdintas, aš pasirengęs priimti bet kokią nuobaudą (katorgą, mirties bausmę...). Kada aš dėl to tikinau kuratorių, norėjau, kad mano vyresnybė šiuo atveju manimi visiškai patikėtų. Aš norėjau pasakyti, kad, jeigu šiuo atveju pasirodysiu melagis kuratoriui, tai esu pasirengęs priimti bet kokią nuobaudą, nors ta nuobauda bus ne tiek už raštelio parašymą ar išspausdinimą, kiek už neteisingumą prieš kuratorių. Gindamasis aš išsisukinėjau (raštelis iš tikrųjų niekada nebuvo siunčiamas spausdinti), bet, galimas daiktas, kad Rygoje mane suprato kiek kitaip (galimas daiktas, kad savo mintį esu pasakęs neaiškiai). Ką tik sužinojau, kad man duoda ordiną (III laipsnio Aną): susipainiojo, matyt, ir tokie žmonės, kuriems derėjo žiūrėti į bylą visai šaltakraujiškai.— Dar kartą dėkoju Jums, mieliausiasis Filipai Fiodorovičiau, ir Fiodorui Jevgenijevičiui už paramą... Visiškai atsidavęs Jums

J. Jablonskis

[Prierašas laiško 3 p. paraštėje] Apie kuratoriaus ir ministro matymosi (gruodžio 28) rezultatus man nieko nežinoma.

[Prierašas laiško 4 p. paraštėje] Knygos, paimtos iš manęs, jau grąžintos į Taliną, nors jų dar nesu gavęs.

TSRS MAA, f. 90, ap. 3, b. 110, lp. 8—9a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

LIUDUI GIRAI

103. Vilnius, 1913 m. birželio 6 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Vilniaus mokslo apygardoje yr kelios vietos klasikams (gimnazijose). Ar nepanorėtų gauti vietos Mickevičius? [1] Jei Sveikas žinai jo adresą, ar nenurašytum jam? Bus, kiek žinau, vietų Šiauliuose, Gardine, Breste.

Tiek tuo tarpu —
J. Jablonskis

LKLI, f. 13-1630, lp. 44(42). Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota L. Girai pirmiau „Vilties" adresu (Богодельный пер. 4, кв. 2), paskui peradresuota į Laižuvą.

[1] Mickevičius — Vincas Krėvė (?).

104. Kaunas, 1921 m. sausio 25 d.

Gerbiamasis! Aną kartą pamiršau Tamstai pasakyti, jog tuose kursuose [1], į kuriuos kviečiamas esi Tamsta, mokama po 50 auks. už valandos paskaitą. Yra tai, žinoma niekniekis dabar, bet aš turėjau Tamstai apie tai pranešti.

Turiu Tamstai išsiėmęs jau ir Beliavskio «Теория словесности» [2].

Pradėk Tamsta, jei jau gali (trečiadienis, penktadienis, pirmadienis). Kursininkai vakar Tamstos laukė, bet nesulaukę tuoj išsiskirstė. Jei Tamsta rytoj del ko nepradėtum, prašau kelis žodžius man parašyti.

1921-I-25. J. Jablonskis

LTSR VRBR, f. 273.

[1] 1919 m. spalio 15 d. pradėjo Kaune darbą lietuvių kalbos kursai, įkurti ir vadovaujami J. Jablonskio. Juose dėstyti buvo pakviesti K. Būga ir L. Gira.

[2] Daug leidimų turėjęs mokyklinis vadovėlis: Бѣлявскій Е. Теория словесности / Руководство при разборе образцов словесности и при письменных упражнениях учеников.— М., 1893.

MATUI GRIGONIUI

105. Brestas, 1908 m. gruodžio 19 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Tai mergaitei parašysiu tiktai iš namų: dabar ir visą pusmetį labai daug turėjau darbo.

Lig pasimatymo! Jablonskis

LTSR literatūros muziejus (Kaune), inv. Nr. 11443. Atvirukas su Bresto gimnazijos vaizdu. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota į Panevėžį mokyt. M. Grigoniui.

MOTIEJUI GUSTAIČIUI

106. Veližas, 1915 m. balandžio 6 d.

Gerbiamasis! Sveikas pirmiausia laimingai mums pargrįžęs! Labai man patinka ir tas dalykas, kad jūs Trakuose, ne kur kitur, prieglaudos ieškojot. Dieve padėk! Aš esu nuo vasaros nugrūstas toli nuo geležinkelio — 80 varstų (гор. Велиж, Витебской губ., м. гимназия). Čia yra tiktai lietuviškų pavardžių gana daug, bet visi jie mortui sunt.[1] Parapija beveik vienų latvių, yra keli gudai katalikai ir keli dvarininkai (lenkai). Bažnyčioje kun. lietuvis viską tiktai lenkiškai varo, del to aš kiek ir skersuojuosi su juo (skaito „Viltį", bet išranda pirmuoju savo reikalu „dobrze żyć z parafjanami"...).

Jūsų Jablonskis

VUB, f. 1-E362, lp. 3. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Троки** Виленской губ. Его Высокопреподобию Свящ. M. Густайтису (kun. M. Gustaičiui).

[1] Yra mirę.

HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETO TARYBAI

107. Kaunas, 1923 m. kovo 23 d. (?)

Del delegavimo į Kongresą A. Voldemaro J. Jablonskis pažymėjo: kad pats A. V. neprašo deleguojamas, kad apie jo sutikimą važiuoti girdime tik per šalį (iš V. Krėvės pranešimo) ir, kas svarbiausia, mūsų fakulteto istorijos skyrius nėr to dalyko sprendęs — čia savo žodžio taręs. J. Jablonskis išranda, kad deleguoti A. Voldemaro negalime ir prašo to dalyko tuo tarpu nesvarstyti. Bet kiti posėdžio nariai išranda, kad tas dalykas neatidėtinas: kongresas susirenkąs netrukus ir reikią tam ieškoti iš Ministerijos pinigų. Daugumu balsų nuspręsta deleguoti į istorijos Kongresą A. Voldemarą.

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 240. Be parašo. Priskirtina J. Jablonskiui pirmiausia dėl kalbos ypatybių. Vienas kitas smulkus pataisymas J. Jablonskio ranka. Rašyta jam būdingame lapelyje ($^1/_4$ prašyminio popieriaus). Lapelio viršuje mėlynu pieštuku įrašyta: *Prot. 34-§ 2.* Tekstas — tai J. Jablonskio po 1923 m. kovo 23 d. posėdžio suformuluotas klausimo svarstymas (taigi galimas daiktas, kad raštelis rašytas die-

na kita vėliau). Minėtame posėdyje (žr. VUB, 96-VDU 15, lp. 84—87) J. Jablonskis atkakliai nesutiko, kad A. Voldemaras būtų deleguojamas į Briuselio istorikų kongresą.

108. Kaunas, 1924 m. vasario 22 d.

Kas reikėtų išversti ar parašyti mūsų reikalui

(Del mūsų sprendžiamo posėdyje dalyko)

Studentai, (kalbos) mokytojai ir vidurinės (aukštesniosios) mokyklos mokiniai iš mūsų fakulteto laukia, tarp ko kita, šių rimtų, specialistų parašytų, mokyklos, vadovėlių: 1) mūsų raštų (literatūros) istorijos (tos istorijos vadovėlio), 2) literatūros teorijos (prozos ir teorijos vadovėlio), 3) chrestomatikos mūsų literatūros istorijai, 4) chrestomatijos literatūros teorijai, 5) pasaulinės literatūros istorijos (vadovėlio aukštesniajai mokyklai), 6) Lietuvos istorijos vadovėlio...

Šitos rūšies vadovėlius gerokai parašys, žinoma, tiktai tų dalykų specialistai, kurie į tą darbą yrą [3] įsivarę: laukti to darbo iš kur kitur — iš mūsų studentų arba iš šių dienų aukštesniosios mokyklos mokytojų — mums, mūsų fakultetui, nepriderėtų. Imkime patys vieni kitiems padėdami dirbti, nelaukite to iš kitur...

Kol neturės aukštesnioji mokykla, ji, kaip dabar, ir toliau duos mums studentų visai nenusimanančių apie pasakytus čia dalykus. Rimti kalbamieji vadovėliai gyvai reikalingi ir dabartiniams aukštesniosios mokyklos mokytojams ir mūsų studentams, neišėjusiems šitų dalykų kaip reikiant priešuniversitetinėje mokykloje.

Pats aš šitų vadovėlių laukiu ypačiai iš V. Krėvės Mickevičiaus, M. Biržiškos (liter.), J. Yčo, A. Voldemaro (istor.)... Jei rašytų ir kiti, būtų dar geriau.

Šitais vadovėliais mes tikrai turime rūpintis: iš mūsų, ne iš kitų laukia jų Lietuva savo mokyklai. Dabartiniai šios rūšies vadovėliai parašyti arba ne specialistų arba skirti, kaip M. Biržiškos „Mūsų Raštų Istorija" [1] ne tiesiai mokyklai ir todel aukštesniosios mokyklos mokiniai, kuriems tenka dirbti joje su dabartiniais savo mokytojais, nieko tikrai gera negali, kad ir kaip patys norėtų, įgyti apie kalbėtus čia dalykus aukštesniojoje šių dienų mokykloje. Visas tas dalykas skaudžiai atsiliepia ir mūsų fakulteto darbe. Labai gaila, kad męs [3] posėdžiuose beveik niekad šito savo reikalo nesvarstome ir neimame ko griežta daryti, šitai savo ligai gydyti.

Ketiname versti ar tikriau sakant versdinti įvairius vadovėlius į lietuvių kalbą. Ir čia turime, man rodosi, daugiausia m e s patys dirbti: kitų verstais vadovėliais, kaip rodo praktika, nepasidžiauksime[3]. Kur dingo Graikų literatūros istorija, kuri jau dveji metai yra pašaliečio išversta į lietuvių kalbą mūsų reikalui? kodel jos iki šiol nespausdiname? Ir Chrzanovskio „Nepriklausomos Lenkijos literatūros istorija"[2] gali tokio pat galo susilaukti...

Dirbkime tą, kas yra reikalingiausia ir ko iš mūsų Lietuvos mokykla ypačiai laukia.

Tikrai prašau šitą dalyką apsvarstyti, ką nors šituo reikalu posėdyje nuspręsti ir tą savo sprendimą protokole pažymėti.

1924 m. $\frac{22}{II}$ J. Jablonskis

NB Kodel nebaigiamas rašybos dalykas, kurio laukia iš mūsų Ministerija ir rašančioji visuomenė? Jei apsiemem[3] jį išspręsti, tad šiaip ar taip ir baigti.

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 223—224. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Parašas autentiškas. Lapelių puslapiai numeruoti (1—3). Publikuota: P a l i o n i s J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, 28(1), p. 84.

[1] B i r ž i š k a M. Mūsų raštų istorija. 1547—1904 m.— K. 1920.

[2] Lenkų literatūrologo I. C h ž a n o v s k i o populiari knyga „Historia literatury niepodleglej Polski" (1906, wyd. 14. 1947) išėjo lietuviškai 1924 m. kitu pavadinimu —„Senosios lenkų literatūros istorija".

[3] Taip rankraštyje.

109. Kaunas, 1924 m. balandžio 26 d.

Del mūsų Regulamino projekto

Čia bus kalbama tik del dalyko, apie kurį, tarp kitų, kalbėjo paskutiniame posėdyje J. Vabalas Gudaitis, J. Yčas ir A. Smetona. Jų nuomonės, pasisakau iš anksto, buvo drauge ir mano nuomonės (su jais ir pats sutikau, nors nieko nekalbėjau posėdyje).

A. Projekte daromi iš pat pradžios a š t u o n i fakulteto skyriai: 1) klasinės filologijos= (к л а с с н о й филологии?), 2) litvanikos (ar lituanistikos), 3) kalbotyros, arba bendras[1] kalbotyros, 4) literatūros, 5) filosofijos, 6) istorijos, 7) meno istorijos, 8) pedagogijos. Kiek čia

yra tikslūs ar netikslūs tų skyrių vardai, apie tai čia nekalbėsiu: man čia to paragrafo turinys ir reikšmė terūpi.

Taip skirstantis tuoj Fakulteto darbo pradžioje, nesiskaitoma, man rodosi, su tuo, kas dabar yra mūsų gyvenime prieš Fakultetą. Kitur tokie skyriai išeina, tur būt, iš gyvenimo — iš to, kas yra tam tikruose kraštuose aukštesniosiose tų kraštų mokyklose, jų to fakulteto profesūroje, jų kultūros gyvenime, moksle, literatūroje... Tuoj pradžioje pasakyta, jog į „klasinės" filologijos ir kalbotyros skyrius priimami studentais tik žmonės, kurie „turi pažymius" iš lotynų ir graikų kalbos arba, prieš stodami į tuodu skyriu iš dabartinių gimnazijų, išlaiko Fakulteto nustatytus egzaminus iš tų dalykų (ar bent iš graikų kalbos). Juk tokių aspirantų mes visai neturime ir negalime turėti: priešuniversitetinėse mūsų mokyklose graikų kalba nedėstoma... Nesuprantama, kodel į mūsų Fakultetą priimami be kokių kliūčių išėję dvasines seminarijas, ir kitas kurias „t o p a t l a i p s n i o" mokyklas. Rusų laikais [2] ne be reikalo į Universitetą ir atskirus Fakultetus būdavo priimami be kokių kliūčių tiktai išėję kaip reikiant tam tikras mokyklas, buvusias švietimo ministerijos žinioje; kaip tikrai einamas mokslas tose mokyklose, kurios yra ne švietimo ministerijos žinioje, nei toji ministerija nei fakultetas negali turėti aiškių žinių. Rusų laikais iš dvasinių Rusijos [s]eminarijų nebūdavo priimami aspirantai į Universitetą, į jo filologijos fakultetą: tų seminarijų neprižiūrėdavo Rusų švietimo ministerija.

Dabartiniai gimnazistai labai prastai išeina gimnazijos kursą prieš laikydami brandos egzaminus: 1) mokytojų specialistų jie máža teturi; 2) jų bibliotekos labai menkos (maža kas tėr išversta į lietuvių kalbą mūsų bibliotekoms); 3) lietuvių kalbą su literatūros istorija ar [?] kitais tos rūšies dalykais jie moka labai menkai, išeina iš gimnazijų su menkučiu tos rūšies bagažu; 4) lotynų kalbos mokslas buvo ir šiaip visai niekinamas mūsų realinėse gimnazijose,— ką moka iš to dalyko mokiniai, baigę gimnazijas? — 5) naujosios kalbos jų labai prastai temokamos... Kas tuo netikit, prašau pasižiūrėti bent į tai, kaip rašo savo rašinius bendrojo kalbos kurso klausytojai ir kaip jie laiko iš to g i m n a z i j o s k u r s o čia egzaminus, išklausę bendrąjį kalbos kursą Fakultete; 6) naujosios kalbos jų labai prastai temokamos... Prieš

stojant į Fakultetą, tokiems mokiniams (eksgimnazistams) sunku ir patiems sąmoningai apsirinkti vienas kuris aiškus Fakulteto skyrius; antra vertus, jiems, prieš stojant į Fakultetą, reikia dar pagilinti visas tas mokslas (kalbos, literatūros, istorijos, logikos, psichologijos, senovinių ir naujųjų kalbų...), be kurio jie negali eiti kaip reikiant Fakulteto mokslą. Dabartiniai mūsų studentai, šiaip ar taip, daug kuo skiriasi nuo studijuojančių Vakaruose įvairias filologijos mokslo šakas. Nereikia pamiršti ir to, kad mes patys; įvairių vardų profesoriai ar docentai, nesam dar susitupėję kaip reikiant ar subrendę savo dalykams dėstyti Fakultete: neturim aukštesniajai (vidurinei) ir aukštajai savo mokyklai nė pagrindinių vadovėlių, daug kas negalim ar neturim laiko ir atsidėti Fakulteto darbui, nes gyvenimas daug ką verčia iš mūsų Fakulteto darbą ir net vadovavimą jame laikyti tiktai antraeiliu ar pašaliniu savo darbu...

Taip suskirstyti skyriai galėtų, apskritai kalbant, tikti mūsų reikalui tik tada, kada ir mes patys (ir mūsų studentai) daugiau tiksime Fakulteto darbui ir visuomenė nelauks iš mūsų to, kas jai ypačiai dabar ir dar ilgai bus reikalinga aukštesniajai mokyklai. Ji, ta visuomenė, iš mūsų laukia visai gerų ar bent jau pusėtinų mokytojų — lietuvių kalbai (su sava ir visuotine literatūra), istorijai, senovinėms kalboms (su jų literatūromis); ji norėtų, kad tie mokytojai visi ir apie pedagogikos dalykus gerokai nusimanytų ir galėtų dėstyti sėkmingai aukštesniojoje (buvusioje „vidurinėje") mokykloje filosofinę propedeutiką, pedagogijos mokslo pagrindus... Iš to, kas galima ar norima, reikia imti Fakultetui tas, kas gyvai reikalinga krašto mokyklai ir įgyvendoma ar įvykdoma sėkmingai. Mes tuo tarpu nesiskaitome, man rodosi, su diktuojamais mums gyvenimo reikalavimais ir su tuo, ką mes patys tikrai galime ir turime padaryti; mes savo projektu lyg žadamės daug ką padarysią, bet į savo darbą nežiūrime realiai, nesijaučiame patys savo pažadus ištesėsią.

Pirmuosius pusantrų ar dvejus metus eikime Fakultete daugiausia tą, kas reikalinga mūsų darbo pagrindui ir tolesniam mūsų studentų darbui: duokime jiems galėjimo rinktis specialybę tiktai tada, kada jie sutvirtės ir kiek labiau subręs Fakulteto specialybei rinktis ir mokamai spręsti apė [1] ją.

Čia kiek atsiminsiu savo studentavimo laikus (XIX amžiaus 80—84 metus). „Vidurinėse" mokyklose dėstydavo tada pagrindinius dalykus aukštojo mokslo žmonės [,] mokydavomės tose mokyklose senovinių kalbų, mokyklų bibliotekose buvo daug daugiau skaitymų ir vis delto pirmuosius dvejus metus eidavom filologijos fakultete beveik išimtinai bendruosius fakulteto dalykus ir tiktai po dvejų metų rinkdavomės vieną iš to laiko specialybių. Per pirmuosius dvejus metus man jau skaitydavo fakulteto specialistai tokie, kaip antai: Fortunatovas, Koršas, Kliučevskis, Vinogradovas, Tichonravovas, Troickis... Medis turi šakotis tik tada, kada jo kamienas jau sutvirtėjęs ir įleidęs savo šaknis.

B. Del atskirų programos smulkmenų čia pažymėsiu tiktai vieną dalyką, randamą bendrajame projekte, ne tame projekte, kuris išėjo paskui iš mūsų literatūros skyriaus.

Bendrasis lietuvių kalbos kursas ketinamas eiti privalomuoju dalyku toliau Fakultete tiktai „litvanikos" skyriuje. Ligi šiol buvo reikalaujama, bent popieryje, kad visų skyrių mūsų studentai išeitų k a d a n o r s tą „bendrąjį" kursą ir laikytų iš jo egzaminus. Kodel dabar sakoma projekte, kad kitų skyrių mūsų studentai gali to „bendrojo" kurso ir neiti Fakultete? Kodel visiems mūsų skyriams privaloma logika su psichologija ir neprivalomas „bendrasis lietuvių kalbos kursas" tada, kada jis privalomas ir studentams juristams? Rodosi, literatūros ir istorijos skyrių studentai turėtų kaip tik gerai mokėti bendrąjį lietuvių kalbos kursą. Patys jų dalykai to reikalauja. Jei būsimieji tų dalykų mokytojai,— daugumas tos rūšies studentų ateityje mokytojų darbą dirbs mokyklose. Kada pats aš buvau rusų universitete, bendrojo kalbos kurso mūsų fakultetas neturėjo, nes mane mokydavo ten rusų kalbos, be to laiko mokslinės ir dailiosios literatūros, dar beveik visi mano profesoriai (jų pačių paskaitos, tų paskaitų taisyklingoji kalba, jų raštai, parašyti rimta taisyklinga kalba ir t. t.). Jei mūsų profesoriai patys išranda, kad jiems nereikia mokytis lietuvių kalbos, dirbant su humanitarais studentais,— o daugumas mes taip, rodosi, žiūrime,— tad lietuvių kalbos mokslas pats vienas, tas bendrasis kalbos kursas, nieko nepadarys, žinoma, tam humanitarų dalykui. Mums reikėtų ir apė[1] šitą dalyką imt rimtai spręsti ir kas tikrai daryti, dirbant

Fakulteto darbą Lietuvai ir jos mokyklai. Čia dar vienas mažmožis ateina man į galvą: kas taisys literatūros rašinius kalbos atžvilgiu mokykloje ir aiškins joje mokiniams tuos literatūros dalykus, kurie yra susiję su kalbos mokslu ir mokėjimu, jei patys literatūros mokytojai nemokės kalbos?

Baigiu piktą savo rašinėlį, šiuo tarpu adresuotą į Reglamino projekto autorius. Nesusitupėjus patiems, nesubrendus ir neįleidus giliau šaknų į gyvenimą, į gyvą jos reikalą, nereikėtų taip skubotai tuoj darbo pradžioje imt skáidyties ir visaip kaip individuali[?]ti, specializuotis. Turime būti savo Fakulteto darbe arčiau savo krašto gyvenimo ir gyvų jo reikalų. To pavyzdį mums gali duoti ir kitų fakultetų darbas su tais pavojais, kurie mums gresia iš pat mūsų pašonės. Pradžiai[?] pakaktų — po dvejų ar pusantrų metų bendro visiems mūsų studentams pagrindinio kurso — mažo skaičiaus skyrelių: literatūros, istorijos, klasikų ir, gal būt, filosofijos su pedagogija. Bendrajame kurse turėtų rasti sau darbo ir mūsų kalbos tyrėjai (K. Būga), literatūros žmonės, filosofai, pedagogai, jame turi rasti sau vietos tuo tarpu ir bendrojo kalbos kurso dėstytojas... Duokim savo studentams n o n m u l t a, s e d m u l t u m[3], duokim to, kas ypačiai reikalinga mūsų pradžios gyvenimui, ir ką mes išgalime neskeryčiodami duoti.

1924 m. $\frac{26}{IV}$ J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 220—222. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Parašas autentiškas, vietomis yra tekste smulkių pataisymų (J. Jablonskio?), pabraukymų pieštuku. Puslapiai numeruoti (1—6).

[1] Taip rankraštyje.

[2] Rusijos imperijos laikais.

[3] Ne daug, bet gerai.

110. Kaunas, 1926 m. vasario 28 d.

Mano nuomonė dėl rinkinio, išleisto 1925 m. „Humanitario fakulteto raštų" vardu (kn. I.).

Jau prieš metus ar kiek anksčiau Fakulteto posėdžiuose buvo daug kalbama ir šis tas sprendžiama del pirmųjų šito rinkinio straipsnių kalbos ir rašybos[1]. Tada jų tiek kalba, tiek rašyba buvo pasirodžiusi man, tokia nepa-

prasta, tokia ydinga, jog prašiau Fakultetą neleisti tų „Raštų" Fakulteto vardu, kol nėr pataisytas tas jų ydingumas. Fakultetą, tam reikalui geriau apsvarstyti ir nuspręsti, prašiau išrinkti iš savo tarpo tam tikrą komisiją. Fakultetas, deja, to nepadarė.

Dabar yra išėjęs jau ir visas didžiulis tų „Raštų" pirmasis tomas (1—481 psl.). Visos tos „klaidos", kurių pilni buvo pirmieji (1—80) kalbamojo tomo puslapiai, žymiai išskiria beveik visą šitą tomą iš kitų Lietuvos raštų; tik tos klaidos, ar tiesiog tų raštų ypatybės dabar pasirodo dar įvairesnės, dar skaidresnės.

Apie šiokį tokį kalbamųjų ydų atitaisymą tomo gale ar pradžioje negali būti nė kalbos: tų ydų yra didžiausia daugybė, pats tų raštų redaktorius kaip ir afišuojasi ta kalbos ir rašybos klaidų įvairybe. Iš tų jo kalbos ir rašybos ypatybių iškeliu čia pavyzdžiui kelias ir aikštėn: 1) būvimą (136), būvimas (148), nebūvimas (131); tirinėti (171); 2) (jis, žmogus) ieško**ja** (140, 141), ieš**kojamas**... ieš**ko**jame (165), ieškojamojo (177); mokytis (125), mokymas (127), pasimokyti (128), mokymo įstaiga (135) ir (to paties autoriaus rašte) mo**kina**ma (125), mo**kini**mas (128), mo**kini**mo įstaiga (128); 4) visas mo**kini**mas pri**mi**nąs gimnaziją (128); 5) tyria, patyria, patyriamas*) (bet „**ski**ria, **ski**riamas, pa**ski**riamas" ir t. t.); 6) do**s**entas (ir „do**c**entas"), prinsipas (ir „prin**c**ipas"), aso**sia**sija /,/ lek**si**ja (220), funk**si**ja (157)...; 7) **Pridrikas** Paulsenas, **Fe**rdinandas, fizika, psi**ko**logija, me**ka**ninis, me**cha**niškas (ir „mechaninis, mekaniškas" ir t. t.).

[Prie šių pavyzdžių paraštėje] Ru**sos** kalba, so**sio**logas **Uo**las (11), **Diurkei**mas (14)...

Tarp rinkinio sintaksės ir šiaip gramatikos klaidų, kurių pilna ypačiai paties redaktoriaus rašte, čia pavyzdžiui pažymėtina:

1. **Iki šiadienai, nei** vienam mokslininkui **nė** galvon neatėjo u ž s i i m t i tokiu keistu d a i k t u, keistu todel, kad m i n i t i s jokio svorio neturi (157). 2. Patys prancūzai turėjo univers**itetus,** kurie revoli**usi** j o s t a p o **panaikinti** (129). 3. Istoriko įvertinimas ne tas pats, k ą praktikos gyvenime (173). 4. **Tą,** ką jis sako apie visas žmogaus dvasios veikimo sritis, nekeičia jo pažiūrų (178). 5. Jis

*) Taip rašo savo straipsnyje visur tik prof. Dz. Tamošaitis.

gavo iš visuomenės instrumentus jai pažinti (193). 6. Vokietijoje jis rado mokytojų, kurie degė šventa ugnimi, ir laboratorijas (131). 7. Čia vokiečių priešai ir draugai sako, jog vokiečių universitetai geresni ir **kuo geresni** (132). 8. **Tokiu** jis turėtų būti ne protarpiais (145). 9. Jo pažiūros leis mums **užkart** susipažinti su tomis srovėmis, kurios **skaitėsi** ir dar **skaitosi pačiomis moksliškiausiomis** (140). 10. Čionai supranaturalūs veiksniai pakeisti abstraktinėmis jėgomis arba **esybėmis,** kurios **skaitosi** galinčios pagimdyti matomuosius apsireiškimus (140). 11. (Gamta) **skaitosi šaltinis** visiems apsireiškimams (140). 12. Kaip galima, sakysime, praleisti nei vieno **esamo** mokslo, jeigu del kaikurių nėra **sutartinės,** ar jie **skaitosi** mokslu, ar ne (164). 13. Ryški žymė nenorėjimo **skaityti istoriškąjį žinojimą** moksliško liko vakarų kalbose (156). 14. Paskutinė **gali** šios rūšies knyga — V. Meirerio darbas (137). 15. Užtai mes **kimbame suradinėjiman** apsireiškimams įstatymų (140). 16. Doros gynėjai šaukdavo, kad jis ardąs dorą, o laimės ieškotojai, kad jis daro žmogų **nelaimingu** (137). 17. Tenka lyginti du tokiu kraštu, **vienam kurių** visos mokslų šakos lygiai atsilikusios (132). 18. Jeigu mes žinome, jog saulė temsta toje vietoje, **kur jos siekia,** menesio šešėlis, **jam atsidurus** tarp saulės ir žemės, mes išanksto galime žinoti, ar bus saulės užtėmimas tam tikru metu ir tam tikroje vietoje (155) *). 19. Jo obalsyje išreikšta tik ideja sutraukti vienon mokyklon daugiausia mokslų ir leisti jų mokytis **juo galima didesniam** mokinių būriui (125)...

Šitų „Raštų" redaktorius nesilaiko jokių mūsų kalbos taisyklių. **Joks** kalbininkas redaktoriaus sakinių struktūroje nematys kokių nors mūsų kalbos taisyklių; šitame humanitarų profesoriaus rašytame ir redaguotame rašte jis ras, man rodosi, tik įvairių, daugiausia rusų ir lenkų, kalbų mišinį. Jis nesilaiko jokio lietuvių kalbos vadovėlio; jo įpratimai lietuvių kalbai, jos raštams iš kur kitur tėr susidarę. Jei kalbamasis mūsų profesorius rimtai ką rašytų prancūziškai ar rusiškai, jis, man rodos, kitaip žiūrėtų į savo rašto dalyką: jis būtinai laikytųsi, man rodos, kokių nors kalbos taisyklių, privalomų tai raštų kalbai, kuria jis savo raštą rašo. Taip negražiai ir visai

*) = kurią pasiekia atsidūrusio tarp saulės ir žemės mėnulio šešėlis...(?)

nekultūringai redaktoriaus pasielgta šiuo tarpu tiktai su mūsų kalba, su jos mokslo raštu.

Fakulteto vardu šitas raštų rinkinys negali eiti į pasaulį: jį tegul išleidžia tik tam tikras mūsų fakulteto žmonių būrelis. Leisdami jį ne fakulteto vardu, bent savo fakultetui patys gėdos viešai nedarysim — bent nepasirodysim viešai nieku verčią savo kalbą, dėstomą ir mūsų pačių fakultete. Joki „atitaisymai" rinkinio gale dabar yra nebegalimi: didžiulių klaidų beveik visuose rinkinio straipsniuose knibždėte knibžda... Jei išleisim jį Fakulteto vardu, pagalvokim dar apie vieną dalyką: ką pasakys, jį paskaitę, užsienių mokslo žmonės, kiti mūsų fakultetai, mūsų pačių visuomenė, mūsų Fakulteto studentai, tie jo studentai, kurie iš fakulteto raštų turi ir kalbos mokytis?!

Finansų dalyką, surištą su šiokiu ar tokiu šito rinkinio išleidimu, paveskim savo išrinktajai Universiteto komisijai. Ją galėtų sudaryti man rodos, trys mūsų mokyklos žmonės: Ant. Smetona, Petras Leonas ir Petras Avižonis (docentas ar docentautojas, profesorius ir rektorius).

Jei šitas raštų rinkinys bus kada išspausdintas ir išleistas fakulteto vardu, prižadu čia pat ir pats jį kiek galėdamas barti spaudoje ir žymėti, kelti aikštėn visą mūsų fakulteto darbo nedorumą. Mūsų komisiją ir Fakultetą, sprendžiant visą šitą dalyką, prašau rimtai pagalvoti ir bent dabar jį kaip reikiant išspręsti.

Kaunas, 1926 m. vas. mėn. 28 d. J. Jablonskis.

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 175—178. Rašyta ne paties J. Jablonskio, autentiškas tiktai parašas. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, 28(1), p. 87—88.

[1] J. Jablonskio pastangos sulaikyti, kol neištaisyta kaip reikiant kalba, šį leidinį kiek plačiau apibūdintos knygoje: Piročkinas A. J. Jablonskis — bendrinės kalbos puoselėtojas.— V., 1977, p. 183—184.

GAVRIJILUI IVANOVUI

111. Marijampolė, 1888 m. kovo 9 d. (s. st.)

Ваше Превосходительство
Многоуважаемый Гавриил Афанасьевич!

По окончании мною в 1885 году курса историко-филологических наук в Императорском Московском Университете, долго не представлялось мне возмож-

ности поступить на государственную службу. По этой причине долго я не просил Правление Московского Университета о высылке мне университетского диплома. Затем, в виду абсолютной невозможности получить должность по ведомству Министерства Народного Просвещения, я решил определиться канцелярским чиновником при Съезде Мировых Судей 2-го Округа Сувалкской губернии, в городе Мариамполе. По сему и обратился с прошением в Правление Московского Университета в декабре месяце минувшего года, прося выслать диплом на мое имя, или-же на имя Председателя Мирового Съезда.— Прошение это было оставлено без удовлетворения. По зачислении меня чиновником канцелярии Съезда, Председатель два раза просил Правление Университета выслать мой диплом в Мировой Съезд: 31 декабря 1887 года за № 12272 и 27 января сего года за № 1299. Притом в отношении от 27 января было присовокупленно, что кандидатское сочинение представлено мною Профессору Ф. Ф. Фортунатову. Тем не менее, Правление Университета, по причинам мне неизвестным, не выслало до сих пор просимого диплома по принадлежности.

В виду всего этого, имею честь покорнейше просить Ваше Превосходительство распорядиться о возможно скорейшей высылке моего диплома в Мировой Съезд 2-го Округа Сувалкской губернии, или о сообщении Председателю Съезда причин, по которым не может быть удовлетворена моя просьба.

С нижайшим почтением и совершенной преданностью имею честь быть Вашего Превосходительства слугой.

Ваш ученик Иван Яблонский

г. Мариамполь, Сувалкской губернии,
канцелярия Мирового Съезда.—
Дня 9 марта 1888 г.

Vertimas

Jūsų Ekscelencija didžiai gerbiamas Gavrijilai Afanasjevičiau!

1885 m. baigęs Imperatoriškajame Maskvos universitete istorijos-filologijos mokslų kursą, aš ilgai negalėjau stoti į valdinę tarnybą. Dėl to ilgai neprašiau Maskvos universiteto valdybos išsiųsti man universiteto diplomo. Paskui, visiškai negalėdamas gauti tarnybos Liaudies švietimo ministerijos vadyboje, aš ryžaus tapti kanceliarijos valdininku prie Suvalkų gubernijos 2-sios apygardos taikos teisėjų suvažiavimo [1] Marijam-

polės mieste. Dėl to aš ir kreipiausi su prašymu į Maskvos universiteto valdybą pernai metų gruodžio mėnesį, kad išsiųstų diplomą mano vardu arba taikos teisėjų suvažiavimo pirmininko vardu. Šitas prašymas nebuvo patenkintas. Kai buvau priimtas suvažiavimo kanceliarijos valdininku, pirmininkas du kartu prašė Universiteto valdybą išsiųsti mano diplomą taikos teisėjų suvažiavimui: 1887 m. gruodžio 31 d. Nr. 12272 ir šių metų sausio 27 d. Nr. 1299. Be to, sausio 27 d. rašte buvo pridėta, kad kandidato rašinį aš pristatęs profesoriui F. Fortunatovui. Vis dėlto Universiteto valdyba dėl man nežinomų priežasčių iki šio laiko neišsiuntė prašomo diplomo pagal priklausymą.

Dėl viso šito turiu garbės nuolankiausiai prašyti Jūsų Ekscelenciją duoti nurodymą kuo greičiau išsiųsti mano diplomą Suvalkų gubernijos 2-osios apygardos taikos teisėjų suvažiavimui arba pranešti suvažiavimo pirmininkui priežastis, dėl kurių negali būti patenkintas mano prašymas.

Su nuolankiausia pagarba ir visišku atsidavimu turiu garbės būti Jūsų Ekscelencijos tarnas.

Jūsų mokinys Jonas Jablonskis.

Marijampolė, Suvalkų gubernija,
taikos teisėjų suvažiavimo kanceliarija.
1888 m. kovo 9 d.

MCVA, f. 418, ap. 295, b. 600, lp. 1—1a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Pirmajame puslapyje yra įrašų: 14 марта; N 585; доложить.

[1] Taikos teisėjų suvažiavimas — caro Rusijos aukštesnioji teismo įstaiga, svarsčiusi apeliacijas dėl taikos teisėjų sprendimų.

ONAI JABLONSKYTEI-LANDSBERGIENEI

112. Kaunas, 1926 m. rugpjūčio 24 d.

Įgaliojimas

Šiuo rašteliu įgalioju savo dukterį Oną Jablonskaitę Landsbergienę atsiimti iš Universiteto raštinės mano algą už š. m. liepos m. 1926 m. rugpiūčio m. 24 d.

J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 923, lp. 26. Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik parašas. Ant raštelio užklijuoti 3 žyminiai ženklai po 10 centų. Raštinės vedėjo patvirtinta.

KONSTANTINUI JABLONSKIUI

113. Vilnius, 1906 m. liepos 6 d. (s. st.)

Vaikeli! Tavo laiškelį gavau. Dėkui. Vienas tavo palinkėjimas jau išsipildė — nuo rudens gyvęsime Panevėžyje; kaip išsipildys antrasis, — tuo tarpu sunku spręsti.

Į Vilnių atvažiuok tarp 15 ir 20 šio mėnesio dienos: anksčiau išvažiuoti negalėsiu.

Tik, vaikeli, žiūrėk, savo studentą [1] išmokyk ir pats nesutežk. Ar turi man ką užrašęs? Lauksiu Tavo užrašų.— Labas dienas Antanui ir kun. Balvočiui.

Tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota: Почт. ст. Дусяты Ков. губ. им. Осокно. Г-ну Слабщинскому для передачи К. Яблонскому.

[1] K. Jablonskis dirbo namų mokytoju.

114. Torunė (?), 1907 m. liepos 9 d.

Važiuoju į Elsterį.

Siunčiu Kepurninko [1] paminklo pavidalą. Ir mums tokių Kepurninkų, kad ir kitame darbe reikia turėti! Atsimink! Tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta atviruke su Torunės vaizdu (Thorn Copernicus—Denkmal) pieštuku. Data iš Poznanės (Posen) traukinio pašto antspaudo. Linkuvos pašto antspaude žymima: 28 июн. 1907.

Adresuota: **Russland.** Ковенская губ. ст. **Линково,** в Швабишки. К. Яблонскому (klebonija). ст. **Линково.**

[1] Kepurninkas = juokais M. Kopernikas.

115. Vilnius, 1908 m. liepos 21 d. (s. st.)

Vaikeli! Važiuoju į Vilnių. Antradienį (rytoj) būsiu pas Flerovą — sužinosiu, kur gyvęsiu ir kaip toliaus. Rytoj parašysiu. Tavo laiškelį gavau — dėkui. Palauk mano raštelio: rytoj parašysiu, kaip ilgai būsiu Pūnioj [1].

Apklokit avilį.

Jūsų Jonas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota: В г. Поневеж Ковенской г. Садовая, д. Лявданской. Конст. Яблонскому

[1] Punia. Nenustatyta, ko ir pas ką važiavo J. Jablonskis į Punią.

116. Brestas, 1908 m. spalio 12 d. (s. st.)

Sekmadienis.

Vaikeli! Jūsų raštelį šiandien tegavau. Labai dėkui už žinias. Iščia esu jau rašęs „Vilčiai", kad „Vis. įnamius"[1] mamai nusiųstų. Grigonies[2] popirius palikau pas Kun. Korzoną. Nekantriai lauksiu pirmųjų vertimų, be jų laikraščiuose apie pradėtąjį darbą neskelbsiu. Tik, žiūrėkit, gerai perskaitykit tas knygeles („Aušros")[3], kurių geresnė kalba (daugumas jų paminėta „Vis. įnamių" viršelyje). Kiek apsidirbęs atsiųsiu jums pradžią ir du apsakymėliu. Rūpinkitės, kad vertimų kalba ir skambėte, skambinant, skambėtų — turi būti lengva, graži, suprantama. Tavo ir visų jūsų Tėvas ir...

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Поневеж** Ковенской губ. Ученику VII кл. Реального училища К-ну Яблонскому.

[1] Bogdanovas M. Visuomenės įnamiai / Panevėžio mokinių vertimas.— V., 1908.

[2] Vienas iš „Visuomenės įnamių" vertėjų Matas Grigonis.

[3] Turima galvoje 1905 m. Vilniuje J. Jablonskio įkurta „Aušros" draugija, leidusi populiarias knygas.

117. Brestas, 1908 m. spalio 28 d. (s. st.)

Vaikeli! Jūsų vertimus gavau. Poryt išleisiu atgal — mamos adresu. Taisysiu gana daug — dailįsiu, lengvįsiu skaityti. Skaitykite „Vis. įnamius"! Grigonies išverstąjį taisykit ir pataisę atsiųskit (M. Padujietis)[1]. Geriausia būtų, kad Grigonis verstų tokius apsakymėlius, kurie yra rusų ir lenkų vertimuose. Man šiuo tarpu sunku kas griežtai atsakyti: lenkiškojo teksto čia neturiu — negaliu sulyginti su originalu („Cuore"). Gražus vertimėlis, kad ir netiks mūsų knygai, nežus — galima bus šiam-tam suvartoti.

Kas pereinama Breste (iš l. kalbos),— netrukus atsiųsiu (jai būtinai reikės). Tuo tarpu patariu perskaityti gavus «Циркуляры по Вил. уч. округу», 1907 г., VI и VII, стр. 271. Šantuiras dar nepaskirtas į Panevėžį (turbūt, jį paskirs), todel jis dar nesiruošia. Be gruodžio mėnesio jo, man rodos, nematysite.

Tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Поневеж** Ковенской губ. Плутская ул., д. Войнича — Г-ну Конст. Яблонскому.

[1] M. Grigonis su kitais panevėžiečiais vertė Edmondo de Amičio knygą „Širdis". Čia minimas bene vienas apsakymėlis „Mažasis padujietis".

118. Brestas, 1908 m. spalio 30 d. (s. st.)

Aš, žinoma, nesitariu jau paskutinai jūsų 4 vertimus ištaisęs: galutinai ištaisysiu, kada bus tie vertimai perrašyti į sąsiuvinį spaustuvei. Šį-tą, žinoma, tuo tarpu pražiopsojau, kai-ką, rasit, ir nereikalingai „taisau". Ar šiaip ar taip, rašykite tuo tarpu taip, kaip buvo rašomi „Vis. įnamiai", arba tariant taip, kaip išspauzdinti „Vis įn.".— Su tikraisiais vardais (Crossi, Franti, Garronė...)[1] dar pats neišmanau, ką darysime: ar juos linksniuosime ar ne? Rūpinkitės perrašyti gražiai. Man rodos, kas savaitė, mažiausia, po 4 lapus reikėtų man siųsti. „Taisymo" darbą pasidalykite.

Jūsų Jonas

Perrašę gale padėkit vardo ir pavardės raides.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota K. Jablonskiui ankstesnio laiško adresu (žr. Nr. 117).

[1] E. de Amičio apysakos „Širdis" personažai.

119. Brestas, 1908 m. lapkričio 16 d. (s. st.)

Vaikeli! Sakalauskui ir kitiems pasakyk: „prieš jų atvažiavimą aš nieko neturiu, bet važiuoti čia, į tolimąjį Brestą, egzamino duoti nepatariu. Kad nemokės, aš mokėsiu taip-pat „papiauti", kaip ir artimieji šauliškiai. Tą egzaminą patariu jiems namie išduoti".

Tau patariu tuo tarpu skaityti ir versti Cezarį. Tas autorius reikės versti à livre ouvert[1]. Jo daug skaityk. Be jo, reikia skaityti ir versti **Vergilius, Cicero, Livius** ir **Horatius**[2]. Prieš kalėdas patarčiau skaityti vien Cezarį ir gramatikos mokyties. Per kalėdas plačiaus pakalbėsim.

Onytei patark perskaityti (knygose rasi) «Как учить родному языку, арифметике» ir t. t.

Šantuir'as jau paskirtas. Šio mėnesio gale arba gruodžio pradžioje laukite.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Be parašo. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 117-to laiško adresu.

[1] Be pasiruošimo.

[2] Programiniai lotynų literatūros autoriai.

120. Brestas, 1908 m. lapkričio 23(?) d. (s. st.)

Vertimus tau išsiunčiau atgal. Man nuostabu, kad vertėjai ne visi naudojasi pataisymais, kuriuos turite seniaus gavę. Netrukus atsiųsiu ir pradžią — 4 vertimėlius (su „Nelaime") [1].

Grigonies vertimą taisiau be originalo, žiūrėdamas vien, kad sklandžiau būtų skaityti. Kai-ką tenai, rasit, ir nereikalingai indėjau.

Lauksiu daugiaus. **Gražiai** perrašykit į sąsiuvinio popirį: rašoma bus spaustuvei. Paskui visus tuos vertimus dar kartą lygįsiu.

Man betgi rodos, kad jųs ir patingėti mokate.

Tavo tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 117-to laiško adresu.

[1] E. de Amičio „Širdies" apsakymėliai.

121. Brestas, 1909 m. sausio 22 d. (s. st.)

Vaikeli! Vertimus jums grąžįsiu kiek vėliaus: nesuskubau šiuo tarpu laiku ištaisyti. Jųs rašykite, rašykite, taisykite ir man siųskite.

Kur būsiu per užgavėnes,— dar nežinau. Rašiau Chodzickiui — rasi, pasikvies.

Jūsų tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 117-to laiško adresu.

122. Brestas, 1909 m. spalio 3 d.

Brestas, 3/X. 1909

Šiandien gavau tavo laiškelį. Dėkui. Kitą kartą kad rašysi man, rašyk per gimnaziją (преподавателю муж-

ской гимназии),— per gimnaziją rašytus laiškelius gaunu kiek anksčiau (anksti rytą).

Iš tavo laiškelio reikėtų spręsti, kad radai visa taip, kaip laukei. Labai tat būtų gerai, bent noras išsipildė, bet man daug-kas delto ligišiol neaišku ir nesuprantama.

Aprašei man pirmojo kurso [1] programą. Man rodos, jog vienas žmogus visų tų dalykų, apie kuriuos mini, klausyti negali: perdaug reikėtų išsiblaškyti ir naudós iš tokio klausymo būtų maža. Argi tu visų tų dalykų klausysi?

Sakai, kad institutas; tur-būt, gausiąs netrukus teises. Man tuojau kįla klausimas — **kokias** teises? Kiekviena aukštoji mokykla turi **savas** teises arba tariant — savo klausytojams kiekviena tokia mokykla saviškas, ne vienodas teises suteikia. Taip bent būdavo ligišiol: jurisprudenciją baigęs įgija vienas teises, žmogus, kuris baigia agronomiją, įgija jau kitokias teises ir t. t. Kokias gi teises duotų savo klausytojams jūsų institutas? Tų teisių, kurias gali duoti universitetas, jūsų institutas, mano nuomone, duoti negalės: jei institutas duotų universiteto teises, tad ir priimami būtų į institutą tiktai tie, kurie turi teisę stoti ir į universitetą. Ko kita laukti negalima ir, man rodos, taip, kaip tu spėji, nebus.

Kad institute yra apie 10 buvusių universiteto studentų, tas dalykas nieko nereiškia. Kad visa tau išrodo gerai intaisyta, tas man vėl nieko dar nepasako: taip veržeisi į tą institutą, tai kaipgi tuojau gali kas būti negera?! Pagaliaus, sunku tau sakyti, kad tas ir tas dalykas čia sutaisytas gerai arba negerai: tu nežinai, kaip tie dalykai kitur intaisyti, negali lyginti,— tam reikia daugiaus matyti, turėti materijalo lyginti... Man tuo tarpu šį-tą reiškia, sprendžiant apie tavo institutą, vienas dalykas: nėsu dar sutikęs žmogaus, kuris būtų pasidžiaugęs, kad tu tokiais keliais įsiveržei į tą institutą, nepanorėjęs eiti paprastuoju keliu — pasiruošti tam tikrai ir stoti į universitetą.

Jei tau gyvenime nereikės to gailėties, aš tiktai pasidžiaugsiu: man visada rūpėtų, kad tu būtum laimingas ir savo kraštui tikrai reikalingas ir naudingas žmogus (darbo žmonių mums labai trūksta). Tik žinok: yra ir tokių žmonių, kurie niekad aiškiai nesigaili patįs ka negerai padarę... Aš pažįstu vieną žmogų, labai nelaimingą gyvenime ir nelaimingą del savo paties priežasties...

Visi, kurie jį pažįsta, mato jį esant nelaimingą (visas jo gyvenimas apie tatai sako), ir jis betgi nesisako pats esąs nelaimingas...

Bet gana bus apie tai šiuo tarpu.

Viena tematau gera iš tavo laiškelio — nereikės, turbūt, taip daug tuo tarpu vargti. Vargo **bereikalingo** aš baisiai nekenčiu: toks vargas baisiai sunaikina žmogų, iščiulpia iš jo perdaug reikalingos gyvenimui energijos.

Ar nesusipažinai su studentais-lietuviais? Ar tu jų ieškosi, ar tau rūpės su jais sueiti ir pagalvoti su jais apie tuos dalykus, kurie jiems galvas kvaršina? Ką gi tu ketini toliaus veikti, sakysim, baigęs savo institutą? Juk tos mintįs, ar šiaip ar taip, turi ateiti kada-ne-kada į galvą. Man vis rūpėtų žinoti, ar tu turi prieš save kokią aiškią programą.

Tiek tuo tarpu. Pats aš gyvenu senuoju gyvenimu,— nieko nauja neturiu pasakyti.

Tavo tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota: В **С. Петербург.** Мытнинская ул., 7—20 (д. 7, кв. 20?). Г-ну Конст. Яблонскому.

[1] Sūnus Konstantinas buvo įstojęs į Peterburgo psichoneurologijos institutą.

123. Brestas, 1910 m. kovo 20 d. (s. st.)

Vaikeli! Vasarą įtaisomos ekskursijos **jūra** (iš Peterburgo). Jos trauksis 2 savaiti. Bus sustojama Finuose, Revely... Švedijoje. Kaštuos 32 rb (su maistu). Į Peterburgą nuvažiuoti ekskursantams bus pigu (25% kainos). Tos ekskursijos įtaisomos mokiniams, mokytojams ir jų **pažįstamiems** (tik vyrams). Taigi aš ketinu vasarą kiek pasivažinėti — atsigaivinti, nervus susistiprinti... Ar nenorėtum ir tu prisidėti? Jei norėtum, tai nueik pas Hermonijų ir pranešk apie savo norą, kad realinė mokykla ir tave įrašytų. Iš jo ar kito kurio mokytojo patirsi ir apie smulkmenas. Lauksiu **tuojau žinios.**

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Be parašo. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota į Panevėžį: Соборная ул., д. Войнича. Г-ну Яблонскому.

124. Brestas, 1910 m. kovo 22 d. (s. st.)

Šiandien skaičiau apie tos ekskursijos visas smulkmenas ir nusprendžiau, kad mudviem betgi neverta ja pasinaudoti, kodel — pasikalbėsiu parvažiavęs. Taigi atšaukiu, ką buvau rašęs apie ją.

Šiaipjau nieko nauja neturiu.

Jūsų tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota į Panevėžį 117-to laiško adresu.

125. Brestas, 1911 m. balandžio 28 d. (s. st.)

Vaikeli! Būsi jau gavęs Sintaksės[1] psl. 1—72. Norėčiau, kad vienas egzempliorius patektų tau, vienas Balčikoniui ir du Būgai. Būga, gal būt, vieną egzempliorių panorės duoti Fortunatovui ar kam kitam. Jo (Būgos) dabartinis adresas? Suėjęs su juo, pasakyk jam, kad praneštų, kur jis su **terminologija** nesutinka: šis-tas gale, atitaisymuose, dar galima būtų pataisyti.— **„Purienas"** ar **„Purėnas"**? Sintaksės bus dar 2 ar $1^1/_2$ lakšto.

———— „ ————

Vasarą mama su vaikais gyvęs Panemunėje — netoli Vilkijos, Kretkampio smiltyne ir šilelyje, ant-pat Nemuno kranto. Aš esu pasiryžęs į užsienius važiuoti, tur būt, į Saksoniją (Bad-Elster). Jei ne labjausiai norėtum važiuoti į Kretkampį, aš kviesčiau važiuoti su manim į užsienį: ir man nebūtų perilgu, ir tau, man rodos, būtų, ar šiaip ar taip, naudinga.

Dar mažmožis: išsiųzdink man kokį geresnį arba tikrai gerą vokiečių kalbos mokymosi vadovėlį (galėtų išsiųsti knygynas, aš čia **gavęs išsimokėsiu** — tau nereikia mokėti).

Kada gi pasimatysime?

Linkiu visa gera —

Tavo tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Data iš Bresto antspaudo. Adresuota: В **С. Петербург.** Клинский прс., д. 21, кв. 12. Г-ну К. Яблонскому.

[1] Rygiškių Jono „Lietuvių kalbos sintaksė".

126. Brestas, 1911 m. gegužės 5 d. (s. st.)

Vaikeli! Vokiečių kalbos mokymos vadovėlio man pačiam reikia: noriu **tikrai gero** «самоучителя» (praktikos reikalui). Parink ir nuspręsk (nepyksiu). Pinigų jam nesiunčiu: pasakyk knygynui kuriam, kad mano adresu išsiųstų išsimokėtinai (налож. платежом).— Sintaksės nenusiųsti tiktai „skiriamieji ženklai": ar neteks tau baigti, bė galo esu nuilsęs.

Tavo tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 125-to laiško adresu.

127. Brestas, 1911 m. rugsėjo 6 d. (s. st.)

Vaikeli! Tavo laiškelis, kad ir nedaug tėra jame parašyta, labai mus nudžiugino. Ėmjau ir parašiau tuojau, nieko nelaukdamas, Olekai: nueik tuojau pas jį. Naginskio kur neatsimįsi! Duok jam labas dienas. Ar nenorėtute dabar tos „Širdies" baigti? Noréčiau pataisyti tą savo apsileidimą — negalėjimą laiku ištaisyti, tuoj atvažiavęs į Brestą, visų vertimų.

Visai draugijai daug labų dienų!

Tavo tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą: *Пресня. Охотничий пер.*, 19, кв. 7. Студенту К. Яблонскому.

128. Gardinas, 1912 m. lapkričio 17 d. (s. st.)

Šitą trečiadienį mama išleis tavo adresu 45 rb. Ar gana bus?

Ar gauni „Viltį"?

„Aušrinė" [1] kodel nesirodo? Jau metas būtų. „Ateitis" [2], matyti, skyrium pradės eiti. Kaip tat atsitiko, ar nežinai? Kad nuo „Draugijos" [3] ateitininkai skiriasi, man labai suprantama.

Ar nežada ir „Aušrinė" kiek kitokiu keliu eiti? Kad tuodu jaunimo būreliu tiek nesipeštų, man būtų pačiam labai malonu. Ar šiaip ar taip, del „religijos" dalykų, mano nuomone, pešties nepriderėtų: kiekvieno žmogaus religija turėtų būti šventas, opus dalykas, kurio liesti

del mažmožio nereikėtų...; turime ir be jų daugybę klausimų labai gyvų.

Ar nežadi per kalėdas parvažiuoti? Šitą antradienį važiuoju į Kauną, kur galutinai nuspręsiu su Leonu apie Žemaitės darbus: juos leisime čia pat, Lietuvoje (ne Amerikoje).

Tavo tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą: Пресня. Охотничий пер., 19, кв. 7. Студенту К. Яблонскому.

[1] „Aušrinė"— liberalinis moksleivių žurnalas.

[2] Klerikalinis mėnesinis žurnalas moksleiviams.

[3] Klerikalinis žurnalas, 1911 m. pradėjęs leisti priedą „Ateitis" (žurnalas).

129. Gardinas, 1912 m. lapkričio 20 d. (s. st.)

„Aušrinei" vėliaus tegalėsiu parašyti (po kalėdų). Juškos žodyną redaguoja dabar Šlapelis su Būga. Apie kalbininkų komisijos susirinkimą per kalėdas dar nenusprendėm. Žemaitės darbai po kalėdų tikrai eis knygelėmis ir paskui pasirodys visas tų darbų rinkinys. Po 7—10 dienų bus, man rodos, apskelbta apie tų darbų leidimą ir laikraščiuose. Rytoj važiuoju į Kauną (poryt turime šventą).

Tavo tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta pašto perlaidos kupone. Data iš Gardino pašto antspaudo.

130. Gardinas, 1912 m. gruodžio 26 d. (s. st.)

Kalbininkų **posėdžio** per kalėdas nebus. Pasimatysime Būga, Šlapelis, aš... padejuosime, išsiskirstysime ir tiek: nieko gera pasiskaityti neturime, todel nekviečiu nė Bytauto (nors jam rašau).

Šiandien važiuoju į Brestą, paskui į Vilnių, paskui vėl prie savo darbo...

Rašyk, ar nereik ir kiek pinigų.

Tavo tėvas.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Gardino geležinkelio stoties pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą 128-to laiško adresu.

131. Gardinas, 1913 m. vasario 17 d. (s. st.)

$19\frac{17}{II}$ 13.

Vaikeli! **Formularo** [1] kopijos negaliu išsiimti nepasakęs aiškiai, kuriam tikslui ta kopija reikalinga. Man pačiam tas tikslas neaiškus.

Parašyk tuo tarpu kam reikia, kiek mūsų yra:

Отец И. О. Яблонский, преподаватель Гродненской мужской гимназии, род. 18 дек. 1860 г.

Мать К. Ад. Яблонская, род. 26 сент. 1868 г.

Братья: Витовт (род. 17 февр. 1899 г.) и Иоанн (род. 23 июля 1906 г.)

Сестры: Анна (род. 14 июля 1894 г.) и Юлия (род. 27 марта 1896 г.) [2].

Surašyk jiems visos mūsų šeimos (семьи) narius ir pasakyk nurašydamas, kad prireikus tu galėtum ir mano formularo kopiją arba tam tikrą ištrauką iš jo atsiųsti... Jei reikės, jie tau duos žinią; aš gavęs tą žinią per tave galėsiu gauti visa, ko reikės, iš savo gimnazijos.

Lauksime aiškios žinios, kiek kam reikės pinigų: reikėtų universitetui ir visiems galams išsimokėti. Ką beveiki, ką beveikia egzaminai ir t. t. Ar per Velykas parvažiuosi?

Mes čia visi tebekrutame. Pradedame užgavėnes „švęsti". Po kelių dienų važiuosiu į Vilnių... Kur būsime vasarą, aiškios žinios dar nėra, bet, tur būt, Kauno gubernijoje...

Tavo tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota 128-to laiško adresu.

[1] Caro Rusijoje anketos tipo lapas su įstaigos darbuotojų biografijos ir tarnybos duomenimis.

[2] Visos datos s. st.

132. Gardinas, 1914 m. gegužės 13 d.(?)

Vaikeli! Parašyk ir kiek reikės pinigų nusiųsti išvažiuotuvėms ir kelionei.

Gegužės mėn. **Vilties** „Priede" bus mano ilgas, labai ilgas straipsnis „**Rašybos** dalykai" [1], kur, tarp ko kita, Būgos „Raš. Mažmožius" [2] saviškai kritikuoju *). Kitame „Vairo" n-ryje bus gražus Būgos straipsnis apie „**kuliamąją** mašiną" [3]. Del banko rašau šiandien pat Smetonai. Man rodos, šitą dalyką geriausiai galėsi atlikti namó parvažiavęs. Mes esame visi gyvi.

Tavo tėvas

---

*) Bus tenai, kiek žinau, ir **Ievaičio** rašybos dalykėlis [4].

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo (sunkiai įžiūrima).

[1] Žr. Jablonskio Raštai.— K., 1934, t. 3, p. 49—67. Pirmiau buvo išspausdinti 1914 m. „Vilties" nemokamame mokslo ir literatūros priede, Nr. 5—6.

[2] Būga K. Rinktiniai Raštai.— V., 1958, t. 1, p. 384—400.

[3] Būga K. Rašomoji ir šnekamoji kalba.— Vairas, 1914, Nr. 9, p. 17—19 (Rinktiniai raštai.— V., 1958, t. 1, p. 531—536).

[4] Ievaitis. Kalbos dalykai (Y, į, ū, ų).—„Vilties" nemokamas mokslo ir literatūros priedas, 1914, Nr. 5—6, p. 169—170.

133. Gardinas, 1914 m. gegužės 22 d.

Pinigai išsiųsti. Vilniuje sustok pas Smetoną (jų nebus namie), tenai rasi tau laišką Smetonos (taip aš įsakiau jam...).— Sužinok Čepulio adresą.

Laimingai darbą baik, laimingai parvažiuok.

Tavo tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota 128-to laiško adresu.

134. Gardinas, 1914 m. birželio 7 d. (s. st.)

Sekmádienio [1] vakare būsiu pas Smetoną. Jei del kurios priežasties neatvykčiau tą dieną, tad pasirūpink pirmadienį atvažiuoti (dieną). Norėčiau pirm. ar antradienį išvažiuoti į Rygiškius. Iš R-ių į Marienbadą [2] (Rygos pa-

jūryje) išvažiuosiu, tur būt, ketvirtadienį. Paimk iš Šlapelio man Jakšto rašybos dalykus (vardo neatsimenu)[3].

tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota į Vilnių: Макарьевская ул., 15, кв. 3. Г-ну А. Сметано для передачи К. Яблонскому.

[1] Išeitų, kad birželio 8 d. (s. st.).

[2] Jurmalos kurorto vietovėje Majuoruose (lat.— Majori, vok.— Majorenhof) buvusios sanatorijos pavadinimas.

[3] Jakštas A. Mūsų alfabeto klausimas.— K., 1914.

135. Majuorai, 1914 m. liepos 11 d. (s. st.)

Vaikeli! Aš turiu čia „L. Ž." ir „Viltį". Skaičiau ir atvirąjį laišką[1]. Šitos rūšies polemika man labai tinka. Toj vieta (3), kur apie **mandagumą** kalbama, man rodosi nereikalinga. Šiaip laiškas puikus.— Taip, L. Ž-nių kalba eina žymiai geryn, tik malonu būtų, kad tas pagerėjimas ilgam būtų. Rytiečiai sako **žūdė**.— Ar matei savo podę[2]? Jei Kaune ji ar arti Kauno yra, pasirūpink pasimatyti.— Mano sveikata žymiai nepagerėjo: ir čia be galo karšta, sausa, visi vos pasivelkam.— L-onams[3], B-ui[4] etc. labos dienos.

Tavo tėvas —

Adr. ст. Маиоренгоф (близ Риги) санатория «Мариенбад»

[Prierašas paraštėje] Žemaitės rankraščių Vilniuje yra gana.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta standartiniame pašto atviruke. Data iš Majuorų (Маиоренгоф) pašto antspaudo. Adresuota į Kauną: Пушкинская, 39, Студ. К. Яблонскому. Квартира П. Леонаса.

[1] Matyt, turimas galvoje P. Leono „Atviras laiškas P. L. Dimšai", pirma išspausdintas „Lietuvos žiniose" (1914.VI.26(VII.9), Nr. 139, o kitą dieną pakartotas ir „Viltyje" Nr. 140(1088).

[2] Lozoraitienė.

[3] P. Leono šeimai.

[4] Nenustatytas asmuo.

136. Iš traukinio, 1914 m. liepos 29 d. (s. st.)

Vaikeli! Nueik pas Правителя Канцелярии Попечителя Округа ir paklausk jo: в каком положении дело

о переводе моего отца в Велиж, получены ли его прошения о переводе его туда и какие последствия этих прошений, в каком положении вопрос о начале учебных занятий в средних учебных заведениях?

Veližas yra 80 varstų tolumo nuo geležinkelio; rudenį, kai palija gerokai, nuvažiuojama iš Vitebsko ir garlaiviu. Prašiau, kad manęs tenai del mano ligos ir visų kitų silpnybių nekeltų. Sužinojęs tuojau mums parašyk, nueik tuo pat reikalu (по вопросу о начале школьных занятий) ir į vieną kitą gimnaziją. Savo prašymus aš siunčiau Управляющему Округом iš Majorų. Gavęs iš tavęs laišką, nuspręsiu, kas daryti toliaus. Noriu pats į Vilnių (ir Gardiną) važiuoti. Jei trečiadienį laiškelio negausiu, tai ketvirtadienį važiuosiu į Vilnių — čia vokiečių dar nėra... kai ateis, tikimės juos sumušti.

Tavo tėvas

[Prierašas viršuje] Padaryk parašyk **tuojau.**

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Liepojos—Minsko traukinio antspaudo. Adresuota į Vilnių 134-to laiško adresu.

137. Liepoja (?), 1914 m. liepos 30 d. (s. st.)

Rytoj, ketvirtadienį[1], išvažiuosiu į Vilnių. Važiuos, tur būt, ir mama. Norėtume pas Smetoną sustoti (apie 12—1 val. naktį). Kada ateina traukinys į Vilnių, tikrai nežinau. Jei būtum vagzale, gerai padarytum.

Pasikalbėk su Šlapeliene, Kukta, Žemaite apie Že-tės ir Mečiaus[2] rankraščius; baisu, kad kas nenusimestų, neprapultų.

Aš dar kartą mėgįsiu prašyti, kad į Veližą manęs nebekeltų, bet vilties didelės... neturiu.

Tavo tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Liepojos pašto antspaudo data neįskaitoma, Vilniaus pašto — 31.7.14. Adresuota į Vilnių ankstesniu adresu (žr. Nr. 134).

[1] Liepos 31 d. (s. st.).

[2] Tikriausiai spausdinti parengta knygutė: Mečius S. Trumpas žemės aprašymas. 2-sis leid.— V., 1914.

138. Veližas, 1914 m. rugsėjo 24 d. (s. st.)

Siunčiu kiek prašei (30 rb.). Mama, Jonas, Julytė ir Antanina[1] su visais daiktais atvažiavo penktadienio vakarą visai gerai. Gyvename: Николаевская ул., д. Тимофеевой (visi siuntiniai ligi šiol mums eina tiesiai per gimnaziją). Onytės[2] adresas: «Действующая армия, **Галиция,** гор. **Броды,** Этапный лазарет Государственной Думы. Сестре милосердия А. И. Яб-ой.

Ar ji ką gauna šituo adresu, tikrai dar nežinome. Taip jai rašome.— Ir čia produktai gana pigūs (nieko į užsienius neveža). Gyvename gana skurdžiai. Pinigus tau laikau, rašyk —

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta pašto perlaidos kupone. Be parašo. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą.

[1] Neidentifikuota. Gal Jablonskių namų darbininkė?

[2] Dukters Onos.

139. Veližas, 1914 m. lapkričio 20 d. (s. st.)

Vaikeli! Siunčiu 25 rb. tau, 5 rb. alkanai dienai ir 10 rb. jūsų draugijos[1] reikalams. Tiek atsiųsiu dar kitą mėnesį, paskui, tur būt, tau tesiuntinėsiu.

Ką keti daryti per Kalėdas? Ar kur važiuosi? Į Veližą mes nekviečiame (sunku būti privažiuoti).

Nieko čia mūsų padangėje nauja nėra: aš tebeklivikštenu, Julytė su Jonu mokos, mama namų apyvoką eina ir t. t.

Visi tave bučiuojame, linkime sveikatos ir patvaros moksle.

Tavo tėvas

[Prierašas paraštėje] Pranešk Čepulio adresą.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta pašto perlaidos kupone. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą.

[1] Turbūt Lietuvių draugija aukštųjų Maskvos mokyklų moksleiviams šelpti.

140. Veližas, 1915 m. sausio 20 d. (s. st.)

Siunčiu 25 rb. tau, 5 rb. alkanai dienai ir 10 rb. studentų draugijos[1] (tuos 10 rb. siunčiu del Tatjanos dienos[2] — pasižadėjau sausio 12 d.).

Nesiunčiu daugiau, nes visai nežinau, kiek tau šiuo tarpu reikia. Jei reikėtų mokslui etc., parašyk, ir gausi tuojau.

„Vaire" bus, tur būt, netrukus vieno dailės darbelio mano „kritika"[3]. Šiemet rašiau „Viltyje" du kartu „Del Naujosios draugijos""[4], šiaip nieko nerašau. Mes visi esam gyvi, krutam. Parašyk ką plačiau apie save.

Visi bučiuojam —
tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta pašto perlaidos kupone. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą.

[1] Turbūt 139-ame laiške minėta draugija.

[2] Nukentėjusiems dėl karo pabėgėliams aukų rinkimo diena, pavadinta caro Nikalojaus II dukters vardu.

[3] Veikiausiai turimas galvoje J. Jablonskio straipsnis „Žemaitės „Nelaimė" (Jablonskio Raštai.— K., 1933, t. 1, p. 166—185).

[4] Šiais straipsniais J. Jablonskis reagavo į klerikalų suorganizuotą liberaliųjų veikėjų A. Bulotos, P. Mašioto ir kitų išgujimą iš Vilniuje įkurtos nukentėjusiems dėl karo šelpti draugijos (J. Jablonskio Raštai.— K., 1933, t. 1, p. 159—166). Iš tikrųjų vienas straipsnis buvo išspausdintas 1914 m. „Viltyje" Nr. 289, o antras — 1915 m. „Viltyje" Nr. 3.

141. Veližas, 1915 m. vasario 27 d. (s. st.)

Vaikeli! Man reikia gauti **tuojau** «Начальный курс лат. языка» П. Виноградова — **paskutinis leidimas** (**ne** 13-oe издание). **1 экз.**

Be to, reikia „Vestibulum linguae latinae (грамматика и хрестоматия) Арбатского и Тюлелиева (СПб., изд. «Просвещения») ir „Janua reserata linguae latinae" [viršuj įrašyta: **1 экз**] (примеры для усвоения лат. синтаксиса и хрестоматия) Зоюгепфрея и Тюлелиева (Петроград, изд. «Просвещения»), **2 экз.**

Šitas 4 knygas tegu knygynas siunčia man išsimokėtinai (mano adresu). Tik nepamiršk ir neatidėk ilgam laikui.

Tebevargstame visi.

tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą: Б. Грузинская, 3, кв. 25. Студенту К. И. Яблонскому.

142. Veližas, 1915 m. kovo 31 d. (s. st.)

Vaikeli! Gavau iš jūsų draugijos [1] įstatus. Įrašyk ir mane nariu (metų įnašą atsiųsiu). „Vaire" išeis mano Jakšto rašybos kritika (jau nusiųsta). Turiu parašęs ir Vydūno rąšybos kritiką, netrukus ir ją nusiųsiu. Pernai aprašiau „Viltyje" Būgos rašybą ir daviau naują Kriaušaitį [2]. Kai viskas bus išspauzdinta, norėčiau visas tas 4 rašybas, dar kartą išžiūrėjęs ir kai-ką pataisęs ar apdirbęs, skyrium knygele išleisti: būtų galima vienam kitam orientuotis ir būtų daug materialo rašybos vadovėliui. Jei tiktų jūsų „leidimo komisija" tokią knygelę išleisti savais pinigais, aš ją padovanočiau tai komisijai. Tokia knygelė būtų jau tvarkos pradžia (rašyboje). Kas tuose straipsniuose yra perdaug publicistiška, galima būtų išleisti. Įsižiūrėkit į visas tas kritikas, pagalvokit ir, jei norėsit, sudarysiu iš jų knygelę.

Nieko tuo tarpu nauja neturime.

tėvas —

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota 141-mo laiško adresu.

[1] Veikiausiai Lietuvių draugija aukštųjų Maskvos mokyklų moksleiviams šelpti.

[2] Turima galvoje 1901 m. „Lietuviškos kalbos gramatikos" rašyba. Visi šie dalykai buvo išspausdinti straipsniais (Jablonskio Raštai.— K., 1934, t. 3, p. 49—90) ir atskira knygute (Rašybos dalykai.— V., 1915), kurią, papildytą dviem straipsneliais —„Naujuoju keliu" ir „Mūsų visuomenei", išleido 1-oje išnašoje nurodyta draugija.

143. Veližas, 1915 m. rugpjūčio 3 d. (s. st.)

Vaikeli! Bagažo dar negavom. Pats aš tik vakar parvažiavau iš Vitebsko, mama su kitais parvažiavo trečiadienį. Gyvename senajame bute. Iš Būgos gausi vienos kitos knygelės vardą (sintaksei); jei man nupirktum, tuoj

atsiųsiu pinigus. Iš Ičo gausi dvi mano knygas, atvežtas iš Vilniaus,— atsiųsk man jas. Verzdamas versk ne žodžius, bet turinį, rūpinkis tik suprantamas. Ičui pasakyk, kad aš laukiu iš jo laiškelio.

Mama rytoj rytą važiuoja daiktų į Vitebską — ieškos sandėliuose ir vagonuose (esą labai daug priversta).

Tiek tuo tarpu. Nieko ypatingai nauja neturime.

tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į Petrogradą: Басков пер., 29, кв. 10. Студенту К. И. Яблонскому.

144. Voronežas, 1915 m. spalio 16 d. (s. st.)

Siunčiu tuo pačiu žygiu laišką ir Ičui,— prašau, kad jis kuo padėtų J. Murkai [1], sedinčiam [2] ir badaujančiam dabar kalėjime (Красный, Смол. губ., Краснинская тюрьма). Ar negalima būtų kiek nusiųsti jam ir iš komiteto? Reikėtų sušelpti ir išvaduoti. Šiandie, trečiadienį, tepradedu mokyti liet. kalbos g-zijoje. Ar nėra Petrograde kokių vadovėlių lietuvių kalbai („Liet. pasakų", „Vis. įnamių", „Žiupsnelio" etc.)? Čia jų nėra.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Voronežo pašto antspaudo. Adresuota į Petrogradą: Басков пер., 29, кв. 10, Студенту К. И. Яблонскому.

[1] Kokiomis aplinkybėmis jis atsidūrė kalėjime, neaišku.

[2] Rankraštyje e.

145. Voronežas, 1915 m. spalio mėn.

Mylimasis! Mes verčiame čia 1) «Записки школьника» Эдмондо де Амичис (издание Вольфа). Reikia mums turėti ir visi **kiti** to Edm. de Amičis **dalyko** rusiški vertimai: «Дневник школьника», «Отцы и дети», «Сердце»... **Visų** to vieno dalyko vertimų mums reikia turėti po vieną egzempliorių. Pasirinksime savo darbui tą, kurs mums rodysis geriausias. Ar negalima būtų parvežti?

2) Reikia — Толстой Л. Н. Хрестоматия, составленная из писаний Л. Н. Толстого группою детей под редакцией Сергиенко. Ц. 1 р. (1,25).

3) С. Меч. Уроки Географии Европы. 1 рб.

4) Букварь и книги для чтения в начальной школе Толстого (po kelias ar keliolika kapeikų — dvi trys knygelės). Tikro vardo nežinau [1].

5) Хрестоматия русская Каптерева (ar 2—3 tomai) — дляшколы. Tikro vardo nežinau [1].

6) Хрестоматия для { воскресной школе / взрослых — Алчевский (Харьков) [1].

7) Mes čia neturime nė katalogų. Sunku ir sužinoti, kas yra jau pasirodę geros chrestomatijos reikalui rusų literatūroje. Reikėtų ypač gražių paveikslėlių iš šviesesnio kultūringųjų tautų gyvenimo. Ar ką nupirkit šiam reikalui ar bent katalogų parvežkit.

8) Čionai neturime nė Žemaitės „Rinkinėlio vaikams". Ar Petrapiliškiai negalėtų mums paskolinti?

9) Ar Ičas negalėtų ko padaryti Murkai? Murką vežą vėl į Smolenską. Reikia Ičo «поручительства», kad jį paleistų kuriam laikui ar priimtų į kariuomenę. Reikėtų paskui paimt jį į sanatoriją.

10) Reikia: Проф. Ю. Вагнер. Хрестоматия по естествоведению. 1 р. 20 к.

11) Sužinokite apie jų (Petrapilio) spaustuvę ir kada ką pradės spauzdinti. Ar išeis kas netrukus? Man čia rūpi ir „Vargo mokykla".

Laimingos kelionės
Jablonskis.

12) Įdedu ir Čapo laišką iš Čitos. Padarykite ką-nors.

Jablonskis.

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. R. Rimantienė, sugretinusi su J. Jablonskio 1915.X.16 atviruku, kur taip pat kalbama apie J. Murkos areštą ir „Vargo mokyklą", spėja, kad šis laiškas rašytas iš Voronežo 1915 m. spalio mėn.

[1] Neišaiškinta.

146. Petrogradas, 1916 m. rugpjūčio 1 d. (s. st.)

Милют. переулок, д. Католич. Церкви, Лит. Общество — tau pasakys, kur gyvena mokytojas M. Antanaitis, iš jo gausi mano laikrodėlį ir man atiduosi.

Penkt. vakare (rugp. 5 d.) išvažiuosiu namo pašto traukiniu (с плацкартою) iš Petrapilio. Gal pasimatysiva —

tėvas

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Standartinis atvirukas. Data iš Petrogrado pašto antspaudo. Adresuota į Maskvą: Сретенка, Сухарев пер., 18, кв. 13. К. И. Яблонскому. Ten 1916 m. gyveno K. Jablonskis.

147. Voronežas, 1917 m. kovo mėn.

Vaikeli! Pagyk, gydykis, pakentėk: esi labai reikalingas. Gydytis reikia iš tikrųjų. Pagijus paleis, tur būt, namo — parvažiuok ir ganykis ir stiprėk. Sergant inkstais ir skaityti nereikėtų: ramumo, ramumo! . . .

Pasakyk mamai, kur mano pasakos (rankraščiai): bijau, kad jos šiuo metu kur nenusimestų. Jeigu jos atlieka, tegu mama parveža. Šiaip naujienas tau papasakos mama,— apie jas nieko nerašau. Vieną rūpesnį teturėk: rūpinkis visiškai pagyti, klausyk gydytojo. Sveikatos, sveikatos!

Tavo tėvas —

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta neliniuoto popieriaus lapelyje. Siųsta be voko, matyt, įduota per žmoną, važiavusią į Maskvą sūnaus aplankyti. Datos nėra. Ją galima apytikriai nuspėti iš K. Jablonskienės atvirukų sūnui Konstantinui (jie taip pat yra R. Rimantienės archyve), rašytų 1917.III.11, 1917.III.31.

ADOMUI JAKŠTUI

148. Brestas, 1911 m. gruodžio 17 d. (s. st.)

$\frac{17}{XII}$ 1911 m.

Gerbiamasis! Mokslo Draugija išrinko, kaip žinai ir Tamsta, kalbininkų komisiją — rašomosios kalbos ir ypačiai mūsų rašybos reikalams sutvarkyti. Į tą komisiją, tarp kitų, išrinktas esi ir Tamsta.

Dabar Dr. Basanavičius rašo man, kad aš sukviesčiau **tą komisiją** per Kalėdas į Vilnių. Reikėtų, žinoma, šis-tas suvažiavus nuspręsti, išsiaiškinti. Vieno to suvažiavimo,

rasit, ir maža bus: darbas mums pavestas labai didelis, vienu susėdimu, pasibarimu ar pasikalbėjimu jo, man rodos, neatliksime...

Ar šiaip ar taip, kviečiu šiuo tarpu Tamstą atvažiuoti minėtosios komisijos reikalais į Vilnių sausio 4 dieną. Susitikti galėtumėm „Viltyje". Tarysimės, kalbėsimės, tur būt, „Rūtoje" [1] arba „Viltyje".

Tiek tuo tarpu. Jei Tamstai sausio 4 d. netinka šiam darbui, prašyčiau pamėginti kitą dieną išrasti...

Pasilieku su visa pagarba —
Jablonskis

Mano adresas: Брест-Литовск. Мужская гимназия, преподавателю И. Яблонскому.

VUB, f. 1-E 362, lp. 8. Sprendžiant iš to, kad adresatas gyvena ne Vilniuje ir buvo kalbininkų komisijos narys, veikiausiai — tai A. Dambrauskas-Jakštas (galėtų būti dar ir J. Laukaitis). Priskiriama pirmajam dėl dviejų priežasčių: šio laiško, kaip ir antrojo, tonas rodo tam tikrus J. Jablonskio ir adresato ginčus; laiškas išliko J. Tumo-Vaižganto rinkinyje.

[1] „Rūta"— 1909—1914 m. Vilniuje veikusi lietuvių draugija.

149. Brestas, 1911 m. gruodžio 26 d. (s. st.)

Gerbiamasis: Šiandien išvažiuoju pats į Peterburgą (į „klasikų" suvažiavimą) ir būsiu tenai ligi sausio mėn 2—3 dienos. Anksčiau atvykti į Vilniaus suvažiavimą aš negalėčiau šiuo tarpu.

Jei Tamsta negali atvažiuoti sausio 4 d., atsiųsk meldžiamasis bent kiek savo postulatų dėl rašybos. Siųsti prašyčiau J. Balčikonies adresu (į „Vilties" redakciją).

Kviečiu aš šiuo tarpu tik tuos žmones, kurie pačios M. Draugijos pakviesti į kalbininkų komisiją. Dabar susirinkę mes (tur būt), tik tarp savęs pasibaršime ir šį-tą nuspręsime; daugkas liks kitam suvažiavimui. Kada, Tamstos nuomone, reikėtų kitą kartą suvažiuoti? Be tų žmonių, kurie Draugijos išrinkti, ką dar turėtume, Tamstos nuomone, pasikviesti?

Ir man prašau rašyti Balčikonies adresu.

Linkiu pasilsėti ir šiaip jau gražiai perleisti Šventes ir — sveikam ir linksmam Naujųjų Metų susilaukti —

Tamstos Jablonskis

VUB, f. 1-E 362, lp. 9. Kaip ir ankstesnis laiškas, šis taip pat gali būti rašytas A. Dambrauskui-Jakštui. Ypač tai rodytų pasakymas „...atsiųsk meldžiamasis bent kiek savo postulatų del rašybos". Data nustatoma pagal J. Balčikoniui rašytą laišką (žr. Nr. 16), kur nurodoma, kad Vilniuje būsiąs kalėdų 2-ąją dieną 12 val. ir tą pačią dieną išvažiuosiąs į Peterburgą.

KAZIMIERUI JOKANTUI

150. Vilnius, 1904 m. spalio 31 d. (s. st.)

1904 m. Sp. mėn. 31 d.

Gerbiamasai!

„Vilniaus Žinių" redakcija labai malonėtų, kad Tamsta tiktumei darbuoties jose, būti jų (t. y. „Žinių") bendradarbiu.

Man rodos, kad „V. Žinios" bus visai geras dienraštis. Prašyčiau žiūrėti į jį rimtai, kaip į organą, kuris tikrai nori atlikti visūmenės darbą arba bent to darbo dalelę.

Kiek plačiau papasakos apie „V. Žinias" Požela. Taigi redakcija labai malonėtų, kad Tamsta imtum dirbti mūsų dienraštyje. **Lauks redakcija atsakymo.**

Už redakciją
Tamstos Jonas

PS. Dienraštis mokės 6 r. (metai) [1]. Ar nesutiktumėt kelis adresus prospektams išsiuntinėti?

MAB, f. 12-322, lp. 41. Rašyta firminiame „Vilniaus žinių" blanke.
[1] „mokės"=kainuos.

151. Brestas, 1909 m. spalio 29 d. (s. st.)

Broliukai! „Šaltiny" [1] šiandie skaičiau, kad Tu esąs jau Kalvarijoje. Labai tat man patinka — giriu ir pagiriu.

Pagyvenęs kiek pranešk, kaip Tau eina. Pranešk ir ką beveikia Vasiliauskas — jam labas dienas. Pasirūpįsiu, kad būsiu sveikas, kada-nors atlankyti.

Aš gyvenu senuoju gyvenimu — pykstuosi su mokiniais, piaunu, rėkinu ir šio-to kaip ir mokau. Darbo turiu labai daug: 31 pámoką ir vyrų gimnazijoje sekretoriavimą.

Mano Kastantinas Peterburge „studentauja" psichoneurologijoje. Pati gyvena su kitais vaikais Panevėžy: vieni vaikai mokosi, kiti niekais virsta... Jonas, visų mažasis, nesenai į katilą karšto vandens įkritęs, tai visą pasturgalį nuplikęs... Meras sakąs, kad jis pasveiksiąs.

Aš čia gyvenu šeimynoje. Vienas dvarininkas (Telševskis) laiko čia savo pačią su vaikais (vaikai mokos), tai aš pas ją už 40 rb. įsikūriau. Gerai šeria, šiltai **laiko.**

Seseriai, jei tebeturi, labas dienas! Labas dienas ir Kun. Maciukevičiui (tam didžiuliui,— iš jo neką pelnysi, jis turbūt neserga).

Tavo Jonas

[Viršuj 1 p. prierašas] Mano adresas: Брест Лит., Мужская гимназия

MAB, f. 12-322, lp. 15. Data nustatoma iš toje pačioje byloje esančio voko antspaudo ir turinio: Joniuko nusiplikinimas minimas K. Jablonskienės spalio 23 d. laiške sūnui Konstantinui ir O. Jablonskytės lapkričio 11 d. laiške broliui (abu laiškai yra R. Rimantienės archyve).

[1] Apie K. Jokanto ketinimą apsigyventi Seinuose rašoma 1909 m. rugpjūčio 17(4) d. „Šaltinyje" Nr. 32, bet apie jo atvykimą į Kalvariją pranešimas nerastas. Pats Jokantas nurodo, kad Kalvarijos ligoninę perėmęs rugsėjo 29 d. (MAB, f. 12-1665, p. 217).

152. Brestas, 1909 m. lapkričio 16—18 d.(?) (s. st.)

Brolau! Aš esu jau senas žmogus, bet savo jausmais ir mane užkrėtei... Nesutikdamas su visukuo branginu betgi Tavo pažiūrą į Seinus. Jaučiuos pasakęs daug ką persmarkiai ir bereikalingai. Vedu šiomis dienomis ir kitą korespondenciją, daug piktesnę už tą, kurią Tu iš manęs skaitai. Jaučiu, kad tas mano piktumas atsiliepė ir rašteliuos, kuriuos Tau leidžiau. Atmetęs visus šiurkštumus, suvartok tik tai, ką gera rasi sau... Išsikalbėk, išsikalbėk ir būk laimingas! Kai busi išsikalbėjęs ir visa išsiaiškinęs, parašyk man tokią žinią, kuri ir Tau ir jai ir man bus gera. [Tęsinys viršuje] **Išardyti dabar, Dievaži, nenoriu!**

MAB, f. 12-322, lp. 1—1a. Standartinis atvirukas. Bresto pašto antspaudo data neįskaitoma, Kalvarijos — 19.11.09.

153. Brestas, 1909 m. lapkričio 17 d. (s. st.)

Brolau! Tavo laiškelį, rašytą 14/XI, gavau šiandie gimnazijoj, 17/XI. Gimnazijoj pažiūrėjau tik, ar nesuiro...,

apsidžiaugiau ir daugiau neskaičiau. Visą išskaičiau tiktai namie, vakare.

Vakar vakare pagalvojęs ėmiau ir parašiau į Seinus laiškelį Grajauskui. Laiškelio turinys „favėte linguis, profāni!" [1]. Iš jo laiško nebuvau gavęs nėvieno. Ir jam pirma nebuvau rašęs. Sakiau, kad nesikištų į tokį dalyką persmarkiai lietuviai, kad leistų **jiems** išsikalbėti... Tokie jausmai, sakiau, yra ne juokai... Taip baisėties mums čia, sakiau, nėra reikalo. Išdėjau savo nuomonę... Pareikalauk iš jo, kad nori, tai gausi tą laiškelį: sau nieko nauja tenai nerasi. Išreiškiau tenai savo idealą tų santykių, kurie gali būti vedus lietuviui, gyvenančiam Lietuvoje ir dirbančiam joje, lenkę. Gal mano idealas šiuo kartu nepritaikinamas, gal jis išrodyti Tavo merginai netikęs (tenai jie visi, turbūt, klega, plepa, ar tik neišplepės ir Tavo merginai apie to laiškelio turinį).

Dar kartą sakau: kai išsikalbėsit, kai visa jums paaiškės, aš būsiu visiškai ramus.

Be Bulotų, pažįstu dar vieną maišytą lietuvių šeimyną, kuri, man rodos, geriaus galėtų Tau patikti, nekaip Bulotų. Kauno Žilinskio pati, varšuvietė, lenkė, ištekėjusi už lietuvio, dirbančio Lietuvoje, visai ramiai žiūrėjo į savo vaikus auklėjamus **Lietuvai.** Kad iš tų vaikų išeis ne kas gera,— bus ne motynos kaltė, kovos namuose tenai nebuvo tokios, kokia yra Bulotuose.

Tavo Jonas

[Prierašas 1-jo p. viršuje] Vienam Seiniškiui kiek anksčiau rašydamas pasigailinau intikėjęs endekizmu [2].

[Prierašas 1-jo p. paraštėje] Esu labai išsiblaškęs — turiu daug darbo — nieko nauja pasakyti negaliu.

MAB, f. 12-322, lp. 16. Data nustatyta iš turinio: „... gavau šiandie, gimnazijoj, 17/XI".

[1] Prikąskite liežuvius, neišmanėliai.

[2] Endekizmas — lenkų buržuazinių nacionalistų grupuotės (narodowa demokracja, ND, endecja) veikimo principai ir metodai. J. Jablonskis šiuo terminu apibūdina analogiškus lietuvių nacionalistų principus.

154. Brestas, 1909 m. lapkričio 25 d. (s. st.)

25/XI.909.

Brolau! Laišką gavau. Vaikai, žinoma, turi mokėti **ir lenkiškai.** Namuose, žinoma, **ir lenkiškai** bus kalbama, jei vesi, ir tai būtų visai nekeista. Tiktai mūsų šovinistai galėtų turėti prieš tai, bet visų nesužiūrėsi. Jei galėsiu, pasieksiu ir Tave per Kalėdas, bet abejoju.

Norėčiau tikrai, kad gražiai pabaigtum ir būtumei laimingas. Tik Dieve saugok, kad namie nebūtų paskui dviejų neaiškių politikų — varžymųsi. Kai sutarsit galutinai, man parašyk. Išvažiuosiu į Panevėžį gruodžio 22 d. Pačiai rašiau, kad Sveikas, turbūt, netrukus vesi. Ji paklausė, bene Z-sę, atsakiau, kad ne.

K-nui pinigus duoda, turbūt, Sketeris, bent žadėjo (žinau iš pačios). Aš **šiais metais** negaliu. K-nas tai žino. Aš norėjau, kad jis išduotų egzaminą iš l. kalbos [1] ir po kokių metų stotų į kokį fakultetą, kuris jam įnagį gali duoti gyvenimui. Dabar jis man porą kartų rašė iš Peterburgo. Pirmąjį kartą labai gyrė savo profesorius, rašė, kad institutas įgysiąs teises. Dabar rašo, kad klausąs jau tik tų profesorių, kurie jam geriau patinką, ir rašo, kad jo draugai nenorį jokių teisių įgyti savo institutui. Man neaišku buvo, kuo tas „studentavimas" gali baigties, klausiau, kaip gi tikrai jis ketinąs įsitaisyti toliaus gyventi tą institutą išstudentavęs, klausiau apie jo tolesnius projektus, gyvenimą, programą... Dabar jis man atsako, kad projektų tolesniam gyvenimui jokių neturįs, tam gyvenimui jokios programos nėsąs išsidirbęs, nes nežinąs, koks būsiąs tas jo gyvenimas. Jokio aiškumo, atvirumo, tiesumo aš iš jo negirdžiu, ir manęs visas tas jo iškeliavimas mokslo ieškoti neramina. Sakai, kad jo laiškas, vasarą į Tave rašytas, Tau „patikęs ir įtikrinęs..." Tu jam rašei vasarą, to laiško jis niekam nerodė, tik iškvailino namie, motynos klausiamas apie Jokanto laišką, to laiško autorių... Man visai neramu, neaišku...; man vienas sūnus jau žuvo!

Jablonskis

MAB, f. 12-322, lp. 2.

[1] Lotynų kalbos, be kurios pažymio atestate nebuvo galima įstoti į universitetą.

155. Brestas, 1909 m. lapkričio—gruodžio mėn.

Šeštadienis

Brolau! Gavau ir Tavo laišką. Šis raštelis yra išdalies atsakymas į tą laišką.

Apie „spąstus", gavęs Tavo laišką, nebekalbu,— dovanok,— tik susimildamas konkretiškai išsikalbėk su savo mergina apie visa, del ko Tau ateitis **neaiški** ir del ko ima Tave **nerimas** (bus naudinga).

Sakai, kad „spąstai", apie kuriuos žmonės kalba, esąs tiktai „jos minkštas širdingas atviras ir tiesus būdas" ir kitos Tavo ieškomos merginoje ypatybės (begalo ir aš tas ypatybes branginu) ir kad Sveikas nežinąs nėvienos tinkamos lietuvaitės... Jei išgirsčiau iš jos (gal kuomet ir taip atsitikti!) — ji, kaip sakai, tiesi, atvira, širdinga,— kad tarp lenkų, savo tautiečių, ji tokio gero žmogaus, tokio pilno visokių gerų ypatybių neužėjusi ir todel tekanti už lietuvio, kuriame netyčia radusi pilna tų ypatybių, tai liktų man tik pasakyti: **„Broliuk, laimingas esi... Nieko nebijok, bus viskas gerai".**

Šeimynoje kalba, žinoma, yra tik svarbus mažmožis. Jos vienos negana namams. Ir ten, kur viena tėr kalba namuose, gali būti pilna neregėtų negirdėtų dalykų, ir tokiuose namuose gali nebūti laimės nė šešėlio, ir iš tokių namų, kaip yra sakoma, gali nebūti nei Dievui nei žmonėms džiaugsmo. Pats aš iš naujesniųjų šeimynų tik tris žinau laimingas lietuvių šeimynas (vyras su pačia tikrai žmoniškai — susikalba ir vienas antro netiranizuoja), bet nežinau ligišiol nėvienos laimingos šeimynos Lietuvoje su maišyta kalba. Paviršutinės laimės daugiausia yra tokiuose namuose ten, kur vyras nė nesistengia ką saviškai padaryti.

Sakai: „Aš visuomet lietuvei tokius-pat reikalavimus iš visų atžvilgių statysiu, kaip ir lenkei". Argi? Tai reikėtų pasakyti ir taip: „Aš visuomet lenkei tokius-pat reikalavimus iš visų atžvilgiu (ir namų gyvenime) statysiu, kaip ir lietuvei". Kad taip pasakytum savo merginai ir pasakytum su visais išgaliais, aiškiai, tai, žiūrėk, ir iširtų, ko gera, viskas... Nebijok, ardyti nenoriu: būkit laimingi!

Šeimynos kalba gali susidėti, sakai, kaip Bulotuos. Bet ar gerai žinai, kaip ten yra su kalba? Bulotienė lietuviškai geriau moka už savo vyrą (ar taip bus ir Tavo namuose?), su vyru ir su vaikais **prie vyro** kalba lietuviš-

kai, ir kaip ten galutinai viskas baigsis? Kad ne kalba, iš tos šeimynos daug ko galima būtų laukti. Aš nekaltinu nei Bulotos nei Bulotienės... Tenai abudu kaltu... Argi taip bus su kalba ir jūsų namuose? Taip, man rodos, nebus, ir kad taip būtų, to negaliu norėti. Kur namuose bus taip, kaip Bulotuose (kalbą teturiu galvoje), tenai, kad ir „viskas" būtų kaip reikiant, laimės, man rodos, būti negali.

Ką sakai apie gydytoją (eisiu į tą, kurs pagydo),— sutinku, bet su tolesniais išvedimais iš to jokiu būdu sutikti negaliu. Vesti, brolau, kaip matai, nelengva: kliūčių, kliūčių... Linkiu iš visų tų kliūčių betgi sveikam išlikti ir paskui sveikam išlikus laimingai, kiek tat galima, gyventi — jau be gyvenimo paprastojo kliūčių. Stebėties čia nereikia: mės labai jautrūs, visi mės esam nervus suirę, tautos reikalas begalo rūpi, nenorim, kad Tu „žūtum"... Juk nė Caras neturi teisės bet-ką ir bet-kaip vesti! Nors Tu esi paketinęs vesti ne „bet-ką", bet visuomenei vis dar, kaip matai, negana. Kai susikalbėsit kaip reikiant, aš apsiimu „visuomenę" tą nutildyti — prieš ją taip rėksiu, kaip pradžioje prieš Tave.— Jei šiuo tarpu mano noras „perdaug didelis" išrodo, tai atsimink, kad aš jau „asilo amžyje" esu. Daug gera!

[3-jo psl. paraštėje] Apie kitus dalykus, rasit, per Kalėdas. Tik neiširkit!

MAB, f. 12-322, lp. 13—14.

156. Brestas, 1909 m. lapkričio—gruodžio mėn.

Brolau! Ir šiandie rašau tiktai apie Tavo mergelę lelijėlę: noriu vis aiškiaus ir pilniaus išreikšti savo pažiūrą.

Jei Tau, visaką suėmus, rodos, jog būsi su ja gyvendamas tikrai laimingas, tai vesk, nieko nežiūrėdamas, bet prieš vezdamas pasikalbėk apie visaką su ja,— apie visa, apie ką dar nėsi išsikalbėjęs — apie visa, kas gali toliaus būti reikalinga Tavo laimei ir jai tebėr nežinoma. Tolesniam laikui jokių abejojimų, tikėk manim, atidėti nereikia. Jei sveikas turi noro ir gali apie visa tat su ja išsikalbėti, jei Tave ji tikrai supranta ir nori toliaus suprasti, jei Tu ją visiškai supranti ir ką matydamas ar girdėdamas iš jos aprobuoji, jei pats gali tikrai viena-

me-kitame dalyke ją perkalbėti, jei tikrai „įsimylėjusi" ji tave yra (jaučiasi ir sakosi be Tavęs negalinti gyventi ir Tavo asmenyje savo vyro idealą temato),— tai vesk ir būk laimingas.

Vedimas, žinoma, yra paties vedėjo dalykas. Mums, pašaliečiams, čia kišties nė nepridera... Nepridera, bet kišamės, nes daug-kas mums neaišku, nemalonu ir todel neiškenčiame nesikišę. Iš Tavo laiškelio Tavo vedimo dalykas man nėkiek nepaaiškėjo. Pasisakei pažinęs vieną lenkaitę ir norįs ją vesti... Brolau, čia sunku kas suprasti, ir todel, iš šalies imant, ima baimė. Brolau, jei būtum bent pasakęs: „Man nerūpi, ar bus mano namuose lietuvių kalbai vietos, ar mokės mano vaikai susikalbėti su mano tėvais ir giminaičiais, ar bus jiems brangu mano kraštas ir to krašto žmonių laimė; man rūpi tiktai, kad aš savo mylimąją savo namuose turėčiau, kad drauge su ja gyventi galėčiau; man mano paties gerovė ir laimė terūpi; vien su ja gyvendamas galiu būti ir tvirtai tikiuosi būsiąs laimingas..."; jei būtum bent taip pasakęs,— aš nė žodelio negalėčiau prieš Tavo projektą pasakyti, kad ir visas toks Tavo idealo susiaurėjimas man visiškai nepatiktų. Jei pasakytumei ir ką kita, kas man būtų aišku ir suprantama, jei iš to Tavo pasakymo matyčiau tikrą ir tvirtą Tavo pažiūrą kad ir tokią, kuri griežtai skiriasi nuo mano, jei matyčiau, jog savo nepaprastą žingsnį darai tos savo pažiūros vedamas ir jautiesi tikrai gerai daręs, jei, Tavo nuomone, kiti žmonės, kurie nei tos Tavo pažiūros nei to žingsnio negiria, klysta, jei galėtum pasisakyti tegalįs niekinti tų kitų žmonių norėjimą įsiveržti į Tavo reikalą,— tai ir tuokart sakyčiau: „Vesk, nieko nežiūrėdamas, ir gana!" Bet šiuo tarpu vien rėkti tegaliu: man nesuprantama, neaišku...

Tikėk manim: Tu vienintelis esi žmogus, į kurio namų dalyką aš taip įsikišau. Įsikišau tik del to, kad neiškenčiau neįsikišęs. Kad jau tikrai būsi pasiryžęs ją vesti, pasakyk ir jai apie mano įsikišimą. Ką Tau sakau, kad sueičiau — pasakyčiau ir jai. Kas man neaišku dabar, būdamas Tavo namuose, kad vesi, pasirūpįsiu išsiaiškinti: su Tavo žmona, jei ta panelė tikrai bus Tavo žmona, kalbėsiu atviriausiai ir pasirūpįsiu, jei bus galima, kad ir ji su manim taip-pat atvirai ir aiškiai kalbėtų. Kol visakas nebus man aišku, nenurimsiu. „Džentelmeno" iš manęs nelauk. Jei Tau išrodys, jog Tavo ar jos rimtį aš,

būdamas statūs žmogus, galiu suardyti savo egzaminavimu (aš norėsiu, kad man būtų visa aišku),— tai manęs nesileisk į savo namus. Nutilsiu tiktai paaiškėjus...

Dar mažmožis: iš to, kas mano apie šį dalyką parašyta, nereikia išvesti, kad pati lietuvė Tave, mano nuomone, tegalinti laimingą padaryti. Ir su lietuvėms visaip esti: vedant reikia ir labai akylam būti, kad paskui nereikėtų pirštų graužti.

Gana bus. Be kalėdų, turbūt, nepasimatysim... Brolau! tepradedi gyventi... matai, koks margas ir painus tas gyvenimas. Tik nepyk! Jei gali, paaiškink, ir aš nebekvaršįsiu Tau galvos.

Tavo Jablonskis.

Dar žodelis. Man rūpi, kad būtum laimingas ir visada savo kraštui naudingas. Laimės Tu esi vertas, brolau. Pasakyti, kad Tu būsi laimingas lietuvaitę tevedęs ir kad ją tevedęs būsi savo kraštui naudingas,— aš anaiptol negaliu. Mano motyna, kai vedžiau pačią, labai buvo priešinga mano vedimui. Dabar jai, matau, rūpi tiktai, kad aš būčiau laimingas. Žinodamas tai, aš, kad ir kažin-kaip būtų mano šeimynoje, jokios negerós žinios motynai nepasakau: perdaug skaudu jai būtų, kad jos sūnelis..., savo motyną begalo branginu, tiesiok idealizuoju, man rūpi, kad jai neimtų del manęs širdies sopėti... Ji man už nepaklausymą nieko nesako ir už tai nieko prieš mane neturi dabar. Ir prieš Tave aš nieko neturėsiu, ar šiaip ar taip Tu padarysi, tik prieš darydamas tokį žingsnį gerai pagalvok ir visiškai išsikalbėk su savąja. Kunigui į Seinus bereikalo, man rodos, taip parašei... Išsikalbėsit gal ir visa jums paaiškės, vienas antrą geriau suprasit ir... būkit laimingi, aš pirmas jus palaimįsiu.

Tavo Jonas

[5-jame laiško p. apačioje prierašas] NB. Bulotuos, broliuk, kiekvienas trauko (iš kalbos atžvilgio) į savo pusę, trauko labai nežmoniškai — vaikai gyvena baisioj atmosferoj.

MAB, f. 12-322, lp. 17—19. Data spėjama iš turinio.

157. Brestas, 1909 m. lapkričio—gruodžio mėn.

Brolau! Gavau ir vėl laišką ir vėl atsakau, nors mano, rodos, jau viskas atsakyta (rašiau jau 4—5 laiškelius).

Jei Tau viskas aišku, jei nebeima nerimas nei baimė, jei apie viską išsikalbėjai su savo mergina, vesk ir būk laimingas. Bet žinok: Tau visa turi būti **dabar** aišku ir apie visus savo abejojimus **dabar** išsikalbėk. Kai man pasakysi: „Man visa aišku, baimės nebeturiu, galimą tokiuose dalykuose laimę su ją terasiu arba tikiuosi rasti ir tai matau ir suprantu aiškiai",— pasakysiu dar kartą: „Vesk ir būk laimingas!"

Įsikišau į Tavo dalyką tik del to, kad girdėjau labai nepaprastų dejavimų, ir del·to, kad ir pats buvai nepaprastas tokiuose dalykuose (žodžiai „baimė, nerimas, neaiškumas..." **čia** labai negražiai skambėjo man). Ar Tu būtum su kita, su lietuve, laimingas, laimingesnis nekaip su dabartine p. Jadvyga,— nieko negaliu pasakyti. Nedaryk susimildamas kokio žingsnio negero, del kurio man paskui kaip ir atsakyti reikėtų. Aš labai gailiuosi įsikišęs į tą dalyką. Rašydavau tuojau po pirmųjų įspūdžių ir gal tikrai Tave ir ją bereikalo užgavau; be to, rašydavau jokių **tikrų** žinių neturėdamas.

Atsakau į kaikuriuos Tavo laiško mažmožius:

1) Sakai: „kad lenkei esant šeimynoje visai nebūtų lenkų kalbos, tat irgi sunku". Žinoma, ir niekas to negali norėti. Man pačiam Panevėžy tenka ir šeimynoje labai dažnai kalbėti lenkiškai (turiu savo namuose daug pažįstamų lenkų etc.), ir visi mano vaikai moka lenkiškai ir aš **del to** jokios baimės neturiu (aš turiu visai kitonišką baimę — neturiu vilties, kad mano vaikai bus mano krašto darbo žmonės).

2) Sakai: „kad (mano) vaikai galėtų gauti kokius idealus apie lietuvyste (šeimynoje), to vargu būtų galima tikėties". Bet, mano nuomone, neturėtų šeimyna pati nė tautos hermofroditų auklėti — tyčia. Kad aš tvirtai įsigyvenčiau Lenkuose ir turėčiau pačią lenkę, tad ir pats tesirūpinčiau, iš tautos atžvilgio, kad mano vaikai būtų geri lenkai (motyna ir **motynos kraštas** lenkus tegalėtų išauklėti; tai kam aš čia dar stengsiuos, kad jie nebūtų lenkai). Rūpinčiaus tiktai, kad jie ir apie tėvo kraštą turėtų gerą supratimą, kad nežiūrėtų į jį, „z pogardą..." [1] Kad būčiau Lenkuose mokytoju, savo mokinius tevesčiau taip, kaip geram, išmintingam lenkui tepridera (ar mokėčiau — tai kitas dalykas). Kad pats apsigyventum tvirtai Lenkuose ir vestum lenkę, lietuvių kalbos Tavo šeimynoje — kiek būtų?.. Kad būtų kiek, tai jos sienos būtų

labai siauros,— ir būtų labai išmintingai daroma. Kad aš šiandie būčiau jaunas žmogus ir, apsigyvenęs kokioje sunkiai pradedančioje gyventi ir labai trokštančioje gyventi ir todel labai opioje tautoje, įsimylėčiau tokią tos tautos mergelę, kuriai begalo rūpi savo tautos reikalai, tai,— tikėk manim,— aš jai tiktai padėčiau tais jos krašto reikalais rūpintis ir visa daryčiau, kad mano vaikai būtų geri tos tautos darbo žmonės (apie kalbą nebūtu jau nė šnekos). Kad man pasakytų, taip man darant, mano paties tautiečiai: „Parsidavėli!", aš tiktai spiaučiau į juos ir drąsiai galėčiau pasakyti: „Hermofroditų auklėti nenoriu; čia, savo pačios tautoje, taip trokštančioje gyventi, jos tautos išmintingus darbo žmones tegaliu ir tenoriu išauklėti!" Kad mano paties duktė suaugs ir ištekės kur už latvio, į latvių kraštą, aš jai pasakysiu: „Tavo vaikai, vaikeli, geri latviai tegali būti, tuo ir rūpinkis... jei tikrai myli savo vyrą ir brangini, gerbi jo tautą... Tautos hermofroditų nereikia...!"

Brolau! piršti aš pats negaliu: jei vedęs mano išpirštąją būtum nelaimingas, tai kam būtų iš to nauda *)? Mane patį sąžinė tiktai užgraužtų. Tokių „lietuvaičių, kurios pilna prasme galėtų stoti savo išauklėjimu ir kultūra į eilias su lenkėmis" (dabar Tavo akyse) — nepažįstu: dabar — matau, jog labai brangini ir gerbi savo merginą — jokia lietuvaitė neišlaikys konkurencijos su p. Jadvyga.

Savo dviejuose paskutiniuose laiškeliuose, man rodos, pertoli nudardėjai apie „patriotizmą". Kad aš taip galvočiau, galėčiau drąsiai skelbti: „Imkit, vyrai, tas mergas, kurios jums tinka savo kultūra ir išauklėjimu, tauta čia yra niekis, gyvenkit ne Pilviškiuose, ne Kupišky, bet ten, kur išrandat augštesnę, geriau jums tinkamą kultūrą..." To, turbūt, pasakyti nenorėjai, bet tų dviejų laiškų turinio įspūdis toks tėra man... Reikėtų daug pasiginčyti, kol išsikalbėtuva.

---

*) Be to, juk Tu, kaip sakai, nesėsi į rogeles ir nevažiuosi piršlėmis... Kam reikia Tau progos...

MAB, f. 12-322, lp. 10—11. Data nenustatyta.
[1] Su panieka.

158. Brestas, 1909 m. lapkričio—gruodžio mėn.

Brolau! Laiškelį kun. Grajauskui, rasit, ir nereikalingai rašiau, bet neiškenčiau nerašęs. Jis, turbūt, ir taip neranda nieko gera Tavo projekte. Kad patirs ir mergina iš jo apie vieno lietuvio nuomonę, nieko juk nebus pikta: ji turi žinoti, į kokią „kumpaniją" ineina tekėdama už Tavęs.

Aš, kiek galėjai pastebėti, daug kalbu apie reikalingumą prieš vestuves visa išsišnekėti. Šiuo kartu noriu paaiškinti, kodel toks išsišnekėjimas, mano nuomone, reikalingas. Paaiškindamas leisiuos, ką darysi, į savo paties gyvenimą: iškur-kitur neturiu tokių aiškių, krintančių į akį faktų.

Su Sketeriu, Jasinskiu (kauniškiu) ir kitais studentavau Maskvoje drauge. Kalvinai sakydavo, kad jų vaikai ar bent sūnųs, jei tektų vesti katalikės, turėtų būti kalvinai. Buvo kalbama nerimtai, bet tokios nuomonės buvo reiškiamos aiškiai, griežtai. Aš vedžiau, kaip žinai, Sketerio seserį, kalvinę. Kaip mės krikštysim vaikus, prieš vestuves kalbos nebuvo. Žinojau betgi, kad tokiuose atsitikimuose, jei nieko laiku nesutarta, sūnųs eina tėvu, mergaitės — motyna. To man buvo gana, ir aš apie vaikų prirašymą nė nešnekėdavau. Vedžiau. Šliūbą davė kalvinų kunigas (kur nieko nėr sutarta, taip visur yra daroma,— žmonės bažnyčioje esti šliūbas). Važiuojam į Mintaują. Sketeris, išradęs progą, išreiškia man mintį, kad vaikai geriausia esą motynai pavesti — ji auklėsianti, jos ir tikybos turį būti tie vaikai. Pakraipiau galvą, ir tiek (**mano** tėvai begalo troško, kad vaikai būtų visi katalikai). Atsiminiau jo išreikštą kitados nuomonę apie vaikus, kad jis jų turėtų, išradau, kad ta nuomonė **dabar** pasvirusi.

Mintaujoje pradedu kalbinti pačią apie tą dalyką. Matau, ji nenori kalbėti. Reiškiu savo nuomonę, ji tyli. Svečių vienas-kitas kartais klausia mudu, kaip mudu krikštysiančiu vaikus. Atsakydamas pasakau savo nuomonę. Pati tyli, tik paskui prie svečių vieną kartą atsako, kaipgi ji, būdama nekatalikė, galėsianti auklėti sūnus katalikus!... Mieste pradeda žmonės kalbėti, kad J-skis esąs fanatikas, norįs savo vaikus **visus** katalikais krikštyti (vaikų dar nebuvo). Tiek daug. Gimsta duktė (ji apie savaitę tegyveno). Ją pakrikštijo kalvinų kunigas (Kurnatovs-

kis)... Gyvenam toliaus. Laukiam ir vėl vaiko. Pati nieko aiškiai nesako. Daryk, girdi, kaip nori, bet, ko ji tikrai norėtų, man nesako. Gimė Kastantinas. Pati sako: krikštyk, kaip nori. Pašaukiau, jau kaipir sutaręs su pačia, katalikų kunigą. Tik bekrikštijant kaip ims pati raudoti, kaip ji, girdi, galėsianti kęsti, kad jos sūnų mokytų paskui katalikų kunigas!... Skandalas... Paskui jau apsiprato, bet formalinės tikybos skirtumas ilgai atsiliepdavo, ir šitas menkutis, rodos, daiktas daug ardė ir beto nestiprius mūsų ryšius.

Aš visada gailėdavaus nepastatęs šito dalyko aiškiai prieš vestuves: ar šiaip ar taip, šitas klausimas nebūtų man paskui nervų gadinęs. Čia daug pareina, žinoma, ir nuo to, kaip sutaria apskritai vyras su pačia — ar abu juodu atviru, tiesiu, ar juodu tikrai nori **vieną** vagą varyti, ar ne, ar kiekvienas savo politiką nori išvesti...

Pradėkita visa tiesiai, atvirai, aiškiai daryti, kad apie šį-tą nutylėjus nereikėtų paskui gailėtis.

Tavo Jonas.

MAB, f. 12-322, lp. 12. Tiksli data nenustatyta.

159. Brestas. 1909 m. gruodžio 10 d. (s. st.)

Brolau! **Prašyk**, jei iširs, betgi, kad Tau paaiškintų atvirai, tiesiai, taip, kaip esi pratęs ar pradėjęs tenai kalbėties. Jei iširtų, ir mano sąžinė būtų ne visai gryna, bet man vis rodos, kad tokiuose dalykuose reikia pirmiausia atviram būti. Gal, nemokėdamas kaip renkiant l. kalbos [1], ką perdaug stačiai būsi drėbęs? Lauk, aiškink ir prašyk paaiškinamas.

Lauksiu tuojau kito laiškelio. Jei betgi nieko neišeitų, būk vyras.

Tavo Jablonskis

MAB, f. 12-322, lp. 3. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo.

[1] Lenkų kalbos. Rankraštyje —„renkiant".

160. Brestas, 1911 m. sausio 10 d. (s. st.)

Brolau! Senai berašiau į Sveiką ir dabar nieko nežinau, kas girdėti jūsų padangėje. Kartais ateina į galvą tai šis, tai tas, norėčiau tai šį, tai tą sužinoti, apie šį-tą išgirsti, bet... pats aš kaltas... Seinuose spauzdinu savo

sintaksę, bet su Seinais susirašinėju tik del tos sintaksės. Klausti nieko neklausiau apie Sveiko senuosius projektus, ir nieko dabar apie juos nebežinau.

Ar suiro, ar sugijo, ar taip pat pasiliko? Pranešk bent keliais žodeliais apie tą dalyką. Nedrįstu nė klausti apie smulkmenas.

Ar ramu Suvalkiečiuose? Ar su seseria tebegyveni?

Pats aš pereitą vasarą Puziniškу gyvenau — sintaksę spauzdinti rašiau. Nepasilsėjau. O darbo dabar turiu daugybę ir jaučiuosi pavargęs. Aną dieną ėmjau ir nuėjau pasikalbėti su gydytoju. Liepė daug ėsti, vaikščioti, gerti po pietų po stiklą vandens, imti po du kartu antisklerozino, mažiau dirbti ir laukti vasaros: vasarą reikėsią visiškai pasilsėti, gal kur išvažiuoti teksią... Gyvenu dabar su visa šeimyna. Parvažiavo iš neurologijos ir Kastantinas. Netrukus ketina išvažiuoti. Kiti vaikai (be Jono) mokyklose tebesimoko: Vytautas — II, Julytė — V, Ona VII kl. Pavasarį ir vasarą ketinu sukrust rūpinties, kad mane į Kauną, Vilnių arba Šiaulius iš čia nukeltų. Turiu tam visą planą pagaliau išdirbęs. Apie Suvalkus arba Marijampolę **tuo tarpu** nesvajoju: tęnai reikėtų su kitokiomis emeritūros sąlygomis susitikti, reikėtų ilgai tarnauti ir didelė suma pinigų tuojau įmokėti (norint paskui lenkų emeritūra naudoties).

Tiek tuo tarpu apie save.

———— " ————

Atrašydamas ir apie save ką-ne-ką pranešdamas, parašyk man, kaip reikėtų rašyti ir sakyti Kupiškėniškai:

1) Sniegena **purina (Pūrina, purena, pūrena)** lipa augštyn dėtų, vaikelių perėtų **(apynys, apvynys).**

2) Lik (останься) rugių **pjautų (pjaut).**

3) Svečias liko **gulėti** (остался на ночлег), **gulėtų.**

Man čia rūpi pabrauktieji žodžiai: kaip jie skambėtų šiuose pasakymuose jūsų tarmėje? Reikia pažymėti **ilgosios** (ne pusilgės) balsės ir taip parašyti, kad būtų matyti, ar supynai čia jūsų kalboje būtų ar infinityvai.

Tavo Jablonskis

Б.-Литовск, Гродн. г.
Мужская гимназия.

MAB, f. 12-322, lp. 4—5. Data nustatoma iš byloje esančio voko antspaudo (lp. 22). Kadangi laiško turinys rodo, kad rašyta 1911 m. pradžioje, tai spėjimas, jog šis vokas priklauso publikuojamam laiškui, rodosi, visai patikimas.

161. Brestas, 1912 m. kovo 31 d. (s. st.)

Brolau! Ėmiau, kaip matai, ir parašiau... Tik nepyk, kad taip ilgai tylėjau: visi lietuvių kvilologai tokie nerangūs, tinginiai...

„

Aš dabar jau tikras ligų maišelis. Ėmjau nesenai **jodo,** po mėnesio vėl jo imsiu...; nesenai pabaigiau **galvanizavęs** savo koją... Labai anksti senatve ėmiau sirgti. Skleroz'as išrado, kad dešinioji mano koja yra „locus minimae rezistentiae" [1], ir ėmė ją, tą koją, nagan. Šiaipjau sklerozo ženklų didžiųjų dar nėra. Kad dešinioji mano koja būtų sveika, aš jausčiausi sveikas esąs.

Žiemą buvau net Peterburgą pasiekęs — buvau pasikalbėt su dr. Karpinskiu (Peterburgo neuropatologu). Jis man įsakė imti **jodglidine,** galvanizuoti koją ir gimnastikuoti ją (gydomoji gimnastika, bet jos čia, Breste, niekas nemoka), vasarą — važiuoti kur į druskas pasimaudyti (Salzbäder). K-kis ir kiti, su kuriais tenka kalbėties, patariа máža dirbti, daug tinginiauti, linksmam būti etc. Baltymo (Eiweiss) — «нет ни следа», bet inkstų liga, matyti, daug ką yra suardžiusi mano organizme. Nuo šios vasaros esu pasiryžęs **visa ką daryti,** kad galima būtų pabėgti iš čia į Gardiną, Kauną arba Vilnių; turiu, man rodos, šiek-tiek ir šansų. Jei kur negausiu, tai prašysiuos į Šiaulius (tęnai tikrai būsianti vakansija).

Kastantinas — Maskvos juristas (bet su Steponu nesimato). Ona baigia šiemet 8-tąją (pedagoginę) klasę, Julytė — 6-oje klasėje, Vytutis vargsta (tinginys etc.) trečioje... Jonas namie, pas motiną.

„

Mažmožis del Seiniškės. Aš, išgirdęs, kad Tu jau pasimetei, neapsidžiaugiau. Kad būtum man parašęs: „ji tinka, šventai prižada, namai mano bus lietuvjo namai etc...", mane būtum labjau nudžiuginęs. Suiro, matyti, del to, kad neturėjai tikrų tikriausių ženklų, išrodymų, jog su ja neprapuls mums Tavo namai etc. Bet dabar būk atsargus... Susiras ir Lietuvoje. Pasikalbėsime kuomet...

Labai norėčiau, kad senis Bulota gautų kur Lietuvoje vietą. Kad rūpintųs, man rodos, ir gautų. Gerai padarytų ir senis [...] [2] pagrįždamas namó...

Kitą kart, gavęs Sveiko laiškelį, tur būt, tuojau atrašysiu: dabar toks laiškų rašomas ūpas užėjo.

Visa gera!
Tavo Jablonskis

MAB, f. 12-322, lp. 6—7. Data nustatoma iš 1-jame laiško puslapyje viršuje esančio įrašo, kuris yra ne paties J. Jablonskio. Bet byloje yra išlikęs tos pačios datos vokas.

[1] Neatspariausia vieta.

[2] Neįskaitoma pavardė ar vardas, gal pravardė.

162. Gardinas, 1913 m. gegužės 25 d. (s. st.)

Brolau! Kad tie 40 rb. būtų mano pinigai buvę, aš, man rodosi, atsiminčiau. Tavo vienu reikalu aš kreipęsis esu į vieną kitą žmogų ir, kiek atsimenu, tikrai esu gavęs kiek pinigo. Viena žinau aiškiausiai: kai buvau nustojęs vietos, niekam savo pinigų duoti negalėdavau, ypač tokios didelės sumos. Man rodos, kad Gosaitė, man pasiskundus del Tavęs, bus atsiuntusi man kitados ar tiesiai Tau (kada?) tuos pinigus iš savo pinigyno.

Tų pinigų aš, ar šiaip ar taip, priimti negaliu. Padarykime taip: paveskime tuos pinigus kitam kuriam panašiam reikalui. Lietuvoje yra renkamas Gosaitės vardo fondas,— skiriamas šelpti žmonėms, kurie nori liaudies mokytojais būti. Apie tą fondą netrukus viską sužinosiu. Pinigai tegulie tuo tarpu pas mane.

Pagalvojęs atsakyk...

Iš Tavo laiškelio matau ypač vieną dalyką: esi doras, geras jaunikaitis. Dieve duok Tau gerą **pačią!**

Vasarą ketu gyventi Druskininkuose. Pati su vaikais gyvęs netoli Biržų. Mano sveikata negera; turiu Spinal-paralyse, viena (dešinioji) pusė labai susilpnėjusi.

Kastantinas parvažiavo iš Maskvos vasaros atostogų. Onytė baigia vyrų gimnazijoje egzaminus ir nuo rudens išvažiuoja į Peterb. medicinos institutą. Taigi bus Tavo konkurentė. Vytutis egzaminą laiko į V klasę etc.

Iš Gardino išvažiuosime birželio 8 d.

Tiek tuo tarpu—
J. Jablonskis

Brolau! Kad ir 40 rb. ši-
tų mano pinigai buvo, aš, man
nuodėti, atsimindavau. Tavo vie-
nu neskaitau aš trepgos esu į
vieną kitą žmogų ir, kiek atsi-
menu, tikrai esu gavęs kiek pi-
nigo. Vieną žinau aiškiausiai:
kai buvau nuošalioje vietoje, nie-
kam savo pinigų duoti negalė-
davau, ypač katros dodelės su-
mos. Man rodos, kad Gosai-
tei, man paraškundus dėl Ta-
vęs, bus atsiminusi man kita-
dos ar tenai Tau (kada?) siuntus
pinigus iš savo pinigyno.

Tų pinigų aš, ar šiaip ar-
taip, priimti negaliu. Padaryk-
me taip: paveskime tuos pini-

PS. Savo siuntiniu Tu mus begalo nudžiuginai... taip reikia daryti visada... bet „dasiprotėti", kaip matai, yra ne visada lengva.

[Prierašas paskutinio p. paraštėje] Mokslo Draugijos susirinkime šiemet nebūsiu; bus tik mano vaikai.

MAB, f. 12-322, lp. 8—9. Data nustatoma iš voko ir turinio: apie Onos Jablonskaitės išlaikytus Gardino berniukų gimnazijoje egzaminus rašoma 1913 m. „Aušrinėje" Nr. 26 (p. 157).

163. Kaunas, 1925 m. kovo 20 d.

Švietimo Ministerija. Ministr. K. Jokantui

Gerbiamasis! Kreipiuosi į Tamstą šiandien labai nepaprastu reikalu. Turiu pristatyti Knygų Tikrinamajai Komisijai savo nuomonę apie kelis atsiųstus man iš tos Komisijos dalykus, „Švyturio" išleistus. Kad man reikia apie juos savo nuomonę išreikšti Komisijai ir kad nuo jos, nuo tos nuomonės, daug pareis Komisijos sprendimas, apie tai jau gerai žino pats „Švyturys". Taip neturėtų būti: Komisija, kalbėdama su kuo nors apie šitą dalyką, turi būt neplepi; jos žmonės (nariai, sekretorius) negali apie tokius dalykus bet kam šnekėti. Kadangi pats maža teturiu laiko ir trūksta man raštininkų (padėjėjų), tai „Švyturys" pasiūlė duoti man žmogų. Neapsiėmiau jo priimti — nenorėjau, kad ir tą mano nuomonę sužinotų pirmiau už Komisiją pats „Švyturys". Trumpai savo nuomonę išreikšiu apie kalbamuosius dalykus tiesiog Komisijai rytoj arba pirmadienį (III/23). Del Komisijos žmonių neatsargumo „Švyturys" ar kiti leidėjai ims kaltinti toliau atskirus recenzentus, ne Komisiją, jei tos Komisijos sprendimai bus nepalankūs atskiriems leidėjų dalykams.

Du jaunuoliu (Salys, Skardžius) sakėsi gavę iš „Švyturio" laiškus, kuriuose juodu prašomi, kad išreikštų savo nuomonę palankiau „Švyturio" reikalui: ir jiedviem tenką kalbėti savo nuomonėse apie „Švyturio" išleistus dalykus.

Mes, recenzentai, tik savo nuomones reiškiame Komisijai, ne mes (visoki Komisijos recenzentai). Prašau sudrausti Komisiją: ji savo praktikos ir darbo taktikoje turi būti visai atsargi, ji (jos žmonės) negali duoti suprasti atskiriems leidėjams, jog Komisijos sprendimai iš dalies

pareina nuo atskirų recenzentų nuomonės; leidėjams tų recenzentų pavardės neturi būt žinomos.

1925.III/20 J. Jablonskis

LKLI, f. 1-2252. 1-ame p. įrašyta: „Prot. Nr. 57". Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik pasirašyta.

164. Kaunas, 1925 m. gegužės 20 d.

Švietimo Ministeriui K. Jokantui.

Du studentu humanitaru, Ant. Salys ir Pr. Skardžius,— juodu eina čia dveji metai kalbotyrą su lituanistika,— matydamu, kad mūsų fakultetas maža teduoda jiem dvasios maisto (fakultete nėra tuo tarpu nė lingvisto, kalbos tyrėjo lyginamajam mokslui),— jau senai (po K. Būgos mirties) nori važiuoti iš čia į kurį nors Vokietijos universitetą, į tokią aukštąją mokyklą, kurioje tas mokslas jau sutvirtėjęs ir einamas kaip reikiant. Juodu jau senai tuo savo dalyku yra susirūpinusiu ir nuolat man šiaip ar taip kvaršina galvą, vis ieškodamu patarimo, kaip tas dalykas įvykdyti ir kur geriausia būtų jiem, mano supratimu, toliau studijuoti Vokietijoje.

Vakar iš jų patyriau, kad juodu jau ir prašymus padavusiu Šviet. Ministerijai — prašiusiu, be negalėtų kaip norint Ministerija išsitekti jiem lėšų užsienio stipendijoms.

Visiškai užjausdamas juodu,— mes tikrai esam tuo tarpu vargingi šiuo atžvilgiu,— skubu ir pats savo „skatiku" prisidėti. Abu juodu (žemaitis ir rytų aukštaitis) tikrai yra tvirtu ir nusimanančiu apie kalbos ir šiaip mokslo dalyką vyruku, iš kurių galima ko laukti mūsų mokyklos ateičiai, bet abu, deja, yra lygiai ir neturtingu sodiečiu — abiem reikalingos, būsiu visai atviras, gerokos stipendijos, kad nereikėtų jiem užsieniuose, atsidėjus mokslui, bado dvėsti be kokios naudos iš to sau ir mūsų mokyklai. Tiem dviem studentais aš ypačiai pasitikiu; plevėsomis jų nelaikau, tikiuos visiškai jų rimtumu ir patvarumu. Prašau, jei tik galima, nepašykštėti jiem nuo šių metų rudens semestro stipendijų užsieny mokslui eiti.

Išbuvo juodu (Salys su Skardžium) tuo tarpu po dvejus metus Kaune, bet dabar, pasitraukus iš mūsų tarpo Kaz. Būgai ir neturint mūsų Humanitarų Fakultetui kiek žymesnio savo tarpe kalbos tyrėjo (ir lituanisto), juodu no-

roms nenoroms ima ieškoti tų kalbos tyrėjų, rimtų ir gilių kalbos mokslo profesorių, Vokietijoje, senojoje kalbos mokslo tėvynėje. Juodu sakosi man norinčiu ypačiai Leipcige studijuoti (ten yra žymus įdomių jiem kalbos tyrėjų būrelis) arba Karaliaučiuje, Rygoje; nei Paryžiaus nei Šveicarijos juodu, matau, neieško savo studijoms.

Abiejų tų studentų sumanymą laikau rimtu dalyku. Abiem tais studentais patariu ir Tamstai tikėti; juodu mūsų, tikrai man rodos, neapvils — nepadarys taip, kaip tat padaro kartais tūlas studentas, išvažiavęs su stipendija be kokios žymios priežasties į užsienius pastudijuoti ir drauge paplevėsuoti.

Abu juodu ir Kaune, kiek žinau, studijuodamu daugiausia kalbos darbu vertėsi ir iš to čia gyveno.

1925 m. $\frac{V}{20}$ d. Kaunas J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1382, lp. 98–99a. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas.

JADVYGAI JUŠKYTEI

165. Vilnius (?), 1905 m. vasario 24 d. (s. st.)

Gerbiamoji! Senovės rytiečių kalboje ir dabar kaikuriose jų tarmėse **prekė** = towar („siūloma **prekė** nebrangu"), žemaičiuose (ne visur) **kaina** ir **kainė** = cena (Alsėdžiai, Gaurė...). Aš vartoju: **prekė** = towar, **kaina** = cena (**įkainóti**, ocenic'), **prekyba** = handel, **prekýmetis** = jomarkas, **pirklys** = kupiec, **pirkliauti** = kupčiauti (pirkliu būti) ir **prekiauti** (handlowac'); **prekininkas** ir **prekijas** (senovės žodis) = handlarz. Žodžių: *„prekėjas, vaizbunas, vaizbauti"* pateisinti iš žmonių kalbos nemokėčiau ir jų nevartočiau. — Ką beveikia Tamstos vaikų knygelė? Kada ją [1] Tamsta ketini išleisti? Jei dar nespauzdinti, ar netiktum rankraščio parduoti? Perkant reikėtų pamatyti. Tamstų

Jablonskis

LKLI, f. 13-4150. Standartinis atvirukas. Data iš pašto vagono antspaudo. Adreso pusėje viršuje įrašas: „Meldžiu sugrąžinti. Juškytė Jadvyga". Adresuota per Ariogalos paštą į Pernaravos dvarą.

[1] Teiraujasi apie „Vaikų skaitymėlius", išėjusius 1905 m. Vilniuje.

JANUI KARLOVIČIUI

166. Jelgava, 1892 m. sausio 2(14) d.

Mitawa, d. $\frac{2—14}{I}$ 92 r.

Szanowny i łaskawy Panie! Dobrodzieju!

Wielce jestem wdzięczny Łaskawemu Panu za udzielenie mi, za pośrednictwem p. Sylwestrowicza, Jego książek, traktujących o rzeczy, która mnie, jako początkującego filologa i litwina, tak obchodzi! Z „Bibl. lit., II" dowiedziałem się nieco o moich książkach z lat 1600, 1653 i 1701. Mianowicie z pracy p. Stańkiewicza między innemi powziąłem wiadomośc' o tytułach tych książek, o ich autorach i o roku, w którem one wyszły z druku, gdyż moje raritates, znalezione w chatach litewskich, są bardzo uszkodzone, szczególnie dwie pierwsze książki. To, com przypisał i poprawił na stron. 46—48, wzięto wprost z mojej książki, wydanej w 1653 r.

Język katechizmu, w wydaniu p. Bystronia, widocznie, wschodniolitewski, naszych Dzuków (Dzūkai), których — niestety, bardzo mało znam. Wyrazy „paauk**szcz**inimas" (=paauksztinimas, sz+t'=szcz), „antaras", „vntaras" (=antras, ze znanem u Rossyan полногласием) i niektóre inne, jako też morfologia katekizmu każą się domyślać, że język katechizmu był językiem gub. Wileńskiej, mniej więcej z okolic dzisiejszych Olkienik. Przynajmniej „Lewentorius Łankiszko-Lietuwiszkas diel Wejku Olkiniku Parapijos surinktas piar Plebonu tos Parapijos K. F. W., Wilniuje, 1862", napisany w narzeczu Olkienickiem ma wyrazy: antaras, owkszczibies (=auksztibės), sugriszcz (=infin. sugrįszti, $\sqrt{\text{ž}}$) i formy językowe mniej więcej te same, tylko rozumie się nowsze.— Brak mi bliższej znajomości narzeczy Dzuków nie pozwola detaliczniej określic' miejsce urodzenia języka omawianego katechizmu.—

Ze wszech miar cenna praca p. Bystronia byla zapewne omówioną przez kompetentnych lingwistów w czasopismach, pos'więconych jezykoznawstwy porównawczemu. To co mógł bym o pracy tej powiedziec', byłoby pewno rzeczą opóźnioną i zbyteczną, powtórzeniem tego, co wszystkim i Panu dawno wiadomo (Ja znam tylko recen-

zyą prof. Brücknera w Arch. für Slawische Philol). Zatem niechcąc nudzic' Szanownego Pana, poprzestanę na kilku uwagach.

str. 30. Iemus kielu **wieszu** praskint=kelią vieszą, vieszkelį (gos'ciniec, szeroka droga), nie zaś, jak chce p. Bystroń, **wiesza** (subst.?)=ścieżka.

str. 32 atsiżadeiau... wisú **pampu** io. Pampa „wyniosłos'c', pycha" jest wprost „pompa" (z całą pompą).

Wyrazy **padingibe** („prawda?"), **reykibe** (potszeba) są niemożebne w lit. języku, zatem kute, zrobione: suffiks **-ybė** możebny jest tylko od tematów przymiotników (senas — senybė, didis — didybė, geras — gerybė). **Padingibė** (=padengybė od pa-dengti) w katechizmie aznacza „tajemnica", kas pa-dengta arba uždengta nů mūsų. **Łaymibe** (łaska), **łaimyste** (szczęście), sądzę, także nieludowe są wyrazy, przynajmniej w podanych znaczeniach.

str. 46. **Nupłâtus** irâ (bažniczia)... **nuplatus** (imięsłów) od czasownika *nuplasti, *nuplataũ. P. Bystroń pisze w słówniku „nůplatus, -i (adj.)=rozszerzony, rozpowszechniony", w takim razie byłoby w katechizme nupłati ira (bażniczia)...

str. 56. Dala nuog Angelo **prażasta... Prażasta** od czasownika *prażasti, *-żandu, *-żadau=pràkalbu, pràtariu (cnf. žadas=mowa, buvo jau be žado). Zatem prażastas (imięsłów)=wymówiony, przemówiony, nie zas' „przyrzeczony, zwiastowany", jak u p. B.

Mìn(ime) nie od miñti (od którego menù, mẽname), lecz od **minė́ti.**

str. 65. **Źałkeius** nie od źalkejas (wąż), lecz od **žalktỹs** (=žaltys). Źalkeius jest omylka drukarska, zamiast źałkćius=žalkčus, žalkčius. Na str. 73 **trokszawimas** takze błąd, zamiast troszkawymas ($\sqrt{\text{trošk-}}$).

Alieydienà, -os (w słown.)=alei-diena (każdy dzień, co dzień), Cnf. **alei-vënas** (unus quis que)=kožnas vënas, kiek-vënas, kur vënas (unus uis ue).

Erte (w słown.)= ar tai (czy to): dwa wyrazy (er te).

Koncząc na tych drobiazgach, jeszcze raz dziękuję Łaskawemu Panu, polecając się Jego upszejmości i pamięci.

Z szacunkiem i poważaniem zostaje sługa
Jan Jablonski

Adres: Г. Митава, учитель гимназии, Ив. Ос. Яблонский.

Gerbiamasis ir malonusis Pone! Geradari!

Jelgava, 92 m. 2—14 d.
I

Esu labai dėkingas Maloniajam Ponui už atsiuntimą man per p. Silvestraitį [1] Jo knygų, nagrinėjančių dalykus, kurie man, kaip pradedančiam filologui ir lietuviui, taip rūpi! Iš „Bibl. lit., II" šio to sužinojau apie savo 1600, 1653 ir 1701 m. knygas. Būtent iš p. Stankevičiaus darbo [2], be kita ko, gavau duomenų apie šių knygų pavadinimus, autorius ir metus, kuriais jos išėjo iš spaudos, nes mano retenybės, rastos lietuvių pirkiose, labai sužalotos, ypač pirmosios dvi knygos. Tai, ką prirašiau ir pataisiau 46—48 p., paimta tiesiog iš mano knygos, išleistos 1653 m.

Pono Bistronio [3] išleisto katekizmo kalba, matyt, rytų aukštaičių, mūsų dzūkų, kuriuos, deja, labai mažai pažįstu. Pasakymai „paaukszczinimas" (=paaukszczinimas, sz+t'=szcz), „antaras" „vntaras" (=antras, su žinomu rusų kalbos полногласием) ir kurie ne kurie kiti, taip pat katekizmo morfologija verčia manyti, kad katekizmo kalba buvo Vilniaus gubernijos, maždaug iš dabartinių Valkininkų apylinkių. Bent „Lowentorius Łankiszko-Lietuwiszkas diel Wejku Olkiniku Parapijos surinktas piar Plebonu tos Parapijos K.F.W., Wilniuje, 1862", parašytas Valkininkų tarme, turi pasakymus: antaras, owkszczibies (=aukštibės), sugriszcz (=infin. sugrįszti, $\sqrt{\dot{z}}$) ir maždaug tas pačias kalbos formas, žinoma, tik naujesnes.— Nebūdamas arčiau susipažinęs su dzūkų šnektomis, negaliu detaliau apibrėžti kalbamojo katekizmo kalbos kilimo vietos.

Visais atžvilgiais vertingas P. Bistronio darbas tikriausiai buvo kompetetingų lingvistų recenzuotas žurnaluose, skirtuose lyginamajai kalbotyrai. Tai, ką galėčiau apie šitą darbą pasakyti, būtų tikriausiai pavėluotas ir nereikalingas dalykas, pakartojimas to, kas visiems ir Ponui seniai žinoma (aš žinau tik prof. Briuknerio recenziją žurnale „Archiv für slavische Philologie") [4]. Tad, nenorėdamas įkyrėti gerbiamajam Ponui, pasitenkinsiu keliomis pastabomis.

p. 30. Iemus kielu **wieszu** praskint=kelią vieszą, vieszkelį (gościniec, szeroka droga), bet ne, kaip nori p. Bistronis, **wiesza** (daiktavardis?)=takas.

p. 32. atsižadeiau... wisú **pampu** io. Pampa „išdidumas, puikybė" yra tiesiog „pompa" (su visa pompa).

Pasakymai **padingibe** („tiesa?"), **reykibe** (būtinumas) lietuvių kalboje negalimi, taigi nukalti, dirbtiniai: priesaga **-ybė** galima tik prie būdvardžių kamienų (senas—senybė, didis—didybė, geras—gerybė). **Padingybė** (=padengybė iš pa-dengti) katekizme reiškia „paslaptis", kas padengta ar uždengta nů mūsų. **Łaymibe** (malonė), **łaimyste** (laimė), manau, taip pat yra ne žmonių pasakymai, bent duotomis reikšmėmis.

p. 46. **Nuplâtus** irâ (bažniczia)... nuplatus (dalyvis) iš veiksmažodžio *nuplasti, *nuplataũ. P. Bistronis žodyne rašo „**nůplatus, -i** (adj.)=išplėstinis, išplitęs"; tokiu atveju žodyne būtų nuplati ira (bazniczia)...

p. 56. Dala nuog Angelo pražasta... **Pra**žasta iš veiksmažodžio *pražasti, *-žandu, *-žadau=pràkalbu, pràtariu (plg. žadas=kalba, buvo jau

be žado). Taigi pražastas (dalyvis)=ištartas, prabiltas, bet ne „pažadėtas, išpranašautas", kaip p. B.

Min(ime) ne iš miñti (iš kurio menù, mẽname), bet iš **minėti**.

p. 65. **Žalkeius** ne iš žalkejas (žaltys), bet iš **žalktỹs** (=žaltys). Žalkeius yra spaudos klaida vietoj žalkčius=žalkčus, žalkčius. 73 p. trokszawimas taip pat klaida vietoj troszkawymas ($\sqrt{}$ trošk-).

Alieydienà, -os (žodyne)=alei-diena (kiekviena diena, kas diena). Plg. **alei-vẽnas** (unus quis gue)=kožnas vẽnas, kiek-vẽnas, kurs vẽnas (unus uis ue).

Erte (žodyne)=ar tai (czy to): du žodžiai (er te).

Baigdamas šiomis smulkmenomis, dar kartą dėkoju maloniajam Ponui, pasikliaudamas Jo meilumu ir atminimu.

Su pagarba ir nuolankumu Jūsų tarnas
Jonas Jablonskis

Adresas: Jelgava, gimnazijos mokytojas, J. Jablonskis.

LTSR CVA, f. 1135, ap. 10, b. 97.

Publikuojama iš: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 117—118.

[1] Lietuvių kultūros veikėjas M. Davainis-Silvestraitis.

[2] Matyt, kalbama apie bibliografijos darbą: Stańkiewicz M. Bibliografija litewska od 1547 do 1701 r.: Studia bibliograficzne nad literaturą litewską 2. — Kraków, 1889.

1600 m. išleistos trys lietuviškos knygos: S. Vaišnoro verstos „Žemčuga theologiška" ir „Apie popiešiškaie misše" ir J. Morkūno (?) versta „Postilla lietvviška". Neaiškų, kurią iš šių trijų knygų turėjo J. Jablonskis. 1653 m. išėjo 6 lietuviškos knygos; iš 1701 m. išleistų 2 knygų veikiausiai bus S. Bitnerio verstas „Naujas testamentas", kurio tais pačiais metais Karaliaučiuje buvo du beveik identiški leidimai.

[3] Lenkų kalbininkas Janas Bistronis 1890 m. pakartotinai išleido J. Ledesmos katekizmo vertimą (1605 m.) į lietuvių kalbą „Katechizm Ledesmy w przekładzie wschodniolitewskim z wydania wilenskiego z r. 1605".

[4] Lenkų kalbininkas Aleksandras Briukneris minimą recenziją išspausdino šio žurnalo 1891 m., t. 13, p. 311—314. J. Jablonskio nežinota, kad šį leidinį tais pačiais metais žurnale „Indogermanische Forschungen" buvo recenzavęs ir čekų kalbininkas J. Zubatas.

„KLAIPĖDOS ŽINIŲ" REDAKCIJAI

167. Kaunas, 1924 m. spalio 21 d.

„Klaipėdos Žinių" Redakcijai.

Ėmiau į senatvę vis labiau skaityti **Žinias.** Be galo daug darote kalbos klaidų: tuo mažinate visai savo skaitytojų skaičių Klaipėdos krašte. Redakcijos žmonėms reikia atsargesniems būti, juo labiau, kad Jūsų organas yra nepaprastas. Po kiek laiko rengiuosi imti barti del to

mūsų laikraščius; atsiųsiu ir Jums pluoštą kalbos dalykų. Kalbos vadovėlį Redakcijos žmonės turi būti išėję ir jį mokėti; taip niekinti savo kalbą didžiajame krašto organe neprivalo tie žmonės. Vienas kuris Redakcijos žmogus turi prižiūrėti šiuo atžvilgiu laikraštį, kasdien jį skaitydamas ir duodamas patarimų tolesniems straipsniams ar rašytojams. Jūsų „did-lietuviškoji" (?) kalba tikrai negali patikti skaitytojams; ir lietuvių tarpe nedaug užuojautos del tos priežasties rasite savo laikraščiui.

Esate išėję iš kalbos vadovėlio amžiaus, nebenorite jo skaityti ir su juo skaitytis, bet tas dalykas Jums, Redakcijos žmonėms, yra vis delto nepateisinamas. Taip sau kenkti, kaip Jūs kenkiate patys sau savo laikraščio kalba, netinka. Budėkite ir nedarykite gėdos Lietuvai.

1924 m. 21/X. J. Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas. Viršuj įrašyta: „G. ir ats. 23.X.1924".

KNYGŲ LEIDIMO KOMISIJAI

168. Kaunas, 1921 m. sausio 17 d.

Švietimo Ministerijos Leidinių Komisijai.

Pavedu Komisijai[1] „Sukčius"[2]. Taisyti jų nereikia: galite tiesiai atiduoti spaustuvei, jei sutinkat tą dalyką spausdinti šių dienų mokyklai. Pats aš išrandu, jog jis yra gerokas. **Vieną** korektūrą norėčiau pats paskaityti: reikia tikrai rūpintis, kad klaidų mūsų leidiniuose būtų mažiau. Mano supratimu, kaip buvo rašoma jau ir „Švietimo Darbe", reikėtų žymėti leidinių viršeliuose ir **kaina.**

J. Jablonskis

[Paraštėje] Rucevičius iš „Švyturio" ryt ar poryt išvažiuoja į Tilžę. Yra proga pasinaudoti, jei turite reikalo į Tilžę.

1921 m. sausio m. 17 d.

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1263, lp. 5. Rašyta ne J. Jablonskio, jis tik pasirašęs.

[1] Knygų leidimo komisija, veikusi 1919—1940 m. kaip Lietuvos švietimo ministerijos neoficiali leidykla, tvarkė mokykloms tinkamų knygų leidimą.

[2] 1901 m. išleistas E. Ožeškovos apysakaitės „Žemumos" vertimas, pavadintas „Šunadvokačiu", 1921 m. išėjo nauju vardu —„Sukčiai".

169. Kaunas, 1921 m. sausio 20 d.

Knygų Leidimo Komisijai.

Atiduodu per Komisiją visą Haufą[1] J. Balčikoniui (45[?] sąsiuvinius) ir du tomu knygų. Atiduodu iliustracijoms sutvarkyti. Į pirmąjį sąsiuvinį įdėjau ir laišką Balčikoniui. Galite jį del visa ko paskaityti: matysit, kaip aš pats žiūriu į tą J. Balčikonies vertimą (paskaitykit). J. Jablonskis.

1921 m. sausio m. 20 d.

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1263, lp. 7. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas.

[1] Vokiečių rašytojo Vilhelmo Haufo pasakų vertimą.

170. Kaunas, 1921 m. sausio 31 d.

C. Stegmann'o *Lotynų kalbos gramatika.* Fonetika ir morfologija. Lietuvos gimnazijai pritaikino Dr. phil. Alfredas Sennas. Kalbos žiūrėjo L. Kuodys. Rankraštis.

Turėjau prieš save Stegmann'o gramatiką, Dr. phil. Senn'o verstą į lietuvių kalbą, jo „pritaikintą" ir mūsų gimnazijai, L. Kuodžio žiūrėtą ir taisytą spaudai. Originalo, iš kurio verstas šis dalykas, neturiu: sunku suprasti, kiek čia ir kas „taikinta" mūsų mokyklai.

Ligi šiol teturėjom iš buvusiųjų Min-jų valios savo krašte tiktai „realinių gimnazijų" su labai mažu lotynų kalbos pamokų skaičium; dabar, rodos, ima rastis čia ir kitokių gimnazijų. Katroms gimnazijoms (naujosioms ar senosioms) skiria savo vertimą Dr. Sennas, iš jo vertimo „Prakalbos" nematyti. Jo verstinį dalyką čia turime su visais L. Kuodžio **„žiūrėjimais** ir **taisymais** (taisymų tekstas raudonai ranka parašytas). Skaityti visas šio rašto tekstas drauge su projektuojamaisiais spaudai taisymais pašaliečiui yra tuo tarpu labai sunku. Gaila, kad Dr. Sennas, duodamas įvertinti savo rašinį Komisijai, nė tuo nepasirūpino, kad jo dalyko skaitymas kiek lengvesnis būtų skaitančiam jį žmogui (plg. p. 1, 4, 5, 6, 7, 8...).

Originalas parašytas Vokietijoje prieš 40 metų; šiems laikams, ypačiai dabartinėms nenusistovėjusioms Lietuvos gimnazijoms, reikėjo, gali būti, ir neimti tokio seno dalyko...

Rimtai žiūrėsiu spręstinai šitą dalyką tik tada, kai turėsiu originalą, kai autorius pasirūpins duoti man **grynesnį** tekstą ir jo prakalboje bus aiškiai pasakyta, **kokioms** mūsų gimnazijoms jis skiria savo rašinį. Prieš duodamas Komisijai, autorius savo tekstą turi ir pats peržiūrėti: dabar jame yra ir klaidų (psl. 21 „lepus timidus — **lai**mingas kiškis"...).

Kurie-ne-kurie „žiūrėtojo" taisymai man tuo tarpu neįmanomi. Psl. 1 Dr. Senno vieną sintaksės pilnatį, savaip ištaisęs, Kuodys suskliaučia — gal be reikalo... Autoriaus kalba, tiesa, ir sunki ištaisyti: tos pat prakalbos taisytieji žodžiai „kad mokiniai galėtų g a u t i tikslaus ž i n o j i m o bent svarbiausiųjų netaisyklingųjų veiksmažodžių" yra ne tiek taisytini, kiek perdirbtini; paskutinis „Prakalbos" sakinys autoriaus ar „žiūrėtojo" taip taisytas, jog jis yra, man rodosi, ir vėl taisytinas, kad ir maža tam yra vietos... Čia mes su juodraščiu turime darbo.

Autoriai, kurie kreipiasi su savo rankraščiais į Komisiją, turėtų juos bent grynus, grynai perrašytus duoti Komisijai, bent tokius, kokius mokiniai turi savo mokytojams duoti gimnazijose, ne subraižytus, šiaip ir taip taisytus, išmargintus. Komisijai patariu to reikalauti iš autorių.

1925 m. I/31. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1289, lp. 100. Rašyta ne paties J. Jablonskio; parašas autentiškas. 1-ame p. paraštėje įrašyta raudonu rašalu: **Prot. N. 45.**

171. Kaunas, 1922 m. gegužės 3 d.

Keli mano pastebėjimai del „Graikų literatūros istorijos vadovėlio" vertimo, norimo, matyti, išleisti dabar Ministerijos lėšomis.

Vertimo pradžioje (antraštėje) pasakyta: „Vadovėlis skiriamas l i c ė j a m s ir k o l e g i j o m s... 7-tas leidinys (=leidimas) peržiūrėtas ir pataisytas". Pasakyta [taip] be reikalo, nes mes turėsim iš to rankraščio tiktai p i r-

mąjį savo leidimą, skiriamą *mūsų mokyklai*, ne prancūzų licėjams ir kolegijoms. Reikėtų pažymėti pradžioje, kurioms mūsų mokykloms jis skiriamas. „Autoriaus žodyje" pasakyta, jog vadovelis[1] skiriamas ypatingai antrinio mokslo moksleiviams,— ir tas dalykas nieko mums nepasako.

Vadovėlio (vertimo) puslapiai ne visur sunumeruoti. Šiokios tokios puslapių numeracijos yra tiktai pradžioje. Nesumaišykite [tų puslapių]. Toliau, ką cituodamas iš vertimo, žymėsiu puslapius taip, kaip jie vertėjo ar vertėjos pažymėti. Beje: reikėtų antraštėje pasakyti, kieno yra pats tas vertimas.

Vertimo rašyba [atskiriems žodžiams] ne visai gera: ji nepatiks nė vienam mūsų rašybininkui. Vertime rašoma: kryksčionybė, kryksčionis, Demosfėnas, abėjonė, išskyria, išsiskyria, prietikis, iškėlia, gyvėsnis, paslankėsnis, inteligentingėsnis, kumet (=kuomet), pro kurius, daug ryškiau mums reišksis (III), skambėsis (III), prasidėda (3), daugėlis, kurinys, įkūria, kūriamoji vaidentuvė (5), prisiryšę, idėalizuot, nagrynėjimas, išsikilimas, pagirimas, smielio (=smėlio) trupiniai... Šito vertimo gale parašytu du graikų kalbos žodžiu tokiu, kokių negalės išspausdinti nė viena mūsų spaustuvė; jų nemokėjo, tur būt, išskaityti nė pats vertėjas (ar vertėja).

Verčia tą vadovėlį, matyti, dar nepratęs [versti] žmogus. Vadovėlio, skiriamo mūsų mokyklai, kalba turėtų būti sklandesnė, gyvesnė ir panašėlesnė į snekamąją[1] mūsų kalbą. Vertėjo tuo nedaug tesirūpinta ar nemokėta pasirūpinti. Vertėjo kalbos pavyzdžiui duodu čia kelias ištraukas:

1) Rašytojai..., kurie ryškiausia žymi tautos genijų... ir kuriais vykstasi ar reiškiasi toji evoliucija (I). 2) Didus (=didis, didysis?) rašytojas yra iškarto originalus ir tautinis (I). 3) Jo asmens genijus yra tik atsitiktinas dalykas (II). 4) Jeigu tas matomas, ar atsitiktinas dalykas turi aiškių priežasčių, mes jį vistiktai nesugebam pagauti ir net jos nėra mūsų žinojimo srity (II). 5) Yra tam tikra vidujinės logikos rūšis, sudaranti gyvenimą taip, kad poezijos amžių pakeičia proto amžius ir kad pradžioj mišrios (=mišros) lytys išsiskyria (II). 6) Atskirt individą nuo tos kolekti-

vinės ir anoniminės srovės... reiškia padaryt jį neįmanomu (II). 7) Reikia jis nuolat į tą srovę grąžinti ir prieš ją priešais statyti (II, III). 8) Pagaliau, jeigu vien suprasti jau yra kilnus džiaugsmas, tai mes pagausinsim mūsų smagumą, darydami jį inteligentingesniu (III). 9) Individo balse, mes girdėdime (=girdėdami, girdime?) tamsių, neaiškių armonijų skambėsį, kuris jį padaro skardžiu ir turtingu (III). 10) Negalima būtų tiksliai suprasti nei paskutinių stabmeldžių, nei pirmų krykščionių, jeigu griežtai atskirti abi srovi, kurios esmėj (?) taip ilgai viena šaly kitos plaukė ir, pagaliau, susimaišė (III). 11) Mes būtume žymiai šią knygą, jau be to medžiagos pripildytą, padidinę, jegu būtume atsiklausę noro duot galimybės pažint rašytojus... (III). 12) Atikos poezija šalęsp teatro (IV). 13) Tai yra periodas, kurį galima pavadinti prieš helėnų periodu (3). 14) Tos grupės yra pusiau nukrypusios į rytus, bet jos iš jų išsiskyrią, išoriniai įgyja brangių civilizacijos elementų, auginasi juos ir žydina (3). 15) Tai buvo Argonautų, Tebos karų, Trojos, Heraklių, Tezėjau, Pelopidų ir Labdacidų gadynė (3). 16). Priešhelėnų giminių tarpe įvyksta svarbus judėjimas (3). 17) Šitoks grupavimas yra darytinas, kadangi jis artina skirtinus elementus, bet senam primitiviniam pagrindui prieš pastato du tautiniu elementu (4). 18) Vis aiškiau įgyja savo kilmės brolingumo pajautimo (5). 19) Del savo senobinio ir tikybinio būdo jis veikiai pralenkia atskirus įsivyravimus, kurie skyria gimines ir valstybes (5). 20). Jos literatūra pasižymi ypatingu būdu iškarto būti spekuliatyvinė ir artistinė (5, 6). 21). Draugai daugelių atvejų reikalingi, ypatingai nelaimėj; bet džiaugsmas taip pat ieško draugo ištikimo žvilgesio (X). 22). Antiochos iš Sirakuzų negeriau žinomas (X). 23). Sudaroma šventikių, žaidimų laimėtojų ir kt. sąrašai (X). 24). Antiochas turi mums būti (=yra mums) atmintinas todel, kad jis turėjo garbės patiekti Tukididui medžiagos, jo VI-jai knygai, liečiančiai įvairių Sicilijos gyventojų (X). 25) Tačiau prieš pradėsiant juos nagrinėti, turime dar atgal sugrįžti (X).

Iš šitų 25 išrašų Komisijai bus aišku, kokia yra to vertimo kalba: [jame išversti šiaip taip autoriaus žodžiai ar sakiniai, ne jo mintys **mūsų** moksleiviams.] Taisyti toks vertimas yra labai sunku. Redaguoti to vertimo aš

negaliu apsiimti: tedirbie, jei reikalinga, kas kitas, pats aš galiu tik patarimais padėti. Graikų literatūros istorijos veikalas yra, žinoma, geras dalykas; jis reikalingas [ypač] toms tautoms, kurios jau turi mažesnių Graikų literatūros istorijos veikalėlių, toms tautoms, kurių gimnazijose einamas graikų kalbos mokslas. Ar šito veikalo vertimas dabar yra tikrai reikalingas mums, neinant mūsų krašto gimnazijose graikų kalbos mokslo, reikia labai abejoti: mums reikalingesnis būtų graikų literatūros istorijos trumputis [,bet geras] vadovėlis su keliais [žyme]sniųjų [jų] senovinės literatūros dalykų vertimais. Prašyčiau apie tai pagalvoti, juo labiau, kad šito vertimo, mums teikiamo, ir kalba yra [labai] menka. „Taisytojui" reikės įdėti labai daug darbo, jei kalbamasis dalykas bus spausdinamas Ministerijos lėšomis.

1922 m. J. Jablonskis
Geg. m. 3 d.

LKLI, f. 1-2239. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas, data ir įterptos frazės, žodžiai (šioje publikacijoje jie laužtiniuose skliausteliuose), taip pat nelabai raštingo raštininko klaidų pataisymai (čia nežymimi). Kurių ne kurių klaidų yra dar likę.

[1] Ši ir kitos klaidelės yra rankraštyje.

172. Palanga, 1926 m. liepos 5 d.

Švietimo Ministerija. Knygų leidimo komisijai

Šiuo tarpu atsakau į Komisios Nr. 6964 (į šių m. birželio m. 30 d. laišką).

Savo lietuvių kalbos sintaksę, antrąjį jos leidimą[1], sutinku ir kiek vėliau išleisti — jei ne šių metų gale, tai 1927 m. pradžioje, tik prašau pradėti ją spausdinti 27-tųjų metų pradžioje ir baigti prieš vasarą, kad jau mokslo metų gale galėtų su ja susipažinti viena kita mokykla ir šiaip žmonės, kuriems rūpi jos pasirodymas. Taigi su Komisijos pasiūlymu sutinku, tik prašau vieno dalyko — kiek anksčiau išleisti kalbamąją sintaksę 1927 m.

Knygų Leidimo Komisijai mano jau yra atsiųsta spausdinti tos sintaksės p r a k a l b a ir 32 puslapiu aptaisytojo jos teksto. Jei dabar nepradėsit spausdinti, prašau tą tekstą su prakalba man grąžinti dabar arba tuoj sugrįžus apie rugsėjo m. 1 d. į Kauną (Mickevičiaus g-vė 12).

Šią vasarą po kiek laiko pažymėsiu spaudoje, kad kalbamoji sintaksė išeis, tur būt, tik prieš 1927 m. vasarą. Ar Komisija sutinka su tuo?

Palanga, Vydūno g. Nr. 1. J. Jablonskis
1926 m. liepos m. 5 d.

LKLI, f. 1-2258. Rašyta ne paties J. Jablonskio, tik parašas autentiškas.

[1] Antrojo sintaksės leidimo nebuvo.

173. Kaunas, 1929 m. sausio 9 d.

Knygų Leidimo Komisijai

Ralio[1] „Iliadės" vertimas tikrai yra taisytinas. Šiais laikais išleisti jį netaisytą Švietimo Ministerija kaip ir neturėtų teisės. Mano matytasis Čiurlionienės taisytasis to vertimo tekstas,— esu žiūrėjęs d a l į jos taisymo (3^{ios} giesmės pradžią) — žymiai pataiso Ralio tekstą: jį daug literatūriškesnį padaro; jei ir tas vertimas susilauktų kiek priekaištų, tai daug, daug mažiau ir dėl jų Ministerijai tikrai rausti nereikės.

Darbo čia betaisant įdedama labai daug.

Kaunas 1929.I.9 d. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1265, lp. 108. Tekstas spausdintas mašinėle. Pasirašyta J. Jablonskio. Publikuota: Ž u k a s V. Rankraščiai apie knygas.— Knygotyra, 1980, 8(15), p. 70.

[1] Jeronimas Ralys buvo įpusėjęs versti Homero „Iliadą". S. Čiurlionienė, P. Žadeikis ir J. Talmantas vertimą baigė, ir poema buvo išleista 1930 m.

174. Kaunas, 1929 m. rugsėjo 23 d.

Švietimo Ministerijos „Knygų Leidimo" Komisijai

Čia atsakau į Jūsų šių metų rugsėjo mėnesio 19 d. laišką, rašytą man dėl P. Joniko straipsnio, kuris čia pat grąžinamas.

Dėl panašių dalykų Jums, kaip ir „Švietimo Darbui" reikia kreiptis visada, bent tuo tarpu, į Pr. Skardžių, Humanitarų Fakulteto docentą: Pr. Skardžius šios rūšies dalykuose mane, besveikatį žmogų, atstoja.

Besveikatis senis J. Jablonskis

Šitą laišką yra parašęs J. Jablonskio diktuojamas stud. B. Sereiskis.

1929—IX—23

LKLI, f. 1-2245.

IGNUI KONČIUI

175. Voronežas, 1917 m. rugpjūčio 20 d. (s. st.)

20.VIII.1917

Į Sąjungą stoja ir vidurinių mokyklų mokytojai. Jei sveikas dabar stotum, tad įstojimą vis delto patvirtins tiktai visuotinis susirinkimas. Jei dabar įmokėtum pinigus, Valdyba nieko priešinga turėti negalėtų, įtrauktų į narių kandidatų skaičių ir prašytų, kad visuotinis susirinkimas Tamstą nariu priimtų; į visuotinį susirinkimą reikėtų jau ir atvažiuoti. Ar bus keliami tokie klausimai Valdyboje, kaip kėlimasis į Lietuvą, vietų suradimas, mokyklų steigimas, tuojau pasakyti negaliu. Šiuo vargo metu mums rūpi tiktai kurie-ne-kurie Sąjungos dalykai: vadovėliai, vaikų literatūra, mokytojų sutraukimas į vieną organizaciją, didieji mokytojų dalykai (duona, darbas...)

Глухой Покровский, 15. J. Jablonskis

MAB, f. 12-1745. Standartinis pašto atvirukas. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik prirašytas adresas ir pasirašyta. Adresuota: Beppo (Лифляндская губ.). Полагенская гимназия. Игн. Ант. Кончус.

VLADIMIRUI KOROLENKAI

176. Vilnius, 1904 m. gruodžio 2 d. (s. st.)

Милостивый Государь!

Редакция литовской газеты „Vilniaus Žinios" желала бы познакомить своих будущих читателей (газета начнет выходить 8 декабря 1904 г.) с лучшими произведениями некоторых русских писателей. Эти произведения нам приходится переводить на литовский язык,

печатать в фельетонах и потом издавать отдельными оттисками.

В виду сего покорнейше прошу Вас, Милостивый Государь, разрешать мне издавать Ваши беллетристические произведения в переводе на литовский язык (эти произведения будут печататься сначала на столбцах газеты, некоторые желательно было бы издать отдельными книгами, не печатая предварительно в газете).

Иван Яблонский (один из ближайших сотрудников газеты „Vilniaus Žinios").

Адр. Антокольская, 6, В Редакцию газеты „Vilniaus žinios".

Vertimas

Maloningasis Pone!

Lietuvių laikraščio „Vilniaus žinios" redakcija norėtų supažindinti savo būsimuosius skaitytojus (laikraštis pradės eiti 1904 m. gruodžio 8 d.) [1] su geriausiais kai kurių rusų rašytojų kūriniais. Šituos kūrinius mums tenka versti į lietuvių kalbą, spausdinti feljetonuose [2] ir paskui leisti atskirais atspaudais.

Dėl to nuolankiausiai prašau Jus, Maloningasis Pone, leisti man spausdinti Jūsų beletristikos kūrinius, išverstus į lietuvių kalbą (šitie kūriniai iš pradžių bus spausdinami laikraščio skiltyse, kai kuriuos geistume išleisti atskiromis knygomis ir nespausdintus laikraštyje).

Jonas Jablonskis (vienas artimiausių „Vilniaus žinių" laikraščio bendradarbių).

Adr. Antakalnio, 6, „Vilniaus žinių" laikraščio redakcija.

TSRS valstybinė V. Lenino biblioteka, f. 135/II 36.85. Tekstas iš fotokopijos. Laiškas rašytas firminiame „Vilniaus žinių" blanke. Čia įrašyta ir data. Viršum teksto 3 skirtingi užrašai. Pieštuku: «**Перев.** Ив. Яблонский. Литовский яз.». Pirmasis įrašas rašalu: «Отвечено 5/ XII 04. Охотно разрешаю. Прошу прислать экз. переводов, когда появятся в газ. и в» [neišskaitomas žodis]; antrasis įrašas rašalu: «(не получено)».

[1] Pirmas numeris išėjo gruodžio 10(23) d.

[2] Feljetonais tuo laiku vadino laikraščio literatūrinius priedus, paprastai spausdinamus atkarpoje.

FIODORUI KORŠUI

177. Talinas, 1900 m. gruodžio 8 d. (s. st.)

Добрейший Федор Евгениевич!

Благодарю, благодарю, благодарю!... К тому, что Вам уже известно, считаю долгом прибавить еще следующее.

Дело, по-видимому, начинает принимать нормальное течение. Мой директор, П. Дек. Погодин, так насевший было на меня, уже начинает смотреть на дело несколько разумнее. Юристы, кажется, успокаивают его. Они склонны думать, что юридического вопроса здесь быть не может, особенно, если рассматривать записку в связи с найденным у меня черновиком письма. Если жандармы не возбудят против меня обвинения, возможно, что дело кончится строгим замечанием и внесением этого замечания в мой формуляр. Но такой исход дела меня не пугал бы: ордена, инспекторство и другие подобные прелести меня нисколько не интересуют. Кстати, скажу, что в прошлом году тот же П. Д. Погодин в рапорте попечителю отзывался обо мне с весьма лестной стороны.

В моей роковой записке все еще видят некоторые (в Риге и Ревеле) памфлеты, воззвания... и находят, что она дышит ненавистью к русским властям. Если она проникнута ненавистью, то исключительно к тем, которые отождествляют себя с упоминаемыми в ней доносчиками, жандармами... Если бы мне не приходилось жить в Москве и вообще в центре, я бы, пожалуй, мог отождествлять русского человека с лицами, о которых говорится в записке. Когда, по окончании гимназич. курса, я уезжал в Москву, мой преподаватель математики, поляк, говорил мне, что только теперь я узнаю русского человека. Он был прав... Мою записку считают красною, на такой взгляд прежде всего навели, вероятно, красные чернила, которыми она писана. Есть, правда, в ней и очень некрасивая фраза: „užuõs (пронюхают) kokį niẽknieki šungalviai, ir sveiks diñgęs (и пиши пропало)». Слово „šungalviai" перевели словом «прохвосты». Я не возражал против перевода, хотя и не говорил, что он верен.

А. Н. Шварц, мой учитель, а теперь и попечитель, насколько мне известно из слов П. Д. Погодина, особенно недоволен тем, что, будучи у него после обыска, я категорически заявлял, что между взятыми у меня вещами ничего преступного быть не может, так как я не поддерживал де никаких связей с «деятелями». Говоря с Александром Николаевичем, я думал лишь о связях с той массою литовцев, относительно которых производится теперь дознание, а в своей связи с по-

койным товарищем (прошу судить об этом по **двум** «вещественным доказательствам») ничего преступного не усматривал, да покойный товарищ и в голову не приходил тогда, поскольку была речь о взятом у меня (это я уже знал) черновике письма. Преступления, которые теперь хотят раскрыть, называются «составлением, печатанием и распространением «возмутительных» изданий на литовском языке». В этом деле я совершенно не замешан, и преступной связи с этого рода «преступниками» у меня не было. Возмутительною называют литовскую письменность только для того, чтобы придать больше веса обвинению и подвести преступление под готовую рубрику закона. Лит. письменность, действительно, не безгрешна, но чего желать от людей, которые даже молитвенники могут получать только контрабандным путем и очень хорошо знают, что таковое запрещение, какое все еще остается в силе по отношению к литовской печати, за пределами Литвы нет нигде (ни в одной части света)? Я высказываю в данном случае мысли, которыми проникнута думающая часть литовского народа, того народа, который после освобождения крестьян говорил, что священнейшим своим долгом считает быть верным прежде всего богу, потом царю, а затем ксендзу (Diẽvui, cíesoriui ir kùnigui). Но обстоятельства сложились весьма печально, и понадобилась «заграница»...

В заключение скажу несколько слов о желающем сыграть роль в моем деле окружном инспекторе, Николае Чеславовиче Заионччковском. Тогда три года тому назад он был главным усмирителем мятежа литовцев-гимназистов, добивавшихся утренней молитвы на литовском языке в то время, когда такая молитва (на родном языке) была разрешена для латышей и немцев. Меня тогда уже не было в Митаве, но в округе подумывали, что в этом движении гимназистов я принимал некоторое участие. Николай Чеславович усмирял совершенно безуспешно, пользуясь даже гимназическою башнею для отрезвения горячих голов. С этого времени литовцы у него самый богомерзкий народ.

Пишу Вам, добрейший Федор Евгениевич конфиденциально. Письмо подлежит по прочтению уничтожению.

О словаре скажу пока лишь одно: текста А. Юшкевича совершенно не изменяю и не переделываю; изменяю лишь перевод литовских слов. Скоро будет выслана в типографию вся буква **G**.

Всегда Вас любящий
Ваш благодарный ученик И. Яблонский

Ревель, д. 8 дек. 900 г.

Vertimas

Mieliausiasis Fiodorai Jevgenijevičiau!

Dėkoju, dėkoju, dėkoju!.. Prie to, kas Jums jau žinoma, laikau pareiga pridėti dar štai ką.

Byla [1], matyt, pradeda eiti normalia tėkme. Mano direktorius P. Pogodinas [2], taip buvęs užgulęs mane, jau ima žiūrėti į bylą šiek tiek protingiau. Teisininkai, rodos, jį ramina. Jie linkę manyti, jog teisės problemos čia negali būti, ypačiai jei būtų nagrinėjamas raštelis kartu su rastu pas mane laiško juodraščiu. Jeigu žandarai neiškels man kaltinimo, galimas daiktas, visa byla baigsis griežta pastaba su tos pastabos įrašymu į mano formuliarą. Bet tokia bylos baigtis manęs negąsdintų: ordinai, inspektoriavimas ir kiti panašūs gražumai manęs nė kiek nedomina. Beje, pasakysiu, kad pernai tas pats P. Pogodinas raporte kuratoriui atsiliepė apie mane labai palankiai.

Mano lemtingame raštelyje [3] vis dar kai kas mato (Rygoje, Taline) pamfletus, atsišaukimus... ir išranda, kad jis kvėpuoją neapykanta rusų valdžiai. Jeigu jis kupinas neapykantos, tai tik tiems, kurie sutapatina save su minimais jame įdavikais, žandarais... Jeigu man nebūtų tekę gyventi Maskvoje ir apskritai centre, aš, ko gera, galėčiau sutapatinti rusų žmogų su tais, kurie minimi raštelyje. Kada, baigęs gimnazijos kursą, aš važiavau į Maskvą, mano matematikos mokytojas, lenkas, kalbėjo man, kad tik dabar aš pažinsiąs rusų žmogų. Jis buvo teisus... Mano raštelį laiko raudonu, bet tokią nuomonę ar tik nebus sukėlęs vien raudonas rašalas, kuriuo jis parašytas. Yra, tiesa, jame ir labai negraži frazė: „užuõs (пронюхают) kokį niekniekį šungalviai, ir sveĩks diñgęs (и пиши пропало)».Žodį „šungalviai" išvertė žodžiu «прохвосты». Aš neprieštaravau prieš tokį vertimą, nors ir nesakiau, kad jis teisingas [4].

A. Švarcas, mano mokytojas, o dabar ir kuratorius, kiek man žinoma iš P. Pogodino žodžių, ypačiai nepatenkintas tuo, kad, būdamas pas jį po kratos, aš kategoriškai pareiškiau, jog tarp paimtų pas mane daiktų negalį būti nieko nusikalstama, nes aš nepalaikęs jokių santykių su „veikėjais". Kalbėdamas su Aleksandru Nikolajevičium, aš turėjau galvoje tik santykius su ta daugybe lietuvių, kurie dabar tardomi, o savo ryšio su velioniu draugu [5] (prašom spręsti apie tai iš **dviejų** [6] „daiktinių įrodymų") visiškai nemaniau esant nusikalstamo, pagaliau miręs draugas neatėjo man tada į galvą, nes buvo kalbama apie paimtą iš manęs (tą aš jau žinojau) laiško juodraštį. Nusikaltimai, kuriuos dabar nori jie išaiškinti, vadinasi „lietuviškų „kurstomųjų" leidinių sudarymas, spausdinimas ir platinimas". Dėl tų reikalų aš esu visiškai nieko dėtas, ir nusikalstamojo ryšio su šios rūšies „nusikaltėliais" nesu

turėjęs. Lietuvių raštija vadinama kurstomąja tik dėl to, kad norima padaryti svaresnį kaltinimą ir pritempti nusikaltimą prie įstatymo standartinio straipsnio. Lietuvių raštija iš tikrųjų ne be nuodėmės, bet ko norėti iš žmonių, kurie net maldaknygių gali gauti tik kontrabanda ir gerai žino, kad tokio draudimo, vis tebegaliojančio lietuvių spaudai, už Lietuvos niekur nėra (nė vienoje pasaulio dalyje)? Aš šiuo atveju sakau mintis tos mąstančios lietuvių tautos dalies, tos tautos, kuri po valstiečių atleidimo nuo baudžiavos sakė, kad švenčiausiąja savo pareiga laikanti būti ištikima pirmiausia dievui, paskui carui, o toliau kunigui (dievui, ciesoriui ir kunigui). Bet aplinkybės susiklostė labai liūdnai, ir prireikė „užsienio"...[7]

Baigdamas pasakysiu kelis žodžius apie trokštantį mano byloje vaidmenį suvaidinti apygardos inspektorių Nikolajų Zajončkovskį. Tada prieš trejus metus jis buvo vyriausiasis lietuvių gimnazistų[8] maišto malšintojas. Jie reikalavo rytmetinės maldos lietuvių kalba tuo metu, kai tokia malda (gimtąja kalba) buvo leista latviams ir vokiečiams. Manęs tada jau nebuvo Jelgavoje, bet apygardoje svarstė, kad prie šito gimnazistų judėjimo aš buvęs šiek tiek prisidėjęs. Nikolajus Česlavovičius malšino visiškai nesėkmingai naudodamasis net gimnazijos bokštu karštoms galvoms prablaivinti. Nuo to laiko lietuviai jam didžiausių bedievių tauta.

Rašau Jums, geriausiasis Fiodorai Jevgenijevičiau, konfidencialiai. Laišką, kai perskaitysite, reikia sunaikinti.

Dėl žodyno[9] kol kas pasakysiu tik viena: A. Juškos teksto visiškai nekeičiu ir nepertaisau; keičiu tik lietuviškų žodžių vertimą. Greitai bus išsiųsta į spaustuvę visa G raidė.

Visada Jus mylįs
Jūsų dėkingas mokinys J. Jablonskis

Talinas, 1900 m. gruodžio 8 d.

Tekstas iš fotokopijos, gautos iš TSRS valstybinės V. Lenino bibliotekos.

[1] Apie šią bylą žr. Piročkinas A. Prie bendrinės kalbos ištakų.— V., 1977, p. 176—193.

[2] Piotras Pogodinas tuo metu buvo Talino Aleksandro gimnazijos direktoriumi.

[3] Straipsnio „Apsidraudimo draugija nuo persekiojimo" rankraštis.

[4] J. Jablonskis 1915 m. straipsnyje „F. Koršo atminimui" (žr. Jablonskio Raštai.— K., 1933, t. 1, p. 189) yra papasakojęs, kaip Koršas mokęs jį teisintis: „reikėję „šungalvis" išversti *jiems* rusų „Kinokefalu" (vieno šventojo vardu), ir viskas būtų niekais, girdi, nuėję..."

[5] Vincas Kudirka.

[6] Per kratą rasti dviejų laiškų V. Kudirkai juodraščiai.

[7] Turimas galvoje 1865 m. lietuvių spaudos draudimas ir nelegalus jos leidimas užsienyje.

[8] 1896 m. Jelgavos gimnazijos mokiniai lietuviai atsisakė kalbėti pravoslavišką maldą, už tai iš mokyklos buvo pašalinta bene 100 tos demonstracijos dalyvių.

[9] A. Juškos žodyną redaguoti Rusijos Mokslų Akademija buvo pavedusi J. Jablonskiui.

178. Talinas, 1901 m. sausio 12 d. (s. st.)

д. 12 январ. 1901 г.

Добрейший Федор Евгениевич!

Я уже уволен **согласно прошению** от должности. Это значит, что я уволен согласно выраженному мною желанию; потребовали, чтобы я пожелал отставки, и я её пожелал. Попечитель говорил, что будет за меня хлопотать, если возбужденное против меня дело кончится ничем, но при этом советовал хлопотать самому в другом ведомстве (в акцизе). Попечитель говорил, что моего увольнения от должности требовал Министр. На решение Министра уволить меня повлияло, главным образом, по словам попечителя, какое-то письмо, писанное каким-то молодым человеком; из этого письма можно де заключить, что я даже «агитациею» [1] занимаюсь. Письма этого до сих пор мне почему-то не предъявляли. С другой стороны, мне известно, что в Ревеле, по требованию из Либавы, искали какого-то Моцкуса, который будто бы состоял когда-то моим пансионером. Но об этом «Моцкусе, ученике гимназии» в Ревеле ничего не узнали, т. к. в Ревельских гимназиях никакого Моцкуса никогда не было, равно как у меня никогда не было с такою фамилиею пансионера, и никакого Моцкуса я не знаю. О каком письме говорили в Министерстве и зачем Либавскому ротмистру понадобился «Моцкус, мой пансионер»,— никак в толк не возьму. О секретном документе мне говорил попечитель. Если Вы будете знать об этом веществ. доказательстве только от меня, не пишите о нем попечителю: возможно, что он сообщил о нем мне конфиденциально, и я не имею права пользоваться его сообщением. Во всяком случае документ этот припомнил мне дело Дрейфуса.

Как жаль, однако, что дело не ладится! После Вашего письма у меня созревал уже целый план. Узнав, что Вы знаете Зенгера и Вам известен его взгляд на «лит. вопрос», я уже подумывал о том, как хорошо было бы с буд. учебного года перевестись к нему в Мариампольскую гимназию преподавателем литовского и древних языков. Там преподается литовский язык, как

[1] Агитатором я никогда не был.

в других гимназиях Ц. Польского — польский, а преподавателя лит. языка нет. Я был бы в Литве, а редактору Лит. словаря просто необходимо жить между литовцами. В Виленском уч. округе я, как католик, лишен права служить.

Бесконечно преданный Вам
Ив. Яблонский.
Мой адрес: г. Ревель, Б. Балясная, 44 [a].

Vertimas

Mieliausiasis Fiodorai Jevgenijevičiau!

Aš jau atleistas iš pareigų **savo prašymu** [1]. Tai reiškia, kad aš atleistas savo pareikštu noru: pareikalavo, kad aš panorėčiau atsistatydinti, ir aš panorėjau. Kuratorius sakė, kad manim pasirūpinsiąs, jei sudaryta man byla baigsiantis gerai, bet ir patarė pačiam rūpintis darbo kitoje vadyboje (akcize). Kuratorius sakė, kad mane atleisti iš pareigų reikalavęs ministras. Ministro sprendimui mane atleisti daugiausia reikšmės turėjęs, kaip sakė kuratorius, kažkoks laiškas, rašytas kažkokio jaunuolio; iš šito laiško esą galima daryti išvadą, kad aš net „agitaciją" [1] varąs. Šito laiško iki šiol man kažkodėl nepateikė. Antra vertus, man žinoma, kad Taline, reikalavimu iš Liepojos, ieškota kažkokio Mockaus, kuris buvęs kadaise mano pensioninink as [2]. Bet apie tą „Mockų, gimnazijos mokinį", Taline nieko nesužinojo, nes Talino gimnazijose jokio Mockaus niekada nėra buvę, lygiai kaip niekada nesu turėjęs pensioninink o tokia pavarde, ir jokio Mockaus aš nepažįstu. Apie kokį laišką kalbėjo ministerijoje ir kam Liepojos rotmistrui [3] prireikė „Mockaus, mano pensioninink o",— niekaip negaliu suvaikyti. Apie slaptąjį dokumentą man kalbėjo kuratorius. Jei Jūs žinosite apie šį daiktinį įrodymą tik iš manęs, nerašykite apie jį kuratoriui: gali būti, kad jis man pranešė apie jį konfidencialiai, ir aš neturiu teisės naudotis jo pranešimu. Bet, šiaip ar taip, šitas dokumentas man priminė Dreifuso bylą.

Kaip vis dėlto gaila, kad reikalai prastai klojasi! Po Jūsų laiško aš jau sukūriau visą planą. Sužinojęs, kad Jūs pažįstate Zengerį ir Jums žinomas jo požiūris į „lietuvių klausimą", aš jau buvau besvarstąs, jog būtų gera nuo kitų mokslo metų persikelti pas jį į Marijampolės gimnaziją lietuvių ir senųjų kalbų mokytoją. Ten mokoma lietuvių kalbos, kaip kitose Lenkijos Karalystės gimnazijose lenkų kalbos, o lietuvių kalbos mokytojo neturi. Aš būčiau Lietuvoje, o lietuvių kalbos žodyno redaktoriui tiesiog reikia gyventi tarp lietuvių. Vilniaus mokslo apygardoje aš, kaip katalikas, neturiu teisės tarnauti.

Be galo atsidavęs Jums
J. Jablonskis

[Paskutinio puslapio paraštėje] Mano adresas: Talinas, D. Beliasnajos, 44a.

TSRS valstybinės V. Lenino bibliotekos rankraščių skyrius. Tekstas iš fotokopijos.

---

[1] Agitatoriumi aš niekada nesu buvęs.

[1] Prašymas publikuotas: Piročkinas A. J. Jablonskio bylos medžiaga.— Kalbotyra, 1971, t. 23(1), p. 124—125.

[2] J. Jablonskis priimdavo gyventi nuomininkų ir duodavo jiems valgį. Čia minima „Mockaus" istorija tebėra netyrinėta. Visai galimas daiktas, kad žandarų dokumentuose vietoj Mickaus (taip būdavo vadinamas ir pats rašydavosi V. Mickevičius-Kapsukas, kuris Taline yra pas J. Jablonskį gyvenęs) kažkokiu būdu atsirado Mockus.

[3] Vonsiackis.

179. Talinas, 1901 m. vasario mėn.

Многоуважаемый Федор Евгениевич!

Подателя сего письма, Андрея Андреевича Булата, я просил побывать у Вас, дорогой Федор Евгениевич, и посоветоваться с Вами, относительно того, в каком направлении, по Вашему мнению, следовало бы мне в настоящее время действовать для того, чтобы получить к началу будущего учебного года, в случае благоприятного окончания моего дела, место преподавателя гимназии. Возможно, что разборчивым быть нельзя будет: придется брать на первых порах место там, где дадут.

Буду ждать Вашего совета. Прошу принять мою глубокую благодарность за все, что Вы сделали для меня и хотели сделать.

Ив. Яблонский.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Fiodorai Jevgenijevičiau!

Šio laiško įteikėją, Andrių Bulotą, aš prašiau aplankyti Jus, brangusis Fiodorai Jevgenijevičiau, ir pasitarti su Jumis dėl to, ką, Jūsų nuomone, man reikėtų dabar daryti, kad iki kitų mokslo metų galėčiau gauti, jei laimingai baigtųsi mano byla, gimnazijos mokytojo vietą. Galimas daiktas, kad nebus kaip būti išrankiam: reikės imti pradžiai vietą ten, kur duos.

Lauksiu Jūsų patarimo. Prašau priimti mano nuoširdžią padėką už visa, ką Jūs padarėte ir norėjote padaryti.

J. Jablonskis

TSRS valstybinės V. Lenino bibliotekos rankraščių skyrius. Tekstas iš fotokopijos. Laiškas datuojamas 1901 m. vasario mėn. tuo pagrindu, kad A. Bulota kalbėjosi ir su A. Šachmatovu (tai minima 1901 m. vasario mėn. laiške, žr. Nr. 274).

180. Talinas, 1901 m. balandžio 21 d. (s. st.)

Добрейший Федор Евгениевич!

Сегодня я получил известие, идущее от Вл. Ив. Ламанского, что **дело мое кончится благополучно для меня.** Все дело находится в руках прокурора СПб. Суд. палаты (собств. в руках товарища прокурора Мейснера). Как хорошо было бы, если бы прокуратура могла совершенно покончить с этим делом! Принять какие-нибудь шаги для восстановления своей репутации в министерстве или округе я смогу только с бумагою в руках, пока у меня не будет документа, из которого будет явствовать, что дело мое прекращено, я не смогу обращаться в округ или в Министерство с прошением о принятии меня вновь на службу. С другой стороны, без документа я не смогу уехать в Литву и свободно разъезжать по Литве: я, как Вы знаете, состою в настоящее время под особым надзором полиции. Так или иначе, для меня весьма важно как можно скорее развязать себе руки. Если можете что-нибудь сделать для ускорения окончания дела, Вы мне премного сделаете. С такою же просьбою я одновременно обращаюсь и к Вл. Ив. Ламанскому.

Всецело преданный Вам и глубоко Вас уважающий
Ив. Яблонский.

Ревель, Балясная, 44[а].

Vertimas

Mieliausiasis Fiodorai Jevgenijevičiau!

Šiandien aš gavau žinią, einančią iš Vl. Lamanskio, kad **mano byla pasibaigsianti laimingai.** Visa byla yra Peterburgo teismo rūmų prokuroro žinioje (iš tikrųjų prokuroro Meisnerio padėjėjo žinioje). Kaip būtų gera, jei prokuratūra galėtų visiškai baigti šią bylą! Imtis kokių žygių atkurti savo reputacijai ministerijoje ar apygardoje aš galėsiu tiktai turėdamas rankoje popierių; o kol neturėsiu dokumento, iš kurio būtų aišku, kad mano byla nutraukta, aš negalėsiu kreiptis į apygardą arba ministeriją su prašymu vėl priimti mane į tarnybą. Antra vertus, be dokumento aš negalėsiu išvažiuoti į Lietuvą ir laisvai važinėti po ją: aš, kaip Jūs žinote, šiuo metu esu ypatingoje policijos priežiūroje. Šiaip ar taip, man labai svarbu kuo greičiau turėti laisvas rankas. Jei galėtumėte ką nors padaryti, kad greičiau baigtųsi byla, Jūs man nepaprastai daug padėtumėte. Su tokiu pat prašymu aš kartu kreipiuos ir į V. Lamanskį.

Visiškai atsidavęs Jums ir didžiai Jus gerbiąs
J. Jablonskis

Talinas, Baliasnaja, 44[а].

TSRS valstybinės V. Lenino bibliotekos rankraščių skyrius. Tekstas iš fotokopijos. Analogiško turinio ir formos laiškas (žr. Nr. 211) V. Lamanskiui rašytas 1901 m. balandžio 21 d. Tad pagal aną laišką galima datuoti ir šį.

181. Talinas, 1901 m. gegužės 12 d. (s. st.)

Многоуважаемый Федор Евгениевич!

Сегодня я узнал, что меня собираются отдать на два года под гласный надзор полиции: такое, по наведенным справкам, дал заключение прокурор СПБ-ской Суд. палаты. Дело поступило уже в Министерство Юстиции, оттуда скоро перейдет в **Департамент полиции,** из Департамента опять возвратится к Министру Юстиции, который уже позаботится о том, чтобы решение, принятое двумя Министерствами, получило характер воли Высочайшей Власти. Решение прокурора могут, конечно, еще изменить, но найдут ли нужным, весьма сомнительно.

Ехать к Попечителю, в виду таких вестей, не считаю удобным: зная, какое направление приняло дело, не могу просить его принять меня на службу «в случае благоприятного исхода дела».— Если меня засудят, осуждение будет для попечителя новым доказательством верности его взгляда на сущность дела. Если, говоря с ним, я буду питать надежду выйти сухим, он, по окончании дела, получит новое доказательство моей неискренности. Говорить с ним о вероятности осуждения я не имею права [1], да это и неинтересно для него; умолчать в разговоре о том, что мне известно (о течении дела), будет некрасиво. Как бы то ни было, я полагаю, что заезжать к попечителю теперь, когда мне известно, что меня постигнет (если не произойдет чего-нибудь необычного),— не следовало бы.

Прошу принять уверение в моей полнейшей преданности.

Ваш грешник Ив. Яблонский.

P. S. Ваш летний адрес я получил:
Ревель, д. 12 мая 1901 г. Балясная, 44^{a}.

---

[1]) Мне сообщено «по секрету».

Didžiai gerbiamas Fiodorai Jevgenijevičiau!

Šiandien sužinojau, kad rengiamasi mane dvejus metus atiduoti viešajai policijos priežiūrai: gautomis žiniomis, tokią išvadą pateikęs Peterburgo teismo rūmų prokuroras. Byla jau pateko į Teisingumo ministeriją, iš čia greitai pereis į **policijos departamentą**, iš departamento vėl grįš teisingumo ministrui, kuris jau pasirūpins tuo, kad sprendimas, priimtas dviejų ministerijų, būtų sankcionuotas vyriausiosios valdžios. Prokuroro sprendimas, suprantama, gali dar būti pakeistas, bet ar kas pripažins reikalinga tai daryti, labai abejotina.

Važiuoti pas kuratorių, turint galvoje tokias žinias, manyčiau, kad nepatogu: žinodamas, kaip pakrypo byla, negaliu prašyti jį priimti mane į tarnybą „bylos laimingos baigties atveju". Jei mane nuteis, nuosprendis bus kuratoriui naujas jo pažiūros į bylos esmę įrodymas. Jeigu, kalbėdamasis su juo, turėsiu vilčių išeiti sausas, jis po bylos gaus naują *mano nenuoširdumo* įrodymą. Kalbėti su juo apie galimą nuteisimą aš neturiu teisės [1], o tai jam ir neįdomu; kalbantis nutylėti tai, kas man žinoma (apie bylos eigą), bus negražu. Šiaip ar taip, manau, kad važiuoti pas kuratorių dabar, kada man žinoma, kas manęs laukia (jei neatsitiktų kas nepaprasta),— nederėtų.

Prašau priimti visišką *mano* atsidavimą Jums.

Jūsų nusidėjėlis J. Jablonskis

PS. Jūsų vasaros adresą esu gavęs.
Talinas, 1901 m. gegužės 12 d. Baliasnaja, 44a.

TSRS valstybinės V. Lenino bibliotekos rankraščių skyrius. Tekstas iš fotokopijos.

---

[1] Man pranešta „kaip paslaptis".

VINCUI KRĖVEI-MICKEVIČIUI

182. Kaunas, 1921 m. sausio 11 d.

Švietimo Ministerija. Vincui Krėvei.

Gerbiamasis! Reikėtų kas galutinai nuspręsti del tų „Armėnų beletristų" [1], kuriuos esu Tamstai davęs tuo tarpu. Jei bus jie spausdinami „Skaitymuose", turėčiau kai ką pats pataisyti ar išlyginti. Jie, **senas** dalykas, tiktų ir mano reikalui (chrestomatijai). Tamsta turi, jei jie nereikalingi „Skaitymams", man juos sugrąžinti; jei tinka „Skaitymams", prašau pavesti man juos porai valandų, kad galėčiau ką-ne-ką dar pats pataisyti prieš spausdinant. Šiaip ar taip, laukiu netrukus kokio griežto atsakymo.

1921 m. sausio m. 11 d. Tamstos J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1263, lp. 6. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo — parašas ir keli žodžiai: *dar, Tamstos* (prieš parašą). Laiškas publikuotas leidinyje: Vincas Krėvė-Mickevičius: Literatūra ir kalba, XVII.— V., 1981, p. 137—138.

[1] A. Kriščiukaičio-Aišbės 1894 m. „Varpe" išspausdintas straipsnis „Armėnų beletristai", pakartotas chrestomatijoje „Vargo mokyklai" (V.—K., 1921, d. 2, p. 245—249).

183. Kaunas, 1921 m. rugsėjo 2 d.

Vincui Krėvei

Gerbiamasis! Grąžinu 256 auks.+2 auks.=**258 auks.** Grąžinama iš 5000 (5 t.).

Žemaitė žadėjo ką atnešti (spaudai), bet dar neatnešė.

Vienuolis[1] vakar ir šiandien nebuvo pas mane: jis ar serga, ar Leidimų Komisijoje visą laiką dirba. Apie tolesnį laiką kalbėdamas pasakau aiškiai: jis sutinka dirbti su manim, jei Leid. K-ja neturės tam kliūčių. Del šito dalyko reikėtų kiek pasikalbėti.

Rgs. 2 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 13-3867. Rašyta paties J. Jablonskio, 4-jame p. raudonu pieštuku įrašyta: „Panediel 6 val. Susir." Metai nustatomi iš to, kad Žemaitė jau buvo grįžusi į Lietuvą (1920 m. rugsėjo mėn. jos būta dar JAV).

[1] Rašytojas A. Vienuolis-Žukauskas.

184. Kaunas, 1922 m. sausio 21 d.

Vincui Krėvei

Gerbiamasis! Kada pasirodys „Amerika pirtyje"?[1] Jei kiek Tamsta žinai, prašau pranešti. Mano duota pavasarį „Mokyklos Knygynėliui" dar V. Kudirkos „Žvirbliai"[2]. Ar tas dalykas bus kuomet spausdinamas? Jei tie „Žvirbliai" netinka del ko nors „Mokyklos Knygynėliui", norėčiau suvartoti juos kaip kitaip.

Siunčiu ir „Aišbės" **Pajudinkime, vyrai, žemę!** du egzemplioriu[3] — „Skaitymams" ir „Švietimo Darbui". Prašo autorius paminėti ir, gal būt, recenzuoti.

Siunčiu vieną recenziją ir vieną šiaip straipsneliuką (savo prašymą) šitam „Švietimo Darbo" sąsiuviniui.

Sausio 21 d. 1922 m. J. Jablonskis

LKLI, f. 51-630. Jablonskis savo ranka pasirašė ir kai ką pataisė: po „siunčiu" įrašė „ir", o vietoj „prašau" ištaisė **„prašo autorius".** Laiškas publikuotas: V. Krėvė-Mickevičius: Literatūra ir kalba, XVII.— V., 1981, p. 155.

[1] J. Jablonskis buvo taisęs spaudai A. Vilkutaičio komediją „Amerika pirtyje", kuri išėjo 1921 m. data.

[2] Išėjo 1922 m. kaip „Mokyklų knygynėlio" leidinys Nr. 3.

185. Kaunas, 1926 m. vasario 19 d.

Humanitarų Fakulteto Dekanui
prof. V. Krėvei-Mickevičiui.

Man teko jau matyti „Humanitario Fakulteto Raštai, kn. I". Tenai yra daug dalykų, kurie labai turi kristi skaitytojui į akį savo nepaprastumu, bet čia kalbėsiu su Tamsta tiktai apie kelis tų r a š t ų mažmožius. Prašysiu kelias šios vietos mano mintis pranešti ir Fakulteto posėdžiui. Lotyniškojoj prakalboje (žr. Lecturis salutem), be kelių korektūros klaidų (d e b e n a t, i n c a n t u m), be kelių rašybos ir kalbos nepaprastumų ar klaidų (ad opiniones Com t e'i, Spen s e r i ut onus depo s u i), be kelių neleidžiamų redaktoriui sakymų apie savo Fakulteto ir Universiteto draugus, nieko čia neturiu pastebėjęs: tos prakalbos Fakultetas negali leisti į pasaulio mokslo žmones ir į Lietuvos skaitytojus.

Lietuviškoje „Pratarmėje", jos p i r m a j a m e puslapyje (XXI), yra jau kelios korektūros ar kalbos klaidos: t a i s y k l i ų, b ū t ų || d a l y k u e s e || n e t i e k (=taisyklių būtų || dalykuose || ne tiek)... Ką joje redaktorius sako apie „kūrybą", apie rašybos ir kalbos dalykus, apie atitaisymų nereikalingumą (XXIII) — tėra vieni niekai, apie kuriuos tų R a š t ų redaktorius neturėjo nė valios kalbėti taip nepaprastai Fakulteto ar jo organo redakcijos vardu.— Pratarmėje jau sakoma „polisijos", bet ligi paties redaktoriaus straipsnio dar vis vartojama tos rūšies žodžiams raidė **C** (lekcija, civilizacija, socialis...). Pats redaktorius savo straipsnyje ima vartoti čia raidę **s**: prinsipas, prosesas, dosentas, sosiologija..., bet kiek toliau kiti rašytojai jau rašo mišrai, ir šiaip ir taip: do**sen**tas, prin**si**pas, pro**se**sas, me**ka**ninis, so**sio**logija ir docentas, princ**i**pas, proc**e**sas, me**ch**aniškas, me**ch**aninis, so**c**iologija...

Su tuo rašybos mažmožio tarimu Fakulteto organe yra, man rodos, ir gana keistų dalykų: redakcijos rašoma

umanistas, Omėras..., bet savo fakulteto vardas **(humanitaris)** rašomas su **h** žodžio pradžioje; taigi **humanitario** rašyba ir kilmė kaip ir skiriama kalbamajame organe nuo **umanisto.** Žodžius **cypti, cypimas, cit, Vicentas** (Vincentas) „Humanitario Fakulteto" darbų redaktorius, tur būt, nerašys su **s** (sypti, sypimas, sit, Visentas). Kam reikalinga buvo mūsų „Raštuose" šita redaktoriaus naujiena?

Kol nebuvo pasirodę „Humanitario Fakulteto Raštai", nežinojau, jog tas fakultetas tokį turi tikrąjį vardą. Kodel redaktorius bent čia, naujai krikštydamas Fakultetą ar tik naują jam vardą duodamas, nepasitarė su Fakulteto kalbininkais ir šiaip geriau mokančiais kalbą žmonėmis?

Universitetas, taip vadindamas su prof. A. Voldemaru ir su kalbamuoju organu mūsų Fakultetą, turės įsivesti ar įsivesdinti savo reikalui ir „teologį" fakultetą... kaip čia iš **humanitaro** (iš tam tikro daiktavardžio) susidarė kalbamųjų raštų reikalui tas **humanitaris** (būdvardis), man dar ne visai aišku.

Redaktoriaus samprotavimas „Pratarmėje" apie „nuovoką" ir „sąvoką" yra irgi menkos vertės: „sąvokos" jis nevartojąs, nes tas žodis esąs pramanytas. Be to, jis ten pat (XXII, XXIII) sako: „Kita vertus, sudėtinių žodžių su sa- mūsų kalboje ne tiek daug tėra. Šios priesagos (?) lietuviai vengia, kaip romėnai vengdavo „cum". Todėl aš niekados nesakau „sąryšy", o tik „ryšy", „santvarka", o „tvarka" ir t. t." Redaktoriui taip griežtai nulemti nepriderėjo, juo labiau, kad tas jo nulėmimas yra nei šis nei tas: jis pats, tur būt, sako **sąjunga, sąmonė, sąsiauris, sąspara, sąvarža, sandėlis, sankalba, santarvė...** Ta mūsų kalbos „priesaga" (=tas mūsų kalbos priešdėlis), šiaip ar taip, nėr taip niekintinas, ir apie jį toj „Pratarmėje" lyg nereikėjo kalbamųjų „Raštų" redaktoriui šnekėti.

Toj pat „Pratarmėje" mūsų „kūryba" ir kiti toki žodžiai „Raštų" redaktoriui „rodosi tikromis baidyklėmis" (XXIII). Čia bent kalbos klaidos nereikėjo padaryti redaktoriui (plg. „jis man pasirodė, rodėsi tikras didvyris").

Redaktoriaus kalbos nepaprastumais, man rodos, reikia laikyti ir toki mažmožiai: po lotyniškosios prakalbos redaktorius pats pasirašo A. Voldemar (ne „Voldema-

ras"), o prof. V. Sezemano, vokiško Raštų straipsnio autoriaus, pavardę parašo visą „lietuviškai" (vokiško-jo straipsnio pradžioje) — Prof. V. Sezemanas (101). Ką tas dalykas turi reikšti?

Ar reikia šie raštai leisti į žmones, kol jie taip tėra parašyti ir redaguoti, aš labai abejoju. Prieš metus ar prieš pusantrų metų Fakultetas neišrinko iš savo tarpo komisijos, kuri turėjo ką sprendžiama pasakyti del šitų raštų redakcijos ir kalbos, tad bent dabar, prieš išleisdami juos į visuomenę, išrinkite tokią komisiją: ji turi pasakyti, ar šitie raštai yr leistini Fakulteto vardu ar kaip kitaip turi būti su jais padaryta.

Pirmąjį didelį mokslo dalykų rinkinį (psl. 1—481) matau prieš save, kuriame nėra gale pažymėtas nė to rinkinio turinys. Norint žinoti, kas tame rinkinyje išspausdinta, reikia jis visas išvartyti, išžiūrėti. „Turinys" čia būtinai reikėjo išspausdinti, juo labiau, kad čia ir vietos jam yra: rinkinio visas 482-asis puslapis dabar yra tuščias, jis eina be reikalingo jam „Turinio" tik del to, kad vienas Fakulteto žmogus, taip suniekinęs pačioj pradžioj visokius savo Fakulteto „praestigiatores", pats neturėjo laiko savo įstaigos redaguotų raštų nė turinio išspausdinti tų raštų gale.

Jei rasis kada žmogus, kurs džiaugsis šitokiu šitų raštų išleidimu, jei kas pasakys man, kad tokių žmonių tikrai yra, tai aš, jų nepamatęs, tuo sakytoju nepatikėsiu: niekas, man rodos, išskyrus redaktorių, šitų raštų redakcija ir išleidimu negal pasidžiaugti, niekam Lietuvoje tų Raštų redakcija ir išleidimas negalės eiti į sveikatą, jais ilgai nesidžiaugs, man rodos, nė pats redaktorius.

Į smulkmenas čia nesileidžiu. Išrinkite komisiją. Ji savo nuomonę raštu išdėstys Fakultetui. Fakulteto posėdis galutinai nuspres[1] kaip čia kas reikia padaryti. Tiek tuo tarpu.

Kaunas, 1926 m. vasario mėn. 19 d. J. Jablonskis

LTSR CVA, f. 631, ap. 13, b. 43, lp. 181—183. Rašyta ne paties Jablonskio, parašas — autentiškas. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 85—87.

A. Voldemaro pasiaiškinimai toje pačioje archyvo byloje, p. 189—192.

[1] Taip rankraštyje.

186. Kaunas, 1926 m. spalio 28 d.

Humanitarų Fakulteto Dekanui
(Prof. V. Krėvei-Mickevičiui)

Rytoj turi būti Fakulteto posėdis, kuriame bus svarstomas, matyti, ir „J. Jablonskio klausimas". Nežinodamas, kuris mano dalykas bus posėdy svarstomas, čia, lyg nujausdamas, ką-ne-ką pasiaiškinsiu posėdžiui.

Paskutinį laiką man teko nepaprastai susidurti atskiruos posėdėliuos su doc. J. Tumu ir dek. V. Krėve. J i e m susidūrimai tie taip buvo skaudūs, kad abu metę posėdį išėjo kur savais keliais... Jei del šito dalyko bus kalbama posėdyje, tad pažymiu, jog aš toliau, kaip ir vienas kitas Fakulteto žmogus, kad nebebūtų tų susidūrimų iš mano pusės, stengsiuos toliau ir tuos posėdėliuos nebebūti (posėdžiuos aš jau senai nebesirodau del nesveikatos). Mano charakteryje yra šio to, kas sunkina man viešesnį gyvenimą bendrajame darbe: Mintaujoj teko susidurti su Miecznikowskiu, Panevėžy, Gardine ir Voroneže su atskirais direktoriais (Jeljaševičium, Gliebovu ir Slasčevskiu) [1]. Revelyje, Breste ir Veliže su visais labai gerai gyvenau; su kitais mokytojais ir kituose miestuose gyvenau puikiai, tik smarkiau susidūręs buvau su minėtaisiais žmonėmis. Jei del dviejų tų įvykių mano Kauno gyvenime bus kalbama posėdyje, tad aš tuo tarpu nieko paaiškinti negalėčiau, nežinodamas aiškiai statomų posėdyje klausimų. Spręskite patys!

Posėdyje bus svarstomas, gali būt, mano išstojimas iš Fakulteto tarnybos: šių metų birželio mėnesį. Dekanui pranešiau apdraustu laišku, kad aš nuo šių mokslo metų pradžios nustoju profesoriavęs Humanitarų Fakultetui. Apie priežastis, privertusias mane taip padaryti, aš ir rašyte rašiau kur reikiant (Dekanui...) ir su atskirais Fakulteto žmonemis esu ne kartą šnekėjęs. Kelis mažmožius iš savo paskutinių laikų istorijos čia dar kartą del viso ko pažymiu.

Pernai norėjau išstoti iš Fakulteto, bet buvo, rodos, nuspręsta, kad aš būsiąs reikalingas Fakulteto žmonėms (profesūrai)... Universiteto senatas vėl sprendė, kad mano buvimas mūsų Universitete irgi esąs reikalingas del įvairių kalbos dalykų (reikią terminų filosofijos dalykams, teologijai ir kitiems kalbos mokslo galams). Pasi-

likau, nors tai profesūrai buvau, tikrai sakant, visai nereikalingas: del kokių terminų ar šiaip kalbos dalykų su profesoriais neteko dirbti. Doc. Senn'ui peržiūrėdavau tuos žodyno korektūros lapelius, kuriuos jis man atnešdavo, ir ką-ne-ką patardavau tuose atskiruose lapeliuose pataisyti; bet tokį darbą aš dirbau A. Senn'ui ir anksčiau, jei mane ko paklausdavo arba norėdavo del ko su manim pasitaryti. Prof. V. Krėvei kiek laiko (kelis kartus) esu reiškęs savo nuomonę del atskirų kalbos dalykėlių, man kritusių į akį jo raštuose. F. Brender'is vieną dieną ketino, mano patartas, duoti man kiek taisyti savo Senekos vertimą, bet paskum su juo nebeteko nė pasimatyti kur nors. Mokslo dalykams terminų niekam nereikėjo: tuo reikalu man neteko su niekuo nė karto su fakultetų žmonėmis kalbėtis. Aišku buvo, kad mano alga, kurią gaudavau iš Fakulteto, buvo tik koks beneficium iš Fakulteto pusės: Fakultetas iš valstybės lėšų buvo paskyręs man algą ne už mano darbą su Fakulteto studentais, tik šelpdamas mane valstybės lėšomis del mano senatvės ar ligos. Tą pastebėjęs, birželio vidury parašiau Dekanui, kad nuo šių mokslo metų pradžios išeinu iš Human. Fakulteto sudėties.

Prieš porą savaičių man atnešė žmogus iš Universiteto raštinės „algų lapą" su alga, paskirta man už rugsėjo mėnesį. Kadangi jau buvau išėjęs iš Fakulteto sudėties ir profesoriaus darbo jame nedirbau, tai negalėjau nė algos imti už netarnautą darbą. Neėmiau nepasirašiau.

Kaip ką Fakultetas rytoj spręs, nežinau, bet vienas dalykas, man rodos, posėdyje turi sprendžiamos reikšmės turėti: kalbos dalykai, kaip juos supranta seniai kalbininkai, jau iš mados yra išėję Humanitarų Fakultete.

1926 m. X/28. Mickevičiaus g. 12. J. Jablonskis

LKLI, f. 51-115. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas. Publikuota: Vincas Krėvė-Mickevičius: Literatūra ir kalba, XVII.— V., 1981, p. 168—169.

[1] Apie minimus direktorius žr. Piročkinas A. J. Jablonskis — bendrinės kalbos puoselėtojas. — V., 1978, p. 42, 59, 111 ir kt. Apie J. Jablonskio susidūrimą su Mečnikovskiu duomenų neaptikta.

VINCUI KUDIRKAI

187. Maskva, 1883 m. balandžio 14(26) d.

Moskva d. $\frac{14}{26}$ IV 83 m.

Mylimas Drauge!

Sulyg šių žygiu teip buvau apsikroves ekzaminu darbais, kad anaiptol negalėjau Tau umai atsakyti, noris Tavo lenkiškos eilutės yra visiškai nepraeitinos. Mą rodos, kad tam dalyke nedidele mano kaltė — aš ir dabar išpažįstu tą savo pažiurą, del katros mudu atšalova viens del kito ir už ką suvis neteisingai Tu kaltini ir manę, ir mano nabagę pilologią.

Jau iš to, kad aš nesismiliu į Varšavą, noris joje yra daug mano ir dabar mylėtinu sėbru, galejai numanyt, jog aš jau persidirbau arba tarent pasitaisiau ir susitvirtinau savo kelionėje. Nesiveržiu į Varšavą užtai, kad manę ten nieks netrauke (išskyrus burelį draugu). Tavo busine del manęs visai svetima, nes joje aš teipgi nerandu tych „svoiskich i milych rzeczy" [1] kuriůs Tu teip brangini, Kaipir „Azijinej" Moskvoje, kurioje nulemta yra mą pragyventi kelis metus. Mano visas troškimas yra — ko greičiau ištrukt iš svetimystės (Moskvos), nėsa ji ne mano tėvyne, ir pradėt kiek galima tarnauti savo tėviškei tikrai, tai, katra manę penėjo no paties mažens — Tavo keles visiškai kitoks, nės Tu jau ir dabar gyveni „terp savuju", irtis toliaus, giliaus Tau neprivalu, nėsa tokiu budu Tu tikt mestum saviškius ir svetimu dievu ieškotum. Gyvendams terp saviškiu Tu ir budą bei paprotį visą jų seki, jau pasisavinai — tai liudyje Tavo raštas — jų liežuvį, kurium laistai ant popieros savo galvos dovaną, lyg jau netekai savo prigimtinės kalbos, t. e. kalbos tėvo ir motinos, katrůdu Tavę be baimės lietuviškai liuliavo ir aukliavo. Jeigu aš da pernai rašiau pas Tavę ne lietuviškai, o lenkiškai, tai tikt pagal seną paprotį, no kurio sunku atsiskirt umai, ką šendie Tau atvirai galiu pasakyti —

Pats numanai, kad **tokiu budu** sandarystės draugiškos tarp mudviejų amžin negal buti — ar draugystė tur suirt ar iš mudvieju tur viens atsiverst ant kito pusės (katras?); aš tikiůs, kad tas dalykas išsireikš aiškiau — nega-

limas daiktas, kad du artymu draugu — viensůliu ir vienkliasiu galėtų iš tokiu niekniekiu pasimesti. Norėdamas iš savo pusės sugrąžint senovės gadynę,

Aš **dvi sąkalbi** padėsiu,
Be katru sėbrauti niekaip nežadėsiu,
Katrůdvi išpildžius netikt sebru Vincą vadįsiu,
Bet kaipo broliui ir su ukvata rašysiu:
1) Kad mūzą savo ant popieros dėsi,
„Lietuvos bičiůlio" [2] žodžius minėti turėsi —
„Kad aukso man kalnus kasnors davinėtu
„Ir už tą tikt kalbą atidur reikėtu,
„Spjaučiau ant to aukso prasmėg jisai sůvis,
„Mą už jį brangesnis prigimtas liežůvis.
2) Kada draugů susibėgs burelis pas Tavę
Ir nedori priešai peiks Lietuvius ir manę,
Tu gindams saviškius kelki savo mūzą —
Dainůk šę dainą ape Lietuvio būdą: —
„Oi mano mieli! Ką jús dar dūmojat,
„Kad nog savuju visiškei atstojat;
„Atminkit tiktei, kur jús gimėte,
„Iš kokio stono jus išejėte?
„Kas jusu tėvai, kas motinėlės,
„Kas jusu brolei, kas sesutėlės?
„Jusu tėvelis prastas žmogelis,
„O motinėlė prast' moterėle;
„Jūsų sesutės ir broliukelei —
„Jie visi prasti darbininkėlei.
„O jus su ponais drauge eidami,
„Mindot savůsius, nemislidámi.
„Jei vis teip eisit ir nesugrįšit,
„Tei tik saviemus blogai darysit,
„Ba ponai žmonems gero nedaro —
„Mindo tik, spjaudo, prapultin varo [3].

* * *

Ne mes tikt teip darom, teip dare senovė,
Teip darė Rymionys ir visa gadynė anoje,
Ką Tu į pelenus veřti, bet žinoti nenori,
Kur decorum buvo pro patria mori.
Jug Katonas nors sykį beñdru Tavo tapęs,
Vienog broliui, jau Grekui, but meiles broliškos neradęs,
Ir aš jį sekti žadėjau, užtaigi jau keñčiu,
Dantis sugriežęs kad kitkart brolis jau negeñčiu.

Kągi jau peiktum Rymionis — jie jus pralenkę
Bent šitam dalỹke, nors kitůse numenkę:
Kad ju meilę tėvynes jums inpilti galėčia
Ir potam kratytis lenkučiu norėčia,
Tůmet spjauk mą in akį, nepažink mano motės,
Vadink manę priešu, důk vardą **prodotes,**[4]
Teip baisei iškeikęs, ta anatema didžiausia,
Apraudokie draugą, visiems skelbkie ko tankiausiai,
Jog netikę Rymionys, tušti Grekai, Rymionys,
Nes kenkė draugui Rygiškiu Jonui pagonys.

* * *

Vilių gausint no Tavęs neilgai trukus kitas eilutes, teipgi svelnes, kaipir pirmutinės, netokes kaip mano (nes aš ne poetas) tikt jau ne lenkiškas: nės gėda tai XIX amžije teip elgtis — mesti savůsius del kitu.

Už įdetus 4 r. tegul mą kniginįkas „Polak" išsiunče du exempl. „Vitolio Raudos" [5] ir teipgi du „Robinzonas jaunasis" [6] — lietuviškai išguldytas; pas jį yr, nes aš no Kraučuno [7] girdėjau. Jeigu ne důk Dieve jam pritruktu, tůmet pagal savo numonę išleisk kelės knigutes popularnas (narodowe) arba istoriškas (ape Lietuvą). — Prūsůse išeina gazieta „Aušra" — galit, jeigu pasiukvatįsit ją užsisteliůt, brañgis jos du rubliu ant metu (tas laikraštis menesinis) — mes beveik visi ją prilaikom. Išdavėjas jos — Jonas Basanavičius.

Adresas: **Herrn Georg Mikszas**

Buchdruckerei des Albin unt Kibelka in **Ragnit** (Ragainė) — **Preussen.**

Siųsdams mą knigas, negaišůkis, nėsa mes išvažiůjam į Lietuvą prieš 8 Gegužes (senosios gadynės). Apie „Aušrą" ypač pasakyk Kaukui, jegu dar nežino — jis be baimės išsirašys.—

Labas dienas visiems draugams ir pažįstamiems
Jonas Jablonskis

Ст. фил. II к. Салтыковский переулокъ.
д. Тупышевой, кв. Савицкой.

[1-jo p. viršuje J. Jablonskio pieštuku įrašyta] Stipendijos da negavau.

LKLI, f. 1-2250. Publikuota: Lebionka J. J. Jablonskio laiškai V. Kudirkai.— Kn.: Literatūra ir kalba, I. V., 1956, p. 387—390.

[1] Ne visiškai taisyklingas lenkiškas pasakymas —„savotiškų ir mielų dalykų".
[2] Silvestro Gimžausko eilėraščių rinkinys „Lietuvos bičiulis" (1881). Cituojamos 5 eilutės iš eilėraščio „Trakėnams".
[3] Nenustatyta, iš kur cituojama.
[4] Išdavikas.
[5] J. Kraševskio poema (trilogijos „Anafielas" I d.). Čia tikriausiai turimas galvoje jos A. J. Vištelio vertimas, išleistas 1881 m. Poznanėje.
[6] Radžunas E. Jaunasis Robinzonas.— Klaipėda, 1883.
[7] Petras Kriaučiūnas.

188. Rygiškiai, 1883 m. liepos 15 d. (s. st.)

Elioszei (Rygiszkei) 15 Liepos m. 83 m.

Vincuti Brolau!

Gerai mą tikosi atkeliaut į Zapyszkį su Pranaicziu[1] — tik pasipainiojo naminei reikalai tů žygiu ir turėjau užsilikt namie; atvažiavęs buczia baręs, baręs be paliovos — kodelgi neatsakei mą nieko ant mano praszimo, nors tai nemano vieno reikalas buvo? Asz atsiuncziau tau 4 r., nes **mums** reikėjo keliu lietuviszku knigu, katras galima Varszavoj gauti, o Tu mą nei atsakimo nedavei. Gal but, mano rasztas status tau ne įtiko, vienok visgi tau iszpůlė **atversti bent** manę, jeigu da už savo prieszinįka laikai, jeigu mano tikėjimas nesutinka su Varszavocziu tikėjimu.

Neiszpažinę viens kitam savo tikėjimo — pats supranti — draugauti negalėsiva, nors tai labai gailėtu.

— Gal dabar turi parsivežęs tas knigas,— tai atsiųsk per Pran..., o asz isztarsiu didelei acziu.

Rygiszkiu Jonas

LKLI, f. 1-2250. Publikuota: Literatūra ir kalba, I. — V., 1956, p. 391.
[1] Veikiausiai Justinas Pranaitis, tuo metu Peterburgo dvasinės akademijos studentas, vėliau jos profesorius.

ZIGMUI KUZMICKIUI

189. Kaunas, 1922 m.

Zigmui Kuzmickiui

Gerbiamasis! Šią savaitę nieko daugiau nebeatsiųsiu, nieko nebarsiu. Aną kartą buvau prižadėjęs kalbėti apie

Balčikonį, apie jo Haufo pasakas, bet taip esu nusidirbęs, taip maža randu tos rūšies rašymams „laiko" (retai tetu-riu bendradarbių, raštininkų, o be jų berankis žmogus yra lyg be galvos)... Šį vakarą turiu fakulteto Komisijos posėdį, rytoj po pietų — Terminologijos Komisijos posė-dis. Pasirūpinsiu vis delto atsilyginti.

J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Parašas jo. Be datos, Haufo pasakų recenzija buvo iš-spausdinta 1922 m. „Lietuvoje", Nr. 88.

190. Kaunas, 1925 m. gegužės 23 d.

Zigmui Kuzmickiui.

Gerbiamasis! Man reikalingi keturi „Lietuvos" nume-riai — tie jų straipsneliai, kur mano susidurta su senąja Terminologijos Komisija: Komisijos straipsnelis (Nr. ?) [1], į kurį mano atsakyta „Lietuvoj" (Nr. 46), Iz. Tamošaičio [2] atsakymas man (Nr. 62) [3], mano atsakymas Tamošaičiui (Nr. 65). Apie tuos Nr. turiu žinių tik iš Iz. Tamošaičio straipsnio, išspausdinto „Lietuvos Mokyklos" Nr. 4 [4]. Gal kiek ir klystu. Tuos „Lietuvos" Nr., kurių prašau, galė-čiau ir sugrąžinti. Prašau man padėti.

Darykite ir sudarykite „Lietuvoj" skyrelį, kuriame vie-ną dieną savaitėje kiek plačiau kalbama būtų ir apie mūsų spaudos leidinius. Šitą skyrelį turėtum ypačiai Tams-ta turėti savo žinioje.

1925 m. V/23. J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, tik jo pasirašyta. Adresuota: **„Lietuvos" redakcija.** Zigmui Kuzmickiui. Siųsta per rankas.

[1] Dienraštyje „Lietuva" 1925.II.23 Nr. 43 (1839) straipsnis „Iš Ter-minologijos komisijos darbų".

[2] Izidorius Tamošaitis buvo Lietuvos švietimo ministerijos 1921 m. kovo 14 d. sudarytos Terminologijos komisijos narys. J. Jablonskis iš tos komisijos pasitraukė 1923 m. sausio mėn. 1925 m. kovo 21 d. mi-nisterija reorganizavo pirmąją komisiją (jai tuo metu vadovavo I. Ta-mošaitis). Naujosios komisijos pirmininku buvo paskirtas J. Jablonskis. (Plačiau žr. P i r o č k i n a s A. J. Jablonskis — bendrinės kalbos puo-selėtojas.— V., 1978, p. 175—182).

[3] T a m o š a i t i s I. Nepamatuoti priekaištai Terminologijos komi-sijai.— Lietuva, 1925.III.18, Nr. 62(1858), p. 3.

[4] Iš tikrųjų straipsnis išspausdintas 1925 m. „Mūsų kalboje", Nr. 1 („Lietuvos mokyklos" 1925 m. Nr. 4 priedas). Straipsnis vadinasi „Del Rygiškių Jono „pasiteisinimo ir atsakymo" (p. 14—16).

191. Kaunas, 1926 m. kovo mėn. pradžia

Zigmui Kuzmickiui „Lietuvos" Redakcijai

St. Česūno straipsnį skaičiau. Pritariu, jei kas išleistų antru kartu „Rašomosios kalbos dalykus" arba kitus kuriuos mano kalbos straipsnius, nesipriešinčiau, tik jam padėčiau sutvarkyti juos ir šį tą prieš spausdinant pataisyti. Sutinku, padėsiu, nesipriešinsiu.

Ar dėtinas šitas „straipsnis" į laikraštį, nieko čia nemoku pasakyti.

J. Jablonskis

Balčikonies vertimo recenziją atsiųsiu, man rodos, netrukus. [...] [1].

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašytas ne J. Jablonskio, parašas — jo. Be datos. S. Česiūno straipsnis „Dar vienas reikalas" buvo išspausdintas 1926.III.20 „Lietuvoje" Nr. 64(2533), tad šį laišką galima datuoti 1926 m. kovo mėn. pradžia: kovo 6 d. laiškelyje lyg ir tęsiama mintis dėl S. Česiūno straipsnio.

[1] Neiššifruojama: „U., 4." ar „It."?

192. Kaunas, 1926 m. kovo 6 d.

Mano brangusis!

Česūno raštelį galit įdėti trumpai paminėję, jog J. Jablonskis mielai sutiktų, kad kas surinkęs išspausdintų, sutvarkęs įvairius jo rašomosios kalbos dalykėlius. Jis čia ir savo darbu ar pataisomis kiek galėdamas prisidėtų. Tik, man rodosi, ne čia yra tikroji mūsų kalbos liga: jei patys nesimokysim (tingėti mes ypačiai mokame), nieko nepadarys joki kalbos dalykai, juo labiau, kad pačios mūsų redakcijų viršūnės kalbos dalyku nėr, man rodos, kaip reikiant susirūpinusios ir kalbos dalyką dažniausiai menkniekiu laiko. Tiek tuo tarpu.

Kaunas. III/6 (1926 m.). J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Parašas autentiškas.

193. Kaunas, 1926 m. lapkričio 19 d.

„Iliustruotosios Lietuvos" Redaktoriui (Z. Kuzmickiui).

Mano straipsnelyje šio šeštadienio numeriui [1], pačioje straipsnio pradžioje (pirmojoje eilutėje) yra didelė klaida. Ten mano visai neapsižiūrėta. Mano buvo parašyta ir ten išspausdinta septintoji dešimtis. Jei dar galima, labai prašau Tamstą pataisyti ten: aštuntoji dešimtis. Jei tas straipsnis jau išspausdintas, tad prašau rytojaus „Lietuvoj" įdėti atitaisymą — pasakyti, jog toj J. Jablonskio straipsnio vietoj (pačioje pradžioje), kur yra žodžiai septintoji dešimtis, turi būti aštuntoji dešimtis.

Prašau mane čia šiaip taip gelbėti: nenoriu pasirodyti žmonėms tokią didelę klaidą padaręs. Tikiuosi, kad čia Tamsta ką galėdamas padarysi. Sudie.

Kaunas, 1926 m. lapkričio 19. J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — jo. Ant voko užrašyta: „Lietuvos" Redakcijai, Z. Kuzmickiui.

[1] Pirmajam aušininkui.— Iliustruotoji Lietuva, 1926, Nr. 47, p. 377.

194. Kaunas, 1926 m. lapkričio 26 d.

„Lietuvos" redakcija (Zigmui Kuzmickiui).

Vakar gavot iš manęs (ir mano pačios) vieną Žemaitės fotografiją. Bet ji, rodos, ne visai vykusi. Patarčiau pasinaudoti šiam reikalui tais Žemaitės atvaizdais, kurie išspausdinti pirmajame ir antrajame Žemaitės Raštų tome. Ten fotografijos paimtos iš paskutiniųjų jos dienų gyvenimo ir yra gana reikšmingos. Rytoj apie 12 val., jei neatsitiks kokių nepaprastų kliūčių, galėsiu savo straipsniuką (del 1926 m. gr. m. 7 d.)[1] atiduoti Redakcijai: jį dabar rašau.

1926.XI.26. J. Jablonskis

P. S. Kai A. Bulota leido pirmuosius Žemaitės tomus, mes Žemaitės fotografijas, kurias turėjom, jam pavedėm, dabar kitų fotografijų nebeturim.

J. J.

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik pasirašyta.

[1] Tai Žemaitės mirties sukakčiai skirtas straipsnis „Mano prašymas dėl šios dienos atsiminimo", išspausdintas „Iliustruotojoje Lietuvoje", Nr. 49 (žr. Jablonskio Raštai.— K., 1933, t. 1, p. 283—284).

195. Kaunas, 1927 m. birželio 13 d.

Zigmui Kuzmickiui.

Tamstai labai tiktų parašyti doc. V. Dubo **Literatūros įvado** (antrojo perdirbto leidimo) recenziją ar ilgesnį paminėjimą[1]. Turime šiuo metu net tris įvairiais vardais einančius **Literatūros įvadus.** Dubo šis raštas, man rodos, yra ypačiai žymėtinas, ir apie jį turi rašyti žmogus, stovįs arčiau literatūros ir mokyklos. Lauksiu „Lietuvoj" Tamstos šio rašto recenzijos ar kritikos...

Jei turi kiek atliekamo laiko, atlankyk čia ir senį Jablonskį (Mickevičiaus g. Nr. 12).

1927 m. birželio 13 d. J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas.

[1] 1927 m. „Lietuvoje", Nr. 210 buvo išspausdinta paties J. Jablonskio šios V. Dubo knygos recenzija (žr. Jablonskio Raštai.— K., 1936, t. 5, p. 155—157). Ši recenzija minima laiške Nr. 196.

196. Kaunas, 1927 m. rugsėjo 6 d.

Brangusis! Kai apsidirbsi kiek, prašau užeiti į mano butą: noriu kiek paplepėti.

Redakcijai duotas mano straipsnelis, kuriame saviškai rašau apie Dubo „Literatūros įvadą"[1]. Tame straipsnely noriu mažmožį pataisyti ir paskum gauti iš Redakcijos 2 egzemplioriu paskutinės jo korektūros. Vakar ar užvakar prašiau redakciją man tą straipsnelį sugrąžinti — turiu jame šį tą pataisyti ir t. t. Galėtum Tamsta mano straipsnelį pasiimti ir man kada atnešti. Apsiimu jį laiku grąžinti Redakcijai.

Kas reik daryti, kad mano kalbos straipsneliuose nedaug tebūtų korektūros klaidų?

1927 m. rugs. m. 6 d. J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik pasirašyta.

[1] Dėl šio straipsnio žr. pastabą prie laiško Nr. 195.

197. Kaunas, 1927 m. rugsėjo 12 d.

Zigmui Kuzmickiui.

Prašau spausdinti. Du egzemplioriu paskutinės korektūros atsiųskit man. Apsiimu ją peržiūrėjęs tuojau grąžinti. Labai svarbu, kad šiame mano kalbos straipsnelyje spaustuvė nepadarytų pati kokių klaidų.

1927-IX-12. J. Jabl...

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — jo.

198. Kaunas, 1927 m. gruodžio 16 d.

Brangusis! Sveikas gerai padarei kiek parecenzavęs „Pasakėčias" („Liet." Nr. 283) [1]. Dėl šio to čia noriu pasiaiškinti bent laišku.

Pats aš esu rašomosios tarmės žmogus. Žodis *dėl* mano paties tarmėj yra tariamas įvairiai: *del ko, del to, kodėl, todėl, todėliai*. Dėl šitos smulkmenos aš ėmiau kiek svyruoti, pradėjau tą žodį rašyti kaip žodį *vėl*, nes mano *dėl* daugelyje vietų tikrai yra taip tariamas (su ė)... Žemaičiai sako, rodos, „vis dėlto, kodėl ..." Jei *del, todel* reikalautų viena kokia mūsų rašybos taisyklė, tad nė šito mažmožio nebūčiau lietęs tame savo redaguotame rašinyje.

Mano paties krašte, kiek šiuo tarpu atsimenu, būdvardžio bevardę giminę žmonės vartoja tik vardininkui ir galininkui. Pasakymas „nieko pikta" tam tikru laiku buvo mano pradėtas vartoti iš kelių rytų aukštaičių tarmių. Tose jų tarmėse, bent vietomis, bevardė giminė yra visai nelinksniuojama: nieko *pikta*, niekam *pikta*, niekuo *pikta*. Mano senuos leidiniuos bevardė giminė dėl mano neapsižiūrėjimo buvo imta vartoti tiktai trims linksniams (nom., gen., acc.). Čia aš pasitaisiau.

Dėl rašybos dalykų „bjaurus, papjauti" kokios reformos daryti pats aš, priėmęs vilniškę rašybą, nebegaliu. Bendrąjį rašybos dalyką, kiek girdėjau, pasiima atskiras

žmonių būrelis į savo rankas. Bendrųjų rašybos taisyklių laikysiuosi tų, kurios bus daugumos priimtos. Vis dėlto noriu pasakyti, kad ir žemaičių žodžiuos *apjoti* ir *piauti* priebalsis *p* ne vienaip yra tariamas; ne vienaip šitais atvejais ir Žemaitė rašydavo savo rankraščiuos (*„bijaurus, spijauti* ir *apjuosti..."*).

Rašau dabar: pažiūrėk, *bene* k ą rasi, *bene* a r k l į gausi... Čia *ne* skirti nuo *be* bent dabar nebemoku.

Buvo pradėję rašyti ir kalbėti apie lietuvių kalbos mokytojų s u v a ž i a v i m ą. Jokių tikresnių žinių apie tai neturiu. Jei tikrai tų žinių yra, duok Tamsta bent vieną ir man.

Kaunas, 1927 m. $\frac{XII}{16}$. J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas. Vokas adresuotas: Mokytojui Z. Kuzmickiui. **Kaunas.** „Aušros" gimnazija. Didelė dalis laiško publikuota: K u z m i c k a s Z. J. Jablonskio charakteristikai.— Kalba, 1930, t. 1, sąs. 2, p. 61.

[1] Z. Kuzmickio, pasirašiusio B. Kantvydžio slapyvardžiu, recenzija, išspausdinta „Lietuvoje" (1927.XII.15) Nr. 283(2666).

199. Kaunas, 1928 m. sausio 8 d.

Z. Kuzmickiui

Brangusis darbo Drauge!

Po kiek laiko ketina rinktis kalbos mokytojai [1]. Jiems susirinkus įdomu jau būtų išgirsti, ką duoda ar teikia ta n a u j o j i r a š y b a, apie kurią jau ima kalbėti kartais spaudos žmonės. Įžymieji jos skirtumai reikėtų ir tam suvažiavimui, man rodos, duoti kiek pasvarstyti; mokytojai bent turėtų gauti kiek aiškesnio jos supratimo. Suvažiavimo ruošiamajai komisijai, stojant prieš suvažiavusius mokytojus, reikėtų, rodos, ir sava jau nuomonė turėti bent pradžiai apie tos rašybos projektą.

Tamstai patarčiau šituo reikalu kreiptis, prieš suvažiuojant kalbos mokytojams, į Pr. Skardžių arba A. Salį (į vieną katrą iš tų Leipcigo studentų) — prašyti, kad juodu katras atsiųstų mūsų suvažiavimo reikalui aiškesnį ar tikresnį naujosios rašybos projektą.

Tikrojo jų adreso aš neturiu. Jei laikraščio redakcijoj

to adreso nėra, tad patariu kreiptis į Šviet. Darbo redaktorių: ten juodu kartais rašinėja...

Kaunas, 1928.I.4. J. Jablonskis

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas. Ant voko užrašyta: „Lietuvos Aido" Redakcijai. Zigmui Kuzmickiui. **Kaunas,** Vasario 16 dienos g-vė Nr. 2.

[1] Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų konferencija įvyko 1928 m. balandžio 11 d. J. Jablonskis buvo organizacinės komisijos narys, Z. Kuzmickis — sekretorius.

200. Kaunas, 1928 m. vasario 11 d.

Zigmui Kuzmickiui.

Aną savaitę rašiau[1] Tamstai apie vieną mažmožį, kurio čia nenoriu atkartoti. Savo laišką adresavau į „Lietuvos Aidą": man rodės tada, kad Tamsta jame tebedirbi kaip dirbęs, susijęs su savo „Iliustruotąja Lietuva". Tada dar nežinojau, kad „Iliustr. L-va" nebus susidėjusi su „Lietuvos Aidu", kaip kad pirma su „Lietuva". („Iliustruotąją Lietuvą" gaudavau skaityti tik nusipirkęs visą šeštadienio „Lietuvą"). Turiu atiduoti Tamstai kelis pastebėtuosius mažmožius — prašysiu atiduoti juos mokytojų suvažiavimo ruošiamajai komisijai.

Prašau netrukus užeiti, radus kiek atspėjamo laiko. Turiu ką pasikalbėti. Rašau dabar Tamstai per gimnaziją: kito Tamstos adreso šiuo tarpu nežinau...

J. Jablonskis (senis)

Kaunas, 1928 m. Vasario mėn. 11 d.
Mickevičiaus g. Nr. 12

Tekstas iš T. Kuzmickienės turimo rankraščio. Rašyta ne J. Jablonskio.

[1] Tas laiškas, matyt, nėra išlikęs.

VLADIMIRUI LAMANSKIUI

201. Jelgava, 1896 m. vasario 20 d. (s. st.)

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Вашим письмом Вы мне подарили один из лучших дней, какие когда-либо переживал я в своей жизни

Сколько надежд на лучшее будущее зародили Вы этим письмом! Я читал его и перечитывал по несколько раз. Выхода в свет «Живой Старины» буду ожидать с нетерпением. Как хорошо было бы, если бы можно было получить несколько отдельных оттисков тех статей, в которых идет речь об интересующем меня вопросе! Все эти оттиски я бы разослал лицам, принимающим близко к сердцу этот вопрос и могущим понимать всю его неотложность, и попросил бы их не дать заглохнуть правому делу.

Переходя к делу, интересующему лично меня, я наперед благодарю Вас за Ваше содействие, которым Вы облегчите мне собирание этнографического материала в Литве. Со своей стороны я постараюсь извлечь всю пользу из нового положения, чтобы быть полезным делу изучения так близкого мне края.

Нечего говорить, что, если удастся мне сделать что-нибудь в качестве члена Географич. Общества, я прежде всего буду считать своим долгом делиться сведениями с теми, кто доставил мне возможность трудиться и работать для пользы науки. В настоящее время у меня имеется до **1000** литовских народных песен и до **100** лит. сказок, собранных и вверенных мне моими земляками, но издать их покуда я не могу, так как в тексте, особенно в начертании звуков литовского языка, встречается масса неточностей, противоречий и уклонений от живой народной речи; я должен сам побывать в тех местностях, где этот материал собран, установить текст и вообще устранить всякие сомнения, вызываемые этим материалом. Вы согласитесь, что сделать это можно только разъезжая по Литве, опрашивая собравших эти материалы и лично делая наблюдения.— Кроме того, ездя в качестве члена Общества, я надеюсь получить возможность завязать постоянные отношения с более интеллигентными литовцами, стоящими близко к народу, чтобы от них и через них получить интересующие Геогр. Общество сведения из области этнографии.— В настоящее время я могу указать только на двух хороших знатоков быта литовцев (я имею в виду **самих** литовцев), они могут представить действительно хорошие статьи о хозяйственном и семейном быте литовцев. Это уже знакомый Вам прис. повер. Лозорайтис (летом он переселяется на жи-

тельство в Ковну) и врач Скетер, проживающий в мест. Жеймелях (Поневежского уезда). С Лозорайтисом я уже говорил, он выразил полную готовность содействовать интересующему Общество делу, тем более что изучение явлений хозяйственного и юридического быта как раз входит в область тех знаний, которым он охотно посвящает свое свободное время. С врачом Скетером я спишусь: он давно живет в Литве и хорошо присмотрелся к жизни литовского простолюдина. Летом буду стараться найти больше лиц, знающих быт литовца и могущих своим сотрудничеством принести посильную помощь Обществу.

Через несколько недель пришлю краткую рецензию словаря Межиниса и какой-нибудь десяток литовских сказок, не появившихся в печати, в русском переводе. Прислать сказки в оригинале я пока затрудняюсь: правописание в них не лишено противоречий и некот. обороты речи, по видимому, несвойственны живому языку. Сказки эти записаны моими «сотрудниками».

Кстати ответ и на поставленные Вами вопросы:

Я родился 18/30 декабря 1860 г. в деревне Кубилели, Владиславовского уезда, Сувалкской губернии. Учился я в народном училище, в Мариямпольской гимназии и в Московском университете. *Классическое* отделение историко-филологического факультета я окончил в Москве в 1884 г. с правом на степень кандидата, но за непредставлением **в срок** кандидатского сочинения был лишен этого права и затем утвержден только действительным студентом. В 1888 г. при том же Университете я выдержал экзамен на *степень кандидата историко-филологических наук по словесному* или собственно словесно-классическому отделению (в это время существовали лишь два отделения на этом факультете — словесное и историческое, изучение полного объема классических наук было обязательно для обоих отделений). В 1889 г. я был определен преподавателем древних языков Митавской гимназии, в каковой должности и теперь состою.

Всегда преданный Вам Ив. Яблонский.
г. Митава 20 февр. 1896 г.
Адр. в Мужскую гимназию Ив. Ос.
Яб-у

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Savo laišku Jūs dovanojote man vieną gražiausių dienų, kokią kada nors esu turėjęs savo gyvenime. Kiek Jūs geresnės ateities vilčių suteikėte šituo laišku! Skaičiau ir skaičiau jį neatsiskaitydamas. Nekantriai lauksiu pasirodant „Živaja starina"[1] numerio. Kaip būtų gera, jeigu galėčiau gauti kelis atskirus atspaudus tų straipsnių, kuriuose kalbama apie man rūpimą dalyką! Visus tuos atspaudus aš išsiuntinėčiau žmonėms, kurie dėl šito dalyko sielojasi ir kurie gali suprasti, kad jis neatidėliotinas, ir paprašyčiau juos neleisti išblėsti teisiam reikalui.

Eidamas prie reikalo, rūpimo tik man pačiam, aš iš anksto dėkoju Jums už Jūsų pagalbą, kuria Jūs palengvinsite man rinkti Lietuvoje etnografijos medžiagą. Savo ruožtu aš pasistengsiu naująja savo būkle kuo labiausiai prisidėti prie man taip brangaus krašto tyrimo. Ką čia ir kalbėti: jei pavyks man kas nuveikti kaip Geografų draugijos nariui[2], aš pirmiausia laikysiu savo pareiga dalytis žiniomis su tais, kurie leido triūsti ir dirbti mokslo labui. Šiuo metu aš turiu apie **1000** lietuvių liaudies dainų ir apie **100** liet. pasakų, surinktų ir man patikėtų mano krašto žmonių, bet išleisti jų kol kas negaliu, nes tekste pasitaiko daugybė ypač lietuvių kalbos garsų žymėjimo netikslumų, prieštaravimų ir nukrypimų nuo gyvosios žmonių kalbos; aš turiu pats *būti tose vietose, kur ši medžiaga rinkta, patikslinti tekstą* ir apskritai išsklaidyti visas šitos medžiagos keliamas abejones. Jūs sutiksite, kad, norint tai padaryti, reikia važinėti po Lietuvą, apklausinėti surinkusius šią medžiagą žmones ir pačiam stebėti. Be to, važinėdamas kaip Draugijos narys, aš tikiuos galėsiąs užmegzti nuolatinius santykius su inteligentiškesniais lietuviais, arčiau sueinančiais su žmonėmis, iš kurių ir per kuriuos galėtume gauti Geografų draugiją dominančių *duomenų iš etnografijos srities*. Šiuo metu aš galiu nurodyti tik du gerai pažįstančius lietuvių buitį (turiu galvoje **pačius** lietuvius); jie gali pateikti iš tikrųjų gerų straipsnių apie lietuvių ūkinę ir šeimyninę buitį. Tai jau žinomas Jums prisiekusis advokatas Lozoraitis (vasarą jis keliasi gyventi į Kauną) ir gydytojas Sketeris, gyvenąs Žeimelyje (Panevėžio apskrityje). Su Lozoraičiu aš esu jau kalbėjęs, jis pareiškė esąs visiškai pasirengęs paremti Draugiją dominančiu reikalu, tuo labiau, kad *ūkinės ir teisinės buities reiškinių tyrimas kaip tik yra tos srities dalykai, kuriems jis mielai skiria savo laisvalaikį*. Gydytojui Sketeriui aš parašysiu: jis seniai gyvena Lietuvoje ir yra gerai prisižiūrėjęs lietuvių varguolių gyvenimo. Vasarą pasistengsiu rasti daugiau žmonių, pažįstančių lietuvių buitį ir galinčių savo bendradarbiavimu duoti įmanomos naudos Draugijai.

Po kelių savaičių atsiųsiu trumpą Miežinio žodyno recenziją[3] ir kokią *dešimtį dar nespausdintų lietuviškų pasakų*, išverstų į rusų kalbą. Siųsti pasakų originalus aš dar nesiryžtu: jų rašyba nėra be prieštaravimų ir kurie ne kurie kalbos pasakymai turbūt bus nebūdingi gyvajai kalbai. Šitos pasakos užrašytos mano „bendradarbių".

Beje, atsakau į Jūsų pateiktus klausimus.

Aš esu gimęs 1860 m. gruodžio 18/30 d. Suvalkų gub., Vladislavovo[4] apskr., Kubilėlių kaime. Mokiausi liaudies mokykloje, Marijampolės *gimnazijoje* ir Maskvos universitete. Istorijos ir filologijos fakulteto *klasikinį* skyrių esu baigęs Maskvoje 1884 m. su teise gauti kandidato laipsnį, bet, nepateikęs **laiku** kandidato rašinio, šitos teisės netekau ir paskui buvau patvirtintas tiktai tikruoju studentu. 1888 m. prie to paties Universiteto išlaikiau egzaminą, reikalingą *istorijos ir*

filologijos kandidato laipsniui pagal filologijos, arba iš tikrųjų filologijos-klasikos, skyrių (tuo metu buvo tik du skyriai tame fakultete — filologijos ir istorijos, visos apimties klasikos mokslų studijavimas buvo reikalaujamas iš abiejų skyrių). 1889 m. buvau paskirtas Jelgavos gimnazijos senovinių kalbų dėstytoju, šias pareigas ir dabar einu.

Visada Jums atsidavęs J. Jablonskis

Jelgava 1896 m. vasario 20 d.
Adr. Berniukų gimnazija, J. Jablonskiui.

TSRS MMA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 1—3a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Leidinys „Živaja starina" („Gyvoji senovė"), kurį redagavo V. Lamanskis, vieną savo numerį skyrė lietuvių raidyno problemai (1895, sąs. 3 ir 4, p. 251—271). Jame buvo keliama mintis, kad lotyniško lietuvių raidyno persekiojimas yra didelė skriauda tautai. Matyt, J. Jablonskis ketino šį numerį paskleisti tarp lietuvių inteligentų.

[2] Tikruoju Geografijos draugijos nariu J. Jablonskis buvo priimtas 1896 m. gegužės 8 d. Tai davė jam tam tikrų teisių ir leido rinkti kalbos medžiagą (žr. laišką Nr. 203).

[3] Išspausdinta 1896 m. „Živaja starina", sąs. 1.

[4] Naumiesčio (dabar Kudirkos Naumiestis).

202. Jelgava, 1896 m. kovo 12 d. (s. st.)

Митава, 12 марта 96 г.

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Лет 12—15 тому назад, несколько лиц, в том числе П. Вилейшис и Московские профессора Ф. Е. Корш, Вс. Ф. Миллер и Ф. Ф. Фортунатов, хлопотали о разрешении им основать «Литовское филологическое общество». Они хотели получить право издавать и свой орган, вроде Тильзитского „Mitteilungen d. lit. litter. Gesellschaft", чтобы собирать, изучать и печатать материалы по языку, этнографии и истории литовцев. Лица эти, насколько мне известно, подавали и прошения на имя министра, но ответа на их прошение не последовало. Насколько я слышал от профес. Ф. Ф. Фортунатова, Обществу этому несуждено было начать свое существование потому именно, что в это время боялись еще, как бы **литовское** общество не начало пробуждать в литовцах чувства самосознания: тогда еще почему-то думали, что собирание материалов для лит. словаря и грамматики, собирание произведений народного творчества литовцев, исследования в области этнографии и истории Литвы и печатание этих материалов и иссле-

дований в особом органе — дадут нежелательный толчок к пробуждению в литовцах чувства самосознания... (Материалы по языку предполагалось печатать **латинским** шрифтом).

Что такое общество, издавая два-три раза в год свой орган, могло бы с успехом содействовать изучению языка и прошлого литовцев, в этом едва-ли может быть сомнение. Что „Mitteilungen" лишь в незначительной степени содействуют изучению в этом отношении литовцев, это опять-таки понятно: о существовании и деятельности Тильзитского общества очень немногие в Литве знают, да к тому и немецкий язык органа этого общества мало знаком в русской Литве, которая потому и поддерживает его чересчур слабо. Латышско-литовская Коммиссия, при всей энергии своих членов, может сделать в этом отношении сравнительно немного уже потому, что у нее нет органа, который объединял бы **всех** лиц, интересующихся изучением языка, этнографии и истории литовцев. Некоторые г.г. члены Коммиссии быть может скажут, что «Живая Старина» составляет такой их орган. На такое возражение можно было бы заметить, что «Живая Старина», как орган общей этнографии, не может же печатать заметок и статей по литовской грамматике и диалектологии, собирать материалы для литовского словаря, произведения народного творчества и т. д. Кроме того, «Живая Старина», при обширности круга интересующих ее вопросов, не может распространяться между литовцами и латышами, занимающимися главным образом и часто специально языком и этнографиею своего племени, в такой мере, в какой это было бы желательно для пользы специального дела, именно для полного и всестороннего изучения быта и языка литовцев. Таким образом, как при собирании этнографических и лингвистических сведений, так и в вопросе о привлечении к деятельности возможно большого числа лиц, «Литовско-латышская Комиссия» должна, на мой взгляд, встречать довольно значительные затруднения до тех пор, пока у нее не будет своего специального органа, в котором она могла бы собирать, исследовать и печатать все то, что интересует ее и других литвоведов.

С другой стороны, так как изучение во всех отношениях балтийских народов в высшей степени важно

для русской науки, то кружок русских языковедов и этнографов, составляющих «Лит.-Лат. Коммиссию», должен, по-моему мнению, употребить все усилия к тому, чтобы это изучение увенчалось самыми плодотворными результатами. Вот почему крайне нежелательно, чтобы гг. члены Коммиссии, все другие лица, интересующиеся изучением языка и быта литовцев, сплотились в отдельное общество с своим выработанным уставом и с таким органом, который мог бы вызвать к деятельности все силы, могущие так или иначе содействовать достижению намеченных ими целей.

Все эти мысли я решился высказать Вам, Многоуважаемый Владимир Иванович, для того, чтобы Вы, если найдете их основательными, при первом удобном случае предложили возбужденный 12—15 лет тому назад вопрос на обсуждение состоящей при Отделении Этнографии «Литовско-латышской Коммиссии». В настоящее время, когда истекает трехсотлетие со времени появления в пределах теперешней русской Литвы произведения первого ее просветителя печатным словом — я говорю о юбилее свящ. Даукши,— было бы как раз кстати опять подумать о таком важном для многих лингвистов и этнографов вопросе, каким является учреждение «Литовско-латышского филологического общества». Если бы гг. члены «Лит.-лат. Коммиссии» приняли на себя почин в этом деле, то они без сомнения нашли бы дружную поддержку везде, куда бы ни дошел их призыв. Кроме того, есть основание надеяться, что и правительство на этот раз посмотрело бы на дело несколько иными глазами и не стало бы препятствовать возникновению общества, преследующего исключительно научные цели.

Всегда преданный Вам Ив. Яблонский.

P.S. За III и IV вып. «Ж. Ст.» приносим Вам искренную и сердечную благодарность.

Vertimas

Jelgava 1896 m. kovo 12 d.

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Prieš 12—15 metų keli žmonės, tarp jų P. Vileišis ir Maskvos profesoriai F. Koršas, Vs. Mileris ir F. Fortunatovas, rūpinosi leidimu jiems įkurti Lietuvių filologijos draugiją. Jie norėjo gauti teisę leisti

ir savo organą, panašų į Tilžės „Mitteilungen der litauischen litterarischen Gesellschaft", rinkti, tirti ir spausdinti lietuvių kalbos, etnografijos ir istorijos medžiagą. Tie žmonės, kiek man žinoma, buvo padavę ir prašymus ministrui, bet atsakymo negavo. Kiek esu girdėjęs iš prof. F. Fortunatovo, šitai draugijai nebuvo lemta pradėti gyvuoti kaip tik todėl, kad tuo metu dar bijota, jog **lietuvių** draugija galinti žadinti lietuvių savimonę; tada dar kažin kodėl manyta, kad medžiagos rinkimas liet. žodynui ir gramatikai, lietuvių liaudies kūrybos dalykų užrašinėjimas, studijos iš Lietuvių etnografijos ir istorijos srities ir šitos medžiagos bei tyrimų spausdinimas specialiame organe — duos nepageidaujamą akstiną, žadinantį lietuvių savimonę... (Kalbos medžiagą manyta spausdinti **lotynišku** raidynu.)

Kad tokia draugija, leisdama du tris kartus per metus savo leidinį, būtų galėjusi paskatinti tirti lietuvių kalbą ir praeitį, dėl to vargu ar gali būti abejonių. Kad „Mitteilungen" gana menkai prisideda prie lietuvių tyrimo tuo atžvilgiu, tat taip pat suprantama: apie Tilžės draugijos buvimą ir veiklą Lietuvoje maža kas žino, o be to, ir šitos draugijos organo vokiečių kalba maža kieno suprantama Rusų Lietuvoje, kuri todėl ir remia ją pernelyg silpnai. Latvių ir lietuvių komisija su savo narių energija gali padaryti tuo atžvilgiu palyginti nedaug jau todėl, kad ji neturi leidinio, jungiančio **visus**, kurie domisi lietuvių kalbos, etnografijos ir istorijos tyrimu. Kurie ne kurie p. Komisijos nariai gal'būt sakys, kad „Živaja starina" esąs tas jų leidinys. Į tokį prieštaravimą galima būtų pasakyti, jog „Živaja starina", kaip bendrosios etnografijos organas, negali juk spausdinti pastabų ir straipsnių iš lietuvių gramatikos ir dialektologijos, rinkti medžiagą lietuvių žodynui, liaudies kūrybos dalykus ir t. t. Be to, leidinys „Živaja starina", nors ir domėdamasis labai plačiais klausimais, negali plisti tarp lietuvių ir latvių, kurie daugiausia rūpinasi specialiai savo genties kalba ir etnografija, tokiu mastu, kokiu būtų geidautina specialiojo dalyko naudai, kaip tik išsamiam ir įvairiapusiškam lietuvių buities ir kalbos studijavimui. Taigi, ir rinkdama etnografijos ir lingvistikos duomenis, ir norėdama į veiklą įtraukti kuo daugiau žmonių, Lietuvių ir latvių komisija, mano akimis, susidurs su nemažais sunkumais tol, kol ji neturės savo specialaus leidinio, kuri galėtų kaupti, tirti ir spausdinti visa, kas rūpi jai ir kitiems lituanistams.

Antra vertus, kadangi baltų tautų tyrimas visais atžvilgiais ypač svarbus rusų mokslui, tai rusų kalbininkų ir etnografų, sudarančių Liet. ir lat. komisiją, būrelis turi, mano nuomone, dėti visas pastangas, kad šitas tyrimas duotų kuo vaisingiausių rezultatų. Štai kodėl nepaprastai geistina, kad p. Komisijos nariai ir visi kiti žmonės, kurie domisi lietuvių kalbos ir buities tyrimu, susiburtų į atskirą draugiją su savo sudarytais įstatais ir tokiu organu, kuris galėtų paskatinti veikti visas jėgas, galinčias šiaip ar taip padėti pasiekti jų norimą tikslą.

Visas šias mintis ryžausi pasakyti Jums, didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau, kad Jūs, jei pripažinsite jas pamatuotas, pirmąja patogia proga pasiūlytumėte apsvarstyti prieš 12—15 metų keltą klausimą Etnografijos skyriui priklausančiai Lietuvių ir latvių komisijai. Dabar, baigiantis trims šimtams metų nuo tada, kai dabartinėje Rusų Lietuvoje pasirodė pirmojo jos švietėjo spausdintas kūrinys — aš kalbu apie kun. Daukšos jubiliejų [1],— būtų kaip tik progos vėl pagalvoti apie tokį svarbų daugeliui lingvistų ir etnografų klausimą, koks yra Lietuvių ir latvių filologijos draugijos įkūrimas. Jei p. Liet. ir lat. komisijos

nariai imtųsi iniciatyvos šiuo reikalu, tai jie, be abejonės, būtų vieningai paremti visur, kur tik pasiektų jų kvietimas. Be to, yra pamato tikėtis, kad ir vyriausybė šį kartą pažiūrėtų į dalyką šiek tiek kitomis akimis ir nedarytų kliūčių atsirasti draugijai, turinčiai išimtinai mokslo tikslų.

Visada atsidavęs Jums J. Jablonskis

PS. Už „Ž. st." III ir IV sąsiuvinius[2] reiškiame Jums tikrą ir nuoširdžią padėką.

TSRS MAA, i. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 4—5a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] M. Daukšos „Postilla catholicka" išspausdinta 1599 m.

[2] Žr. laiško Nr. 201 paaiškinimą Nr. 1.

203. Jelgava, 1896 m. balandžio 25 d. (s. st.)

[1] 25 апр. 96 г.
г. Митава

Добрейший и многоуважаемый Владимир Иванович!

Переехать в С. Петербург и взять на себя редакцию словаря Юшкевича я, конечно, готов. Излишне говорить, что Ваше предложение для меня в высшей степени заманчиво. Я ведь получил бы возможность серьезно учиться, находить нужные советы и вообще пополнить свои крайне слабые познания по языковедению, словом, в С. Петербурге я нашел бы то, что составляет ближайшую цель моей жизни. Я собирался было даже раньше обратиться к Вашему содействию, но считал это пока невозможным: я ведь ровно ничем еще не заявил себя. Теперь же, когда Вы сами заговорили об этом, мне остается только просить Вас посодействовать об исполнении моей давнишней мечты.

На первых порах, конечно, пользы от меня филологич. факультету быть не может, я и сам буду думать лишь о том, чтобы мне самому извлечь из университета возможно больше пользы. По приезде в Петербург я был бы только тем, чем бывают «молодые люди», оставленные при университете. Но жизнь в Петербурге облегчит для меня приобретать тех теоретич. знаний, которые нужны человеку, читающему в университете хотя-бы о формах и звуках литовского языка. Впрочем, если бы чтение «лекций» по лит. языку на первых порах не требовало большой **теоретической** подготовки, то с января 1897 г., но никак не раньше, я мог бы, пожалуй, приступить и к самому чтению.

До магистерского экзамена; вероятно, пришлось бы ждать год или два.

М. Н. Капустин меня знает лично, и притом смею думать, с хорошей стороны. Когда я держал в Москве кандидатский экзамен, он мне помогал даже деньгами. Он первый дал мне место преподавателя гимназии и был всегда очень доволен мною, как преподавателем. Он меня, надеюсь, хорошо помнит. Тем не менее едва ли он согласится перевести меня в Петербург, если не будет особенных к тому причин: у него, в самом Пет-е, очень мало преподавательских вакансий и весьма много на эти вакансии кандидатов. Если кто-нибудь из представителей факультета или других людей науки укажет ему на то, что я действительно желал бы поработать при Университете, и что работа моя является для филолог. факультета желательною, то можно будет надеяться, что Мих. Ник. согласится и на назначение меня в Петербург. Шахматов меня лично знает, м. быть помнит и Е. Ф. Корш. Если бы они или Вы, многоуважаемый Владимир Иванович, нашли возможным замолвить за меня в указанном смысле словечко, я был бы премного благодарен. Могу сказать Вам, что со своей стороны я употреблю в Пет-ге все старания, чтобы оправдать возлагаемые на меня надежды.

В С. Петербург могу приехать только 12—17 или 24—29 мая. Все остальное мое время уйдет на производство экзаменов и исправление письменных работ учеников VIII класса. После завтра напишу Мих. Ник-у письмо или мотивированное прошение. В С. П-рг, вероятно, лучше было бы поехать 24—29 мая, не так ли? Теперь, до экзаменов, т. е. до 1 мая, мой директор решительно не соглашается дать мне отпуск.

Если бы в этом году и не удалось,— что было бы крайне прискорбно,— перевестись в Петербург, то редакцию словаря я все-же готов буду взять на себя, если только Академия Наук найдет возможным поручить этот труд мне. В случае согласия академии, я желал бы получить рукопись до отъезда в Литву: как будущий редактор словаря, я постарался бы, съездивши в Литву, устранить на месте все могущие возникнуть у меня (по заведыванию редакциею словаря) вопросы и проверить все те особенности словарного материала,

которые — может случиться — будут возбуждать во мне некоторые сомнения.

В Литву я желал бы уехать в начале июня. Думаю побывать в Ковенской, Виленской, Гродненской и Сувалкской губерниях. Прежде всего хотелось бы мне съездить на Жмудь, чтобы ознакомиться на месте с языком Довконта и Волончевского. В произведениях этих писателей я не все, т. е. не все слова понимаю и не всегда могу отличить в них чисто народное от книжного, деланного. В других местах я буду изучать главным образом народный язык и собирать памятники народного творчества. Жаль, что мне неизвестно, что собрал и к каким результатам пришел покойный В. Юшкевич, ездивший в восточную часть (в страну «дзуков») Сувалкской губернии. О Гродненских литовцах не имею никакого понятия, о Виленских знаю очень немного. В течение летних месяцев я желал бы побывать, как видите, во многих местах. Так мало знаю свой край, что хотелось бы побывать «везде», чтобы видеть и записать возможно больше. Если Общество желает, чтобы я особенно хорошо изучил одну какую-нибудь местность, которою в данное время оно по преимуществу интересуется,— прошу сообщить мне...

Глубоко уважающий Вас Ив. Яблонский

P.S. Не зная хорошенько адреса Ал. Вас. Григорьева, покорнейше прошу — не найдете-ли возможным Вы сами сообщить Совету, что я желал бы посетить четыре названные в письме губернии.

И. Ябл.

Vertimas

1896 m. balandžio 25 d. Jelgava

Mieliausiasis ir didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Keltis į Peterburgą ir imtis redaguoti Juškos žodyną aš, aišku, sutinku. Ką čia ir sakyti, Jūsų pasiūlymas mane nepaprastai vilioja. Juk aš galėsiu rimtai mokytis, gauti reikalingų patarimų ir iš viso pasigilinti į kalbotyrą, kurią gana menkai teišmanau, žodžiu, Peterburgas padėtų įgyvendinti artimiausią mano tikslą. Aš buvau ketinęs net anksčiau kreiptis į Jus paramos, bet man rodės kol kas taip daryti netinka: juk aš dar visiškai niekur nepasireiškiau. O dabar, kada Jūs pats

prabilote apie tai, man belieka prašyti Jus pagelbėti įvykdyti mano senąją svajonę.

Iš pat pradžių, aišku, filologijos fakultetas iš manęs naudos negalės turėti, aš ir pats tegalvosiu apie tai, kad pats gaučiau iš universiteto kuo daugiau naudos. Atsikėlęs į Peterburgą, aš būčiau tik toks, kokie esti „jaunuoliai", palikti universitete. Bet gyvenimas Peterburge palengvins man įgyti tų teorijos dalykų, kurių reikia žmogui, dėstančiam universitete kad ir lietuvių kalbos formas ir garsus. Beje, jei lietuvių kalbos paskaitų skaitymas iš pat pradžių nereikalautų didelio **teoriško** pasirengimo, tai nuo 1897 m. sausio mėn., bet jokiu būdu ne anksčiau, aš galėčiau, ko gera, pradėti dėstyti. Magistro egzamino tikriausiai tektų laukti metus arba dvejus.

M. Kapustinas mane pažįsta pats, ir kartu drįstu manyti, kad iš gerosios pusės. Kada aš laikiau Maskvoje kandidato egzaminą, jis man padėjo net pinigais. Jis pirmasis davė man gimnazijos dėstytojo vietą ir visada būdavo patenkintas manimi kaip dėstytoju. Manau, kad jis mane gerai atsimena. Vis dėlto vargu ar jis sutiks perkelti mane į Peterburgą, jeigu nebus tam ypatingų motyvų: pas jį, pačiame Peterburge, labai maža laisvų vietų dėstytojams, o labai daug kandidatų. Jei kas iš fakulteto atstovų arba kitų mokslo žmonių nurodytų jam, kad aš iš tikrųjų norėčiau padirbėti Universitete ir kad mano darbas yra filologijos fakultetui pageidaujamas, tai bus galima tikėtis, kad Michailas Nikolajevičius sutiks skirti mane ir į Peterburgą. Šachmatovas mane pats pažįsta, gal prisimena ir F. Koršas. Jeigu jie arba Jūs, didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau, manytumėte, kad galima šiuo reikalu užtarti mane žodeliu, aš būčiau be galo dėkingas. Galiu Jums pasakyti, jog aš pats Peterburge iš visų jėgų stengsiuosi pateisinti dedamas į mane viltis.

Į Peterburgą galiu atvažiuoti tiktai gegužės 12—17 arba 24—29 d. Visas kitas mano laikas eis egzaminams ir VIII klasės mokinių rašomiesiems darbams taisyti. Poryt parašysiu Michailui Nikolajevičiui laišką arba motyvuotą prašymą. Į Peterburgą, matyt, geriausia būtų važiuoti gegužės 24—29 d., ar ne taip? Dabar, iki egzaminų, t. y. iki gegužės 1 d., *mano direktorius* jokiu būdu nesutinka duoti man atostogų.

Jei šiais metais ir nepasisektų — dėl to būtų be galo liūdna — nusikelti į Peterburgą, tai vis dėlto žodyno redagavimo esu pasirengęs imtis, jeigu tik Mokslų Akademija pripažins esant galima paskirti šitą darbą man. Akademijos sutikimo atveju aš pageidaučiau gauti rankraštį iki kelionės į Lietuvą: kaip būsimasis žodyno redaktorius, aš, nuvažiavęs į Lietuvą, pasistengčiau išsiaiškinti čia visus galinčius kilti man (žodyno redakcijos tvarkymo) dalykus ir patikrinti visas tas žodyno medžiagos ypatybes, kurios kels — gali taip būti — man kokių abejonių.

Į Lietuvą norėčiau išvažiuoti birželio pradžioje. Manau pabūti Kauno, Vilniaus, Gardino ir Suvalkų *gubernijose*. Pirmiausia norėčiau nukakti į Žemaičius ir vietoje susipažinti su Daukanto ir Valančiaus kalba. Šitų rašytojų kūriniuose ne viską, t. y. ne visus žodžius, suprantu ir ne visada galiu atskirti tikrai liaudiškus dalykus nuo knyginių, dirbtinių. Kitose vietose aš tirsiu daugiausia liaudies kalbą ir rinksiu liaudies kūrybos dalykus. Gaila, kad *man* nežinoma, ką yra surinkęs ir kokių rezultatų yra gavęs velionis V. Juška, važinėjęs į Suvalkų gubernijos rytus (dzūkų kraštą). Apie Gardino lietuvius visiškai nieko nenusimanau, apie Vilniaus — žinau labai nedaug. Per vasaros mėnesius

norėčiau pabūti, kaip matote, daugelyje vietų. Taip maža pažįstu savo kraštą, jog norėčiau pabūti „visur", pamatyti ir užrašyti kuo daugiau. Jeigu Draugija nori, kad aš ypačiai gerai ištirčiau vieną kokią vietovę, kuria šiuo metu ji labiausiai domisi, — prašau pranešti man...

Didžiai gerbiąs Jus J. Jablonskis

PS. Gerai nežinodamas Al. Grigorjevo adreso, nuolankiausiai prašau: gal teiktumėtės Jūs pats pranešti Tarybai, kad aš noriu aplankyti keturias minėtas laiške gubernijas.

J. Jabl.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 6—9. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

204. Jelgava, 1896 m. balandžio 30 d. (s. st.)

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Прилагаемую при сем записку о словаре Межинича прошу передать в Лит.-Лат. Коммиссию. Она может напечатать ее, если найдет нужным и в «Живой Старине».

М. Н. Капустину я уже писал. В письме указано на то, что я желал бы серьезно заняться изучением балтийских языков и что для этого мне необходимо устроиться в таком городе, где есть Университет. Указав на это, я просил о назначении меня в Птбрг. О словаре и о возможности получить лекции при Университете я не говорил, так как это, собственно говоря, причина случайная, и я не нашел возможным мотивировать ею свое решение. На эту причину могут указать другие, но для меня неудобно.

В случае, если бы в правительственных гимназиях вакансий не оказалось, я думал бы обратиться на частные или содержимые на средства отдельных обществ гимназии, только жаль, что я ровно ничего не знаю, кто мог бы меня этим учебным заведениям рекомендовать. Если бы нельзя было попасть и в эти гимназии, я попробовал бы обратиться в Москву, за содействием к Ф. Ф. Фортунатову, может быть, с его помощью удалось бы устроиться на какой-нибудь год в Москве. Там я занялся бы под руководством Ф. Ф. Ф-а, а затем мог бы переехать, если бы представилась возможность, и в С. П-рг. Я, как видите, согласен на всякие комбинации, лишь бы попасть в СПрг. Однако, если места нигде не получу, я принужден буду остать-

ся в Митаве: мне, как человеку семейному, необходимо какое-нибудь место ...

Буду с нетерпением ожидать Вашего ответа, чтобы принять могли [?] иное решение.

К М. Н. Капустину я обратился письменно только потому, что приехать теперь не могу. Если бы Вы нашли возможным теперь же хлопотать за меня, то, в виду того, что с моей стороны шаг уже сделан, Вам будет удобнее начать разговор обо мне.

Глубоко уважающий Вас Ив. Яблонский

г. Митава, 30 апр. 96 г.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Pridedamą čia rašinį apie Miežinio žodyną prašau perduoti Lietuvių ir latvių komisijai. Ji gali jį išspausdinti, jei pripažins reikalinga, ir žurnale „Živaja starina" [1].

N. Kapustinui aš jau esu rašęs. Laiške pažymėta, jog aš norėčiau rimtai atsidėti tirti baltų kalbas ir kad dėl to man reikia įsikurti tokiame mieste, kur yra Universitetas. Nurodęs tai, aš prašiau paskirti mane į Peterburgą. Apie žodyną ir galimybes gauti paskaitų Universitete aš nekalbėjau, nes tai, tiesą sakant, atsitiktinė priežastis, ir man rodėsi negalima motyvuoti ja savo sprendimo. Šią priežastį gali nurodyti kiti, bet man nepatogu.

Tuo atveju, jeigu valdžios gimnazijose nebūtų laisvų vietų, aš manyčiau, kad reikia kreiptis į privačiąsias arba atskirų draugijų lėšomis išlaikomas gimnazijas, tiktai gaila, kad visiškai nieko nepažįstu, kas galėtų mane šitoms mokslo įstaigoms rekomenduoti. Jeigu nebūtų galima patekti į šias gimnazijas, mėginčiau kreiptis į Maskvą F. Fortunatovo pagalbos, galbūt jo padedamam pavyktų įsitaisyti kokius metus Maskvoje. Ten aš dirbčiau vadovaujamas F. Fortunatovo, o paskui galėčiau persikelti, jei pasitaikytų galimybė, ir į Peterburgą. Aš, kaip matote, sutinku su visokiomis kombinacijomis, kad tik patekčiau į Peterburgą. Tačiau, jei vietos niekur negausiu, būsiu priverstas likti Jelgavoje: man, kaip turinčiam šeimą žmogui, būtinai reikia kokios nors vietos...

Nekantriai lauksiu Jūsų atsakymo, kad galėtume priimti kitą sprendimą.

Į M. Kapustiną kreipiausi raštu tik todėl, kad atvažiuoti dabar negaliu. Jeigu Jūs galėtute dabar pat pasirūpinti manimi, tai mano žengtas žingsnis Jums tik padėtų pradėti kalbą apie mane.

Didžiai gerbiąs Jus J. Jablonskis

Jelgava, 1896 m. balandžio 30 d.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 10—11. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Išspausdinta: Živaja starina, 1896, sąs. 1.

205. *Jelgava, 1896 m. gegužės 15 d. (s. st.)*

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Я только что получил от Вице-председателя Импер. Геогр. Общества уведомление об избрании меня 9-ого мая действительным членом этого общества. За представление меня в члены и содействие избранию благодарю Вас от всей души.

Если в день получения этого письма мой открытый лист еще не будет выслан, то прошу и не высылать его до моего приезда в П-рг: 24 мая предполагаю выехать в Прг и получить на месте этот лист. Для меня очень желательно выяснить вопрос о возможности устроиться в П-ге и о будущей редакции словаря Юшкевича. Кроме того, я желал бы поговорить еще о поездке и получить по 25 (?) экземпляров программ этнографической и юридической.

Всегда преданный Вам Ив. Яблонский
г. Митава, д. 15 мая 96 г.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Ką tik gavau Imper. geogr. draugijos vicepirmininko pranešimą apie mano išrinkimą gegužės 9 d. tikruoju šitos draugijos nariu. Už rekomendavimą manęs į narius ir padėjimą išrinkti dėkoju Jums iš visos širdies.

Jeigu šito laiško gavimo dieną mano atvirasis lapas[1] dar nebus išsiųstas, tai prašau jo ir nesiųsti, kol atvyksiu į Peterburgą: gegužės 24 d. ketinu išvažiuoti į Peterburgą ir ten atsiimti tą lapą. Aš labai norėčiau išsiaiškinti galimybę įsikurti Peterburge ir Juškos žodyno būsimojo redagavimo reikalus. Be to, norėčiau dar pasikalbėti dėl kelionės ir gauti po 25 (?) etnografijos ir teisės programos egzempliorius.

Visada Jums atsidavęs
J. Jablonskis

Jelgava, 1896 m. gegužės 15 d.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 12—12a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Vidaus reikalų ministerijos duodamas tam tikras raštas, suteikiantis teisę rinkti etnografijos, kalbos ir pan. dalykus.

206. Jelgava, 1896 m. birželio 4 d. (s. st.)

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Сегодня уезжаю в Литву. Вчера я отправил письмо Ф. Ф. Фортунатову. На имя М. Н. Капустина я выслал тотчас по приезде из С. Петербурга прошение и письмо — прошу его о назначении меня во Псков или Новгород.

Ф. Ф. Фортунатов писал мне и поставил несколько вопросов по лит. языку. Я обещал доставить ему посильные ответы и предложил свои услуги по редакции словаря.

Ваш покорнейший слуга Ив. Яблонский

г. Митава, 4 июня 86 г.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Šiandie išvažiuoju į Lietuvą. Vakar išsiunčiau laišką F. Fortunatovui [1]. M. Kapustino vardu aš tuojau, grįžęs iš Peterburgo, išsiunčiau prašymą ir laišką — prašau jį paskirti mane į Pskovą arba Novgorodą.

F. Fortunatovas man rašė ir klausinėjo šio bei to iš liet. kalbos. Aš žadėjau jam kiek galėdamas atsakyti ir siūliau savo paslaugas redaguoti žodyną.

Jūsų nuolankiausias tarnas J. Jablonskis

Jelgava, 1896 m. birželio 4 d.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 13—13a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Laiškas nesurastas.

207. Peterburgas, 1901 m. vasario 3 d. (s. st.)

Добрейший Владимир Иванович!

Препровождая при сем описание фактической стороны моего дела в двух экземплярах, покорнейше прошу сделать все, что будет от Вас зависеть. Вчера довелось мне узнать, что дело это в первой половине текущего месяца должно будет поступить на рассмотрение Прокурора СПб. Судебной Палаты.— Возможно, что до отъезда из СПбга мне не придется видеться с Вами, добрейший Владимир Иванович.

Покорнейший слуга Вашего Превосходительства

Ив. Яблонский

СПб. 3 февр. 1901 г.

Vertimas

Mieliausiasis Vladimirai Ivanovičiau!

Siųsdamas čia kartu savo bylos faktinio aprašymo du egzempliorius, nuolankiausiai prašau Jus padaryti visa, ką galite. Vakar man teko sužinoti, kad šita byla šio mėnesio pirmojoje pusėje turi būti atiduota nagrinėti Peterburgo teismo rūmų prokurorui. Galimas daiktas, kad iki mano išvykimo iš Peterburgo neteks matytis su Jumis, mieliausiasis Vladimirai Ivanovičiau.

Nuolankiausias Jūsų Ekscelencijos tarnas J. Jablonskis

Peterburgas, 1901 m. vasario 3 d.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 14—14a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

208. Peterburgas, 1901 m. vasario 3 d. (s. st.)

30 октября 1900 г., по требованию помощника начальника Курляндского Губернского Жандармского Управления (ротмистра Вонсяцкого), у меня был произведен обыск. Из бумаг, взятых при обыске, некоторые послужили вещественными доказательствами против меня. Таких бумаг оказалось три.

3). **Записка, писанная красными чернилами.** В ней говорится, что власти (правительство) преследуют литовцев самым решительным образом: узнает какой-нибудь сикофант о том, что у литовца имеется пустяшная вещица (книжка) на литовском языке, и он пропал, потому что его ожидает административная ссылка, при чем такому человеку, как ссыльному, уже не найти вдали от родины средств к существованию. Существующий где-то за границею «Красный Крест» пренаполнен благих пожеланий, но практического значения в данном случае не имеет. Вот почему литовцам следовало бы устраивать братства или товарищества самообеспечения от преследований. Члены братства могли бы оказывать материальную помощь своему сочлену, которого постигло несчастье. Кроме того, братства эти имели бы и другое значение: литовцы благодаря таким товариществам теснее сблизились бы, и люди, работающие для народа, знали бы, что, в случае несчастья, их поддержат земляки.

2). **Книжка с разными филологическими заметками.** В ней на одной странице карандашом написано, что куда-то дано несколько литовских календарей, книжек и, кажется, газет. Все заметки и инкриминируемая мне

запись о выдаче литовских изданий принадлежат не мне, т. е. писаны не мною. Кроме того, запись о выдаче книг писана не тою рукою, которою занесены в книжку филологические заметки. Я просил произвести экспертизу почерков — моего, заметок и записи.

3) **Черновик письма,** отправленного года два тому назад моему товарищу, теперь уже умершему, Викентию Кудырке. Черновик начинается словами: «Викентий, браток!» В этом черновике говорится, что, несмотря на его, Кудырки, убедительные просьбы, писать для литовских изданий я не могу и не буду, потому что служебное положение мое таково, что принятие участия в этих изданиях может сильно мне повредить, и советую ему писать, не задевая властей, лишь такие вещи, которые могли бы пройти и через нашу цензуру, если бы были писаны не по литовски. Этот черновик потом стали считать **фиктивным** и вообще не имеющим значения, так как он де писан мною самим,— забывая при этом, что и заметка о братствах писана моею рукою.

При допросе меня в Жандармском управлении, относительно первого документа я объяснил, что составил его под влиянием писем Кудырки (тяжко больного «труженика») и воспользовался его содержанием **для письма** этому самому Кудырке. Оно, т. е. это письмо, для печати никогда не предназначалось и **нигде печатано не было.** В лит. изданиях даже подобные мысли, насколько мне известно, не высказывались. Я просил рассмотреть, для проверки моих слов, все литовские издания. Черновик этот писан, насколько помнится, около трех лет тому назад.— Относительно книжки с филологическими заметками я объяснил, что она получена мною от неизвестного мне лица (прислана когда-то вместе с другими материалами по лит. филологии). Почерка составителя книжки и лица, занесшего инкриминируемую мне запись, я не знаю, и с лицами, имеющими такие почерки, в переписке не состоял.— Жандармы, кроме того, настаивали на том, что я будто-бы автор филологич. статей, помещавшихся когда-то в „Varpas'e" под псевдонимом „Obelaitis". Виновным себя в этом я не признал.

Постановление о привлечении меня к ответственности по 252 и 318 ст. Ул. о нак. построено приблизительно следующим образом:

«Хотя, за неимением в Либаве (ротмистр Вонсяцкий живет в Либаве) всех периодических изданий на лит. языке, и нельзя доказать, что записка Яблонского была напечатана, но, судя по заглавию и обработке, она предназначена была для печати. Дознанием установлено, что Яблонский — автор филологических статей невинного содержания, печатавшихся в Varpas'e („Obelaitis"), т. е. состоит сотрудником «противоправительственного» лит. органа. Этот факт объясняет значение названной статьи (записки) Яблонского. Хотя Яблонский и заявляет, что запись в книжке принадлежит не ему, но, в виду того, что он не указывает, кому именно она принадлежит, ответственность за эту запись должна всецело падать на него. Из записки Яблонского видно, что он **хорошо знаком** с организацией преступной пропаганды в Литве; кроме того, он был **близко знаком** с видным политич. деятелем, В. Кудыркою, и знаком со многими из обвиняемых по настоящему делу лицами. Все эти доказательства можно объяснить только принадлежностью его, Яблонского, к тайному сообществу».

Одно наказание я уже понес: меня отрешили (согласно прошению) от должности.

Ив. Яблонский

Vertimas

1900 m. spalio 30 d., Kuršo gubernijos žandarų valdybos viršininko padėjėjo (rotmistro Vonsiackio) reikalavimu, pas mane buvo padaryta krata. Iš paimtų per kratą raštų, kurie ne kurie laikomi daiktiniais įrodymais prieš mane. Tokių raštų yra trys.

3) **Raštelis, rašytas raudonu rašalu.** Jame kalbama, kad valdžia (vyriausybė) kuo labiausiai persekiojanti lietuvius: sužinąs koks mokamas šnipelis, kad lietuvis turįs visišką niekutį (knygutę) lietuvių kalba, ir tas dingęs, nes jo laukiąs administracinis ištrėmimas, be to, tokiam žmogui, kaip tremtiniui, jau nepavykstą toli nuo tėvynės gauti pragyvenimo lėšų. Kažin kur užsienyje esąs Raudonasis Kryžius su geriausiais norais, bet praktinės reikšmės šiuo atveju neturįs. Štai kodėl lietuviams derėtų kurti pagalbos vieni kitiems nuo persekiojimų draugijas, arba bendrijas. Draugijos nariai galėtų materialiai padėti savo nelaimės ištiktam nariui. Be to, tos draugijos turėtų ir kitos reikšmės: lietuviai per tas bendrijas glaudžiau suartėtų, ir žmonės, dirbą liaudžiai, žinotų, kad nelaimės atveju juos paremsią savo krašto žmonės.

2) **Knygutė su įvairiais filiologiniais užrašais.** Jos viename puslapyje pieštuku įrašyta, kad kažin kur duoti keli lietuviški kalendoriai, knygos ir, rodos, laikraščiai. Visi užrašai ir man inkriminuojamas įrašas apie lietuvių leidinių davimą priklauso ne man, t. y. rašyta ne

mano. Be to, įrašas apie knygų davimą rašytas ne tos pačios rankos, kurios rašyti knygutėje filologiniai užrašai. Aš prašiau padaryti rašysenų — mano, pastabų ir įrašo — ekspertizę.

3) **Juodraštis laiško,** siųsto prieš kokius dvejus metus mano bičiuliui, dabar jau mirusiam, Vincui Kudirkai. Juodraštis prasideda žodžiais: „Vincuti, brolau!" Šitame juodraštyje kalbama, kad, nepaisant jo, Kudirkos, įsakmių prašymų, aš negalįs rašyti ir nerašysiąs lietuviškiems leidiniams, nes mano tarnybos būklė tokia, jog dalyvavimas šiuose leidiniuose galįs smarkiai man pakenkti, ir patariąs jam rašyti, neužgaunant valdžios, tik tokius dalykus, kurie būtų leidžiami ir mūsų cenzūros, jei būtų rašomi nelietuviškai. Šis juodraštis paskui imtas laikyti **fiktyviu** ir apskritai neturinčiu reikšmės, nes jis esąs rašytas mano paties,— čia užmiršta, kad ir raštelis apie draugijas rašytas mano ranka.

Tardomas žandarų valdyboje, dėl pirmojo dokumento aš aiškinausi, kad parašiau jį paveiktas Kudirkos laiškų (sunkiai sergančio „darbininko") ir pasinaudojau jo turiniu **laiškui** tam pačiam Kudirkai. Tas laiškas niekada nebuvo skiriamas spaudai ir **niekur nespausdintas.** Lietuvių leidiniuose net panašių minčių, kiek man žinoma, nebuvo pasakyta. Mano žodžiams patikrinti aš prašiau peržiūrėti visus lietuvių leidinius. Šitas juodraštis rašytas, kiek pamenu, maždaug prieš trejus metus.— Dėl knygutės su filologiniais užrašais aš aiškinausi gavęs ją iš nepažįstamo žmogaus (kažkada buvo atsiųsta su kita lietuvių filologine medžiaga). Knygutės sudarytojo ir žmogaus, įrašiusio inkriminuojamą įrašą, rašysenos aš nepažįstu, ir su tokios rašysenos žmonėmis aš niekada nesu susirašinėjęs. Be to, žandarai prisispyrę teigė, kad aš esąs autorius filologijos straipsnių, išspausdintų kadaise „Varpe" Obelaičio slapyvardžiu. Dėl šito neprisipažinau kaltas.

Nutarimas patraukti mane atsakomybėn pagal Baudžiamojo kodekso 252 ir 318 str. suformuluotas apytikriai šitaip:

„Neturint Liepojoje (rotmistras Vonsiackis gyvena Liepojoje) visų periodinių leidinių lietuvių kalba, nors ir negalima įrodyti, kad Jablonskio raštelis buvo išspausdintas, tačiau, sprendžiant iš antraštės ir sutvarkymo, jis buvo skirtas spaudai. Remiantis kvota nustatyta, kad Jablonskis — autorius nekalto turinio filologinių straipsnių, spausdintų „Varpe" („Obelaitis"), taigi yra „priešvyriausybinio" liet. organo bendradarbis. Šis faktas paaiškina Jablonskio kalbamojo straipsnio (rašteliо) reikšmę. Nors Jablonskis ir sako, kad įrašas knygutėje yra ne jo, bet, atsižvelgiant į tai, kad jis nenurodo, kieno jis yra, visiška atsakomybė dėl šito įrašo turi tekti jam. Iš J. Jablonskio įrašo matyti, kad jis **gerai pažįstamas** su nusikalstamos propagandos Lietuvoje organizacija, be to, jis buvo **artimai pažįstamas** su žymiu politikos veikėju V. Kudirka ir pažįstamas su daugeliu šioje byloje kaltinamų asmenų. Visus šiuos įrodymus galima paaiškinti tik jo, Jablonskio, priklausymu slaptajai organizacijai".

Vieną bausmę aš jau gavau: mane atleido (paties prašymu) iš pareigų.

J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 15—16a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Spėjama, kad čia ir yra ankstesniame laiške (Nr. 207) minėtų „faktinės bylos aprašymų" vienas egzempliorius, todėl datuojama 1901 m. vasario 3 d.

Apie pačią kratą ir paimtus įkalčius J. Jablonskis rašė F. Fortunatovui, F. Koršui (Nr. 101, 117), taip pat žr. Piročkinas A. J. Jablonskio bylos medžiaga.— Kalbotyra, 1971, t. 13(1), p. 113—125.

209. Talinas, 1901 m. vasario mėn.

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Если дело выяснилось больше (если известно, **когда** дело может кончиться), покорнейше прошу Вас, многоуважаемый Владимир Иванович, не отказать сообщить то, что Вам известно по этому делу, подателю сей записки, моему приятелю Андрею Андреевичу Булату.

Прошу принять уверение в моем глубоком уважении и полной преданности Вам, дорогой Владимир Иванович.

Ив. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Jei byla labiau paaiškėjo (jei žinoma, **kada** ji gali baigtis), nuolankiausiai prašau Jus, didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau, neatsisakyti pranešti, kas Jums žinoma apie šią bylą, šito raštelio įteikėjui, mano bičiuliui Andriui Bulotai.

Prašau priimti mano didžią pagarbą ir visišką atsidavimą Jums, brangusis Vladimirai Ivanovičiau.

J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 21—21a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Rašyta veikiausiai iš Talino, ir datuojamas kaip ir analogiškas laiškas F. Koršui (Nr. 179).

210. Talinas, 1901 m. balandžio 18 d. (s. st.)

Добрейший Владимир Иванович!

Если Вам, многоуважаемый Владимир Иванович, известно что-нибудь о дальнейшем ходе моего дела (оно находится в настоящее время в ведении товарища прокурора Спб. Палаты **Мейснера**), покорнейше прошу сообщить мне чрез предъявителя настоящего письма, моего земляка Ив. Фом. Булата, приехавшего в Петербург из Ревеля. Мне известно, что дело все примит такой оборот, какой даст ему Мейснер. Как

смотрит на дело Мейснер и вообще С. Петербургская прокуратура,— ничего не знаю.

Искренне Вам преданный Ив. Яблонский
г. Ревель, д. 18 апр. 1901 г.

Vertimas

Mieliausiasis Vladimirai Ivanovičiau!

Jeigu Jums, didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau, kas žinoma apie tolesnę mano bylos eigą (dabar ji yra Peterburgo rūmų prokuroro padėjėjo **Meisnerio** žinioje), nuolankiausiai prašau pranešti man per šio laiško įteikėją, žmogų iš mano krašto Joną Bulotą, atvykusį į Peterburgą iš Talino. Man žinoma, kad visa byla pakryps taip, kaip norės Meisneris. Kaip bylą vertina Meisneris ir apskritai Peterburgo prokuratūra,— nieko nežinau.

Nuoširdžiai Jums atsidavęs J. Jablonskis
Talinas, 1901 m. balandžio 18 d.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 17—17a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

211. Talinas, 1901 m. balandžio 21 d. (s. st.)

Добрейший Владимир Иванович!

Сегодня я получил весьма отрадное для меня известие, идущее прямо от Вас, многоуважаемый Владимир Иванович! Премного Вам благодарен! Словно гора с меня свалилась!

Как хорошо было бы, если бы прокуратура могла совершенно покончить с этим делом и уведомить меня официально о том, что дела моего не существует! Пока у меня нет бумаги, из которой явствовало бы, что дело мое по обвинению меня согласно таким-то статьям уголовного кодекса совершенно прекращено, я не могу обращаться в округ или министерство с прошением о принятии меня вновь на службу. С другой стороны, я состою в наст. время под особым надзором полиции и, как таковой, разъезжать свободно по Литве не могу. Состоять же под надзором буду до тех пор, пока полицию не уведомят о прекращении моего дела и снятии с меня надзора. Если можете сделать что-нибудь в этом смысле, я Вам буду благода-

рен, а тем временем примите мое сердечное спасибо за то, что Вы сделали для меня до сих пор.

Всецело преданный Вам и глубоко Вас уважающий
г. Ревель, д. 21 апр. 1901 г. Ив. Яблонский
Балясная, 44[a]

Vertimas

Mieliausiasis Vladimirai Ivanovičiau!

Šiandien iš Jūsų, didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau, gavau labai džiaugsmingą žinią. Be galo Jums esu dėkingas! Tarsi kalnas būtų nuo manęs nuslinkęs!

Kaip gera būtų, jeigu prokuratūra galėtų visiškai baigti šią bylą ir oficialiai man pranešti, kad mano bylos nesą! Kol neturiu rašto, iš kurio būtų aišku, kad mano kaltinamoji pagal tam tikrus baudžiamojo kodekso straipsnius byla visiškai nutraukta, aš negaliu kreiptis į apygardą arba ministeriją ir prašyti priimti mane vėl į tarnybą. Antra vertus, šiuo metu aš esu ypatingoje policijos priežiūroje, tokiam negalima laisvai važinėti po Lietuvą. Priežiūroje būsiu tol, kol policijai nebus pranešta, kad mano byla nutraukta ir priežiūra atšaukta. Jei galėtumėte čia ką padėti, būčiau Jums be galo dėkingas, o tuo tarpu nuoširdžiai tariu ačiū už tai, ką jau esate dėl manęs padarę.

Visiškai Jums atsidavęs ir didžiai Jus gerbiąs J. Jablonskis
Talinas, 1901 m. balandžio 21 d.
Baliasnaja, 44[a].

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, ip. 18—19. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

212. Talinas, 1901 m. gegužės 12 d.

Многоуважаемый Владимир Иванович!

Сегодня я узнал, что меня собираются отдать на два года под надзор полиции (с ограничением места жительства или без ограничения,— не знаю): таково, по наведенным справкам, действительное заключение СПб-ского Прокурора. Дело поступило уже в Министерство Юстиции, оттуда скоро перейдет в Департамент Полиции, из Департамента опять возвратится к Министру Юстиции, который уже позаботится о том, чтобы решение, принятое двумя министрами, получило характер воли Верховной Власти. Решение Прокурора могут, конечно, изменить, но изменят ли,— весьма сомнительно.

Как произошел такой неожиданный поворот,— отказываюсь понять. Нельзя ли как-нибудь смягчить гнев этих господ и переменить его на милость?

Всегда глубоко Вас, дорогой Владимир Иванович,
уважающий Иван Яблонский

г. Ревель, д. 12 мая 1901 г.
Балясная, 44[a].

Vertimas

Didžiai gerbiamas Vladimirai Ivanovičiau!

Šiandien sužinojau, kad mane ketinama atiduoti dvejiems metams policijos priežiūrai (su gyvenamosios vietos apribojimu ar be apribojimo — nežinau): tokia, gautomis žiniomis, tikroji Peterburgo prokuroro išvada. Byla jau nukeliavo į Teisingumo ministeriją, iš čia greitai keliaus į policijos departamentą, iš departamento vėl grįš teisingumo ministrui, kuris jau pasirūpins tuo, kad nuosprendis, priimtas dviejų ministrų, įgautų vyriausiosios valdžios vaiios išraišką. Prokuroro sprendimą, aišku, gali pakeisti, bet ar pakeis,— labai abejotina.

Kaip viskas taip netikėtai pakrypo,— negaliu suprasti. Ar negalima kaip nors sušvelninti šitų ponų rūstumo ir jo pakeisti į malonę?

Visada didžiai Jus, brangusis Vladimirai Ivanovičiau, gerbiąs Jonas Jablonskis

Talinas, 1901 m. gegužės 12 d.
Baliasnaja, 44a.

TSRS MAA, f. 35, ap. 1, b. 1613, lp. 20—20a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

PETRUI LEONUI

213. Gardinas, 1912 m. rugsėjo mėn. (?)

(Гродно. Преподавателю мужской гимназии. И. Яб-у)

Brolau! Pinigus Tau atsiųsiu kiek vėliau, po 3—4 savaičių: po tiek laiko, man rodosi, prasigyvęsiu tiek, kad galėsiu išsiristi iš didžiųjų bėdų, kurias man yra padaręs mano iškėlimas iš Bresto (daug naujų išlaidų turėjau), ir su Tavim atsilyginti. Taigi norėčiau, kad palūkėtum.

Tai vienas dalykas, del kurio šiandien rašau. Antras dalykas yra štai koks: Jau bus dveji metai, kaip surengti ir ištaisyti spaudai visi Žemaitės darbai: juos taisė pati autorė mano padedama. Šitas rinkinys (tuo tarpu rankraštis) daug kuo skiriasi nuo tų leidinių, kurie yra ligi šiol vienur-kitur pasirodę. Rinkinys, kai bus visas išspauz-

dintas, Žemaitę, mano nuomone, parodys ne tą, kurią galėjome žinoti iš atskirųjų jos, dažnai sudarkytų pačių leidėjų apsakymėlių. Žemaitės raštai bus beveik vienintelis naujosios mūsų literatūros įžymus darbas.

Tuos raštus buvo norėjęs leisti Amerikoje autorės sūnus. Jam — bus jau dveji metai — ir buvo nusiųsti tuo tikslu visi tie raštai. Jis ilgai nespauzdino, nors buvo apskelbęs tiems raštams jau ir prenumeratą.

Šią vasarą ėmiau ir patariau Žemaitei atsiimti tuos raštus iš sūnaus. Jai sakiau, kad čia pat sudarysiu žmonių būrelį ar surasiu vieną leidėją tiems raštams išleisti. Už pirmąjį leidimą autorei reikės išmokėti **600 rb.** (po 50—25 rb. kas menuo — per vienus arba dvejus metus). Man už redakciją ir visą mano indėtąjį darbą (viskas sutvarkyta, surinkta, sutaisyta...) buvo žadama skyrium šį-tą pamokėti. Pirmiaus buvo tariama, kad amerikiečiai (tikrai sakant, Žemaitės sūnus) duos 200—300 rublių.

Visas tų darbų rinkinys dabar, ar šiaip ar taip, yra jau Vilniuje, pas autorę, ir norima nuo Naujųjų Metų pradėt spauzdinti.

Autorė ir aš norėtuva taip spauzdinti. Kas mėnuo eitų po knygelę (vienas, du, trįs apsakymėliai). Atskirosios knygelės būtų ir pardavinėjamos. Knygelių reikėtų leisti apie 4000—6000 egzempliorių. Spauzdinant knygeles būtų skyrium spauzdinami lapai ir visam tų darbų rinkiniui (spaustuvei reikėtų tiktai lapų paginacija mainyti tam reikalui). Viso rinkinio (vienos knygos) — jame būtų **visi** apsakymėliai — būtų spauzdinama apie 1200—1500 egzempliorių. Knygelės galėtų eiti ir prenumeratos keliu; rinkinys būtų pardavinėjamas tiktai išėjus visoms knygelėms; pačios knygelės galėtų būti ir skyrium (tuoj pasirodžius) pardavinėjamos.

Kiek į tą leidimą reikėtų indėti kapitalo, sunku tuo tarpu pasakyti (2000—2500 rb.?). Vienu kartu viso to kapitalo, kaip supranti, išdėti nereikėtų.

Pirmasai leidimas bus leidėjų ar leidėjo nuosavybė. Ar nenorėtum būti, ar neišgalėtum būti leidėju? Tavo būtų spaustuvės kaštai, honoraras Žemaitei (600 rb.) ir atlyginimas man už darbo sutvarkymą (perrašymą, surinkimą...) ir redakciją. Pats aš norėčiau už visą savo darbą gauti tam tikrą dalį grynojo pelno (pusę to pelno?).

Zavadskis, kiek žinau, sutiktų tomis sąlygomis leisti.

Norėčiau betgi, kad tas leidimas pasiliktų mūsų rankose. Jei nesutiktum Tu (vienas ar su kuo susidėjęs) leisti, ieškosiu leidėjų Vilniuje. Pagalvok ir man parašyk. Galėčiau kurią dieną ir į Kauną atvažiuoti galutinai susitarti...

Tavo Jonas

[1-jame puslapyje paraštėje prierašas] Galima būtų spauzdinti Prūsuose (gražiai atlieka ir nebrangiai darbą), Kaune arba Vilniuje.

VUB, f. 1-E 363, lp. 2—3. Laiškas be datos. Rašyta prieš laišką Nr. 214, po persikraustymo iš Bresto į Gardiną. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 105—118.

214. Gardinas, 1912 m. rugsėjo 30 d. (s. st.)

Brolau! Žemaitės darbų knygelių ir viso jų rinkinio parduodamąją kainą padės pats leidėjas: čia leidėjas turi — laisvės. Bet reikės, žinoma, dėti tokia kaina, kad knygelės etc. platintųs, kad jos būtų imperkamos, kad pats leidėjas neprikištų, bet šį-tą ir pelnytų: reikės, žinoma, pasirūpint ir tuo, kad laikraščiai nerėktų. Čia, į šitą dalyką autorė, kiek žinau, pati nesikiš. Knygelių kaina galėtų būti nevienoda — ne visos knygelės bus vienodos didumo. Kainą leidėjas dės knygelėms apskaitęs visas išlaidas etc. Spaustuvei bus duotas formatas, bus pasakyta kaip tankios eilutės etc., bus išsirinktas poperis, pasakyta kiek egzempliorių bus spauzdinama; leidėjas žinos, kiek jam pačiam kas kaštuoja, ir visa tat žinodamas padės pats kainą. Kol sunku visa suskaityti turint vien nemaža rankraščių (ne vienodai rašytų), gal ir nereikėtų prenumeratos skelbti: reikėtų tiktai leisti po viena-kitos knygelės ir spauzdinti drauge tam tikras skaičius lakštų pilnam rinkiniui (vienam ar dviem tomam). Visą rankraštį aš galėčiau atsivežti, galėtum pasišaukti spaustuvininką ir imtume sąskaitoti... Bet šitas dalykas, ar šiaip ar taip, yra paties leidėjo darbas.

Kad aš turėčiau 1200—1500 rb. palaidų pinigų, aš pats leisčiau Žemaitės darbus. Čia, man rodos, rizikos nėra.

Del honoraro man (jei Tau tasai dalykas būtų neaiškus...) prašyčiau galvos nesukti: aš sutiksiu gauti **dalį**

pelno, gal ir nedidelę, ir gauti ją tiktai visamkam paaiškėjus — kai bus patenkinta autorė, išmokėta spaustuvė ir t. t. Kad būtų toji dalis didelė, to nereikalausiu ir tuo neužsipuolu. Jei norėtum, kad mano honoraras būtų jau dabar griežtai nuspręstas — tiksliai apribotas,— sutinku; man tas honoraras galima būtų išmokėti jau gavus atgal leidėjui visas išlaidas, kurios bus į tą spaudimą indėtos.

Rankraštis visas tebeguli pas autorę. Jei norėtum, prašysiu, kad ji Tau atsiųstų. Kai pažįsi visą tą rankraštį, galėsiu pas Tave atvažiuoti ir pasikalbėti. Galėčiau tą rankraštį ir pats atsiėmęs iš jos atsivežti.

Tiek tuo tarpu — Tavo Jonas

600 NB. **Knygelių** norima spauzdinti [5000—6000.] [1] daug („žmonėms), **rinkinys** [1000—1200—1500.] [1] būtų skiriamas tiligentams (jo būtų mažiaus).

Gardinas 19 $\frac{30}{IX}$ 12. J. J.

VUB, f. 1-E 363, lp. 4—5. Pirmajame p. viršuje skersai P. Leono yra užrašyta: „22/X 12 atsakiau, kad tinku: bet Žemaitei mažoms sumoms mokėsiu, o su Jablonskiu susitarsiu". Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 109—111.

[1] Laužtiniais skliausteliais suskliausti skaičiai laiške įrašyti viršum prieš juos einančių žodžių tarp eilučių.

215. Gardinas, 1912 m. spalio 18 d. (s. st.)

Brolau! Laukiu atsakant į savo laišką, kuriame rašiau, kad kainą leidėjas pats padės Žemaitės leidiniams etc. Ar gavai tą laiškelį? Jei gavai, tai atsakyk... Jei negavai, viską išdėstysiu vėl, ką tenai buvau rašęs.

Neturėdamas iš Tavęs žinios, nenoriu kur kitur pradėti pertraktacijas del tų darbų leidimo.

Почтовая ул., 14. Tavo Jablonskis

VUB, f. 1-E 363, lp. 8. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota į Kauną P. Leonui. Publikuota: Žukas V. Prie Žemaitės raštų istorijos.— Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai, 1966, t. 5, p. 194.

216. Gardinas, 1912 m. spalio 30 d. (s. st.)

Prašiau, kad Žimantienė rankos raštus siųstų Tau į Kauną. Šitą sekmadienį[1] būsiu Vilniuje, tai norėčiau tėnai Tavo griežtą žodį rasti. Nuvažiavęs į Vilnių, apsistosiu pas A. Smetoną (Макарьевская, 15, кв. 3).

Žimantienė man rašo, kad ir tėnai, Vilniuje, galįs susidaryti žmonių būrelis, kurs apsiima tuos raštus jau žinomomis Tau sąlygomis išleisti. Žemaitė nuo N. Metų turėtų gauti po 25—50 rb. kas mėnuo, arba iš viso **600 rb.**...

Jei tuos darbus jau gavai, tai spręsk ir man parašyk į Vilnių — (arba į Gardiną): šeštadienio vakarą išvažiuosiu į Vilnių pasikalbėti su Žimantiene etc.

Tiek tuo tarpu Jablonskis

VUB, f. 1-E 363, lp. 6. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota: **В Ковно.** Пушкинская, 39. Прис. повер. П. С. Леонасу. Atviruke įstrižai J. Jablonskio teksto įrašyta: „30/X 12 atsakyta Vilniun, jog aš viską aiškiai rašiau". Publikuota: Žukas V. Ten pat (žr. 215-tą laišką, p. 195.)

[1] Lapkričio 4 d. (s. st.).

217. Voronežas, 1917 m. sausio 27 d. (s. st.)

Sántarvė — согласие, **sántaris** — сделка (согласие), **sánkalba** — дог-уговор, **sándora** — договор, **sántaika** — мир, согласие=šitie visi žodžiai yra paimti iš žmonių kalbos (iš įvairių vietų). **Sántara** gali būti (toks žodis), jos prasmė bus „kas sutarta, sutartis, sántarvė" ir t. t. Yra sakoma: tarp jų **sántarvės** nėra, buvo tokia jų **sánkalba,** tai tokia jų **sántarvė** ir t. t. — Šiems metams ir jums linkiu visų laimių, ypač veikiau pagrįžti į laisvesnę tėvų žemę. Po kokio mėnesio aš jau būsiu homo liber (atsistatydinu): kojos visai painiojasi, glemba...

Jūsų Jonas

[Prierašas viršuj] „Partija"=srovė ir gal (?) sántara...

LKLI, f. 61-169. Standartinis atvirukas. Data iš Voronežo pašto antspaudo. Adresuota: В г. Москву. 4-ая Тверская Ямская, № 20 кв. 85 Петру Сильвестровичу Леонасу

218. Brestas (?), 1910 m. kovo 13 d. (s. st.)

13/III 10 m.

Mylimieji! Rytoj išvažiuoja į Vilnių Žemaitė. Pirmadienį po pietų bus pas jus.

Darbo jau tiek su jos raštais padaryta, jog po Velykų tuojau galima būtų pradėt spauzdinti. Daug-kas išlyginta, iš jos pačios sužinota, kaip kur tikrai reikėtų spauzdinti. Tie raštai tikrai bus puikųs, pérėję per jos redakciją: ligišiol leidėjai tuos raštus, patįs gerai nesuprazdami Žemaitės kalbos ypatybių, gerokai gadino, ir tie raštai, netikusiai jų išspauzdinti, pasirodydami po vieną kada-ne-kada, didelio įspūdžio padaryti negalėjo. Visi jos raštai išeis dabar jos pačios ištaisyti, išlyginti ir tikrai bus mūsų literatūros papuošalu.

Jau dabar suskaitėm apie 40 įvairių paveikslėlių. Rankraščiai yra tokie (apie 1200 puslapių), jog išspauzdinus išeis apie 300—400 puslapių „Aušros" išleidimų didumo.

Ketinama spauzdinti knygelėmis po kelius raštelius ir paskui išleisti visaką vienamе ar dviejuose tomuose (spaustuvėje bus renkama vieną kartą) — žmonėms (knygelės) ir tiligentams (du tomu arba vienas tomas).

Kas tuos raštus spauzdįs? Gali spauzdinti amerikiečiai, Zavadskis, Šlapelis, įdem susidariusis žmonių būrelis... Bet man ateina į galvą dabar, kad ar negeriausia būtų, kad imtų juos ir išleistų Mokslo draugija? Raštai, žinoma, eis per jos (ir mano) redakciją; vieną korektūrą aš pats taisysiu...

Jos raštai daug duoda materijalo lietuvių kalbos tyrėjams, mūsų etnografijai... Todel, man rodos, visiškai pritiktų, kad leistų juos Mokslo draugija.

Mokslo draugija pelno betgi iš to ieškoti neturėtų: ji atsiimtų tiek, kiek bus išleidusi tuos raštus bespauzdindama... Žemaitė čia turi gauti beveik visą pelną. Draugijos pelnas būtų tik tas, kad ji tikrai gerą ir naudingą darbą atliktų ir tuo įgytų visuomenėje gerą kultūros draugijos vardą...

Sau aš už visą darbą skaitau 200 rb. Kad nebūčiau toks suskis, to neskaityčiau.

Pasikalbėkit su ja dabar. Per Velykas tikrai sutarsime apie visas smulkmenas.

Žemaitei reikėtų paskirti arba po tiek ir tiek nuo lakšto spauzdinto arba atiduoti tuojau išspauzdinus trečia dalis visų raštų; iš ⅔ draugija išsirinktų savo išlaidas ir, kas liks, paskui atiduotų autorei pinigais. Galima, žinoma, ir kitoniškai sutarti...

Baisiai esu suvargęs... Savo minčių nemoku kaip reikiant išdėstyti... Pasimatę dar pakalbėsime[1].

Jūsų Jablonskis

LKLI, f. 22-733. Publikuota: Žukas V. Ten pat (žr. 215-tą laišką), p. 193—194.

[1] Paskutinė pastraipa gali būti skirta J. Basanavičiui, per kurio rankas ėjo visi LMD reikalai.

„LIETUVOS" LAIKRAŠČIO REDAKCIJAI

219. Kaunas, 1922 m. kovo 31 d.

„Lietuvos" Redakcijai

Atsiunčiu vakar nusiųstos Redakcijai recenzijos galą (psl. 21—24). Recenzija, kaip matote, ilgoka. Vakar prašiau jos neskaldyti. Jei del to ilgumo ar del kitos kurios priežasties ši recenzija netiktų laikraščiui, prašau tą straipsnį man sugrąžinti arba atiduoti tiesiog netrukus „Švietimo Darbui": tas laikraštis imsiąs vėl dažniau eiti.

Jei spausdinsit, prižiūrėkit, kiek galėdami, korektūrą: recenzijoj, kurioj kalbama ir apie kalbos dalykus, klaidos daug gadina.

Kovo 31 d. 1922 m. J. Jablonskis

LKLI, f. 1-2253. Rašyta ne J. Jablonskio, parašas — jo paties.

„LIETUVOS ŪKININKO" REDAKCIJAI

220. Panevėžys, 1906 m. spalio 3 d. (s. st.)

3.X.06. Gerbiamieji! **Taryties Vilniuje apie „Ūk." reikalus negaliu** — neatvažiuosiu. „Ūk.", mano nuomone, turi būti labai suprantamas, populiariškas, prieinamas, gražia, lengva žmonių kalba visas parašytas, į visą gyveni-

mą jis turi žiūrėti reališkai, prisitaikindamas prie tautos idealų ir reikalavimų; opiųjų klausymų liesti jam nepridėrėtų; jis būdamas žmonių ir tautos organu turėtų įgyti simpatijas visų Lietuvos inteligentijos luomų (neišskiriant nė kunigų). Polemikoms vesti, barties, opiesiems klausymams kelti „Ūk.", budamas žmonių organu, netinka, tam reikalui geri tie laikraščiai, kurie skiriami inteligentijai. Kitados vezdamas Ūk-ą, aš kunigų neliezdavau, bet ir jų darbų negirdavau, gyriau tiktai Katelę ir peikiau Jarulaitį, ir prieš tokį rašymą kunigai nieko turėti negalėjo, jie tik laukė, laukė, laukė...

Rygiškių Jonas

VUB, f. 1-532, lp. 73. Standartinis atvirukas. Data iš pašto vagono antspaudo. Adresuota: В редакцию газеты „Lietuvos Ukininkas", г. Вильно, Семеновская 10, poniai F. Bortkevičienei. Publikuota: Piročkinas A. J. Jablonskis — bendrinės kalbos puoselėtojas.— V., 1978, p. 53.

221. Panevėžys (?), 1908 m. gegužės mėn. (?)

Gerbiamieji! Tamstos, kviečiate ir mane į darbą. Taigi šiuo rašteliu ir noriu ant to pakvietimo atsakyti.

1) Ketinama liepos mėnesį įtaisyti lietuviams-mokytojams kursai. Tarp tų dalykų, kurie ketinama skaityti kursuose, nėra lietuvių kalbos. Aš gi nepasidarbavęs galėčiau tiktai lietuvių kalbos kai-ką pamokyti. Mųsų mokytojai savo kalbós, mano nuomone, nemoka: „Mųsų dirva", „Žvaigždutė" yra aiškiausi išrodymai. Kodėl į programą neįeina lietuvių kalba — suprasti negaliu. — Atvykti į Vilnių galėčiau, bet — ko? Paklausyti tų mokslo vyrų — didelio noro neturiu: galiu ir namie arba kur laukuose gyvendamas jų darbus pasiskaityti. Pats aš nepasidarbavęs apie lietuvių literatūrą nieko nepaskaityčiau, o pasidarbuoti norint — reikia gerokai atsidėti... Kada gi čia taip trumpu laiku beatsidėsi?! Pinigų šiam dalykui paskirti nieko negaliu: esu visiškai nususęs, skolose paskendęs.

Mano nuomone, lietuviams-mokytojams reikalingi „tokie" kursai, nors ne visiškai tokie. Ar negeriaus betgi būtų įtaisius šiuo tarpu pedagogų kursai kur-nors Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje — su mokyklų direkcijos pašalpa? Tokiuose kursuose aš rasčiau sau darbo: lietuvių kalba skaitymo knygelių kalbos ir turinio [..?] man labiausiai juose rūpėtų. Kad mokytojai panorėtų tokių kursų, tad

reikėtų pirmiausia susižinoti ir sukalbėti pirmiausia su Itomlenskiu. Miakotino, Leshafto, Aničkovo ... mokytojai neišgirstų tuose kursuose, bet daug ką nauja vis dėlto ir juose rastų ir rastų be kokių išlaidų. Žiūrint į reikalą reališkai, man rodos, niekinti tokių kursų mums nereikėtų, ir todėl šiuo kartu labiaus stovėčiau už **tokius** kursus. Paskui, kada sustiprėsime ir jau mokėsime, kas **reikalingiausia** mokytojui, galėsime pagalvoti ir apie svečius...

„Kodėl Vilniuje?" Nurodote viešąjį knygyną, muzėjų... Bet tos įstaigos vasarą, man rodos, uždarytos. Vilnius, žinoma yra centras, bet rinkties dėl kiekvieno dalyko į Vilnių, man rodos, yra perbrangu.

Jei kursai bus Vilniuje, tur-būt, atvyksiu paskirtuoju laiku, bet, tiesą sakant, šiuo kartu į Vilniaus kursus **aš netikiu:** man rodos, nieko iš tų miltų neišeis.

2) Ar aš prisidėsiu prie „mokyklų lapelio" [1], kurs bus spauzdinamas „Liet. Ūk-e"? Apie mokyklas ir mokyklų reikalus dabar rašo beveik visi lietuvių laikraščiai, ir mokyklos reikalai man, tiesą pasakius, labai rūpi. Iš Tamstų atsišaukimo, antra vertus, nematyti, kas ir kaip bus rašoma apie tuos dalykus „L. Ūk-e",— tai kaipgi čia galima kalbėti apie tuos dalykus „L. Ūk-e",— tai kaipgi čia galima kalbėti apie prisidėjimą? Aš esu realistas, bent taip į save žiūriu: man rūpi tie mokyklos dalykai, kurie netrukus įvykinami ir kurių įvykinimas nuo mųsų pačių pareina. Toliaus, „Liet. Ūk-as", mano nuomone, turėtų būti „visiems" prieinamas, suprantamas, įdomus, žmonėms skiriamas laikraštis; ginčų, barnių, nuomonių susirėmimo jame nereikėtų rasti. „Liet. Ūk-as" skiriamas suaugusiems, šviesos ir žinių ieškantiems vaikams, bet jame ir dabar daug yra straipsnių su „idėjomis, idealais, objektais, subjektais", kurių „žmonės" (tie „vaikai") nesupranta (daug kartų būdamas tarp „žmonių" esu tatai pastebėjęs). Kas gi bus pradėjus ginčyties aukštu stilium, kaip tat mėgsta mųsų mokytojai, jame apie „mokyklos organizacijos pamatus"? Žinoma, reikia rūpinties, kad valstietis žiūrėtų į mokytoją kaip į savo šviesųjį prietelį, bet kaip tat padaryti, kaip tuo pasirūpinti? Tas „lapelis" mokytojus žmonių prieteliais nepadarys, juos žmonių prieteliais padarys tiktai didelis pačių mokytojų noras būti pirmiausia tautos mokytojais, noras, darbu ir žodžiu išreiškiamas. Ne taip senai Lietuvoje buvo mokytojas — rusas Trofimovas; jis buvo begalo žmonių mylimas žmogus. Tokių mokytojų-

lietuvių aš dar nėsu sutikęs (Trofimovą gerai pažinojau ir dabar tenka dažnai kalbėti su žmonėmis, kuriems buvo tekę su Trofimovu turėti reikalas). Kad lietuviai-mokytojai nori būti žmonių prieteliais, jie turi pirmiausia pavirsti Trofimovais ir pavirtę Trofimovais pasilikti dar lietuviais; bet kada to sulauksime iš savų mokytojų, sunku šiuo tarpu pasakyti. Beje, Trofimovui žmonės mokėjo didelę algą, jam būtų dar pakėlę tą algą (buvo jau ir nusprendę), ir kėlė jam tą algą ne del to, kad jis rusas, bet del to, kad jis buvo pirmiausia mokytojas ir didelis žmonių prietelis, pasirodęs žmonėms prieteliu visais savo darbais, ne svajojimais. Rasit klystu, bet man rodos, kad lietuviai-mokytojai turi pirmiausia į save mokėt kritiškai pažiūrėti ir patįs savo darbais įgyti žmonių, ne atskirų „pirmeivių" simpatijas *).

Nudardėjau, nubarškėjau visai kur kitur, neatsakęs nei ant klausimo. Prie to lapelio, jei matysiu iš jo reališką naudą „žmonėms", jei bus kaip reikiant, suprantamai ir gražiai vedamas,—turbūt, prisidėsiu, bent šiuo tarpu griežtai neatsisakau. Kad tikėčiau į patį sumanymą, pasakyčiau, žinoma, griežtai: „prisidėsiu".

Prie „Taut. mokyklos Rusijoje ir jos reikalų" prisidėti neprižadu: neturiu laiko, turiu ir be to baisiai daug neatlikto darbo...

„

Kodėl laikraščiuose nepaaiškinta: kodėl vyriausybė nepatvirtino mokytojų ir moterų sąjungų? Reikėtų žinoti tie motyvai, kuriuos nepatvirtindama nurodo pati vyriausybė.

Tiek tuo tarpu. Jųsų Jablonskis

*) Kitadós buvau „pirmeivis", bet dabar, kaip matyti iš laikraščių, pasiliekant ištikrųjų tuo, kuo buvau, reikės, turbūt, „atžagareiviu" pavirsti. Matyti, senatvė artinasi!

MAB, f. 192-57, lp. 7—(?). Be vietos ir datos. Data apytikriai nustatyta iš turinio: „Mokykla", „Lietuvos ūkininko" priedas, pradėta leisti 1908 m. Laiško turinys siejasi su rusiškai rašytu raštu (žr. 230-tą laišką).

[1] Matyt, kalbama apie „Lietuvos ūkininko" priedą „Mokyklą", pradėjusią eiti 1908 m.

FIODORUI MARTENSUI

222. Žeimelis (?), 1901 m. spalio 30 d. (s. st.)

Многоуважаемый Федор Федорович!

Вчера я выслал для окончательного напечатания стр. 465—512 (словаря Юшкевича). Остались неисправленными два места. Прошу исправить их.

стр. 499, 1-ая строка: вм. gũžys, gũžas должно быть gúžys, gúžas.

стр. 512, 2-ой столбец, строка 15-ая — нужно прибавить слово: v. grústi (2), если только я не прибавил его сам.

Ваш Ив. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Fiodorai Fiodorovičiau!

Vakar išsiunčiau galutinai spausdinti 465—512 p. (Juškos žodyno). Liko neištaisytos dvi vietos. Prašau jas ištaisyti.

p. 499, 1-oji eilutė: vietoj gũžys, gũžas turi būti gúžys, gúžas.

p. 512, 2-asis stulpelis, 15-oji eilutė — reikia pridėti žodį: v. grústi (2), jei tik aš nesu jo pridėjęs pats.

Jūsų J. Jablonskis

TSR MAA, f. 134, ap. 1, b. 476, lp. 168. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis pašto atvirukas. Data iš pašto antspaudo. Adresuota: В С. Петербург. Васильевский Остров, 9-ая линия, д. 12 (Типография Императорской Академии Наук. Высокородию Федору Федоровичу Мартенсу.

POVILUI MATULIONIUI

223. Kaunas (?), 1921 m. (?) birželio 30 d.

Miškų Departamento Direktoriui Viceministeriui
P. Matulioniui

Gerbiamasis! Dotnavos mokyklai reikalingas bus, kiek žinau, lietuvių kalbos mokytojas. To mokytojo ieško mokyklai, kaip man pranešta p. J. Narutavičienės, ir Ministerija.

Jei J. Murka tikrai išeina iš mokyklos, teikiu jai tolesniam laikui *l. kalb. mokytoju* parvažiavusį dabar iš Vilniaus St. Naginską. Jis dirbo kiek ilgiau Vilniaus gim-

nazijoje prie M. Biržiškos. Kalbą jis moka gerokai; yra sukalbamas žmogus. Naginskas paduos prašymą, kada bus tikrai žinoma, jog išeina iš mokyklos J. Murka. Naginskas vedęs (turi ir dukrytę); jo žmona yra taip pat mokytoja, nusimananti kiek geriau ir apie lietuvių kalbą; juodu galėtų dirbti abudu mokykloje darbą.

Rytoj ketinu išvažiuoti vasaros į Belvederį (Ūkio mokykla, prie Seredžiaus).

30/VI Jonas Jablonskis

VUB, f. 1-F 574, lp. 12. Laiškas rašytas ne paties Jablonskio. Jo tik pasirašyta ir įrašyti čia kursyvu išskirti žodžiai. Laiškas datuojamas 1921 m. spėtinai. Viršuj kairiajame kampe užrašyta, kad VII.5 susitarta su kitu kandidatu.

MENO KŪRĖJŲ DRAUGIJAI

224. Kaunas, 1921 m. balandžio 6 d.

Meno Kūrėjų Draugijai [1]. Draugijos Valdybai.

Atsakymas į Nr. 682: su šiuo raštelių įsimoku Draugijai už 1920 m.— įstojamųjų 25 auks. ir nario mokesnio 25 auks. Čia pat įsimoku ir už 1921 m. Atsiunčiu 25+25+ +25=75 auksinus.

Draugija ima, man rodos, per mažą mokesnį iš savo narių: tie 25 auks. dabar tiek turi reikšmės Draugijai, kiek maž daug 60 kap. prieš karą. Jei Draugija ėmusi padidintų nario mokesnį už 1921 m., tai vėliau kas reikės primokėsiu.

1921 m. balandžio m. 6 d. J. Jablonskis

VUB, f. 1-F 610, lp. 40. Rašyta ne paties Jablonskio, jo tiktai parašas. Kairiajame kampe viršuje raudonu rašalu įrašyta: „264 Nr. gauta 6.IV.21 m." Yra dar antrasis šio laiško variantas, pažymėtas 1921 m. kovo 6 d. data (LKLI, f. 52-177), nesiskiriantis nuo publikuojamojo.

[1] Lietuvių meno kūrėjų draugija veikė 1920—1925 m. Kaune.

KARLIUI MIŪLENBACHUI

225. Panevėžys, 1907 m. rugsėjo 5 d. (s. st.)

Многоуважаемый Карл Матвеевич!

Ваше письмо получил — благодарю. В Паневежской семинарии в 4-х кл. 17 уроков лит. яз. (будет, вероятно, 15). Язык изучается, как всякий иной предмет обучения в начальной школе — по особой, еще не утвержденной программе. Штата преподавателя лит. языка еще нет, но есть основание надеяться, что вскоре будет введен. Отчего латыши ничего не предпринимают? Вознаграждение преподавателю пока из сумм округа дается такое, как и другим учителям. Сообщите адрес Трейланда (если еще жив).

Поневеж, Учит. семинария. Ваш И. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Karli Matvejevičiau!

Jūsų laišką gavau — dėkoju. Panevėžio seminarijoje 4 klasėse 17 pamokų lietuvių kalbos (bus, matyt, 15). Kalbos mokomasi kaip bet kokio kito mokomojo dalyko pradedamojoje mokykloje — pagal specialią, dar nepatvirtintą programą. Lietuvių kalbos dėstytojo etato dar nėra, bet yra pamato tikėtis, kad greitai bus įvestas. Kodėl latviai nieko nesiima? Atlyginimas dėstytojui kol kas iš apygardos lėšų mokamas toks, kaip ir kitiems mokytojams. Praneškite Treilando (jei dar gyvas) adresą.

Jūsų J. Jablonskis

Panevėžys, Mokytojų seminarija.

Latvijos TSR valstybinės bibliotekos rankraštynas, R.X.55, b. 3, ap. 20. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Data iš Panevėžio pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Ригу**, Гоголевская, № 7, кв. 10, Карлу Матвеевичу Мюленбаху

MOKSLŲ AKADEMIJOS SPAUSTUVEI

226. Talinas, 1901 m. sausio 15 d. (s. st.)

В Типографию Императорской Академии Наук.

Препровождая при сем стр. 292—326 переписанной рукописи словаря А. В. Юшкевича, имею честь сооб-

щить, что окончание лит. **G** будет препровождено в типографию в самом непродолжительном времени.

г. Ревель, д. 15 Янв. 1901 г. Ив. Яблонский
Мой адрес: г. Ревель, Б. Балясная ул., № 44[a]
292. grỹti — Grimždėti 326.
grivelka — grūdúotas

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos spaustuvei

Čia siųsdamas perrašytus A. Juškos žodyno 292—326 p., turiu garbės pranešti, kad raidės **G** pabaiga bus atsiųsta spaustuvei pačiu artimiausiu metu.

J. Jablonskis

Talinas, 1901 m. sausio 15 d.
Mano adresas: Talinas, B. Baliasnajos g. Nr. 44a.

292. grỹti — Grimždėti 326.
grivelka — grūdúotas

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 134. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Apačioje šalia lietuviškų žodžių įrašyta rusiškai: Сдано прямо в Типографию 22 января 1901 г.

„NEPRIKLAUSOMOSIOS LIETUVOS" REDAKCIJAI

227. Vilnius, 1919 m. liepos 7 d.

„Neprikl. Lietuvos" Redakcijai.

Siunčiu Redakcijai 4 straipsnius[1]. Kalbu apie 4 knygas. Jei straipsniai tinka, spausdinkitės juos nesuskaidytus (numeryje turi būti **visas** straipsnis). Jei kuris dalykas „N. L-ai" del ko netinka,— vienas dalykas gal pasirodys ilgokas, antras ... šiurkštus,— tad nusiųsčiau juos į Kauną (dabar esą prógos).*)

Po savaitės ketinu atsiųsti dar **tris** tos rūšies (vis apie knygas) dalykėlius.

Man dar neleista važiuoti į vakarų šoną. Šiomis dienomis turi visas dalykas galutinai paaiškėti.

1919 m. Liepos m. 7 d. Jūsų J. Jablonskis

*) Jei šiandien negausiu kurio straipsnio atgal, manysiu, jog jūs patys juos suvartosit. J. J.

VUB, f. 1-E 362, lp. 14. Rašyta paties J. Jablonskio.
[1] Straipsniai neišaiškinti.

NEŽINOMIEMS ADRESATAMS

228. Talinas, 1898 m. lapkričio 14 d. (s. st.)

№ 7. $\frac{14}{XI}$ 98.

Brangus Tautiti!

Gavau Tamstos antrąjį laiškelį. Dėkui už jį, lauksiu daugiaus.

1.) **Ėdesis** (Lyg., Pakr.). Užnemunėje sakoma **ėdesis** (iš senoviškojo *ėdesỹs). Ar nėra Lyg. ar Pakr. žodžio **ėdalas** ir koks būtų jo akcentas? Skirtumas tarp **ėdalas** ir **ėdesis** (vinoj tarmėje)?

2.) Tamsta rašai **ẽsina** (pri **ẽdu**), o kaip tari Tamsta **árklio bėgsina** (pri **bė̃gu**)? Labai galimas daiktas būtų, jei Tamsta sakytum **ẽsina, bė̃gsina** (sulyg. **ẽsti, bė̃gti**), bet man toksai akcentų skirtumas būtų tů tarpu ne visai suprantamas.

3.) Tamsta rašai (iš Lygumos) **glýtė** (taip-pat ir Taur.) ir **glỹtlaiža**. Ar tikrai yra daromas tšionai skirtumas? Jei Lygumiškei sako **glýtė** ir **glỹtlaiža**, tad **glỹtlaiža** būtų iš senov. **glytlaižà** (sulyg. Užnem. **ẽdesis, drūtšei** iš senov. ***ėdesỹs, drūtšeĩ arba drūtaĩ**); jei Lygumiškei, tardami **glỹtlaiža** (pri **glýtė**), sako vienok **ėdesis**, ne **ẽdesis**, tad ant ištarimo šito ir kitų panašei padarytųjų žodžių tenai daro įtekmę žodis **ė̃du**, ir todel ji taria **ėdesis**. Sužinok meldžiamas tikrai.

4.) **Ė̃rgti** (Tamsta tari būtinai tisą). Jei sakoma Lygumų parapijoje **nuérgė**, ne **nùergė**, tad bus tikrai **ė̃rgti**, ne **eĩgti**. Sulyg. **vė̃mti — išvė̃mė, bė̃lsti** — pabėldė, **láužti — išláužė, nuláužė; meĩsti — išmeldė, veĩsti — nùvertė, išvertė, baũsti — pàbaudė, nùbaudė.**

5.) **Gáižėti** (Lyg.). Ar yra praesens ir kaip būtų pirmoji ir antroji persona?

6.) **Gižti** (žem.). Turbūt bus **gižti?**

7.) **Nů įgaižùs žmogus** kaip bus accus. sing. ir nom. plur.?

8.) **Gaižus, gaižų, gaižųs** (accentas?). Kas gali būti **gaižus?** Ar žmogus, vaikas gali būti **gaižus?**

9.) **Apskỹbęs pinas.** Kitos formos turbūt bus: **apskỹbsta (apskybstù), apskỹbo** (apskybaũ). Daugiaus tos kiltis žodžių be prefikso (ap-) arba su kitais prefiksais?

10.) **Prìglobti** (Lyg.), **priglobiau, priglobė** (akcentas?). Už gyvus sakinius, nugirdėtus iš žmonių lūpų, esu didžiai dėkingas Lygumitšiui. Mań rūpi ne tiktai patsai mūsų žodynas, bet ir mūsų sintaksis. Šitam tikslui atsiųstiejei sakinei daug důda mań medegos. Būtų dar gerai padaręs Lygumitis, kad būtų pilniaus išreiškęs kelis (=kelius) sakinius. Vitoje „kaip šuva kariamas" reikėtų parašyti „tšypia (?), cypia (?), sùkas (?) ... kaip šuva kariamas"; vitoje „kaip vėžys su miłem" reikėtų „krùta, eina (?) k. v. ...; vitoje „kaip łado griaužti" malonu būtų turėti taip-pat pilnas sakinys (sulyginimų turi būti **abi** dali).

Gal sutiktų Lygumitis paaiškinti kelis mažmožius iš savo teip brangaus man rinkinio.

1. **Paistyti, paistau, paistšiau.** Akcentas ir pavyzdys iš žmonių kalbos?

2. **Dantis** gelia. **Dantį** (sing.) ar **Dantys** (sing.) **gelia,**— kaip sakoma?

3. **Kerplėša.** Akcentas, nomin. ir accusativus?

4. **Šaltšmirys.** Akc., nom. ir accus.?

5. Atsistervėti, atsistervu ar atsisterviu; atsistervėjo. Akcentas?

6. **Pamėgzda.** Akc., nomin. ir accus.?

7. Kas man **kaiš.** Akc. ir kitos to verbo formos? Ar nėra žodžio **kaitėti?**

8. **Tamsi naktis, mėnesina.** Ar negalėtum Tamsta pilniaus išreikšti?

9. **Kerůti, kerůja, keravo.** Akcentas?

10. Kaip šuva mėnesiną loja. Ar tšia tikrai accusativus?

11. **Storavoti, vapašyti.** Akcentas ir 1-moji persona praesentis?

12. Petšių **paraidyti.** Akc. ir praesens?
Ar **paraidyti** nereiškia **pakurti?**

13. **Antrą** atsukus. Ar nebus **antra** atsukus? **Antra** būtų senov. accusativus neutrius generis (sulyg. **visa** (sc. viską) **suėdė**). Ar pabaiga tšia bus kaip žodyje **mãža** (dũnos), **sveĩka** (zdrowo), ar kaip **mažą** vaiką (accus.).

14. **Drangos, drangų, drangas.** Akcentas ir prasmė su pavyzdėliu iš žmonių kalbos?

15. Kailis **šiuřpsi.** Infinitivus?

16. **Vepla.** Prasmė, nomin. ir accus. su akcentu?

17. **Taškus** vyras. Pilnesnė prasmė ir nom. su accus. (taškùs arba **tàškus,** accus. tãškų?)

18. **Tutinas, tutiną, tutini, tutinos.** Kokia tšia **u** ir koks akcentas? Pavyzdėlis iš žmonių kalbos?

19. **Zùlzinti, zųlzinas.** Ar toks akcentas?

20. **Tšiáudyti, tšiáudau, tšiáudi** (**tšiáuda, tšiáu**džia). Ar teip?

21. Susilankęs kaip **girnukalis.** Akcentas?

Jei akcentas ant **u** krinta, ar **u** ilgai ištariama (kaip **lúžo; rũko**), ar trumpai (tariant vidutiniškai,— kaip žodyje **suko** arba **sukė**)? Jei akcento nėra ant **u,** tad **u** ar vidutiniškai (gen. pl. **gìrnų**) ar trumpai tariamas (kaip **lúštų**)? Kaip Tamsta tari žodžius **kojugalis, galvugalis, laukugalis** (jei teip sakai)?

22. **Pasigauti** „satisfacere". Ar nebus satisfieri? Reikalingas pavyzdys iš žmonių kalbos.

23. **Apskelbti, patrokšti.** Tretšioji persona temporis praeteriti ir pavyzdys iš žmonių kalbos?

24. **Smalstus, stalgus.** Nomin. ir accusat.?
Pavyzdys dar vinas?

25. **Vėjo (vėju)** putšiamas. Turbút **vėjo** (gen.)?

26. **Statmúka.** Nom., accus. ir pavyzdėlis?

Dar kartą dėkui. Lauksiu kaip gervė gidros. (Iš kokių vitų artšiaus Veliůnos turi Tamsta draugų?).

Jablonskis

LKLI, f. 52-299. Adresatas turėtų būti kilęs iš Lygumų (Pakruojo raj.). Laiške minimas ir Lygumietis, kuris per adresatą teikė J. Jablonskiui kalbos duomenų.

229. Panevėžys, 1907 m. sausio—vasario mėn.

Gerbiamasis! Pirmiausia dėkui už naujienas. Ar nepanorėtų Purienas prigimties mokytojo vietos jieškoti Vilniaus apygardoje? Čia, Panevėžyje, nuo naujųjų mokymo metų bus prigimties mokytojo vieta prie realinės mokyklos. Ar nesuteiktum Tamsta man daugiaus adresų, kuriais galėčiau kreiptis į žmones, norinčius ir galinčius tapti rusų krašte mokytojais (gimn., real. mok.)?

Kad bendrasai Vilniškių gyvenimas irsta, matyti pagaliaus iš laikraščių. Gailu, reikia laukti, kol atsiras vienas kitas žmogus, kurie tikrai panorės taisyti, kas yra taisytina, ir panorėję ims ištikrųjų taisyti. Juk negalima, tur-būt, sakyti, kad tas dalykų stovis yra nepataisytinas.

Grįždamas prie Tamstos klausimų, pranešu štai ką:

1) Panevėžio seminarijon priima ligi 22 metų — pirmojon kleson. Tie, kuriems reikia kareiviauti, priimami pirmojon kleson, jei įstodami (Rugpiūčio 15 d.) neturi daugiaus kaip lygiai 21 metus. Tie, kurie įstodami turi jau per 21 metus, tų nebepriima. Tie, kuriems kareiviauti nereikia, priimami ligišiol seminarijon „ligi 22 metų". Įžengiamojon kleson gali stoti tie, kurie turi 15—$17^1/_2$ metų, pirmojon — 16—21 m. (arba 16—22 m.). Tokia yra tuo tarpu tvarka —

2) Patariu Tamstai nusipirkti «Испытания за звание начального учителя. Редакция Фальберга и Чарколуского. Изд. товарищества «Знание», СПб., ц. 40 коп.» Tenai Tamsta matysi, ko ir kuomet reikalaujama iš tų, kurie nori išduoti mokytojo egzaminą. Egzaminas nėr persunkus. Tokį egzaminą gali duoti vaikinai ir mergaitės prie mokytojų seminarijų, gimnazijų, realinių mokyklų ir egzaminuotojų komitete (prie mokymo apygardos globėjo).

Apie šituos dalykus rašau kelis straipsnius, kuriuos spauzdįsiu „Liet. Ūkininke". Ketinu daug ką išaiškinti — kas ir kaip reikia daryti norint įstoti Panevėžio seminarijon etc.

Jei Tamsta apie šitą dalyką norėtum kokių smulkmenų sužinoti, rašyk meldžiamas,— aš tuojau atrašysiu. Kartais patingiu vienam-kitam atsakyti, bet apie šitą dalyką visiems tuojau atrašau.

Męs čia visi sveiki.

Tamstos Jablonskis

VUB, f. 1-E 362, lp. 7. Laiškas be datos. Ji sprendžiama iš žadamų spausdinti „Lietuvos ūkininke" informacijų apie stojimo į Panevėžio seminariją sąlygas. Pirmajame p. viršuj kažkieno užrašyta: „P. Bugailiškiui laiškas 1908?" Taip negalėtų būti: Peliksas Bugailiškis tuo metu turėjo 24 m. (gimęs 1883) ir studijavo Peterburgo universitete teisę (su pertraukomis). Plg. Nr. 99.

230. Panevėžys, 1908 m. birželio 8 d. (s. st.)

На временных педагогических курсах, которые предложено устроить летом текущего года в г. Вильне, я хотел бы прочесть на литовском языке.

«Критический обзор тех школьных руководств и пособий по литовскому языку (букварей, книг для чтения...), которые их авторами в настоящее время предназначаются для употребления в начальных училищах или для домашнего обучения».

Эти пособия и руководства я хотел бы рассмотреть со стороны их языка, содержания и построения.

И. Яблонский, преподаватель (лит. яз.)
Поневежской учит. семинарии

Поневеж, д. 8 июня 1908 г.

Vertimas

Laikinuosiuose pedagogikos kursuose, kurie ketinami rengti šių metų vasarą Vilniuje, aš norėčiau skaityti lietuvių kalba.

„Kritišką apžvalgą tų lietuvių kalbos vadovėlių ir priemonių (elementorių, skaitinių knygų...), kuriuos jų autoriai šiuo metu skiria vartoti pradedamosiose mokyklose arba mokyti namie."

Aš norėčiau nagrinėti šitų priemonių ir vadovėlių kalbą, turinį ir sandarą.

J. Jablonskis, Panevėžio mokyt. seminarijos dėstytojas (liet. k.).

Panevėžys, 1908 m. birželio 8 d.

LKLI, f. 27-70. Viršuje kampe pieštuku įrašyta: „Kopija išsiųsta 1.VII.1908 r."

231. Brestas (?), 1912 m. (?)

Ar nebus **rámdyti, mõčia, mõčė** (močià), **(sumanià) sąmonė, išmintìs, lúomų, mandãgyti, mandíera** (mano krašte), su **jája** (mano krašte), **rikė** (m. kr.), **pliúndra, mãniškas** (cnf. **sãviškas**), **mankãsyti, išmankãsyti** (m. kr.), **klampãtyti, mánkyti, sumánkyti** (m. kr.), mánkštyti (ir mankštýti?..), **mąslẽ** (=mįslė, ryt.); **mąs**[lus] (prie **mąslùs**), kaip **kaltė, šveñtė** (prie **šventas, kal**tas)?

Aš sakau (ir Veliuonoj yra sakoma): **nuplėšta, pasmáugta, išráuta, (fem.),** rytiečiai — **nuplėštà, -tà, -tà.**

Žemaičiuose yra: **švitėti, švit** ir **švỹsti,** švỹt (=šviesti, šviečia), apie **Joniškėlį** — **švỹta, švytėti...**

Tų žodžių ne visų viena prasmė [1].

——— „ ———

Nereiktų, mesiù, brisì = rytiečių kalbos savotiškumai; Veliuonoje ir mano krašte sakoma — **nereĩktų, mėsiu, brìsi.** Iš kurios tarmės imi priegaides tekstams?

„Mařkti (=mařgti), -kstu..." ką čia reiškia (=mařgti)"?

——— „ ———

Marnakà, -kõs? Ar nebus **mařnaka, -kos** arba **marnakà, -nãkos?**

——— „ ———

Nurodant kitas žodyno dalis, turėtum rašyti taip, kaip jose išspauzdinta, todel patarčiau rašyti **„v. gašlùs".**

——— „ ———

Šimet, ar nebus **šį̃met, šỹmet** (Veliuonoj ir mano krašte taip)?

„Dvijau"? Ar nebus **dvièjau?** Pažiūrėk į Jauniaus gramatiką.

Ar yra kur **anùdu?** Aš sakau **anuõdu.**

Aš sakau: **márškono** trinyčiai (mano márškonas) vilnonas) = substant.): (mano **vilnõnis, marškõnis** = adiect.).

Martàčytis, ar tik ne **martãčytis? „Martas"** — nežinau. bet taryčiau kame radęs: **„mařtas, -řtai".**

Aš sakau: **ẽsti** (ir **ẽsta**).

Yra **martáuti** ir **mártauti.**

„Marti... vópi". Ar nebus **vopì** (žem.), **opì** (augšt.)?

Bus, turbūt, **plýk** (= **pliekia**).

už martį nėra niekur (žem. „už marte, -tė...").

Martìntis, ar tik nebus **mártintiеs** (cnt... **mérginas** etc.)?

Pamergẽ (ir gal kai-kur **pãmergė**).

Mano krašte: vesélija (sic); kai-kur veséilia... Ar nebus **jágu?**

Aš **gál, negál...**

Snárpslės, -iai (tikrai dabar nežinau, turbūt, **snárp-Mastà...** Ar čia nebus: **„mẽlių, geltų̃, raudų̃, báltymų, žálymų...?**

Suvalkiečiai sako „prieš **liẽtų,** prieš **lýtų...**; nomin. **lietùs, lytùs".**

acc. **ãpvynius, ãpynius...**

Išimtì (ryt. ir senov.), bet Vel. ir Žemaič. = **išimti...**

7 форма — 1: **miẽgà,** -gõs. Dabar gerai neatsimenu — **miẽga** ar **miegà,** bet ar tik nebus **miẽga?** Nežinau...

miẽgrūgtis... = **miẽgrugtis** (kaip **miẽgas**).

po **priẽgaliu** (tarmėse), paprastai = po **priẽgalviu.**

benetekẽs už tave... Aš rašyčiau **„be netekẽs"** arba „bene **tekẽs**"; čia **bene** = lotyn. **si.**

Mègzdinti = mẽgzdinti (Veliuon. ir Suv.), bet **mègsti (mègzti).**

mẽgtum jája... „jája" čia gali būti žemaičių **instrumentalis** (prie **mẽgti**).

2. **Miegola, gõlos** = olà, -õlos...

mìgrugtis, rasit **miẽgrūgtis.**

miẽgsermege = **miẽgsermẽge.**

méigas, -ga m. изобретательность (изобрет. человек); ...?

„méigla, maitá yra prišneka, kaip vagìs" reiškia: **„m., maĩta** yra pértaras, kaip **vàge".** Tame pertare yra sakoma tiktai **maĩta** (vocat.).

Mano krašte **vàge**=kitur **brač...**

Výra méile... **širdiẽs** méile...

Jis **meilingúosens** akisė... kuri čia lytis, meilingůsens"? Rasit bus **m-gū́sis...** (futurum).

„Meilink kitą par kitą"...

wiecej=**więcej.**

3. **Merga su jůmi...=júomi?**

Meistrỹsta, -tos... Mano krašte būtų **meistrystà, -rỹstos.**

4. Miẽlas, -la, m. гипс (ne „мел"). Šitą žodį žemaičiai taria „mỹls, **mė̃ils**" (čia žodis savas).

Anúodum=**anuõdum** (bent mano krašte visada „**anuõdu**).

Melekõnas... ar tik nebus **melekònas, malakònas, balakònas.**

Mėlẽ, mėlės? Ar nebus **mėlė, -lės?**

Mė̃lime gal būti, bet yra, turbūt, ir **mė̃lyme** (kaip **kiaũryme**...).

Mė̃linas (žem.?), mano krašte **mė̃lynas.** fem. bus **mėlinà, mėlynà** (cnf. **šúdinas, -nà**), pl. **mėlinì...**

anúodu, mano=**anuõdu.**

Mė̃lýnyti... Man paprastesnė būtų lytis **mėlỹnyti?** Nežinau tikrai.

Mėlinmargis... Aš sakyčiau **mėlynmaržgis, -gė...**

miẽlinas, испачканный дрожжами (гипсом)...

5. **Mėlinúoti...** Mano krašte **mė̃lynůti,** kitur yra ir **mėlynúoti...**

mėlis, -lė синий... Čia **mė̃lis**= синие нитки (синяя нитка) Tokio būdvardžio nėra.

Mergos **ralůdamos**=**m. raliúodamos...**

palũkai, palũkos, palũkanos, bet **paláukanos...** Taigi ar nebus čia **palūkàs...**

mė̃lti... taip tai taip?, bet mano krašte išeitų **mė̃lti, véidas pamė̃lęs...**

6. Menkas **kũdikis** (mano krašte).

miltai brendamì=m. **brẽzdamì** (cnf. **brė̃sti**).

Ponai **nustõkę baũdžiavos nestoluõsis...** (taip, man rodos, reikėtų).

Paviršiumì, ar nebus **paviršiumi?**

meñtalas (mano krašte), ne **méntalas...**

ménkiauti... Sakoma **ménkė,** bet šitos **prasmės** veiksmažodžiai, man rodos, turėtų gauti priegaidę — **-áuti, svie**stáuti, **malkáuti...** (искать чего...)

menšì indus... Praesens aš čia sakyčiau: **menšì, sumenšì, pamenšì,** futurum **meñši, sumeñši, pameñši...**

[Toliau, nuo 5 lapo, prasideda šiek tiek mažesnio formato laiškiniame popieriuje rašytas tekstas.]

„Raš. k. dalykų" („Mišinėlio") spaudėjui — spauzdintojui — korektoriui.

„Mišinėlio" A. Po ketvirtojo sakinio prašau įstatyti šituos 7 sakinius:

5. Ir **užuojautos** čia rasi. 6. Ir mes turim **vilties,** kad sugrįš. 7. Tave čia išvysti ir mes, rasit, turėsim **garbės.** 8. Ir man teko **laimės** matyti Rimšos „Kova"; ir aš turėjau tą dieną **laimės** m. R. „Kovą". 9. Ir man teko tos **laimės, garbės.** 10. Ar jis turi čia **nuosavybės?** 11. Buvo ir **pavojaus;** ir aš esu matęs **pavojaus.**

Kitų sakinių numeracija tokiuo būdu bus kitokia: 12, 13, 14, 15 ir t. t.

Po 16-tojo sakinio („Viltyje" buvo, jei neklystu, 9-tas „Kur šiemet važiuosit...".) pastatykite tiktai **brūkšnį** (—); **naujosios eilės po jo nereikia.** Po 16-tojo sakinio, pastatę brūkšnį, tuojau spauzdinkite 17-tąjį.

„Mišinėlio" B. 16-tajame sakinyje po žodžių „demokratiniai ir nedemokratiniai" įstatykite **„(demokratų ir nedemokratų)";** tęn pat, po „antiklerikaliniai" ir po daugtaškio įstatykite „(klerikalų...)" prieš žodį „laikraščiai". 17-ajame sakinyje po žodžio „kuniginis" įstatykite „(kunigų)" prieš žodį „laikraštis".

„Mišinėlio" E. Yra 20 sakinių. Po 8-tojo sakinio bus brūkšnys (—) ir po jo eis tuojau (be naujos eilės) sakinys 9-tas. Brūkšnys bus po 14-tojo ir 18-tojo sakinių; ir po jų nebus naujos eilės.

Sakinyje 10-tajame (E) po žodžio „laikraštininkai" reikėtų įstatyti: Šustovas, sukčiai).

Sakinyje 17-tajame (E) po žodžių „žmonės (žmonių galvos, protas) **šviesti"** reikia įstatyti po kablelio: „žmonių **švietimu** rūpinties".

———— „ ————

I ir **Y** yra nemaža sakinių. **I** po 7-tojo sakinio yra **nauja** eilė. Naujos eilės nereikia. Jos vietoje padėkite tiktai brūkšnį. Taip pat padarykit ir **Y** (ir tęnai bus —).

„Mišinėlio" Y. Po pirmojo sakinio („Nė Dievas tokiam...") įstatykite sakinį naują (be tam tikro numerio) sakinį: „Jie **nė** vienas to nežinojo. Sv." Jei duosit jam numerį, tai perdirbkit ir kitus **to Y** numerius.

Šitais nurodymais prašau naudoties sutaisant iš „Mišinėlio" **39 ir 40 puslapjus „R. k. dalykų".** .....

Jūsų Jablonskis

Korektūra sugrąžinta. Laiškas, kaip kur kas reikia sutrumpinti, išsiųstas ir Šlapeliui.

J.J.

TSR VRBR, f. 130-1834. Laiškas be datos. Pirmoji dalis gali būti rašyta J. Šlapeliui, redagavusiam Juškos žodyno **M** ir **N** raides, arba vėliau redagavusiam K. Būgai. Toje dalyje pavyzdžiai nubraukti pieštuku. 1-jame p. prie žodžio **mandiéra** pieštuku parašyta: „? rikė Jušk I—II." Prie „**mą̃slė** (prie **mąslùs**)" paraštėje raudonu rašalu parašyta „NB". Antroji dalis adresuota „Rašomosios kalbos dalykų" spausdintojui, turėjusiam padaryti skyrelio „Mišinėlis" korektūras. Iš to ir nustatoma apytikriai šios dalies data.

[1] Paraštėje įrašyta: «4-я форма».

232. Kaunas, 1926 m. vasario 5 d.

Gerbiamasis! Šiuo laišku atsakau į Tamstos laišką, rašytą man iš Šiaulių sausio mėn. 27 d.

1). Pats aš esu ne juristas. Jų terminai man gana svetimi. Pasakyčiau tiktai, nesileisdamas į smulkmenas, kad vertėjui šiuo kartu reikia laikytis tų terminų, kurių jis gali rasti daugybę „Teisės" laikraštyje ir įvairiuose mūsų įstatymų leidiniuose. Antra vertus, atskiri žodžiai (ne sakiniai, ne atskiros mintys) versti yra labai painu: pareina daug kas nuo to, kam rašinys rašomas, kam norima aiškiai mintis išreikšti, kaip patys juristai tuos dalykus savo moksle vadina (raštuose, mokyklose, teismuose...). Taigi daug ko prašau iš manęs čia nelaukti.

Завещать — pats aš vartoju tam reikalui **aprašau, palieku, paskiriu, pavedu...** Žodžiai **poligoti, poligavoti** man šiam reikalui nežinomi: abu juodu vartojant surišami, tur būt, su ta l i g a, kurioje žmogus savo **testamentą** rašo.

2). **Присудить** — p r i t e i s i u, n u t e i s i u... Jei sakoma „žemę jam p r i s k y r ė", tad galima, rodos, sakyti ir „žemę jam p r i t e i s ė". Žodis **radybos** nepateisina „at-

simetybų": žodžiai su priesaga **-yba** mūsų kalboje, rodos, negali turėti nepaprastų priešdėlių **(atsi-, nusi-, parsi-).** Kad ir kalbam apie **radybas,** bet, rodos, negalim kalbėti žmoniškai apie „parsiradybas, atsiradybas". Aš čia vienu „atsimetimu", rodos, pasitenkinčiau.

3). **Вменять.** Čia reiktų būtinai sakinys turėti prieš akis; vieno atskiro žodžio, vartojamo įvairiomis prasmėmis, išversti aš nemoku. «Мне вменили в заслугу и то» galėčiau prireikus ir taip išversti: **man žmonės tai nuopelnu laiko (palaikė)... Atskiro** žodžio be teksto čia išversti negalima taip, kad tas vertimas įvairiems galams tiktų.

Dėl šitos rūšies terminų prašau kreiptis į pačius juristus: vertime reikia Tamstai laikytis tų terminų, kurių juristai savo praktikoje ir moksle laikosi, ne į kalbininkus, kurie nepratę tais terminais operuoti savo gyvenime.

J. Jablonskis

Kaunas, 1926 m. vasario mėn. 5 d.

LKLI, f. 1-2251. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas. Adresatas turėtų būti Šiaulių (?) teisininkas.

233. Palanga, 1926 m. rugpjūčio 11 d.

Sveikas gyvas! Siuntei man Tamsta pluoštą kalbos dalykų į Kauną — aš neatsakiau, tik apsidžiaugęs į Palangą išsivežiau. Čia, kiek patingėjęs ir padirbinėjęs, nutariau jau atsakyti.

Čia gyvena dabar ir J. Balčikonis. Iš jo sužinojau, kad Tamstos norima, rodos, Pasvalyj įsikurti. Nežinodamas visų priežasčių, privertusių Tamstą mesti fakultetą, bartis čia nemokėčiau, kaip nemokėčiau nei pagirti Tamstos nusprendimo. Mokytojo darbas yra, šiaip ar taip, geras darbas, reikalingas mums ypač šiais laikais, ir jį dirbk... Tamsta Kaune, rodos, nedaug tesirūpinai ar nemokėjai rūpintis savo sveikata, tos ydos dabar mokykloje neturėk. Balčikonis sako, kad, gali būt, ir Masiulis imsiąs mokytojo darbą dirbti.

Mano sintaksė šiemet nepasirodys. Ministerija pradės ją spausdinti tiktai šių metų gale arba 1927 metų pradžioje: visi š i ų m e t ų leidinių resursai esą jau suvartoti kitiems leidimo galams. Tatai paaiškėjo man tiktai

apie liepos mėn. vidurį. Netrukus pranešiu apie tai ir spaudoje, kad niekas be reikalo nelauktų iš manęs tos sintaksės. Iš linksnių mokslo buvau jau ligi galininko joje šiaip taip nužingsniavęs. Parvažiavęs į Kauną, tuoj imsiu varyti savo darbą toliau. Tamsta, gyvendamas tarp pačių žmonių, mano sintaksės pasiilgti, man rodos, negali: nedaug ką naujo iš jos sužinotum. Tik neužmiršk ir toliau manęs — kada-ne-kada ką užėjęs ir man į Kauną atsiųsk. Daug kas pareis mano darbe, žinoma, ir nuo to, kiek turėsiu Kaune padėjėjų — tų žmonių, kurie man duos tą sintaksę rašyti.

Nesenai mačiau čia Jurgį Gerulį. Dabar jis Kretingos knygyne, ketino būti kiek laiko Skuode ir kitur, paskum sakėsi būsiąs Anykščiuose, Kupišky ir kitur; sakiau jam, kad ir Tamstą jis kur apie Kupiškį surastų. Pasakė, kad apie Tamstą jau buvęs iš Skardžiaus girdėjęs; sakėsi pasimatysiąs ten su Skardžium ir vaikščiosiąs su juo kur reikiant. Gerulis, kaip papirktas, gyrė abu turimu iš Lietuvos studentu.

Judu (su Masiuliu) Kaune man pasirodėt kaip ir užsidariusiu, maža tekalbėdavot apie rūpinčius Tamstoms atskirus dalykėlius, apie savo projektus, apie savo reikalus, bėdas. Būčiau galėjęs, rasit, ir kiek prisidėti. Man rodės, kad ir judu maža tesikalbėdavot apie bendresnius savitarpio dalykus. Jei kada būsi Kaune, neužmiršk ir senio Jablonskio atlankyti.

1926 m. rugp. m. 11 d. J. Jablonskis

[Prierašas paskutinio puslapio paraštėje] Paskutinius l i n k s n i ų p a v y z d ž i u s Palangoje gavau. Suvartosiu, dėkui.

LKLI, f. 1-2254. Rašyta ne J. Jablonskio ranka, parašas — autentiškas.

PANEVĖŽIO GIMNAZIJOS TĖVŲ KOMITETUI

234. Kaunas, 1924 m. spalio 18 d.

Panevėžio Gimnazijos Tėvų Komitetui

Rengdamiesi šiandie „skirtis" su brangiuoju savo žmogum, su G. Petkevičaite, Tamstos kviečiat ir mane su žmona būti sudėtinėje vakarienėje... Būti Panevėžyje

su Tamstomis savo kūnu negaliu; jei ir galėčiau būti, tad būtų, gali būt, ir perdaug graudu. Būsiu su Tamstomis tiktai visa savo dvasia. Nuo to brangiojo žmogaus nesiskirkite po vakarienės. Ir po jos darykit visa, kad tas brangusis žmogus dar ilgai, tikrai ilgai galėtų dirbti savo šventąjį ir įprastąjį darbą: to reikalauja ir pats tas tikslas, kuriam sudarytas Tamstų Komitetas.

1924 m. spalių m. 18 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 30-1148, lp. 3. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas.

GABRIELEI PETKEVIČAITEI-BITEI

235. Kaunas, 1921 m. sausio 18 d.

Gerbiamoji! Turėčiau kalbėdamas su panevėžiečiais ir su Tamsta pradėti savo kalbą nuo tų šešių dešimtų mano metų, kuriuos Jūs taip atsiminėt, bet šiandien būsiu dar lyg kurčias, kalbėsiu tiktai apie tą „Pajudinkime, vyrai, žemę", kurią esu per Tamstą iš M. Grigonies gavęs. Labai dėkui Tamstoms. Dalį jau ištaisė Kriščiukaitis naujajam leidimui [1]. Kai ištaisys tą dalykėlį, spausdinsim jį tuojau čia arba Tilžėje...

Rašydama apie tą dalyką, Tamsta pasisakei laukianti ko iš to ir „Žiburėliui" [2]. Ne visai gerai supratau pradžioje. Jei kiek gausiu už savo darbą,— ir aš čia kiek dirbsiu, taisysiu,— dalį to ar viską paskirsiu ir „Žiburėliui", bet tai bus, tur būt, niekniekis, Jums reikia daugiau lėšų. Dirbkite.

Po kiek laiko „Moteryje" [3] paskaičiau, kad tas Aišbės darbelis esąs Jokajo apysakos vertimas ir kad jis „Žiburėlio" **nupirktas** iš Aišbės. Kiek paaiškėjo dalykas. Pasakiau Kriščiukaičiui. Tas pasisakė dar už nė vieną savo rašinį nėsąs nieko ligi šiol gavęs iš niekur. Labai stebėjausi. Tas „Pajudinkime žemę" yra ne vertimas, o perdirbinis. Tas „nupirkimas" Kriščiukaičiui buvo visiška naujiena. Ar „Žiburėlis" nepasakytų, kam, kada, kiek mokėjęs už tą raštelį? Jis, Kriščiukaitis, nieko apie tai nežinąs, negirdėjęs pirmiau. Antra vertus, kalbu jau iš savęs: dabar vienas kitas parduoda leidėjui tiktai atskirą leidimą. [Tęsiama paraštėje] Tas dalykas reikėtų, šiaip

ar taip, išaiškinti: autorius nesuka ir sukti nenori, nors gyvendamas tiktai iš algos didesniame mieste dabar, pats pinigų nesudaro... **Šitas** leidimas jam duos, man rodos, kiek pelno (jį **parduos** leidėjui). Tiek tuo tarpu.

1921 m. sausio m. 18 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 30-286. Jablonskio ranka tik pasirašyta, įterpti žodžiai „ar viską" ir ištaisyta žodžio *perdirbinis* galūnė *-ys* į *-is*. G. Petkevičaitės prierašas: „Deja! Ir toks žmogus gynasi nieko iš „Žiburėlio" negavęs... Tiesa, dokumentų su parašais nereikalavome. GP..."

[1] A. Kriščiukaičio sutrumpintas vengrų rašytojo M. Jokajaus apysakos „Pajudinkime, vyrai, žemę!" vertimas išėjo 1892 m. Antrasis vertimo leidimas išleistas 1922 m.

[2] G. Petkevičaitės ir J. Juškytės įkurta šelpimo draugija, veikusi 1894—1940 m. (iki 1906 m. nelegaliai).

[3] Petkevičaitė G. Pirmieji mėginimai.— Moteris, 1925, Nr. 1, p. 12—13.

236. Kaunas, 1921 m. sausio 19 d.

Gerbiamoji! Kriščiukaitis man rašo, kad jis negalįs atsiminti, kaip iš tikrųjų galėjo būti su „Apysakos" [1] leidimu, tik gerai žinąs, kad pinigų už „Apysaką" nėsąs gavęs. „Apysakos" viršely pasakyta, kad ji išleista „dviejų Lietuvos sūnų". Kas tuodu sūnų galėjo būti ir kaip tat suderinti su Tamstos žodžiais, kad „Apysaka" buvus „Žiburėlio" pirkta,— mes nesuprantame. Kriščiukaitis, negalėdamas nieko atsiminti šiam dalykui, prašo mane tuo tarpu tik paklausti Tamstą, kuo Tamsta remiesi rašydama apie tai „Moteryje". To prašydamas, jis sako: „Gal, ji parodys tokių faktų, kuriuos ir aš galėčiau atsiminti".

Taigi šitą laišką rašau papildydamas vakarykštį savo rašteli. Reikėtų Kriščiukaičiui, man rodosi, žinoti, kaip pats „Žiburėlis" supranta tą **nupirkimą.** Anais laikais leidėjai, ką išleidę, jausdavosi turį tam raštui kokių teisių tolesniam laikui, bet kokių — aš nesuprantu. Šitos apysakos leidėjas pasisako viršelyje, kad jis („išduotojas") visas tiesas pasiliekąs sau. Kas yra tas „išduotojas" ir kaip jį suderinti su tuo, kad apysaka išleista dviejų Lietuvos sūnų — nei aš, nei Kriščiukaitis nesuprantam. Raštai „Žiburėlio" buvo perkami, tur būt, retai, todel Tamsta gal atsiminsi šitą retą „Žiburėliui" dalyką. Atsiminusi gal ką paaiškinsi Kriščiukaičiui (per mane).

1921 m. sausio m. 19 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 30-1148, lp. 1. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik pasirašyta.

[1] „Pajudinkim, vyrai, žemę!"

237. Kaunas, 1921 m. kovo 23 d.

Gerbiamoji! Tiktai vakar iš J. Yčo sužinojau, jog š. mėn. 18 d. Tamstai sukako lygiai 60 metų. Maža tesueidamas su žmonėmis ir nieko nerasdamas apie tą dalyką laikraštyje, nieko apie tą dieną pirmiau negirdėjau. Žinojau, kad Tamsta vienais metais už mane jaunesnė (gim. 1861 mt.), tariau, kad tas skirtumas yra ne kelių mėnesių ir laukiau kitų pradedant apie tai kalbėti... Niekas man nieko nepranešė ir... pražiopsojau tą žmogų, kurs taip mums brangus, su kuriuo žengiau kitados ir pirmuosius raštų žingsnius. Daug kalbėti, maža pasakyti. Tiek atsiminimų skverbiasi į galvą šiandien del visų tų būtųjų dalykų, jog sunku čia kas, trumpai sakant, žodžiais išreikšti. Iš tų senesniųjų žmonių, iš tų pirmųjų rašto darbininkų Tamsta, rodos, pasilieki vienatinė (visi kiti bene bus jaunesni); aš čia savęs nebeskaitau del tos savo nesveikatos ir nebegalėjimo dirbti kaip reikiant. Taigi, būk Tamsta dar ilgai sveika ir stipri, dirbk, dirbk ir toliau taip karštai, kaip ir pirma tą švietimo darbą, kurį Tamsta taip senai jau dirbi mums. Tamsta lyg eini sveikyn, lyg jaunyn,— ar nesugrįši, bedirbdama ir vėl į literatūrą. Kadangi Tamsta neini (kaip ir) senyn ir silpnyn, galėtum, pasilsėjusi ir vėl kibti į literatūrą, kurią Tamsta esi lyg metusi dabar. Temų Tamstai duoda dabar ypačiai daug visas tas pats darbas, kurį Tamsta dirbi su jaunuomene.

Taigi ir vėl grįžtu, nuo ko pradėjau: nesveikatai, silpnybei, suglebimui dar ilgai Tamsta nepasiduok, dar ilgai dirbk ir skatink kitus į darbą!

1921 m. Kovo m. 23 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 30-1148, lp. 2. Jablonskio pasirašyta ir įrašyta data. 1-ojo p. kairiajame viršutiniame krašte įrašyta „1."

238. Kaunas, 1924 m. spalio 18 d.

Brangiajai mūsų Gabrielei.

Brangioji, gerbiamoji!

Šiandie Panevėžio Gimnazijos Tėvų Komitetas su kitais Tamstos artimaisiais žmonėmis dar kartą sueina su Tamsta viešai — nori padėkoti Tamstai už žymųjį ir didįjį Tamstos pasidarbavimą tai mūsų kartai, kuri tuoj po mūsų turi į tautos ir krašto darbą stoti. Atsisveikinti su Tamsta tame Tamstos brangintojų susirinkime niekam, tur būt, nė į galvą neateis: nebegalėdama dirbti toliau pačioje mokykloje tai jaunuomenei, dirbsi įsidirbtąjį ir brangųjį darbą, žinoma, ir šalia mokyklos būdama. Jį, tą darbą, tebedirbk ir tebegalėk dirbti dar ilgai, tikrai ilgai ir tebedėk į jį, kaip ligi šiol, mylinčią savo širdį ir ilgą prityrimą. Ir kokiam nuliūdimui iš Tamstos bičiulių pusės čia negali būti vietos: ateities kartą áuklėja ir tvirtina ne tiktai pati mokykla, ją šildo šelpia ir aplinkuma, visuomenė, ypač įžymieji jos atstovai, kurių tarpe Tamsta taip veikliai budi.

Aš čia nenusimenu. Giliai tikiuos, jog Tamsta ir toliau taip pat uoliai varysi įsidirbtąjį darbą: be jo ir Tamstai, man rodosi, sunku būtų gyventi. Sėkmės Tamstos darbui linkiu dabar ne tiktai aš su savo šeima ir šiaip artimaisiais žmonėmis; jos trokšta iš visos savo jaunosios širdies, kiek esu čia pat Kaune matęs iš artimesnių pasikalbėjimų su ta širdžia, ir ta Tamstos mylėtoji ir tebemylimoji jaunuomenė, su kuria turėjau progos čia pat Kaune ir pats arčiau susieiti, ta jaunuomenė, kuri taip brangina... brangųjį **Žiburėlio** ir **G. Petkevičaitės** darbą.

Išėjusi iš pačios mokyklos ir turėdama toliau kiek mažiau darbo, tikiuosi, dar daugiau turėsi tam darbui dirbti laiko ir sveikatos: jam dar labiau susikaupsi, mažiau nusidirbsi jį bedirbdama.

Sudie tuo tarpu, senoji mano, Kudirkų, Višinskių ir kitų tos rūšies žmonių bendradarbe! Būk sveika!

1924 m. spalių m. 18 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 30-1148, lp. 5—6. Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik pasirašyta ir gal pabraukti žodžiai „Žiburėlio" ir „G. Petkevičaitės".

239. Kaunas, 1924 m. gruodžio 8 d.

Kaz. Puidai.

Gerbiamasis! Šiandie rašau Tamstai labai nepaprastą laišką. Prašau šaltai apsvarsčius duoti man atsakymą į tai, ką čia žemiau rašau.

Šių metų pradžioje, pavasarį, dar prieš Velykas, Tamsta sumanei išleisti trumpą mano gramatiką [1], davei man ir raštininką, žadėjai išleisti tą gramatiką šių mokslo metų pradžiai; pradžioj ketinai išspausdinti ją Vokietijoje, paskum žadėjai spausdinti ją Kaune, paskum, dar vėliau, kad greičiau galėtų ta gramatikėlė išeiti,— reikėjo kirčių jai,— panorai spausdinti ją Rygoje. Tamsta sakeisi išspausdinsiąs ją be klaidų. Prasidėjo mokslo metai, ta gramatika tik buvo pradėta spausdinti; Tamsta vis raminai mane, kad darbas ima eiti sparčiai ir tuoj bus galas. Bet štai jau baigiasi pirmoji mokslo metų pusė, ir vis dar neišspausdinta nė pirmoji tos gramatikėlės pusė. Turiu prieš save jau „visiškai" išspausdintus jos 48 puslapius, su didžiausiomis klaidomis. Kas liepė ją spausdinti galutinai su tomis klaidomis, nežinau, ir nieko neišmanau: pats aš, korektūrą bedarydamas, niekam nėsu sakęs, kad spaustuvė jau gali tuos puslapius, pati saviškai ištaisiusi, jau spausdinti mūsų mokyklų reikalui. Vis tolesnės, vis geresnės korektūros laukiau, jos nesulaukiau, tik sulaukiau 48 puslapių galutinai išspausdintų su daugybe klaidų, del kurių ji, gramatikėlė, negalės su mano vardu eiti į mūsų mokyklas. Antra vertus, nuo mokslo metų pradžios, man netenka su Tamsta nė pasimatyt: negaliu nė rimtai apie to būsimojo vadovėlio dalyką pasikalbėti su Tamsta. Tikėjausi mokslo metų pradžioje jau honorarą gausiąs ir kiek pasipelnysiąs už pavasario ir vasaros darbus. Nieko nesulaukiau ir darbo galo nematau.

Taip susidėjus šito vadovėlio dalykui, nusprendžiau šitą reikalą visai pertraukti su Tamsta. Jei Tamsta nori vis delto patį tą gramatikėlės dalyką kiek kitaip baigti su manim, tai pasiūlau Tamstai sudaryti su manim raštu tam tikrą kontraktą del jo: paties Tamstos žodžiais pasitikėti aš toliau nebegaliu. Jei Tamsta išrandi, kad mano

išeita iš kantrybės be reikalo ar kad aš Tamstą skriaudžiu be kokio pagrindo, tai pasiūlau iš savęs tuo tarpu dar vieną kelią: baikim tuojau šitą visą dalyką trečiųjų teismu, tegu tretieji žmonės nusprendžia, kaip čia kas yra darytina ir baigtina. Trečiųjų teismas, jei Tamsta sutiksi tuo keliu baigti reikalą, turi įvykti ligi šio mėnesio 20 dienos.

Taigi kalbu čia apie kontraktą ir trečiųjų teismą. Į šitą savo raštą noriu ligi šio mėn. 10 dienos gauti iš Tamstos jau aiškų atsakymą.

1924 m. $\frac{XII}{8}$ (gruodžio 8 d.).

Leonas, Stašinskis, Tadukas, **M. Yčas, Požėla** [2].

Tekstas iš R. Rimantienės turimo rankraščio. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Parašo nėra. Trečiajame laiško puslapyje įrašyta: „50 litų — klaida 100 litų — diena pasiv. **paskutinė 31 sausio**". Matyt, šis laiškas nebuvo išsiųstas dėl laiško pabaigoje užtiškusios didelės rašalo dėmės.

[1] K. Puidos vadovaujama „Vaivos" bendrovė vis dėlto šią gramatiką išleido (Rygiškių Jono Lietuvių kalbos vadovėlis / Pirmosioms vidurinių mokyklų klasėms.— K., 1925).

[2] Šiame prieraše veikiausiai išvardyti galimi trečiųjų teismo nariai, visi teisininkai — prof. P. Leonas, Vladas Stašinskis, J. Jablonskio žentas doc. Tadas Petkevičius, M. Yčas ir V. Požėla.

MERKELIUI RAČKAUSKUI

240. Brestas (?), 1912 m. pirmoji pusė (?)

Gerbiamasis! Neišmanau, nė kaip prašyti, kad Sveikam ant manęs nepyktum. Šį pusmetį buvo man tokia «хандра» užėjus, nieko ištikrųjų nedirbau, niekuo nesirūpinau... Dovanok!

Vietų čia Vilniaus apygardoje yra klasikams kelios. Tamstai, kai dabar paduosi prašymą, vietą šitoje apygardoje tikrai duos. Taigi patariu dabar pat paduoti prašymą «Его Превосходит. Госп. Попеч. Виленского учебного округа. Prašyme patarčiau tėvus paminėti: «Я желал бы жить поближе к своим родителям, в судьбе которых я принимаю живейшее участие». „Prašyme paminėk: «Сам я, по происхождению, литовец

Ковенской губ.» Prašymui reik dviejų markių (po 75 kap.). Savo vyresnybei sakyties nereikia paduodant prašymą.

Aš paduodu vėl prašymą, kad duotų man Lietuvoje vietą. Ir Tamstai reikėtų prašyties: крайне желательно было бы получить назначение в местность с сухим климатом, в Ковенской губ. или в местностях пограничных с этою губерниею.

Esu begalo nuvargęs. Mintįs išsiblaškiusios... Jei būsi Vilniuje, gal pasimatysim [1].

Tiek tuo tarpu —

Ligi pasimatant Jablonskis

LKLI, f. 11-67. 1-ojo p. viršuj kampe įrašyta: „N 1 **M. Račkauskas** 1912 m." Vieta sprendžiama iš laiško sakinio: „Aš paduodu vėl prašymą, kad duotų man Lietuvoje vietą".

[1] Matyt, turimas galvoje 1912 m. Lietuvių mokslo draugijos suvažiavimas.

241. Gardinas, 1913 m. vasario 22 d. (s. st.)

Vas. 22 d. 1913 m.

Brolau! Nė pats nežinau, kaip tat atsitiko, kad Sveikas ligi šiol taip toli nuo Lietuvos gyveni. Kaltas esu, rasit, ir aš pats, kad pernai taip ilgai neatsakiau į laišką...

Ar šiaip ar taip, norėčiau, kad bent nuo šios vasaros Sveikas būtum jei ne Lietuvoje, tai nors netoli Lietuvos. Parašyk man, ar tebenori nuo vasaros mūsų apygardoje gyventi. Jei daug to noro yra, reikėtų laiku paduoti tam tikras prašymas ir paskui kraustyties į mūsų padangę. Pats aš gyvenu dabar Gardine, galėčiau ir savo vietą užleisti (iš Gardino keturios valandos teskiria nuo Vilniaus). Pats aš rūpįsiuos į Lietuvos gilumą patekti (man jau pažadėta tokia vieta).

Jei dar ilgiaus būsi svetur, paskui bus dar sunkiaus skirties su įprasta vieta. Norint važiuoti į savo kraštą, reikia tat daryti neatidėliojant.

Lauksiu žinelės, bet aiškios.

Pasilieku su visa pagarba J. Jablonskis

Mano adresas:

Гродно. Преподавателю мужской гимназии И. О. Яблонскому

[Paraštėje prierašas] Labai norėčiau, kad sveikas į Lietuvą parvažiuotum.

LKLI, f. 11-67. 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašyta: „N 2, **M. Račkauskui**". 1913 m.

242. Gardinas, 1913 m. kovo 4 d. (s.st.)

$19\frac{4}{III}13.$

Gerbiamasis! Mūsų administracija ne biauresnė, kaip Odesos. Avižonis išlėkė iš mūsų apygardos del Odesos administracijos: odesiečiai buvo ką negera apie jį pranešę Kauno gubernatoriui (ir per tą gubernatorių mūsų kuratoriui). Ir aš esu turėjęs vargo, kol išsisukau iš visų vargų (buvau, kaip Sveikas žinai, turėjęs reikalų su policija); dabar niekas prie manęs nekimba. Kad Sveikas keltumeis į mūsų apygardą **(iš vietos į vietą)**, policija kibti negalėtų: sunku yra tiktai pirmoji vieta gauti, tik tuomet renkamos visur žinios iš policijos ir daromos visokios kliūtįs.

Čionai, Gardine (ir pirmiaus Breste), gyvenu gražiausiai su draugais: dirbu savo darbą, esu mokytojas, ne politikas, jie mane savo draugu laiko, ir tiek; žino jie, kad šį-tą dirbinėju (ir už gimnazijos sienų), bet žino, kad esu pirmiausia mokytojas, pedagogas, ir to jiems užtenka... Niekam savo „credo" nedėstau, neaiškinu, ir niekas to „credo" išaiškinant nelaukia... Buvau benoris bėgti į Kauną, tenai buvo vakansija pasidariusi (išėjo del ligos nusigėrėlis Смирягин), bet tos vietos man šiuo tarpu metų viduryje duoti nenorėjo: Kaunui apygarda surado emeritą-klasiką (iš Poltavos). Ar pasiseks nuo vasaros pačioje Lietuvoje apsigyventi, dar nežinau; gal teks ir toliaus pasilikti Gardine.

Jei galėtum per Velykas užsukti į Gardiną, labai mane nudžiugintum: norėčiau apie visus išgalius išsikalbėti. Raštu tokie dalykai visi sunku išdėstyti. Lauksiu atvažiuojant, tik prieš atvažiuojant prašyčiau pranešti: aš dažnai važinėju (nuvažiuoju į Kauną, Vilnių), per Velykas ketu į Mariampolę nuvažiuoti. Žinodamas iš-anksto, kada Sveikas būsi Gardine, būsiu tuo laiku namie.

Dar mažmožis. Mūsų direktorius[2] daug kam patinka, bet man tokie žmonės netinka: mūsų mokiniai, mano nuomone, nedirba, iširę, ir to yra priežastis iš dalies «мягкий, ищущий популярности директор»
Bet ir apie tat pasikalbėsim...

Praeterea censeo[3]: kol nevėlu, važiuok namó arba bent į panames tuo tarpu.

Viso gero! Jablonskis

LKLI, f. 11-67. 1-ojo p. viršutiniame kampe analogiškas ankstesnio laiško įrašas: „N 3..."

[1] Veikiausiai Juozas Avižonis.
[2] Direktorium buvo I. Glebovas.
[3] Be to.

243. Gardinas, 1913 m. gegužės—birželio pradžia

Brolau! Sveikas nieko man nerašei apie tai, ar kelsies į Vilniaus apygardą, ar ne,— bent nieko tikra dar nėsi galutinai pasakęs. Taigi aš ir vėl tuo pačiu reikalu kreipiuos.

Jei dabar nepasinaudosi proga, toliaus, jei norėsi, bus sunku tatai padaryti.

Kiek žinau, nuo šios vasaros tikrai bus vakansijų Tamstai:

Breste (Gardino gub.) arba **Gardine** arba **Šiauliuose.** Jei pats aš išsikelsiu į Šiaulius (tuo aš ketu rūpinties **dabar**), tad bus vakansija **Gardine** arba **Breste.**

Dar kartą patariu pasinaudoti proga. Jei paduosi prašymą, duok man žinią: pasirūpįsiu, kad gautum viename iš minėtųjų miestų. Pradžiai bus gana.

Šiauliams, tikrai sakant, reikės dviejų klasių: в «захолустном городке» rusai nenori būti... Gardine aš pasilikti nenorėčiau, bet kur tikrai nukrypsiu — žinios dar neturiu.

Kokios baimės del šio krašto politikos būti neturėtų: yra tat vienas nesusipratimas...

Vasarą aš gyvęsiu Druskininkuose. Rašyk man į gimnaziją.

Spaudžiu ranką — lauksiu atsakymo Jablonskis

LKLI, f. 11-67. Vieta ir data nustatyta pagal turinį. 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašas: „N 4..."

244. Gardinas, 1913 m. birželio 7 d. (s. st.)

$19\frac{7}{VI}13$

Brolau! Parašyk man savo vasaros adresą. Šitą pirmadienį ar antradienį būsiu Vilniuje — mokslo apygardoje ir pasikalbėsiu apie Sveiką. Man reikia rašyti vis Gardino adresu. Paskui pažymėsiu savo adresą tiksliaus.

Jei gautum vietą Gardine arba Breste, po kokių dvejų metų lengva būtų ir į Šiaulius nusikraustyti: galėtum mainyties vietomis su vienu iš dviejų Šiaulių klasikų.

Turiu pažymėti, kad Šiauliai dabar ir man parūpo: į Kauną gauties tuo tarpu negaliu, tai pradėjau pertraktacijas su vienu Šiaulių klasiku, kad su manim mainytųsi... Jisai išsikelia iš Šiaulių vis tiek: nori istoriku pavirsti... ir nukliūti į Bielostoką.

Norėčiau, **jei leis sveikata,** dar kokius trejus metus būti mokytoju, paskui reikėtų jau ir visiškai pasitraukti. Tuos dvejus-trejus metus norėčiau ir pats aš pačioje Lietuvoje pagyventi, taigi nepyk, jei šiuo kartu užbėgčiau Tau už akių. Tik pats labai abejoju, ar duos man apygarda vietą Šiauliuose: vienus metus teišbuvus kurioje gimnazijoje, kuratorius, kiek žinau, nenoromis leidžia kelties kur kitur. Jei manęs nekeltų šiuo tarpu į Šiaulius (labai neužsipulsiu), būtinai pasirūpįsiu, kad Sveikas tenai patektum. Tenai, tikrai sakant, dvi vieti susidaro, bet dviejų lietuvių, gali būti, neleistų šiuo tarpu, ypač vienu kartu.

Po kelių dienų tikresnių turėsiu žinių. Galėčiau parašyti.

Breste rastum gerą direktorių senį ir pulkelį gerų draugų. Gardino direktorius **man** nepatinka, bet kiti juo tėnkinasi. Į lietuvį čia niekas skersomis nežiūri... Ar negalėtume vasarą kur pasimatyti?

Ligi pasimatant — Jablonskis

PS. Savo laišku šiuo kartu mane be galo nudžiuginai. Dieve padėk!

LKLI, f. 11-67. 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašyta: „N 5..."

245. Gardinas, 1913 m. birželio mėn.

Sekmadienis.

Brolau! Aną dieną mūsų klasikas (Meuep), iškeltas kitur, važiavo iš Gardino. Važiuodamas per Vilnių užsuko į apygardą, kur turėjo pasikalbėti ir apie Sveiką. Šiandien jis man rašo: «Только что из Округа. Словечко имело успех. Сегодня же или позднее всего завтра будет подписано назначение г. Рачковского в Гродно. Так мне, по крайней мере, сказали»

Tuo tarpu čia būtų 15 valandų **tuo tarpu.** Ar bus dabar pat daugiau valandų, ar bus кл. наставничество,— sunku tuo tarpu pasakyti: vėlus laikas.

Nuo vasaros gali visko būti: valandų etc. skaičius gali padidėti labai žymiai.

Jei būsi tikrai paskirtas ir pasiryžęs būsi važiuoti, tuojau man parašyk ar telegrafuok *).

Tiek tuo tarpu. Be galo norėčiau sakyti „ligi pasimatant".

Jablonskis

---

*) Jei dabar atsisakytum, paskui būtų labai sunku kas gauti čionai.

*) Butas čia dabar sunku gauti. Reikėtų tuojau imti ieškot, žiūrėtis. Bet vis tat mažmožiai.

LKLI, f. 11-67. Vieta ir data nustatyta pagal tekstą. 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašas: „N 6..."

246. Gardinas, 1913 m. birželio mėn.

Brolau! Gavęs paskyrimą, važiuok tuojau pats vienas. Žmona, išsiuntusi daiktus, išvažiuos ir viena. Tu čia paimsi butą ir lauksi žmonos su vaikais, su daiktais... Toks mano patarimas.

Savo direktoriui galėjai pasakyti tiktai: „Jei neskirs į Vilniaus apygardą, kur paduotas **jau** prašymas, niekur kitur nesikelsiu". Jei esi jau pasižadėjęs pasilikti, žodį sulaužyk (!), paaiškink: „Dabar mane skiria del mano vasaros (pavasario) prašymo; vieną kartą padavęs tenai prašymą, aš **turiu** paskirtas imti duodamą vietą... Juk negaliu **pasiprašęs pats atsisakyti!**.." Jūsų mokslo vyres-

nybė sutūrėti, man rodosi, negalės. Pagaliaus, pats turi geriaus žinoties, kaip reikia meluoties.

Yra Tau tuo tarpu, kaip šį ryt rašiau, 15 valandų. Rusų kunigas turėjo klasės šeimininku tapti, bet šeimininku jo Vilnius nepatvirtino ligi šiol (ir pernai jo nepatvirtino šeimininku); kiek suprantu, tą šeimininko darbą (кл. наставничество) nori pavesti naujam klasikui (Tau), kunigo tam darbui nė mokslo vyresnybė nenori.

Aš turiu 25 valandas, bet nėsu klasės šeimininku. Yra čia dar vienas klasikas (Михайлов), kuris turi 15 valandų ir kl. šeimininkavimą. Yra graikų kalba. Kad norėsi, tuoj galėsi paimti 3 ar 6 valandas (tos kalbos).

Mano adresas čionai: Татарская, 24 (дом Букробо) — kieme. Atvažiavęs galėtum tuojau mane rasti. Sustoti patarčiau dviejuose viešbučiuose: **Метрополь** arba **Московская.** Iš knygų reikės pradžiai: Livius, I liber (20—25 caput) —VIII kl. Cicero in Catil. I—VI kl.

Jei gausi tam tikrą poperį ir sutiksi važiuoti, **man telegrafu pranešk.** Patarčiau parašyti netrukus ir Ивану Александровичу Глебову, mūsų direktoriui, kada maž-daug ketini būti Gardine (gali ir man pranešti — aš jam pasakyčiau).

Mano nuomone, reikia būtinai sutikti ir rengtis į kelionę, nieko nežiūrint. Taip kalbu, taip patariu, žinoma, tikėdamasis, kad šiomis dienomis Sveiką paskirs į Gardiną.

Lauksiu žinios telegrafu: Скоро выеду.

Ligi pasimatant — Jablonskis

LKLI, f. 11-67. Vieta ir data spėjami pagal turinį. Rašyta tą pačią dieną, kaip ir 245-tas laiškas. 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašas: „N 7..."

247. Gardinas, 1913 m. rugpjūčio 8 d. (s. st.)

Gardinas, rugp. 8 d. 1913 m.

Brolau! Šiandien gimnazijoje, parvažiavęs iš Biržų, radau du Tamstos laišku. Iš antrojo matau, kad Tamsta jautiesi mano negražiai suviliotas ir beveik ištikrųjų užgautas.

Paskaitęs mano laiškelį, man rodosi, man bent dalelę mano kaltės dovanosi. Šit visa, trumpai rašant, teisybė:

Patyręs, kad Tamsta padavei jau ir prašymą, parodęs kelis miestus, kur norėtum gauti vietos Vilniaus apygardoje, labai apsidžiaugiau ir tuojau išvažiavau iš Gardino — į Vilnių, pas daktarą, nervų ligų specialistą. Tas daktaras, palaikęs mane dvi savaiti, patarė važiuoti ne į Druskininkus, kur buvau ketinęs gyventi vasarą, bet į sodžių ir ilsėtis, ilsėtis... Būdamas Vilniuje, pakláusiau savo gerą pažįstamą Довгялло, правителя канцелярии округа, ar yra padavęs čia prašymą Račkauskas, klasikas etc. Jis man pasakė: «да, мы получили уже и все сведения из Од.* округа, мы его принимаем...» Gailinaus tik neturįs Tamstos vasaros adreso, kad galėčiau pranešti. Kanceliarijoje dar kartą išgirdau, kad vakansijų klasikams yra daug, ir nurimau del Tamstos. Sužinojau dar kartą Vilniuje, kad yra vietos klasikams Kaune, Šiauliuose, Breste etc. ... Iš Šiaulių norėjo išsikelti Люличев ir Гобржилло. Vilniuje būdamas ir aš padaviau prašymą, prašydamas, kad mane keltų į Kauną iš Gardino arba į Šiaulius; prašyme įrašiau, kad aš ypačiai į **Kauną** norėčiau keltis. Man pasakė, kad į Šiaulius būsią lengviau gauti. Apie tą pasakymą aš pranešiau ir dviem šiauliškiam, kuriuodu tuokart buvo Vilniuje, liet. mokslo draugijos susirinkime; pranešdamas, prašiau perdaug apie tą neplepėti (bet juodu, matyti, neišken tė ir paplepėjo vienam-kitam Šiauliuose). Važiuodamas iš Vilniaus 23 d. birželio mėn., dar kartą nuėjau pas Довгялло pasakyti, kad Račkauskui ypačiai svarbu būtų Šiauliuose gauti vieta, nes ten, kiek žinau, jo senutė motyna gyvena, kuriai jis padeda etc.; pasakiau, kad iš Šiaulių R-kas, kad ir mažas tai miestas, kitur paskui nesikels ir „jūs turėsite mokytoją, kurs nenorės išten bėgti (visi rusai, kiek pagyvenę Šiauliuose, bėga kitur). Pats aš **tikėjausi,** kad man **Kauną** duos.

Biržuose besiganydamas dažnai svajojau apie Kauną ir Šiaulius, kartais man rodydavosi, kad mudu abu paskirs į Šiaulius...

Visą vasarą nė kokios žinios iš Vilniaus neturėjau. Liepos gale paprašiau savo pažįstamą vieną, kad nueitų ir sužinotų, kaip kas tikrai yra. Tas žmogelis pranešė man tik apie mane, kad mane nekelsią, turi būti, iš Gardino kitur... Negalėjau suprasti, kas atsitiko; galvojau

---

* Одесского [prirašyta pieštuku]

sau tik, kad manęs nenorį kelti del to, kad aš vienus metus tebuvęs Gardine, kad dažnai mainytis išrandama nesveiku reikalui daiktu.— Rugp. 4 d. išvažiavau iš Biržų su pačia į Vilnių sužinoti, kas ir kaip yra. Nueinu pas minėtąjį Довгялло. Jis man praneša tiktai, kad man reikėsią pasilikti Gardine, nes nei Kaune nei Gardine nėsą vietų klasikui, kad ir «Рачковскому, к сожалению, отказали неимением вакансий». Nustebau, imu klausinėti, kaip kas rados, iš kur taip visos vakansijos užimtos etc. ... Matau, kad su manim Д-ло lyg nenori tiesiai kalbėti. Belandydamas tenai susitinku окружного инспектора Счастливцева. Pas patį kuratorių nėjau, nes jis buvo tik parvažiavęs iš vasaros poilsio ir nieko nebūtų mokėjęs man paaiškinti, ypačiai dabar, kada jis taip daug turi tuoj parvažiavęs visokių reikalų. Счастливцев pasako, kad máža esą klasikų etc. Atsakiau jam: «Так отчего же не приняли из Од.* округа моего знакомого etc. Рачковского?» Jis pasirodė nieko nežinąs (buvo tik dabar parvažiavęs į Vilnių), tik pasakė man: «не может быть!» Paskui Vilniuje dar girdėjau, kad klasikų dar trūksta...

Dabar Gardine noriu išrišti klausimą (jį turiu išrišti): ar čia koks naujas kursas papūtė, ar čia Pigulevskis, kurs kuratorių vasarą pavadavo, yra kaltas, ar čia koks ministerio aplinkraštis negražus mums vilniškiams išėjo, ar čia koks nesusipratimas...? Sužinojęs parašysiu. Nepyk, brolau. Beje, važiuodamas iš Vilniaus, patyriau, kad Люличев iškeltas į Mogilevą ir kad Гобржилло būsiąs **tur būt,** į kitą apygardą iškeltas... Nieko nesuprantu.

Parašyk bent, gavęs šitą laiškelį, kelis žodžius man: norėčiau žinoti bentgi, ar gavai mano pasiteisinimą.

Gardinas, Rup. 8 d. Tiek tuo tarpu — Tavo Jablonskis

*) Одесского.

LKLI, f. 11-67. 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašas: „N 8..." Tekste keliose vietose mėlynu pieštuku pabraukyta: data ir kur minimas M. Račkauskas. Laiško pabaigoje rašalu įrašyta: „Parašą Jablonskio tvirtinu". Antspaudas „Ministerijos Kanceliarijos Viršininkas" ir parašas (neįskaitomas).

248. Kaunas, 1927 m. birželio 16 d.

Doc. M. Račkauskui.

Brangusis! Tamstos „Cėzarį" (lib. III) gavau, kiek skaičiau, dar skaitysiu, dėkui. Prisiskaitęs, jei norėsi, galėsiu ir savo nuomonę del to rašto pasakyti. Šiaip ar taip, tos rūšies raštai yra reikalingi mums.

Pasinaudodamas šia proga, duodu Tamstai kelis klausimus, į kuriuos reikalingas man Tamstos atsakymas. Prašau išversti lotyniškai šiuos rusų kalbos sakinius:

1) Цезарь уехал из Рима **на три дня.**
2) **На долго ли** он уедет в город?
3) Он сюда **не на долго** приехал (только на короткое время).
4) Он отсюда **навсегда** уехал.
5) Я **три дня** буду ехать.
Я уеду **на три** дня.

1927-VI-16 Jablonskis

LKLI, f. 11-67. Rašyta ne paties Jablonskio, sunkiai įskaitomas parašas — jo. Po parašu pieštuku prirašyta: „(J. Jablonskis)". 1-ojo p. viršutiniame kampelyje įrašyta: „N 9..."

ALBINUI RIMKAI

249. Kaunas, 1920 m. balandžio 22 d.

Laisvės Aleja, 34

(„Varpo" Redakcija).

A. Rimkai.

Gerbiamasis. Teko paskaityti „Varpo" Nr 3[1]. Tenai surašomi, tarp ko kita, „Varpo" rašytojai. Kad gaučiau paskaityti patį „Varpą" dabar, daug ką galėčiau iš tų slapyvardžių išaiškinti: lengva būtų pasakyti vienoj kitoj vietoj, kieno kuris yra slapyvardis. Aš, Mašiotas ir kai kurie kiti seniai galėtų „Varpui" vienus kitus slapyvardžius išaiškinti (iš kalbos, iš stiliaus, iš straipsnio turinio).

Puslapy 77, dabar matau, yra klaidų. Neturėdamas prieš save teksto, nemoku pataisyti. Vis delto atsimenu rašęsis keliais slapyvardžiais: P. Vaidilas (P. V.?), A. Ge-

rulaitis (A. G.?), Žemaitis (Ant. Žemaitis?), Moteriškė (vienas polemikos straipsneliukas), Ruseika (viena pasaka), Meištų Antanas (Meištų Jonas?), Kirvelis Nusmuko (apie Kudirką)... Tekdavo visaip rašytis, kad nesusektų tie, kuriems nereikėjo žinoti autoriaus pavardės. Juo toliau, vis mažiau tekdavo rašyti į „Varpą", ir rašydavausi vis labai nepaprastai, vis naujai. Jei norėsit ką nors būtinai išsiaiškinti, duokit man straipsnį paskaityti (kalbu apie senesniuosius „Varpo" laikus), tada, tikiuosi, galėsiu šį tą paaiškinti (visų nė savo slapyvardžių dabar nebeatsimenu).

1920 m. Bal. m. 22 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 52-176. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas ir data — jo.

[1] Turimas galvoj str.: Grinius K. „Varpas" 1892—1894 metais.— Varpas, 1920, Nr. 3, p. 75—79.

ANTANUI RUCEVIČIUI

250. Veližas, 1914 m. gruodžio 22 d. (s. st.)

Gerbiamasis! A—B (žodynų) ir gramatiką (rankraštį) gavau [1]; poryt išsiųsiu atgal ir laišku atsakysiu.

Šiuo tarpu tiek tepasakau: darbas niekam netikęs — nei mokyklos reikalams nei praktikai, naudos iš jo niekam nebus ir leidėjas juo tik gėdą sau ir mūsų spaudai padarytų. Tos rūšies darbų reikia, bet jie atliekami kitaip.

Veližas, 22 d. Tiek tuo tarpu J. Jablonskis

VUB, f. 1-E 362, lp. 10. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota: В г. Вильно. І Пономарский, № 17, кв. 10. Г-ну А. Руцевичу. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 115.

[1] Antanas Rucevičius tuo metu dirbo M. Kuktos spaustuvėje. J. Jablonskiui atsiųsti rankraščiai priklausė M. Šalčiui.

251. Veližas, 1914 m. gruodžio 23 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Šiandie išsiunčiau rankraščius ir lojojamą laišką (tikiuosi, kad Sveikas būsi jį gavęs). **Viso** rank-

raščio, žinoma, neskaičiau. Kad nebūtum sakęs, kieno tas „darbas", man nė į galvą neateitų, kad jį yra mokytojas parašęs. Būčiau taręs, kad čia tik sukčiaus kokio, pinigų viliotojo ir tuščios, gal būt, garbės ieškotojo darbas. Toks darbas eiti į žmones negali, jį iškritikuoti ir išbarti teprivalo visokia spauda. Paties autoriaus aš nepažįstu, jo darbą tematau. Prašyčiau ir Zavadzkį perspėt, kad tokio kamšalo nepirktų; gaila žmogaus (leidėjo). Gražių Šventųjų kalėdų jums visiems. Jablonskis.

VUB, f. 1-E 362, lp. 11. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota ankstesnio laiško adresu.

252. Veližas, 1914 m. gruodžio 23 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Del grąžinamų rankraščių štai ką pranešu:

1) Žodynas pilnas klaidų, netikslumų. Iš jo niekas nieko nepasimókys. Imu pirmąjį puslapį: «Августейший» ne „augščiausiasis (v-sis)", «авось» ne „galėt", «адвокат» ne „teisininkas", агент ne „siuntinỹs, įgaliõtinis", адрес ne „antrašas" [(antrašas=надпись)][1], акула ne „ryklis" (=ryklỹs), акушер ne „pribuvėjas" (=priėmėjas, akušeris), акциз ne „muitas, ančdėlis", ir t. t. Vertimas tokių atskirųjų žodžių, kaip antai: абрикос, августейший, агат, адъютант (palydovas?), азбест, айва, акация (=žirnamedis, vikmedis), акриды, алебарда, актер..., nieko niekam neduoda. Be to, **kiekvienoje eilutėje** pilna klaidų prieš akcentus. Reikėjo rašyti karúomenė, brangùs (gùsis) akmenėlis, siuntinỹs (посылка ne «агент»), ãgentas, advokãtas, admirõlas, ãdresas, prãgaras, palydõvas, elementõrius, abėcėlė, garnỹs, ryklỹs, vaidintojas, ãktas... Apie akcentus autorius jokio išmanymo neturi. Gramatikoje jis rašo: **dañgus** (p. 13), **gaidỹs** (p. 20), **váikai, vaikáis, vaĩkuose, gaĩdžiuose, velniuõse, velniái, veĩnias** (p. 20).... Reikėjo parašyti: dangùs, gaidỹs, vaĩkai (vocat.), vaikaĩs, vaikuosè, -kuõs, gaidžiuosè, velniuosè, velniaĩ, vélnias... Neturėdamas supratimo apie akcentus, kam jis apie tuos dalykus kalba?!

2. Ten, kur jis kalba apie tarmes, tiesiok meluoja: kupiškėnai niekas nesako **ork**lis (p. 10), žėmę (=žẽmę) niekas niekur netaria «же^{я}ме^{яи}» (p. 12), lova —„lъoba" (lietuvių **o** yra õ), p. 14... Kalba jis apie Fortunatovą, Volte-

rį, **Brun**gmaną (=Brugm...), Jaunių (p. 4), apie jų kalbos skáidymą į tarmes, apie jų akcentuaciją, bet nušneka, kaip pusgalvis šarlatanas, nieko nesuprazdamas, ko jie nori, ką jie sako. Aš matau tik autoriaus norėjimą pasipelnyti, leidėją prigauti, niekam naudos savo darbui nedarant. Kad jis išleistų savo rašinį savais pinigais ir pasirašytų, jį leizdamas, savo vardą ir pavardę,— tuokart tesuprastų, kad šarlatanauti yra negeras, biaurus darbas!.. Patarkit jam savo pinigais, savo tikrąja pavarde tą darbą išspauzdinti.—Psl. 19 autorius kalba apie liet. kalbos «кр. грамматика», bet kaip? Jis sako: vỹrų lỹties (=výrų lytiẽs), vỹras (=výras), vėplà (=vėpla), priẽšgina (=priešgina)... Psl. 20 rašo, kad linksniavimų esą dabar daug (5), bet pirmiaus buvę tik **trys** («раньше были три). Taigi išeina, kad mūsų linksniavimų skaičius augąs (nors kitose kalbose jų skaičius eina vis mažyn)! Biauru!

Mūsų mokykloms, Panevėžio mokytojų seminarijai reikalingas ir liet. k. vadovėlis, bet ne toks, kaip šis. Reikėtų išleisti vadovėlis, labai panašus į tuos vokiečių kalbos vadovėlius, kurie **dabar** vartojami rusų gimnazijose, kur mokiniai mokos «по натуральному, наглядному методу». Autoriui patarčiau **tikrai** pasimókyti savos kalbos ir **gerai pažinti** tuos vokiečių kalbos vadovėlius, kurie gali jam pavyzdį atstoti (žr. „Lehrbuch der deutschen Sprache"— Глезер и Пецольд) [часть I.] [1], ir tada terašyti ką mūsų mokyklų reikalui...

Jūsų J. Jablonskis

[1-mo p. paraštėje] Prašyčiau ir kitiems leidėjams pranešti, kad pasisaugotų.

VUB, f. 1-E 362, lp. 12. Data nustatyta iš 1914.XII.23 atviruko, kuriame šis laiškas minimas. Publikuota: Palionis J. Iš J. Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1962, t. 5, p. 116.

[1] Tekstas laužtiniuose skliaustuose įrašytas tarp eilučių viršum pavyzdžių ir pavardžių.

RUSŲ KALBOS IR LITERATŪROS SKYRIUI

253. Talinas, 1897 m. balandžio 22 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности

Тщательно рассмотрев доставленную мне Отделением рукопись словаря Юшкевича, я нашел следующее:

Во многих случаях литовские слова переведены в этой рукописи неточно, и перевод исполнен не всегда правильным языком. Очень часто лит. словам, при переводе их на русский и польский языки, придан смысл случайный, не соответствующий их основному значению. Довольно часто перевод лит. слов на русский не вполне соответствует переводу их на язык польский. Правописание слов иногда бывает совершенно *произвольное* (**gagta, gagsóti** и **gaksóti, gargsóti** и **garksóti; gagsóti** и **gargsóti** по значению отличаются в рукописи от **gaksóti** и **garksóti!**) Ударения проставлены, по-видимому, позднейшею рукою; лицо, проставившее эти ударения, не всегда держится одного наречия лит. языка. Два вида лит. ударения на долгих слогах ни в отпечатанных листах словаря, ни в доставленной мне рукописи не отмечены с должною строгостью (ср. **bájmė** и **bajgti, bìrbti** и **bìrbinti, bãlnas**— седло и **bãltas** —белый, вм. **báimė, baĩgti, biřbti** и **bìrbinti, bãltas** и **baĩnas**); указаны они почему-то исключительно на дифтонге **au.** Долгота гласного **i** (=**y**) отмечена позднейшею рукою и, по-моему, не всегда удачно, между тем как долгота **u** в слогах неударяемых нигде не указывается.

Оставляя пока в стороне вопросы об ударениях и долготе гласных (особ. **u**), я в качестве редактора словаря считаю нужным исправлять рукопись во всех тех случаях, где нахожу ошибки или просто недосмотры со стороны покойных Юшкевичей. К сожалению, исправляя рукопись здесь, в г. Ревеле, я наталкиваюсь на весьма серьезные затруднения. Дело в том, что значение многих слов можно проверить только на месте, в Литве, главным образом в окрестностях Велионы и на родине Ант. Юшкевича. Вот почему я желал бы получить до каникул по возможности всю рукопись словаря, заняться в Литве в каникулярное

время проверкою собранного в рукописи словарного материала и только с осени текущего года приступить к печатанию 2-го тома словаря. Такие слова, как **loznas** (v. **ėdis**), **laukime** (v. **ejkštis**), **verėnas** (v. **gajžus**), **įsisrub** (v. **érkė**), **smėlną** (v. **gajmarůti**), будут для меня вполне понятны только тогда, когда у меня будет под руками вся рукопись, и я буду иметь возможность проверить их значение и правописание в самой Литве.

Присылая при сем 45 страниц «исправленной» и переписанной мною рукописи, вместе с самим оригиналом (все пометки карандашом сделаны моею рукою), я руководился следующими соображениями:

Мне желательно выяснить, как я лично понимаю ***в данном случае*** обязанность редактора словаря, и получить более точные указания относительно того, в чем должна состоять предстоящая мне работа. Отделение русского языка и словесности много обяжет меня, если прилагаемые при сем рукописи препроводит проф. Ф. Ф. Фортунатову для рассмотрения «первых моих опытов» по редактированию словаря и снабдит меня указаниями относительно того, что мне следовало бы иметь в виду при редактировании этого труда. Я бы просил обратить внимание особенно на объясненные мною значения след. слов, как подвергшихся больше всего изменению под моею редакциею: **ėdìkas, élgimos, éjkštė, gajsa, gajstas, gájščioti, gajžulýs, gagsóti, gaksóti.** Некоторые слова как **gájžėti** в значении «кричать» и **esa** (3 л. наст. вр.) просто возбуждают подозрение. В рукописи я поместил от себя слово **gailėti** потому, что в словаре есть несколько ссылок на это слово (см. **gájlinti, gájlti**...). Слово **gajžùmas** в словаре пропущено, а значение его придано слову **gajžulýs.** На верности моего перевода лит. слов **gájsa** и **gájstas** я пока не настаиваю, хотя перевод А. Юшкевича считаю неправильным; при переводе этих двух слов я имел в виду лит. выражения **tà pradžià** (instr., собств., «тем началом»), **tů padėjimu, viėnu rúoštu** (-постоянно, беспрестанно, безостановочно). Установить действительное значение этих слов можно будет только в Литве. Быть может, следовало бы оставлять перевод Юшкевича без изменений и ограничиваться мне, как редактору словаря, лишь замечаниями, имеющими в виду исправление или дополнение перевода?

Получить все эти указания для меня крайне важно было бы до отъезда моего в Ковенскую губернию на каникулярное время (не позже 10-го июня). К этому же времени я желал бы получить как остальную часть словаря, так и прилагаемые при сем рукописи.

Присланный мне 1-ый том заканчивается словом **durnúoti.** Где остальные слова на букву **d**? Неужели слова на букву **f** в словаре Юшкевича совершенно отсутствуют? Если в Академии нет всей рукописи, то где мне ее искать?

Преподаватель Ревельской Александровской гимназии
Ив. Яблонский

г. Ревель, дня 22 апр. 1897 г.

PS. Приложение отправляется в заказной бандерольной посылке.

Ив. Яблонский

Vertimas

Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Rūpestingai peržiūrėjęs Rusų kalbos ir literatūros skyriaus atsiųstą man Juškos žodyną, aš radau štai ką.

Daugeliu atvejų lietuviški žodžiai šitame rankraštyje išversti netiksliai ir pateikta ne visada taisyklinga vertimo kalba. Labai dažnai lietuviškiems žodžiams, verčiamiems į rusų ir lenkų kalbas, suteikiama atsitiktinė prasmė, nesutinkanti su pamatine jų reikšme. Gana dažnai lietuviškų žodžių vertimas į rusų kalbą nesutinka su jų vertimu į lenkų kalbą. Žodžių rašyba kai kada yra visiškai savavališka (**gagta, gagsóti** ir **gaksóti, gargsóti** ir **garksóti; gagsóti** ir **gargsóti** reikšme skiriasi rankraštyje nuo **gaksóti** ir **garksóti**!). Kirčiai sudėti, matyt, kažkieno vėliau; kirčiavęs žmogus ne visur laikosi vienos lietuvių kalbos tarmės. Dvi lietuvių kalbos kirčių rūšys ilguosiuose skiemenyse nei išspausdintuose žodyno lankuose, nei atsiųstame man rankraštyje nepažymėtos kaip reikiant tiksliai (plg. **bájmė** ir **báigti, bìrbti** ir **bìrbinti, báĩnas** — седло ir **báltas** — белый vietoj **báimė, baĩgti, biřbti** ir **bìrbinti, báltas** ir **baĩnas**); jie kažin kodėl nurodyti tik ant dvibalsio **au.** Balsio **i** (=**y**) ilgumas pažymėtas kažkieno vėliau ir, matyt, ne visada gerai; tuo tarpu **u** ilgumas nekirčiuojamuosiuose skiemenyse niekur nežymimas.

Palikdamas nuošaliai kirčius ir balsių ilgumą (ypačiai **u**), aš, kaip žodyno redaktorius, laikau savo pareiga taisyti rankraštį visais tais atvejais, kur randu velionių Juškų padarytas klaidas ar tiesiog apsirikimus. Deja, taisydamas rankraštį čia, Taline, aš susiduriu su gana dideliais sunkumais. Mat daugelio žodžių reikšmę galima patikrinti tik vietoje, Lietuvoje, daugiausia Veliuonos apylinkėse ir A. Juškos gimtinėje. Štai todėl aš norėčiau gauti iki atostogų, jeigu būtų galima, visą žodyno rankraštį, kad Lietuvoje per atostogas galėčiau patikrinti surinktą žodyno rankraščio medžiagą, ir tiktai nuo šių metų rudens būtų galima

pradėti spausdinti žodyno 2-ąjį tomą. Tokie žodžiai, kaip **loznas** (v. **ėdis**), **laukíme** (v. **ejkštis**), **verėnas** (v. **gajžus**), **įsisrub** (v. **érkė**), **smėlną** (v. **gajmarůti**), bus man visiškai suprantami tiktai tada, kai po ranka turėsiu visą rankraštį ir galėsiu patikrinti jų reikšmę ir rašymą pačioje Lietuvoje.

Siųsdamas čia 45 puslapius mano „ištaisyto" ir perrašyto rankraščio kartu su pačiu originalu (visi žymėjimai pieštuku yra mano), aš vadovavausi tokiais samprotavimais:

Aš norėčiau išaiškinti, kaip aš pats suprantu **šiuo atveju** žodyno redaktoriaus pareigas, ir gauti tikslesnių nurodymų dėl mano būsimojo darbo. Rusų kalbos ir literatūros skyrius mane daug kuo įpareigos, jei pridedami čia rankraščiai bus perduoti prof. F. Fortunatovui, kad jis peržiūrėtų mano žodyno redagavimo „pirmuosius bandymus" ir nurodytų man, ką reikėtų toliau daryti. Aš prašyčiau atkreipti dėmesį ypačiai į aiškinimą tokių žodžių, kurių reikšmė po mano redagavimo labiausiai pasikeitė: **ėdìkas, ėlgimos, ėjkštė, gajsa, gajstas, gájsčioti, gajžulýs, gagsóti, gaksóti.** Kurie ne kurie žodžiai, kaip **gájžėti** reikšme «кричать» ir **esa** (es. l. 3 a.) tiesiog kelia įtarimo. Į rankraštį pats įdėjau žodį **gailėti,** nes žodyne yra kelios nuorodos į tą žodį (žr. **gájlinti, gájlti...**). Žodis **gajžùmas** žodyne praleistas, jo reikšmė suteikta žodžiui **gajžulýs.** Dėl lietuviškų žodžių **gájsa** ir **gájstas** mano vertimo tikslumo aš kolei kas nesispiriu, nors A. Juškos vertimą laikau neteisingu; versdamas šituos du žodžius, aš turėjau galvoje lietuviškus pasakymus **tà pradžià** (įnag., iš tikrųjų «тем началом»), **tů padėjimu, viénu rúoštu** (=постоянно, беспристанно, безостановочно). Nustatyti tikrąsi šitų žodžių reikšmes bus galima tiktai Lietuvoje. Gal derėjo Juškos vertimą palikti be pakeitimų ir man, kaip žodyno redaktoriui, tik pataisyti bei papildyti vertimą?

Visi šitie nurodymai man būtų be galo svarbu gauti, kol važiuosiu į Kauno gubernįją atostogų (ne vėliau kaip birželio 10-ąją). Iki to laiko aš norėčiau gauti likusią žodyno dalį, taip pat ir pridedamus čia rankraščius.

Man atsiųstas 1-asis tomas baigiasi žodžiu **durnúoti.** Kur kiti žodžiai, prasidedantys raide **d**? Negi raidės **f** žodžių Juškos žodyne visiškai nėra? Jei Akademijoje nėra viso rankraščio, tai kur man jo ieškoti?

Talino Aleksandro gimnazijos dėstytojas J. Jablonskis

Talinas, 1897 m. balandžio 22 d.

PS. Priedas siunčiamas apdrausta banderole. J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 6—8a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. 1 p. viršuj, dešiniajame kampe užrašyta: «Получено 25 апреля 1897 г.» Publikuota: Tolutienė B. A. Juška leksikografas.— Literatūra ir kalba. V., 1961, t. 5, p. 320—322.

254. Talinas, 1898 m. liepos 10 d. (s. st.)

В Отделение Русского языка и словесности Императорской Академии Наук

Препровождая при сем для печатания тетради (стр. 110—201) словаря А. Юшкевича имею честь сообщить Отделению, что **до 15 августа сего года меня**

в г. Ревеле не будет: уезжаю в Ковенскую губернию для дальнейшей проверки текста словаря Юшкевича по данным живого языка этой губернии.

г. Ревель, 10 июля 1899 г. Ив. Яблонский

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Čia siųsdamas spausdinti A. Juškos žodyno sąsiuvinius (p. 110—201), turiu garbės pranešti Skyriui, **kad iki š. m. rugpjūčio 15 d. manęs Taline** nebus: išvažiuoju į Kauno guberniją tikrinti Juškos žodyno teksto toliau pagal šitos gubernijos gyvąją kalbą.

J. Jablonskis

Talinas, 1899 m. liepos 10 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 44. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Viršum antraštės įrašyta: «Занесено в проток. засед. 11 октября 1899 г. ст. XVIII».
Po parašu įrašyti du lietuviški žodžiai: „Gėdingas—Gleižùs".

255. Žeimelis, 1901 m. rugsėjo 4 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Из Типографии Академии Наук мне сообщили, что два корректурных листа словаря А. Юшкевича, именно 7-ая и 8-ая формы (слова gríežti — grulótis), типографиею от меня не получены, и что вследствие этого происходит некоторая задержка в печатании словаря. Листы эти (2-ую корректуру) я выслал в Отделение еще 6-го июня тек. года, за № 13: в приеме этих листов Жеймельским почтовым отделением имеется у меня расписка (все корректурные листы высылаю в Академию, как казенные посылки). Если эти листы не были своевременно получены и Академиею (Отделением) для пересылки в Типографию, я должен буду обратиться в Почтамт с просьбою выяснить причину пропажи этих листов и быть впредь с ними осторожнее.

В виду сего имею честь покорнейше просить Отделение поставить меня в известность относительно того, были ли получены им высланные мною 6 июня

сего года, за № 13, 7-ая и 8-ая коррект. формы словаря А. В. Юшкевича.

Редактор словаря А. В. Юшкевича Ив. Яблонский
Мест. Жеймели, Ков. губ.
дня 4 сент. 1901 г.

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Iš Mokslų Akademijos spaustuvės man pranešė, kad A. Juškos žodyno dviejų korektūros lankų, tai yra 7-osios ir 8-osios formos (žodžiai griežti—grulótis) spaustuvė nesanti gavusi ir kad dėl to kilę šiokių tokių kliūčių žodyną spausdinti. Šiuos lankus (2-ją korektūrą) aš išsiunčiau Skyriui dar šių metų birželio 6 d., Nr. 13: kad šituos lankus yra priėmęs Žeimelio pašto skyrius, turiu kvitą (visus korektūros lankus siunčiu Akademijai kaip valdžios siuntinius). Jei šitų lankų nėra laiku gavusi ir Akademija (Skyrius) ir negali išsiųsti į spaustuvę, aš turėsiu kreiptis į paštą ir prašyti, kad išsiaiškintų, kodėl dingo lankai, o pats ateityje būti su jais atsargesnis.

Atsižvelgdamas į visa tai, turiu garbės nuolankiai prašyti Skyrių duoti man žinią, ar yra gautos mano išsiųstos šių metų birželio 6 d. Nr. 13 A. Juškos žodyno 7-oji ir 8-oji korektūros formos.

A. Juškos žodyno redaktorius J. Jablonskis
Žeimelis, Kauno gub., 1901 m. rugsėjo 4 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 135—136. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

256. Žeimelis, 1902 m. vasario 3 d. (s.st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Уведомление о назначении мне денежной субсидии в размере тысячи двухсот рублей (отношение от 21 января сего года за № 78) принимаю с большою благодарностью. Буду считать своим нравственным долгом оправдать возлагаемые на меня Отделением надежды. Считаю, однако, необходимым здесь же отметить, что успех той деятельности, для которой оказана мне Отделением поддержка, будет зависеть не только от моего личного отношения к делу, но и от того, в какой степени будет мне возможно пользоваться свободою передвижения в местностях с литовским населением.

Иван Яблонский
М-ко Жеймели, Ков. г. 3 февр. 1902 г.

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Pranešimą, kad man paskirta tūkstančio dviejų šimtų rublių piniginė subsidija (š. m. sausio 21 d. raštas Nr. 78), priimu su dideliu dėkingumu. Laikysiu savo moraline pareiga pateisinti Skyriaus į mane dedamas viltis. Vis dėlto to laikau reikalinga čia pažymėti, kad šitos veiklos, dėl kurios teikiama man Skyriaus paspirtis, sėkmė priklausys ne tik nuo mano paties požiūrio į reikalą, bet ir nuo to, kokiu mastu galėsiu laisvai važinėti po lietuvių gyvenamas vietoves.

Jonas Jablonskis

Žeimelis, Kauno gub., 1902 m. vasario 3 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 49. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

257. Žeimelis, 1902 m. vasario 12 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Имею честь уведомить Отделение русского языка и словесности, что Открытый лист за № 1031, выданный мне Господином Товарищем Министра Внутренних Дел 29 минувшего января, мною получен сего числа в конверте Отделения за № 64.

Вместе с сим мною сообщается Ф. Ф. Мартенсу, что корректурные листы словаря А. Юшкевича следует впредь высылать на мое имя в М-ко Ольсяды, Тельшевского уезда, Ковенской губернии, куда через три дня уезжаю на основании сказанного Открытого листа.

Назначенную мне стипендию покорнейше прошу высылать по старому адресу, в м-ко Жеймели, Ковенской губ.: жене я выдал доверенность на получение посылок и пакетов, присылаемых на мое имя в м-ко Жеймели.

Иван Яблонский

м-ко Жеймели, Ков. губ. д. 12 февраля 1902 г.

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Turiu garbės pranešti Rusų kalbos ir literatūros skyriui, kad atvirąjį laišką Nr. 1031, duotą man pono vidaus reikalų ministro pavaduotojo praėjusio sausio 29 d., esu gavęs šiandien su Skyriaus voku Nr. 64.

Taip pat šiuo sykiu pranešu F. Martensui, kad A. Juškos žodyno tolesnius korektūros lankus reikia siųsti man į Kauno gub. Telšių apskrities Alsėdžių miestelį, kur po trijų dienų išvažiuoju, gavęs minėtą atvirąjį lapą.

Skirtą man stipendiją nuolankiai prašau siuntinėti senuoju adresu į Kauno gub. Žeimelio miestelį: žmonai aš esu davęs įgaliojimą gauti siuntinius ir paketus, atsiunčiamus man į Žeimelį.

Jonas Jablonskis

Žeimelis, Kauno gub., 1902 m. vasario 12 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 139, 139a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

258. Žeimelis, 1902 m. balandžio 5 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Мне придется скоро уехать на два года из мест, населенных литовцами, и я, к крайнему моему сожалению, не буду иметь возможности, по крайней мере в ближайшем будущем, пользоваться выданным мне благодаря содействию Отделения открытым листом. В виду сего считаю нужным возвратить прилагаемый при сем открытый лист за № 1031 Отделению на хранение или для возвращения в Министерство Внутренних Дел. Если бы лист этот остался у меня, мне пришлось бы, по всей вероятности, отдать его, при отъезде из Литвы, местной полиции.

Меня судили административным судом, и по моему делу уже состоялась резолюция, хотя официально мне еще не объявлена. Это обстоятельство заставляет меня сидеть дома, работая, в ожидании объявления резолюции, лишь над имеющимся под руками материалом.

Возвращаемым при сем открытым листом я воспользовался только один раз. Недавно я ездил в м-ко Ольсяды проверять по данным ольсядского говора (жемайтского наречия) рукопись А. Юшкевича, и лист этот в переживаемое мною тяжкое время сослужил мне большую службу: полиция, зная об этом листе, не решалась запретить мне собирать лексические и грамматические материалы, но эта невозможность для полиции помешать работе, требующей общения с простым народом, только более восстановила ее против меня. Зато дело проверки рукописного материала сло-

варя А. Юшкевича значительно подвинулось вперед: я прочитал с ольсядскими жемайтами и проверил с их помощью весь словарный материал под буквами K, L, M, N, O, P, S и Š (остальную часть словаря, а также отпечатанный уже I выпуск его удалось просмотреть только бегло).

Как жаль, что дело все приняло такой печальный оборот! Я льстил себе надеждою, что будет мне дана возможность поработать во всех тех местах, в которых собирал лексические материалы автор редактируемого мною словаря...

Иван Яблонский

М-ко Жеймели, Ков. губ., д. 5 апреля 1902 г.

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Greitai aš turėsiu išvažiuoti dvejus metus iš lietuvių gyvenamų vietų, ir labiausiai gaila, kad negalėsiu, bent artimiausioje ateityje, naudotis su Skyriaus pagalba gautu atviruoju lapu. Dėl to manau, kad čia pridedamą atvirąjį lapą Nr. 1031 reikia duoti Skyriui palaikyti arba grąžinti į Vidaus reikalų ministeriją. Jei šis lapas liktų pas mane, išvykdamas iš Lietuvos, jį tikriausiai turėčiau atiduoti vietos policijai.

Mane teisė administracinis teismas, ir dėl mano bylos jau yra rezoliucija, nors oficialiai man dar nepranešta. Ta aplinkybė verčia mane sėdėti namuose ir dirbti tik su turima po ranka medžiaga, kol sulauksiu paskelbiant rezoliucijos.

Čia grąžinamu atviruoju lapu aš pasinaudojau tik vieną kartą. Neseniai važinėjau į Alsėdžius sutikrinti šios šnektos (žemaičių tarmės) su A. Juškos rankraščiu, ir šis lapas man sunkiu laiku labai daug padėjo: policija, žinodama, kad turiu tą lapą, nesiryžo uždrausti man rinkti leksiką ir gramatikos medžiagą, bet šitas policijos negalėjimas sutrukdyti darbo, neįmanomo be bendravimo su paprastais žmonėmis, tiktai dar labiau ją nuteikė prieš mane. Užtat A. Juškos žodyno rankraščio medžiagos tikrinimas gerokai pasistūmėjo į priekį: su Alsėdžių žemaičiais aš perskaičiau ir jų padedamas patikrinau visus žodyno žodžius, prasidedančius raidėmis K, L, M, N, O, P, S ir Š (likusią dalį žodyno, taip pat jau išspausdintą jo I dalį pasisekė peržiūrėti tik prabėgomis).

Kaip gaila, kad visa byla taip liūdnai pakrypo! Aš save guodžiau viltimi, kad man bus leista padirbėti visose tose vietose, kuriose leksikos medžiagą rinko mano redaguojamojo žodyno autorius...

Jonas Jablonskis

Žeimelis, Kauno gub., 1902 m. balandžio 5 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 140, 140a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

259. Pskovas, 1902 m. gegužės 30 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Имею честь уведомить Отделение, что я переехал на жительство в г. Псков. Теперь мой адрес будет: г. Псков, Великолукская ул., д. Лапотниковой, кв. Кочановской, И. О. Яблонскому. О переменах квартиры будет своевременно сообщаемо.

Академической Типографии свой новый адрес я уже сообщил.

г. Псков, 30 мая 1902 г. Ив. Яблонский

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Turiu garbės pranešti Skyriui, kad aš esu nusikėlęs gyventi į Pskovą. Dabar mano adresas bus toks: Pskovas, Velikije Lukų g., Lapotnikovos namai, Kočianovskos bt., J. Jablonskiui. Apie buto pakeitimus bus laiku pranešta.

Akademijos spaustuvei savo naująjį adresą jau esu pranešęs.

J. Jablonskis

Pskovas, 1902 m. gegužės 30 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 142. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

260. Pskovas, 1902 m. liepos 15 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Имею честь покорнейше просить Отделение сообщить г-ну казначею Академии, что я живу теперь в г. Пскове, по Великолуцкой ул., в д. Лапотниковой, кв. Качановской, и что назначенную мне Отделением стипендию следует высылать по этому адресу.

г. Псков, д. 15 июля 1902 г. Иван Яблонский

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Turiu garbės nuolankiausiai prašyti Skyrių pranešti p. Akademijos iždininkui, kad aš dabar gyvenu Pskove, Velikije Lukų g., Lapotniko-

vos n., Kačianovskos bt. ir kad skirtą man Skyriaus stipendiją reikia siųsti šituo adresu.

Jonas Jablonskis

Pskovas, 1902 m. liepos 15 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 143. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

261. Pskovas, 1903 m. sausio 17 d. (s. st.)

В Отделение русского языка и словесности
Императорской Академии Наук

Прилагаемое при сем «Послесловие» я бы желал напечатать при втором выпуске словаря А. В. Юшкевича. В нем я хочу высказать свой взгляд на кое-какие особенности рукописи словаря, о которых не говорится в «Предисловии» (к первому выпуску) Ф. Ф. Фортунатова. Возможно, что мнение мое встретит мотивированный отпор, но это будет способствовать только установлению более верного взгляда на затрагиваемые мною вопросы, а это, имея в виду предстоящую мне работу, я только и желаю.

«Исправления и некот. дополнения» (ко вт. выпуску) и окончание «Послесловия» постараюсь прислать в самом непродолжительном времени.

г. Псков, д. 17 янв. 1903 г. Ив. Яблонский

Vertimas

Imperatoriškosios Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriui

Čia pridedamą „Baigiamąjį žodį" aš pageidaučiau išspausdinti prie A. Juškos žodyno antrosios dalies. Jame noriu pasakyti savo požiūrį į vienokias ar kitokias žodyno rankraščio ypatybes, apie kurias nekalbama F. Fortunatovo „Pratarmėje" (pirmosios dalies). Gali būti, kad mano nuomonė susilauks motyvuoto atkirčio, bet tas padės tiktai nustatyti tikslesnį požiūrį į mano keliamus klausimus, o turėdamas galvoje būsimąjį savo darbą, aš tiktai to ir geidžiu.

„Pataisymus ir kuriuos ne kuriuos papildymus" (antrosios dalies) ir „Baigiamojo žodžio" pabaigą pasistengsiu atsiųsti kuo greičiausiai.

J. Jablonskis

Pskovas, 1903 m. sausio 17 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 518, lp. 145. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

DMITRIJUI SCEPURAI

262. Bad Elsteris, 1907 m. liepos 12 d.

Многоуважаемый Дмитрий Антонович!

Ту толику денег, которую мне доплачивает Округ, за вторую половину первого полугодия (1907 г.) прошу выслать в Поневеж на имя директора (... он вышлет часть ... мне за границу).

Не может ли Округ еще раз войти в Министерство с представлением о введении нового штата преподавателя лит. яз. при Поневежской семинарии? Я боюсь, что до тех пор, пока такой штат не будет введен, мне придется все время пользоваться теми деньгами, которые должны были бы при нормальных условиях получить другое назначение.

Мой июльский адрес, если бы Вам когда-нибудь понадобится: Германия, Bad-Elster, villa Oberon.

Ваш покорный слуга И. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Dmitrijau Antonovičiau!

Tą sumą pinigų, kurią man primoka apygarda, už pirmojo pusmečio antrąją pusę (1907 m.), prašau nusiųsti į Panevėžį direktoriui (...jis išsiųs dalį... man į užsienį) [1].

Ar apygarda negalėtų dar kartą kreiptis į ministeriją su pasiūlymu skirti naują lietuvių kalbos mokytojo Panevėžio seminarijoje etatą? Aš bijau, kad tol, kol toks etatas bus skirtas, man reikės visą laiką naudotis tais pinigais, kurie normaliomis aplinkybėmis turėtų būti skiriami kitam dalykui.

Liepos mėnesį mano adresas, jei Jums kada prireiktų: Vokietija, Bad Elsteris, vila „Oberon".

Jūsų nuolankusis tarnas J. Jablonskis

LTSR CVIA, f. 267, ap. 12, b. 10189, lp. 11. Standartinis pašto atvirukas. Datuojama pagal Bad Elsterio pašto antspaudo datą. Vilniaus mokslo apygardos štampe gavimo data: «6 июля 1907 г.» (pagal dabartinį kalendorių — 1907.VII.19). Adresuota į Vilniaus mokslo apygardos kanceliariją D. Scepurai.

[1] Daugtaškiais žymimi neįskaitomi žodžiai.

263. Bad Elsteris, 1907 m. rugpjūčio 5 d.

Многоуважаемый Дмитрий Антонович!

Если можете, постарайтесь выслать причитающиеся мне деньги за вторую четверть года в Поневежскую семинарию: эти деньги нужны мне до зарезу! К началу августа буду уже в Поневеже, а без денег начинать учебный год было бы просто невозможно. (Я здесь говорю, конечно, о тех деньгах, которые получаю из Округа).

Ваш покорный слуга И. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Dmitrijau Antonovičiau!

Jei galite, pasistenkite išsiųsti man priklausančius už antrąjį metų ketvirtį pinigus į Panevėžio seminariją: šitie pinigai man reikalingi verkiant! Rugpjūčio pradžioje [1] jau būsiu Panevėžyje, o be pinigų pradėti mokslo metus būtų tiesiog neįmanoma. (Aš čia kalbu, žinoma, apie tuos pinigus, kuriuos gaunu iš apygardos.)

Jūsų nuolankusis tarnas J. Jablonskis

LTSR CVIA, f. 267, ap. 12, b. 10189, lp. 12. Standartinis pašto atvirukas. Datuojama pagal Bad Elsterio pašto antspaudą. Vilniaus pašto antspaude žymima: 25.VII.07. Adresuota į kanceliariją D. Scepurai.

[1] Pagal senąjį kalendorių.

ANTANUI SMILGAI

264. Vilnius, 1905 m. vasario 17 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Kriaušaičio gramatikos neturiu parduoti. Kiek turėjau, visus egzempliorius perleidau Vileišio knygynui.

Rengiamas antras tos knygutės spaudimas. Etimologija bus atskirta nuo sintaksio. Daug kas bus perdirbta ir ištaisyta. Naujasis leidimas turbūt nepanašus bus į senąjį.— Turiu „Rinkinėlio vaikams" dar apie 1.200 egz. Knygininkams nuleidžiama $33^1/_3$% (knygelė viena— 5 kap.), **siunčiama jų pinigais.** 300 egz. **su atsiuntimu** išeitų apie 7—7 r. 30 k.

Jablonskis

[Viršuj užrašyta] **Vilnius** Калварийская — 20.
[Gavėjo užrašyta] Išpildyta 14/III-05.

VUB, f. 1-E 362, lp. 2. Standartinis atvirukas. Data iš pašto antspaudo. Adresuota: В С. Петербург. Екатерининский кан., № 10, В Книжный магазин Г-на А. Смильго (Ред. „Liet. Laikr.").

BALIUI SRUOGAI

265. Kaunas, 1927 m. birželio 14 d.

Ar negalėtum Tamsta recenzuoti (po Maironio) ir Dubo „Literatūros įvado" (antrojo leidimo)? Tamstos recenzijose tuo būdu būtų kalbama apie tris literatūros „vadovėlius". Gerai Tamsta padarytum radęs laiko ir dviem kitom recenzijom — „Ožeškienės raštų" I tomui (Dabušio vertimui), 1927 m., ir J. Dobilo raštui „Ar paseno Tėnas?" [1] Čia skaitytojui įdomu būtų žinoti kaip Balys Sruoga į tuos raštus žiūri.

1927, $\frac{VI}{14}$. J. Jablonskis

LKLI, f. 53-747. Rašyta ne J. Jablonskio, o tik pasirašyta. Standartinis atvirukas. Adresuota: doc. B. Sruogai. Kaunas. Dzūkų g. 8, b. 2.

[1] Dobilas J. Ar paseno Tėnas?: Jo „Meno filosofijos" kritika.— Marijampolė, 1927.

266. Kaunas, 1929 m. gruodžio 19 d.

Gerbiamasis!

Neseniai išspausdinta prof. Vl. Mačio „Pasimokykime ir juokdamies", labai nepaprastas literatūros dalykas. Dėl jo reikėtų kiek atsiliepti ir literatams arba literatūros specialistams. Pats aš ketinu pasikalbėti kur tik dėl šio rašinio kalbos. Jei pats neturėtum laiko ar noro, tad paragink kitus.

Žmonės, kurie man šitą juokų rašinį yr skaitę, visai nemokėjo juoktis skaitydami: prof. Mačiui reikėjo, man rodos, savos specialybės darbas dirbti arba jos pačios, tos specialybės, juokų parinkti skaitytojams. Studentai, su

kuriais turiu dažnai reikalo, užuot juokęsi, tik galvas kraipo, nosis nuleidę.

Šį laiškelį yra man diktavęs prof. J. Jablonskis.

Stud. J. Kalnėnas.

LKLI, f. 1-2259. Rašyta standartiniame atviruke. Data iš Kauno pašto antspaudo. Adresuota: Prof. B. Sruogai. **Kaunas.** Liet. Universitetas, Humanitarų fakultetas.

JUSTINUI STRIMAIČIUI

267. Veližas, 1915 m. vasario 16 d.

Gerbiamasis! Skaičiau „Viltyje" du Tamstos beletristikos mažmožiu. Labai man patiko... Skaitydamas spėjau, kad tai bus Tamstos, kodel — nė pats nežinau. Dabar pasirodė, kad mano neapsirikta, ir juo labiaus apsidžiaugiau. Patariu — reikia pradžioje rašyti máža, dirbti daug, rūpintis, kad raštelis būtų tikrai gražus, tikrai vieno kito tikrumós mažmožio veidrodėlis. Nieko nerašyk beletristikai «по заказу», rašyk tiktai iš savo įspūdžių tikrųjų, šiaip geras beletristas neišeisi. Reikia ir šiaipjau dirbti — daug skaityti, galvoti, lyginti. Žmonių patarimais naudokis, bet ir pats būk akylas. Rūpinkis, kad raštelio kalba būtų visai žmoniška, ne laikraštiška. Mūsų krašte nesakoma, man rodos, **mūšys, nelaisvis** (plg. **šūvis, šūkis, dūžis, be**turtis, **be**duonis, **be**laisvis...), tokių žodžių pats nė nevartok, ir t. t. Dieve padėk!

Gerbiąs ir branginąs Tamstą J. Jablonskis
Велиж, Витебской обл. м. гимназия

LTSR literatūros muziejus (Kaune), inv. Nr. 11445; MAB, f. 12-1662 (nuorašas). Standartinis pašto atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota: В г. Вильно. Антоколь, д. 6, кв. 18. Г-ну Юст. Стримайтису. Publikuota: Lietųvos mokykla, 1921 m. gruodžio mėn. (išėjęs 1922 m. gegužės 31 d.), Nr. 12, p. 562—563; Naujoji romuva, 1932, Nr. 42, p. 898.

MICHAILUI SUCHOMLINOVUI

268. Talinas, 1899 m. balandžio 28 d. (s. st.)

Милостивый Государь Михаил Иванович

Вследствие письма Вашего от 3 сего апреля, имею честь сообщить, что в настоящее время, насколько от меня зависит, можно приступить к печатанию словаря А. В. Юшкевича и что вместе с сим мною отправлено в Отделение русского языка и словесности 109 страниц для передачи в типографию Академии. Остальные тетради будут препровождены в Отделение своевременно.

Для печатания словаря согласно предложению от 21 мая 1898 г. за № 108 понадобятся между прочим след. буквенные знаки: a, ā, ą, á, ã, ą́, ą̃, e, è, é, ẽ, ë, ẽ, i, ı, y, į, ì, ý, ỹ, į́, į̃, o, ó, õ, u, ū, ų, ù, ú (или ų́), ũ (или ų̃), ų́, ų̃.

Корректурные листы следовало бы высылать по адресу: Ив. Яблонскому, преподавателю Релевельской Александровской гимназии, в г. Ревель.

Прося принять уверение в совершенном почтении и преданности, имею честь быть покорнейшим слугою Вашего Превосходительства

г. Ревель, 28 апр. 1899 г. Ив. Яблонский

Vertimas

Maloningasis Pone Michailai Ivanovičiau.

Dėl Jūsų laiško, rašyto šio balandžio 3 d., turiu garbės pranešti, kad šiuo metu, kiek nuo manęs priklauso, galima pradėti spausdinti A. Juškos žodyną ir kad taip pat esu nusiuntęs Rusų kalbos ir literatūros skyriui 109 puslapius perduoti Akademijos spaustuvei. Kitus sąsiuvinius nusiųsiu Skyriui laiku.

Žodynui spausdinti 1898 m. gegužės 21 d. pasiūlymu Nr. 108 reikės, be kitų, šių raidžių ženklų: a, ā, ą, á, ã, ą́, ą̃, e, è, é, ẽ ë, ẽ, i, ı, y, į, ł, ý, ỹ, į́, į̃, o, ó, õ, u, ū, ų, ų̀, ú (arba ų́), ũ (arba ų̃), ų́, ų̃

Korektūrų lapus prašyčiau siųsti adresu: Talinas, Aleksandro gimnazijos dėstytojui J. Jablonskiui.

Prašydamas priimti visišką mano pagarbą ir atsidavimą, turiu garbės būti nuolankiausias Jūsų Kilnybės tarnas.

J. Jablonskis

Talinas, 1899 m. balandžio 28 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 39—39a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Viršum teksto užrašyta: «(Занесено в протокол заседания 1-го мая 1899 г. ст. VI)».

SUSIVIENIJIMUI LIETUVIŲ AMERIKOJE

269. Vilnius, 1904 m. rugsėjo 23 d. (s. st.)

Gerbiamieji!

Man teko girdėti, jog Tamstos norite ar ketinate pavesti man apie 500 egzempliorių Kriaušaičio gramatikos. Tokia dovana man, ypačiai šiuo tarpu, būtų labai labai pravartu gauti: mano gyvenimo sąlygos nėr perdaug lengvos. Taigi būsiu Tamstoms labai dėkingas, jei Tamstos, ilgai nelaukdami išsiųsite, ką žadat, man į Vilnių.

Prašyčiau leisti knygas šiuo adresu: Wilno (Vilno), книжный магазин Петра Вилейшиса. Knygynas, gavęs tas knygas, žinos, jog tat yra mano turtas: iš knygyno aš atsiimsiu. Siųsti tiek knygų mano paties adresu nepatarčiau. Mano adresas Вильно (Vilno), Кальварийская ул., № 20.

Jei Tamstoms del kurių priežasčių yra patogiaus siųsti kitu adresu,— siųskite. Tačiaus, jei tas skirtumo nedaro arba mažą skirtumą tedaro, prašyčiau siųsti tiesiok į Vilnių.

Pasilieku su visiška pagarba Tamstų
Jonas Jablonskis.

Vilnius 23 / (sen. st.) IX 1904 m.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiško viršutiniame kairiajame kampe užrašyta: „Laiškas paskirtas Sus. Liet. Am., bet, pagal sutarimą, sutūrėtas, nes, kaip gauta anksčiau iš Amerikos žinoti, gramatikos jau išsiųstos. 16.X.04. [Neįskaitomas parašas]" Priešingame kampe aukščiau pieštuku įrašyta: „8/10.04", žemiau: „P.G.L."

SVETIMŲJŲ KALBŲ MOKYTOJŲ SUVAŽIAVIMO PREZIDIUMUI

270. Kaunas, 1928 m. lapkričio 3 d.

Svetimųjų kalbų mokytojų suvažiavimui (jo Prezidiumui)

Brangieji Draugai! Pasvėikinę mane suvažiavimo vardu[1], Jūs palinkėjot man budėti savos kalbos sargyboje kaip tik tuo laiku, kada aš daugiausia lovoj turiu būti ir kiek galėdamas savo sveikatą joje ganyti ar lopyti. Žmoniškai budėti jūsų pažymėtoj sargyboj dabar beveik nebegaliu — nuo to darbo teks, gal būt, ir formaliai atsisakyti.

Šiaip ar taip, linkiu tuo tarpu Jums patiems žmoniškai išsipainioti iš tų atskirų kalbų páiniavų, su kuriomis tenka dabar susidurti mokyklų darbe.

Kaunas, 1928 m. XI m. 3 d. Jūsų J. Jablonskis *)

---

* Šį raštelį visą ligi paskutinio žodžio parašė iš J. Jablonskio žodžių šiuo tarpu jo raštininkė.

LKLI, f. 1-748, lp. 1.

[1] Tuo laiku vykęs suvažiavimas, pirmininkaujamas M. Račkausko, nusiuntė J. Jablonskiui sveikinimo telegramą (J. D. Svetimųjų kalbų mokytojų suvažiavimas.— Lietuvos aidas, 1928.XI.3, Nr. 225(439).

ALEKSEJUI ŠACHMATOVUI

271. Talinas, 1897 m. sausio 11 d. (s. st.)

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Только что получил я Ваше письмо, в котором Вы спрашиваете меня, соглашусь ли я взять на себя редактирование словаря Юшкевича. Нечего и говорить, что я согласен на это: меня побуждают к этому очень многие причины, о которых не место здесь распространяться. Поэтому, если Второе Отделение Академии Наук найдет возможным поручить редактирование этого словаря мне, то я, конечно, немедленно изъявлю свое согласие, и затем — (по получении рукописи или части ее и надлежащих инструкций) — серьезно примусь за дело.

О том, в чем будет состоять мой труд, не спрашиваю Вас в настоящее время единственно потому, что это можно будет видеть, вероятно, только тогда, когда ознакомлюсь с самою рукописью, отпечатанною частью словаря и введением к нему. К Ф. Ф-чу придется, конечно, обращаться за советом очень часто,

и он, надеюсь, не откажется помочь в столь важном деле своему ученику.

В С. Петербург могу приехать только в праздники.

Глубокоуважающий Вас Ив. Яблонский

г. Ревель, 11 янв. 97 г.

Мой адрес: В г. Ревель, преподавателю Александровской гимназии Ив. Ос. Ябл-му.

(можно также писать: Большая Юрьевская, д. Штейнберга, № 303/62 Ив. Яб-у).

Vertimas

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Ką tik gavau Jūsų laišką, kuriame Jūs klausiate mane, ar aš sutiksiąs imtis redaguoti Juškos žodyno. Nereikia nė sakyti, kad aš sutinku štai dėl ko: mane tam skatina labai daug priežasčių, apie kurias čia ne vieta kalbėti. Dėl to, jeigu Mokslų Akademijos 2-asis skyrius [1] tars, jog galima man pavesti šį žodyną redaguoti, tai aš, aišku, nedelsdamas sutiksiu, ir paskui (gavęs rankraštį arba jo dalį ir reikiamas instrukcijas) rimtai imsiuos šio dalyko.

Apie tai, ką reikės dirbti, nesiteirauju Jūsų šiuo metu tik dėl to, kad tai bus galima matyti tikriausiai tik tada, kai susipažinsiu su pačiu rankraščiu, išspausdintąja žodyno dalimi ir jo įvadu. Į Filipą Fiodorovičių [2] reikės, aišku, kreiptis patarimo labai dažnai, ir jis, tikiuos, neatsisakys padėti tokiu svarbiu dalyku savo mokiniui.

Į Peterburgą galiu atvažiuoti tiktai per šventes.

Didžiai Jus gerbiąs J. Jablonskis

Talinas, 1897 m. sausio 11 d.

Mano adresas: Talinas, Aleksandro gimnazijos mokytojui Jonui Jablonskiui.

(galima taip pat rašyti: Bolšaja Jurjevskaja, Šteinbergo namas Nr. 303/62 J. J-kiui).

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 1—2. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Pirmajame p. įrašyta A. Šachmatovo (?): «проток. 18 янв. 1897 г.» Publikuota: Tolutienė B. A. Juška leksikografas.— Literatūra ir kalba. V., 1961, t. 5, p. 319.

[1] Mokslų Akademijos Antrasis (Rusų kalbos ir literatūros) skyrius leido A. Juškos žodyną.

[2] F. Fortunatovas, redagavęs 1-ją žodyno dalį.

272. Talinas, 1897 m. balandžio 1 d. (s. st.)

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Рукопись словаря Юшкевича от «E» до «Ež» и от «G» до «Gu» я получил вместе с отпечатанною частью словаря. До сих пор я приобрел все нужные для меня,

как для редактора литовско-русско-польского словаря пособия и переписал начисто (для печати) рукопись до слова **gajšti.** Во время праздников надеюсь выслать в Академию **первую тетрадь.** Потом работа будет легче, и задержки с моей стороны не будет.

Ваш покорный слуга Ив. Яблонский
г. Ревель, д. 1 апр. 97 г.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Juškos žodyno rankraštį nuo „E" iki „Ež" ir nuo „G" iki „Gu" aš gavau kartu su išspausdintąja žodyno dalimi. Iki šiol aš įsigijau visa, kas man, kaip lietuvių—rusų—lenkų žodyno redaktoriui, reikalinga, ir perrašiau švariai (paruošiau spausdinti) rankraštį iki žodžio **gajšti.** Per šventes tikiuos išsiųsti Akademijai **pirmąjį sąsiuvinį.** Paskiau darbas bus lengvesnis, ir dėl manęs kliuvinio nebus.

Jūsų nuolankusis tarnas J. Jablonskis
Talinas, 1897 m. balandžio 1 d.

TSRS MAA, f. 9, ap. 1, b. 704, lp. 5. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Pirmajame p. ta pačia ranka kaip ir 271-ame laiške užrašyta: «Записано в протокол заседания 5 апреля 1897 г., ст. VIII».

273. Talinas, 1900 m. gruodžio 10 d.(?) (s. st.)

Добрейший Алекс. Ал.!

Филиппу Федоровичу я писал три дня тому назад. Писал несколько слов и Федору Евгениевичу. И о словаре, согласно Вашему совету, писал в Москву. **Лит. текстов словаря А. Юшкевича совершенно не переделываю,** изменяю только (довольно часто) перевод лит. слов на языки русский и польский; текста не изменяю согласно желанию Ф. Ф. и Академии, а значения слов изменяю для того, чтобы вошедшие в словарь лит. тексты можно было с помощью этих слов верно перевести. Когда-то я думал, что следует внести некот. изменения в текст. Отражение Вы усмотрите в последних листах на букву **g (guba)** и в начале **I** (ičnaujis). Но эта мысль мною давно оставлена, и те изменения, которые я внес в названной части, д. устранены в тех листах, которые чрез несколько дней б. высланы в Типографию. Когда буд. закончена вся буква **G,** рукопись А. Юшкевича пошлю чрез Акаде-

мию Ф. Федоровичу для ознакомления с моею работою и для получения указаний на буд. время.

Словарь А. Юшкевича дал мне возможность познакомиться с лексич. стороною говоров Ковенской губернии. Жить в Ревеле и заниматься собиранием лит. слов для проверки рукоп. текста весьма нелегко. Я собрал очень много материала для лит. словаря; но т. не менее есть у А. Ю. слова незнакомые и до сих пор мне. Первоначально я предполагал (я писал об этом и в Академию) держаться одного какого-нибудь наречия в начертании слов, вошедших в словарь. Когда это нашли нежелат-м, пришлось держаться «наречия А. Юшкевича», а наречие это, к сожалению, весьма трудно изучить. Вместо того, чтобы делать изменения, с б. осторожностию, я решил не делать никаких изменений в тексте. Где вижу грубую ошибку, там вношу исправление, но при этом указываю, что было в самой рукописи. Не указываю только в т. сл-х, когда изменяю количество гласного или когда на т. же слоге ставлю другое ударение (~ или / вм. \, или наоборот). Если Ф. Фед. найдет нек. мои изменения излишними, я постараюсь последовать его совету.

Если бы Отделение нашло возможным исходатайствовать для меня разрешение получать все издания на литовском языке чрез Пет. Ценз. Комитет, я был бы очень доволен: мне, правду Вам сказать, желательно было бы иметь для моих целей (я изучаю лит. язык особенно с лексич. и синтаксич. стороны) некоторые издания, выходящие в Пруссии (и Америке). Я обязываюсь в т. случае никому не давать их для чтения. Мне известно, что в Тильзите на днях выйдет лит. грам. (на лит. яз.). Без т. разр. и ее мне не получить...

Vertimas

Mieliausiasis Aleksejau Aleksandrovičiau!

Filipui Fiodorovičiui[1] aš rašiau prieš tris dienas; parašiau kelis žodžius ir Fiodorui Jevgenijevičiui[2]. Ir apie žodyną, Jūsų patarimu, rašiau į Maskvą. **A. Juškos žodyno lietuviško teksto visiškai neperdirbinėju**, keičiu tiktai (gana dažnai) lietuviškų žodžių vertimą į rusų ir lenkų kalbas; atsižvelgdamas į Filipo Fiodorovičiaus ir Akademijos pageidavimą, teksto nekeičiu, o žodžių reikšmes keičiu tam, kad žodyne sudėtus lietuviškus tekstus būtų galima teisingai tais žodžiais išversti. Kažkada maniau, kad reikia šį tą pakeisti ir tekste. Pėdsaką Jūs įžvelgsite paskutiniuose lapuose su raide **g (guba)** ir pradžioje **I** (įčnaujis).

Bet šios minties esu atsisakęs, ir tų keitimų, kurie buvo minėtoje dalyje, tolesniuose lankuose, kuriuos po kelių dienų išsiųsiu spaustuvei, jau nėra. Kai bus baigta visa raidė G, A. Juškos rankraštį nusiųsiu per Akademiją Filipui Fiodorovičiui, kad galėtų susipažinti su mano darbu ir duoti naujų nurodymų.

Per A. Juškos žodyną susipažinau su Kauno gubernijos šnektų leksika. Gyventi Taline ir rinkti lietuviškus žodžius rankraščio tekstui tikrinti labai nelengva. Aš esu surinkęs labai daug medžiagos lietuvių žodynui, bet vis dėlto yra A. Juškos žodžių ir iki šiol man nežinomų. Iš pradžių ketinau (apie tai rašiau ir Akademijai) dedamus į žodyną žodžius tvarkyti pagal vieną kurią tarmę. Kai tai buvo pripažinta esant nepageidaujama, teko laikytis „A. Juškos tarmės", o šitą tarmę, deja, labai sunku tirti. Užuot labai atsargiai keitęs, aš nutariau tekste nieko nekeisti. Kur matau didelę klaidą, ten pataisau, bet kartu nurodau, kas buvo pačiame rankraštyje. Nenurodau tiktai tokiais atvejais, kai keičiu balsio kiekį arba kai ant to paties žodžio dedu kitą kirtį (~ arba / vietoj \ arba atvirkščiai). Jei Filipas Fiodorovičius sakys, kad mano kurie ne kurie pakeitimai nereikalingi, aš pasistengsiu paklausyti jo patarimo.

Jei Skyrius pripažintų, kad galima išrūpinti man leidimą gauti visus leidinius lietuvių kalba per Peterburgo cenzūros komitetą, aš būčiau labai patenkintas: man, pasakysiu Jums tiesą, būtų geistina turėti savo tikslams (aš tiriu lietuvių kalbą, ypač leksiką ir sintaksę) kuriuos ne kuriuos leidinius, išeinančius Prūsuose (ir Amerikoje). Aš įsipareigoju tokiu atveju niekam neduoti jų skaityti. Man žinoma, kad Tilžėje šiomis dienomis išeis lietuviška gramatika (lietuvių kalba)[3]. Be tokio leidimo ir jos aš negausiu...

LKLI, f. 52-95, lp. 1—3. Šis rankraštis — laiško A. Šachmatovui juodraštis. Vieta nustatoma iš teksto, o data — iš čia minimo laiško F. Fortunatovui (žr. Nr. 101), rašyto, kaip nurodoma A. Šachmatovui, prieš tris dienas, t. y. gruodžio 7 d.

[1] Čia ir toliau — F. Fortunatovas.

[2] F. Koršas.

[3] J. Jablonskis užsimena 1900 m. parašytą ir atiduotą spausdinti savo — P. Kriaušaičio „Lietuviškos kalbos gramatiką", kuri išėjo 1901 m., taigi vėliau, negu jos autorius tikėjosi, rašydamas šį laišką.

274. Talinas, 1901 m. vasario mėn.

февраль 1901

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Недели через две собираюсь уехать в Ковенскую губ. (в местечко Жеймели, Ков. губ., чр. Бауск Курл. губ.). Хотелось бы видеть в Риге попечителя и узнать от него, даст ли он в своем округе мне место, если меня оправдают. Если он не согласится оставить меня у себя ни в каком случае, попробую обратиться в другой округ. Мне хотелось бы попасть в Петербургский округ, если никаким образом нельзя будет по-

пасть в Литву (в Сув. губ.). Лучше всего, конечно, было бы очутиться в каком-нибудь Пскове или Царском Селе, если нельзя устроиться хоть кое-как в самом Петербурге. Впрочем, на первых порах, может быть, следовало бы брать все, что дадут, и не быть особенно разборчивым. Вы видите, что я желал бы во что бы то ни стало получить, до введения реформы в средней школе, место преподавателя: мне думается, что с введением реформ условия средней школы настолько изменятся, что классику, оставленному за штатом при старых порядках, нельзя будет рассчитывать пристроиться в гимназии нового типа. Мысль о командировке, которую Вы мне подали в бытность моего в СПб-е, всегда соблазнительна, но я желал бы, если будет возможно, оставить на время учительство только по своей доброй воле, а не по требованию, как теперь, начальства. Это вторая причина, по которой я не хотел бы выйти в отставку теперь же.

Андрея Андреевича Булата я просил посоветоваться за меня с Вами[1], как же быть в виду так дурно сложившихся для меня обстоятельств. Следовало ли бы, минуя попечителя, поехать в Министерство до получения мною резолюции по возбужденному против меня делу? Если нет, то куда, по Вашему мнению, следовало бы обратиться с прошением о назначении на место преподавателя, в случае благоприятного исхода всего дела? Хорошо ли было бы, в случае, если попечитель не согласится устроить меня у себя, съездить летом (дело, вероятно, до июля будет закончено) к министру?

Летом я буду жить в Ков. губернии, где буду заниматься словарем. Первый выпуск, выходящий под моей редакциею, надо будет снабдить введением, над которым также придется несколько поработать.

Ваш Ив. Яблонский

Vertimas
1901 m. vasaris

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Po kokių dviejų savaičių ren[illegible]uos vykti į Kauno guberniją (į Žeimelio miestelį, Kauno gub., per Bauskę, Kuršo gub.). Norėčiau Rygoje matytis su kuratoriumi ir iš jo sužinoti, ar jis duos savo apygardoje

man vietą, jeigu mane išteisins. Jeigu jis jokiu atveju nesutiks palikti manęs savo apygardoje, mėginsiu kreiptis į kitą. Norėčiau pakliūti į Peterburgo apygardą, jeigu jokiu būdu nebus galima pakliūti į Lietuvą (į Suvalkų gub.). Visų geriausia, aišku, būtų atsidurti kokiame Pskove ar Carskoje Selo, jeigu negalima bent šiaip taip įsitaisyti pačiame Peterburge. Beje, pradžiai galbūt reikėtų imti ką duos, ir nebūti labai išrankiam. Jūs matote, kad aš pageidaučiau iki vidurinės mokyklos reformos trūks plyš gauti dėstytojo vietą: man rodos, kad, įvedus reformas, vidurinės mokyklos sąlygos taip pakis, jog klasikui, paliktam be tarnybos pagal senąją tvarką, nebus galima tikėtis įsitaisyti naujojo tipo gimnazijoje. Mintis apie komandiruotę, kurią Jūs man įteigėte, kai buvau Peterburge, visada gundo, bet aš norėčiau, jeigu bus galima, laikinai palikti mokytojo darbą tiktai savo gera valia, o ne vyresnybės, kaip dabar, reikalavimu. Tai antroji priežastis, dėl kurios aš nenorėčiau atsistatydinti tuoj pat.

Andrių Bulotą prašiau pasitarti už mane su Jumis, kas daryti atsižvelgiant į taip blogai man susiklosčiusias aplinkybes. Ar derėtų, aplenkiant kuratorių, vykti į ministeriją, kol gausiu rezoliuciją dėl iškeltos man bylos? Jeigu ne, tai kur, Jūsų manymu, reikėtų kreiptis su prašymu, kad paskirtų dėstytojo vietą, jei visa byla baigtųsi laimingai? Ar būtų gera tuo atveju, jeigu kuratorius nesutiktų duoti vietos savo apygardoje, vykti vasarą (byla tikriausiai baigsis iki liepos mėn.) pas ministrą?

Vasarą gyvensiu Kauno gubernijoje, kur tvarkysiu žodyną. Pirmajai daliai, mano redaguotai, reikės parašyti įvadą, kurį reikės atsidėjus rengti.

Jūsų J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 1—3a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Matyt, tuo pačiu kartu A. Bulota tarėsi ir su F. Koršu (žr. Nr. 179).

275. Talinas, 1901 m. balandžio 18 d.(?) (s. st.)

Добрейший Алексей Александрович!

Мне известно, что мое дело перешло в ведение Прокурора С. П.б-ской Судебной палаты и что им поручено товарищу прокурора Мейснеру рассмотреть его и затем высказаться о нем.... Мне крайне желательно было бы знать, как отнеслась к моему проступку прокуратура: от отношения к нему прокуратуры должно зависеть все.

Ваш Ив. Яблонский.

Vertimas
1901

Mieliausiasis Aleksejau Aleksandrovičiau!

Man žinoma, kad mano byla perduota Peterburgo teismo rūmų prokurorui ir kad jis pavedė prokuroro padėjėjui Meisneriui išnagrinėti

ją ir paskui pasakyti savo nuomonę... Man labai reikėtų žinoti, kaip mano nusižengimą vertina prokuratūra: nuo prokuratūros nuomonės turi visa priklausyti.

Jūsų J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 8. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Vieta ir data nustatyta gretinant šį laišką su analogišku laišku V. Lamanskiui, rašytu 1901 m. balandžio 18 d. (žr. Nr. 210). Laiško pradžioje įrašyti metai gali būti ir ne paties J. Jablonskio, o kieno nors kito.

276. Žeimelis, 1901 m. rugsėjo 14 d. (s. st.)

1901

Жеймели, д. 14 сент.

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Писал я прямо в Отделение, потому что считал Вас еще отсутствующим из С. Петербурга. Никакого доклада, конечно, не надо, и никакого другого разъяснения ожидать не могу.

К концу сентября надеюсь выслать в типографию всю рукопись, которая должна войти во второй и последний выпуск 1-го тома. К разъездам по Литве до сих пор никаких препятствий не чинили. Решения по моему делу здесь еще нет.

Ваш Ив. Яблонский

Vertimas

1901

Žeimelis, rugsėjo 14 d.

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Rašiau tiesiai į Skyrių, nes maniau Jus išvykus iš Peterburgo. Jokio pranešimo, aišku, nereikia, taip pat jokio kito paaiškinimo laukti negaliu.

Į rugsėjo pabaigą tikiuos išsiųsiąs į spaustuvę visą rankraštį, kuris turi sudaryti antrąją ir paskutinę pirmojo tomo dalį. Važinėti po Lietuvą iki šiol jokių kliūčių niekas nedarė. Sprendimo dėl mano bylos čia dar nėra.

Jūsų J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 4. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

277. Žeimelis, 1901 m. spalio 12 d. (s. st.)

X.01

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Рукопись словаря я доставил чрез Отделение всю. Я был бы очень рад, если бы Типография успела до Нового года напечатать весь выпуск. За мною теперь дело не станет.

Объяснительная записка, которую готовлю, составит послесловие к первому тому. В ней я надеюсь кое-что выяснить. Она будет доставлена во всяком случае до первого декабря.— Если моим трудом и будет кое-кто недоволен, то должен будет признать во всяком случае, что рукописи словаря я не испортил. Рукопись вышлю вместе с послесловием.

Сегодня отправлюсь в Пушалоты (местечко, в котором некогда собирал материал для словаря А. Юшкевич). Полиция препятствий пока не чинит: много помогает открытый лист, выданный раньше Министерством Вн. дел *). По возвращении из Пушалот (возвр. около 21 окт.) исправлю те листы, которые к этому времени будут присланы, и затем опять поеду, уже к жемайтам.

Прошу Вас, добрейший Алексей Александрович, вкратце объяснить мне следующее:

У Даля под словом «ярём» сказано: «Ярмо крепится срединою за **вайё**». Значения подчеркнутого слова не понимаю.

У Даля есть такие слова:

поо́тжили, пооткапывали, порозворовали, и т. д. Infinitiv'ов к ним не дано. Употребительны ли infinitiv'вы в роде: «поназначать, пооткапывать, поразворовать», иначе говоря — можно-ли пользоваться этими формами для перевода соответствующих литовских infinitiv'ов? — Затем, есть ли разница в значении между «поотсовывали — поотсовали», «поотсохли — поотсыхали», «понабросили — понабросали», и т. д. Как следует писать: «раскорячить, раскоряка» или «раскарячить, раскаряка»?

Ваш Ив. Яблонский

М-ко Жеймели, Ков. г. д. 12 окт. 1901 г.

---

*) Решения по моему делу еще нет.

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Žodyno rankraštį atsiunčiau per Skyrių visą. Būčiau labai patenkintas, jeigu spaustuvė spėtų iki Naujųjų metų išspausdinti visą dalį. Dėl manęs dabar bėdos nebus.

Aiškinamasis raštas, kurį rašau, sudarys pirmojo tomo baigiamąjį žodį. Jame tikiuos šį tą paaiškinti. Jis bus atsiųstas bet kuriuo atveju iki gruodžio 1 d. Jeigu mano darbu ir bus kai kas nepatenkintas, tai beni turės pripažinti, kad žodyno rankraščio nesugadinau. Rankraštį išsiųsiu kartu su baigiamuoju žodžiu.

Šiandien išvykstu į Pušalotą (miestelį, kuriame kadaise rinko žodynui medžiagą A. Juška). Policija kliūčių kol kas nedaro: daug padeda atvirasis lapas, išduotas anksčiau vidaus reikalų ministerijos *). Grįžęs iš Pušaloto (grįšiu apie spalio 21 d.), ištaisysiu tuos lankus, kurie iki to laiko bus atsiųsti, ir paskui vėl važiuosiu, dabar pas žemaičius.

Prašau Jus, mieliausiasis Aleksejau Aleksandrovičiau, trumpai paaiškinti man štai ką:

Dalio žodyne [1] prie žodžio «ярём» pasakyta: «Ярмо крепится срединоюза вайё». Pabrauktojo žodžio reikšmės nesupratau.

Dalio žodyne yra tokių žodžių:

поотжили, пооткапывали, порозворовали ir t. t. Bendračių prie jų nėra. Ar vartojamos bendratys, kaip antai: поназначать, пооткапывать, поразворовать, kitaip sakant — ar galima naudotis šitomis formomis atitinkamoms lietuvių bendratims versti? Toliau, ar yra reikšmių skirtumo tarp «поотсовывали — поотсовали», «поотсыхли — поотсыхали», «понабросили — понабросали» ir t. t. Kaip reikia rašyti «раскорячить, раскоряка» ar «раскарячить, раскаряка»?

Jūsų J. Jablonskis

Žeimelis, Kauno gub. 1901 m. spalio 12 d.

---

*) Sprendimo dėl mano bylos dar nėra.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 6—7a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiško pradžioje data X.01. veikiausiai ne paties J. Jablonskio.

[1] Vladimiro Dalio „Gyvosios didžiarusių kalbos aiškinamasis žodynas" (4 t., 1863—1866).

278. Žeimelis, 1901 m. gruodžio 7 d. (s. st.)

7/XII 901?

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Несколько дней тому назад Помощник Начальника Ковенской губ. Правления потребовал, чтобы без разрешения лиц, производящих обо мне дознание, я не разъезжал по Ковенской губернии. Я ответил, что дознание по моему делу давно закончено, и лиц, про-

изводящих дознание обо мне, я не знаю; кроме того, я указал на то, что мне поручено дело, требующее постояных разъездов по губернии и что на эти разъезды имеется у меня разрешение Министра Внутренных Дел. Я объяснил, что в виду этого я считал достаточным одно уведомление полиции о своих отъездах и не находил нужным испрашивание особых разрешений.

Удовлетворятся ли жандармы этим, не знаю. Если они поставят на своем, ничего путного не выйдет.

Дело мое, как я Вам уже писал, находится в наст. время в ведении Департамента Полиции. Есть основание думать, что исход дела возможен и благоприятный. Как хорошо было бы, если какой-нибудь добрый человек замолвил там за меня словечко! Если жандармы теперь уже находят возможным пробовать ставить препятствия, то чего ждать от них, когда буду отдан под гласным надзором полиции?!

Ваш Ив. Яблонский

Vertimas

7/XII 901?

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Prieš kelias dienas Kauno gub. valdybos viršininko padėjėjas pareikalavo, kad be pareigūnų, vedančių mano kvotą, leidimo nevažinėčiau po Kauno gubernija. Aš atsakiau, kad kvota seniai baigta, ir pareigūnų, vedančių mano kvotą, nežinau; be to, nurodžiau, kad man pavestas darbas reikalauja nuolat važinėti po guberniją ir kad važinėti turiu vidaus reikalų ministro leidimą. Aš paaiškinau, jog dėl viso to maniau, kad užtenka tik pranešti policijai apie savo išvykimą, ir nemačiau reikalo rūpintis ypatingų leidimų.

Ar žandarai pasitenkins tuo, nežinau. Jeigu jie užsispirs, nieko dora nebus.

Mano byla, kaip Jums jau esu rašęs, dabar yra policijos departamente. Turiu pagrindo manyti, kad byla gali baigtis neblogai. Kaip būtų gera, jeigu koks geras žmogus tartų ten už mane žodelį! Jeigu žandarams jau dabar rodosi esant galima mėginti daryti kliūtis, tai ko galima laukti iš jų, kai būsiu atiduotas viešajai policijos priežiūrai?!

Jūsų J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 10—10a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Šio laiško juodraštis yra LKLI, f. 52-95, lp. 1—2. Rašyta pieštuku, daug taisymų. Datuojama pagal laiško pradžioje įrašytą datą, bet ji gali būti ne J. Jablonskio.

279. Žeimelis, 1901 m. gruodžio 11 d. (s. st.)

XII. 1901

[...] бы Ковенская, Виленская, Гродненская и Сувалкская губернии (или вообще места, населенные литовцами, и пограничные с Литвою местности); при моей фамилии не должно быть придачи «преподаватель Ревельской гимназии» (если нужно, можно прибавить — «коллежский советник», в каковом чине я в наст. время состою); может быть упомянута командировка на два года или же, как теперь, оставлена бессрочная командировка (первое лучше). Желательно было бы, конечно, заменить предполагаемый для меня (такие ходят слухи) гласный надзор негласным или простым обязательством сообщать полиции о посещенных мною или намечаемых для посещения местах. Во всяком случае было бы крайне желательно иметь такую бумагу.

Таково мое желание, а что, при наличности стеснительных условий, в настоящее время исполнил, это Вы на месте можете лучше знать.

Семья моя будет пока жить в мест. Жеймелях. Деньги прошу высылать моей жене: Констанции Адамовне Яблонской, в мест. Жеймели (Ков. губ.). Когда поселюсь в Шавлях после первых, самых необходимых поездок, можно будет высылать и на мое имя. Но об этом будет своевременно сообщено.

Чрез Вас, добрейший Алексей Александрович, шлю за все участие ко мне глубочайшую благодарность Отделению как от себя, так и от своей семьи.

Ваш Ив. Яблонский

Мест. Жеймели, д. 11 декабря 1901 г.

Vertimas
XII.1901

[...] Kauno, Vilniaus, Gardino ir Suvalkų gubernijos (arba apskritai vietos, gyvenamos lietuvių, ir esančios kaimynystėj su Lietuva vietovės); prie mano pavardės neturi būti priedo „Talino gimnazijos dėstytojas" (jei reikia, galima pridėti — „kolegijos patarėjas", šį rangą tebeturiu); gali būti paminėta komandiruotė dviem metams arba, kaip dabar, palikta neribota komandiruotė (pirmoji geriau). Aišku, pageidaučiau, kad numatoma man viešoji priežiūra (eina tokie gandai) būtų pakeista neviešąja arba tiesiog įpareigojimu pranešti policijai apie mano lankytąsias arba ketinamas lankyti vietas. Šiaip ar taip, labai pageidaučiau turėti tokį dokumentą.

Toks mano troškimas, o ką dabartinėmis vargingomis sąlygomis esu šiuo metu padaręs, tai Jūs vietoje galite geriau žinoti.

Mano šeima kol kas gyvens Žeimelyje. Pinigus prašau siųsti žmonai: Konstancijai Jablonskienei, Žeimelis (Kauno gub.). Kada apsigyvensiu Šiauliuose po pirmųjų, pačių būtinųjų kelionių, bus galima siųsti ir mano vardu. Bet apie tai bus laiku pranešta.

Per Jus, mielasis Aleksejau Aleksandrovičiau, siunčiu už visą mano paramą nuoširdžiausią padėką Skyriui tiek savo, tiek ir savo šeimos vardu.

Jūsų J. Jablonskis

Žeimelis 1901 m. gruodžio 11 d.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 11—12. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Nėra laiško pradžios. Prieš tekstą esanti data veikiausiai ne J. Jablonskio.

280. Žeimelis, 1901 m. gruodžio 13 d. (s. st.)

13.XII.901

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Последнее письмо я Вам отправил без «открытого листа», потому что не мог выслать его заказным. Теперь присылаю и «лист», прося заменить его, если возможно, новым. Разъезжая с этим листом, я в последнее время являлся в некоторой степени самозванцем («дан сей лист ... **преподавателю Александровской гимназии в г. Ревеле**»); с другой стороны, лист этот был выдан при совершенно иных условиях (у меня еще не было счетов с полициею). Старый «лист» дает возможность ездить, а новые условия тормозят. Поэтому нужен лист, который был бы выдан при новых условиях, или необходимо признать эти новые условия. Как бы то ни было, для того, чтобы вместе решить ту задачу, которая возлагается на меня постановлением Отделения выдавать мне известное время вспомоществование, нужна в настоящее время особая бумага.— Лучше всего было бы, если бы полиция ограничивалась получением от меня обязательства, по которому я должен был бы **уведомлять** ее о своих отъездах, указывая куда, с какою целью и на какое время буду уезжать. Лица, состоящие под гласным надзором полиции, бывают обязательно прикреплены к одному месту, и отъезд из этого места возможен лишь с **разрешения** полиции, что сопряжено с продолжительными хлопотами, и очень часто, как показывает практика, просьбы таких лиц не удовлет-

воряются.— Если администрация найдет возможным довольствоваться исполнением с моей стороны такого обязательства, не отдавая меня формально под гласный надзор полиции, я получу из Рижского учебного округа одновременное пособие в размере годового оклада учительского жалования. Возможно, что **формальная** отдача меня под гласный надзор лишит меня этого права. Вот вторая причина, по которой я желал бы так или иначе выйти формально чистым из всей злосчастной истории. В последнем письме я писал Вам, что желательна бумага, дающая право бывать и в других губерниях с литовским или полулитовским населением. Дело в том, что говоры Виленской и Гродненской губерний и восточной части (дзуков) Сувалкской губернии весьма мало известны, а между тем, судя по имеющимся о них скудных данных, они представляют много интересного, да и вообще желательно было бы собрать возможно больше точных данных и притом из возможно большего числа местностей с литовским населением: по выходе в свет словаря А. Юшкевича придется ведь издать и дополнения к словарю, а собирание словарного материала невозможно без изучения и других фактов языка, что в свою очередь требует весьма серьезного отношения на отдельных говорах.

Вот мои желания. Сделайте, что возможно и достижимо, а я буду делать все, чтобы оправдать Ваши ожидания. Однако и теперь я могу сказать, что само вспомоществование Отделения русского языка и словесности сделало столько, что в **настоящее время** я не желал бы возвратиться в гимназию...

* * *

Я бы хотел получить из Отделения р. яз. и сл-ти: 1) отпечатанную часть Постиллы Даукши и 2) буде вышел **пятый** выпуск словаря русского языка, издаваемого вторым Отделением Академии Наук.

Пока я жил в Ревеле, я пользовался из гимназической библиотеки словарем Даля. Им пользовался я и в Жеймелях, но теперь я должен был послать его в Ревель. В Москве словарь этот можно приобрести за 45 рублей. Если бы можно было занять его на год или на два (не теперь, а через несколько месяцев), я бы не приобретал его в Москве. Может-быть име-

ется где-нибудь не особенно нужный или менее дорогой экземпляр словаря Даля?

Ваш Ив. Яблонский

Мест. Жеймели, 13 дек. 1901 г.

PS. Кстати еще одна мелочь в дополнение к последнему письму. Я Вам писал, что аппарат Russelot'a, если иначе нельзя, придется приобрести за те деньги, которые предполагаю получить за коррект. **2-го выпуска** 1-го тома. Возможно,— и против этого я, конечно, ничего не могу иметь,— что с получением пособия я лишусь вознаграждения за напечатание **этого** выпуска. Одно только было бы неудобно: я не мог бы никоим образом думать о приобретении этого аппарата. Извините, что я задаюсь такими мелочами.

Ваш Яблонский.

13. XII. 901

Vertimas

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Paskutinį laišką Jums siunčiau be „atvirojo lapo", nes negalėjau pasiųsti jį registruotą. Dabar siunčiu „lapą" ir prašau pakeisti jį, jeigu galima, nauju. Važinėdamas su šituo lapu, aš paskutiniu laiku buvau tam tikru mastu apsišaukėlis („šis lapas duotas... **Talino Aleksandro gimnazijos dėstytojui**"); antra vertus, šitas lapas buvo duotas visai kitomis aplinkybėmis (dar neturėjau sąskaitų su policija). Senasis „lapas" leidžia važinėti, o naujosios aplinkybės kliudo. Todėl reikalingas lapas, išduotas naujosiomis aplinkybėmis, arba reikia pripažinti tas naująsias aplinkybes. Šiaip ar taip, norint kartu išspręsti šitą uždavinį, kurį gaunu Skyriaus nutarimu duoti man tam tikrą laiką pašalpą, reikia dabar ypatingo dokumento. Geriausia būtų, jei policija tenkintųs gavus mano įsipareigojimą, kuriuo aš turėčiau **pranešti** ir apie savo išvykimus, nurodyti, kur, kokiu tikslu ir kurį laiką išvažiuosiu. Žmonės, kurie yra viešojoje policijos priežiūroje, turi būtinai gyventi vienoje vietoje ir išvykti iš šitos vietos gali tik su policijos **leidimu**, kas susiję su ilgai trunkančiais prašymais, ir labai dažnai, kaip rodo praktika, tokių žmonių prašymai nepatenkinami. Jeigu administracija pasitenkintų tuo, jog aš vykdyčiau tokį įsipareigojimą, ir formaliai neatiduotų manęs viešajai policijos priežiūrai, aš tada gaučiau iš Rygos mokslo apygardos vienkartinę pašalpą, prilygstančią metinei mokytojo algai. Gali būti, kad **formalus** mano atidavimas viešajai priežiūrai atims šitą teisę. Čia antroji priežastis, dėl kurios pageidaučiau šiaip ar taip išeiti formaliai švarus iš visos nelemtos istorijos. Paskutiniame laiške Jums aš rašiau, kad reikalingas dokumentas, suteikiantis teisę būti ir kitose gubernijose, gyvenamose lietuvių ar pusiau lietuvių. Mat Vilniaus ir Gardino gubernijų ir Suvalkų gubernijos rytų dalies (dzūkų) šnektos labai mažai pažįstamos, o tuo tarpu, sprendžiant iš turimų apie jas menkų duomenų,

jos labai įdomios, pagaliau apskritai reikėtų surinkti kuo daugiau tikslių duomenų ir, be to, iš kuo daugiau lietuvių gyvenamų vietovių: išleidus A. Juškos žodyną, reikės juk išleisti jo papildymus, o rinkti žodyno medžiagos neįmanoma be kitų kalbos faktų tyrimo, kas savo ruožtu reikalauja labai įsigilinti į atskiras šnektas.

Tokie mano troškimai. Darykite, kas galima ir įmanoma, o aš pasistengsiu pateisinti Jūsų lūkesčius. Tačiau ir dabar galiu sakyti, kad pati Rusų kalbos ir literatūros skyriaus pašalpa padarė tiek, jog **šiuo metu** nenorėčiau grįžti į gimnaziją...

——— * ———

Aš norėčiau iš Rusų k. ir lit. skyriaus gauti: 1) išspausdintąją Daukšos Postilės dalį ir 2) jeigu išėjo, Mokslų Akademijos Antrojo skyriaus leidžiamojo rusų kalbos žodyno **penktąją** dalį.

Kol aš gyvenau Taline, naudojausi gimnazijos bibliotekos Dalio žodynu. Juo naudojausi ir Žeimelyje, bet dabar turėjau jį nusiųsti į Taliną. Maskvoje šitą žodyną galima įsigyti už 45 rublius. Jeigu būtų galima jį pasiskolinti metams ar dvejiems (ne dabar, o po kelių mėnesių), aš jo nepirkčiau Maskvoje. Galbūt kas nors turi ne taip reikalingą arba ne tokį brangų Dalio žodyno egzempliorių?

Jūsų J. Jablonskis

Žeimelis, 1901 m. gruodžio 13.

PS. Beje, dar viena smulkmena prie paskutinio laiško. Aš Jums rašiau, kad Russelot'o aparatą [1], jeigu kitaip negalima, reikės įsigyti už tuos pinigus, kuriuos tikėjausi gauti už 1-ojo tomo **2-osios dalies** korektūrą. Gali būti,— ir dėl to aš, aišku, nieko negaliu sakyti,— kad dėl pašalpos aš neteksiu atlyginimo už **šitos** dalies išspausdinimą. Viena tiktai būtų nepatogu: aš jokiu būdu negalėčiau galvoti įsigyti šitą aparatą. Atleiskite, kad kvaršinu galvą tokiomis smulkmenomis.

Jūsų Jablonskis

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 13—16. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] A. Šachmatovas viename laiške (1901 m. gruodžio 23 d.; TSRS MAA, f. 90, ap. 3, b. 98, lp. 42—42a) patarė F. Fortunatovui atkalbėti J. Jablonskį nuo šio aparato pirkimo: jį pats matęs ir manąs, kad tas aparatas jų tikslams netinkąs. Matyt, aparatas, vartotas kalbai užrašyti, buvo primityvus.

281. Žeimelis (?), 1901 m. gruodžio mėn.

Добрейший Алексей Александрович!

Как Вы меня обрадовали Вашим сообщением о назначении мне пособия от Отделения, этого выразить Вам я не в состоянии. Скажу только, что со своей стороны употреблю все усилия к тому, чтобы вполне оправдать Ваше и Отделения высокое ко мне доверие.

Я предполагаю с наступающего января м-ца отправиться в окрестности Олсяд, Велионы и Пушалот собирать там в течение приблизительно шести месяцев материалы главным образом для литовского словаря и вместе с тем проверить все те слова, которые собраны в названных местностях покойным А. Юшкевичем. Попутно буду собирать, конечно, и вообще материалы для литовской грамматики и диалектологии. Как все это будет делаться, это Вы увидите из моих отчетов. С будущего лета предполагаю поселиться с семьею в г. Шавляе (Ков. губ.): одного сына придется отдать в Шавельскую гимназию, кроме того Шавли — центральный город (на жел. дороге) той территории, которая будет предметом моих изысканий. В Шавлях легко найти лиц, которые будут переписывать обработанный для печати словарь. К переписке, однако, я хотел бы приступить только после получения отзывов о втором выпуске от акад. Ф. Ф. Фортунатова и проф. [...]

Vertimas

Mieliausiasis Aleksejau Aleksandrovičiau!

Kaip aš apsidžiaugiau, gavęs Jūsų pranešimą apie man paskirtą Skyriaus pašalpą, to nemoku apsakyti. Tiek galiu pasakyti, jog aš savo ruožtu padarysiu visa, kad tik pateisinčiau Jūsų ir Skyriaus didelį manimi pasitikėjimą.

Aš manau nuo kitų metų sausio mėn. išvykti į Alsėdžių, Veliuonos bei Pušaloto apylinkes ir rinkti ten apytikriai šešis mėnesius medžiagą pirmiausia lietuvių kalbos žodynui, paskui patikrinti visus tuos žodžius, kurie surinkti minėtose vietovėse velionio A. Juškos. Taip pat rinksiu, aišku, apskritai medžiagą lietuvių gramatikai ir dialektologijai. Kaip visa tai bus daroma, Jūs pamatysite iš mano apyskaitų. Manau nuo kitos vasaros su šeima apsigyventi Šiauliuose (Kauno gub.): vieną sūnų reikės leisti į Šiaulių gimnaziją, be to, Šiauliai — tos teritorijos, kuri bus mano tyrinėjimų objektas, svarbiausias miestas (prie geležinkelio). Šiauliuose lengva rasti žmonių, kurie perrašys žodyną, parengtą spausdinti. Tačiau perrašyti aš norėčiau imtis tik tada, kai gausiu atsiliepimus apie antrąją dalį iš akad. F. Fortunatovo ir prof. [...]

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 9—9a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiškas be pabaigos, vietos ir datos. Data nustatyta iš A. Šachmatovo 1901.XII.23 rašyto F. Fortunatovui laiško, kuriame A. Šachmatovas sakosi, jog pranešęs J. Jablonskiui apie skirtą subsidiją po 100 rublių kas mėnesį ir kad šis esąs labai dėkingas (TSRS MAA, f. 90, ap. 3, b. 98, lp. 42). Oficialiai Rusų kalbos ir literatūros skyrius J. Jablonskiui pranešė 1902 m. sausio 21 d. raštu Nr. 78 (žr. Nr. 256).

282. Žeimelis, 1901 m. gruodžio 31 d. (s. st.)

31.XII.1901

Извините, что пишу на такой бумаге.

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Сегодня я должен был ответить на след. бумагу (предложение Ков. губернатора Поневежскому исправнику, от 12 дек. 1901 г. за № 143):

«Вследствие рапорта от 6 июля сего года за № 486, даю знать Вашему Высокоблагородию, что так как, по сообщению Эстляндского губернатора, состоящий по распоряжению Департамента Полиции под негласным надзором полиции Иван Осипович Яблонский в должности учителя Ревельской Александровской гимназии уже не состоит, то он не имеет права пользоваться выданным ему Министерством Внутренних Дел 26 мая 1897 г. за № **943** открытым листом для разъездов по Ковенской губернии, в виду чего поручаю Вам истребовать от него означенный открытый лист и таковой представить мне.

(Следует подпись):
И. д. Губернатора
Вицегубернатор.»

Я отвечал: «Упоминаемый в настоящей бумаге (хотя № выставлен, кажется, ошибочно) лист отправлен мною в Императорскую Академию Наук для возвращения Господину Министру Внутренних Дел».

На бумаге Губернатора значится «секретно», но ее препроводили прямо ко мне и вручили чрез урядника. Я расписался (дал ответ) на обороте обозначенной бумаги, и тем дело кончилось. Теперь урядник пошлет ее приставу, пристав исправнику, исправник даст ответ губернатору, а губернатор, вероятно, сделает запрос в Министерстве. Поэтому желательно, чтобы мой открытый лист был действительно возвращен в Министерство при испрашивании для меня какой-нибудь новой бумаги.— Не может ли г. Министр, буде найдет возможным выдать эту важную для меня бумагу, ограничиться припискою (если сочтет необходимым или возможным) слов: «Яблонскому вменено в обязанность перед отправлением в какую-нибудь

местность для означенной цели в листе сообщать местной полиции о своем отъезде в эту местность».

Интересно, что полиция придралась только к словам листа: «выдан сей лист ... **преподавателю Рев. Ал. гимназии** И. О. Яб-му».

Прежде всего я хотел бы поехать в окрестности м-ка Ольсяды (Тельшевского уезда) и пробыть там около месяца. Но до получения бумаги буду оставаться в м. Жеймелях.

Искренне преданный Вам Ив. Яблонский
М. Жеймели, д. 31 дек. 1901 г.

[Įrašas paskutinio puslapio paraštėje] Извините, что я Вам заделал столько хлопот.

Vertimas
31.XII.1901

Atsiprašau, kad rašau tokiame popieriuje.

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Šiandien aš turėjau atsakyti į tokį raštą (Kauno gubernatoriaus teikimą Panevėžio ispravnikui, 1901 m. gruodžio 12, Nr. 143):

„Atsakydamas į š. m. liepos 6 d. raportą Nr. 486, pranešu Jūsų Prakilnybei, kad, kaip rašo Estijos gubernatorius, policijos departamento potvarkiu esąs neviešojoje policijos priežiūroje Jonas Jablonskis jau neina Talino Aleksandro gimnazijos mokytojo pareigų, dėl to jis neturi teisės su Vidaus reikalų ministerijos jam duotu 1897 m. gegužės 26 d. atviruoju lapu **Nr. 943** važinėti po Kauno guberniją, tad pavedu Jums išreikalauti iš jo kalbamąjį atvirąjį lapą ir pateikti jį man.

(Parašas):

Ein. gubernatoriaus p. vicegubernatorius".

Aš atsakiau: „Kalbamąjį šitame rašte (nors Nr. parašytas, rodos, klaidingai) lapą esu išsiuntęs Imperatoriškajai mokslų akademijai, kad jį grąžintų ponui vidaus reikalų ministrui."

Gubernatoriaus rašte pažymėta „slaptai", bet jį atsiuntė tiesiog man ir įteikė per uriadniką. Aš pasirašiau (atsakiau) minėtojo rašto kitoje pusėje, ir tuo viskas baigėsi. Dabar uriadnikas nusiųs jį pristavui, pristavas ispravnikui, ispravnikas atsakys gubernatoriui, o gubernatorius, matyt, teirausis ministerijoje. Todėl būtų gera, kad mano atvirasis lapas iš tikrųjų būtų grąžintas ministerijai ir būtų prašoma man kokio kito rašto. Ar nesutiktų p. ministras, jei pripažintų, kad galima duoti man šitą svarbų raštą, tenkintis prierašu (jei matys, kad reikia arba galima): „Jablonskis, prieš išvykdamas į kokią nors vietovę nurodytu lape tikslu, privalo pranešti vietos policijai apie savo išvykimą į tą vietovę".

Įdomu, kad policija prikibo tik prie lapo žodžių: „šis lapas duotas... **Talino Aleksandro gimnazijos dėstytojui** J. Jablonskiui".

Pirmiausia aš noréčiau nuvykti į Alsėdžių (Telšių apskrityje) apylinkes ir išbūti ten kokį mėnesį. Bet, kol gausiu raštą, pasiliksiu Žeimelyje.

Nuoširdžiai atsidavęs Jums J. Jablonskis

Žeimelis, 1901 m. gruodžio 31 d.

Atsiprašau, kad Jums pridariau tiek rūpesčių.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 17—18a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

283. Žeimelis, 1902 m. sausio 7 d. (s. st.)

Жеймели, 8 янв. 902 г.

Добрейший Алексей Александрович!

Сегодня получил Ваше письмо. Весьма благодарен Вам за сообщение, советы и пожелания. Самое главное для меня в наст. время получить бумагу, без которой нельзя двинуться в путь (зима самое лучшее время для филологич. экскурсий).

Мне сообщили, что то дело, в котором причастен и я, в середине января перейдет из М-ства Внутр. Дел в М-ство Юстиции для доклада Государю. То или иное решение этого дела должно получить Высочайшую санкцию. Это обстоятельство меня несколько смущает: если министр выдаст мне открытый лист, а затем последует «Высочайшее постановление» об отдаче меня под гласный надзор на два года, то лист, как бумага, выданная низшею по сравнению с «постановлением» инстанциею, потеряет опять свое значение. Возможно, что так пессимистически смотреть на дело не подобается, но тем не менее считаю нужным высказать Вам и это.— Что мой лист попадет в Министерство в середине января (не раньше), едва ли может выйти что-нибудь дурного.

Словаря Даля без Е, Ж, З хватит, так как у меня имеется второе (новейшее) издание Академического словаря. Если высылая Даля, пришлете выпуск Академич. словаря за 1901 г. и отпечатанную часть постиллы Даукши, Вы меня весьма обяжете.

Второй выпуск словаря А. Юшкевича уже приготовлен для печати и выслан чрез Отделение в Типографию в первой половине октября мца минувшего года. Он не напечатан еще только потому, что типография в прошлом полугодии была завалена, по-види-

мому, работою, и печатанье словаря Юшкевича подвигалось чрезвычайно медленно. Если типография найдет возможным ускорить печатание, второй выпуск может выйти в самом непродолжительном времени: за мною дело не станет. В начале минувшего октября (во всяком случае не позже) я писал Ф. Ф. Мартенсу, прося ускорить, если возможно, печатание словаря, так как для меня заважно, чтобы выпуск был окончен к Новому году, но печатание тем не менее подвигалось черепашьим шагом. Ф. Ф-ча я не виню: у него,— вероятно, во втором полугодии всегда бывает много дела. К тому времени, когда печатание второго выпуска будет приходить к концу, пришлю и послесловие к нему (заключит. слово к I тому).

Раньше, когда я жил в Ревеле, печатание задерживалось по моей причине: собирать нужные сведения было весьма трудно, и у меня самого было много служебного дела. С переселением в Литву отношение мое к словарю изменилось... Желательно, чтобы на печатание дальнейших выпусков словаря в типографии было больше рук и свободного времени. Однако, как я Вам уже писал, к печатанию дальнейших выпусков я желал бы приступить только во вт. полугодии текущего 1902 г.

Ваш Яблонский

[Įrašas paskutinio puslapio paraštėje] Примите и мои пожелания: оставайтесь таким добрым и отзывчивым, каким Вы были до сих пор, и сохраните на долго Ваши молодые силы, укрепите их полезным и плодотворным трудом.

Vertimas
1902 m. sausio 8 d.

Mieliausiasis Aleksejau Aleksandrovičiau!

Šiandien gavau Jūsų laišką. Labai ačiū Jums už žinią, patarimus ir linkėjimus. Svarbiausia man šiuo metu gauti raštą, be kurio negalima leistis į kelionę (žiema pats gerasis laikas filologijos ekskursijoms).

Man buvo pranešta, jog toji byla, kurioj esu ir aš, sausio viduryje pereis iš Vid. reikalų m-rijos į Teisingumo m-riją, kad būtų galima referuoti valdovui. Šioks ar toks šitos bylos sprendimas turi gauti aukščiausiąją sankciją. Toji aplinkybė mane kiek trikdo: jeigu ministras duos man atvirąjį lapą, o paskui bus „aukščiausiasis sprendimas" atiduoti mane viešajai priežiūrai dvejus metus, tai lapas, kaip dokumentas, duotas žemesnės palyginti su „sprendimu" instancijos, vėl ne-

teks savo reikšmės. Galimas daiktas, kad taip pesimistiškai vertinti bylą nereikėtų, bet vis dėlto manau, jog Jums reikia ir tai pasakyti. Jeigu mano lapas paklius į ministeriją sausio viduryje (ne anksčiau), vargu ar gali kas bloga iš to išeiti.

Dalio žodyno be E, Ж, З užteks, nes turiu antrąjį (naujausiąjį) Akademinio žodyno leidimą. Jeigu, siųsdami Dalį, atsiųsite 1901 m. Akadem. žodyno leidimą ir išspausdintą Daukšos postilės dalį, tai Jūs mane labai daug kuo įpareigosite.

A. Juškos žodyno antroji dalis jau paruošta spausdinti ir per Skyrių nusiųsta į spaustuvę pernai metų spalio mėn. pirmojoje pusėje. Ji dar neišspausdinta tiktai todėl, kad spaustuvė praėjusį pusmetį, matyt, buvo užversta darbu, ir Juškos žodynas buvo spausdinamas labai lėtai. Jei spaustuvė galės paspartinti spausdinti, antroji dalis gali išeiti kuo artimiausiu laiku: aš darbo nesutrukdysiu. Praėjusio spalio pradžioje (jokiu būdu ne vėliau) aš rašiau F. Martensui ir prašiau, jei galima, paspartinti spausdinti žodyną, nes man ypačiai svarbu, kad ta dalis būtų baigta iki Naujųjų metų, bet spausdinimas vis dėlto judėjo vėžlio *žingsniu. F. Martenso aš nekaltinu: jis tikriausiai antrajame* pusmetyje visada turi daug darbo. Iki to laiko, kai antroji dalis bus baigiama spausdinti, atsiųsiu ir jos baigiamąjį žodį (pabaigos žodį I tomui).

Anksčiau, kada gyvenau Taline, spausdinimas trukdėsi dėl mano kaltės: rinkti reikiamus duomenis buvo labai sunku, ir pats turėjau daug mokyklos darbo. Man persikėlus į Lietuvą, žodyno reikalai pasikeitė... Būtų pageidautina, kad tolesnėms žodyno dalims spausdinti spaustuvėje rastųsi daugiau rankų ir laisvo laiko. Tačiau, kaip Jums jau esu rašęs, spausdinti tolesnes dalis aš norėčiau pradėti tik antrajame šių 1902 m. pusmetyje.

Jūsų Jablonskis

[Įrašas paskutinio puslapio paraštėje]
Priimkite ir mano linkėjimus: būkite toks geras ir jautrus, koks Jūs buvote iki šiolei, ir išlaikykite ilgai savo jaunas jėgas, stiprinkite jas naudingu ir vaisingu darbu.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 19—20a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

284. Šiauliai, 1902 m. vasario 17 d. (s. st.)

г. Шавли, 17 февр. 1902 г.

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Несколько недель тому назад ротмистр Вонсяцкий при Либаве прислал в м-ко Жеймели бумагу, в которой было сказано, что он, Вонсяцкий, отдаст меня под стражу или отправит в Жеймели по этапу, если я осмелюсь выехать без его разрешения из Жеймель. Не получая открытого листа и считая необходимым отправиться в м-ко Ольсяды, я решил обратиться за разрешением к жандармскому ротмистру. Вот что я писал ровно две недели тому назад Вонсяцкому:

«Императорская Академия Наук поручила мне редактирование издаваемого ею словаря А. Юшкевича. Мне, как редактору этого труда, нужно прожить около месяца в м-ке Ольсядах и его окрестностях, чтобы проверить там данные словаря, собранные в этих местах А. Юшкевичем. Поэтому имею честь просить Ваше Высокородие разрешить мне отправиться в м-ко Ольсяды (Тельшевского уезда, Ков. губ.) и его окрестности на один месяц. Отправляясь из м-ка Ольсяд в окрестные деревни, буду уведомлять местную полицию, называя ей деревни, в которых найду необходимым прожить некоторое время. Наперед назвать эти деревни в настоящее время не могу: это будет видно на месте, в м-ке Ольсядах.

При сем считаю необходимым пояснить:

1) какого-либо документа для разъездов по Ковенской губернии у меня в настоящее время не имеется;

2) разъезжая с научною целью по имевшемуся у меня документу, я всегда уведомлял о своих отъездах местную полицию

и 3) буде таковой документ (для разъездов с филологическими целями) будет мне когда-либо выдан установленною для сей цели законом властью до получения испрашиваемого от Вас разрешения, я отправлюсь в м-ко Ольсяды и его окрестности на основании этого документа, причем отправляясь уведомлю и полицию, дабы она знала, где я пребываю, и могла следить, если найдет нужным, за моими работами».

Открытый лист (№ 1031, от 29 янв.) я получил из Отделения до получения ответа от жанд. ротмистра Вонсяцкого и уже уведомил полицию о предположенном отъезде в м-ко Ольсяды *). Но накануне отъезда урядник, повидавшийся со своим начальством, сообщил мне частным образом, что ротм. Вонсяцкий не разрешил мне ехать в м-ко Ольсяды, и что его начальство советует мне не ехать из Жеймель (во избежание неприятностей). Уряднику я ответил, что ехать я должен.

Возможно, что чрез несколько дней меня задержат и ... Заниматься я буду только тем, что входит в круг обязанностей человека, изучающего местные говоры

*) Полиции сообщено об имеющемся у меня Открытом листе.

литовского языка и проверяющего по данным этих говоров данные словаря А. Юшкевича. В случае какой-нибудь «неожиданности», Вы будете поставлен в известность.

Ваш Ив. Яблонский

Vertimas

Šiauliai, 1902 m. vasario 17 d.

Prieš kelias savaites Liepojos rotmistras Vonsiackis atsiuntė į Žeimelį raštą, kuriame buvo pasakyta, kad jis, Vonsiackis, areštuosiąs mane arba pasiųsiąs į Žeimelį etapu, jeigu aš išdrįsiąs be jo leidimo išvažiuoti iš Žeimelio. Negaudamas atvirojo lapo ir manydamas, kad reikia vykti į Alsėdžius, aš nusprendžiau kreiptis į žandarų rotmistrą leidimo. Štai ką aš rašiau lygiai prieš dvi savaites Vonsiackiui:

„Imperatoriškoji Mokslų Akademija pavedė man redaguoti jos leidžiamąjį A. Juškos žodyną. Man, kaip šio darbo redaktoriui, reikės apie mėnesį pagyventi Alsėdžių miestelyje ir jo apylinkėse ir tikrinti žodyno duomenis, surinktus šitose vietose A. Juškos. Todėl turiu garbės prašyti Jūsų Kilnybę leisti man vykti į Alsėdžių miestelį (Telšių apskrities, Kauno gub.) ir jo apylinkes ir ten prabūti vieną mėnesį. Vykdamas iš Alsėdžių miestelio į aplinkinius kaimus, pranešiu vietos policijai ir nurodysiu jai kaimus, kuriuose reikės kurį laiką gyventi. Iš anksto nurodyti tų kaimų šiuo metu negaliu: tai bus gaišku vietoje, Alsėdžių miestelyje.

Be to, manau esant reikalinga štai ką paaiškinti:

1) kokio nors dokumento, leidžiančio važinėti po Kauno guberniją, šiuo metu neturiu;

2) važinėdamas mokslo reikalais pagal turėtą mano dokumentą, visada informuodavau apie savo išvykimus vietos policiją ir

3) jei toks dokumentas (važinėti filologijos reikalais) bus man kada nors duotas įstatymu įgaliotos valdžios, iki bus gautas prašomas iš Jūsų leidimas, aš išvyksiu į Alsėdžių miestelį ir jo apylinkes šito dokumento pagrindu, be to, išvykdamas informuosiu ir policiją, kad ji žinotų, kur aš esu, ir galėtų sekti, jeigu jai reikės, mano darbą."

Atvirąjį lapą (Nr. 1031, sausio 29 d.) aš gavau iš Skyriaus dar prieš žandarų rotmistro Vonsiackio atsakymą ir jau informavau policiją apie būsimą kelionę į Alsėdžius *). Bet kelionės išvakarėse uriadnikas, pasimatęs su savo vyresnybe, man neoficialiai pranešė, kad rotm. Vonsiackis neleidęs man važiuoti į Alsėdžius ir kad jo vyresnybė patarianti man nevažiuoti iš Žeimelio (kad nebūtų nemalonumų). Uriadnikui atsakiau, kad važiuoti turįs.

Galimas daiktas, kad po kelių dienų mane sulaikys ir .. Aš dirbsiu tiktai tai, kas priklauso žmogui, tiriančiam lietuvių kalbos vietos šnektas ir tikrinančiam šitų šnektų faktais A. Juškos žodyno duomenis. Jeigu iškils koks „netikėtumas"— Jūs gausite žinią.

Jūsų J. Jablonskis

---

*) Policijai pranešta, kad turiu atvirąjį lapą.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 21—22a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

285. Viekšniai, 1902 m. vasario 20 d. (s. st.)

Добрейший Алексей Александрович!

Я еду в м-ко Ольсяды (чр. г. Тельши, Ков. губ., в м-ко Ольсяды,— таков мой адрес). Копию открытого листа, засвидетельствованную нотариусом, я отправил в г. Либаву, желая этим путем устранить могущие возникнуть неприятности и недоразумения.

Все дело, по имеющимся здесь сведениям, 27 февр. или 5 марта будет докладываться Министром Юстиции Государю. Таким образом административное решение получит, наконец, санкцию Высочайшей власти. Как было бы хорошо, если бы последствием этого решения не было лишение меня тех прав, которые даются имеющимся у меня открытым листом!

Если Вонсяцкий узнает об этом решении раньше меня и оно будет неблагоприятно для меня, он может распорядиться отправлением меня по этапу на место «постоянного жительства».

Ваш Ив. Яблонский

М-ко Векшни, Тельш. у. Ков. губ., д. 20 февр. 1902 г.

Vertimas

Mieliausiasis Aleksejau Aleksandrovičiau!

Aš važiuoju į Alsėdžius (per Telšius, Kauno gub., į Alsėdžių m-lį,— toks mano adresas). Atvirojo lapo kopiją, patvirtintą notaro, aš nusiunčiau į Liepoją, norėdamas tokiu būdu išvengti galimų nemalonumų ir nesusipratimų.

Visą bylą, turimomis čia žiniomis, vasario 27 ar kovo 5 d. teisingumo ministras referuos valdovui. Tokiu būdu administracijos sprendimas gaus pagaliau aukščiausiosios valdžios sankciją. Kaip būtų gera, jei šiuo sprendimu nebūtų atimtos man tos teisės, kurias duoda mano turimas atvirasis lapas!

Jeigu Vonsiackis sužinos apie šį sprendimą anksčiau už mane ir bus nepalankus man, jis gali pasirūpinti nugabenti mane etapu į „nuolatinę gyvenamąją" vietą.

Jūsų J. Jablonskis

Viekšnių m-lis, Telšių apskr., Kauno gub.,
1902 m. vas. 20 d.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 23—23a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Publikuota: Piročkinas A. Prie bendrinės kalbos ištakų.— V., 1977, p. 199.

286. Alsėdžiai, 1902 m. kovo 9 d. (s. st.)

Добрейший Алексей Александрович!

Мною получено известие, что дело мое окончено: состоялось 27 марта постановление, подписанное Государем. Не знаю только, **чем** оно кончилось. Если можете узнать, сообщите, ради Бога, поскорее, дабы, в случае неблагоприятного исхода, можно было по скорее убраться из Ольсяд, не дожидаясь, пока отправят по этапу на место жительства.

В м-ке Ольсядах я живу уже три недели. Если можно будет прожить здесь еще три недели, из-за словаря больше не придется сюда приезжать.

В настоящую минуту известие о состоявшемся постановлений поглощает меня всего, и ни о чем писать не могу.

Ваш Ив. Яблонский

М-ко Ольсяды, чр. г. Тельши,
Ковенской губ. д. 9 марта 1902 г.

Vertimas

Mieliausias Aleksejau Aleksandrovičiau!

Gavau žinią, kad mano byla baigta: kovo [1] 27 d. priimtas sprendimas, pasirašytas valdovo. Nežinau tiktai, **kuo** ji baigėsi. Jeigu galite sužinoti, praneškite, dėl dievo meilės, greičiau, kad nepalankios baigties atveju būtų galima greičiau išsinešdinti iš Alsėdžių, nelaukiant, kol pasiųs etapu į gyvenamąją vietą.

Alsėdžiuose aš gyvenu jau trys savaitės. Jeigu bus galima pagyventi dar tris savaites, dėl žodyno daugiau nereikės čia atvažiuoti.

Šią minutę žinia apie sprendimą taip mane jaudina, kad daugiau apie nieką negaliu rašyti.

Jūsų J. Jablonskis

Alsėdžių m-lis, per Telšių m.,
Kauno gub., 1902 m. kovo 9 d.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 25—25a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] J. Jablonskio apsirikta: sprendimas patvirtintas vasario 27 d.

287. Alsėdžiai, 1902 m. kovo 20 d. (s. st.)

Многоуважаемый Алексей Александрович!

К 1-му апреля возвращусь в м. Жеймели, собравши сравнительно много данных как для характеристики Ольсядского говора (в Ольсядах покойный А. Юшкевич провел около 8 лет, составляя лит. словарь), так и для лит. словаря. В Жеймелях будет над чем работать.

Не уезжать из Жеймель я считал невозможным: получать деньги и не работать, имея открытый лист, я считал несовместимым, тем более, что, пока дело не кончено, я не прикреплен к точному смыслу закона к одному месту. Тем не менее, получи Ваш совет раньше, я остался бы в Жеймелях. Сердиться за совет, каков бы он ни был, я не могу.

Чем дело кончилось,— еще не знаю. Боюсь, что нехорошо. Если свяжут меня по рукам и ногам, будет очень жаль: мне необходимо еще **месяца четыре** поездить и собирать данные для **словаря** и диалектологии. Потом можно будет серьезно работать и сидя в одном месте.— Возможно, что Вас придется еще раз побеспокоить.

Всецело преданный Вам Ив. Яблонский
м. Ольсяды, д. 20 марта 1902 г.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Iki balandžio 1-osios grįšiu į Žeimelį, surinkęs palyginti daug duomenų tiek Alsėdžių šnektos charakteristikai (Alsėdžiuose velionis A. Juška praleido 8 metus ir rašė lietuvių kalbos žodyną), tiek ir lietuvių kalbos žodynui. Žeimelyje reikės tai apdoroti.

Iš Žeimelio neišvykti man rodės negalima: gauti pinigus ir nedirbti, turint atvirąjį lapą, man rodės neįmanoma, tuo labiau, kad, kol byla nebaigta, aš nesu tikra to žodžio prasme įstatymo pririštas prie vienos vietos. Vis dėlto, jei būčiau gavęs Jūsų patarimą anksčiau, būčiau pasilikęs Žeimelyje. Pykti už patarimą, kad ir kažin koks būtų, aš negaliu.

Kuo byla baigėsi — dar nežinau. Bijau, kad blogai. Jeigu supančios man rankas ir kojas, bus labai gaila: man dar reikia **kokius keturis mėnesius** važinėti ir rinkti duomenis **žodynui** ir dialektologijai. Paskui

bus galima rimtai dirbti ir sėdint vienoje vietoje. Galimas daiktas, kad teks Jus dar kartą patrukdyti.

Visiškai atsidavęs Jums J. Jablonskis

Alsėdžiai, 1902 m. kovo 20 d.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 26—26a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

288. Žeimelis, 1902 m. kovo 31 d. (s. st.)

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Относительно меня состоялась следующая резолюция: отдать Я-ого на два года под гласный надзор полиции в избранном им месте жительства, вне столиц, столичных и Прибалтийских губерний, Привислинского, Северо- и Юго-западного края и тех мест фабричного района, в коих пребывание его будет Министерством Внутр. Дел признано вредным. Когда объявят эту резолюцию, придется немедленно выехать из Литвы. Предполагаю избрать место жительства в г. Пскове.

Как жаль, что дело так печально кончилось! Я был уверен, что со мною поступят менее круто,— дадут по крайней мере работать дома. Возможно, что на исход дела повлияли также современная смута, а может быть и моя жизнь *).

Для того, чтобы вдали от Литвы редактировать словарь с пользою для дела, мне необходимо было бы ездить по Литве еще месяцев пять. Около шести недель я провел в окрестностях м-ка Ольсяд, проверяя рукопись по данным Ольсядского говора: я прочитал с ольсядскими жемайтами почти всю рукопись А. Юшкевича и собрал сравнительно много лексич. и грамматического материала. То же самое приблизительно следовало бы сделать в окрестностях Велионы, Пушалот, Колтынян, Лидавян и Кельм, но на это потребовалось бы до пяти месяцев. Рассчитывать на помощь от сотрудников нельзя: не все умеют отмечать ударения и количество гласных, кроме того — многие лица совер-

*) Я много ездил; словарь у меня переписывали отставные студенты-литовцы и другая братья, бывшая не на хорошем счету у полиции просто потому, что водила знакомство со мною; они мне предлагали свои услуги и я, конечно, воспользовался их досугом и желанием поработать.

шенно не отвечают на предлагаемые вопросы, некоторые сотрудники ввели меня в ошибки... Словом, без серьезной работы на месте нет никакой возможности редактировать с успехом труд, изобилующий неточностями и грубыми ошибками.

С другой стороны, отказаться от пособия за труды по собиранию и проверке лексического и грамматического материала — не решаюсь (надо жить), но совесть у меня будет нечиста и пользы принесу очень немного.

Если резолюцию изменить нельзя, я бы хотел по крайней мере отсрочить исполнение ее на 5—6 месяцев при дозволении разъездов в указанных местах.— Кто поможет мне в этом, краснеть за доброе дело не придется. Что никакой агитациею не занимаюсь, в этом полиция могла бы убедиться легко,— ей следовало бы только нарядить для наблюдения за моими действиями особое лицо, хотя круглый невежда может, конечно. во всяком движении или слове усмотреть и преступное деяние. Если наблюдать не будут, устранить могущие возникнуть у полиции подозрения я не в силах.

Всегда Вам искренне преданный Ив. Яблонский
м-ко Жеймели, Ков. губ. д. 31 марта 1902 г.

[Įrašas priešpaskutinio puslapio paraštėje]
Открытым листом пользоваться не буду. Если местные власти proprio motu потребуют у меня, я возвращу его в Академию.

Vertimas

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Dėl manęs priimta tokia rezoliucija: atiduoti J-skį dvejus metus viešajai policijos priežiūrai jo pasirinktoje gyventi vietoje, išskyrus sostines, sostinių ir Pabaltijo gubernijas, Pavyslio, Šiaurės ir Pietų vakarų kraštus ir tas fabrikų rajonų vietas, kur jo buvimą Vidaus reikalų ministerija pripažins pavojingą. Kai paskelbs šitą rezoliuciją, reikės tuoj pat išvažiuoti iš Lietuvos. Manau pasirinkti gyventi Pskovą.

Kaip gaila, kad byla taip liūdnai baigėsi! Aš buvau tikras, kad su manimi taip griežtai nesielgs — leis man vis dėlto dirbti namie. Galimas daiktas, kad bylos baigtį taip pat paveikė dabartiniai neramumai, o gali būti ir mano gyvenimas *).

*) Aš daug važinėjau; žodyną pas mane perrašinėjo pašalinti studentai lietuviai ir visi kiti, kurie rodėsi įtartini policijai tiesiog todėl, kad pasipažino su manimi; jie man siūlė savo paslaugas, ir aš, aišku, naudojausi jų laisvalaikiu ir noru padirbėti.

Kad gyvendamas toli nuo Lietuvos galėčiau gerai redaguoti žodyną, turėčiau važinėti po Lietuvą dar kokius penkis mėnesius. Apie šešias savaites aš praleidau Alsėdžių apylinkėse, tikrindamas rankraštį pagal Alsėdžių šnektos duomenis: aš perskaičiau su Alsėdžių žemaičiais beveik visą A. Juškos rankraštį ir surinkau palyginti daug leksikos ir gramatikos medžiagos. Apytikriai tą patį reikėtų daryti Veliuonos, Pušaloto, Kaltinėnų, Lyduvėnų ir Kelmės apylinkėse, bet tam prireiktų maždaug penkių mėnesių. Tikėtis pagalbos iš bendradarbių negalima: ne visi moka žymėti kirčius ir balsių ilgumą, be to, daugelis visiškai neatsako į pateiktus klausimus, kurie ne kurie bendradarbiai mane suklaidino... Žodžiu, be tikro darbo vietoje neįmanoma gerai redaguoti žodyno, pilno netikslumų ir didelių klaidų.

Antra vertus, atsisakyti pašalpos, skirtos už leksikos ir gramatikos medžiagos rinkimą ir tikrinimą,— nesiryžtu (reikia gyventi), nors mano sąžinė bus nerami ir naudos duosiu labai nedaug.

Jeigu rezoliucijos pakeisti negalima, aš norėčiau bent atidėti jos vykdymą 5—6 mėnesius ir per tą laiką turėti leidimą važinėti po minėtas vietas. Kas man čia padės, tam rausti dėl padarymo gera nedeikės. Kad jokios agitacijos nevarau, tuo policija lengvai galėtų įsitikinti: jai reikėtų tiktai paskirti specialų žmogų, kuris sektų mano žingsnius, nors, aišku, visiškas kvailys gali kiekvieną veiksmą ar žodį palaikyti nusikalstamu poelgiu. Jeigu nesektų, tai kitaip nėra kaip išvengti galimų policijai kilti įtarimų.

Visada Jums nuoširdžiai atsidavęs J. Jablonskis

Žeimelis, Kauno gub., 1902 m. kovo 31 d.

[Įrašas priešpaskutinio puslapio paraštėje] Atviruoju lapu nesinaudosiu. Jeigu vietos valdžia proprio motu [1] pareikalaus iš manęs, grąžinsiu jį į Akademiją.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 27—28a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Savo iniciatyva.

289. Žeimelis, 1902 m. gegužės 14 d. (s. st.)

Многоуважаемый Алексей Александрович!

20-го мая перееду в г. Псков, где буду жить около двух лет (до 27 феврал. 1904 г.). Приняты, насколько было в моих силах, меры, чтобы и там можно было работать.

Стипендию за текущий месяц я просил бы выслать по старому адресу, в м-ко Жеймели: жене дана доверенность на получение посылок и ценных пакетов, адресуемых на мое имя.

Устроившись в г. Пскове, сообщу свой новый адрес Отделению.

Вместе с сим высылаю в Типографию сообщение о том, что корректурные листы (я их уже давно не получаю) следует высылать в г. Псков (poste restante).

Всегда преданный Вам и глубокоуважающий Вас М-ко Жеймели, д. 14 мая 1902 г. Иван Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Gegužės 20 d. išvažiuosiu į Pskovą, kur gyvensiu apie dvejus metus (iki 1904 m. vasario 27 d.). Kiek leido man jėgos, pasirūpinau, kad ir ten būtų galima dirbti.

Stipendiją už šį mėnesį prašyčiau išsiųsti senuoju adresu, į Žeimelį: žmonai duotas įgaliojimas gauti siuntinius ir įvertintus paketus, adresuotus mano vardu.

Įsikūręs Pskove, pranešiu savo naująjį adresą Skyriui.

Dabar kartu išsiunčiu į spaustuvę pranešimą, kad korektūros lankus (jų aš seniai negaunu) reikia siųsti į Pskovą (poste restante [1]).

Visada atsidavęs Jums ir didžiai Jus gerbiąs Jonas Jablonskis Žeimelis, 1902 m. gegužės 14 d.

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 29—29a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Iki pareikalavimo.

290. Pskovas, 1902 m. gegužės 28 d. (s. st.)

Вторник, 28 мая 1902 г.

Многоуважаемый Алексей Александрович!

Письмо Ваше получил. Сердиться на Вас мне, вероятно, **никогда** не придется: пока Вы ко мне всегда были добры.

Сюда я приехал только со старшим (десятилетним) сыном, с которым занимаюсь. Когда присмотрюсь к Пскову, возможно, что переедет сюда и вся семья: жизнь здесь не особенно дорога. Только я все еще думаю, что дадут мне возможность жить в Ковенской губернии. Я подал прошение на имя Министра Внутр. Дел. Я прошу его — **зачислить** мне в **наказание** $1\frac{1}{2}$ года «особого» надзора, под которым я был по выходе в отставку: если это невозможно,— разрешить оставаться под гл. надзором в Ков. губернии (для пользы редактируемого мною словаря); если это также невоз-

можно,— разрешить поехать на 6 месяцев в некоторые местности Ков. губ.; если и это невозможно,— передать мое дело судебным властям. Возможно, что к Вам из Министерства войдут с запросом. Если последует отказ, жена намерена обратиться с прошением в канцелярию по принятию прошений, на Высочайшее имя приносимых.— Прошение на имя Министра я подал из Ков. губ. (13 мая).

Если будет видно, что никакие прошения не помогают, и Отделение будет находить возможным поддержку оказывать мне и **здесь** (пользы от меня очень много быть не может), переедет **осенью** сюда и семья.

Всегда Вам преданный Ив. Яблонский

Адр. Псков. Великолуцкая ул. д. Лапотниковой, кв. Кочановской

PS. Где Вы будете летом?

Vertimas

Antradienis, 1902 m. gegužės 28 d.

Didžiai gerbiamas Aleksejau Aleksandrovičiau!

Jūsų laišką gavau. Širsti ant Jūsų man tikriausiai **niekada** neteks: iki *šiol* Jūs man visada buvote geras.

Čia atvažiavau tiktai su vyresniuoju (dešimtmečiu) sūnumi, kurį mokau. Kai įsikursiu Pskove, gali būti, kad atvažiuos čia ir visa šeima: pragyventi čia ne ypačiai brangu. Tiktai aš vis dar manau, kad man leis gyventi Kauno gubernijoje. Aš padaviau vidaus reikalų ministro vardu prašymą. Aš jį prašau **įskaityti** man **į bausmę** $1\frac{1}{2}$ metų „ypatingosios" priežiūros, kurioj buvau po to, kai atsistatydinau; jeigu tai negalima,— leisti būti vieš. priežiūroje Kauno gubernijoje (mano redaguojamo žodyno labui); jeigu tai taip pat negalima,— perduoti mano bylą teismo organams. Gali būti, kad į Jus iš Ministerijos kreipsis su klausimu. Jeigu bus atsakyta neigiamai, žmona ketina kreiptis su prašymu į caro vardu duodamų prašymų priimamąją kanceliariją. Prašymą ministro vardu padaviau iš Kauno gub. (gegužės 13).

Jeigu bus matyti, kad jokie prašymai nepadeda, o Skyrius manys, kad reikia man teikti paramos ir **čia** (naudos iš manęs labai daug būti negali), persikels **rudenį** pas mane ir šeima.

Visada Jums atsidavęs J. Jablonskis

Adr. Pskovas. Velikije Lukų g., Lapotnikovos namas, Kačianovskos bt.

PS. Kur Jūs būsite vasarą?

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 30—31. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

291. Veližas, 1914 m. rugsėjo 20 d. (s. st.)

20 сент. 1914 г.

Глубокоуважаемый *Александр Алексеевич!* [1]

В прошлом учебном году курс Гродненской м. гимназии окончил с *золотою медалью* **еврей Лурье** Рафаил, пожелавший по окончании курса гимназии поступить на **историко-филологический** факультет. Это мой лучший ученик, прекрасный юноша, славный во всех отношениях парень, отличный классик. По окончании универс. курса желает сделаться учителем одной из еврейских гимназий.

По жеребьевке поступить ему не пришлось. Но в газетах промелькнуло известие, что университет (Петрогр.) ходатайствует чрез Министерство о принятии еще некоторых евреев медалистов Виленского и Петроградского учебных округов.

Дорогой Ал. Алек., будьте так добры — сделайте все возможное, чтобы мой Лурье попал в этом году на ист.-филологич. факультет Петрогр. университета. За него я Вам буду вечно благодарен, да и Вам не придется раскаиваться в том, что приложили в данном случае свою руку.

Ваш И. Яблонский

Мой адрес: Велиж, Вит. губ., мужская гимназия

Vertimas
1914 m. rugsėjo 20 d.

Didžiai gerbiamas *Aleksandrai Aleksejevičiau!* [1]

Pernai mokslo metais Gardino berniukų gimnazijos kursą *aukso medaliu* baigė **žydas Lurjė** Rafailas, panorėęs po gimnazijos kurso baigimo stoti į **istorijos ir filologijos fakultetą.** Tai mano geriausias mokinys, puikus jaunuolis, šaunus visais atžvilgiais vaikinas, labai geras klasikas. Baigęs universiteto kursą, nori tapti vienos kurios žydų gimnazijos mokytoju.

Pagal burtus jam įstoti nepavyko [2]. Bet laikraščiuose buvo žinutė, kad (Petrogrado) universitetas rūpinasi per ministeriją priimti dar kelis Vilniaus ir Petrogrado mokslo apygardų žydus medalininkus.

Brangusis Al. Alek., būkite toks geras — padarykite visa, kas įmanoma, kad mano Lurjė patektų šiais metais į Petrogrado universiteto istorijos ir filologijos fakultetą. Už jį būsiu Jums amžinai dėkingas, o ir Jums nereikės gailėtis dėl to, kad šiuo atveju pridėjote savo ranką.

Jūsų J. Jablonskis

Mano adresas: Veližas, Vitebsko gub., berniukų gimnazija

TSRS MAA, f. 134, ap. 3, b. 1755, lp. 32—33. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Jablonskis supainiojo vardą ir tėvavardį.

[2] Caro Rusijos universitetuose buvo priimamas tam tikras žydų studentų skaičius (numerus clausus). Kai kandidatų būdavo daug, jie traukdavo burtus.

JURGIUI ŠAULIUI

292. Pskovas, 1902 m. gruodžio 1 d. (s. st.)

Tamstos klausimus gavau. Atrašysiu, bet ne veikiai: klausimai sunkųs ir darbo tuo tarpu turiu nemaža. Po mėnesio, ką galėdamas, surašysiu. — Jei Tamsta ketini dar kelis mėnesius subūti, ar netiktum Tamsta mano „jieškomųjų" žodžių peržiūrėti? aš atsiųsčiau Tamstai kelias skryneles, Tamsta ką žinodamas pridėtum ir man sugrąžintum. Tamsta esi bene Švėkšniškis: tos tarmės aš visai nepažįstu, todėl Tamsta galėtum man daug naujo pasakyti.

Labas dienas kaimynams!

Tamstos Jonas

[Prierašas viršuj] Tamstos pavardė rusiškai turbūt rašoma «Шав-»?

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Data iš Pskovo pašto antspaudo. Adresas ištrintas.

293. Pskovas, 1903 m. sausio 26 d. (s. st.)

Tautieti! **„Neriẽs"** vardą žinau iš žmonių kalbos: apie Jonavą kitaip tos upės nevadina (Nerìs, -iẽs, accus. Nẽrį, f.). Balinskis[1] kitaip parašyti negalėjo, rašydamas lenkiškai: kad būtų parašęs „Neris", tad pirmasis žodžio skiemuo reikėtų tarti lenkiškai kaip žodyje „**ne**cka" (lenkų **ia** geriaus išreiškia mūsų kalbos balsę **e**, negu jų **e**).— Ūkmergės paviete esu girdėjęs žodį **Vilnė** (=Vil**niaus**) **miesto** vardas); Vilniaus gubernijoje ar tik nebus visur **Vilnė** (ne **Vilnius**). Kaip vadina žmonės **upę**,— nežinau: iš **Vilenka, Vilnė** ir **Tilželė** padariau **Vilnelė.** Kitų panašių vardų nežinau (ar neprisimenu). Ar būtų vienok gera =**Vilnė** (upė) príe **Vilnius** (miestas),— sunku pasakyti

teip-pat, nors rusai sako Псков (город) ir Псковà (река), vienok to neužtenka.

Su pagarba Jablonskis

[Prierašas viršuj] Prašau kláusti daugiaus, tik klausdamas įrašyk savo nuomonę. Viribus multis [2] geriau galą prieisime.

a

[Prierašas šone] „Lentvaruva"— iš žmonių kalbos nežinau (pats iš visoko nusprendžiau) [3].

PVU biblioteka, J. Šaulio fondas. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Data iš Pskovo pašto antspaudo. Adresuota: В Ковенскую губ. Почт. ст. Ю. Розалимо. В имении Пузинишки. Его Высокоблагородию Г-ну Ю. Шаулису.

[1] Turimas galvoje kuris M. Balinskio darbas.

[2] Kartu, išvien.

[3] Žodžio galas neaiškus.

294. Pskovas, 1903 m. vasario 1 d. (s. st.)

Tautieti! Turiu pasitaisýti.

Ūkmergės paviete sakoma ne Vílnė, ale „**Vílnia**, -ios, važiúoja Vílnion". Upės vardo dar nežinau. **Neris**, **-iės** — vadina ne tiktai apie Jonavą.

Dabar turiu daugiaus laiko,— gali Tamsta klausti, tik klausdamas įrašyk ir savo nuomonę.

Labas dienas pažįstamiems!

Tamstos Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Data iš Pskovo pašto antspaudo. Adresuota į Puziniškį (žr. Nr. 293).

295. Pskovas, 1903 m. birželio 12 d. (s. st.)

III. Komplikuotas, sudėtinis. [сложный] [1]
rivalizuoti, priešveržauti [соперничать]
príešverža= соперник? cnf. **priešgyna.**

IV dvaras; dailenybė.
apgalėjimas [победа]; parveikimas; nuveikimas; ãpgalė (cnf. išgalė)
kurià (motr.) jisai aiškiai, su trukšmu, puikiai

nuveikė — parveikė kitus autorius;
pagarba [почесть] (sing.).

V. pradžių-pradžia [верховное начало] (cnf. senų-senovė);
pirmuonìs, pirmuonį.
įžúlus. [суровый]
valia [воля.]
doras (prakilnùs) [благородный]
savarañkis (самостоят.)=žmonių žodis; **žmogus savarañkis,** žmogaus būdas-pasielgimas **savarankiškas** (cnf. **bedievis** ir **bedieviškas**).

VI **pa-darùmas?** [творчество]
daromoji galia („daryti" ir „dirbti"— skiriu).
Regėjimas [зрелище] (reginỹs=kas regima, ką męs regime).
tvarùmas=творчество?
lémti= предвещать; **lėmimas, pranašavimas.**
turì vertę visam **pasáuliui** [имеет мировой интерес] (nom. **pasaulis**).

VII. tironystė. [тирания]
žmonių visúmenė, žmonijà. [человечество]

„Dievas" (tas žodis etimologiškai atsako gr(ai)kų žodžiui Zeus); **Zeusas?** Skirdami nuo savo „Dievo", galėtume sakyti **„Deivas"** (cnf. **deivė**).

2. veikėjai: Valdžia [Власть], Galià [Сила] (gen. Gãlios), Hefestas, Prometėjis, Io, Hermys.
Okeano dukterų choras [Хор из дочерей Океана], Okeanaičių choras.
3. valià. [=воля]
uolà [утёс]; bet nóroms-nenóroms teip teprivalau padaryti (
4. **atšiaurus** [угрюмый] (atžúlus).
smurtus. [=строгий]
prieš. [на-перекор]
tu viską pasiryžus darýti [ты на все готова], tau vis tiek.
man-tà (**gam-tà**=естество, природное качество....., **man-tà**= искусство...), **dailà?** [искусство.]
pirmenýbė. [преимущество]
5. Grekiškai teip pasakyta (originale); „**viskas** sunku, nepakįra tik **dievai valdyti** (tarp dievų valdovauti),

o vienas Deivas juk tėra laisvas (savarankis)". Sakoma: „kiti jam nusibodo valdyti"; „dievų valdymas" gal reikšti ir «власть над богами».
Kas to nežino, kitų prirodymų nereikia, prirodymai matomi. [доказательства на лицо.]
Kam gaišti? Tavo tėvas gal pastebėti.
pánčiai [кандалы] (пу̱ты, pę̱ta)

[За дело] Ko aš čia laukiu! (prie darbo?)
įžosti ką [упрекнуть], **prikišti** kam...:
ir ta kančia jo paties uždirbta; ir kenčia jis **kaltaĩ**. [по-делом ему и мука]

6. Keñklės [ляшки]; blauzdos.
grandìs [ogniwo], -diẽs, grañdį; geležinių (pančių) [кольцо цепей] grandìs.
Koks tavo veidas, toks ir liežuvis; pati biauri esi, biauriai ir kalbi.
nėknėkiúok; kalbėk sau sveikas. [...? ничай]
akýlas.
nemirtingas mirtìs= смерть; mirtíngas= смертный);
nemirtingųjų valdovas. [владыка бессмертных]
7. **méldas**=тростник.
urvas [пещера]; griovà, -võs, griõvą.
drovumas= застенчивость, робость;
bailumas, gąstumas. [робость]
daugvaĩkis. [многочадный]
8. Olimpą valdo, Olimpe valdovauja, [править Олимпом] viešpatauja.
«Гадес» originalė nėra; būtų „Háidas".
pasitýčioti, priešìninkams p-ti [на потеху врагам], p-kų **pajuokiamas, iš-.**
sąmokslis, susimókymas [заговор].
grūmóti, grumšti [грозить], **gruménti.**
bijomės dėl tavęs [боимся за твою судьбу]; kad kas tau neatsitiktų (tau kokia nelaimė)
9. **sándora**= союз; Amerikos lietuvių **sandora.**
iš to neapsakomo **puikumo** [заносчивость]; teip baisiai **didžiuodamiesi...**
Temydė ir Gaja (originale yra „ir").
10. **tvarkýti; rikiúoti.** [приводить в порядок]
11. Aš nusikaltau **žinodamas ką daręs.** [сознательно]
12. Kalbėsi (šnekėsi) stačiai [грубо] ir **įžúliai** [дерзко]
13. tu **neklausai** [ты непокорен]

man **širdį skauda** [скорблю душой за печальную судьбу]

atsiminus kiek kenčia..., kiek vargo turi

šùlas (Ūkm.) = столб; **stulpas.**

buitis = *состояние, положение,* быт[2] (stõvis);

prilikimas (=kas prilikta) = fatum (cnf. palikimas = kas palikta).

14. pakálnė (atkálnė = склон гор)

lavà, g. lãvos (kálno išmota).

uolùmas. [усердие]

15. **karìngas** (cnf. „pakajingas" kerštingas); mergos—**kareivės**

15. aštrùs, ašrùs, ašvùs.

strỹpas [копье]

pilis (kalbant apie senovės „tvìrtumas").

16. **nužeminimas** [позор]

ant núomonės [на удачу]

dailidė (žem **dailydė?**), **dailidauti,**

trobas statyti. [prieš abi eilutes, sujungtas tuo skliaustu: плотничать]

skaičių (skaitlių) mokslas [наука чисел]

вин. всего = **visko pradžia.**

17. žolių nežinodavo — nė viduriams gydyti, nė odai, nė tepalų (mąsčių) vartodavo[3]. [не знали лекарств ни для внутреннего, ни для наружного употребления]

ką [koks][4] kurs nepaprastas sapnas reiškia — [как отличать сновидения от снов]

ką lemia [sunkus suprasti žmogaus][5] žmonių kalbós garsai, kur sunkųs buvo suprasti, ir ką reiškia kurs susitikimas.

[трудным был для понимания предзнаменования в звуках человеческой речи и значение встреч].

susìmeta = спариваются...

18. moiros ir kerštingosios erinijos. [моры мстительные эринии]

19. Hezionas

audrų užpučiama uola; [беззащитная от бурь скала]; prie uolos, pačioj vėjo pagairėje.

klastìngas — коварный,

šmėkla — призрак

20. Héra.

mėginimas, bandymas [испытание]; **kuo** mane dievai **bañdo...**

21. **malónė** = łaska

22. **meilus** [пленительный (речь)]
laimingas [блаженный]
ne **nėkink jo meilės** [не отвергай его страсти]
23. **Kerchnėja**
nẽgandà [невзгода]
prieisi Skitų **laukeivius** (nomadus).
24. **palapinė** [шатер]
srovės ùpė, [бурная река], srauni upė („audrota diena"— sakoma, rasi sakoma ir „audrota júra").
Amadzonės. [амазонки]
Kimeriškių ištaka. [Кимерийский пролив]
25. nemirtingas. [бессмертный]
susiriš [заведет связь] su (merga) moteriškė junkinys, -nė (žmonių žodis). [любовник, -ца]
27. plėšikų (plėšriųjų, gyvėdų [хищных грифов] **grypų** (graikų kalboje čia **p, ne f.**).
žirgininkas; [наездник]
kroklỹs = родопад (žmonių žodis).
28. Ar tau **netinka** [не льстит тебе это], ar tuo **nesididžiuoji.**
įlanka. [залив]
sąnašos [наносы]
29. **kardas.** [меч]
(įsteigs) **įkurs** giminę, bus giminės **įkurėja.** [родоначальник]
lankas [лук] (šaujamasis lankas).
ėmė **sámprotauti...**
jos galas be vilties (be galo). [без исхода ее исход]
30. [Kaip čia kovosies su nelygiu,] [5]
Priémonis [средство] (žem. prýmonis): aš žinau kaip, kokiu būdu.
tridañtis strypas [трезубое копье]
31. kalbėk, sakyk **tiesiog, tiesiáu** [говори без намеков], **stačiai...**
32. **atkaklumas** [упрямство]. **núoskauda** = krzywda. обижать кого — **nuskaũsti** ką: kas yra nuskaudęs, tas nuoskaudos tegal laukti, etc... [šalia šio sakinio paraštėje parašyta: обидчикам надо платить обидой]. kad būtum laimingas, kas **tavim besitvertų...** (cnf. **nesitveria juokais**). [Šalia paraštėje Если бы ты был счастлив, то был бы несносен].
33. ar (tiek) mane kankįs (kamuos), ar (tiek) šeip gudraus (ruos) su manim, neprivers...

aš **anaip tol** nuo to... [я далек от всего этого]
34. **atkaklybė** [упрямство] **(-lumas) — išmintingumas** [благоразумие].
atkakliai klysti [Упорствовать в заблуждении];
atkakluoti klystant, kartą **apsirikus...**
35. jo ramintojos [печальница его горя],
сознание = sąmonė; apsvaigįs jùs, apkurtįs jus. [Paraštėje: лишат вас сознания].
35. nėkus daryti. [подличать] [?]
šáu-klos [стрелы] (cnf. **sẽ-klos**); strypai.
šovinỹs man geriau tinka [6]
virsta, parvirsta.
36. союз **sąjunga; sándora.**
bendramanỹs = единомышленник
šalininkas, šalietis = сторонник *)
37. ручат., порука = **láidas; laidúoti** = ручаться.
vaĩko-vaikas, sūnáitis = внук.
(sūnáitis = sūnaus sūnùs).
išmota = kas išmesta (išmetama);
kalnas **uruliúoja.**
Epiro miestas.
38. Įžūlioji [дерзкая], audrotoji. [бурливая]
sóstapilis [столица], gen. -lio.
Hekatė
Eurialė
цель **tik-slas;** целиться — **taikinti, tinkinti.**
39. Rėja, kefalėnė.

---

*) cnt. **pašalietis** (= žmonių žodis) = постор. лицо (**pašalio** žmogus).

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Sprendžiant iš kopijų, šis tekstas sudaro tris atskiras dalis: pirmieji 4 lapai (iki 9-jo klausimo) priklauso vienam pluoštui, 9—29 klausimai (4 lapai) — antrajam ir 30—39 klausimai — trečiajam pluoštui (2 lapai). Matyt, galėjo būti dar viena teksto dalis, apimanti klausimus, pažymėtus I—II skaitmenimis.

Pirmajame puslapyje yra pieštuku (?) įrašytos datos: 12.VI.03, raš. 6.VII / 23.VI 03. Taigi rankraštį reikėtų datuoti 1903.VI.12 data (VI.23 s. st. atsakyta). Adresatas — Šaulys, kurio vertimas išleistas 1905 m. (Eschilas. Prikaltas Prametėjis. Drama.— V., 1905, 33 p.).

Tame pačiame puslapyje ir 5-ame puslapyje, kur 9-ju klausimu prasideda tekstas, gana sunkiai įžiūrimas įrašas 1). Šita aplinkybė kiek susilpnina nuomonę, kad pateikiamas tekstas yra vieningas, rašytas vienu kartu. Vis dėlto tie trys pluošteliai čia publikuojami kaip ištisinis tekstas: tai leidžia daryti vieninga tematika, nuosekli numeracija ir kai kurios formalios ypatybės (rašysena, pateikimo sistema).

[1] Viršum (kartais ir šalia) paties Jablonskio neabejotinai rašytų žodžių ar pasakymų yra rusiškų vertimų (Jablonskio tokie vertimai aiškiai skiriasi). Jų rašysena nuo Jablonskio vertimų kiek skiriasi. Todėl tokie užrašai pateikti laužtiniuose skliausteliuose tuoj po žodžio ar junginio, viršum kurio ar šalia kurio jie užrašyti.

[2] Paties Jablonskio įrašyta.

[3] Pirmasis variantas Jablonskio nubrauktas: „Originale: „vaisto nežinodavo — vaisto negerdavo, nė vaistu nesitepdavo".

[4] Skliausteliuose įrašytas „koks" yra užbrauktas Jablonskio.

[5] Jablonskio nubraukti žodžiai.

[6] Jablonskio viršuj „sėklos" įstrižai įrašyta pastaba.

296. Šiauliai, 1903 m. liepos 12 d. (s. st.)

§ 103, c. Reikėtų **gis, lis...** Lietuvių kalboje vienskiemeniuose žodžiuose **ý, ú** sutrumpėjo: cnf. žem. **lig** iš **lýg**, etc. Žemaičiai sako, vienok, **gýs, lýs, bús,** *pritaikindami* tas formas prie kitų to paties laiko ypatų (**gýsu, búsu,** etc.). Augštaičiai vietomis sako **lyg,** sekdami žodį **lýgus.** Geriausiai Tamsta padarysi rašydamas — **lig** (prie to ir **ligi** = bis zu, skirdamas nuo **lyg** = **lýgiai, lýgu**), **lis, bus, gis;** prie tų formų daugumas tarmių pritaikino ir žodžius: **sulìg, išlìs, subùs, palìs**...,— teip, mano nuomone, reikėtų ir rašyti.

2) Panemuniškių tarmėse sakoma **mėlynas, drabùžis,** žemaičiai sako — **mėlins (-lens), drabūžis** ir **drobūžis,** rytiniai augštaičiai skiria **mėlinas** nuo **mėlynas.** Rašyčiau **mėlynas, drabùžis,** bet „mėlino drabūžio — drobūžio" netaisyčiau. Cnf. sakoma — **priešgyna** ir **priešgina.**

3) Rašyk — **širdįs, sūnųs** (nom. pl.), **gįja, lįja,** etc.

4) Sakoma — **trisù-trisè;** prie tos formos vietomis yra užsilikusi ir forma — **širdisè-akisù;** prie **širdise** sakoma ir **sūnusè.** Formos **širdise, sūnuse** senesnės už **širdyse, sūnųse;** leisčiau rašyti abejeip, vienok prie **akyje** rašyčiau tik **sūnūje.**

5) Trumpinant rašomoje kalboje reikėtų rašyti: **gaidyj, troboj, pelėj.** Prie **gaidyj** leisčiau vienok rašyti ir **gaidỹ** (rytiečiai sako trumpindami **triobõj, pelẽj, gaidỹ**).

6) Patarčiau rašyti tiktai **vanagėlis** (aukštaitiškai).

7) §§ 15—23 tuo tarpu, man rodos, turi savo vertę.

8) Rašyčiau — su **baltąja, baltąsias...**

9) Sakoma **baltiejie, baltieji, -jei.** Seniausia forma yra **baltieji; jie** nebetekęs priegaidės, žodžio gale, sutrumpėjo (iš **baltiejie** gavome **baltieji,** iš **baltúosiuos** (acc.) — **baltuosius,** etc.). Kurie rašo ir sako **baltiejie,** tie sako ir

„su **geruojuo, acc. geruosiuos,** etc..." Žemaičiai ir pietiniai augštaičiai sako — **baltiejei,** pritaikindami galūnę prie daiktavardžių linksniavimo.

10). Rašyk Tamsta — **juk** = ведь (**k** iš **g,** kaip žodyje **aš — š** gimė iš ž, cnf. **азъ**) ir **jog, jogei** (nereikalauk, kad visi rašytų **juog...**).

11) „Męs, regis, paliksime greičiaus, kaip ir **kiti,** prie **č** ir **dž**". Kas tie kiti? „Apsieiti" be **tš,** žinoma, galime, kaip ir be daug-ko. Man, vienok, rodos, jog **tš** męs įsivesime prie **dž.** Serbai mūsų **dž** (**jų** kalboje yra tas priebalsių diftongas) vienu ženklu teišreiškia; čechai — **dž** neturi savo kalboje. Ilgaijai **u** (= **ū**) turbūt prasimanysime ilgainiui tam tikrą raidę (kad rašytume = **ī** (= y), tad pasiliktume turbūt ir prie **ū**).

12. Rašyk draąsiai **suktumei, būtumei;** kurie sako **būtume** (męs), tie sako dažniausiai ir **būtute.** Jei rašysi **būtumime** (žem.), tad rašyk Tamsta ir **būtumite.** Aš tariu: **būtume-mėm(e)** ir **būtumėte-bútute.**

13. Ir aš nepatarčiau rašyti **manę** (gen. sing.).

14. Šalip **šun** prašau vartoti ir **šuniui (šun** iš **šuni,** kaip **daryt** iš **daryti);** šalip **šunes** (sena forma, mano vartojama) galėtum Tamsta vartoti ir **šunįs** (kaip prie **ãkmens, -nes** vartojama vietomis ir **akmenįs**), bet ne **šunės** (bent nepatarčiau teip, t. y. **šunės,** rašyti).

15. Patarčiau rašyti — **darýti, darýt** ir **daryties, juokties.**

16. Augštaičiai sako — **Daukšienė, brólienė,** žem.— **Daukšėne, brólėne;** augštaičiai — **lapiẽnė, gėliẽnė,** žem.— **lapỹne, bulbỹne** etc.; augšt.— **griẽbti, priedai, prie, nuo,** žem.—**greibti, prydai, pry, nū.** Čia tarmių męs nesutaikįsime. Jei Tamsta, būdamas žemaitis, rašysi **brólėne, bulbienė,** nieko negalėsiu pasakyti, nors visiems neįtiksi. **Nieks, niekad,** etc. reikėtų rašyti augštaitiškai arba žemaitiškai; augštaičių su žemaičiais čia męs teip-pat nesuderįsime: reikia rašyti, man rodos, viena tarme, ergo...

17. Verčiau rašyk Tamsta accus. **tas, jas,** su **ta,** su **ja** ir **gerąsias,** su **geraja.**

18. Verčiau rašyk — **gerėlesnis, mažėlesnis.**

19. Tamsta, kaip žemaitis, negali tikti su **„pinigas";** aš, būdamas augštaitis, vėl negaliu sutikti su **„piningas".** Vieni sako **piningas, kuningas, Ringa, kninga,** kiti — **pinigas, kunigas, Ryga, knyga;** šituos žodžius rašau savaip (Panemunietiškai) — **pinigas** etc.

20. Kad pinigai būtų **ant** jo, tad Panemuniečiai sakytų: „gavau **nuo** jo pinigų"; kad obuoliai būtų **ant** medžio, jie sakytų: „obuoliai krinta **nuo** medžio". Kadangi obuoliai yra „medyje" (medžio šakose, tarp lapų, nors **ne pačiame medžio liemenyje**),— todėl jie sako; „obuoliai krinta **iš** medžio", „vaikas iškrito **iš** medžio"; kadangi pinigai esti kišenėse (cnf. „tarp šakų, tarp medžio lapų"), esti paprastai giliaus padėti, ne ant paties žmogaus (nors ir **ne pačiame žmogaus kūne**),— todėl jie sako **dažniausiai:** „gavau **iš** to žmogaus pinigų"... Žemaičiai, matyti, mažumą kitoniškai galvoja, jei sako: „obuols krint **iš** medžio" ir „gavau **nū** jo piniguñ". Jei Tamsta skirsi „gavau nuo jo" nuo „gavau iš gyvenimo", (labai) nesipriešįsiu, bet patarčiau nereikalauti, kad **visi** skirtų... Čia turėtų būti laisvė palikta.

21. Alsėdiškiai, kiek esu pasergėjęs, sako: „e(i)k **pry** kuniga" ir „eik **pas** kuniga". **Pry** sakoma, kad einama reikalu, paprastu reikalu; todėl jie sako: „eik **pas** kuniga (eik, atsistok priėjęs ir tylėk) ir eik **pry** kuniga (spaviedės etc.); tęnai visada sakoma: važiuoju **pry** daktara, buvau **pry** daktara etc.

22. **Pódūkra, išdūkra** (ū) turbūt ilgąją balsę (ū) gavo nusižiūrėjus į **pósūnis, iššūnis-įsūnis.** Mano tarmėje sakoma tik **pódūkra.** Patarčiau vienok rašyti **podůkra, įdůkra, išdůkra** (žmonių žodžiai).

23. Почему = **dėlko, kodėl** (ne **del ko**).

24) eiti **ūžkuriomis** sakoma Lietuvos rytuose.

25. Rašomoji kalba yra **Panemuniečių tarmė (labiau siekianti vienok suvalkiečių, ne kauniečių šnekamąją kalbą).** Jei kauniškius „suvalkietiškumas" užgauna, reikėtų, žinoma, vadinti teip, kad ir jiems įtiktų vardas. Prūsų rašomoji kalba kurią tarmę primena Tamstai? Aš matau joje pietinių aukštaičių tarmę...

26. Ką Tamsta sakai apie reikalingumą **istoriškojo** elemento etc.,— sutinku; vienok teko man girdėti ir visai priešinga nuomonė. (Reikalingas esąs tiktai kalbos katechizmas, jei autorius nori skaitomas).

27. **židinỹs** — очаг (Herd); **pāgrindas** = основание; nuo ligų ir **padarų̃** gydo... (čia padaraĩ = sužavėjimas, burtų darbas); galvúgalis, kojúgalis, **ýskiai** (Ūkm.) = наверное; **prilikimas** = (пред)назначение; **rangà** = сборы (pasakyta apie dalį, gyvuliais ir padarynėmis duodamą); **žodgalys** = окончание слова; **liemengalys** = окончание основы слова;

įvedamasis sakinys = вводное предложение, т. е. то предложение, которым вводится период (sakoma **вводные** союзы...; вводное предложение reiškia ir ką kita); **kitiškas** = žmonių žodis (esu girdėjęs apie Veliuoną, Pamituvį, Raseinius).

28. „Seniai jau **dėl** tavęs yra tas bùtelis laikomas" — visas sakinys pagautas iš žmonių kalbos. Čionai „dėl tavęs" = priežastis: **kad ne tu, nebūčiau** laikęs teip ilgai. Man rodos, čia **dėl** reiškia maž-daug tiek pat, kiek sakinyje: „bernelis **del** vainiko skendo" (= kad **ne vainikas,** bernelis nebūtų skendęs). Mūsų **dėl** platokai vartojamas, kartais beveik pro dativo...

29. «Давно» rytiečiai pasako **senai,** kiti augštaičiai — **seniaĩ.** Rašyčiau **seniaĩ, didžiaĩ** (žem. **didei**), **drūčiai** (suvalk.), etc., neskirdamas nuo kitų prieveiksmių.

30. **Méldas, máudas,** etc. = род тростника...

31. Kits-kitu **nepasikliáuja** = neišsitiki (teip sako vietomis žemaičiai).

32. pa**degėlis, išblỹškęs.** Sakoma ir **išbliškęs.**

33. **Turbūt** = вероятно; jis **turbūt** čia (вероятно) ir „jis **tur būti** čia = должен быть здесь. Teip patarčiau skirti.

34. Rašyčiau **pats** (ir spauzdinčiau, jei pats vesčiau korrektūrą): **kai-kurie, kas-žin, by-kas, kam kitam, kai-kada...**

35. **Griežtai** = решительно; **į dausės** varnos taisos... = toli-toli, augštai-augštai... (žmonių sakoma).

Tamstos nurodymuose yra labai daug teisybės. Gr-kos autorius pats ne visa buvo apsvarstęs kaip priderant (pro „priderančiai"), jo darbelio korrektūra buvo ne visai gerai atlikta, ir išėjo nemaža mišinio. Tamstos nurodymus suvartosiu kitam kartui (naujai gramatikai arba recenzijai...). — Ar negalėtų amerikiečiai leisti tos gramatikos pigiaus? Ar jie negalėtų padovanoti Tamstai kokius 300 ekzempliorių? Ar daug jos beliko? Man rūpi naujas išleidimas.

Visą Liepos mėnesį važinėsiu — namie nebūsiu. Jei bus leista spauda, norėčiau būtinai parengti du vadovėliu — etimol. ir sintaksį, kuriuodu turėtų Kriaušaitį atstoti. — Po kelių dienų bus dar mažmožis. Tamstos

Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Paskutinio p. viršuj įrašyta (matyt, pieštuku): „2) 12 VII 03 (raš. $\frac{7.VII.03}{27.VI}$)". Prie 10), matyt, taip pat pieštuku įrašyta: „juk jog, -ei". Rašyta veikiausiai iš Šiaulių. Adresatas J. Šaulys nuo 1903 m. balandžio mėn. gyveno Tilžėje ir redagavo „Varpą" (žr. Biliūnas J. Raštai.— V., t. 3, 1981, p. 108). Kas 4-tas p. numeruotas (šioje publikacijoj 2, 3 praleisti).

297. Šiauliai, 1903 m. liepos mėn.

Cnf. { **ilganõsis**
bendra-vařdis=теска

sava-žẽmis=turįs savo žemę.

ergo: **bendra-dařbis** *) („bendrã-darbis" reikštų ką kita). „Bendradařbio" iš šnekamosios kalbos nežinau.

Tinka ir **darbãbendris** (iš **subst. dárbas** ir **subst.** beñdras)=dárbo bendras (cnf. **kũšbendris;** rytiečiai pasakytų **kũšiabendris**). cnf. **bróliãvaikis...** Jei kas sakytų **darbóbendris,** teip-pat nenusidėtų (cnf. **šiló-varnis**).

Sakome: **laĩkraštis, mẽtraštis** (летопись: летописец= **metrašỹs**); todėl sakyčiau: **dieñraštis** (**dienórastis**, cnf: **dienóvidis, žiemóspirgiai), mẽnesraštis** (teip sako ir lãtviai). Sakyčiau ir **mẽnesininkas** (sc. **raštas,** cnf. **pušis glėbiniñkė,** etc.) **nedėlininkas** (ir **nedėlraštis**). Žodis **sąvaitė** man abejojamas. Dienas teip **vadinčiau: pirmãdienis, antrãdienis, trẽčdienis** (trečiadienis), **ketvirtãdienis, penktãdienis, šeštãdienis, sekmãdienis** — **nedėldienis (šventãdienis**= праздничный день). **Spaudà**=prasa; **spaudinỹs**= Drucksache; **spaudalas**= сургуч; **ántspaudas**=pieczęc'; **antrašas**= заглавие; **adresas**=адрес. **Mẽtraštis**=rocznik и летопись.

Visúmenė: visúmenės balsas=vox populi; sakyčiau, jei reikėtų: žmogus yra **visúmeninis** **) **gývolis** (žem.; augšt. „gyvulỹs"; nereikia rašyti „gyvuolys"), cnf. vana-
miškinis
gas yra **laukinis paukštis.**

Sakoma: **šikšniškai** išdirbti, **šikšniškas išdirbimas,** že-
laũkiškai **laukiškas**
mę **daržiškai** (iš)**dirba,** todėl būtų ir **daržiškas** žemės iš-

*) iš **adiect. beñdras** ir subst. **darbas.**

**) visúmenės g-lis=miško, lauko paukštis.

dirbimas; rasi sakytų: **jaunúmeniškai gyvena,** {**visūm-as** / **j-as** gyvenimas (jei būtinai reikėtų skirti nuo „**visūmenės** gyvenimas").

[2-jo p. viršuje prierašas] **mėtininkas** — rocznik (galėtų būti): cnf. **m-as**=kur vieną kartą teina „spaviednės".

[2-jo p. paraštėje prierašas] Ar iš žodžių **visúmenė** tikrai yra padaromi būdvardžiai, iš žmonių kalbos nėsu girdėjęs.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiškas be datos ir parašo. Spėjama, kad tai 296-ame laiške žadamas „mažmožis".

298. Šiauliai, 1903 m. lapkričio 8 d. (s. st.) ?

Земец =žiemietis: žemės (lauko) vyras, „žemės sąnarys", kaip: tautietis, **sodietis,** giminietis, pamiškietis. ūkininkas

Землевладелец: žemininkas, kaip: daržininkas, laukininkas. Kurs turi žemės sklypą arba iš jos gyvena, tas **žemininkas; žemietis** būtų tas žmogus, kurs kokioje žemėje gyvena, paskui — dėl tos žemės dirba...

Sakyčiau: **žemiečių viršininkas, žemiečių valdyba** (Verwaltung), **įvedė žemiečius** *). „Žemininkas" jau žinomas žodis; naujai institucijai reikalingas būtų naujas žodis.

Rašyčiau: ne žmogus, ne pirmas, **negeras** ir **ne geras** (jis ne žmogus, jis gyvulys; jis ne pirmas — jis ne paskutinis; jis **negeras** (=blogas); jis **ne geras ūkininkas,** jis geras amatininkas; jis visai blogas, ne geras (malus, non bonus)]. Todėl reikėtų, mano nuomone, rašyti ir: **nebe** žmogus, **nebe** pirmas, **nebegeras, nebe geras.** Tarp prieveiksmių turėtų būti žodžiai: **ne, nebe.** Reikėtų skirti: „nežinau, **be** ateis" nuo „ką **be**darysiu bėdos prispaustas"? „Kokia čia **be** kalba" (какой уж тут разговор...), cnf. **ne...**

---

[*] „Ir mūsų kraštas bus **žemietiškai** valdomas, bet mūsų krašto **žemiečiai** bus nepaprasti, ne **žemininkų,** ne žmonių renkami.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Dviejų puslapių fragmento pradžioje pieštuku (?) įrašyta data: 8.XI.03. Ja ir remtasi publikuojant. Vieta spėjama.

299. Šiauliai (?), 1903 m. vasara ar ruduo (?)

1a **Parsisiųzdinamoji prekė** (prekià)...
Metų...
mėnesio...

1b. Metai su prisiuntimu **moka** *), **kaštuoja**... arba **dáiktas** per metus **moka, kaštuoja**...

1c. prekiúoti=abejojamas žodis. **Prekióti**=derėti, lýgauti?

2) **kuvertas** (=konvertas).

3) **sùrašas.** Galėtų būti ir **sąraša.** „Sùrašą" žinau iš žmonių kalbos.

4) **Atskaita**=отчисление; **apskaita** ar **apýskaita**=отчет; **sąskaita**= счет.

5) **atspauzdinti,** atspausti (ne **pérsp.**)

6) Prie... klausimo.

7) Krajaus **priedas;** vienok sakys: „**prie** Krajaus ir **priedas** yra. Cnf. **arklio** (=už arklį) pinigai, **Šv. Jono** (=apie šv. Joną) giesmė, **lauko** darbas, etc....

8) XN — knygų katalogas.

9) Daiktų... **pardavinėjimas** (=actio et locus).

10) Iš-leistùvės=проводы. Rasi būtų **leistùvė**=administracija...? (cnf. spaustuvė), vienok abejoju.

11. **Krautùvė** (=склад)) visai netikęs žodis. Žmonės sako: **sánkrova, sándėlis — sandėlỹs,** etc. Apie šitą sufiksą ketinu plačiau parašyti.
Rytó-poryt bus daugiau.

---

[*] Mano krašte ir Pakuršėje sakoma: „kiek **móka** arklys?"

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Nei adresato, nei parašo, nei datos nėra. Iš rašybos ypatybių spėtinai datuojama 1903 m. vasarą ar rudenį.

300. Šiauliai (?), 1903 m. ?

Sakinėties=испаведоваться. „Dabar aš čia jam **sakinėsiuos,** kaip prieš kùnigą".

Sakinėjimos (indecl.)= исповедь.

Žmonės eina **sakinėties,** eina **ankstybõs** (terminus technicus — Alsėdžiuose).

Skelbyklà, sakyklà (iškur kunigas Dievo žodį skélbia, pamokslą sako).

Klausyklà (kame kunigas nuodėmių išklauso, nuodėmininkus klausinėja ir graudena...).

Graudéntojis, graudinėtojis = исповедник, духовник
graudénti — spowiadać

Visi šitie žodžiai, jei įgytų terminorum technicorum prasmę, galėtų būti vartojami ta prasme: jie „nukalti" nežeidžiant kalbos įstatymų.

Išpažintis [1] = spowiedz' (?),— žodis kaltinis (cnf. **pažintis** = znajomość); **prisipažinti**,— žodis iš knygų ir bažnyčios pasiplatinęs tarp žmonių; prie jo yra ir lietuv. **prisižìnti** (lietuv. **neprisižįsta, neprisidúoda** kaltas esąs; **prižintis** — признание, **pasižinaũ** = я познакомился).

[1] *Viršum šio žodžio kiek įstrižai:* [išpažin]-ti = spowiadac' się *).

[Išnašoje]: *) **Iš-pa-** (du prieśdėliu veiksmažodyje...?). O **išpa**sakoti ir k.?

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Be vietos ir datos. Gal tai 299-ame laiške žadėtas „Rytó-poryt" dalykas?

301. Pskovas—Šiauliai (?), 1902—1903 m. (?)

[...] piškį)? Reikalinga yra tikra žinia.

Panemuniečiai saką: rugei **bruzta** (ar nebus **brùsta**?), **brusus** rugei. Prie **brùsta**, kaip būtų pėreitas laikas [pribrùsta] (ne praesens) ir intinitivus? Prie **brūsus** yra turbūt ir daiktavardis **brusà** (nomin., genit.; accus.?). Ar koks Panemunėlietis arba Panemunėlėnas nepastatytų ant visų šitų žodžių priegaidžių (**ū** ar **u** čia)?

Kaip tariama Panemunėlyje ir kitur rytų Lietuvoje — **pramyštù, išmyštù, nusimyštù** ar **pràm., išm. nusim.**? Kaip tariamos tose-pat vietose formos: **nesigailiu, prižjūrju, sudėviu** [,] **pasižiūriu** (accentus?)?

Ar žemaičiai visur sako **linkėju** (ne **linku** = **linkiu**)?

Apie Kaltinėnus ir kitur Žemaičiuose esąs žodis **ljaudė** ar **ljaudis** (plemię; lud). Ką tas žodis tikrai reiškia (keli pavyzdžiai reikalingi)? Jo priegaidė (nom., genit. accus.)?

Kaltinėnuose esąs žodis **loga** (gromada): kirmis vieno **logo** guli, dėk į **logą**. Kaip tikrai yra?

Ar nėr kame žodžių: **atgandus, atgrikti** -rinku -rikau (Kaltin.?), **atsigandėti** (atsigondėjau aš nuo to valgio), **atsoda** (par atsodą bridau), **gandėti** — gandu-dėjau (jei sylos **gandi,** tai grumkis; jei **gandėsi** *man darbo,* aš vis padirbsiu; kad šalta gyvoliui, tai **ėdimu ganda** (довольствуется?); **ganduos** piena (noriu?), **gandėti** = **gundėti**?); **gimulys — gymulys, išlìsti** — išlįsu (išlįstu) — išlisau (jau **išlisa** didumas žmonių iš budynės = išsklida, išnyka; = jau **išlysa**?); **išryžinti** (senis šildos **išryžinęs** riėtus); **išrìsti** — **išrendu** (praesens?) **išrèsti** (išrendu: vagis **išrend** akmenį iš pamata ir įlenda).

Tamstos Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Nėra teksto pradžios ir datos. Kadangi pasitaiko paties Jablonskio parašymų *žodžių* (pavyzdžiuose tokia rašyba, taip pat *riėtus,* matyt, eina iš A. Juškos žodyno ar kito šaltinio), gali būti, kad rašyta dar Pskove, o gal ir dar anksčiau (pvz., Taline). Tačiau parašymas *žodžių* gali būti ir atsitiktinis. Tada tekstas gretintinas su tekstu Nr. 296.

302. Šiauliai (?), 1903 m. vasara (?)

Priegaides (accentus) statyti pagal to: vařnas (tvirtagalė), **várna** (tvirtapradė) akis. Reikia padėti vietą parakviją kur žodis žinomas ir keletą pavyzdėlių.

1. **Ėdro (ėdruo),** karvutės, **ėdruo (ėdro), ėdruo (ėdro)!** (Piėmenų žodžiai, dainelė).
2. **Įžodis.** Ką kur reiškia?
3. **Jaurus, jauri,** acc. **jaurų** (Telš.). če **jauri** (сквозной, вязский) pelkė, smiltis.
4. Kuršaitis žino sąjungą **jeĭb** (чтобы), kurios mano tarmėje nėra. Ar žemaičiai vartoja vietomis šitą sąjungą, ir kaip?
5. Apie Marijampolę yra sakoma: „**jáp** aš matau, **jap** aš žinau (si vidissem, si novissem"); manaip būtų **jép** (aš tariu **jéi** ir **jé**). Ar nėr kame sakoma: „**jab (jéb, jéib)** aš žinau".

Pabrauktiejie žodžiai reikalauja visur priegaidžių. Reikia žinoti ir vieta, kur tie žodžiai yra vartojami. Kaikur reikalingas būtų dar vienas-kitas pavyzdėlis iš šnekamosios kalbos.

6. Telš. žemaičiai turi **jeip-kas** (=by-kas), **jeip-kaip, jeip-kur...** ar **jeib-kas... jeibi-kas...** ar **jeibi-kas, jeb-kas?** Kaip tikrai yra tariami šitie žodžiai **(jap-kàs, jāp-kàs, jaip-kàs, jeibi-kas, jēbi-kas?)?**
7. Kun. Juškos žodyne yra tokie pavyzdžiai: a) „Marti ketėja pareiti šęndien, **je-ben-bepareis** (wątpliwie, żeby wróciła); **je-ben be**sulauksiu (wątpliwie, żebym doczekał)". b) Brolis saka: „Svetys ateis". Sesů atsaka: „**je ben ir ne** (wątpliwie żeby) ateis". c) „**Je ben** vaikas tėvą **ne** (pewno że nie) pamókys". d) „Tu **jeb, jeib** (albo) aš važiůsiu į turgų". e) „**Jeb** tik důtum, aš imčiau. **Iab** ir būčiau padaręs, būčiau negavęs pinigų". Kn. Juška, man rodos, negerai išvertė tų sąjungų prasmę. Kaip Tamsta išverstum pavyzdžius **a, b** ir **c?** Kame yra vartojama **jeb, jab** teip, kaip užrašyta pavyzdžiůse **d ir e?** Visur reikalingos būtų priegaidės (ă, ĕ ar **ā, ē**?).
8) Žemaičiai sako: **jů** (šale **jůba**), **kuriů** (ktorędy). Ar če **jů, kuriů** turi tą pačią priegaidę, kurią gauna ir paprastiejie casūs instrumentales **juõ, tuõ, kuriuõ** (žemaičių tarmėje)?
8). **Jėlė, jele, jėlę, jelę** (accus.). Sakoma esą „o pannie na wydaniu". „**Kuku,** piršly — melagiau, tave apgava — už **jėlę (jelę)** baltą žąnsį dave". Iš sūnaus **jėlės** (jeles) drebulė, iš dukters **jelės** ąnžuolas paverstas į medžjus (sic!)".
9) **Jorůti, joriůti.** „Žole, medis **jorů, joriů** (Telš?) pavasarį („zielenieć")". **Jore,** acc. **jorę** (żieleń wiosny). „**Jore** yra žalesa pavasarį. Medis žalias kaip **jore** (Telš.?)". **Jorìnes** bulbes pirkau (ranne...).
10. **Yt, it, itin (ýtin).** Kame sakoma **it, itin (ytin)?** Reikalingi būtų keli pavyzdėliai. Ar yr kame **it** (=yt)?
11. **Kokis, koks, kokia-koki,** acc. **kokį,** instrum. **kokiu.** Reikalingi tiktai akcentai.
12. **Kvaipstyti.** Arklei **išsikvaipste** (išgaravo, atvėso, atsipūte).
13. **Narvůti.** „Vabolės **narvůja** šudus ir ežes, t. y. kjaurynes (kjaurymes) dara".
14. **Negidis, negydis, negeidis** (Kaltinėnůse?). „Iš tava naudos gaus **negidis (negydis, negeidis),** t. y. žmogus, kurs nėkados negeidė".

15. **Pakriautis, pakriautė,** acc. **pakriautę, pakriautį** (kame mėsą — mėsą kabina).
16. **Pūrinti** (daryti, kad daiktas butų **papūres — papūręs**), **purinti** (daryti, kad daiktas būtų **purus**). Žemę, patalus **purinti**". Ar žemaičiai ir rytų aukštaičiai skiria čia du žodžiu?
17. **Stembti; stembstu, stembau**
stembti, stembiu, stembiau. „Žolė **išstembusi, išsistembusi**".
18. **Stigara,** acc. **stigarą,** gen. **stigarų** (žem. **stygara, steigara**). Ząsytšjo **stigaros.**
19. **Svisti, svindu, svidau.** „Akmů **įsvido.** Aušra **prasvido, nusvido.** Jůdumas į drabužį, **įsvido** (įsimetė)".
[Čia įrašyta lyg ir ne Jablonskio ranka nelabai aiškiai įskaitomi žodžiai: „išaikvoti. . ."].
20. **Šaikoti** (wyśmiac'). „Jis tave **šaikote iššaikoja.** Rasi bus tiktai žinomas **iššaikioja** (=išdergė)?
21. **Tempėti.** „Maišas **ištempėja** (=išsitempė). Maišas ilgai neišpiltas **tempė.** Rasi bus **timpėti?** Praesens?
22. **Tirvinti. Įtirvina** maišą (sunkiai įnešė). Ištirvina jau. . . (išnešė, išėjo?).
23. **Tradoti, traidoti** (trwonic'). Ne **tradok** pinigų. Visą naudą **ištradoja.** Ar nebus tiktai **trādioti, tráidioti, traidžioti?**
24. **Traukinti. Traukina** tik pinigus, o nėka nedara. Ana **traukina** burokus, t. y. apvirina. Ans **traukina** tėvą — sakė eisiąs už vaikį, o neina. **Sutraukina** varpus kam numirus (ėmė skambinti).
25. **Traušis,** acc. **traušį,** gen. **traušies, traušio** (wydęcie się ziemi). Į **traušį** kelia žemę ižà.
26. **Triaušė, triaušis,** gen. **triaušės, -io, triaušies,** acc. **triaušę, triaušį** (žolė tokia, medis?). „Gera žolė yra **triaušei**".
27. **Triškis,** acc. **triškį (tryškį).** „Žemaičei šarkas, **triškius (tryškius)** ir ežius už šventus (kit-kart) turėja". Ką reiškia?
28. **Vaidyti, -dau** (rozpędzic' swarzących się. . .), **vaidiju.** „Aš **išvaidžiau** visus žmones".
29. **Vaikšrinties** („wygodzic' się"). Vaikšrinkis, jei sergi, veikiau išgysi".

30. Valyti, **praesens žemait.?**
(aukšt. **valaũ, -liaũ**).
31. **Vartinti.** Kam **vartini?** „Vyras mane **išvartina** stiklelį išgerti".
32. „Anyta **išvebrena** skareles, t. y. išėme. Ana **nuvebrena**, t. y. nuėja.
33. **Veldėti,** praesens?
„**Nuveldėjau** namus (=nuvaldžiau, ztrwoniłem). Ne **nuveldek** ašmens peilia, kirvia, t. y. nepagadink. Ana **suveldėja** meitėlia užtrinus. Ans **paveldės** visą tėviškę, t. y. veltu atims".
34. **Vertėti, virtėti.** Ašmů kirvia **nuvertėja** (wychylic' się). Kopūstų galvos **vertė, virtė** (žem.) (=tėjo). Vyrai besijuokdami **išvertėja, išvirtėja**". Praesens?
35. **Veržėti, viržėti.** Praesens? Gobtūras **nuviržės, nuveržės** galvą. Kojas (kojos) mano **nuviržėjo, nuveržėja.** Apartės (apìvarai) kojas **įviržėja".** Kojos **veržė, viršė**(ja) ar kojas veržė, viržė(ja)?
36. **Vomėti, Omėti. Išvoméja** visa šiluma iš pečiaus, t. y. išėjo. Praesens?
37. **Liaubyti, liaubau — liaubiju.** Aš tau **liaubau** (ustępuję) gyvenimą. Aš jam **neliaubau** (pozwalac', Telš.?)
38. **Liaudis,** gen. **liaudiės, liaudį, liaude, liaudę, liaudės** (gen.)? =vulgus, multitudo?
„**Liaudė** yra sugimimas į kits-kitą (tokie tėvai, tokie vaikai). Tokia anų **liaudė,** kad jie į kits-kitą linkę". Šito žodžio reikėtų apie Kaltinėnus ieškoti.
[Toliau einąs tekstas smarkiai užbraukytas]
39) liaudis (piemię, lud)? 41) atgribti
40) loga (gromada)? 42) gandeti
1) akyvas, akylas koks skyrius tarp tų dviejų žodžių?

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Tai vienas iš Jablonskio laiškų-anketų, skirtų A. Juškos žodyno medžiagai tikrinti. Adresatas tikriausiai J. Šaulys. Rašyta taip pat 1903 m. vasarą (popierius, rašalas, rašysena kaip ir 301-ojo laiško).

303. Šiauliai (?), 1903—1904 m. (?)

План-путеводитель по городу....	(Plãnas-) Miesto keliãvedis (ir kelvedỹs, kelvedį), miesto vadõvas,

Кафедральный Никол. собор	Mikalojaus katedra, „Katedrinis M-aus sámbaras". M--aus sámbaro-katedros cerkvė.
Св. Духов монастырь	Šv(entõsios). Dvasios **vienuolỹnė,** klioštorius. (cnf. bimbilýnė).
Женский Мариинский мон...	(Moterų?) Mergáičių Marijos vienuolýnė, Marijõs mergẽlių vienuolýnė.
Пречистенский собор	Skaistenybės (?) sámbaras
Пятницкая церковь	Piatnicos cerkvė, piatnicinė cerkvė; penktãdienio c-vė /?/
Благовещенская — „ —	Apreiškimo cerkvė
Дворцовая — „ —	Rū́mų cerkvė, rúminė cerkvė.
Зверинец	Žvėrynas.
Новый Свет (часть города)	Naujoji Pasaulė; Naujãkurei; Naujãpasaulis.
Ostrobrama	Aušros vartai
Александровский проспект	Aleksandro prospektas
Александровская улица	Al. gatvė
Антоколь ул.	Antkalnio gatvė
Арзамасская ул.	Arzamasko gatvė
Бакшта (bokštas?)	Bókštas (nomen proprium).
Богодельный переулок	Ligóngatvis, Ligonių skersgatvis, Prieglaudos sk-is [?]
Ботаническая	Botaniškasis sk-is.
Вознесенская ул.	Įsikėlimo gatvė
Вокзальная ул.	Vagzalo gatvė
Дворянский пер.	Bajorų skersgatvis
Завальная ул.	Priepylimis, Sieninė gatvė, **pasieninė** gatvė
Закретная ул.	Apylankinė, linkinė gatvė
Закрет (užvingis?)	Apýlanka, linkis
Замковый пер.	Pilies skeřsgatvis, pilinis sk--is.
Заречье (užupis?)	Užupis
Зверная ул.	Žvėrýno, žvėrinė (?) gatvė

Игнатьевский пер.	Ignatjevo skeĩsgatvis, Ignoto skeĩsgatvis.
Кальварийская ул.	Kalvarijos gatvė
Казанская ул.	Kazaniaus g.
Квасной пер.	Raugalinė gatvė
Кожевенный пер.	Kailiadirbių sk-is, Kailininkų sk-is
Копаница	Ìškasa
Лагерная ул.	Ljógerių, -rìnė gatvė
Макарьевская ул.	Makarine, Makaro gatvė
Несвижская ул.	Nesvìžo g.
Нижегородская ул.	Nìžnine; Nìžgardžio gatvė
Новосветная ул.	Naujãpasaulio gatvė.
Новгородская ул.	Naujã-, Naũgardžio gatvė
Обжорный переул.	Besočių skersgatvis; besotynė.
Оранжерейный пер.	Oranžerynės sk-is
Островоротная ул.	Aušros vartų gatvė, Aušravaĩtė gatvė.
Ошмянский пер.	Ašmẽnės skeĩsgatvis.
Пиремонтский пер.	Piriamantine, -anto sk-is
Большая Погулянская ул.	Didžioji Pramogos gatvė, Didysis papramogis.
Погулянка	**Prãmoga;** linksmynė; linksmumà
Пономарский пер.?	Ponomarų, -rìskis skersgatvis
Поплавская ул.	Paplavų̃, -vìnė gatvė.
Покровский пер.?	Užtarimo, apsaugojimo (?) cerkvė, užtarýtojos cerkvė, užt. skersgatvis. NB. Kaip vadinas liet. šventė «Покров пресвятой богородицы»,— Tamsta sužinosi lengviau.
Портовая ул.	Uosto, príeplaukos gatvė
Преображенская ул.	Atsimainymo gatvė
Провиантская ул.	Provijantinė gatvė
Пятницкий пер.	(cnf. Пятницкая) Piatnicos skersgatvis, penktadieninis skersgatvis
Райский пер.	Rojaus, Dievãdaržio skersgatvis

Росса ул.	Rasa, Rasõs gatvė, -ìne
Рудницкая ул.	Rūdininkų gatvė
Садовая ул.	Sôdninė gatvė
Саска-Кемпа ул.	„Saksų-Kupstas" (?), „Sasų kęsas" (?).
Солдатская	kareivių gatvė.
Спасский пер.	Spaso, Išganytoj(aus), -o skeĩsgatvis
Снеговая ул.	Snieginė g.
Сафиянная ул.	Týmo, týminė gatvė
Солтанишки	Saltuoniškis (?)
Татарская ул.	Totorių g-vė
Тамбовская ул.	Tambovo gatvė
Торговая ул.	Prekininkų g-vė (Sakyčiau= **prėkė** arba **prekis**=товар; **kainà,** Telš. pav.= цена).
Углицкая ул.	Ugličo g-vė
Цветной пер.	Žolynų skersgatvis (**gėlẽ**= цветок).
Лукишская площадь	Lùkiškio (Laukiškio?) plótas.
Дровяной рынок	Medžių turgus
Босачковский рын.	? Baseivių turgus?
Хлебный р. и т. д.	Duonos turgus, duonturgis
Кладбище (kapiniai kapai?)	Kãpinės, kapaĩ, gen. -nių̃, -pų̃.
военное кладбище	Kareivių kapaĩ, kãpinės.
адресный стол	**Adresinė;** adresýnas. (**ántrašas** — заглавие).
аукционный зал	**aukcijonų salė,** aukcijonuojamoji salė; Prūsų Lietuvoje аукцион **ir** dalýbos, ale tas žodis mūsų krašte reiškia **раздел**
архив присутственных мест	Sprendžiamųjų vietų archyvas.
банк отд. Госуд.	Viešpatystės banko skyrius (**skìrtumas**=różnica)
Виленский земельный банк	Vilniaus žemės bankas
Орловский коммерческий банк	Oriolo komercės bankas.
Бельмонт	Belmontas, Belimontas; Dailiakalnis (?).

Воспитательный дом Иус. Млад.	Áuklėjamiejie kūdikio Jėzaus namai, kūd. J. prieglauda
военное собрание	Kareivių sáneiga, kareivių kúopa.
военная паровая хлебопекарня	Kareivių garinė dúonkepė, keptuvė
еврейская столовая	Žydų valgykla.
врачебная управа	Gýdytojų valdyba.
глазной госпиталь	Akjų gydyklà (ligonbutis); (váistas = lekarstwo).
газовый завод	gazo, -inė fabrika (**įstaiga** = zakład, заведение).
гауптвахт	hauptvachtas.
губернская чертежная	rysownia: Gubernės paišyklà (nors чертить = ruožúoti, paišýti = рисовать).
Городская *Дума* и Управа	Miesto sántaryba, miesto valdýba (sąvaldyba?).
Госуд. коннозаводство	Viešpatystės arklininkystė (arklių įstaiga, a. augykla?).
Центральная гостиница	Centralinis-centrališkasis viešbutis.
Славянская — „ —	Slavų viešbutis
Полесская гостин.	Pagirio viešbutis.
Дворец Ген. Губ.	Generalgubernatoriaus rūmai.
Командующий войсками	Karūmenės komand**uot**ojis (kamandúoti).
Попечитель Учеб. Окр.	Mokslo apýgardos kuratorius (globėjis), cnf. **globėjis** opiekun.
Архиерея	Archirėjis; Rusų vyskupas.
Об-во Доброохотной коп.	Kapeikadavių draugystė
дом Трудолюбия	Darbštumo namai; darbo namai.
Человеколюбивое общество	Labdarių dr-ystė, Gailestingoji dr-ystė, gailiaširdžių dr/?/
Дворянский клуб	Bajorų klubas.
Замковая гора	Piliakalnis (nomen proprium), Piliės kálnas

Контроль Полесских ж. д.	Pagirio geležinkelių kontrolė(is)
Дезинфекционная камера	Dezinfekcijos, dezinfektuojamoji kamera.
Троицкие казармы	Trojicko, Trojickiškės kazėrmės
Феерверкские казармы	Fejerverkinės kazermės; ugniniñkų k-ės.
Артиллерийская бригада	Artilerės brigada, artileristų b-da.
конная почта	arklių, -linė krasà (gen. krãsos).
Ломбард	Lombardas
Музей	Muzėjis
Манеж	Manėžas
Книжный магазин	knygų magazynas, knygýnas
Мукомольня паровая военная	Garinė kareivių máltuvė
Заречный пешеходный мост	Užupio pėstininkų tiltas; pėsčių einamasis užupio tiltas.
Новый Город (часть города)	Naujãmiestis
Окружной штаб	Apygardos štabas.
Общая квартира	Bendr(oji) kvatiera
Обозная мастерская	Kareivių vorõs (virtinės) dirbtuvė (лареръ galėtų būti **gúrguolė**).
Общество велосипедистов	Velosipėdistų dr-ė
Об-во взаимного стр. имущ.	Kits-kito turtų apdraudžiamoji draugystė Savitarpio turtų ———
Присутственные места	Sprendžiamosios vietos, sprendyklos
Контрольная палата	Kontrolio rūmai
Судебная палата	Teismo rūmai, teisiamiejie rūmai
Казенная пал.	Iždiniai rūmai; iždo, valdžiõs rūmai (казенный дворец)

Губ. распорядительный комитет	Gubernės tvarkomasis komitetas, tvarkdarių komitetas.
Губ. по кварт. нал. присутствие	Gubern(ijos)ės kvatierinių ánčdėlių sprendykla, gubernės kvatierų antšdėlinė (**mùitinė** = таможня).
Губ. подат. присутствие	G-nės mokesnių (duoklių) sprendykla, g. mõkesn(-t)inė.
Казначейство	kasa.
Продажа гербовых марок и игральных карт	(h)erbinių markių ir griežiamųjų (lošiamųjų) kortų pardavimas (pardosas) [1].
Полицейское правление	Polices valdyba.
пожарная команда	straž ogniowa = gaisrininkai; g-ų stovykla, ugniagesių stovykla, ugniagesynė
почт.-тел. контора	krãsos (krasà, -sos = почта (конная...) ir telegrafo kontora.
„ отделение	Krãsos ir telegrafo skyrius.
Провиант. магазин	Pravijanto magazýnas.
Продовольственный пункт	Mitýbos punktas, maistinis p., maistãpunktis.
По воен. повин. присутствие	Karůmenės pareigų sprendykla; kareiviãvimo sprendykla; kareivystės sprendžiamoji vieta, k-tės spr-a
парк кон.-ж. д.	Arklinio (arklių) gelžkelio (geležinkelio) parkas, **arklinkelio** parkas
пороховые погреба	Parako pódėlis, -liai, rūsiaĩ
Поплавы	Paplavaĩ
Суд окружной	Apýgardos teĩsmas
— воен.-окружн.	Kareivių apýgardos teismas; Karūmenės apýgardos teismas.
— сиротский	Našlaičių teismas.
Съезд мир. судей	Sántaikos teisėjų suvažiavimas, sáneiga.
Скотопригонный двор	[Gyvulių suvaromasis kiemas] galvijų turgus, gyvulių (galvijų) pardavyklà.

Скотобойня	Piáutuvės (cnf. kártuvės), piovyklà.
Замковый сквер	Papilės skveras
Тюрьма гражданского ведомства	Valstiečių žinýbos kalinỹs **(kalėjimas)**
— „ — пересыльная	Siunčiamųjų kalėjimas (kalinỹs = więzień, kalėjimas = тюрьма, Pr. L.) тюрьма,
Управление Окр. и Губ. акц.??	Apýgardos ánčdėlių (akčýžės) valdyba?
— „ — Госуд. Имуществ	Viešpatystės turtų valdyba
духовное звание	kunigystė
Эрмитаж-ресторан	Ermitažas-restoranas.
квадрат	kvadratas.
цифра	ciferis.
указатель	rodyklė
алфавит	alfabėtas
Лагерь пехотной дивизии	Pėstininkų divýzės liógeris.
Скаковое поле	(Arklių) šankinamasis laukas, bėgyklà).
пушкарня	armotynė
Вифлием	Bėtlejus
Вилейка гор.	Nerelė, -lės miestas
Вилейка рек.	Nerelė, -lės upė
Ландварово	Lentvaruvà
условный знак	(Sulygtinis) sutartinis ženklas, su-ė žymẽ
граница полиц. участкоі	Policės (tvarkýbos, cnf. sargýba) ãpskritis, tvarkýbos apskričių ribos, tribos, siénos.
конка	vagonẽliai; arklių geležinkelis, trumpai = **arklinkelis.**
незастроенное место	Betrôbė vieta; neapstatyta (trobomis) vieta.
казенное здание	Iždo trobesỹs; valdžiõs trobesỹs
общественное здание	visúmenės trobesỹs.
Исторический очерк	Istoriškasis piešinỹs.

трупосожение	Dedinimas [1] lavonų (kūnãdegtis, kūnãdegis, cnf. lina [...?] mėšlavežis, mėšlavežtis).
ингумация	inhumace (-cija)? Be to žodžio reikėtų apsieiti (aprašýti prosmę, išversti).
слиток	sąliejinis (cnf. sąmalinis) **sąlajis**
композиция (из разных матер.)	Kompozicija; **sántaisa, sántaisinis.**
wieża	bókštas
Krzywy Gród (Vilniūje)	Kreivãmiestis
Kriwe-Kriwejto (kurėjų-kurėjas?)	Kriváitis, (Krivū̃-Kriváitis).
świątynia pogańska	Stabmeldžių šventykla, st. švenčiamóji.
znicz	(Didysai) žynỹs; žiñčius
Wilja=Nẽris?	Neris, -riẽs, acc. Nẽrį (fem.)
Wilenka=Vilnė?	Vilnẽlė (cnf. **Tilželė,** netoli Tilžės).
zakonnik	vienuolis (mnich), tokio... ordino vienuolis.
spowiednik	graudéntojis (v. atskirą lapelį) [2].
burmistrz	buĺmistras
załoga	sargýba (стража), sergiavà; garnizonas
municypalność	municipalitėtas
skarbnica	iždinė (cnf. drùskinė=indelis druskai dėti)
przywilej	**privilegė** (núolaida, lengvenybė...)
haracz	ánčdėlis (налог), pagálvės (turk.
książe udzielny	Kunigaikštėlis (?), Mažasis kunigaikštis (cnf. Didysis Kštis).
wojewoda	**karvedỹs; vaivada (?)**

Rzeczpospolita	„Bendrasis dalykas" (?) [Galė]tų būti ir „Lenkų [bend]**renýbė**", cnf. šventenybė=šv. daiktas. Lenkų, amerikiečių respublika. [Paraštėje] garbina kaip kokią **šventenýbę**.
mnich	=**vienuõlis**
wigilja	vilija, kūčios; šventasis vãkaras (Prūsų), buvo Kalėdų šventvakaris
wycieczka	iškila
szkola główna	Didžioji mokykla, Aukštoji mokykla
oficer przyboczny	šalinis aficieris, šalymàsai (ls) af-is.
paludnik	meridijanas, pietiniñkas.
gaj	miškelis; kuĩstas (?); (dainose=) girelė.
sejm koranacyjny	„Karūnójamasis seĩmas".
zakon	vienuolýstė (монашество); kryžeivių **ordinas.**
tituł	titulas, -lúoti
sąd	**teĩsmas; teisėjas**=sędzia; **tárdytojas**=s. śledczy
Werki	Veřkiai (nuo „veřkti"?).
niedołgstwo	luošùmas, negalýstė (cnf. nẽgalis, nẽbi(y)lis, nẽregis. . .).
szkarłat	raũdos, raũdịs (ir singul.); šviesiai raudona spalvà; šviẽsraudónymės.
herb	herbas, erbas (katras juo patinka).
cesarz	ciesorius
rząd=-dzenie	**vyriausýbė**=правительство; **valdymas**=rządzenie.
jarmark	prekýmetis.
charakter	charakteris; póbūdis, būdas
podziemie	**pažẽmes** (cnf. padánge(s)=поднебесье; pasúolė, pastõgė)

bruk	**grindinỹs;** grįstas.
administracija	administracė (-cija)
podatki	-niai); mokesčiai ; duoklės.
sklepienie	(bažnýčios, dangaus) skliaûtas.
fundusz	**lėšos** (leistų į kunigus, ale jo **lėšos** neišneša; ne tavo **lėšoms** vaikai mokyti); **tuřtas**[3], išteklius... pagalvók Tamsta, kaip čia rusai pasakytų).
spadkobierca	pãpėdinis (pãpėdės) = spadek, kas po kieno pėdų gaunama; cnf. įpėdinis = następca (įpėdės = следы: įpėdėmis vagį sekė).
budować	tróbas **stato** (statýti = ставить; строить)
posąg (stovylà?)	= stovylà; stabas истукан, cnf. stabmeldỹs.
gzyms	gizimzas (Pr. Liet.); vainikėlis; briaunà
facjata	fasadas; (namų) gãktos; (namų) priekis, pryšakỹs.
rzeźba	abrozkalỹs (Prūsų Lietuvoje) = **vaizdakalỹs** (rzezbarz), vaĩzdakalio darbas, -lystė, -liáuti (заниматься резбою).
tablica	(rašomoji) lenta = Tafel; **toblinė** (таблица)
nisza	**išduoba;** aklinis langas
chór	choras
kolumna	kalùnė (Pr. Liet.); столб = šùlas (Rytų Lietuvoje);
posadzka	griñdįs, griñdos.
tabernaculum	lapìne, palapìnė
trumno	grãbas
skarbiec	iždinė
zakład naukowy	mokslo įstaiga, mókomoji įstaiga.
obserwatorjum astronomiczne	

chronika — chronika, metraštis (iš metai+raštas); metrašỹs, mẽtrašį= летописец (iš metai+ +rašyti).

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Atrodo, kad J. Šaulys XX a. pradžioje rengė informacinį leidinį apie Vilnių ir dėl jo tarėsi su J. Jablonskiu.

[1] Taip rankraštyje.

[2] Pastaba apie atskirą lapelį leistų šį tekstą sieti su laišku Nr. 300.

[3] Žodžiai **lėšos** ir **turtas** eina tarsi antraštiniai ir sujungti atskirų eilučių pradžioje riestiniu skliausteliu.

304. 1904 m. liepos 28 d. (?) (s. st.)

Kad Tamsta galėtum likviduoti ar atsilyginti su kuo reikiant, grąžinu Tamstai sumą.

Kodėl teip išeina, paaiškįsiu apsistojęs iš kelionės.

Tuo tarpu labai prašau perdaug nepykti: mea maxima culpa!

Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Rašyta nukerpamame pašto perlaidos kupone, kurio antrojoje pusėje įrašyta: „50 rb. Iš J. Jablonskio, Kaunas (pravažiuojant)". Teksto pusėje įrašyta pieštuku: $\frac{50}{\frac{40}{10}}$. Siuntėjo adreso pusėje J. Šaulio ranka įrašyta: „gauta 19.VIII.04".

305. Vilnius, 1904 m. spalio 4(17) d.

$19\frac{4/X}{17/X}$ 04

Gerbiamasis!

Tamsta norėtumei išversti „Ciekawe obrazy z życia ludów, podług prof. Kirchhofa ... opracował Poplawski" [1]. Geras tat yra daiktas, tik vienas dalykas kliudo: tos knygos be spalvotų piešinėlių išleisti būtų negalima,— teip jos turinys surištas su piešinėliais —, o leisti su visais piešinėliais išeitų labai brangu. Ar nesumotum Tamsta, kaip tokiame atsitikime reikėtų padaryti? rasi Tamsta kokiu būdu pats galėtumei tą kliuvinį prašalinti? rasi gautum kur be didelių pinigų pats tuos paveikslėlius (klišes) vertimui?

Spaustuvė, kuri tik pradeda dirbti, brangių spaudinių savo įstanga leisti negali, juo žinodama, kad pati toji knyga labai daug nesiplatįs žmonėse.

Už kokios nedėlios spaustuvės valdyba nurodys Tamstai, ką ji pati galėtų Tamstai paskirti. Jai yra žinoma, kokio turinio knygėlės Tamstai maloniau būtų versti.

Rasi Tamsta pats ką sugalvotum? Ką sumojęs parašyk dar kartą apie tą patį dalyką.

Lauksime adreso. Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Žemiau datos J. Šaulio užrašyta gavimo data — 27.X.04 ir ats. data — 27.X.04.

[1] Neidentifikuota.

306. Vilnius, 1904 m. lapkričio 16 (29) d.

Gerbiamasis!

Netrukus Tamsta gausi „Vilniaus Žinių" pranešimą, kuriame bus ir dienraščio programa.

Redakcijos komitetas sudėtas iš Pov. Viš., Jono Kriauč., Veito (veterinoriaus, jo dar nėra Vilniuje) [1] ir... manęs; redaktorius — P. Vileišis.

Dienraštyje tegalės tilpti, ką visas komitetas išras spauzdintinu, nes komitetas atsako prieš visūmenę.

Norima sutverti gerokas dienraštis, skiriamas plačiajai visūmenei.

Jei patilps kokia pažiūra nesutinkanti su redakcija, tad ji tilps, kaipo atskira nuomonė.

Reikėtų, kad būtų kalbama drąsiai, tiesiai..., tik, žinoma, męs gyvename cenzūros žemėje, ir todėl ne visa tilps, ką męs norėsim įtalpinti. Pažiūrėsim.

Viena — žodžiai, antra — darbai, teip bent yra gyvenime. Nenorėčiau perdaug girties, kad nereikėtų paskui kaisti, tikiuosi tačiaus, kad kaisti perdaug dėl turinio nereikės.

„

„Vilniaus Žinių [1] redakcija labai maloniai prašo Tamstos bendradarbiauti jos dienraštyje. Tamsta galėtum, tarp ko kito, būti, mano nuomone. „V. Žinių" korespondentų [1]. Rašyk Tamsta visa, kas, Tamstos nuomone, reikalinga pirmeiviui Lietuvos dienraščiui.

Tamstos Jablonskis

NB. Girdėjau, kad gramatikos jau esančios Vilniaus cenzūroje.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Rašyta „Vilniaus žinių" redakcijos ir administracijos firminiame blanke. Iš čia ir data. Šalia jo įrašytos gavimo (1.XII.04) ir atsakymo (2.XII.04) datos.

[1] Taip rankraštyje.

307. Vilnius, 1905 m. balandžio 29 d. (s. st.)

„Urv. Žmogus" [1] vakar atiduotas į spaustuvę, turbūt P. V-šis Tamstos laiškelio dar nebuvo gavęs. Ar leis jis, dar nėr žinios.

Nusiminti Tamstai, žinoma, nereikia: darbu, ne čia tai tę, vis šį-tą uždirbsi.

Šiandien parvažiavo Jonas V-šis: susirinkę pakalbėsime, gal išrasime tuojau ir daugiau darbo, be tos knygelės, kurią siunčiau vakar.

Programos męs tuo tarpu neturime formulavę. Rūpi mums tautos apšvietimas ir atgijimas; mųsų išleidimai turėtų būti populiariški, bet... Beletristika ir mokslo populiarizacija (mokslo ir mokyklų vadovėliai etc.) rūpi...

Tamstos Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis tarptautinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota J. Šauliui į Šveicariją: Schweiz, Bern, Könizstr. 66 [1] 1. Dem Herrn Georg Schaulis. Adreso pusėje įrašyta gavimo ir atsakymo data — 15.V.05.

[1] J. Šaulio vertimas: Koropčevskis D. Urvinis žmogus.— V., 1905.

308. Vilnius, 1905 m. balandžio 28 d. (s. st.)?

Gerbiamasis! Siunčiu „Uniwersytet chłopski" [1]. Jei tinka, versk. Už išvertimą „Aušra" skiria 25 r. (daugiaus negalime). Vertimo raštas turi būti aiškus, nes rinkėjai čia beveik visi nemoka lietuviškai. Juo vertimas bus prieinamesnis ir suprantamesnis, juo bus geriaus. Galima, žinoma, ir nuo teksto nutolti. Jei Tamsta apsiimsi išversti, pranešk, kada maž-daug galėtumei atlikti darbą.

Skaičiau „Mųsų mokslo reikalus" [2]. Visiškai sutinku su Tamsta, ir ant klausimo (straipsnio gale) atsakau, kad **tuo tarpu** tokia draugija sunku įsteigti... reikia palūkėti dėl tų pačių priežasčių, apie kurias sveikas kalbi tam straipsnio gale.

„N. Zelandija" [3] jau spauzdinama pas Zavadskį (Vileišis mųsų nepriėmė). Kaip Tamstai patiko „Ar tai gerai"? [4].. Daugelis tiesiok biaurisi.

Kalvarijos g., 20. Tamstos Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis tarptautinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota J. Šauliui į Šveicariją 307-ojo laiško adresu.

[1] Neidentifikuota.

[2] Bekampis J. [Šaulys J.] Mųsų mokslo reikalai.— Vilniaus žinios, 1905.IV.28 (V.11), Nr. 105.

[3] J. Šaulio, pasirašiusio slapyvardžiu J. Bekampis, versta knygutė: Krakovskis V. Naujoji Zelandija.— V., 1905. Ją išleido J. Jablonskio įkurta draugija „Aušra".

[4] Vileišis P. Ar tai gerai? — Vilniaus žinios, 1905.IV.30 (V.13), Nr. 102.

309. Vilnius, 1905 m. gegužės 5 d. (s. st.)

Išsiuntęs laiškelį, kur buvo minima apie 25 r., gavau žinią tuoj ant rytojau[s], jog Tamsta metei „V. Ž-as" [1]. Tuoj dinktelėjo, jog užmokesnis, ypač dabar, bus mažokas. Pridėti ligi 30 r. męs visuomet galėsime, ir pridėsime. Jei Tamsta įdėsi ką savo į knygelę (duosi prakalbą), būsime dėkingi, tik prakalba turi būt ypač prieinamai parašyta.

Tamstos laiškelį „V. Ž-oms" skaičiau. Jie buvo bematą jau **mano „agitacijos"** darbą, bet iš laiškelio aišku buvo viskas. Atkalbinėti nedrįsau, bet dabar pasakys visi Tamstos prieteliai: „gerai padarei"! —„Urv. žm." rec-ją pats prašiau patalpinti (jau išspauzdinta... „kiaušiai" pro „kiaušai") [2]. Jablonskis

[Viršutiniame kairiajame kamputyje] Kalvarijos, 20.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis tarptautinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota 305-ojo laiško adresu. Adreso pusėje J. Šaulio užrašyta: 20.V.05 Reats.

[1] „Vilniaus žinios".

[2] Bekampis J. [Rec.:] D. Koropčevskio. Urvinis žmogus [...].— Vilniaus žinios, 1905.V.1(14), Nr. 108.

310. Vilnius, 1905 m. liepos 21 d. (s. st.)

P. Gl.

Gerbiamasai!

Tamstos siuntinį ir laiškelius gavau tik dabar (Vilniuje vasarą negyvenu). Pinigus išle[i]s Tamstos adresu A. Sm-na.

Tolesniam laikui, rasit, atsiras kiek darbo. Apie Tamstą žinosime.

Tamstos Jablonskis

NB. Prakalba (populiar.) būtų reikalinga.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis tarptautinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota: Ostpreussen. Tilsit-Schliessfach. 48. Frl. Johanna Block. Zur Zeit per Adresse. Adreso pusėje J. Šaulio ranka užrašyta: „5.VIII.05. Reat."

311. Gardinas, 1912 m. rugsėjo 23 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Vakar Tamsta turėjau gauti Biliūno vieną rankraštį ir Ivinskio [1]. Biliūno rankraštį teiksies atiduoti ar nusiųsti Biliūnienei ar kaip kitaip suvartoti. Ivinskio rankraštis skiriamas Mokslo draugijai.

Ką beveikia Požela? Ar gaus reikalingą paliudymą? „L. Žinių" kalba tebėr netikusi, iširusi: „Raš. kalbos dalykų" ir „Liet. Sintaksės" intakos tęnai nematyti.

Ar Tamsta patekai į banką? Aš čia pradedu tik gyventi...

Jablonskis

Adr. Гродно. Преподавателю мужской гимназии.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Вильно.** Антоколь, улица Сестер милосердия, д. Гринцевич. Г-ну Юрию Шаулису. Adreso pusėje įrašas: „g. 7.X.912 / ats. 11.X.912."

[1] L. Ivinskio. Apie dovanotą rankraštį skelbta: Iš Lietuvių mokslo draugijos.— Viltis, 1912.X.12(25), Nr. 121(756); taip pat „Lietuvos žinios", 1912.X.13(26), Nr. 121.

312. Kaunas, 1924 m. vasario 2 d.

Gerbiamasis! Tą dieną, kada gavau Tamstos telegramą, turėjo A. Salys išleisti Tamstos adresu „Pasaulių karo" [1] tęsinį ir laišką (taip buvo mano su juo sutarta); bet nei tą dieną, nei po tos dienos jo nemačiau; per kitus prašiau jį tikrai paskubėti, bet ligi šiol dar nežinau, ar tikrai jau „paskubėta". Čia pajutau, jog mano paties nesveikata ir tokį darbą gaišina (**pats** negaliu prižiūrėti ir paraginti). Šiandie, rytoj ar poryt tikrai jį pamatysiu ir viską padarysiu, kas dar nebus ligi šio laiko padaryta.

„Klaipėdos Žinių" [2] pavyzdžių numerį turiu. Po kiek laiko duosiu mažmožį ir savo pastebėjimų.

1924 $\frac{2}{II}$ J. Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Rašyta ne paties J. Jablonskio, tik parašas autentiškas. Adresuota J. Šauliui į Klaipėdą („Klaipėdos žinių" redakcija).

Kairiajame viršutiniame kampe užrašytas gavimo Nr. 26 ir data — 4/II—24.

[1] Wells H. G. Pasaulių karas: Fantastinis romanas / Iš anglų kalbos vertė V. K.— Klaipėda, 1924. Matyt, J. Jablonskis bus taisęs šio vertimo kalbą.

[2] „Klaipėdos žinios"— buržuazinis dienraštis, kurį redagavo J. Šaulys.

313. Kaunas, 1924 m. lapkričio 5 d.

Kaunas, 1924 m. $\frac{XI}{5}$.

Gerbiamasis!

Į Tamstos laišką, kur rašai apie naująjų „Ryto" leidinių programą ir t. t., atsakysiu šiomis dienomis. Dabar kalbėsiu apie ką kita.

Laukiu žmogaus pareinant, sulaukęs išsiųsiu šešiolikos puslapių straipsnį, kuriam vardą duodu „Laikraštiniai kalbos dalykai" [1]. Jei tiks, įdėkit į „Klaipėdos Žinias"; ketinu ir kiek daugiau duoti tos rūšies straipsnių. Jei netiks, prašau straipsnį man sugrąžinti.

Kalbu savo straipsnyje apie laikraštinius kalbos dalykus, tuo vardu ir kitus laikraščius paragindamas mokytis kalbos, bet pavyzdžius savo straipsniui imu šiuo tarpu tiktai iš **Klaipėdos Žinių**; jas čia teturiu tuo tarpu

savo akivaizdoje. Taip darau del to, kad „nomina sunt odiosa" [2]: nenoriu savo straipsniu pasakyti pikto žodelio tiems, kurie jo, gali būt, laukia norėdami savo priešininką pulti.

Šito straipsnio, jei išspausdinsit, prašysiu duoti man paskum dešimtį egzempliorių — atsiųsti dešimtį laikraščio egzempliorių su tuo straipsniu.

Su straipsnio mažmožiais galit vietomis nesutikti, gali po juo ir savo pastebėjimų duoti, tik pasirūpinkit, kad kalbos straipsnyje mažiausia būtų klaidų, kad man nereikėtų prieš skaitytoją už jas atsakyti: paprastas skaitytojas, radęs straipsnyje klaidų, už jas dažnai autorių kaltina.

Duodamas savo straipsnius į „Lietuvą", esu porą kartų prašęs dėti po straipsniu mano pavardę tik tuokart, jei redakcija ar spaustuvė visai maža pridirba jame klaidų. Šitos rūšies savo prašymą ir į Jus dabar kreipiu.

1924 m. XI/5 Kaunas (Seimo kieme) J. Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Rašyta ne paties J. Jablonskio, tik parašas autentiškas. Laiško 1-ojo p. viršutiniame kampe įrašyta: „G. 7.XI.924".

[1] Jablonskis J. Rinktiniai raštai.— V., 1959, t. 2, p. 285—290.

[2] Vardai neminimi.

314. Kaunas, 1924 m. lapkričio 20 d.

Gerbiamasis! Nesuprantu, kodel „Laikraštiniai kalbos dalykai" ligi šiol neišspausdinti **ligi galo** laikraštyje. Taip jų skaidyti, kaip jie laikraštyje yra suskaidyti, irgi nereikėjo. Jei ligi šio mėnesio 26 d. nepasirodys tų dalykų galas laikraštyje, tad manysiu, jog jų galas nebus spausdinamas. Nenorėčiau, kad to straipsnio galas žūtų. Savo straipsnio tęsinį parašysiu tik tada, kada bus išspausdinti mano atsiųstieji 16 puslapių.

1924 m. $\frac{XI}{20}$. Kaunas, Seimo kieme. J. Jablonskis

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Standartinis atvirukas. Rašyta ne paties J. Jablonskio; parašas autentiškas. Adresuota J. Šauliui į Klaipėdą. Adreso pusėje įrašas: „g. ir ats. 21.XI.924".

315. Kaunas, 1924 m. lapkričio 23 d.

Kaunas, Seimo kieme.

Gerbiamasis! Į Tamstos $\frac{21}{XI}$ d. laišką atsakau laišku, kurio vardas galėtų būti šiuo tarpu tiktai „Audiatur et altera pars".[1]

Tamsta sakaisi buvęs nusistatęs nepradėti mano straipsnio spausdinimo, kol aš neatsiųsiąs **galo.** Kodel Tamsta taip nusistatei be mano žinios, tikrai nežinodamas, ar aš tą „galą" duosiu, kol Jūs nesat išspausdinę mano atsiųstojo materialo? Jei Tamsta buvai taip „nusistatęs" be mano žinios, tad reikėjo bent man tuoj pranešti apie tą nusistatymą.

Tamsta sakai, kad spaustuvė be Tamstos žinios pradėjus mano straipsnį spausdint **dalimis,** tikėdamos susilauksianti greit ir pabaigos. Apie „pabaigą" aš dar nė pats negalvojau: ketinau ir tebeketinu atsiųsti Jums tiktai tęsinį — kitų kalbos dalykų pluoštą, tokių dalykų, kurie su likusiu Redakcijoj galeliu nieko bendro neturi.

Tamsta sakai, kad dabar mano rankraščio belikę trys puslapiai, iš kurių nebegalima esą nė straipsnio daryti, nes būtų, girdi, disproporcija. „Disproporcija" bus dar didesnė, jei tą darantį „disproporciją" galiuką pridėsit prie tęsinio, kurio jau būtų kitos rūšies turinys.

Tamsta prašai skubiai atsiųsti straipsnio **pabaigą,** kad galėtumėt tą straipsnio dalyką baigti. Apie straipsnio „pabaigą" aš dar neturiu galvoje kokio projekto, tos **pabaigos** negaliu tuojau nė siųsti. Ketinau, susilaukęs šio savo straipsnio galo,— be reikalo jį taip saviškai s u s k a i d ė t,— siųsti Jums paskum, po kiek laiko, tik to straipsnio tęsinį ir kalbėti tame tęsinyje jau apie kitos rūšies kalbos dalykus. Mano „Laikraštiniai kalbos dalykai" yra ne a p y s a k a, kurios tęsinys tuoj reikalingas skaitytojui: pakalbėjęs apie vienus dalykus ir, sugromuliavus juos skaitytojui ar apsipratus su jais, ketinau tolesnį tų dalykų tęsinį duoti, jau k i t o k į.

Laiško gale Tamsta sakai: „Redakcijai labai nemalonu, jei reikia versti skaitytojai laukti per ilgai tęsinio ar pabaigos". Išeina, kad aš čia kiek kaltas del to Jūsų galvojimo ir nesusižinojimo laiku su straipsnio autorium. Ne, taip nesielgiama su bendradarbio straipsniu: jei spren-

dėt saviškai, nesusižinoję su straipsnio autorium, tad ir baikit tą savo sprendimą savotiškai.

Atsiuntęs **vieną** Jums straipsnį, žadėjau tiktai toliau duoti to straipsnio tęsinį. Norėjau kas dvi ar trys savaitės duoti laikraščiui šiek tiek kalbos dalykų.

1924 m. $\frac{XI}{23}$ J. Jablonskis

[Prierašas paraštėje prie priešpaskutinės pastraipos] Jei to galiuko nespausdinsit, prašau jį sugrąžinti: jo turinį beveik užmiršau.

J. J.

PVU biblioteka, J. Šaulio rinkinys. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Jo ranka rašytas adresas laiško pradžioje, prierašas paraštėje, parašas ir inicialai.

[1] Tebūnie išklausoma ir antroji pusė.

MARIJAI ŠLAPELIENEI

316. Gardinas (?), 1912 m. ar 1913 m.

Mano Jonui reikia visokių knygelių. Turime čia po rankų Zavadzkio katalogą (1912 m.) [1]. Iš jo ir pažymiu tas knygeles, kurių jis prašo:

1138(20 k.), 1141(20), 1143(12), 1174(10), 1176(5), 1184(8), 1144(20).

Jei dar kokių būtų gražių knygelių, mažam vaikui inkandamų, tai ir tas indėk (**ligi 3 rb.**; gali būti ir mažiau). Įrašyk tų knygelių vertę į mano debet'ą.

Jūsų Jablonskis.

LTSR Knygų rūmai. Buvusio direktoriaus A. Ulpio kolekcija. (Rankraštis bus perduotas MAB). Už šio, taip pat antrojo laiško M. Šlapelienei nurodymą dėkoju rūmų darbuotojui A. Ruzgui. Tai laiško fragmentas — pabaiga. Adresatė spėtina: po J. Jablonskio tekstu eina bene M. Šlapelienės prierašas:

1160

Jau moku skaityti	— 20
Mano knygutė	20
Linksma Valandelė	— 20
Mažiems Vaik. dovanel.	20

Vaikų džiaug(k)sm	20
Kas gal apsakyti	10
Nesigailes	17
	2.17

Nusiūnt. 20
apdr. 7
27 mūsų

Sprendžiant iš rašybos (e vietoj ė ir kt. dalykų), galima spėti, kad rašyta M. Šlapelienės.

[1] Juozapo Zavadzkio knygyno katalogas.— V., 1912. Pagal šį katalogą J. Jablonskio surašyti pageidaujamų vaikų knygučių numeriai (skliausteliuose — kainos).

317. Gardinas, 1914 m. vasario 10 d. (s. st.)

Mečiaus geografiją [1] galiu tuojau pavesti. Taigi sąlygos: 300 rb. tuojau išspauzdinus, viršelyje turi būti apskelbti kiti „Aušros" leidimai (apie kitus nepasakant, kur jie sudėti), šitas vadįsis taipo-pat „Aušros" leidimas (išduosiu raštelį, kuriuo bus pažymėta, kad šitą vadovėlį Tau amžinai pavedu), vieną korektūrą galėsiu žiūrėti — skaityti.

Tiek tuo tarpu. Ar sutinki?

Jablonskis

LTSR Knygų rūmai. Buvusio direktoriaus A. Ulpio kolekcija. (Bus perduotas MAB rankraštynui.) Standartinis pašto atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Teksto pusėje išilgai įrašyta: „Ats. 13-II 914". Adresuota: В г. **Вильно.** Благовещенская, 13. Книжный магазин Шлапелис-Пясецкой.

[1] M. Šlapelienės knygynas išleido jos antrąjį leidimą: Mečius S. Trumpas žemės aprašymas. 2-asis leid.— V., 1914, 151 p.

JURGIUI ŠLAPELIUI

318. Vilnius, 1904 m. lapkričio 1 d. (s. st.)

Gerbiamasis!

Mūsų dienraščiui [1], kurs pradės eiti apie Gruodžio 5 ar 6-tą dieną, vyriausybės patvirtinta tokia programa:

1) Vyriausybės įstatymai ir paliepimai;

2) Politikos ir visūmenės gyvenimas (straipsniai, korespondencijos, ištraukos iš laikraščių, telegramos ir iliustracijos);

3) Įvairios žinios apie žemės išdirbimą, prekybą, pramones etc.;

4) Mokslo ir literatūros feljetonai

ir 5) Apskelbimai.

Redakcija gerai žino, jog į pirmojo Lietuvos dienraščio pasirodymą sveikas žiūri, kaipo į tokį mūsų gyvenimo apsireiškimą, kurs turi rūpėti mūsų visūmenei, ir į to dienraščio darbą, kaip į visūmenės, ne vieno ir ne kelių žmonių darbą. Teip žiūri į savo darbą ir redakcija, kuri tačiaus gerai supranta ir visą savo atsakomybę prieš visūmenę.

Kiek visas darbas pareis nuo pačios redakcijos, sunkenybių nepergalimų dabar nebėr,— tikimės galėsią dirbti žmoniškai, sumaniai. Rupįsimes atskirus mūsų tautos žmones, kuriems rūpi arba turi rūpėti tautos ir krašto apšvietimas, gerovė ir laimė, sutraukti į vieną krūvą, į gyvą ir norintį gyvuoti ir tarpti pulką; barnių patįs nekelsime; tarnausime mūsų visūmenei; dirbsime rimtai, rašysime prieinamai, suprantamai.— Tiek tuo tarpu iš programos.

Redakcijos komitetas (P. Višinskis, J. Kriaučiūnas ir aš) labai maloniai prašo Tamstos darbuoties „V. Žiniose"— būti jos veikliu bendradarbiu.

Redakcija lauks atsakymo.

Netrukus išleisime dienraščio prospektą.

Tamstos Jonas.

PS. Ar gavai Tamsta mano atsakymą ant savo raštelio, kurį kitados man rašei? Laukiu Tamstos atsakymo ir siuntinio iš Tamstos. M. Biržiškos adreso nežinau: pristatyk jam laiškelį.

Tamstos Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Laiškas rašytas firminiame „Vilniaus žinių" redakcijos lape. Čia yra ir data.

Publikuota: Martinionis A. Du Jono Jablonskio laiškai.— Kultūros barai, 1985, Nr. 6, p. 65.

[1] „Vilniaus žinios".

319. Vilnius, 1904 m. lapkričio 16(29) d.

„Vilniaus Žinių" pranešimas [1] bus netrukus siuntinėjamas žinomais čia adresais. Petras Vileišis žada tais pačiais adresais siųsti ir pirmuosius tris dienraščio numerius.

Redakcijos vardu prašau Tamstos bendradarbiauti „Vilniaus Žiniose". Ko nauja, be to, kas Tamstoms jau žinoma, nieko tuo tarpu pasakyti negaliu: belaukdamas grįštant savo draugų, labai nusi[v?]ariau.

Ar neparašytumei Tamsta ko pirmamjam numeriui? Korespondencijos apie Mask[vos?] lietuvius, jų panorėjimą susitelkti į vieną draugovę (kalbu apie susišelpiamąją arba šelpimos draugovę).

Jei Tamsta apsiimtumei bendradarbiauti, kuriuo vardu tiktumei pakliūti į bendradarbių skaičių (turbūt bus spauzdinama)?

Tamstos Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Rašyta firminiame „Vilniaus žinių" redakcijos lape.

Publikuota: Martinionis A., žr. laišką Nr. 318.

[1] „Vilniaus žinių" pranešimą cenzūra leido spausdinti lapkričio 24 d. (s. st.).

320. Brestas, 1912 m. birželio 5 d. (s. st.)

Pamečiau tą laiškelį, kur buvo paminėta, kiek ko egzempliorių norėtum Tamsta gauti „Aušros" knygų. Rašiau šiandien Zavadskiui, kad išduotų Tamstai; kiek reikės išduoti,— pasakys mano žmona. Žmonai pasakysi Tamsta. Dalį to, kas yra pas Z., gausi Tamsta.

Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota J. Šlapeliui 317-to laiško adresu.

321. Gardinas, 1914 m. kovo 26 d. (s. st.)

Brolau! Turiu Mečiaus laišką, kuriuo jis leidžia versti, bet dabar to laiško niekur nerandu: Mečius reikalavo tiktai, kad jam būtų nusiųstas egzempliorius spauzdintas. Klišės reikėtų iš tos spaustuvės gauti, kurioje spauzdinamas dabar Mečius. Bet reikia žinoti, kad ir „Mečiaus klišės" yra paimtos iš kitų (iš Bremo etc.). Pačiam dirbantis reikėtų tik **rusiški** parašai, kur yra kartais klišėse, pakeisti **nerusiškais.**

Tavo Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota į Šlapelienės knygyną (žr. Nr. 317).

322. Gardinas, 1914 m. balandžio 13 d. (s. st.)

Dabar siunčiu du sąsiuviniu. Mečius jau **visas** parašytas, bet siųsiu jį dalimis (prieš siųzdamas dar kartą skaitau). Kai pradėsi spauzdinti, atsiųsiu tuojau kelis sąsiuvinius.

Mečiaus rašyba: **į**bestas, klausy**tis**, trys pir**tys**, visumet, niekumet, tas pat, papiauti, gili**aus** (šitą rašybą aš **rengiuos ginti**,— Kuršaičio rašyba). Rašau **Ai**ropa (9, 10, 12, 13, 14), Maskuva (11), Peterburkas (11, 12), Kastantinopolis... Lietuviai taria **Maks**va arba Mask**uva**, **Ai**ropa arba **Au**ropa (Prūsai rašo **Ei**ropa). Jei būtinai norėtum, galima būtų kai-kas ir kitaip rašyti: Aš sakyčiau, galima išmesti tiktai paveikslėlis psl. 28, kiti visi (tie patys ar panašūs į juos), man rodos, reikalingi.

Татарская, 24 Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota į Šlapelienės knygyną (žr. Nr. 317) *„Jo Sv. J. Šlapeliui"*.

323. Gardinas (?), 1914 m. (?)

J. Šlapeliui:

1) **Kandamosios** musios. Mano rašoma „musios *kandiklės*". Reikėtų vartoti ir „kandamosios", „kandamosi"...

2) Karkvabalis (grambuolys) — mano rašoma (dviejose vietose — Kovavarny ir ?). Reikėtų „Karkvabalis (rudasis grambuolys)".

3) Ar negeriaus bus: vaikus, visus aliai-„vieną".

Jablonskis

Man, mano galvon, atleisk tris „Vinco Stonius" [1]. Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Rašyta pusės prašyminio lapo skiltyje pieštuku. Data spėjama apytikriai.

[1] Šatrijos Ragana. Vincas Stonis.— V., 1906.

„ŠVIETIMO DARBO" REDAKCIJAI ARBA REDAKTORIUI

324. Kaunas, 1920 m. pab.—1921 m. pr.

Gerbiamasis! Paskutiniame „Švietimo Darbo" numeryje yra daug recenzijų ir recenzijėlių". „Šviet. Darbui" pats aš rašiau ar tikriau sakant rašydinau tiktai dvi: **a)** apie A. Jakučionio „Kelią į šviesą" (p. 45—47) ir **b)** apie „Litauische Mundarten" (75—76). Esu rašydinęs tam tikru laiku ir kelis kitus straipsnius, čia išspausdintus: a) apie laukiamuosius mūsų kalbos vadovėlius (77 ir 78), b) apie botanikos vadovėlį (71—74), c) apie Prano Lietuvos istoriją (62—64), d) apie Prabočių Anūką (59—60), e) apie Biržiškos rašinius (56—58), f) apie Bizausko „Literatūros teoriją" (54—56), g) apie gramatikų vadovėlius (48—51), h) apie „Pasakėčias" *) (47—48). Bet šie rašiniai (a—h) buvo rašyti jau seniau, diktuojami kartas nuo karto Dabušiui — įsidėti jam į „Ateitį", kur turėjo gana daug susidaryti recenzijėlių apie kalbos, literatūros ir istorijos vadovėlius; tie rašinėliai buvo rašomi atspėjamu laiku ir skiriami tam tikram jaunimui. Taigi pačiam „Šv. Darbui" esu rašęs paskutiniu laiku tiktai **dvi recenzijėles.** Jei ką mokate už tokius mažmožius, tad mokėkite tiktai už tas dvi recenzijėles. Tiesa, dabar atsimenu, rašiau vieną dieną ir apie „Jaunimą" (p. 70—71) — straipsnelį, kurį, rodosi, skyriau „Švietimo Darbui" (jei jums tiks). Galit ir už tą mokėti, jei turit pinigo. „Švietimo Darbe" yra pora recenzijėlių apie „Ateitį", bet jos nežinau kieno parašytos: man už jas, žinoma, mokėti nereikia. **Taigi man mokėsit, jei turit pinigo, už tris ar dvi recenzijėles.**

Už tą kas buvo duodama ar pavedama seniau Dabušiui ir tiktai netyčia pateko į „Švietimo Darbą"— mokėkite, jei mokėsite kam kitam, bet ne man. Apie mano rašytus dalykėlius „Šviet. Darbui" bučiau kiek rimčiau nušnekėjęs.

J. Jablonskis

---

*) Mano rašydintu yra dar du straipsneliu (25—27 ir 42—45).

LKLI, f. 1-2252. Rašyta ne paties Jablonskio, parašas — autentiškas. Data apytikriai nustatoma iš minėtų laiške „Švietimo darbe" spausdintų straipsnių (visi jie 1920 m.). Matyt, redakcija, norėdama išsiaiš-

kinti, kam jie priklauso (kad metų pabaigoje galėtų sumokėti honorarą), kreipėsi į autorius, taip pat ir į J. Jablonskį. Iš to nustatomas ir laiško adresatas — „Švietimo darbo" redakcija.

325. Kaunas, 1927 m. rugsėjo 5 d.

„Švietimo Darbo" Redakcijai

Parvažiavęs iš Palangos, galiu ir savo pastabų duoti del atsiųstų man dviejų (Kamantausko ir Dabušio) straipsnių, bet neturiu dar raštininkų, tai teks Redakcijai kiek palaukti. Tuodu straipsniu yra mano bute: Mickevičiaus g., 12.

Kaunas, rugsėjo m. 5 d. 1927 m. J. Jablonskis

LTSR literatūros muziejus (Kaune), inv. Nr. 11446. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas.

326. Kaunas, 1927 m. gruodžio 5 d.

1.

Del St. Dabušio straipsnio

Kalbos dalykams tas straipsnis lyg netinka. Jei norit, dėkit jį į **Bibliografijos** skyrių, jei išrandat patys tat reikalinga.

Čia eis toliau tiktai keli atskiri mano pastebėjimai Redakcijai del to straipsnio (del tos „recenzijos").

St. Dabušio recenzija yra lyg juodraštis, dar neapdirbtas kaip reikiant spaudai. Čia recenzijos autorius surenka pradžioj daug atskirų kalbos dalykų, kurie jam labai tinka, paskum duoda kiek abejojamų ar mažesnės vertės kalbos dalykų, paskum duoda įvairių savo pastabų, tarp kito ko surašo ir kitus Kamantausto vertimus. Mano supratimu ta recenzija reikėtų perrašyti recenziškai, literatūriškiau. Ir šitą „recenziją" yra žiūrėjęs J. Balčikonis: su jo nuomonėmis čia aš beveik visai sutinku.

Atskiri recenzento pastebėjimai apie žodžius **siūtis,** nulakinti (II), kirtinti... pačioj šitoj recenzijoj yra lyg nevietoje ar be reikalo čia išreikšti.

Paimu mažą pavyzdėlį iš tos recenzijos (p. 9). Ten vienoje vietoje (42) ir toliau pasakyta:

42. Aš esu *rangus* tave išklausyti. 33. Pasirengęs, „gatãvas" iškl. ... *Rangus* ir *nerangus* buvo vartojama ?
iš tarmių kitoniška (kitaviška) prasme. Nerangus — nevikrus, negreitas, negreitai kur išsirengiąs. Apie Skriaudžius saką: „Oi, tu, *nerañgėli!*" — Kas čia tikrai norėta autoriaus pasakyti del Kamantausko žodžių: „Aš esu *rangus* tave išklausyti"?!

Paskutiniame savo recenzijos puslapyje autorius pasako, kad šį Kamantausko vertimą mielai skaitysią „ir kiti, jaunesni mokiniai, o taip pat ir visi tie, kas domisi meilės dalykų dailyraščiais ir nori pasimokyti gražios lietuviškos kalbos". Ką autorius vadina čia dailyraščiais? „Dailyraščiu" mokiniai vadina kaligrafiją, — ar gi čia turim reikalo su tais mokinių „dailyraščiais"?

Del atskirų recenzento išreikštų nuomonių galiu su Redakcija, jei panorės, pasikalbėti skyrium. Mano nuomone, šis straipsnis, trumpai sakant, netinka „Švietimo Darbui", Šviet. Min. organui, skiriamam ypačiai Lietuvos mokykloms.

Žodžiu del visų šitų straipsnių būčiau galėjęs pasikalbėti daug anksčiau. **Dabar** prašau tik kelis šituos mano pastebėjimus atsiimti. Grąžinu tris atsiųstas man recenzijas.

1927 m. XII/5 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 1-2242. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas. Tekste pabrauktas mėlynu pieštuku žodis „recenziškai". Laiškas sietinas su 325-tame laiške minimomis pastabomis dėl V. Kamantausko ir S. Dabušio straipsnių.

327. Kaunas, 1927 m.

Dėl F. Plākio straipsnio [1]

Čia iškeltas labai gyvas mūsų kalbos mišinio dalykas: būtinai reikia kokių aiškių taisyklių laikytis ir tame kalbos mišinyje, apie kurį ima čia kalbėti prof. F. Plākis. Po šito straipsnio mokančio mūsų kalbas latvio, gerai žinomo ir mūsų krašte žmogaus, imsime, gali būt, galvoti apie tai, jog dabartiniu mišiniu šitam reikalui naudotis toliau netinka (tas mišinys gali dar didesniu mišiniu pavirsti). Man šitas straipsnis tinka pirmiausia tuo, kad jis tikrai

gyvą šių dienų kalbos reikalą mėgina išjudinti. F. Plakio kalba gera, bet vietomis kur-ne-kur reikėtų ir ji išlyginti ar ištaisyti: toks išlyginimas ar ištaisymas dar rimtesnį padarytų ir kalbamąjį straipsnį.

Patariu šį straipsnį nusiųsti Saliui arba Skardžiui (į Leipcigą), kad juodu katras savo nuomonę išreikštų „Šviet. Darbui" ir kiek galėdami, jei reikės, pataisytų mažmožius. Redakcija, atiduodama straipsnį spaustuvei, turėtų jį perrašydinti. Pats aš vienas čia nenoriu galutinai spręsti.

J. J.

Dėl Lazausko „Nuotrupų" [2]

Aritmetikos ir šiaip matematikos terminai nustatyti tam tikru laiku yra mūsų matematikų, dirbusių su vienu kitu kalbininku (ir su manim). Juos reformuoti, jei tat reikalinga, turėtų tam tikri matematininkų būreliai. Atskiriems to mokslo žmonėms lyg netiktų per „Šviet. Darbą" imt kelti tas dalykas spaudoje: mums lyg nereikėtų dabar tas dalykas šiuo laiku dėl vienos šitos Lazausko nuomonės pradėti, juo labiau, kad šita L. Lazausko nuomonė nėr kuo tvirtai pagrįsta. Patariu šito dalyko dėl vienos šitos L-ko nuomonės nepradėt kelti Ministerijos organe. Pats aš ginu čia terminus „atėminys, dalmuo".

J. J.

Plākio straipsnį pataria dėti ir J. Balčikonis, jis tą straipsnį yra ir kiek taisęs spaudai. Toliau įvairiems kalbos dalykams, kur reikia ta nuomonė išreikšti raštu, prašau kreiptis į J. Balčikonį, su juo apie tai esu kalbėjęs, jis sutinka. Į Leipcigą del Plākio straipsnio dabar, gal būt, kreiptis nereikėtų.

J. J.

LKLI, f. 1-2244. Rašyta ne paties J. Jablonskio. Viršum pirmosios antraštės pieštuku užrašyta: „P. Balčikonis — Kęstučio 63—b. 2 (p. Tubelio gyv.)".

[1] Matyt, tai straipsnis: Plakis E. Apie svetimų tikrinių daiktavardžių rašybą lietuvių ir latvių kalbose.— Švietimo darbas, 1928, Nr. 3, p. 280—284.

[2] J. Lazausko straipsnis nebuvo publikuotas.

328. Kaunas, 1928 m. rugsėjo 21 d.

Švietimo Ministerijos Knygų Leidimo Komisijai

(„Švietimo Darbo" Redaktoriui)

Čia kalbėsiu kiek dėl St. Dabušio straipsnio kuriame jis kiek bara dėl kalbos „Lietuvos Aidą".

Dabar esu K a r o L i g o n i n ė j e. St. Dabušiui lyg reikėjo kiek aiškiau suskirstyti tie priekaištai, kuriuos jis daro savo straipsnyje „L. A-dui". „L. A-do" kalba tikrai yra bartina: niekur pasaulyje nėr tokia biauri pačių t a u t i n i n k ų kalba, ir aš „Aido" kalbą rengiuos kada išbarti... Bet apie tai, kiek šis Dabušio straipsnis tinka „Švietimo Darbui" (jo „Kalbos dalykams"), tesprendie J. Balčikonis ar kas kitas: aš dabar sergu ligoninėje ir, apskritai imant, maža teturiu noro bartis kiek dėl Dabušio kalbos.

Tiek tuo tarpu. Sudie.

J. Jablonskis (J. J-kio diktuojamas viską čia rašė Sergius Treigys).
1928 m. rugsėjo 21 d.

[Viršuj prierašas] St. Dabušio straipsnis grąžinamas drauge.

LKLI, f. 1-2245, lp. 1. Viskas rašyta S. Treigio. Vietomis tekste mėlynu pieštuku pabraukyta (S. Dabušio?).

329. Kaunas, 1929 m. vasario 6 d.

„Švietimo Darbo" Redakcijai

Vakar (1929 m. II mėn. 5 d.) St. Dabušis atsiuntė man Joniko [1] straipsnį, prašydamas mane pasakyti savo nuomonę apie tai, kiek tas straipsnis tinka „Šv. Darbui". Šiuo rašteliu trumpai pažymiu savo atsakymą į tą klausiamąjį kalbos dalykėlį.

1. Mūsų mokytojams iš Joniko straipsnio, jei išspausdinsit jį „Šviet. Darbe", beveik jokios naudos nebus: jame pilna neaiškumų, tuščių žodžių ir nereikalingų arba taisytinų dalykų. Jei Redakcija išranda, kad iš to straipsnelio kurie-ne-kurie lietuvių mokytojai gaus ir sveiko pamokslo, tad mėginkit spausdinti...

2. Prieveiksmių (p. 10) b e g a l i n i a i, p a s k u t i n i a i, v i d u t i n i a i, p a v i d u t i n i a i, v y š n i n i a i, š e r m u k š n i n i a i, a u k s i n i a i... nebuvau ligi šiol

girdėjęs iš žmonių: jie dabar į žmonių kalbą patenka, tur būt, iš inteligentų (mūsų žmonių mokytojų ir raštų kalbos).

3. Pats aš sakau: ūkio mokykla, *mokytojų* seminarija, *amatų* mokykla, *medicinos* fakultetas, *teologijos* fakultetas, todėl, bent dabar, esu linkęs sakyti ir *kunigų (dvāsininkų)* seminarija (plg. p. 6). Pasakymas „*paveikslinė* mokykla prie mokytojų seminarijos" mūsų dar neįgalioja sakytis saviems gyvenimo reikalams ir „*ūkinė* mokykla, *amatinė* mokykla, *medicininis* fakultetas, *dvasinė* seminarija".

4. Duodamas kur „*miestinius* drabužius", autorius niekur nepažymi, kad tarp posakių „*miestiniai* drabužiai" ir „*miestiški* drabužiai" yra nemaža skirtumo. Posakiais „*skaitytinės, giedotinės* mišios, *skaitytinis, giedotinis* ro-
?
žančius" autoriui tam tikroj vietoj (p. 4) irgi nereikėjo naudotis: dėl šitų posakių kilmės (spiew a n a msza...") daug jau yra ir raštuose kalbėta.

Smulkiau parecenzuosiu kalbamąjį straipsnį, tur būt, tik tada, kai bus jis išspausdintas. Autorius, prieš siųsdamas jį į „Švietimo Darbą", galėjo pamėginti apie tos rūšies dalykus imt kur kitur kalbėti: „Šv. D-bui" rimtesnių ir gilesnių, naudingų mokytojams reikia straipsnių. Rimtai čia nemoku nė kalbėti apie jį (apie tą straipsnį).

Šis raštelis yra man padiktuotas prof. J. Jablonskio.

Kaunas. Mickevičiaus g. 12 Stud. S. Treigys
1929.II.6

LKLI, f. 1-2243.
[1] Petras Jonikas, kalbininkas.

330. Kaunas, 1929 m. rugsėjo 26 d.

Kaunas, 1929-IX-26

„Švietimo Darbo" Redaktoriui

Čia atsakysiu tiktai į vieną Jūsų raštą (šių metų rugsėjo 23 d.), St. Dabušio pasirašytą.

Visus šios rūšies raštus siųskite peržiūrėti doc. Pr. Skardžiui arba kitam kuriam kalbos specialistui: pats aš esu ligonis besveikatis, netikęs šiam dalykui.

Dėl atsiųstų man seniau raštų mano jau buvo rašyta „Švietimo Darbui" ir kiek kalbėtasi su doc. Pr. Skardžiu-

mi. Dėl jų galėčiau dar kiek atrašyti tik parvažiavęs iš ligoninės namo ir atsiminęs, kas kada mano jau parašyta šiuo reikalu „Šv. Darbui".

Šis laiškas yra man prof. J. Jablonskio sudiktuotas

stud. B. Sereiskis

LKLI, f. 1-2246. Viršuj mėlynu pieštuku užrašyta: „Gal ir Joniko str. nusiuntus Skardžiui? Dbš"

ŠVIETIMO MINISTERIJAI

331. Kaunas, 1923 m. lapkričio 23 d.

Švietimo Ministerijai

Šiuo tarpu kreipiuosi į Ministeriją visai nepaprastu reikalu — tuo reikalu, kurį sudaro man M-jos Knygų Leidimo Komisija. Kelis kartus teko jau kalbėtis dėl to reikalo su Viceministeriu (Pr. Mašiotu) ir tos Komisijos Sekretoriumi ar Vedėju (A. Vireliūnu). Bet tie kalbėjimai manęs ligi šiol nenutildė, ir todel kreipiuosi dabar raštu į pačią M-ją, prašydamas duoti man kokį aiškesnį atsakymą į sukeliamą čia nepaprastą klausimą. Savo reikalą, tą klausimą, čia žemiau išdėstau taip pat raštu.

1921 m. Knygų Leidimo Komisija leido į žmones, tarp ko kita, vadinamąjį „Mokinių Knygynėlį". Tam „Knygynėliui" buvo sumanyta paimti ir spausdintoji kitados „Amerika pirtyje". Komisijos buvo susižinota tuo reikalu su komedijos autorium (Vilkutaičiu) [1]. Autorius sutiko, kad jo dalyką aš peržiūrėčiau ir redaguočiau. Taip ir buvo padaryta: leidinį naujai redagavau, perrašydinau, koregavau spausdinant ir t. t. Buvo sutikta (su Komisija ir autorium), kad man už darbą bus išmokėta trečia dalis (1/3) autoriaus honoraro; iš 6000 auksinų (iš autoriaus honoraro) turėjau gauti, išspausdinus tą leidinį, 2000 auks. „Amerika pirtyje", tas Komisijos leidinys, pasirodė Kauno knygynuose išspausdintas 1922 m. pradžioje; tuo laiku buvo jis ir „Lietuvoje" recenzuojamas; to leidinio pasirodymas pažymėtas, tur būt, ir Komisijos buhalterijoje.

Trečiosios dalies (1/3) honoraro nei tą pavasarį, nei vasarą (1922 m.) vis negalėjau gauti iš Komisijos. Komisija teisindamasi sakėsi negalinti dabar paties autoriaus

rasti, su juo atsilyginti (2/3) ir todel negalinti vis dar ir man atlyginti.

Baigėsi pagaliau ir 1922 m. Auksinai virto pagaliau niekais, jų vietoje pasirodė litai. Tiktai, pasirodžius litams, jau 1923 m. pradžioje, kada Valstybės įstaigose nebuvo nė kalbos apie auksinus, nebetekusius savo vertės ir niekais pavirtusius, Komisija per savo to laiko sekretorių ar vedėją ryžosi pagaliau ir su manim atsilyginti, nors ir dabar sakėsi nebesurandanti kalbamojo leidinio autoriaus (teisėjo Vilkutaičio) ir negalinti jam išsimokėti. Atsilygindamas su manimi tada, kada Valstybės įstaigų buvo jau tiktai litais išsimokama žmonėms, kada algos Valstybės tarnautojams jau tiktai litais buvo mokamos, Šilinis, to laiko Komisijos Vedėjas ar Sekretorius, atnešė man betgi pluoštą senųjų, išėjusių iš apyvartos auksinų, prašė, kad aš juos priimčiau honoraro vietoje ir duočiau tam tikrą kvitą — kad pasisakyčiau gavęs savo honorarą. Jam pasakiau, kad priimdamas tuos auksinus (2000 auks.) ir duodamas kvitą, pažymėsiu joje, jog tie auksinai duodami man prieš mano norą M-jos tada, kada M-ja ir Komisija jau tiktai litais kitiems išmoka. Tada Šilinis, nebenorėdamas to mano pažymėjimo kvitoje, išsinešė iš manęs ir tuos 2000 auks. Jų vertė buvo tada lygi jau tiktai penkiems ar šešiems litams; dabar už juos, rodos, centą teduotų daugiausia.

Apie visą šitą dalyką, tą nelaimingąjį atsitikimą su tais mano auksinais ir litais, kalbėjau paskum kelis kartus su Pr. Mašiotu ir kartą ar du su A. Vireliūnu (įstojusiu į Komisiją, rodos, po Šilinio), prašydamas baigti kaip nors tą nelaimingąjį incidentą. Jų (Pr. M.) buvo žadama kas padaryti ar žmoniškai baigti ir stebimasi visu tuo atsitikimu; bet ligi šiol visas tas šieno vežimas baloje tebekėkso — nieko nepadaryta, kad jis iš tos balos būtų ištrauktas. Ar Komisija atsilygino ligi šiol su pačiu autoriumi (Vilkutaičiu), ar jį pagaliau „surado" — to aš ligi šiol nežinau, bet šitas Vilkutaičio dalykas man pačiam jau ir neturėtų rūpėti. Norėčiau tiktai, kad visas tas nelemtasis dalykas būtų kaip norint M-jos baigtas — taip, kaip pridera elgtis rimtajai M-jos įstaigai su ką gera padirbusiais ar tebedirbančiais jai žmonėmis. Su kuo tenka pakalbėti apie šitą dalyką, apie tą nelaimingąjį auksinų ir litų incidentą, kiekvienas tik pečiais patrauko ir nenori tikėti, kad taip galėjo pasielgti M-jos įstaiga su senu mokyklų

darbininku. M-jai, jei nori nenustoti užuojautos mokytojuose, reikėtų čia kas pataisyti ar man išaiškinti.

Aš vis nesuprantu, kodel Komisija nenorėjo atsilyginti su manim tuo laiku, kada Vokiečių auksinai turėjo dar kiek vertės mūsų krašte, kodel ji ryžos atsilyginti tais auksinais tik tada, kada jie ir iš įstaigų apyvartos buvo išėję...

Šituo savo raštu prašau M-ją pavesti kam visą mano kalbėtąjį reikalą ištirti, peržiūrėti ir kaip nors padoriai baigti. Jei nebus del paties to reikalo kokios nors aiškios rezoliucijos ir man toji rezoliucija nebus žinoma, aš vis negalėsiu nurimti ir ieškosiu kaip nors, kokiais nors kitais keliais, jo išaiškinimo ir baigimo. Man juo labiau nuostabu, kad tokį nesuprantamą, kaip šit[...] incidentą čia Kaune gyvendamas patyriau savim tiktai iš Švietimo Ministerijos įstaigos!

Ne bėda verčia mane kalbėti apie šitą reikalą: vargu aš negaliu skųstis, man principas ir tiesos dalykas šiuo tarpu terūpi.

Visas šitas dalykas reikėtų, mano supratimu, baigti ligi šių metų gal[o].

1923 m. $\frac{23}{XI}$. Vilniaus gatvė, 2. J. Jablonskis

LKLI, f. 1-2240. Raštas rašytas ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas, data pabaigoje laiško ir adresas. Pirmajame puslapyje dvi rezoliucijos: raudonu pieštuku —„**K. L. Kom** išaiškinti LB" ir rašalu —„Autorių bylai". Rašte neaišku žodžio *šit* galūnė ir skyrybos ženklas: skylamušiu išmušta skylė.

[1] Čia minimas Juozas Vilkutaitis.

332. Kaunas, 1926 m. sausio 20 d.

Švietimo Ministerijai

Atsakoma į Nr. 409 (į šių metų sausio mėn. 14 d. laišką Termin. Kom. Pirmininkui).

Mes savo vardus rašome daug kas įvairiai: vienas žmogus pasirašo Pranciškus, kitas to pat vardo asmuo — Pranu, Praniu, vieni — Kastantinais (Konstantinais), kiti — Konstantais, Kostantais, Kostais, viena moteris — Jone, Juoze, Petre, kita — Janina, Joana, Juzefa (Juozape), Pet-

rute, Petrone, Petronėle... Fridricho vietoje vienas kitas noromis rašosi laikrašty ir kur kitur Pričkum; Halinos vietoje vienos kitos įstaigos padaro „Aliną" ir to rašymo su tarimu reikalauja iš „Halinos". Jei kalendoriuj įrašytas kas Vicento (Vincento) arba Juozapo vardu, gyvenime atsitinka dažniau taip, kad tų vardų savininkai subrendę ima rašytis Juozais arba Vincais, ir prieš tai nieko, rodos, padaryti negalima: reikės tik kur pažymėti, jog Vincas ir Vincentas, Juozas ir Juozapas, Pranciškus ir Pranys (Prãnis), Pranas... yra vienos reikšmės vardai. Vyskupas, prezidentas ir šiaip žymus asmuo rašosi Juozapu, Pranciškum, o kitų tų pat vardų žmonės mėgsta viešumoje Juozais arba Praniais (Pranais) eiti...

Beveik taip pat yra ir su pavardėmis: plg. Kudirkytė, Kudirkaitė, Kudirkiūtė. Man yra žinoma, jog Pekaus dukterį, kurią vietiniai žmonės prieš karą tardavo Pekáite, dabar vietinės valdžios įstaigos ima rašyti Pekusyte (!). Viena tokia Žemaičių Pekaitė į naująją savo pavardę, naujosios valdžios jai duotą („Pekusytė"), labai šnairuodama, kiek žinau, pati žiūri...

Kaip čia kas reikėtų tuojau padaryti, tuo tarpu aš neišmanau, tik viena, man rodos, aišku: kalendorių vardai dažnai negalės sutikti su tais žmonių vardais, kurie bus vartojami paprastajame žmonių gyvenime. Po kiek laiko, pasikalbėjęs pagalvojęs su vienu kitu kunigijos ir Vidaus Reikalų (Švietimo) Ministerijos atstovu, galėsiu duoti, tur būt, ir kiek aiškesnį atsakymą į šį Švietimo Ministerijos pastatytąjį man klausimą.

J. Jablonskis
Terminologijos Komisijos pirmininkas

Sekretorius J. Talmantas
Kaunas, 1926 m. sausio mėn. 20 d.

LTSR CVA, f. 391, ap. 4, b. 1030, lp. 34—35a. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas.

NIKOLAJUI TICHONRAVOVUI

333. Maskva, 1888 m. spalio 4 d. (s. st.)

Ваше Превосходительство Николай Саввич!

Не имея возможности видеть Ваше Превосходительство, обращаюсь к Вам письменно, с просьбой выслушать меня завтра перед факультетским заседанием по истории русской литературы — в Университете или, в случае если Вы никоим образом не можете быть завтра в здании Университета, принять меня завтра-же для экзамена на дому: выдержать экзамен до факультетского заседания — для меня в высшей степени важно.

Запасшись вместо программы читаемыми Вашим Превосходительством лекциями, я приду завтра в 11 ч. за получением ответа.

Москва дня 4 окт. 1888 г. Ив. Яблонский

Vertimas

Jūsų Ekscelencija Nikolajau Savičiau!

Neturėdamas progos matyti Jūsų Ekscelenciją, kreipiuos į Jus raštu ir prašau išegzaminuoti mane iš rusų literatūros istorijos rytoj prieš fakulteto posėdį, o tuo atveju, jei Jūs jokiu būdu negalėtumėte rytoj būti Universitete, leisti atvykti į namus: išlaikyti egzaminą iki fakulteto posėdžio — man nepaprastai svarbu.

Vietoj programos turėdamas Jūsų Ekscelencijos skaitytas paskaitas, aš ateisiu rytoj 11 val. Jūsų atsakymo.

Jonas Jablonskis

Maskva, 1888 m. spalio 4 d.

TSRS valstybinė V. Lenino biblioteka, Rankraštynas, Tich 9, lp. 1. Tekstas iš fotokopijos.

JUOZUI TUMUI

334. Gardinas, 1913 m. sausio 9 d. (s. st.)

$19\frac{9}{I}$ 13.

Mylimasis! Tamstos laišką, pilną užuojautos, gavau — dėkui. Gaila žmogaus [1]! Kad ne Tamstos laiškas, neiškęsčiau neatsakęs ir dabar į jo straipsnį, patekusį į „Draugi-

jos" N-rį dvyliktąjį [2]. Dabar, tur būt, iškęsiu; jei atsakysiu, tai labai ramiai. Tarp ko kita, jis man prikiša, kad aš nenustygstąs, vis svyruliuojąs, vis ką nauja prasimanąs. Jis tik pamiršta, kad ir Jaunius ir Būga daug kartų yra mainę savo „taisykles"; ir jis pats dabar (N 12) tepradeda rašyti „rašy**tinė** kalba" (pirmiaus jis sakydavo kitaip). Ą propos, **rašytinė** kalba yra „kalba (pa)rašyta" (plg. „**megztinės** pirštinės, **siūtiniai** — **káltiniai** batai...); kas kita yra „rašomoji kalba" (plg. „rašomoji mašina, kuliamoji mašina, mirštamoji liga"; sakyti „rašytinė, kultinė mašina, mirtinė liga" nereikėtų). Sakydami „skai**tytinės** mišios" sekame vien „msza czyt**ana**" (bažnytinė kalba rašomajai kalbai mažiausia duoda). Kad Sveikas nori, **nieko nebeatsakinėsiu jam**... Norėčiau betgi žinoti, kodel jis ypačiai prieš mane šiaušias ... Su juo ir kiti kalbininkai su juo nesutinka, bet su jais „Draugijoje" kitaip kalbama. Ateina į galvą vienas mažmožis: Kriaušaičio gramatikos kritiką pirmąją jis parašė („Dirvoje") [3] dar gramatikai tai nepasirodžius!..

Šiemet neiškęsiu, tur būt, neišbaręs kun. Skvirecko [4]: jo „Šventasis Raštas" man baisiai nepatinka ... yra tiesiog nedovanotinų jo paties apsileidimų ir paklaidų.

———— " ————

Per Kalėdas mačiausi su Būga. Nutarėva vasarą vieną mėnesį pas Tamstą gyventi (Tamstos kviečiamas, sutikau) ir rašyti du vadovėliu — rašybos (Būga) ir etimologijos (aš). Taip galima bus padaryti, vienok, tik tuomet, jei Būga neišvažiuos į užsienius. Mudviem reikėtų ir vieno arba dviejų raštininkų (scribae): mudu tik diktuotuva, raštininkas mudviejų rašinius grynai surašinėtų ... Kauno gub. yra keli mokytojai, mano mokiniai (Panevėžys); žinau, kad tie mokytojai (1—2) mielai sutiktų su mumis pasidarbuoti ir būtų dar dėkingi... Taigi, jei atvažiuosim (pareis dabar nuo Būgos), tai atvažiuosim keliese (**trise** ar keturiese). Būga sako, kad vietos Laižuvoje esą daug. Visa tikrai žinosiu apie vasario pabaigą, tada ir pasikalbėsim aiškiaus. Ar neišsigąstum Tamsta trijų—keturių žmonių?

Tiek tuo tarpu. Tamstos Jablonskis

Ps. Mažmožis apie mano namus. Pati sęsta (aš jau visai pasenau), Kastantinas Maskvoje (juristas), Onytė

baigė pernai gimnaziją, dabar nori iš vyrų gimnazijos atestatą gauti ir važiuoti į medicinos institutą, Julytė šeštoje klasėje, Vytuks — ketvirtoje, Jonas (eina septintus metus) namie švaistosi. Ir nuo visų jų Tamstai labas dienas, gražiausius linkėjimus siunčiu.

J. J.

[Pirmojo p. paraštėje] „Garnyje" [5] mažmožis téra, de[l] kurio neverta nei pykti nei barties...

VUB, f. 1-E 545, lp. 87—87a. Adresato užrašyta 1-ajame p.: „Atsakyta 11/I". Publikuota: Palionis J. Iš Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 111—112.

[1] A. Jakštas-Dambrauskas.

[2] Veikiausiai 1912 m. „Draugijoje", t. 17, Nr. 68, p. 284—291, Druskiaus slapyvardžiu išspausdinta recenzija apie J. Jablonskio „Rašomosios kalbos dalykus".

[3] Turimas galvoje bene „Žinyčioje" (1901 m. Nr. 3) išspausdintas A. J. (=Adomo Jakšto) straipsnis „Apie Kriaušaičio „Gramatikos" rašybą".

[4] 1910 m. pradėjo eiti J. Skvirecko verstas „Šventasis raštas Senojo ir Naujojo įstatymo su Vulgatos tekstu".

[5] „Garnys"— klerikalų mėnesinis satyros žurnalas (1910—1914), redaguotas A. Jakšto.

335. Gardinas, 1913 m. gegužės 13 d. (s. st.)

Gerbiamasis! Aš, gal Tamsta žinai, tikrai esu nesveikas... vos bepaeinu. Aną dieną buvau nuvažiavęs į Vilnių pasikalbėti su dr. Krainskiu (nervų ligų specialistu) apie vasarą. Mane išegzaminavęs, patarė į Druskininkus važiuoti ir gydytiės; sveikas aš nebūsiąs, bet galėsiąs pastiprėti tenai. Klausiau, ar nerasčiau tos pat sveikatos Laižuvoje..., atsakė, kad **šią vasarą** geriau būsią Druskininkuose gyventi: reikėsią maudytiės, elektrizuojamam būti, tam tikra gimnastika daryti etc.

Taigi ... širdingai dėkui Tamstai už norą mane priglausti šią vasarą, bet aš tuo gražiu Tamstos noru pasinaudoti negalėsiu. Iš Druskininkų, vasaros gale, pasirūpįsiu, sustiprėjęs, atlankyti ir Tamstą Laižuvoje, jei tik būsi tuomet namie.

Šią vasarą apie Viekšnius gyvęs Mašiotas ir, tur būt, Čiurlionienė. Ir M-tą seniai bėsu matęs...

Dar kartą dėkui!

Geg. 13 d. 1913 m. Viso gero! Jablonskis

Mano pati viso gero Tamstai linki. Ji gyvęs vasarą apie Biržus (pas M. Ičą).

VUB, f. 1-F 545, lp. 88. 1-ojo p. paraštėje įrašas: „Atsakyta 15/V. 13". Publikuota: Palionis J. Iš Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 112—113.

336. Vilnius, 1918 m., ne anksčiau kaip lapkričio 21 d.

Kun. J. Tumui.

Skaičiau recenziją (Mečiaus g-os) [1]. Su daug kuo, beveik su viskuo, sutinku. Ir toliau rodyk Tamsta ir silpnąsias raštų vietas, daugiau iš raštų reikalauk. Turėdamas kiek atspėjamojo laiko, atsakysiu („Liet. Mokykloje") į recenzijos sukeltus kalbos klausimus.

„Nameliai mano brangūs!
Man visur patogu,
Bet niekur nėr tiek laimės,
Kaip po jūsų stogu" [2].

Kieno tos eilės? Man reiktų tuoj žinoti. Ar nežinai Tamsta?

J. Jablonskis

(Gyvenu, kur pirmiau A. Smetona gyveno).

VUB, f. 1-E 362, lp. 15.

[1] Tumas J. [Rec.:] *S. Mečiaus* **„Trumpas žemės aprašymas"** [...].— Lietuvos aidas, 1918.XI.21, Nr. 137(185), p. 4.

[2] Šis ketureilis išspausdintas J. Jablonskio sudarytos chrestomatijos „Vargo mokyklai" I dalies antrajame leidime (V., 1919, p. 129). Jo autorius — A. Jakštas.

337. Vilnius, 1919 m. liepos pradžia

Gerbiamasis! Rengiuos palengva į kelionę. Jaučiu, kad šiomis dienomis teks pagaliau išvažiuoti. Jau **leista** išvažiuoti.

Siunčiu Tamstai vieną **pataisytą** gramatiką. Vieną prašau įteikti Vyskupui [1]. Anksčiau negalėjau duoti, nes pats neturėjau. Pataisytas ir Vyskupo egzempliorius.

Jei jausčiausi kelias dienas dar pabūsiąs čionai, kai ką parašyčiau, bet dabar vis kelionė rūpi ir kiti šių dienų galai. Linkiu jums, šiaip ar taip, kantrybės, sveikatos ir pasisekimo darbuose.

Jei ką parašytum Sveikas, nuvežčiau į galą.

Jūsų J. Jablonskis

VUB, f. 1-E 362, lp. 13. Be datos ir adresato. Galima spėti, kad rašyta prieš išvykstant Jablonskiui iš lenkų okupuoto Vilniaus, po 1919 m. liepos 7 d.

[1] Tuo metu Vilniaus vyskupu buvo Jurgis Matulevičius.

338. Kaunas, 1920 m. liepos 15 d.

Kun. Juozui Tumui, „Tautos" redaktoriui (ne laikraščiui).

Gerbiamasis! Sveikas „Tautoje" (N 29) [1] kalbi apie trijų Vyrų sukaktis. Jei imama kalbėti apie senius darbininkus, tad neiškenčiu ir aš netaręs savo žodelio.

Šiemet, kiek žinau, sueina 60 metų ir labai nepaprastam, labai didžiam mūsų darbo žmogui — Pov. Matulioniui. Šis vyras, kad būtų galėjęs dirbti krūvoje su kitais, būtų be galo daug nudirbęs savo energija ir nepaprastu savo darbštumu. Ir šiaip didžiai žymus jis yra mūsų naujosios pradžios ūgyje. Savo biografija ar autobiografija jis daug ką galėtų pasakyti tolesniosioms mūsų kartoms. Jis yra antrasai mūsų kun. Katelė. Patirkite, kada jis gimęs ir, kiek galėdami, jį tam tikrai pažymėkite. Jis bus jau sukakęs 60 metų.

Esu visada dangstęsis įvairiausiais slapyvardžiais (del įvairių priežasčių). Kad turėčiau „Aušrą", „Šviesą", „Varpą" ir Vilniaus to meto laikraščius, galėčiau pasisakyti dabar ir ką kada skelbęs ar rašęs. Esu buvęs, šiaip ar taip, nepatvarus, mažos energijos žmogus. Kai kas man šį tą prikiša raštuose, bet taip daro dažnai klaidingai. Kai ką Sveikas ir man kitados (Mintaujoj) prikišdavai klaidingai; vienas rašytojas Vilniaus laikais kartą buvo net K. Obelaičiu pasirašęs,— galėjo tūlas pamanyti, kad ten mano kas rašoma. Visa mano ir prel. A. Dambrausko fizionomija išeitų aikštėn tik tuomet, jei mudu po spausdintais kitados rašteliais ir raštais pasirašytuva dabar tikraisiais savo vardais. Esu ir visai menkas buvęs žmogus, daug tingėjęs, todel prašyčiau daug manęs neskambinti,

juo labiau, kad gali paskui imt „Draugija", ko taip nenoriu, mane „šlovinti".

„Tautoje", kalbant apie tuos tris vyrus, pasakyta: „Galima su juo (Jablonskiu) nesutikti, gintis, net pyktis; tik negalima nepripažinti jo nuopelnų". Apie kokias ten mano nuomones, išreikštas raštu, yra kalbama? Kodel tie redakcijos žodžiai pasakyti tiktai apie Jablonskį, kodel to neparašo redakcija, kalbėdama apie prel. Dambrauską? Ką čia turi išreikšti dviejų žmonių skyrimas, kalbant apie skaitytojų sutikimą ar nesutikimą su Jablonskiu, ir išreikštomis raštu jo nuomonėmis? Skirtingų nuomonių yra daug išreiškęs, rodosi, ypačiai kas kitas (ne Jablonskis) apie įvairius abejojamus dalykus. Čia negaliu būti visai bešalis žmogus, bet tame redakcijos pasakyme, apie kurį čia kalbu, man rodosi, ir kiti pamatys tą pat, ką matau ir aš. Tiek tuo tarpu; kalbėdami apie mane, būkit atsargesni.

Siunčiu „Tautai" kelias recenzijas. Po jomis pasirašyti negaliu (aš pats jose figuruočiau). Jei sutinkate su jų turiniu, spausdinkite. Galite jas trumpinti, didinti ar kaip kitaip nusakyti. Darykite kaip tinkami.

Liepos 15 d. J. Jablonskis

[Prierašas 1-jo p. paraštėje] Esu gimęs gruodžio m. **30** (ne 31) d.

[Prierašas 4-jo p. paraštėje] Jei kam rūpėtų, apsiimu atvirai, visai tiesiai, sąžiningai pasakyti, **kurie** straipsneliai yra išėję iš manęs. Nieko neslėpsiu. Jų palyginti maža yra buvę.

VUB, f. 1-E 362, lp. 5. J. Jablonskio rankai priklauso parašas, data ir abu prierašai, visa kita rašyta ne jo paties. Publikuota: Palionis J. Iš Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 113—114.

[1] Mūsų vyrų sukaktys.— Tauta, 1920 m. liepos 14 d., Nr. 29.

339. Kaunas, 1920 m. rugsėjo 22 d.

Kun. J. Tumui.

Gerbiamasis! Gavau iš Šiaulių Odisėjos originalą, jos, graikiškąjį tekstą. Ralio vertimas, kur abejojamos vietos, lengva dabar sulyginti, kad tik būtų tam laiko šiuo metu.

Spausdinama Prūsuose antroji dalis „Vargo mokyk-

los" [1]. Reikia jai tam tikru poezijų — tokių dalykų, kuriuos noromis skaitys su mokiniais mokytojai ir jais grožėsis III arba IV klasėse. Atsiminiau Ralio „Odisėjos" vertimą. Norėčiau kelias dešimtis eilių paimti iš jos į tą chrestomatiją. Turiu galvoje šiuo tarpu IX giesmę. Jei rankraštis yra Tamstos žinioje, ar negalėtum jį Tamsta paskolinti kelioms dienoms (IX giesmę)? Jei įnešiu kiek pataisų į vertimą, tų pataisų projektą atsiųsiu ir Tamstai.

Rugs. 22 d. J. Jablonskis

VUB, f. 1-E 362, lp. 6. J. Jablonskio rankai priklauso parašas ir data. Metai nustatyti iš turinio. Publikuota: Palionis J. Iš Jablonskio rankraštinio palikimo.— Kalbotyra, 1977, t. 28(1), p. 114—115.

[1] Išėjo Tilžėje 1921 m. gegužės—birželio mėn. (recenzuota „Lietuvos balse", 1921.VI.28—29, Nr. 28).

340. Kaunas, 1921 m. sausio 20 d.

Kun. J. Tumui.

Gerbiamasis! Prieš sekmadienį turim pasikalbėti del kalbėtojo leidinio programos [1]. Ateikit, kada turite laiko. Penktadienį 5—6 val. turiu darbo su mokytojais (ateikit ne tuo laiku). Be Tamstos reikalingi būtų pasikalbėjimui ir mūsų tarpo nusprendimui Dambrauskas ir Matulionis. Sužinojęs, kada ateisit, pasakysiu Mašiotui. Aš programos projektui turiu mažmožį parašęs. Atsineškit ir jūs kokį mažmožį — ir nusprėsime [2] tam sekmadieniui.

1921 m. sausio m. 20 d. J. Jablonskis

VUB, f. 1-F 545, lp. 89. Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik pasirašyta.

[1] Dėl „Mūsų senovės".

[2] Taip rankraštyje.

341. Kaunas, 1924 m. spalio 9 d.

Kun. J. Tumui.

Gerbiamasis! Aną kartą buvai Tamsta užėjęs savo portfelio su rašybos dalykais atsiimti. Tada Tamstai pasakiau, kad to portfelio nebeturiu, kad jis senai Tamstos atsiimtas. Čia dar kiek pasiaiškinsiu tuo reikalu.

Aną semestrą, prieš Velykas ar tuoj po Velykų, Tamsta buvai pasigedęs to portfelio, kurį buvai palikęs pas

mane po paskutinio „Rašybos komisijos" posėdžio. Taip Tamstos paragintas, paprašiau sūnų, kad tą portfelį suieškotų,— rado ant stalo kampo, kur jis buvo Tamstos posėdyje paliktas,— paskum, pirmajame Fakulteto posėdyje, Tamstai jį sugrąžinau nė nežiūrėjęs į jį. Tamsta, rodos, jį išsinešei. Būsi kur nudėjęs ar padėjęs. Mano Jonas, Tamstos paklaustas, pasisakė tą portfelį matęs kada, bet apie tą laiką, kada jis portfelį mano bute matė, jis neturi galvoje aiškaus supratimo: jis bus matęs tą portfelį tik tada, kada pats man jį surado (tam, kad galėčiau Tamstai grąžinti,— jam tada, rodos, nesakiau, kam reikalingas man tas portfelis). Portfelio aš nebeturiu. Kodel Tamsta tik dabar ėmei jo tikrai ieškoti. Reikėjo ieškoti bent tada, kada aš dar nebuvau pats išstojęs iš tos Komisijos.

Dabartinė Komisija to portfelio turiniu beveik negalėtų naudotis, nes jame jokių Komisijos sprendimų negalėjo būti.

Senoji Komisija buvo pačioj savo „darbo" pradžioje pasikvietusi Zenkevičaitę ir Rūškyte. Po pirmojo posėdžio Rūškytė nebeatėjo, jos vietoje jau Strimaitį turėjome. Po kiek laiko Komisijoj pasirodė ir P. Klimas. Vieną kartą vieni, kitą kartą kiti lyg savo nuomones reiškė, aš su Būga šį tą kalbėjom, atsakydami tiems Komisijos pašaliečiams, bet nieko, tikrai nieko nesprendėm, bent nieko neprotokolavom, po protokolais nesirašėm, nieko negalėjom iš tų kalbėjimų ar savotiškų „sprendimų" nė Fakultetui pranešti, kad jis galutinai savo žodį galėtų tarti del Komisijos „sprendimų". Portfelyje daugių daugiausia galėjo būti tik Tamstos pasižymėjimų apie tai, ką kas posėdyje pasakydavo. Paskutinį laiką tų posėdžių ėmė nebelankyti K. Būga. M. Biržiškos vietoje ėmė lankyti posėdžius A. Smetona, bet tada Komisija jau buvo visai iširusi (be Būgos ir pašaliečių, kuriuos kviesdavom pirmiau į posėdžius).

Sudarykit darbo Komisiją ir tikrai ką nuspręskit patys arba, prieš spręsdami, K. Būgos palaukit parvažiuojant. Jei reikės, galiu ir pats prisidėti savo darbu.

1924 m. $\frac{9}{X}$ J. Jablonskis

VUB, f. f-E 362, lp. 11. Rašyta ne paties J. Jablonskio, parašas — autentiškas.

MATUI UNTULIUI

342. Kaunas, 1924 m. spalio 3 d.

Gerbiamasis! Senai jau rengiausi Tamstai pasisakyti esąs „sveikas" ir palinkėti iš Kauno visų gerumų už Tamstos vasaros gerumą. Galėčiau, žinoma, imt meluoti, kodel taip ilgai nieko nerašiau, galėčiau, rasit, ir išsimeluoti, bet nenoriu Tamstai negero pavyzdžio duoti ir todel tašką čia dedu.

Iš „Lietuvos Žinių" teko išgirsti, kad Tamstą Ministerija pabarusi [1], kad dr. Vaineikis į pačią mokyklą neįleidžiamas ir t t. Kokių tikresnių žinių ar aiškesnių to priežasčių aš dar nežinau. Ar Tamsta pabartas jau „pasitaisei" ar ką del to pabarimo atsakei Ministerijai, irgi nežinau. Man ypačiai aišku, kad d-rui Vaineikiui reikėtų mokykloje dėstyti ir higienos gamtos dalykai. Ministerija čia bus visai be reikalo kieno suklaidinta tuo tarpu: jo mokslo diplomas dar nėra „pasenęs"... Ir Jums reikėtų čia dar spyriuotis.

Mano kalbos vadovėlis [2] tebespausdinamas Rygoje, leidėjas žada po kokio mėnesio jį išspausdinti. Tikrų žinių čia neturiu. Visą laiką, parvažiavęs į Kauną, išgyvenau Kauno senmiestyje savo kambaryje ir todel kokių tikresnių žinių apie nieką neturiu... Kokio darbo dar irgi nenusitvėriau. Kokie čia dabar orai — irgi nežinau: mano kambaryje nelyja, dažnai saulė šviečia, vėjai nepučia, áudrų nėra, turiu tuo tarpu geroką, pakenčiamą orą, ko ir Jums linkiu iš Dievo malonės turėti mano gyventame bute ir kantriai laukti tos biaurybės žiemos, kuri, sako, jau artinantis ir Jus netrukus nagan imsianti.

Labas dienas, arba palangiškai tariant „geras dienas", prašau atiduoti visiems mano buvusiems geradėjams ir kaimynams: bočiui Uñtuliui, Bernotui, visiems Vaineikiams, p. Jazdauskui, bočiui Paulauskiui, Genovaitei Paulauskaitei, Ariui ir visiems kitiems, kurie dabar tik mirga tik mirga senoje mano galvoje. Šiaip ar taip, būkit sveiki, kantrūs ir pirmiausiai energingi darbo žmonės — tokie, koks aš nebegaliu būti. Sudie!

1924 m. spalių m. 3 d. J. Jablonskis
Kaunas, Vilniaus g. 2 (Seimo kieme)

Šiaulių „Aušros" istorijos-etnografijos muziejus, inv. kn. 34, I. R N 430. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Rašyta ne paties J. Jablonskio, tik parašas autentiškas.

[1] Kad švietimo ministras Palangos pradžios mokyklos mokytojų kursų vedėjui Untuliui pareiškęs papeikimą už politiką savo paskaitose, minima trumputėje informacijoje, pasirašytoje Velemo slapyvardžiu („Lietuvos žinios", 1924.IX.27, Nr. 218).

[2] Išėjo 1925 m. (Rygiškių Jono Lietuvių kalbos vadovėlis). Žr. laišką K. Puidai (Nr. 239).

MEČISLOVUI VAŠILIAUSKUI

343. Kaunas, 1923 m. balandžio 13 d.

Gerbiamasis! Kas prabūta — kaip nebūta. Nekalbėkim čia apie senus dalykus, darykim tiktai kas darytina. Tamstos pavyzdžiu einant ir man reikėtų kiek paliesti senovė,— esu ir pats šiek tiek kaltas,— bet... nebėr laiko, neverta nė laiko gaišinti.

„Naujosios Dirvos" du kartu ieškojau, bet tuokart dar jos nebuvo, paskum ir nustojau ieškojęs. Šiandien teįsigijau. Po to, kas buvo mano rašyta apie „Mūsų Dirvą", dabar yra ir mano pareiga keliais žodžiais atsiliepti spaudoje apie „Naująją Dirvą". Kiek arčiau pažinęs pažymėsiu ją spaudoje saviškai: recenzija nebus, man rodosi, „pikta". Šį tą, gal būt, ir skyrium Tamstai pažymėsiu, jei kas bus reikalinga.

Tuo tarpu vieną tik mažmožį Tamstai prikišiu: „Turinyje" pasakyta, jog „Du broliai" ir „Vandens lašas" yra paimti iš „Vargo Mokyklos"— čia apsirikta (žr. „V. M." I d., psl. 204, 205 ir „V. M.", II d., kur pasakyta tam tikroje vietoje, jog „Vandens lašas" paimtas iš „Anderseno pasakų"). Kalbos dalykai šiuo tarpu **daug geresni** ir korektūros klaidų yra daug mažiau, visas turinys gana padorus. Tuo tarpu užteks. Patariu rašyti „N. D." ir ketvirtiesiems metams. Jei būsi Tamsta kuomet Kaune, užeik, tai daugiau pasikalbėsim apie šios rūšies darbą: mūsų mokytojai per maža rūpinasi kalbėti savitarpyje ir spaudoje apie tuos dalykus. Su kalba reikėtų Tamstai **visai** atsargiam būti: psl. 188—191 sakoma „Iš **Vargo Mokyklos**, **Žemės aprašymo**, bet šalia to pasakoma: „Iš **Vaikų Darbymečiui**, iš **Dievo Galybė**; iš **Žemės aprašymas**;

vienoje vietoje Tamsta pasakai „sekdamas **Žemės aprašymą**", kitoje — „sekdamas **Žemės aprašymas.**

„Mūsų Dirva" tikrai reikėjo perdirbti, kaip reikėjo perdirbti ir išėjusi Tilžėje P. Kriaušaičio **gramatika.** Kriaušaičio gramatikai (Tilžiškei) **dabar** labai daug kas reikėtų prikišti, nors anais laikais ji buvo daug kieno labai branginama.

Balandžio m. 13 d. 1923 m. J. Jablonskis
Kaunas, Didžioji Vilniaus gatvė, 2.

LTSR literatūros muziejus, inv. Nr. 11442. Rašyta ne J. Jablonskio, jo tik parašas. Ketvirtajame p. užrašyta: „**M. Vasiliausko**, Šiaulių mok. seminarijos pavyz. mokyk. mokytojo".

344. Kaunas, 1923 m. liepos 5 d.

Gerbiamasis! Dėkui už atsiminimą, tik kam čia reikalinga buvo telegrama? Linkiu ir Tamstai vasarą pailsėti ir vėl sveikam į darbą stoti.

Rytoj vakarą $\left(\frac{\text{VII}}{6}\right)$ išvažiuoju į Palangą (dr. Vaineikio namai). Jei, beieškodamas gero poilsio, atsidurtum kaip nors vasarą Palangoje, prašau užeiti — pasišnekėsim ar pasibarsim. Sudie!

1923. liepos m. 5 d. J. Jablonskis

LTSR literatūros muziejus, inv. Nr. 11444. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik parašas. Adresuota: Mokyklų inspektoriui **Vasiliauskui. Pasvalys.**

345. Kaunas, 1924 m. sausio 9 d.

$24\frac{9}{\text{I}}$

Gerbiamasis! Rašybai svarbu pirmiausia, kaip **tariami** rašomojoje kalboje tam tikri žodžiai. Žodžių **rašymas** eina lygia greta su **tarimu.** Mūsų žodžiai ne visur vienaip tariami, pavyzdžiui sakoma yra vietomis **motyna, ūpelis, liptas** (=lieptas) ... Klausiamuosius žodžius aš čia parašydinu (rašau ne savo ranka) taip, kaip juos esu įpratęs

tarti; dedu, del viso ko, ir k i r č i u s. Tariu rašau [1] (pats aš paprastai): ãtspindis (atspindỹs), atšolỹs, -liaĩ (ãtšolis), ãvalynė, pãdarynė, beždžiõnė (tie, kurie **beždžionė** rašo **zdz,** suartina tą žodį su veiksmažodžiu **bezdėti** ar daiktavardžiu **bezdalai...**), brùzda, bruzdėti ir brũzda, subrũzda, subrùsti (subrùzti), plg. **šlãma, šlamėti** ir **sušlą̃ma, sušlamti;** bùrtai (ne bũrtai), kėsintis, kėsinasi, kulkósvydis, rankógalis, pókylis, panũsti (nũsti), pernelýg, slėnỹs, slẽnio, slėniù; socialistas, sociologija, spỹglis, spỹris, mũšis (esą kur nors ir **spyglỹs, spyrỹs, mũsỹs**), uogienójas, (uogienojus), ùžgavėnės (plg. **vestùvės,** mėšlavežis, atvelykis,— didžiosios raidės žodžio pradžioje tinka tiktai žymiosioms šventems, o čia yra tik tam tikras „mėsėdis" arba „mėsos ryjamasis laikas"...), viršilà (ir **viršylà**), chemija (ir chimija?)...

Kokių griežtų taisyklių čia nėra. Tariame šituos žodžius gana įvairiai. Jų tarimas dar nėr visiškai nusistojęs raštų kalboje.

Vasarą Tamstai neatsakiau į vieną laišką; dabar jo nebeturiu. Kai būsi kada Kaune, prašau užeiti, tai atsilyginsiu žodžiu.

Tiek tuo tarpu. Būkit dar ilgai gyvi ir sveiki, kad galėtumėt išsijuosę reikalingą darbą dirbti dar ilgai, ilgai...

Jūsų [1] J. Jablonskis

LTSR literatūros muziejus, inv. Nr. 11441. Rašyta ne paties J. Jablonskio, jo tik pasirašyta. 1-ame p. viršum teksto užrašyta ir apvesta linija: „M. Vasiliausko, Šiaulių mok. seminar. par. mokyklos mokytojo".

[1] Šie žodžiai įrašyti paties Jablonskio.

ANTANUI VIENUOLIUI

346. Kaunas, 1922 m. balandžio 21 d.

Knygų leidimo Komisijai. **Vienuoliui.**

Tamsta buvai pradėjęs su manim kalbėti apie **vertėjus,** duodančius dabar savo vertimų Komisijai. Darau dabar, ką prižadėjau kalbėdamas su Tamsta.

Vieną kartą, bus jau kelios dienos, buvo atėjęs kareivis Kasakaitis, klausė, ar aš duosiąs jam patarimų, jei jis versiąs ką nors iš Pruso apsakymėlių. Kai turėsiąs kiek išvertęs žadėjo tuo pasirodyti su savo darbu (su darbo pradžia). Prižadėjau. Ligi šiol dar nemačiau jo vertimų. Jis buvęs mokykloje Lenkuose, dabar tarnaująs čia kariuomenėje, turįs laiko versti. Nieko dar nėsąs vertęs spaudai. Pažiūrėsime.

Prieš kelias dienas buvo atėjęs mokinys (IV—VI kl.) J. Jurgelevičius. Atnešė vieno vertimo pradžią iš Žasodimskio «Дедушкины рассказы и сказки». Pasisakė dar niekad nieko nevertęs spaudai. Pasakiau, kad atneštų man ir tą originalo dalį, iš kurios jis verčia į lietuvių kalbą... Šiandien gavau ir jo originalą. Žadėjau po pietų, palyginęs vertimą su originalu, pasakyti jam savo nuomone [1] ir duoti kiek patarimų, jei reikės. Tas vertėjas labai nepaprastas, maža naudos iš jo turėsite: iš vertimo matyti, jog autorius yra tik vaikas, kurs jaučiasi tinkąs tokiam pelningam ir reikalingam darbui. Jo vertimas parašytas skubotai, šiaip taip. Duodu kelis vertimo pavyzdėlius:

Два плоских серых камня — du plačiu akmeniu; могучий развесистый вяз — stiprus ąžuolas; белый, пушистый снег — baltas sniegas, стены ее (хижины) потемнели от непогод — sienos pajuodo nuo negamaus oro; много раз весна разубирала зеленью и цветами окружавший ее (хижину) лес — daug kartų pavasaris dengdavo žaliuma ir gelemis ją apsupanti mišką (tie mažmožiai mano paimti iš pirmojo puslapio, čia išrašyta jų tiktai menka dalelė). Iš tolesniųjų puslapių duodu irgi kelis pavyzdžius: Отец Бено, королевский воин, за пять лет до начала нашего сказания был убит в сражении — Beno tėvas, narsus karžygis, penki metai atgal buvo mušyje nukautas; — А какие у нее были глаза? — А вот такие же, как у тебя... — Kokias ji turėjo akis? — Tokie, kaip ir pas tave; Мама была высокая, выше тебя — mamytė buvo aukšta, aukštesnė tavęs; отвечал мальчуган, с светлой улыбкой взглядывая на старушку — atsakė vaikėzas linksmai nusišypsodamas ir pažvelgus senelę...

Kai ateis vertėjas po pietų, patarsiu mokytis versti, skaityti, mokytis kalbos ir t. t. Versti Knygų leidimo Komisijai dar nepatarsiu. Jei keli tokie „vertėjai" atsirastų, galėčiau su jais dažniau kalbėtis apie vertimus ir moky-

čiau juos versti iš kitų kalbų į lietuvių kalbą taip, kad jų vertimai būtų pagaliau pakenčiami ir Komisijai. Tiek tuo tarpu. Žiūrėsiu, kas bus toliau. Patariu pasikalbėti su draugais, kaip čia kas padarius tolesniam tų vertimų dalykui.

balandžio 21 d. J. Jablonskis

LKLI, f. 16-1145. Rašyta ne Jablonskio, jo tik parašas. Rankraštyno datuojama 1922 m.

[1] Taip rankraštyje.

„VILNIAUS ŽINIŲ" REDAKCIJAI

347. Vilnius, 1905 m. lapkričio 3(16) d.

Vakar buvau pas Vilniaus mokslo apygardos globėją ir padaviau prašymą, kad mane paskirtų Vilniuje arba, jei negalima bus Vilniuje, kitoje kokioje tos mokslo apygardos mokykloje — lietuvių kalbos mokytoju. Mano prašymą mokslo globėjas priėmė ir priėmęs pažadėjo, kada busią galima,— išpildyti. Pats aš jaučiausi turįs tiesą to prašyti ir todėl padaviau tam tikrą prašymą. Tiek tegaliu tuo tarpu apie savo kandidaturą pasakyti. Mano nuomone, tokius pat prašymus turėtų duoti arba leisti ir kiti lietuviai, kurie jaučiasi turį tam tikras tiesas ir norėtų Lietuvos mokyklose gauti lietuvių kalbos mokytojo vietos.

Tekstas iš publikacijos: Atbalsiai.— Vilniaus žinios, 1905 m. lapkričio 3(16) d., Nr. 258, p. 2.

348. Panevėžys, 1908 m. sausio 6 d. (s. st.)

Dabar gaunu „Vilniaus Žinių" 2 egzemplioriu savo adresu: $\frac{101}{4201} — \frac{6}{67}$ ir $\frac{10}{№\ 1397} — \frac{6}{67}$ Tur-būt, dėl to, kad aš, kaipo pereitųjų metų prenumeratorius, gaunu dar egzemplioriu ir už pereitųjų metų tris mėnesius.

Užteks **vieno,** ir jums nebus tiek išleidimų: juk ir jųs esate neturtingiausi.

Panevėžyje. Linkiu viso gero Jablonskis

LKLI, f. 20-465. Standartinis atvirukas. Data iš Panevėžio pašto antspaudo. Adresuojama: В г. **Вильно.** Георгиевский просп. 14 (?), кв. 2. В администрацию газеты „Vilniaus Žinios".

„VILTIES" REDAKCIJAI

349. Brestas, 1911 m. gruodžio 6 d. (s. st.)

Siunčiu „Kalbos dalykus" (N 2).[1] Išspauzdinkite feljetone (?), bet išspauzdinkite nieko netaisydami, nieko nesugadinę. Kur mano yra (straipsnio antroje pusėje) **„Rm., Sv., Žm., Pr."** etc., norėčiau, kad spauzdintute **petitu** (kaip sintaksėje išspauzdinta). Tokie straipsniai, kuriuose kalbama apie rašom. kalbos paklaidas, reikėtų išspauzdinti be kokių paklaidų (NB).—Jei būtinai panorėtute ne viename numeryje spauzdinti, nieko nesakyčiau, nors man labiau patiktų, kad jūs **viename** sp-te.

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 19. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota: в г. **Вильно** Кожевенная, 5, кв. 25. Редакция „Viltis".

[1] Minimieji „Kalbos dalykai" buvo išspausdinti 1911 m. „Vilties" Nr. 147(632), p. 2—3.

350. Brestas, 1911 m. gruodžio 10 d. (s. st.)

Penktadienio vakaras.

„Vilties" № 142-jame Redakcijos atsakymuose radau: „**Emšai.** Siunčiame Rygiškių Jonui"[1]. Pranešu: R. Jonas ligi šiol Emšos siuntinio ar straipsnio nėra gavęs. Praneškit apie tai ir **Emšai.**

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 26. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 349-to laiško adresu.

[1] Viltis, 1911.XII.7(20), Nr. 142(627), p. 4.

351. Brestas, 1911 m. gruodžio 11 d. (s. st.)

„Emšos" straipsnį gavau. Po poros dienų, aprūpinęs savo pastebėjimais, sugrąžįsiu.

Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 27. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 349-to laiško adresu.

352. Brestas, 1911 m. gruodžio 12 d. (s. st.)

Del „Emšos" straipsnio (kalbos dalykai) parašysiu ilgesnį straipsnį, todel reikės kiek palaukti. Parašiau ir pačiam autoriui. Be 6—8 dienų neišsiųsiu jums.

„

Rūpinkitės taisyklingai, žmoniškai rašyti ir spauzdinti: L. Žiniose (№ 144) [1] yra jūsų straipsnelis („Gr. Bobrinskis apie lietuvius") [2] su visomis jūsų paklaidomis; kad jūs pasitaisysite, pasitaisys ir jie (jie ima daug ką tiesiog iš jūsų).

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1656, lp. 28. Standartinis atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota 349-to laiško adresu.

[1] Lietuvos žinios, 1911.XII.10(23), Nr. 144.

[2] Viltis, 1911.XII.8(2), Nr. 143(628).

353. Brestas, 1912 m. birželio 3 d. (s. st.)

Siunčiu korektūrą pp. 17—24. Kas čia reik daryti, apie tai parašiau Šlapeliui.

Atiduokit jam ir šitą korektūrą.

Jablonskis

Vilniaus universiteto Pažangiosios mokslo minties muziejus. Standartinis pašto atvirukas. Data iš Bresto pašto antspaudo. Adresuota „Viltіes" redakcijai 354-to laiško adresu.

354. Gardinas, 1912 m. spalio 24 d. (s. st.)

Siunčiu jums straipsnį: „Del lietuvių kalbos „korano" ir jo suniekinimo" [1]. Straipsnyje yra pora pasakymų šiurkštokų prieš kun. Dambrauską: tikiuosi, kad tuodu pasakymu, adresuotu **kunigui**, jūsų nenubaidys nuo mano

straipsnio. Jisai mane tiesiog lojoja, prie manęs del visų niekniekių kimba... Šitas straipsnelis yra tiktai pradžia kitų straipsnių, rašomų tuo pačiu adresu, ketu išnagrinėti, jei teks laiko, visas jo laikraščio mano darbelių „kritikas"...

Jei spauzdįsite, **pasirūpinkite gerai, be paklaidų išspauzdinti.**

———— „ ————

Man rodosi, kad suvalkiečių kunigai (valstiečiai), nepanorėję nė kalbėties su bekunigiais-ingaliotiniais, pasielgė negražiai. Būdami stipruș, jie „bekunigių" bijoti neturėjo... Su visais savo tautos ingaliotiniais reikia elgties žmoniškai, džentelmeniškai...

Jablonskis

LKLI, f. 13—4149. Standartinis atvirukas. Data iš Gardino pašto antspaudo. Adresuota: В г. Вильно. Богодельный пер., 4, кв. 2. Редакция „Viltis".

[1] Buvo išspausdinta 1912 m. „Vilties" Nr. 127(762), žr. Jablonskio Raštai.— K., 1935, t. 4, p. 110—113.

355. Majuorai, 1914 m. liepos 2—3 d. (?)

Gerbiamieji! Pats aš šitų žodžių nevartoju, čia jokių žodynų neturiu, taigi nieko į šituos klausimus šiuo tarpu (iš Rygos padangės) atsakyti negaliu. Dovanokit.

NB. Kam jūs rašote: tėmytinas straipsnis, Rusija užnyko (užniko, apniko, užpuolė pelių gaujos), veneriškos (=venerinės) ligos, patėmytas staigus puolimas? — Kam jūs padėjot boikotuoti (№ 143 etc.) Šimkaus koncertą paskaitą[1]? Man tai visai nesuprantama. Jablonskis.

Tekstas iš P. Dovydaičio publikacijos „Lietuvos mokykloje", 1921/22 m. Nr. 12, p. 564. Datuojama pagal „Viltį".

[1] N-nų J-uo-as. Rytoj St. Šimkaus paskaita-koncertas.— Viltis, 1914.VII.1(14), Nr. 143(1091).

356. Majuorai, 1914 m. liepos 5 d. (s. st.)

«Хлебный злак» bus, man rodos, javas (javo žolė), чечевица bus, man rodos, lęšiai, lęšiukai. Be tam tikrų šaltinių betgi nieko tikrai pasakyti negaliu.

N 146 [1] yra: prie mūsų akių dirbo, v y s k u p y s t ė, s a v i š e l p y s t ė s draugija, kad n e p a s i l i k t i, s t e b ė t i n a s, B e n e k o n y s, S m a r g o n i a i (=Binekáinys, Smúrgainys), straipsnio a n t g a l v i s, s a u ž u d y s t ė, juos čia p s i c h i š k a i gydoma... Šimtai kartų apie viską rašyta! Jablonskis.

Tekstas iš P. Dovydaičio publikacijos „Lietuvos mokykloje", 1921/22 m., Nr. 12, p. 564. Publikacijos tikslumas kelia abejonių: neaišku, kas Jablonskio taisyta 1-ame pavyzdyje (veikiausiai prielinksnis *prie*); paskutiniame pavyzdyje veikiausiai taisė *juos*, o ne *psichiškai*.

[1] „Viltis", 1914.VII.4(17), Nr. 146(1094).

357. Majuorai, 1914 m. liepos 17 d. (s. st.)

Skaičiau ir „Rašybos reikalus (№ 156) [1]. Reikėtų dar paaiškinti: bus rašoma — p a ž į s t u, t į s t u, t v į s t u, g į s i u (буду гнать; б. защищать), v e z d a m a s, s k u z d a m a s, p i a u t i, b i a u r u s ar kaip kitaip? Man pasisakau, paskutinieji to straipsnio ž o d ž i a i (5 eilutės) v i s a i n e s u p r a n t a m i (to motyvo aš nesuprantu; nesuprantu, kaip aš mokykloje išdėti turėčiau). Ar negaiėtų red-ja kiek paaiškinti? Ar negalit ir apie „kalbos dalykus" kokį «быть по сему» išleisti? Juk pati laikraščių kalba labiau suirusi, nekaip jų r a š y b a.— Rašykite betgi visada i n d a s i n t a k a s (приток), ne į d a s, į t a k a s.— Jablonskis.

Tekstas iš P. Dovydaičio publikacijos „Lietuvos mokykloje", 1921/22 m. Nr. 12, p. 564—565. Čia nurodoma, kad J. Jablonskis atsiuntęs redakcijai atviruką iš Majorenhofo (dabar Majuorai), rašytą 1914.VII.47 (gal 17?).

[1] Minimas straipsnis iš tikrųjų vadinasi „Rašybos reikalai — ir galo nėr".— Viltis, 1914.VII.16(29), Nr. 156(1104).

358. Veližas, 1915 m. vasario 14 d. (s. st.)

„Vilties" N 124 (1912 m.) grąžinu. Labai dėkui.

Strimaičio (rygiškiečio) adresą gavau. Vėl dėkui. Netrukus jam pačiam parašysiu (jis — mano pažįstamas, mano seno pažįstamo, labai gero žmogaus, parapijos giesmininko sūnus).

Jūsų J. Jablonskis

LKLI, f. 13-1149. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota: В г. **Вильно**. Николаевский переулок, № 8. Редакция журнала „Viltis".

359. Veližas, 1915 m. vasario 17 d. (s. st.)

Turiu žinių iš Suv. labai negražių: V-ai [1] viską imą, šieną, javus, gyvulius, plikas sienas tiktai palieką, žmonės paknióbstom bėgą... Keršiją v-as už tuos darbus, kuriais mūsiškiai tenai neseniai pasižymėjo.

„

Jūsų ypačiai du žodžiu man netinka: 1) **mūšys** (cnf. **šūvis, dūris, dūžis, gniūžis, kiřtis**) ir **nelaisvis** (plg. **ne**šlovis, **ne**turtis, **ne**laimis, **ne**gėdis...?!). **Kovõs** dabar, matyti, jau nebėr, tik „mūšỹs" ir „mūšỹs". Argi jūs galite kuo pateisinti tokias naujienas?

Jūsų Jablonskis

MAB, f. 12-1660. Standartinis atvirukas. Data iš Veližo pašto antspaudo. Adresuota į „Viltį" P. Dovydaičiui (Nr. 355). Laišką yra publikavęs P. Dovydaitis „Lietuvos mokykloje", 1921/22 m., Nr. 12, p. 565.
[1] Vokiečiai.

POVILUI VIŠINSKIUI

360. Pskovas, 1903 m. po kovo 5(18) d. (s. st.)

Brolau! Нов. Время 5(18-) марта, N 9698 yra straipsnis «Вопрос о литовской письменности», kuris teip prasideda: Высшее управление Северо-Западным краем озаботилось наконец разрешением вопроса о лит. шрифте». Tasai straipsnis (pasirašęs «С. Н. Сыромятников») taip baigiasi: «чем скорее будет отменено запрещение печатать лит. и жмудские книги литовско-латинским шрифтом, тем выгоднее будет для русского дела в Сев.-Зап. крае». [1]

Išvisoko matyti, jogei spauda bus veikiai leista. „Budėm posmotriet".

Adomas Sketeris,— čia buvo toks daktaras,— jau išvažiavo į Žeimį: jam leista grįžti, nors priežiūra nėr nuimta.

Mano žmona buvo Peterburge ir patyrė, jog ir man **turbūt leista bus** grįžti į Kauno guberniją ir atbūti priežiūros laiką namie. Laukiu prieš velykas tikros žinios [2]. Paleistas važiuosiu tiesiai į Šiaulius ir gyvęsiu Šiauliuose...

Vieną laiškelį bus gavęs turbūt Tamstos kaimynas.

Žodyno antroji laida [3] jau atspauzdinta, trūksta jai tik „pasturgalio" (redakcijos priedo). Pasturgalis nusiųstas, jau spaudžiamas, prieš Velykas turėtų būti atspaustas.

Tikrą teisybę [4] galit suvartoti, kaip norite; vienok, jei turėtų kas laiko, tepersirašai ją prieš suvartodamas, idant mano raštelis (vertalas) (jis man bus reikalingas) nepražūtų.

Labas dienas pažįstamiems Tamstos
Jablonskis

VUB, f. 1-E 33, lp. 4—5. Data spėjama iš to, kad J. Jablonskis, gavęs laikrašti „Novoje vremia", tą pačią dieną rašė laišką P. Višinskiui.

[1] Сыромятников С. Н. Вопрос о литовской письменности.— Новое время, 1903, 5(18) марта, № 9698, с. 3.

[2] J. Jablonskiui buvo leista likusį bausmės laiką gyventi Kauno gub. 1903 m. kovo 12(25) d.

[3] A. Juškos žodyno I tomo antroji dalis.

[4] Šio J. Jablonskio vertimo likimas nežinomas. Serijoje „Pasakos, dainelės ir mįslįs" (Sutaisė M. Š-čius.— V., 1913) knygutėje Nr. 10 kartu su M. Valančiaus „Bičiuliais" išspausdinta ir pasaka „Tikroji teisybė". Tačiau vargu ar tai J. Jablonskio minimas vertimas.

361. Pskovas, 1903 m. kovo 11(24) d.

Brangus Drauge.

Nieko dar nepradėjau daryti, žadu pradėti vos kito mėnesio gale: norėčiau tik gegužės m. pasijudinti iš vietos.— Nusprendžiau **niekur** nebekeliauti, ypač dėl ekonomijos pinigo ir laiko, kurį dabar turiu labai užimtą. Sostapilyje, jei neatsiras ankstyvesnio reikalo, būsiu tik pravažiuodamas.

Sulyg ano istoriko patarčiau negaišinti veltui nė laiko, nė energijos aikvoti. Yra tai **privatissima** ir **polonomanissima** [1] ypata, šiek-tiek suminkštėjusi tik po LP įtekme, kiek spėju iš jo paties kalbos. Moksle jis=0 *). Pra-

*) bent sulyg parašyto.

vardė — Sviežavskis, o jo adresą pamečiau. Mesk galvą laužęs. Jei visiems tokiems **privatim**[2] atsakinėti, reiktų negut visą kanceliariją įsitaisyti...

Aš irgi turėčiau dar pasikalbėti,— jei įvyks jųsų užmanymai, aš norėčiau vienkart ir su kitais **ad hoc**[3] padebatuoti,— norėčiau jau tuomet su visais **in corpore**[4] [.]

Ligonis siunčia pasveikinimą.

Lik sveikas-gyvas.

Širdingas pasveikinimas!

11/24 III-03. J

Ps. Nesenei gavau iš Varšuvos kun. Niemojevskio laišką — puikus priedelis prie lenkiškai-lietuviškų santikių. Apie tai čia nepranešiu, nes rašau ant greitųjų ir nebeturiu laiko. Pasimatęs parodysiu ar kopiją paskiau prisiųsiu.

VUB, f. 1-E 33, lp. 1—2.

[1] Visiškai privatus ir lenkomaniškas.

[2] Privatiems.

[3] Tuo reikalu.

[4] Kartu.

362. Šiauliai, 1904 m. gegužės 7 d. (s. st.)

7 d. Gegužės mėn.

Spaudos leidimas — jau yra faktas: apskelbta ir valdžios laikraščiuose.

Ar negalėtumei Tamsta rytoj atvažiuoti? Vinc. Janavyčia norėtų su Tamsta pasikalbėti apie išleidimą laikraščio (sic!). Rytoj bus čionai Svet.-Mirskis, su kuriuo J-čia žada apie savo sumanymą pakalbėti.

Poryt ketinu važiuoti į Vilnių: pažiūrėsiu ką daro Vilniškiai.

Tamstos Jonas

VUB, f. 1-E 33, lp. 3.

[1] Spaudos leidimas buvo caro patvirtintas 1904 m. balandžio 24 (gegužės 7) d.

363. Vilnius, 1904 m. rugsėjo 15 d. (s. st.)

1) Lituanus [1] atsiųsiu **tuoj** po 20 d. šio mėnesio.

2) „Gyv. šėrimą" [2] galiu visuomet sugrąžinti. Juos męs galime išspauzdinti (tinku ir aš vienas). Tamsta kitą kart sakei, kad autorius norįs kai ką pats pataisyti ar permainyti. Prisitaikįsiu prie autoriaus.

3) Sakoma: „reik **atárti, atvirinti, atsėti, atkartóti** etc., **nusirašýk** (спиши). Sakyčiau: „kitiems **nusispauzdinti** (vogčià) užginta" arba „kitiems **atsispauzdinti** užginta".— Sakoma: „**atviri** langai (ne visur teip sakoma), **atviras** (ne slepiamas) **šventimas** (публичное богослужение)" Sakyčiau **„atviras(is)** láiškas". **Atidengtas = neuždengtas.** Tiek tuo tarpu. Su p. inžin — ne [3] mačiausi.— Jonas.

[Prierašas šone] Prieš žiemą pasistengsiu būti Š-se.

LKLI, f. 1-748, p. 1. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo.

[1] Bene: Petkevičaitė-Bitė G. ir Žemaitė. Litvomanai. 4 v. drama. Parašė Dvi Moteri.— Tilžė, 1905. Šį kūrinį J. Jablonskis yra taisęs.

[2] Šiuo pavadinimu vertimas išėjo tik 1914 m. Gali būti ir ne J. Jablonskio taisytasis.

[3] Inžinierienė (P. Vileišio žmona?).

364. Vilnius, 1904 m. rugsėjo 22 d. (s. st.)

Kai-kur pieštuku klausimus pastačiau: neaiškus, nesuprantamas buvo tekstas (be autoriaus nenorėčiau pats vienas galutinai ištaisyti) [1]. Tas vietas prašau savotiškai pataisyti... Vietomis, turbūt, ir nereikėjo „taisyti", kur mano, dėlto, taisyta: lyginau, dailinau... **Poniai** Skirgailienei leidau vietomis ir ne visai kaip reikiant lietuviškai kalbėti (**ach**...) Veikėjų kalba nėr gyva (autoriaus tuo nesirūpinta), ir aš gyvumo jai nepridėjau... **Labai geras daiktas pasiskaityti,** bet kaip scenai tai dar visaip galima spręsti.— To sintaksio, apie kurį Tamsta klausei, tuo tarpu nerandu tarp savo knygų (!), o autorių užmiršau (Charkovo profes.) [2]. Suvokęs parašysiu — Labas dienas Šiauliškiams!

Кальвар. ул. 20 Jonas

[Prierašas šone] Parsisiųzdinkite „Postilla Catholicka" Даукши, изд. Акад. Наук, 1-ый выпуск 1 r. 20—150 k.).

[Prierašas viršuj kitu rašalu] Dėdei etc. labas dienas!

LKLI, f. 1-748, lp. 4. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota: В г. Шавли. Ков. губ., имение «Губернне». Г-ну Павлу Вышинскому.

[1] „Litvomanai".

[2] Žr. Nr. 365.

365. Vilnius, 1904 m. spalio 8 d. (?) (s. st.)

„Postillą" *) Tamsta gausi nuo Kun. Būtėno, jei per nedėlią nueisi pas jį ir užsimokėsi 1 r. 50 k. (teip jam pranešta). Knygynas būsiąs už kelių dienų (skyrium Tamstai siųsti šiuo tarpu negalėjau; su tuo kunigu patarčiau Tamstai pasižinti).

Išverčiau Vilniaus draugovės įstatymus (ketina spauzdinti) [1]. Ar nepanorėtų Šiaulių vartotojų bendrovė turėti savo įstatymų vertimą?

Sintaksis, apie kurį Tamstai buvau kalbėjęs, teip pavadintas: Д. Н. Овсянико-Куликовский (проф. Харьк. унив.). Синтаксис русского языка, СПб. (издание Д. Е. Жуковского).

Gramatikos [2] jau esančios išleistos iš Amerikos. Kas žadėta, bus ištesėta.

[Paraštėje] Tamstų Jonas. Кальвар. 20

[Viršuj] *) Postillą siunčiu tiktai šiandien.

LKLI, f. 1-748, lp. 2. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota į Šiaulius, 364-to laiško adresu.

[1] Vilniaus lietuvių šelpimo draugovės įstatymai.—V., 1904.

[2] Amerikos lietuviai dovanojo J. Jablonskiui neišplatintus P. Kriaušaičio „Lietuviškos kalbos gramatikos" egzempliorius.

366. Vilnius, 1904 m. spalio 10 d. (s. st.)

Кальвар., 20

Susitikęs kada paklausiu p. Tribul. (padarysiu tat šiomis dienomis).

Raganos [1] adresas būtų reikalingas (vardas, pavardė, vieta). Gerai, kad Tamsta apie ją paminėjai.

Ar negalėtų Šiauliškiai atsiųsti savo įstatymus? Įsiskaitęs suprasiu, kiek būtų darbo verčiant juos lietuviškai. Be paties teksto (originalo) sunku lygauti (nelygu tekstas).

Tą lapelį, apie kurį Tamsta klausi, esąs palikęs mano pereitųjų metų bendrakampis Suvartuvos [2] mergelėms (On. ar Stef.). Jos turėtų ir gautį jį.

„Urvinį" jau gavau. Dėkui.

Patarčiau perskaityti: «Интонации гласных звуков литовского (Пам. книжка Ков. губ., 1900 г.) и «Паневежские говоры» (и акцентуация их) — 1895 г. Abudu tuodu straipsniu yra parašęs Kn. Jaunius, juodu gaunamu skyrium (Kauno knygynuose).

[Prierašas šone] Vileišiui jau leistas laikraštis [3]. Gruodžio mėnesį turbūt pasirodys.

LKLI, f. 1-748, lp. 3. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota į Šiaulius, 364-to laiško adresu.

[1] Šatrijos Ragana (M. Pečkauskaitė).

[2] Suvártuva — kaimas Kelmės raj.

[3] P. Vileišiui —„Vilniaus žinios".

367. Vilnius, 1904 m. spalio 10 d. (s. st.)

Tas paminėjimas, mano nuomone, šiuo tarpu nereikalingas: kitur nėra to papročio, te-nesie jo, bent šiuo kartu, ir mūsų raštuose. Duok į cenzūrą. Paskui prieš-pat spauzdinant reikėtų dar kartą kalbos mažmožiai peržiūrėti *) (tas nėr ginama). Paveikslėliai pabrangintų knygelę. Sakyčiau, jog tuo tarpu ir jie nereikalingi. „Sk-liai" [1] baisiai reikalingi.

Atsiminiau vieną mažmožį. Litvinuose [2] buvo rašoma „kinkavo" ar „kinkuoti galva". Kaip sako žemaičiai: „kinkuoti **kuo** ar ką"? Jei **ką**, tai reikėtų visur pataisyti: „kinkuoja galvą".

Apie „Žinias" [3] jokių žinių suteikti negaliu, nes pats neturiu.

Tamstos Jonas

[Prierašas atviruko viršuje] Ar nepraneštumei Tamsta p. Jadvigos [4] adreso?

*) Žinoma apsiimu ištaisyti visa, kas reikės.

LKLI, f. 1-748, lp. 5. Standartinis atvirukas. Data iš Vilniaus pašto antspaudo. Adresuota į Šiaulius, 364-to laiško adresu.

[1] Neidentifikuota.

[2] „Litvomanai".

[3] „Vilniaus žinios".

[4] Gal Jadvyga Juškytė, kurią J. Jablonskis galėjo kviesti bendradarbiauti „Vilniaus žiniose".

368. Vilnius, 1904 m. lapkričio pabaiga

Brangusis! Jšktė [1] rašo: „sykį kam prižadėjusi negaliu žodžio mainyti, nors ir abejoju, ar leis minėtąjį knygyną įsteigti — lygšiol jokios žinios neturiu". Žada, „apsilankyti" Vilniuje šį mėnesį arba Gruodžio pradžioje.

Sunku girdėti. Būgos atsakymo dar nėra *). Rašau vėl į Pernaravą [2].

Telegramą gavau. Iš Puziniškio [3] atsakymo dar nėra.

Siuntinius-rankraščius gavau. Adresų surašas gautas. Maža adresų iš Raseinių pavieto.

„Pranešimo" [4] dar nesiuntėme. Petras nesutinka dėl **apskelbimų** (kiek bus imama,— prospekte bus pasakyta), **agentūrų** (jis galvoja savotiškai) ir prekės [5] **užsieniams**. Antradienį važiuosiąs į Petropilę, pasikalbėsiąs cenzūros komitete dėl prekių užsieniams ir duosiąs pranešimą *) cenzūrai. Visas darbas labai palengva eina.

Kada Tamsta ketini atvykti? Jonas

PS. Gaila, kad „Nelaimingi vaikai" [6] jau išspauzdinti. Man tas mažmožis dideliai tinka. Reikia, turbūt, ir „V. Žinioms" suvartoti.

---

*) Spėju, kad ir tas netiks (jam reikią gyventi tėnai).

*) Antrosios kategorijos bendradarbiams pakvietimas bus išsiuntinėtas su pranešimu. Vietinė cenzūra nesukalbama.

LKLI, f. 1-748, lp. 6. Data apytikriai nustatyta iš turinio.

[1] J. Juškytė, atrodo, ketino įkurti Vilniuje knygyną.

[2] Pernaravoje gyveno J. Juškytė.

[3] G. Petkevičaitės-Bitės.

[4] „Vilniaus žinių" pranešimas cenzūros leistas spausdinti 1904 m. lapkričio 24 d. (s. st.).

[5] Kaina.

[6] Žemaitės vaizdelis.

EDUARDUI VOLTERIUI

369. Jelgava, 1894 m. gruodis—1895 m. sausis

Многоуважаемый Эдуард Александрович!

Я сообщил А. Л. Погодину, что чрез месяц могу прислать кое-что для латышско-литовской комиссии:

теперь у меня нет нисколько времени. За честь много благодарен ... О книгах ответил С. Л. Пташицкому.

Недели через две я буду свободнее и постараюсь прислать все, о чем Вы упоминаете, только боюсь, чтобы не забраковали моих заметок с самого начала. Заметки свои я пришлю Вам, а Вы представите их Комиссии в том случае, если найдете их подходящими для прочтения в коммиссии.

С полным почтением Ив. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Eduardai Aleksandrovičiau!

Aš pranešiau A. Pogodinui, kad po mėnesio galiu atsiųsti kai ko Latvių ir lietuvių komisijai: dabar neturiu nė kiek laiko. Už garbę labai dėkingas... Dėl knygų atsakiau S. Ptašickiui.

Po kokių dviejų savaičių būsiu laisvesnis ir pasistengsiu atsiųsti viską, apie ką Jūs užsimenate, tiktai bijau, kad iš pat pradžių neišbrokuotų mano pastabų. Savo pastabas aš atsiųsiu Jums, ir Jūs įteiksite jas Komisijai tuo atveju, jeigu pripažinsite jas tinkamas skaityti komisijoje.

Su visiška pagarba J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 178, ap. 2, b. 321, lp. 4 ir 4 a.

Data nustatyta apytikriai iš laiške minimos Latvių ir lietuvių komisijos, kurios antrajame posėdyje (1894.XII.12) jos sekretoriui (Volteriui?) buvo pavesta paraginti lietuvių ir latvių inteligentus, kad šie prisidėtų prie komisijos darbo. J. Jablonskis šiuo laišku dėkoja už kvietimą ir aiškina savo galimybes. Vertimas publikuotas: Piročkinas A. Prie bendrinės kalbos ištakų.— V., 1977, p. 89.

370. Jelgava, 1985 m. vasario 6 d. (s. st.)

6 февр. 95 г.

Многоуважаемый Эдуард Александрович!

Сегодня высылаю в Комитет книги, перечисленные в прилагаемой при сем «накладной». Раньше сделать этого не было никакой возможности.

Решительно не понимаю, что делать с «накладной». Поэтому препровождаю Вам, Милостивый Государь, ее и прошу исполнить за меня все нужные формальности. Вероятно получу квитанцию.

Для меня особенно дороги книги, изданные в **1600** и **1653** годах.

Еще раз прошу Вас устроить все дело за меня и передать кому нужно «Опись», «накладную» и «квитанцию».

Уважающий Вас Ив. Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Eduardai Aleksandrovičiau!

Šiandie išsiunčiu Komitetui[1] knygas, išvardintas čia pridedamame „važtaraštyje". Anksčiau to padaryti niekaip negalėjau.

Visiškai nesuprantu, kas daryti su „važtaraščiu". Todėl siunčiu Jums, Maloningasis Pone, jį ir prašau atlikti už mane visus reikalingus formalumus. Tikriausiai gausiu kvitą.

Man ypač brangios knygos, išleistos **1600** ir **1653** metais.

Dar kartą prašau Jus sutvarkyti už mane visus reikalus ir perduoti kam reikia „Apyrašą", „važtaraštį" ir „kvitą".

Jus gerbiąs J. Jablonskis

TSRS MAA, f. 178, ap. 2, b. 321, lp. 1—1a. Tekstas iš elektrografinės kopijos.

[1] Matyt, 1895 m. vasario 15 d.— birželio 15 d. veikusios Peterburge Vakarų Rusijos tautų spaudos parodos organizaciniam komitetui. J. Jablonskis parodai davė 11 knygų. 1600 m. išleistos trys lietuviškos knygos: S. Vaišnoro „Žemčuga theologiška", J. Morkūno (?) „Postilla lietuvviška" ir S. Vaišnoro versta „Apie popiešiškaie misše", 1653 m.— šešios. Nenustatyta, kurias tų metų knygas J. Jablonskis pateikė parodai.

371. Jelgava, 1905 m. vasario 15 d. (s. st.)

Многоуважаемый Эдуард Александрович!

Грамматику Кряушайтиса, конечно, «разрешаю» переводить на русский язык всякому, кто пожелает. Но, признаюсь, Вашею «просьбою» Вы меня не обрадовали: грамматика эта составлена на скорую руку, я сам в настоящее время охотно разнес бы ее в пух и прах (только жаль, что пока нет другой печатной гр-ки), в текущем году собираюсь издать новую, которая будет представлять полную переработку первого издания.

Делайте, как хотите, но я ни Вам ни другому не советовал бы издавать в настоящее время русский пе-

ревод грамматики П. Кр-са, кстати являющейся компилятивным необработанным трудом.

О словаре Юшкевича сообщу скоро особо.

Ваш Яблонский

Vertimas

Didžiai gerbiamas Eduardai Aleksandrovičiau.

Kriaušaičio gramatiką [1], aišku, „leidžiu" versti į rusų kalbą kiekvienam, kas panorės. Bet, prisipažįstu, savo „prašymu" Jūs manęs nenudžiuginote: toji gramatika parašyta paskubomis, aš pats šiuo metu mielai sumalčiau ją į miltus (tiktai gaila, kad kol kas nėra kitos spausdintos gramatikos), šiais metais ketinu išleisti naują, kuri bus visiškai perdirbtas pirmos leidimas.

Darykite, ką norite, bet aš nei Jums, nei kitam nepatarčiau šiuo metu leisti rusiškai P. Kriaušaičio gramatiką, kuri, beje, yra kompiliacinis neapdorotas darbas.

Apie Juškos žodyną pranešiu greitai atskirai.

Jūsų Jablonskis

1905 m. vasario 15 d.

TSRS MAA, f. 178, ap. 2, b. 321, lp. 3—3a. Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiške kai kurios vietos E. Volterio pabrauktos.

[1] „Lietuviškos kalbos gramatika" (1901 m.).

372. Kaunas, 1926 m. kovo 19 d.

Prof. Ed. Volteriui.

Mano brangusis! Šiandie, girdžiu, didžiosios savo šventės sulaukęs — ir pasiekęs 70 metų amžiaus, gali dar savo darbą dirbti tame krašte, kurs taip artimas buvo ilgą laiką Tamstos darbui. Ir sunkiausiais mūsų laikais Tamsta mus kuo galėdamas šelpei — duodamas reikalingų mums savo darbo leidinių ir patarimų žmonėms, ieškantiems mokslo ir šiaip šviesos naujajam Lietuvos darbui. Šiandie viena tegaliu Tamstai iš visos širdies palinkėti: būk dar ilgai, labai ilgai sveikas, darbingas, paslankus!

Šiomis dienomis, kiek žinau, Tamsta sueisi su daugeliu savo bendradarbių, kurie pasinaudodami šita proga, norės ypačiai su Tamsta, senuoju ir širdinguoju mūsų krašto darbininku, pasikalbėti apie visa, kas šiandie mums ypačiai brangu iš Tamstos ir mūsų gyvenimo. Tuose pa-

sikalbėjimuose būsiu ir aš visa savo širdim, kad ir ne kūnu.

Dėkingas Tamstai senis J. Jablonskis

Kaunas, 1926 m. kovo m. 19 d.

MAB, f. 154—71, lp. 2. Rašyta ne patiės J. Jablonskio. Parašas autentiškas.

FELIKSUI ZAVADZKIUI

373. Vilnius, 1905 m. spalio 10 d. (s. st.)

„Senelis Laikas"—„vertė Siūlelis"— tłomaczenie dos'c' dobre, nawet wprost **dobre.** Przed drukowaniem trzeba poprawic' pewne drobiazgi (słowa, styl). Jeżeli przed drukowaniem rzecz będzie starannie przez osobę dobrze znającą język litewski przejrzana i poprawiona,— książeczka wiele wygra.

$19\ \frac{10}{X}05$ Jabloński

Vertimas

„Senelis Laikas"—„vertė Siūlelis"— vertimas gana geras, net tiesiog **geras.** Prieš spausdinant reikia pataisyti kai kurias smulkmenas (žodžius, stilių). Jeigu prieš spausdinant kūrinys bus gerai lietuviškai mokančio žmogaus patikrintas ir pataisytas,— knygutė daug laimės.

1905.X.10 Jablonskis

VUB, f. 1-F 480. Laiškas pridėtas prie Pr. Siūlelio versto N. Rubakino „Senelis laikas". Vertimo keli puslapiai taisyti, iš jų pusantro — J. Jablonskio ranka. Vertimas nebuvo išspausdintas.

ANTANUI ŽYMANTUI

374. Brestas, 1910 m. birželio mėn.

Gerbiamasis! Siunčiame Tamstai pradžią Žemaitės raštų. Iš tos pradžios Tamsta matysi, kaip išrodo visi pertaisytieji spaudai Tamstos motinos darbai, kuriuos Tamsta ketini dabar spaudinti... Spaudinti galima jau pradėti... Tolesnieji raštai bus atsiųsti pačios Žemaitės birželio pabaigoje arba liepos mėnesio pradžioje: kiti raštai, kurių Tamsta šiuo kartu negauni, yra jau galutinai taiso-

mi spaudai (visi jie jau perrašyti, tik reikia dar šį-tą apdirbti paskutinai). Reikia spaudinti, žinoma, nieko nemainant. Pataisyti kokį mažmožį Tamsta gali tik tose vietose, kur pačios redakcijos yra šis-tas pražiopsota.

Bus išspausdinta trumpa žinelė apie pačią autorę, jos gyvenimą ir darbus.

Raštai bus leidžiami šiuo kartu po pačios autorės redakcija. Daug kuo jie skirsis todėl nuo tų, kurie yra išėję lig-šiol be jos redakcijos.

Tekstas iš „Vienybės lietuvininkų", 1910 m. liepos 13 d., Nr. 28. Pakartotinai publikuota: Žukas V. Prie Žemaitės raštų leidimo istorijos.— Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai.— V., 1966, t. 5, p. 194.

ŽITKEVIČIUI

375. Bad Elsteris, 1907 m. rugpjūčio 14 d.

Gerbiamasis! Rugp. 6 d.[1] būsiu jau namie. Tamsta su savo draugu gali gyventi pas mane ligi egzaminų galo, paskui — matysi, kaip kas reikėtų padaryti.

Jei kam įdomu būtų žinoti, kada aš parvažiuosiu, tam gali pasakyti, jogei prieš-pat egzaminus parvažiuosiu.

Linkiu viso gero. Jablonskis

LKLI, f. 1-2257. Standartinis atvirukas. Data iš Bad Elsterio pašto antspaudo. Adresuota: Russland Via Eydkuhnen. Г-ну Житкевич, г. Поневеж, Ковенская губ. Садовая ул., кварт. Яблонского.

[1] Pagal senąjį kalendorių.

ANTANUI KAUPUI *

376. Žeimelis, 1902 m. sausio 14 (27)

Kun. A. Kaupui Žeimis, 14/27 Sausio mėn. 1902 m.

Gerbiamasis Tautieti!

Iš pinigų, kurie priderėjo gauti už Kriaušaičio gramatiką, 50 r. Tamsta užmokėjai p. Gadeikiui, o likusius 150 r., kiek girdėjau, Tamsta norėjai užmokėti gramati-

kos autoriams. Iš Tamstos, maloningas Tautieti, laiškų, drui Petrui, buvo matyti, kad Tamsta ar per Tamstos įtekmę draugystė tinka užmokėti viso labo už darbą 200 r. (arba 100 dolerių) [1]. Taigi reikėtų dar gauti 150 r.

Labai gražiai Tamsta padarytumei, pasirūpindamas, kad tie 150 r. būtų kur reikiant užmokėti. Neprimінčiau Tamstai, kad pats nebūčiau prityręs vargo: jau antri metai prasidėjo nuo to laiko, kada vyresnybė atstačiusi mane nuo vietos nebemoka man algos. Dras Petras tinka, kad tuos pinigus paimčiau **aš** (kas jam dar priderės,— bus atlyginta).

Pats aš važinėju dažnai po Kauno guberniją rinkdamas filologišką medžiagą; noriu ypačiai sužinoti ant vietos kn. Juškos surašytuosius žodžius ir surinkti daugiaus žodžių iš to mūsų tautos turto, kurio nelietė patsai žodyno autorius. Teip darbuosiuos, jei bus leidžiama, dvejus metus, per kuriuos turiu prirengti visą žodyną spaudai.

Po dviejų ar trijų mėnesių turi pasirodyti antra laida to žodyno [2]. Bus tokiu būdu atspauzdintas visas pirmas tomas; pasiliks medegos dar dviem tomam.

Pinigus (150 r.) prašau siųsti mano žmonai: **Russie,** Ковенская губ., местечко Жеймели, Поневежского уезда, Констанции Яблонской.
Manęs paties, kaip sakiau, dažnai nėra namie.

Siųzdamas pinigus įrašyk Tamsta, kad juos atleidžia man per Tamstą apsigyvenęs Amerikoje mano brolis Juozapas.

Tamstą mylįs ir gerbiąs tarnas Jonas Jablonskis

Tekstas iš elektrografinės kopijos. Laiško originalas — šv. Kazimiero seserų kongregacijos bibliotekoje (Čikaga).

[1] Šie faktai bene kiek kitaip nušviečia gramatikos konkurso premijos išmokėjimo autoriams aplinkybes (plg. Piročkinas A. Prie bendrinės kalbos ištakų.— V., 1977, p. 147).

[2] Pasirodė tik 1904 m. vasario ar kovo mėn.

---

* Publikuojamojo laiško elektrografinę nuotrauką, gavęs iš vieno čikagiečio, atsiuntė Vincas Maciūnas, kai ši knyga jau buvo parengta spausdinti. Todėl šis laiškas, kaip ir pavėluotai patekę į rinkinį Nr. 377—382, spausdinamas knygos pabaigoje. Gerbiamajam V. Maciūnui, kurio rūpesčiu gautos ir laiškų J. Šauliui kopijos, taip pat nepažįstamajam čikagiečiui dėkoju už kilnias pastangas. *A. P.*

STASIUI JABLONSKIUI

377. Kaunas, 1926 m. gruodžio 2 d.

Gerbiamasis,

Šitie pinigai skiriami Ant. Jablonskiui už šio mėnesio butą ir kitus galus. Anksčiau nesiunčiau, nes jokios žinios iš jo neturėjau. Be žinios kitą mėnesį nebesiųsiu.

Jūsų J. Jablonskis

Tekstas iš Gražinos Barsevičienės (gyv. Pakruojyje) turimo dokumento — perlaidos kupono. Tik J. Jablonskio parašas autentiškas. Data ir vieta iš pašto antspaudo. Adresatas nustatomas pagal gavėjo pašto antspaudą: Marijampolėje gyvenęs J. Jablonskio brolio Antano sūnus Stasys, kuris globojęs kupone minimą jauniausiąjį brolį Antaną. Publikuojamąjį dokumentą parūpino vilnietis V. Tarasonis. Nuoširdžiai jam ačiū.

VLADUI POŽĖLAI

378. Voronežas, 1917 m. vasario 12 d. (s. st.)

Gerbiamasis! „Mūsų rašyba“ [1] seniai jau pabaigta; senai jau raštu prižadėjau atiduoti ją sekcijai [2], kai pradės spausdinti „Mūsų žodynėlį“ [3] (tekstą su kirčiais). Siųsti, kol jie nepradėję to žodynėlio, bijau: sekcija moka ir rankraščius pamesti ar kur pati nudėti. Sk-a [4] sakosi vis neturįs dar raidžių su kirčiais. Paragink ir ką galėdamas padaryk. Mano rašyba, žinoma, kilminė, tik ją į rėmus dedu; vietomis pešuosi su kitais kilmininkais, bet esu **šiuo metu,** senatvės sulaukęs, didelis konservatorius.

J. Jablonskis

Глухой Покровский, 15

[Prierašas šone] 129 rašyti sąsiuvinio puslapiai.

LKLI, f. 52—97. Standartinis atvirukas. Data ir vieta iš pašto antspaudo (sunkiai įskaitoma). Adresuota: **Петроград:** Подольская, 15. Редакция „Naujoji Lietuva“. Передать Г-ну Вл. Пожелло.

[1] Rygiškių Jonas. Mūsų rašyba / Kultūros ir švietimo sekcijos leidinys.— Voronežas, 1917.

[2] Iki 1917 m. rudens Petrograde (vėliau Voroneže) veikusi Rusijos lietuvių kultūros ir švietimo sekcija.

[3] „Mūsų žodynėlis". „Vargo mokyklos" priedėlis / Surinko Rygiškių Jonas.— Voronežas, 1918.
[4] Neišaiškintas asmuo.

JURGIUI ŠLAPELIUI

379. Brestas, 1909 m. rugpjūčio 19 d. (s. st.)

Prakalbai spaustuvė gali palikti vietos: prakalba rašoma tokiuose atsitikimuose *) paskučiausiai. Prakalbos **dabar,** be rankraščio, neturėdamas laiko, aš nerašysiu. Tespauzdinie be jos. Rankraštį išspauzdinę man turėsite grąžinti: kitokio „pamokėjimo" man, žinoma, nereikia.— Kodel nieko neparašei **pats** „Vilčiai" apie mūsų darbus ir projektus? Lik sveikas

Jablonskis

*) Čia [?] Juškos žodynas.

Vilniaus universiteto Pažangiosios minties muziejus. Standartinis pašto atvirukas. Data ir vieta iš pašto antspaudo.

BORISUI VOLFUI

380. Vilnius, 1906 m. birželio 24 d. (s. st.)

Ваше Превосходительство!

К Вашему Превосходительству я уже обращался с прошением о назначении меня на должность преподавателя среднеучебного заведения в пределах Виленского учебного округа. Обращаясь с прошением, я имел честь изложить и те печальные обстоятельства, при которых пять лет тому назад я вышел в отставку. Будет ли это мое прошение удовлетворено,— до сих пор мне неизвестно.

С другой стороны, мне предлагают теперь в Прибалтийских губерниях, в одной из устраиваемых с августа м-ца прогимназий, место учителя русского языка и требуют дать как можно скорее ответ на вопрос, согласен ли я принять предлагаемое мне место.

Ввиду изложенного, имею честь покорнейше просить Ваше Превосходительство теперь же выяснить в С. Петербурге вопрос о возможности назначить меня на искомую должность в пределах Виленского учебного округа, дабы, по возвращении в Вильну, иметь возможность дать мне решительный ответ на мое ходатайство: такой ответ со стороны Вашего Превосходительства мне необходим ввиду предложения, полученного мною из Рижского округа.

Преподающий из платы по найму литовский язык в Виленских средних учебных заведениях

г. Вильна, д. 24 июня 1906 г. Иван Яблонский
Калварийская ул., № 20.

Vertimas

Jūsų Ekscelencija!

Į Jūsų Ekscelenciją jau esu kreipęsis su prašymu paskirti mane dėstytoju [1] Vilniaus mokslo apygardos vidurinėje mokymo įstaigoje Kreipdamasis su prašymu, turėjau garbės išdėstyti ir tas sunkias aplinkybes, dėl kurių prieš penkerius metus gavau atsistatydinti. Ar bus šis mano prašymas patenkintas, man iki šiolei nežinoma.

Antra vertus, dabar man siūloma Pabaltijo gubernijose vienoje nuo rugpjūčio mėn. steigiamų progimnazijų rusų kalbos mokytojo vieta ir reikalaujama kuo greičiau atsakyti, ar aš sutinkąs priimti tą siūlomą vietą.

Dėl čia išdėstytų dalykų turiu garbės kuo nuolankiausiai prašyti Jūsų Ekscelenciją jau dabar išsiaiškinti S. Peterburge, ar bus galima mane skirti į prašomas pareigas Vilniaus mokslo apygardoje, kad, grįžę į Vilnių, galėtumėte galutinai atsakyti į mano prašymą: tas Jūsų Ekscelencijos atsakymas reikalingas man dėl gauto iš Rygos apygardos pasiūlymo.

Vilniaus vidurinėse mokymo įstaigose iš samdos užmokesčio dėstąs lietuvių kalbą

Vilnius, 1906 m. birželio 24 d. Jonas Jablonskis
Kalvarijos g., Nr. 20.

LTSR CVIA, f. 567, ap. 12, b. 9057, lp. 3—3b. Pirmajame laiško puslapyje trys registracijos numeriai ir datos.

[1] Prašymas skirti dėstyti lietuvių kalbą kurioje nors Vilniaus mokslo apygardos vidurinėje mokykloje buvo parašytas 1905 m. lapkričio 1 d. (LTSR CVIA, f. 567, ap. 12, b. 6788, lp. 2).

MORTAI ZAUNIŪTEI

381. Šiauliai, 1903 m. rugsėjo 9 d. (s. st.)

P.Gl.[1]

Tuoj po 20/IX s. st. kalbos mažmožius[2] atiduosiu kam reikiant, kad Tamstai pristatytų. Bus tikrai padaryta.

Tamstos Jonas

VUB, f. 1-532, lp. 71. Standartinis atvirukas. Adresuota: Германия — Тильзит. Ostpreussen, Tilsit, An Fr. [vardas ir pavardė išskusti]. Adresate laikoma M. Zauniūtė, kuri vedė „Varpo" ir „Ūkininko" korespondenciją, tačiau apskritai informacija apie rašinį skiriama ne jai.

Teksto pusėje du įrašai: pieštuku „23.IX.03" (veikiausiai pagal naująjį kalendorių) ir rašalu **„N 20".** Data ir vieta iš Šiaulių pašto antspaudo. Tilžės antspaudo data —„23.9.03" (pagal s. st. 1903.IX.10).

[1] Neiššifruota, plg. laišką Nr. 310.

[2] Žr. J. Jablonskio straipsnis, išspausdintas 1904 m. „Varpe", Nr. 1 (Jablonskio Raštai, t. 4, p. 50—57).

382. Vilnius, 1904 m. gruodžio 9 d.

Gerbiamoji Tautiete!

Labai žemai dėkoju Jums už atsiuntimą gramatikų[1]. Tas gramatikas atsiimu aš pats, kad ir jos siunčiamos Vileišio knygyno adresu, todėl ir už vazmą[2] iš Tilžės aš pats užsimoku. Didžiąją dalį parduodu Vileišiui, kitas paskiriu kitam reikalui (ne savo paties reikalams). Kad turite, kaip rašote, mano reikalams 30 r., tai prašau iš jų pasilaikyti tiek, kiek mokėjo visas siuntinys — m. 28,50 *).

Jei tie 4 egzemplioriai skiriami pardavimui, skaitau juos po **markę.** Jei Tamstai jie reikalingi kitam tam tikslui (Tamstai pačiai ar kam padovanoti),— tuos egzempliorius pasilaikyk Tamsta dykai, be pinigų.

Kas liks, prašau siųsti mano adresu (pasilaikius **visus visus** išdavimus-išleidimus): г. Вильно, Кальварийская, 20, И. Яблонскому», arba «В редакцию газеты для „Vilniaus Žinios", передачи Яблонскому.

Laišką, kurs yra man, prašau siųsti man tuo-pat adresu.

„Vilniaus Žinios" ims apskelbimus ir iš Prūsų Lietuvos (ir iš kitur). Patarčiau Tamstai tuo tarpu atsiųsti kokį ap-

skelbimą, paskui Landsbergis duos Tamstai sąskaitą (Rechnung): jis tuo tarpu pasirūpįs, kad Tamsta nebūtum nuskausta, o kiek vėliau atsiųs visas sąlygas, kuriomis bus priimami apskelbimai. Apie Tamstos knygyną galima bus, žinoma, skelbti tiek, kiek pats apskelbimas neis prieš rusų cenzūros reikalavimus: iš mųsų pusės kliūčių negal būti.

NB. Kitą kart viename „Ūkininko kalendoriuje buvo A. iš B. „Debesėlis", kitame — Žemaitės „Rudens Vakaras". Ar tų mažmožių negalėtumei man Tamsta kaip-norint parūpinti? Jei Tamsta iškirpus ar davusi kam nurašyti padarytumei man tą malonę, prašau pasiskaityti (už sugadinimą egzempliorių, už nurašymą, siuntimą...) iš tų pinigų, kuriuos siųsi Tamsta mano adresu.

Ar negalima gauti kiek egzempliorių (nors vieną) „Kas teisybė tai ne melas" **Aišbės?**

Su didžiausia pagarba Jablonskis.

---

*) Čia, Vilniuje, gauta tuo tarpu **14 pakų** po 31 egzempl., viso labo **434 egz.** Kiti egzempl. rasi dar neatėjo į Vilnių.

VUB, f. 1-F 532, lp. 72—72a. Rašyta „Vilniaus žinių" firminiame blanke. Grafoje įrašytos dvi datos (s. st. 1904.XI.26). Adresatė nustatoma iš turinio ir kitų byloje esančių dokumentų.

[1] P. Kriaušaičio „Lietuviškos kalbos gramatika" (1901). Be to, žr. 269-ąjį laišką.

[2] Važmą(?).

SUTRUMPINIMAI

ap. — aprašas
b. — byla
f. — fondas
LKLI — Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institutas (rankraštynas)
lp. — lapas
LTSR VRBR — Lietuvos TSR valstybinės respublikinės bibliotekos rankraštynas
LTSR CVA — Lietuvos TSR centrinis valstybinis archyvas
LTSR CVIA — Lietuvos TSR centrinis valstybinis istorijos archyvas
MAB — Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Centrinės bibliotekos rankraštynas
MCVA — Maskvos miesto centrinis valstybinis istorijos archyvas
p. — puslapis
PVU biblioteka — Pensilvanijos valstijos universiteto (The Pennsylvania State University) biblioteka (JAV)
TSRS MAA — TSRS Mokslų akademijos archyvas (Leningradas)
VUB — Vilniaus V. Kapsuko universiteto Mokslinės bibliotekos rankraštynas

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ

Be įprastinio tikslo — padėti skaitytojui rasti minimus leidinyje žmones, čia dar paaiškinami slapyvardžiai, pavardžių sutrumpinimai, identifikuojami vardais vadinami žmonės. Turint galvoje, kad daugelis J. Jablonskio laiškuose įvardytų žmonių plačiai apibūdinami „Lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje", rodyklėje jų biografinės, politinės, ideologinės charakteristikos labai lakoniškos ar net visai jų atsisakoma, o tik nurodomi tų žmonių asmeniniai santykiai su J. Jablonskiu.

Aišbė, A. iš B. žr. Kriščiukaitis Antanas
Alčevskis, neidentifikuotas chrestomatijos sudarytojas 145
Amičis (de Amici) Edmondas (1846—1908), italų rašytojas 130, 131, 144
Andersenas Hansas Kristianas (1805—1875), danų rašytojas 56
Aničkovas Jevgenijus (1866—1937), rusų literatūros istorikas ir kritikas 237
Antanaitis M., Peterburge dirbęs mokytojas, neidentifikuotas 145
Antanas neidentifikuotas 128
Antanina neidentifikuota 141
Arbatskis, lotynų k. vadovėlio autorius, neidentifikuotas 142
Aris, Konstantinas Arris (?), knygos „Mano ekspedicija į Vidurinę Aziją" (K., 1933—1934 t. 1—2) autorius 383
A. Sm. Žr. Smetona Antanas
Augustaitis Pranas (1883—1941), nuo 1922 m. Kauno universitete dėstė anglų kalbą ir literatūrą, ilgametis humanitarinių mokslų fakulteto sekretorius 12, 67, 88
Avižonis Juozas (1882—1975), pedagogas, prof. P. Avižonio brolis 262, 263
Avižonis Petras (1875—1939), Kauno universiteto profesorius, 1925—1926 m. rektorius. 1890—1896 m. Jelgavos (Mintaujos) gimnazijoje buvo J. Jablonskio mokinys. 1897 m. parašė „Lietuvišką gramatikėlę" (hektografu išspausdinta 1899 m.), davusią pradžią P. Kriaušaičio „Lietuviškos kalbos gramatikai" (1901) 6, 13, 125, 405

B-ai žr. Būga Kazimieras
Balčikonis Juozas (1885—1969), kalbininkas 6, 14—68, 72, 86, 134, 147, 148, 172, 200, 201, 253, 368, 369
Balinskis Mykolas (1794—1864), istorikas 323
Balvočius Jonas (1842—1915), klerikalinis rašytojas, vertėjas, pasirašinėjo J. Geručio slapyvardžiu 128
Barsevičienė Gražina, Pakruojo gyventoja 406
Basanavičius Jonas (1851—1927), mokslo ir visuomenės veikėjas, gydytojas. Su J. Jablonskiu artimai bendravo 1905—1914 m. 7, 68—76, 147, 198
Beliavskis K., rusų pedagogas 115
Beras Polis (1833—1886), prancūzų gamtininkas ir gydytojas 69, 70
Bernotas, Palangos gyventojas, neidentifikuotas 383
Byčkovas Afanasijus (1818—1899), rusų istorikas, archeografas, ilgametis Peterburgo Mokslų Akademijos Rusų kalbos ir literatūros skyriaus pirmininkas 77—80
Biliūnas Jonas (1879—1907), rašytojas 80—83, 334, 356
Biliūnienė Julija (1880—1978), rašytojo J. Biliūno žmona 356

Biržiška Mykolas (1882—1962), buržuazinės ideologijos Lietuvos visuomenės veikėjas, literatūros istorikas 64—67, 75, 83—87, 117, 118, 240, 362, 365, 382
Biržiška Vaclovas (1884—1956), bibliografas, kultūros istorikas 87, 88
Bistronis Janas (1860—1902), lenkų kalbininkas, 1890 m. pakartotinai išleido J. Ledesmos katekizmo vertimą (1605) į lietuvių kalbą, o 1893 m. išspausdino „Priedėlį prie lietuvių bibliografijos" (žurnale „Prace filologiczne", t. 4) 167—170
Bytautas Ramūnas (1886—1915), filosofas ir publicistas, rašęs ir lietuvių kalbos klausimais; dalyvavo J. Jablonskio vadovaujamos kalbininkų komisijos veikloje 136
Bitneris Samuelis (1632—1710), 1701 m. lietuviškai išleisto „Naujojo testamento" vertėjas 170
Bizauskas Kazys (1892—1941), 1921—1922 m. Lietuvos švietimo ministras 57, 58, 365
Bloch Johanna neidentifikuota. Jos adresu Tilžėje buvo siunčiami laiškai J. Šauliui 356
Boduenas de Kurtenė (Baudouin de Courtenay) Janas (1845—1929), lenkų ir rusų kalbininkas 75
Bogdanovas Modestas (1841—1888), rusų ornitologas 129
Brėmas (Brehm) Alfredas Edmundas (1829—1884), vokiečių zoologas 363
Brenderis (Brender) Francas (1894—1938), šveicaras kalbininkas, nuo 1924 m. dirbo Kauno universitete 195
Briukneris (Brückner) Aleksandras (1856—1939), lenkų filologas 168, 169, 170
Brugmanas (Brugmann) Frydrichas Karlas (1849—1919), vokiečių kalbininkas indoeuropeistas 272
Bruožis Ansas (1876—1928), Klaipėdos krašto istorikas, bibliografas 365
Bubelė Florijonas, Alsėdžių valstietis, J. Jablonskio talkininkas, padėjo tikrinti A. Juškos žodyno medžiagą 91
Būga Kazimieras (1879—1924), kalbininkas 6, 13, 19, 20, 22, 27, 33, 35, 41, 44, 56, 57, 71, 88—94, 100, 101, 115, 134, 136, 138, 143, 144, 165, 252, 376, 382, 399
Bugailiškis Peliksas (1883—1965), kultūros ir spaudos darbuotojas, kraštotyrininkas 69, 94, 247
B-ui neidentifikuota 139
Bulota Andrius (1872—1941), teisininkas, visuomenės veikėjas, su J. Jablonskiu daugiausia bendravęs Žemaitės raštų leidimo reikalais 7, 95—99, 142, 153, 186, 202, 226, 295, 296
Bulota Jonas (1855—1942), veterinarijos gydytojas, Lietuvos kariuomenės generolas, 1896—1918 m. gyveno Taline 162, 226, 227
Bulotai, Andriaus Bulotos šeima 141, 152, 153, 155
Bulotienė Aleksandra (1891—1941), teisininkė, A. Bulotos žmona 152, 153
Būtėnas Julius, tarybinis rašytojas 11
Butėnas Petras (1896—1980), kalbininkas, tautosakininkas, 1923—1944 m. mokytojavo Panevėžio gimnazijoje 99, 100
Būtėnas neidentifikuotas kunigas 397

Cezaris (Caesar) Gajus Julijus (102 ar 100—44 m. pr. m. e.), Romos valstybės veikėjas, rašytojas 130, 269
Ciceronas (Cicero) Markas Tulijus (106—43 pr. m. e.), Romos oratorius, filosofas 130, 266
Chodzickis neidentifikuotas 131

Chžanovskis (Chrzanowski) Ignacas (1866—1940), lenkų literatūros istorikas 118

Čapas žr. Čepas Motiejus
Čepas Motiejus (1866—1962), teisininkas, J. Jablonskio svainis, 1894—1897 m. dirbo Jelgavoje 145
Čepulis V., Maskvos vaistininkas, neidentifikuotas 138, 141
Česūnas Steponas (?), mokytojas (?), neidentifikuotas 201
Čiurlionienė-Kymantaitė Sofija (1886—1958), rašytoja, su J. Jablonskiu suartėjo I pasaulinio karo metais, dirbdama Voronežo gimnazijose mokytoja 177, 378

Dabušis Stasys (1898—1974), vertėjas; J. Jablonskis yra kritikavęs jo vertimus 56, 100, 101, 286, 365—367, 369, 370
Dalis Vladimiras (1801—1872), rusų rašytojas, kalbininkas 298, 299, 303, 304, 309, 310
Dambr. žr. Dambrauskas Aleksandras
Dambrauskas Aleksandras (Adomas Jakštas 1860—1938), klerikalinis visuomenės veikėjas, literatas, atkakliai polemizavo su J. Jablonskiu dėl kalbos taisymų 32, 33, 41, 88, 89, 139, 143, 146—148, 377—381, 390
Damijonaitis Juozas (1871—1926), pedagogas, vadovėlių autorius, nuo 1919 m. Kauno pradinių mokyklų inspektorius 60, 61, 100, 101
Dantė (1265—1321) italų poetas 12
Daščioras Balys, tarybinis istorikas 101
Daugiala žr. Dovgiala
Daukantas Simonas (1793—1864), istorikas, švietėjas 216, 217
Daukša Mikalojus (1527 ar 1528—1613), vienas lietuvių raštijos pradininkų, vertėjas 212—214, 303, 305, 309, 311, 396, 397
Davainis-Silvestraitis Mečislovas (1849—1919), tautosakininkas, poetas 6, 167, 169, 170
Dbš.— žr. Dabušis Stasys
Didžiulienė-Žmona Liudvika (1856—1925), rašytoja 6
Didžiulis Algirdas, neidentifikuotas
Didžiulis Stanislovas (1850—1927), kultūros veikėjas, bibliografas 87
Didžiulytė-Albrechtienė Vanda (1881—1941), revoliucinio judėjimo dalyvė 87
Dobilas J. žr. Lindė-Dobilas Julijonas
Dovgiala (Dovgiallo) Dimitras (1868—1942), tarybinis baltarusių istorikas, nuo 1912 m. Vilniaus archeografijos komisijos pirmininkas 73, 74, 267, 268
Dovydaitis, Pranas (1886—1942), lietuvių visuomenės veikėjas, 1913—1914 m. redagavo „Viltį" (J. Jablonskis protestavo dėl jos suklerikalinimo), 1922—1940 m. Kauno universiteto profesorius 391—393
Dreifusas Alfredas (1859—1935), Prancūzijos karininkas, neteisingai apkaltintas tėvynės išdavimu ir nekaltai nuteistas 184
Druskius žr. Dambrauskas Aleksandras
Dubas Vladas (1887—1937), literatūrologas, rašytojas, nuo 1922 m. dėstė Kauno universitete 203, 286
Dundzila neidentifikuotas 98
Dvaranauskas Vincentas (1871—1966), 1903—1911 m. Seinų kunigų seminarijos profesorius ir lietuvių spaustuvės dalininkas 73

Emša žr. Šikšnys Marcelinas

Eschilas (525 ar 524—456 ar 455 m. pr. m. e.), graikų dramaturgas 329

F. J-čius žr. Koršas Fiodoras
Flerovas Vsevolodas, nuo 1906 m. Vilniaus mokslo apygardos kuratoriaus pavaduotojas 128
Fortunatovas Filipas (1848—1914), rusų kalbininkas, J. Jablonskio profesorius Maskvos universitete, suredagavo A. Juškos žodyno I tomą ir buvo atsakingas už J. Jablonskio dalies redagavimą 6, 7, 76, 77, 103—114, 121, 126, 127, 134, 210, 212, 213, 218, 219, 221, 226, 271, 274, 276, 283, 290—294, 306, 310

Gabrys-Paršaitis Juozas (1880—1951), buržuazinis politikos ir kultūros veikėjas 403
Gadeikis Antanas (≈1870—1914), kunigas, Amerikos lietuvių veikėjas 404
Gerulis (Gerullis) Jurgis (1888—apie 1945), lietuvių kilmės vokiečių kalbininkas, 1922—1933 m. Leipcigo universiteto profesorius 254
Gimžauskas Silvestras (1845—1897), aušrininkas, literatas 199
Gira Liudas (1884—1946), tarybinis poetas 13, 35, 36, 41, 92, 93, 114, 115
Glebovas (Gliebovas) Ivanas, 1912—1914 m. Gardino gimnazijos direktorius 194, 263, 266
Glezeris, vokiečių k. vadovėlio autorius, neidentifikuotas 272
Gobržila Aleksandras, 1913 m. Šiaulių gimnazijos mokytojas, neidentifikuotas 267, 268
Goesaitė (Gosaitė) Teresė (1853—1911), spaudos draudimo laikų liaudies švietėja. Po jos mirties iš paliktų pinigų buvo įsteigtas Teresės Gosaitės fondas moksleivėms šelpti 162
Gorčinskis (Gorczyński) Boleslavas (1880—1944), lenkų rašytojas, 24, 28
Grajauskas, prieš I pasaulinį karą Seinų kunigas 150, 158
Grigonis Matas (1889—1971), pedagogas, literatas, su J. Jablonskiu bendradarbiavo nuo 1908 m. 115, 129—131, 255
Grigorjevas Aleksandras, Rusijos geografų draugijos tarybos sekretorius 216, 218
Grincevičiūtė Filomena (1880—1960), revoliucinio judėjimo dalyvė 356
Grinius Kazys (1866—1950), gydytojas, visuomenės veikėjas 270
Gruzdytė Stefanija neidentifikuota 398
Gruzdytė-Bugailiškienė Ona neidentifikuota 398
Gustaitis Motiejus (1870—1927), poetas 73—75, 116

Haufas (Hauff) Vilhelmas (1802—1827), vokiečių rašytojas romantikas 56, 57, 59, 172, 200
Hermonijus Karlas, prieš I pasaulinį karą Panevėžio realinės mokyklos prancūzų kalbos mokytojas 133
Homeras, legendinis senovės graikų poetas 177
Horacijus (Quintus Horatius Flaccus; 65—27 m. pr. m. e.), Romos poetas 130

Ičas žr. Yčas Martynas

Yčas Jonas (1880—1931), buržuazinis lietuvių istorikas 57, 63, 117 118
Yčas Martynas (1885—1941), lietuvių buržuazijos veikėjas, pakvietė

J. Jablonskį į savo Voroneže atidarytą gimnaziją dirbti mokytoju 47, 49, 63, 92, 144, 145, 260, 378
Ievaitis, neidentifikuotas slapyvardis 137
Itomlenskis Aleksandras, po 1905 m. lietuviškų knygų cenzorius Vilniuje; matematikos mokytojas 237
Ivanovas Gavrijilas, Maskvos universiteto rektorius (1887—1891) 125, 126
Ivinskis Laurynas (1811—1881), liaudies švietėjas, literatas 356

J. žr. Juška Antanas
Jabl. žr. Jablonskis Jonas
Jablonskienė-Sketerytė Konstancija (1868—1948), kalbininko J. Jablonskio žmona 137, 140, 141, 146, 149, 151, 301, 302, 376, 394, 405
Jablonskis Antanas, kalbininko J. Jablonskio brolio Antano (1867—1911) sūnus 406
Jablonskis Jonas (1906—1941), kalbininko J. Jablonskio sūnus 51, 76, 87, 88, 137, 141, 149, 151, 161, 377, 382
Jablonskis Juozapas, vyresnysis kalbininko J. Jablonskio brolis, gyveno JAV 405
Jablonskis Konstantinas (1892—1960), istorikas, kalbininko J. Jablonskio sūnus 6, 127—146, 149, 151, 159—161, 162, 376, 405
Jablonskis Stasys, kalbininko J. Jablonskio brolio Antano sūnus 406
Jablonskis Vytautas, kalbininko J. Jablonskio sūnus 48, 52, 137, 151, 161, 162, 377
Jablonskytė-Petkevičienė Julija, kalbininko J. Jablonskio duktė 136, 141, 151, 161, 377
Jablonskytė-Landsbergienė Ona (1894—1957), kalbininko J. Jablonskio duktė 127, 130, 137, 141, 149, 151, 161, 162, 164, 376
Jadvyga, seiniškė J. Žukauskaitė (?), kurią K. Jokantas kėtino vesti 157, 162
Jakštas Adomas žr. Dambrauskas Aleksandras
Jakučionis Augustinas (1884—1969), pedagogas 365
Janavyčia=Janavičius Vincentas (?—1941), ekonomistas, jaunystėje revoliucinio judėjimo dalyvis 395
Januševičius Povilas (1866—1949), Kauno kunigų seminarijos lietuvių kalbos dėstytojas (1898—1919); Petro Gražbylio slapyvardžiu išleido kelis gramatikos vadovėlius 22
Jarulaitis Vincas (1859—1939), kunigas, klerikalinis veikėjas 236
Jasinskis Jokūbas (1854—1929), gydytojas, kartu su J. Jablonskiu mokėsi Maskvos universitete 158
Jaunius Kazimieras (1849—1908), kalbininkas 19, 27, 44, 60, 71, 248, 272, 376, 398
Jazdauskas, Palangos gyventojas, neidentifikuotas 383
Jeljaševičius, Jelijaševas (Elijaševas) Jakovas, Panevėžio mokytojų seminarijos direktorius, persekiojo J. Jablonskį 194
Jokajus (Jókai) Moras (1825—1904), vengrų rašytojas 255, 256
J. Kr-nas žr. Kriaučiūnas Jonas
Jokantas Kazimieras (1880—?), gydytojas, vertėjas, lotynų kalbos vadovėlio ir žodyno autorius. 1925—1926 m. buvo švietimo ministras, J. Jablonskis jį mokė Jelgavos gimnazijoje 148—166
Jonas, Jonukas žr. Jablonskis Jonas
Jonikas Petras, kalbininkas 177, 369, 370
Julija žr. Jablonskytė-Petkevičienė Julija
Jurgelevičius J. neidentifikuotas 387

Jušk. žr. Juška Antanas
Juška Antanas (1819—1880), tautosakininkas, leksikografas 6, 19, 33, 74, 76—79, 88, 108, 109, 111, 136, 182, 183, 214, 216, 220, 239, 241, 242, 252, 273—281, 283, 288, 290—294, 298, 299, 303—306, 309, 310, 312, 313, 316, 319, 338, 339, 341, 402, 405, 407
Juška Jonas (1815—1886), kalbininkas, Antano Juškos brolis 273, 275
Juška Vytautas (1870—1896), kalbininkas, Jono Juškos sūnus 216, 217
Juškytė Jadvyga (1869—1948), pedagogė, „Varpo" ir kitų laikraščių bendradarbė 26, 28, 166, 256, 398, 399
Juškos=Antanas, Jonas ir Vytautas Juškos 273, 275

Kairiūnas neidentifikuotas 69
Kalnėnas Jonas (1900—?), vienas iš J. Jablonskio talkininkų-raštininkų, vėliau žurnalistas 287
Kamantauskas Viktoras (1899—1951), kalbininkas, pedagogas, vertėjas 366, 367
Kapterevas Piotras (1849—1922), rusų pedagogas, psichologas 145
Kapustinas Michailas (1828—1899), Rygos mokslo apygardos kuratorius (1883—1891), šiek tiek globojo J. Jablonskį 215, 217—219, 221
Karlovičius Janas (1836—1903), lenkų kalbininkas, tautosakininkas 167
Karpinskis Aleksandras, Peterburgo gydytojas, neuropatologas 161
Kasakaitis neidentifikuotas 387
Kastantas žr. Jablonskis Konstantinas
Katelė Jonas (1831—1908), liaudies švietėjas 236, 379
Katonas (Marcus Portius Cato) aunesnysis (95—46 m. pr. m. e.), Romos politinis veikėjas. Jo vardas simbolizuoja nuoseklių respublikų principų žmogų 197
Kaukas Juozas (1863—1895), gydytojas, varpininkas, Marijampolės gimnazijos auklėtinis 198
Kaupas Antanas neidentifikuotas 404
Kepalas K. neidentifikuotas 76, 101
Kirchhofas neidentifikuotas 352
Klimaitis Pranas (1883—1940), žurnalistas 365
Klimas Petras (1891—?), istorikas, diplomatas 382
Kliučevskis Vasilijus (1841—1911), rusų istorikas, Maskvos universiteto profesorius 121
K-nui žr. Jablonskis Konstantinas
Kočianovska neidentifikuota; J. Jablonskis gyveno jos bute Pskove 282, 283, 321
Končius Ignas (1886—?), fizikas, 1917 m. dėstė evakuotoje Palangos gimnazijoje, 1926—1940 — Kauno universitete 178
Kopernikas Mikalojus (1473—1543), lenkų astronomas 128
Korolenka Vladimiras (1853—1921), rusų rašytojas, publicistas 178, 179
Koropčevskis D., J. Jablonskio verstos knygutės autorius 354, 355
Korsakas Kostas, tarybinis literatūrologas 5
Koršas Fiodoras (1843—1915), rusų filologas, Maskvos universiteto profesorius, mokė J. Jablonskį 6, 7, 107, 111—113, 121, 179—189, 210, 212, 215, 217, 226, 292—294, 296
Korzonas Povilas (1878—1943), kunigas 129
Kr., Kr-nas žr. Kriaučiūnas Jonas
Krainskis N., prieš I pasaulinį karą Vilniaus gydytojas 377
Krakovskis V., J. Šaulio verstos knygutės autorius 355

Kraševskis Juzefas Ignacas (1812—1887), lenkų rašytojas ir istorikas 199
Krėvė-Mickevičius Vincas (1882—1954), rašytojas, Kauno ir Vilniaus universitetų profesorius 56, 59, 114—117, 189—195
Kriaučiūnas Jonas (1864—1941), spaudos darbuotojas, 1904—1905 m. dirbo „Vilniaus žiniose" 80—82, 353, 362
Kriaučiūnas Petras (1850—1910), pedagogas 6
Kriaušaitis J. Jablonskio slapyvardis
Krišč iukaitis Antanas (1864—1933), rašytojas, teisininkas, su J. Jablonskiu bendravęs nuo Maskvos universiteto studijų 6, 94, 190, 255, 256, 410
Kudirka Vincas (1858—1899), rašytojas, visuomenės veikėjas; J. Jablonskio suolo draugas iš Marijampolės gimnazijos 7, 105, 106, 110, 112, 183, 190, 196—199, 223—225, 270
Kukta Martynas (apie 1875—?), prieš I pasaulinį karą Vilniaus spaustuvės savininkas, po karo dirbo Kaune 35, 38, 72, 73, 140, 270
Kuodys Leonas (1902—1982), pedagogas, literatas, rašė ir kalbos klausimais 172
Kurnatovskis (Kurnatauskas) Oskaras (1834—1911), evangelikų reformatų kunigas Jelgavoje (1875—1910) 158
Kuršaitis Frydrichas (1806—1884), kalbininkas 19, 33, 338, 364
Kuzmickienė Teresė, Z. Kuzmickio žmona 200—206
Kuzmickis Zigmas (1898—1976), pedagogas, literatūrologas, su J. Jablonskiu daugiausia bendravo redaguodamas „Iliustruotąją Lietuvą" 199—206

Lamanskis Vladimiras (1833—1914), slavistas, vadovavo Rusijos geografų draugijos etnografijos skyriui, 1894 m. įkurtos Lietuvių ir latvių komisijos pirmininkas, žurnalo „Živaja starina" redaktorius 6, 111, 187, 188, 206—229, 297
Landsbergis Gabrielius (1852—1916), dramaturgas, 1904—1908 m. dirbo „Vilniaus žinių" redakcijoje 410
Lapotnikova, namo savininkė Pskove. Pas ją gyveno J. Jablonskis 282, 321
Laukaitis Juozas (1873—1952), kunigas, rašė šiek tiek ir kalbos klausimais, 1911 m. sudarytos LMD kalbininkų komisijos (filologų sekcijos) narys 33, 41, 73, 147
Lazauskas Juozas (1892—1970), pedagogas, vadovėlių autorius 368
Lebionka Juozas, tarybinis literatūrologas, pedagogas 198
Ledesma Jokūbas (1519—1575), ispanų jėzuitas, parašė populiarų katekizmą, išverstą ir į lietuvių kalbą (1605) 170
Leonas Petras (1864—1938), teisininkas, su J. Jablonskiu bendravo nuo studijų Maskvos universitete laikų. J. Jablonskio paskatintas, finansavo Žemaitės raštų leidimą 7, 124, 136, 139, 229—234, 260
Lesgaftas Piotras (1837—1909), rusų pedagogas ir anatomas, fizinio lavinimo teoretikas 237
Liaudanskienė neidentifikuota 128
Lygumietis, neidentifikuotas slapyvardis 244
Lindė-Dobilas Julijonas (1872—1934), rašytojas 99, 286
Liuličevas Nikolajus, 1913 m. Šiaulių gimnazijos mokytojas 267, 268
Livijus (Livius) Titas (59 pr. m. e.—17 m. e. metais), Romos istorikas 130, 266
L-onai=Petro Leono šeima
Lozoraičiai=Motiejaus Lozoraičio šeima 48, 54, 55

Lozoraitienė=Motiejaus Lozoraičio žmona 48, 51, 52
Lozoraitis Motiejus (1866—1907), teisininkas, nuo 1889 m. advokatavo ir bendravo su J. Jablonskiu Jelgavoje 207—209
Lozoraitis Stasys (1898—1983), M. Lozoraičio sūnus, buržuazinės Lietuvos diplomatas 48, 51
Lozoraitytė Julija, M. Lozoraičio duktė 48, 51
L-tis, L-ui žr. Laukaitis Juozas
Lurjė Rafailas, J. Jablonskio mokinys Gardino gimnazijoje 322

Maciukevičius, kunigas, neidentifikuotas 149
Maciūnas Vincas, literatūrologas, gyvenantis JAV 405
Mačys Vladas (1867—1936), teisininkas, 1923—1934 m. Kauno universiteto profesorius 286
Maironis (Jonas Mačiulis, 1862—1932), poetas 286
Martensas Fiodoras, Peterburgo Mokslų Akademijos spaustuvės faktorius (techninės dalies vedėjas) 239, 279, 280, 310, 311
Martinionis A., LTSR teisingumo ministerijos darbuotojas 362, 363
Masiulis neidentifikuotas 253, 254
Mašiotas Pranas (1863—1940), rašytojas, pedagogas, su J. Jablonskiu draugavo nuo Marijampolės gimnazijos dienų 6, 57, 58, 101, 142, 269, 371, 372, 378, 381
Matulevičius Jurgis (1871—1927), 1918—1925 m. Vilniaus vyskupas 379
Matulionis Povilas (1860—1932), miškininkas 68, 239, 379, 381
Mečius Sergejus (1848—1936), tarybinis rusų geografas, vadovėlių autorius 140, 145, 361, 363, 378
Mečnikovskis (Miecznikowski) neidentifikuotas 194
Meisneris Aleksandras, XX a. pr. Peterburgo prokuroro pavaduotojas 187, 226, 227, 298
Mekus neidentifikuotas 82
Meras Šachelis, prieš I pasaulinį karą Panevėžio gydytojas 149
Merkys Vytautas, tarybinis istorikas 95
Miakotinas Venediktas (1867—1937), rusų buržuazinis istorikas ir publicistas 237
Michailovas, 1913 m. Gardino gimnazijos mokytojas 266
Mich-us=Michalkevičius Kazimieras Mikalojus (1865—1940), katalikų bažnyčios veikėjas, 1908 m. buvo paskirtas Vilniaus vyskupijos administratoriumi 17
Mickevičius-Kapsukas Vincas (1880—1935), Lietuvos ir tarptautinio komunistinio judėjimo veikėjas, vienas Lietuvos komunistų partijos organizatorių ir vadovų 186
Mielcke žr. Milkus Kristijonas Gotlibas
Miežinis Mykolas (1826—1888), kunigas, lietuvių kalbos gramatikos ir žodyno autorius 208, 209, 218, 219
Mikšas Jurgis (1862—1903), Mažosios Lietuvos lietuvių visuomenės veikėjas 198
Mileris Vsevolodas (1848—1913), kalbininkas ir tautosakininkas, J. Jablonskio profesorius Maskvos universitete 210, 212
Milkus Kristijonas Gotlibas (1732—1807), Mažosios Lietuvos lietuvių raštijos veikėjas, gramatikos ir žodyno autorius 88
M-niui žr. Matulionis Povilas?
Miülenbachas Karlis (1853—1916), latvių kalbininkas, J. Jablonskio bendradarbis Jelgavos gimnazijoje 241
Mockus, žandarų ieškotas mokinys, tariamai gyvenęs pas Jablonskį Taline 184—186

Morkūnas Jokūbas (XVI a. antrojoje pusėje—XVII a. pr.), Vilniaus spaustuvininkas ir knygrišys, „Postilės lietuviškos" (1600) leidėjas ir vertėjas (?) 170, 401
Murka Jonas (1889—1945), pedagogas, vadovėlių autorius 91, 92, 94, 144, 145, 239, 240

Naginskis Staje, Panevėžio realinės mokyklos mokinys, studijavo Maskvos geodezijos institute 135, 239, 240
Narjauskas=Narijauskas Jurgis (1876—1943), kunigas, Dantės „Dieviškosios komedijos" vertėjas (1938), 1923—1925 m. dėstęs Kauno universitete italų kalbą. J. Jablonskis 1923 m. iškritikavo jo kelių išverstų poemos giesmių kalbą 12, 73
Narutavičienė Janina, 1919—1920 m. švietimo ministerijos darbuotoja (?) 239
Nečajevienė Zofija neidentifikuota 101, 102
Niemis Augustas Robertas (1869—1931), suomių tautosakininkas 71
Niemojevskis, kunigas, neidentifikuotas 395

Obelaitis K. neidentifikuotas slapyvardis 379
Okuličas, namo savininkas Palangoje. Pas jį 1921 m. vasarojo Jablonskis 59
Oleka=Oleka-Žilinskas Andrius (?) (1892—1948), režisierius, aktorius, 1911 m. studijavo Maskvos universitete 135
Olšauskas Konstantinas (1867—1933), klerikalinis veikėjas, 1915—1917 m. tvarkė M. Yčo gimnazijas Voroneže 48
On. žr. Gruzdytė-Bugailiškienė Ona
Onytė žr. Jablonskytė-Landsbergienė Ona
Ovsianika-Kulikovskis Dmitrijus (1853—1920), rusų literatūrologas, kalbininkas 397
Ožeškienė=Ožeškova (Orzeszkowa) Eliza (1841—1910), lenkų rašytoja 95, 172

Palionis Jonas, tarybinis kalbininkas 85, 87, 88, 98, 118, 125, 172, 193, 231, 232, 270, 272, 377, 378, 380, 381
Paulauskaitė Genovaitė, Palangos gyventoja, neidentifikuota 383
Paulauskis, Palangos gyventojas, neidentifikuotas 383
Pecoldas, vokiečių kalbos vadovėlio autorius 272
Pero (Pero) Šarlis (1628—1703), prancūzų rašytojas 63
Petkevičaitė-Bitė Gabrielė (1861—1943), rašytoja, visuomenės veikėja 254—258, 396, 399
Petkevičius Tadas (1893—1964), teisininkas, Kauno universiteto docentas, kalbininko J. Jablonskio žentas 260
Petras, Petras V. žr. Vileišis Petras
Petras, d[akta]ras žr. Avižonis Petras
Pigulevskis Aleksandras, Vilniaus mokslo apygardos inspektorius 268
Piročkinas Arnoldas, tarybinis kalbininkas 61, 101, 112, 125, 183, 186, 195, 200, 226, 236, 315, 400, 405
Plakis F., lietuvių kalbos klausimais yra iš tikrųjų rašęs Juris Plakis (1869—1942): laiške turbūt supainioti vardai 367, 368
Pogodinas Aleksandras (1872—1947), rusų filologas; J. Jablonskis žurnale „Živaja starina" (1895, 1896), recenzavo du jo darbus 399, 400
Pogodinas Piotras, Talino Aleksandro gimnazijos, kurioje 1896—1900 m. dirbo J. Jablonskis, direktorius 107, 110, 111, 180, 182
Polak neidentifikuotas 198

Poplavskis, neidentifikuotos knygutės vertėjas ar redaktorius 352
Povilas žr. Višinskis Povilas
Požėla Vladas (1879—1960), advokatas, Lietuvos socialdemokratų veikėjas 148, 260, 356, 406
Prabočių Anūkas žr. Bruožis Ansas
Pranaitis Justinas (1861—1917), Peterburgo dvasinės akademijos profesorius 199
Pranas žr. Klimaitis Pranas
Prusas (Prus) Boleslavas (1847—1912), lenkų rašytojas 96, 387
Ptašickis Stanislavas (1853—1933), lenkų istorikas 400
Puida Kazys (1883—1945), rašytojas 259, 260, 384
Purėnas Antanas (1881—1962), chemikas, 1922—1950 m. Kauno universiteto profesorius 246
Purienas žr. Purėnas Antanas

Račkauskas Merkelis (1885—1968), pedagogas, iki 1921 m. dėstė klasikines kalbas Odesos gubernijos gimnazijose, 1944—1949 m. Kauno, 1948—1967 m. Vilniaus universiteto profesorius 6, 260—269, 290
Radžunas E., pradinės mokyklos mokytojas, XIX a. pab. išleido gotiškomis raidėmis kelias knygutes 199
Ralys Jeronimas (1876—1921), gydytojas, vertėjas 177, 380, 381
Rimantienė Rimutė, tarybinė archeologė, J. Jablonskio anūkė, 88, 128—146
Rimka Albinas (1886—1944), ekonomistas 269
Rozvadovskis (Rozwadowski) Janas (1867—1935), lenkų kalbininkas 75
Rubakinas Nikolajus (1862—1946), rusų knygotyrininkas 403
Rucevičius Antanas (1880—1949), spaudos darbuotojas, 1919—1924 m. dirbo „Švyturio" bendrovėje, leidusioje ir J. Jablonskio darbus 60, 171, 270—272
Riuslo (Russelot), aparato kalbai užrašyti konstruktorius, neidentifikuotas 304, 305
Ruškytė neidentifikuota 382
Ruzgas Albertas, Lietuvos TSR knygų rūmų darbuotojas 360

Sabaliauskas Adolfas (slapyv. Žalia Rūta, 1873—1950), tautosakininkas, ir literatas 12
Sakalauskaitė neidentifikuota 93
Sakalauskas, Panevėžio realinės mokyklos mokinys, neidentifikuotas 129
Salys Antanas (1902—1972), kalbininkas, 1923—1925 m. studijavo Kauno universitete. J. Jablonskio tarpininkavimu toliau studijas tęsė Leipcigo ir Hamburgo universitetuose. Nuo 1930 m. dėstė Kauno universitete 97—99, 164, 165, 357, 368
Sančurskis N., rusų pedagogas, lotynų kalbos vadovėlių autorius 51, 75, 101
Savickaja J. Jablonskio buto Maskvoje šeimininkė 198
Scepura Dmitrijus, XX a. pr. Vilniaus mokslo apygardos kuratoriaus kanceliarijos viršininkas 284, 285
Sčaslivcevas 1913 m. Vilniaus mokslo apygardos inspektorius 268
Senas (Senn) Alfredas (1899—1978), kalbininkas baltistas, 1921—1930 m. dėstė Kauno universitete 172, 173, 195
Seiniškė žr. Jadvyga
Seneka (Lucius Annaeus Seneca, apie 4 m. pr. m. e.—65 m.), filosofas, rašytojas 195
Senkevičius (Sienkiewicz) Henrikas (1846—1916), lenkų rašytojas 96

Sereiskis Benjaminas (1895—1972), kalbininkas, vienas iš J. Jablonskio sekretorių 178
Sezemanas Vosylius (1884—1963), filosofas, 1923—1940 m. Kauno, vėliau Vilniaus universiteto profesorius 192
Silvestrovičius žr. Davainis-Silvestraitis
Syromiatnikovas S. neidentifikuotas 393, 394
Sirvydas Konstantinas (?—1631), vienas lietuvių raštijos pradininkų 87, 88
Siūlelis Pr. žr. Paršaitis Juozas
Skardžius Pranas (1899—1975), kalbininkas, 1923—1925 m. studijavo Kauno universitete, paskui J. Jablonskio tarpininkavimu — Leipcigo universitete, 1929 m. grįžo į Kauno universitetą dėstyti 164, 165, 177, 254, 368, 370
Sketeris Adomas (1859—1916), gydytojas, literatas, 1879—1884 m. kartu su J. Jablonskiu studijavo Maskvos universitete. K. Jablonskienės brolis 151, 158, 208, 209, 393
Skripkienė O. neidentifikuota 73
Skvireckas Juozapas (1873—1959), katalikų bažnyčios Lietuvoje veikėjas, arkivyskupas 376, 377
Slabščinskas neidentifikuotas 128
Slaščevskis P., Voronežo lietuvių gimnazijos direktorius 194
Smetona Antanas (1874—1944), reakcinis visuomenės veikėjas, Lietuvos prezidentas (1926—1940 m.). J. Jablonskis Jelgavos gimnazijoje buvo jo lotynų ir graikų kalbos mokytojas 26—28, 37, 38, 46, 66, 67, 69, 72, 73, 86, 112, 125, 138—140, 233, 356, 378, 382
Smetonija=Smetonai 34
Smilga Antanas (1865—1920), Peterburgo lietuvių veikėjas, knygyno savininkas 90, 285, 286
Smiriaginas, Kauno gimnazijos mokytojas 262
Sokolovas Ivanas (1891—1966), Panevėžio ir Vilniaus gimnazijų mokytojas, tarybiniais metais dėstė Vilniaus universitete 57, 58
Sragys Feliksas (1860—1950), kunigas, talkininkavo J. Jablonskiui ir K. Būgai, kai šie redagavo A. Juškos žodyną 91
Srba Adalbertas (?—po 1923), čekų katalikų kunigas. Domėjosi lietuvių kalba, lietuviškai susirašinėjo su J. Basanavičiumi trakologijos klausimais. Yra parašęs straipsnių ir lietuvių kalbos sintaksę (1912 m., rankraštis LKLI) 35
Sruoga Balys (1896—1947), rašytojas, 1924—1940 m. Kauno universiteto profesorius 286, 287
Stanevičius Simonas (1799—1848), poetas, tautosakininkas 71
Stankevičius (Stankiewicz) Mauricijus Mykolas (1856—1892), bibliografas, spaudos istorikas, lenkiškai rašytų lietuvių bibliografijų ir spaudos istorijos darbų autorius 167, 169, 170
Stašinskas Vladas (1874—1944), advokatas, ėjo įvairias pareigas buržuazinės Lietuvos valdžios įstaigose 260
Stef. žr. Gruzdytė (?) Stefanija
Stegmann'as C., lotynų kalbos vadovėlio autorius 172
Steponas neidentifikuotas 161
Strimaitis Justinas (1895—1960), kanklininkas, pedagogas 287, 382, 392
Suchomlinovas Michailas (1828—1901), rusų filologas, nuo 1899 m. Peterburgo Mokslų Akademijos 2-ojo skyriaus (rusų kalbos ir literatūros), leidusio A. Juškos žodyną, pirmininkas 288—289
Sviatopolkas-Mirskis Piotras (1857—1914), Rusijos valstybinis veikėjas, 1902—1904 m. Vilniaus generalgubernatorius 395

Svežavskis (Swieżawski) Sulimčikas Ernestas (1843—1919), lenkų istorikas 395
Szyrwid žr. Sirvydas Konstantinas

Šachmatovas Aleksiejus (1864—1920), rusų kalbininkas 6, 75, 104, 112, 186, 215, 217, 290—322
Šalčius Matas (1890—1940), pedagogas, žurnalistas 270
Šantuiras, prieš I pasaulinį karą Panevėžio mokytojas 129, 130
Šatrijos Ragana (Pečkauskaitė Marija, 1877—1930), rašytoja, pedagogė 364, 398
Šaulys Jurgis (1879—1948), buržuazinės Lietuvos visuomenės veikėjas, diplomatas, žurnalistas 6, 7, 82, 83, 289, 323—360, 405
Šernas Petras (?) (1886—?), 1919—1920 m. buvo Panevėžio rusų gimnazijos direktoriumi; nuo 1922 m. kurį laiką Kauno universitete dėstė matematiką 57, 58
Šikšnys Marcelinas (1874—1970), rašytojas, pedagogas, yra pasirašinėjęs Emšos slapyvardžiu 32, 33, 389, 390
Šilinis neidentifikuotas 372
Šimkus Stasys (1887—1943), kompozitorius 392
Širvydas žr. Sirvydas Konstantinas
Šl. žr. Šlapelis Jurgis
Šlapelienė Marija (1880—1977), knygų leidėja ir platintoja 140, 360, 361, 364
Šlapelis Jurgis (1876—1941), kalbininkas, Jelgavos gimnazijoje J. Jablonskio mokinys 6, 33, 72, 136, 234, 252, 361—364, 390, 407
Šliūpas Jonas (1861—1944), visuomenės veikėjas, ateizmo propaguotojas 6
Š-nas, Š-o žr. Šernas
Švarcas Aleksandras (1848—1915), Rygos mokslo apygardos kuratorius, 1900—1901 m. tiesioginis J. Jablonskio viršininkas, Maskvos universitete J. Jablonskiui dėstė klasikinės filologijos dalykus. Buvo šovinistinių pažiūrų 107, 110, 180, 182

Talmantas Jurgis (1894—1955), pedagogas, kalbininkas, vertėjas 177, 374
Tamošaitis Izidorius (1889—1943), filosofas, buržuazinis veikėjas, 1924—1940 m. Kauno universiteto profesorius; J. Jablonskis griežtai kritikavo jo vadovaujamos terminologijos komisijos puristines tendencijas 123, 200
Tarasonis Vytautas, vilnietis inžinierius 406
Telševskis, dvarininkas, neidentifikuotas 149
Tichonravovas Nikolajus (1832—1893), rusų literatūros istorikas, archeografas, J. Jablonskio profesorius Maskvos universitete 121, 375
Timofejeva, namo, kuriame J. Jablonskis gyveno Veliže, savininkė 141
Tiulelijevas, lotynų k. vadovėlio autorius 142
Tolstojus Levas (1828—1910), rašytojas 144, 145
Tolutienė Birutė, tarybinė kalbininkė 75, 76, 291
Treigys Sergijus, vienas iš J. Jablonskio padėjėjų — „raštininkų" 369, 370
Treilandas-Bryvzemniekas Fricis (1846—1907), latvių rašytojas, visuomenės veikėjas. J. Jablonskis su juo bus susipažinęs dar 1881 m. Maskvoje, 1889 m., kai J. Jablonskis trumpai dirbo Rygos mokslo

apygardos kuratoriaus kanceliarijoje, F. Treilandas ėjo apygardos inspektoriaus pareigas 241
Tribul. neidentifikuotos pavardės ar slapyvardžio sutrumpinimas 397
Trofimovas Konstantinas, XX a. pr. Radviliškyje dirbęs mokytojas 8, 237, 238
Troickis Matvejus (1835—1899), filosofijos istorikas 121
Tumas Juozas (1869—1933), rašytojas Vaižgantas 147, 194, 375
Tumėnas Justinas (1881—1946), pedagogas, literatas 48
Tupyševa, namo, kuriame J. Jablonskis gyveno Maskvoje, savininkė 198

Ulpis Antanas (1904—1981), tarybinis bibliografas 360, 361
Untulis, bočius, neidentifikuotas palangiškis 383
Untulis Matas (1889—1952), pedagogas, kraštotyrininkas 383, 384

Vabalas-Gudaitis Jonas (1881—1955), pedagogas, psichologas, 177
Vagneris J., chrestomatijos sudarytojas 145
Vaineikiai, Liudo ir Stasės Vaineikių šeima 66, 383
Vaineikis Liudas (1869—1938), gydytojas, visuomenės veikėjas, kartu su J. Jablonskiu nuteistas 1901 m. byloje 6, 66, 383
Vaišnoras Simonas (apie 1545—1600), vienas lietuvių raštijos pradininkų, vertėjas 170, 401
Valančius Motiejus (1801—1875), rašytojas, visuomenės ir katalikų bažnyčios veikėjas 216, 217, 394
Vanda žr. Didžiulytė-Albrechtienė Vanda
Vasiliauskas neidentifikuotas 149
Vasiliauskas Mečislovas (1871—1957), pedagogas, pradinės mokyklos vadovėlių autorius 384—386
Veitas Motiejus (1870—1937), veterinarijos gydytojas 353
Velsas (Wells) Herbertas Džordžas (1866—1946), anglų rašytojas 357
Vergilijus (Vergilius Maro Publius, 79—19 m. pr. m. e.), Romos poetas 130
Vydūnas (Vilhelmas Storasta, 1868—1953), rašytojas, filosofas, kultūros veikėjas 143
Vienuolis Antanas (1882—1957), rašytojas, kurį laiką dirbo Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijoje 190, 386—388
Vileišis Jonas (1872—1942), visuomenės veikėjas, teisininkas, P. Vileišio brolis 68, 354
Vileišis Petras (1851—1926), kelių inžinierius, pramonininkas, visuomenės ir kultūros veikėjas 80, 82, 94, 210, 212, 285, 289, 354, 355, 362, 396, 398, 399, 409
Vilkutaitis Antanas (1864—1903), literatas, inžinierius. J. Jablonskis su juo bendravo Maskvos universitete 191
Vilkutaitis Juozas (1869—1948), A. Vilkutaičio brolis, ilgą laiką laikytas komedijos „Amerika pirtyje" autoriumi 371—373
Vinogradovas P., vadovėlio autorius 142
Vinogradovas Pavelas (1854—1925), rusų istorikas 121
Vireliūnas Antanas (1887—1925), pedagogas, kalbininkas, J. Jablonskio mokinys Panevėžio seminarijoje. 1919—1923 m. dirbo Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijoje, propagavo perdėtą lietuvių kalbos gryninimą, už tai J. Jablonskio kritikuotas 63, 64, 91, 92, 371
Viš., Viš-kis, V-kis žr. Višinskis Povilas
Višinskis Povilas (1875—1906), kultūros veikėjas, literatūros kritikas.

J. Jablonskis su juo artimai bendravo gyvendamas 1903 m. Šiauliuose ir dirbdamas 1904 m. „Vilniaus žiniose" 80, 81, 82, 353, 362, 393—399
Vištelis Andrius (1832—1912), poetas 199
Vytautas, Vytukas žr. Jablonskis Vytautas
Voiničius neidentifikuotas 130, 133
Voldemaras Augustinas (1883—1942), istorikas, Lietuvos buržuazinės valstybės veikėjas, kelerius metus profesoriavo Kauno universitete. J. Jablonskis labai kritiškai vertino jo darbų kalbą 67, 116, 117, 192, 193
Volfas Borisas, 1906 m. kovo 5 d. tapęs Vilniaus mokslo apygardos kuratoriumi, paskyrė J. Jablonskį Panevėžio mokytojų seminarijos lietuvių k. mokytoju 407, 408
Volteris Eduardas (1856—1941), lietuvių ir latvių filologas, etnografas, 1922—1933 m. Kauno universiteto profesorius. J. Jablonskis su juo susipažino apie 1893 m. Peterburge 13, 75, 271, 399—403
Vonsiackis Andrejus, 1900—1901 m. Kuršo gubernijos žandarų valdybos viršininko padėjėjas, rotmistras; nuožmiai persekiojo revoliucinio ir anticarinio judėjimo dalyvius 8, 107, 111, 222, 224, 225, 311—314
Vosyliūtė A., A. Bulotos sekretorė (?) 95, 96

Zajončkovskis Nikolajus, Rygos mokslo apygardos inspektorius; 1900—1901 m. byloje kartu su žandarų viršininku A. Vonsiackiu stengėsi klampinti J. Jablonskį 107, 111, 181, 183
Zauniūtė Morta (1875—1945), Mažosios Lietuvos visuomenės veikėja, 1902 m. atidarė Tilžėje knygyną 409, 410
Zavadskis Feliksas, 1891 m. mirusio Felikso Zavadskio sūnus, paskutinis Juozapo Zavadskio knygų leidyklos ir knygyno savininkas, 1904—1920 m. išleidęs apie 190 lietuviškų spaudinių 234, 271, 360, 361, 363, 403
Zengeris Grigorijus (1853—?), filologas, klasikas, nuo 1900 m. Varšuvos mokslo apygardos kuratorius, nuo 1901 m. Švietimo ministro pavaduotojas, o paskiau ir ministras. J. Jablonskis su jo paskyrimu kuratoriumi siejo viltį įsikurti Marijampolės gimnazijoje 184, 185
Zenkevičaitė neidentifikuota 382
Zinkevičius Zigmas, tarybinis kalbininkas 101
Zojugepfrejus, lotynų k. vadovėlio autorius 142
Z-sę=Zosė, Jablonskių pažįstamo Taline K. Pševlockio duktė Sofija (?) 151
Zubatas (Zubatý) Josefas (1855—1931), čekų kalbininkas, tyrė ir baltų kalbas 170

Žadeikis Pranciškus (1869—1933), kunigas, visuomenės ir kultūros veikėjas, prisidėjo prie „Iliados" vertimo 177
Žasodimskis, neidentifikuotas autorius 387
Žemaitė (1845—1921), rašytoja 7, 70, 90, 94—98, 136, 140, 145, 190, 202, 203, 205, 229—235, 396, 399, 403, 404, 410
Žilinskis Tomas Ferdinandas (1840—1925), ilgametis Veiverių mokytojų seminarijos mokytojas, nuo 1903 m. dirbo Kaune 150
Žymantas Antanas (1879—1949), rašytojos Žemaitės sūnus, 1905 m. išvyko į JAV 98, 230, 403, 404
Žimantienė žr. Žemaitė
Žitkevičius neidentifikuotas 404

Žodynas žr. Būga Kazimieras
Žukas Vladas, tarybinis bibliografas 94, 177, 232, 233, 235, 404

Алчевский žr. Alčevskis
Арбатский žr. Arbetskis

Белявский žr. Beliavskis K.
Булат А. А. žr. Bulota Andrius
Булат Ив. Фом. žr. Bulota Jonas

Вагнер Ю. žr. Vagneris J.
Вилейшис П. žr. Vileišis Petras
Виноградов П. žr. Vinogradovas Pavelas
Витовт žr. Jablonskis Vytautas
Вольф Б. žr. Volfas B.
Вольтер Э. А. žr. Volteris Eduardas
Вонсяцкий žr. Vonsiackis Andrejus

Довгялло Дм. Ив. žr. Dovgiala Dimitras

Глезер žr. Glazeris
Гобржилло Александр žr. Gobržila
Григорьев Ал. Вас. žr. Grigorjevas Aleksandras
Гринцевич žr. Grincevičiūtė Filomena

Заончковский Н. Ч. žr. Zajončkovskis Nikolajus
Заслонский telegramoje iškreipta J. Jablonskio pavardė
Зоюгефрей žr. Zojugefrejus

Иванов Г. А. žr. Ivanovas Gavrijilas
Иоанн žr. Jablonskis Jonas, sūnus
Ичас žr. Yčas Martynas

Каптерев žr. Kapterevas Piotras
Капустин М. Н. žr. Kapustinas Michailas
Кочановска žr. Kočianovska
Кудырка В. žr. Kudirka Vincas

Ламанский В. И. žr. Lamanskis Vladimiras
Лапотникова žr. Lapotnikova
Лозорайтис žr. Lozoraitis Motiejus
г-жа Лозорайтис žr. Lozoraitienė
Лозорайтис Станислав žr. Lozoraitis Stasys
Лозорайтис Юлия žr. Lozoraitytė Julija
Лозорайтисы žr. Lozoraičiai
Люличев Николай žr. Liuličevas Nikolajus
Лурье Рафаил žr. Lurjė Rafailas

Мартен Ф. Ф. žr. Martensas Fiodoras
Мейер žr. Mejeris
Мейснер žr. Meisneris Aleksandras
Меч С. žr. Mečius S.
Миллер В. Ф. žr. Mileris Vsevolodas
Михайлов žr. Michailovas

Овсянико-Куликовский Д. Н. žr. Ovsianika-Kulikovskis Dmitrijus
Ольшевский žr. Olšauskas Konstantinas

Пецольд žr. Pecoldas
Погодин А. Л. žr. Pogodinas Aleksandras
Погодин П. Дм. žr. Pogodinas Piotras

Рачковский žr. Račkauskas Merkelis

Санчурский žr. Sančiurskis N.
Скетер žr. Sketeris Adomas
Смирягин žr. Smiriaginas
Сухомлинов М. И. žr. Suchomlinovas Michailas
Счастливцев žr. Sčiastlivcevas
Сыромятников С. Н. žr. Syromiatnikovas S.

Тимофеева žr. Timofejeva
Тихонравов Н. С. žr. Tichonravovas Nikolajus
Толстой Л. Н. žr. Tolstojus Levas
Трейланд žr. Treilandas-Bryvzemniekas Fricis
Туменас žr. Tumėnas Justinas
Тюлелиев žr. Tiulelijevas

Федор Евгеньевич Ф. Е. žr. Koršas Fiodoras

Шахматов А. А. žr. Šachmatovas Aleksejus
Шварц А. Н. žr. Švarcas Aleksandras

Юлия žr. Petkevičienė-Jablonskytė Julija
Юшкевич А. žr. Juška Antanas
Юшкевич В. žr. Juška Vytautas
Юшкевичи žr. Juškos

Яблонская К. Ад. žr. Jablonskienė Konstancija

TURINYS

Pratarmė 5
P. Augustaičiui (1) 12
Aukštųjų kursų tarybai (2) 13
P. Avižoniui (3) 13
J. Balčikoniui (4—59) 14
J. Basanavičiui (60—71) 68
A. Byčkovui (72—73) 76
J. Biliūnui (74) 80
M. Biržiškai (75—78) 83
Vac. Biržiškai (79) 87
K. Būgai (80—89) 88
P. Bugailiškiui (90) 94
A. Bulotai (91—94) 95
P. Butėnui (95—96) 99
S. Dabušiui (97) 100
J. Damijonaičiui (98) 101
A. Didžiuliui (99) 102
F. Fortunatovui (100—102) 103
L. Girai (103—104) 114
M. Grigoniui (105) 115
M. Gustaičiui (106) 116
Humanitarinių mokslų fakulteto tarybai (107—110) 116
G. Ivanovui (111) 125
O. Jablonskytei-Landsbergienei (112) 127
K. Jablonskiui (113—147) 127
A. Jakštui (148—149) 146
K. Jokantui (150—164) 148
J. Juškytei (165) 166
J. Karlovičiui (166) 167
„Klaipėdos žinių" redakcijai (167) 170
Knygų leidimo komisijai (168—174) 171
I. Končiui (175) 178
V. Korolenkai (176) 178
F. Koršui (177—181) 179
V. Krėvei-Mickevičiui (182—186) 189
V. Kudirkai (187—188) 196
Z. Kuzmickiui (189—200) 199
V. Lamanskiui (201—212) 206
P. Leonui (213—217) 229
Lietuvių mokslo draugijai (218) 234
„Lietuvos" laikraščio redakcijai (219) 235
„Lietuvos ūkininko" redakcijai (220—221) 235

F. Martensui (222) 239
P. Matulioniui (223) 239
Meno kūrėjų draugijai (224) 240
K. Miülenbachui (225) 241
Mokslų akademijos spaustuvei (226) 241
„Nepriklausomosios Lietuvos" redakcijai (227) 242
Nežinomiems adresatams (228—233) 243
Panevėžio gimnazijos tėvų komitetui (234) 254
G. Petkevičaitei-Bitei (235—238) 255
K. Puidai (239) 259
M. Račkauskui (240—248) 260
A. Rimkai (249) 269
A. Rucevičiui (250—252) 270
Rusų kalbos ir literatūros skyriui (253—261) 273
D. Scepurai (262—263) 284
A. Smilgai (264) 285
B. Sruogai (265—266) 286
J. Strimaičiui (267) 287
M. Suchomlinovui (268) 288
Susivienijimui lietuvių Amerikoje (269) 289
Svetimųjų kalbų mokytojų suvažiavimo prezidiumui (270) 289
A. Šachmatovui (271—291) 290
J. Šauliui (292—315) 323
M. Šlapelienei (316—317) 360
J. Šlapeliui (318—323) 361
„Švietimo darbo" redakcijai arba redaktoriui (324—330) 365
Švietimo ministerijai (331—332) 371
N. Tichonravovui (333) 375
J. Tumui (334—341) 375
M. Untuliui (342) 383
M. Vasiliauskui (343—345) 384
A. Vienuoliui (346) 386
„Vilniaus žinių" redakcijai (347—348) 388
„Vilties" redakcijai (349—359) 389
P. Višinskiui (360—368) 393
E. Volteriui (369—372) 399
F. Zavadzkiui (373) 403
A. Žymantui (374) 403
Žitkevičiui (375) 404
A. Kaupui (376) 404
S. Jablonskiui (377) 406
V. Požėlai (378) 406
J. Šlapeliui (379) 407
B. Volfui (380) 407
M. Zauniūtei (381—382) 409

SUTRUMPINIMAI 411

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ 412

Ja-18 Jono **Jablonskio** laiškai / Sudarė, įvadą, paaišk. parašė ir laiškus išvertė A. Piročkinas; Red. kolegija: J. Kubilius (pirm.) ir kt.— V.: Mokslas, 1985.— 429 p., faks.— (Lietuvos mokslo paminklai).

Dalis teksto lygiagr. rus., lenk. Asmenvardžių r-klė: p. 412—427.

Leidinyje pateikiami vieno žymiausių mūsų demokratinių kultūros atstovų J. Jablonskio laiškai daugiau kaip 80 adresatų. Visi kalbininko laiškai yra bendrinės lietuvių kalbos formavimosi ir raidos faktas. Tai lietuvių visuomenės, jos kultūros bei minties istorijos šaltinis. Rinkinys skiriamas J. Jablonskio 125-osioms gimimo ir 55-osioms mirties metinėms.

J $\frac{4602010000—035}{M854(08)—85}$ 146—85

BBK 81.2L
4L

ПИСЬМА ЙОНАСА ЯБЛОНСКИСА. Составитель *Арнольдас Микоелович Пирочкинас*. На литовском языке. Вильнюс, «Мокслас», 1985

JONO JABLONSKIO LAIŠKAI. Sudarytojas *Arnoldas Piročkinas*. Redaktorė *P. Gudžiūnaitė*. Dailininkas *A. Broga*. Meninė redaktorė *B. Grabauskienė*. Techninė redaktorė *I. Laurinaitienė*. Korektorės: *L. Balaikienė, N. Žadavičiūtė*